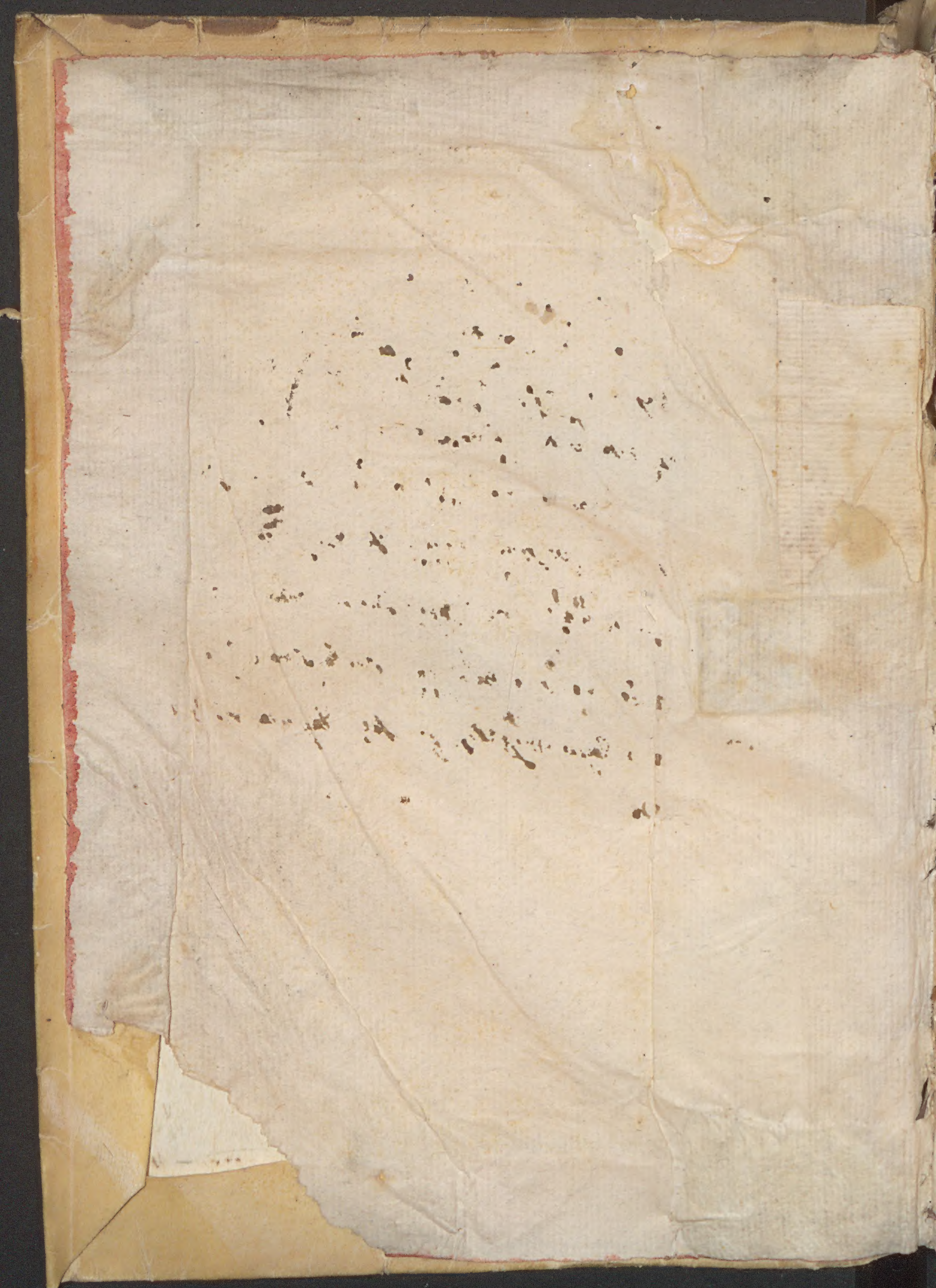

M. S. en 2.º pergamino, bien tratado con 233 hojas.

Tractatus morales

Rotulata:

Avily. de conscientia.

Aqui puse arga palauras lenguen Reno

Del amano y pluma

S Antonio De Flores

mi Hermano i

seño

r

mi S don Juan que lo puse

De la mano y plu mati

Juan de Flores

que se lo que dice que a go puse ci aclare

diversæ edificiorum materiæ fundamentis diversis aptandæ sunt. Et n. artificis peritia efficere possit ut opus ipsum omnibus materiam quantumcumque pretiosam superet nullus tamen erit qui audeat nisi mentis omnino impos iacto nobili et pretioso fundamento vilem et abiectam materiam superstruere. Si quis autem (inquit Apostolus 1a ad corinthios capite 3o) super edificat supra fundamentum hoc (scilicet christus Iesus) aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna fenum, stipulas: uniuscuiusque opus manifestum erit dies n. domini declarabit quia in igne revelabitur et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. ——

Hic explicant Origines, herrera Augustinus chrysostomus teodoritus et Teofilactus de bonis et pravis hominis actionibus hoc significat apostolus (ait Origines homilia 6a in exodum) cum dicit quod aurum edificat supra fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos stylum bonorum indicans viam: subiungit nihil ominus stylum malorum cum dicit ligna fenum stipulas idem expresse Asserit divus chrisostomus edificium inquit mihi videtur et actiones cum sequuntur Oecumenius Teodoritus et teofilactus quod aurum argentum et lapides pretiosos virtutum genera intelligunt ligna autem fenum et stipulas

ea

stipulas ea quae est virtuti contraria cuius paratus
est ignis higenus deinde Santus Augustinus Libro
de fide et operibus capite decimo sexto et libro bigesimo
primo de civitate capite bigesimo 6° et in inquiridione
capite sexagesimo septimo nomine autem argenti
auri et preciosorum Lapidum opera supererroga-
cionis intelligit nomine autem Ligni feni et sti-
pule omissionem consiliorum et afectum quemdam car-
nalem ad bona caduca et mortalia illi non est
dissimilis divus gregorius Libro quarto dialogorum
cap° trigesimo nono qui auro argento et Lapidibus
preciosis Ligno autem feno et stipula Levia peccata signi-
ficari existimat ——
Edificium ergo cum cum Ieronimo Loquar
Lib° 2° contra Iovinianum) aurum argentum Lapides preciosos et
tentare diabolus non audebit quod si viderit nos in fundum christi
edificare fenum, ligna, stipulam, tunc supponet incendium —
expositio haec omnium utilitati a primis consulit: sed aliam ego mihi
ipsi prefigo est divo Ambrosio doctissimo quidem viro plane christiano enim in
magistri quod parum recte aut ad audientium utilitatem acomodate
doctrinam proprium lignum, fenum, stipulam, supponere censent;
non quod ea falsa doceant aut prava mores perversa efficiunt quod propria
vel aliud aducam. quod apiculo gravi alienum non sit; sed quae inania
afferunt et fribola curiosa et parum utilia, qualia illa est ad
ostentationem ingenii et ad plausum potius captandum quam ad mores
instituendos veritatem que eruendam et erigendam referuntur —
perpendat itaque uter noster calamus inutilia est libro et inchoa-
rentur usque ad defectionem laboret quod autem bonas agrabis divinae
omnium nam propositum inops mens nostra indigenter accendat probos

oio vitare bonis q adhaerere ut aedificiu nobilissimo fundo christo ·d· optime Adiat —

totius 3ae partitio —

Post q[ua]m in 2a. di[ctione] aliq[ua] inv[ersio] n[on] disputavit dixerit de illis in ce[teris] moris seu de attributis et affectionibus actuu[m] huo[rum] de bonitate s. et malitia morali et de re[liqu]is meriti atq[ue] demeriti q[uae] bonitatem et malitiam moralem consequunt[ur] : atq[ue] hanc totam ma[teri]am q[uae] est 3ae p[ar]tis nempe 1a in qua tractat de malitia et bonitate huo[rum] actuu[m] in generali 2a in qua de bonitate et malitia actuu[m] internor[um] · 3a in qua de bonitate et malitia actuu[m] externor[um] 4a in qua agit de consequentibus bonitatem et malitiam s. de dignitate laudis et vituperatio[n]is premii et pene — —

Singulis his est respondent dispu[tationes] nostrae o[mn]io Adiri e[ss]e in nonullis eiusdem est ar[ticulis] dicta diversae stituunt q[uae] 1. integram disp[utationem] exposcunt 1. explicari nequeunt nisi diversis disputationibus adscribantur. ii autem articuli p[ro]ut est q[uae] libri disp[utationis] inscribit breui ante illa commentario elucidabunt —

Totam tertiam indicas p[artes] dividimus ut commodi p[ri]ma in 9 disp[utationes]. 1a disp[utatio] erit de bonitate et malitia huo[rum] actuu[m] in generali hoc e[st] n[on] descendendo in particulari ad malam p[ro]venientem ab ob[iect]o aut a fine. 2a disp[utatio] de bonitate et malitia actuu[m] in ordine ad ob[iectu]m et circum[stanti]as · 3a de bonitate et malitia in ordine ad confirm[ationem] 1. n[on] conform[atio]ne cu[m] ·d· voluntati· 4a de bonitate et malitia actuu[m] exterior[um] 5a et reliquas usq[ue] ad 9 de bonitate et malitia in ordine ad scia[m] certa[m] ad probabilem et alias —

Commentarius in articulos 1m 2m et 3m

Correspondet prior nostra disp[utatio] articulis 1o, 2o et 3o est 1a et inde docet 3a n[on] om[n]em operat[io]nem operat[io]nem humanam e[sse] bonam sed aliquam malam

ytr aliqm dictu indo admitit actus indifs im sigm singo
illos negat in indiuo —

Dispo 1a de bonitate et malitia huor actuum in grali —

Qo 1a qd sit e morale nostris actis scienus —

Q. E includunt speciali: inu morali qd nostris actis scient, sunt in actis nostris internis moralis; nimpi tendentia ad obm ordo ad roim, et libertas tendentia n. ad obm e predicatum superius indiferens ad tendencia reprentatibam imbentam inactisimus et ad afectibam imbentam in actis voluntaris: q ro tendencias limitate p rois spialis magis determinatas et inferiores; ut ex ois sponant speciffice rois infimas, diversor actuum vitaliu —

deinde ordo ad roim e relatio transcendentalis inultimo scepta unicuique volicionis indultam. Libertas denique ut ex asercione constabit n yt n aserri speciale inu morali. dubi tamen mo qd n. sit id p qd ultimo e morale constituit talis qd eo posito n potest n dari e morale et eo deficiente e morale deficiat —

hoc supposito dicendum e morale actis nostris scienus sufficit constitui ultimo p e liberum. colligit ex dt multis inlocis in prouare 1a indicandis; ex scoto 2o dispe qo q unica § de 2o. ubi ait actu moralem dici eo qd sit liberi elicius idm colligit ex enrico qdlib 13 q 13 ex belarmino to 3 Lo 2o de amisione gre c 13 atque hanc oppoim amplectitur salas 121 to 10 tru 7 de 1a sete 1a et alii doct recentiores. prouar 1o qa morale dr a more quasi ad mores pertinens ut notare durandus in 2o dispe 38 q 1a et suarez Lo 2o c 4o no 1o mos autem a moralis ... dount Aris 1o magnor moraliu c 6o et dt in 3o dispe 33 q 1 ar 1 deinde qd metafisice et minus proprie mores extendantur et atribuant ... rationis et libertatis expertis proprie tm insolis hois

rôe utentis et hentis sensor actuū propter morum si uera
Ambro p. fatione in duam notavit D. T. q. sa ar 3o et disp.
23 citata; et q. loci colligit morem ī huam consuetudinē
et frequentiā et repetitionē silium actuū siue q. mi operandi
ergo cū propria hoius consuetudo sit ut operet libere sic n. fuerit
operar idem erit actū ī morali et ī liberū — —
Confirmat 2o et D. T. in 2o disp. 24 q. 3 ar. 2o ubi ait genus
moris incipit ubi 2o dominiū voluntatis imbinit sed dominiū
in libertate consistit ergo sunt moralitas actus in libertate consistit
plura alia refert D. T. p. ferr salas ubi s. confirmat 2o et explicat
verbis rô adducta, n. eo ipso q. actus voluntatis ingât heri p̄ditū
libertatem sufficit ī sentiuntur intra genus moris et ex illius frequentia
si vonus sit dr homo bonus heri moris si vo malus heri malus ergo
id sufficit ad constituendū actū moralem — —
Probat 2o q. oīs actus liber eo ipso q. liber sit ī moralis et ē contra
ergo moralitas actus in libertate consistit. ans. probat quoad 1ā partem q.
nullus actus liber ī q. indifferens sed omn due sed q. liber aut bonus moraliter
ī aut malus ut s. probabimus ergo oīs actus liber ī actus moralis
item oīs actus q. ī bonus, aut malus moraliter moralis sit q. vo oīs
actus moralis sit liber inde ostendit pr q. pertinet n. sim aurorite
cognitio carentiū, et brutor, puerorum, amentiū, et operantiū sine deliberate
sed cum actus neqi in viatis q. ex p. futura cognitio procedunt moralis
ī sū q. nō sū liberi. item si deus plene deliberanti necessitatem
operandi imponeret illos operaret ne quid moralis nec moraliter vona
aut mala q. nō quod libera ergo oīs actus moralis ī liber — —
Probat 3o q. nil aliud pt assignari in quo consistat ī morali pnt
ī liberū. ergo in eo consistit ans. probat q. nec pt assignari ordo ad obn
nec ordo ad regulā rōis seu regulabilitas p. rōne dicq. ponitur ī

Dubitatio

n. Et hæc duo includant quatenus in ente morali ut rox baldiroy et n ultimu e quinde reperiri ppi. quam dr actus moralis in mo dicebamus —

Confirmat et explicat hæc ro loquendo de regulabilitate n. regulas per rom intra includit in eo sm q actus voluntatis eliciat cu libertate ergo n oportet illam exprimere in roe ultima actus moralis. ans probat quia omnis actus voluntatis supponit saltem naturalem cognitionem intus. ans adeo hic ordinem intrinsecum ad illum si non sit actus libersayonis necessario cognitionem naturalem et propriam hois ut homo e ut ab illa dirigatur ac per illam reguletur ut per radicem a qua provenit libertas. ergo sicut in actibus necessariis voluntatis n exprimitur q ab aliqua cognitione dirigatur ita neq in liberis exprimendum e —

Ob: aliquis ens morale proprium actus huius e illud q importet rom oppositam ad proprium obm suis moralis e distinguit a scientia physica sed hoc q e actus ens liberum precise n dicit rom oppositam ad proprium obm suis moralis; n. scientia physica ut distinguit a morali tractat etiam de voluntate quatenus e potentia libera et considerat in illius actibus q sint liberi; ergo ens morale n satis explicat per hoc q e ens liberum —

hoc argumentum eodem mo pugnat contra adversarios n. regulabilitas sive ordo ad rom vel lata sive stricte sumatur pertinet ad scientiam physicam quæ agit de disparitate aut oppositione inter actus voluntatis et intellectus. Ad quod si dari in actu voluntatis q attingat a scientia physica q n attingatur a morali dicimus non esse q ab illis attingat sm diversas rones explicitas sm quas actus considerat sm ens physicum aut sm ens morale —

Pro quo notandum e ens morale consideratum actibus n distingui realiter aut quatenus ab ente physico eodem sed sm roe natura priores implicitum et explicitum in ordine ad diversa connotata n. ens physicum considerat in actu in ordine ad potentiam a qua vitali mo procedit per quam initiatur et tendit. ens autem morale considerat in ordine ad operandum taliter quam ut inde obm denominet bene vel male operans in ordine etiam ad rectam, ad legem æternam et alias normas quatenus ex dissonantia vel consonantia cum ipsis obm denominat positam cor. frequentia

bonis aut malis moris actum —

Q.° 2.a

Quo pacto res aliæ principiant ū morale, pro quemdā agiam ad actū moralē intrinsecum —

ad 1 caus revocari possunt ut salus etc. 7 de 2 sure 3 oia q̃ principiant huos pro quemdā agiam ad illos moralia dicunt. huius mi sũ causæ, effus, circumstantiæ, oba actuũ moraliũ, habitus q. atq. actus —

In sus causa moralis dr q̃ agit eo mõ quo nisi ī agere actus eius moralis dicat. sic voluntas nostra q̃d libere operat dr causa moralis suor actuũ; q̃b sit etiã causa physica. causa vº pure moralis dr q̃ n̄ influit pro se insum physica et strictam efficientia sed applicando movendo causam physicam physic. et strictu influentem, sicuti pro se actu ipsis —

2o effus actus moralis dr moralis ex mõ, manatis physic. q̃d n̄ pendet physice ab actu, neq. physicam connexionē hẽ cũ illo sic præmium ī moralis effus meriti, pœna demeriti præmiũ sepe sit effus physicus, quæ dm̃ effus ũ oĩo moralis consistens in respectivis rebus ī denominationibus extrinsecis sumptis ab actib. moralib. ut obligationes orta ex voto ī simplici promissione ī contractu valor rei ortus ex lege taxante pretiũ ī ex usu hominũ et alii —

3o circumstantiæ actuũ moraliũ morales dicunt et intrinsecũ entia physica ut initio et extremo et som dicunt moralia ex mõ quo fiunt, ī actus morales trans mem oba, aut aliquo mõ ad eos pertinent. intrinsecũ vº hæ circumstantiæ sic aũa sũ in toto suo ũ moralia ut q̃d res sit propria ī aliena q̃d agens ī patiens sit indignitate ecclesias tica constitutũ etc —

4o oba dicunt moralia quæ sũ oba actuũ moraliũ et ad eor bonitatem ī malitiã moralē conducunt —

so deniq. cu actus et habitus sumant nnã ab obis illi actus et habitus
que entia moralia sunt et obis dicunt morales. sic dr moralis
phia quae est de moribus tractat et morales virtutes quae mores hoim regunt.
non in sm actibus fralibus id etm virtualibus cariendis intitat exsili ce-
us ss omissiones abeunt a morali nt positiuum id negatiuum. quo
autem pacto admitti debeat vel aliquo eius analogali uniboca
rii sium aut aliquorum quae sub a morali ditnunt colligendum ex logica —

An Libertas afferat in actus moralis aliquid illis intrinsecum —

Sectio 1a

Nulla supponunt

qua afferunt in actibus moralibus ut sa dicebamus tendentia ad obiectum, ordo
ad rationem et libertas: duo priora afferri intrinsecum aliquid ois intrinsecum
et imbardabile videbimus ex subsequentibus in eis in speciali dicamus
de ratione bonitatis moralis et malitiae. nunc de a libero rogamus an
etiam sit aliquid intrinsecum. et quo supponendum in his dubium et praedicere
hoc sensu quidditatibus sumpto actus liber ut liber quae in illo specialis
et intrinseca afferat libertas sicut in hoc sensu album ut albu afferat specialis
specialis albedo. loquimur ergo de actu cui ingitimus rationem libertatis
adiungi —

Supponendum est 20 libertatem dividi posse obeuntem et praesentem in genere
in libertatem quoad specificationem, et libertatem quoad exercitium,
vel in libertatem quoad speciem et quoad individuum. prior dat quod voluntas dividitur
non sm quoad eliciendum hunc vel illum actum caritatis neque ad eliciendum
actum caritatis. et ad illum omittendum et ad eliciendos alios aliarum virtutum
et haec libertas adiunctam semper habet libertatem quoad exercitium sanc-
itam auiguendo. libertas vero quoad exercitium sumendo illam stricte
prout distinguitur a libertate quoad specificationem dicit potentiam determinatam
ad aliquam speciem aut ad aliquam genericam rationem actus cum indifferentia
et indiffira ad eliciendum vel omittendum actum talis speciei quod est liberi
usari ab oi operatione —

supponendũ ẽ 3o cũ hac libertatis divisione cõfundendã n' ẽ aliã qua dividitur in libertatem quoad subam actus et libertatem quoad circunstãtias n. membra unius divisionis sufficienti discrimine ab alijs distinguuntur q' sese diiungi possint qd ita explicatur et probatur Libertas actus quoad subã opponitur necessitati actus quoad subam n' tm̃ opponitur necessitati quoad specificationẽ. Libertas vo quoad specificationẽ opponitur necessitati quoad specificationẽ sd n' necessitati quoad subã ergo istæ duæ libertates n' cõfunduntur —

Ans probatur qa Libertas actus quoad subam n' pt stare cum necessitate quoad subam ut ipse constat pt autem stare cũ necessitate quoad specificationẽ. ut colligitur ex eo qd necessitas quoad specificationẽ n' infert necessario actum talis spei vl subæ. sd hanc cõditionẽ importat si aliquis actus eliciendus sit ab ipsa potentia circa bonum in eo v.g. erit actus amoris et n' erit odii. at vo necessitas quoad subam actus necessario infert aliquem actum in his vel illis circunstãtiis. ut videre ẽ in libera adimpletione præcepti moriendi impositi christo D. qd præ eius impeccabilitatem necessario inferebat aliquem actum quo præceptũ adimpleretur cũ sã indifferã ad has vel illas circunstãtias —

Similiter Libertas quoad sas circunstãtias n' debet cõfundi cũ Libertate quoad sm exercitiũ. n. libertas quoad sas circunstãtias dicit actũ necessarium et determinatum quoad subam et indeterminatum ad sas circunstãtias illam vo determinationem ad subam actus n' dicit Libertas quoad sm exercitiũ: hæc n. tantũ supponit determinationem quoad specificationẽ seu quoad speciem: q' determinatio n' ẽ omnino absoluta, ut ẽ determinatio et necessitas ad subam actus sd ẽ quodã modo cõditionalis ut dicebamus —

Supponendũ ẽ 4o dividi etiam libertatem pa primus institutum in libertatem physicã et moralem. Libertas physica dicitur indifferentia voluntatis q' positis oibus in actu 1o requisitis ad operandum potest elicere

et elicere

intra actum ad quem dr hinc physicam libertatem sibi adsignificantia motiba illam moralit. aliquando sibi n̄ adsint. libertas v.o moralis dicit indifferentiam voluntatis n̄ sm̄ excludentem physicam determinationem et obligationem ad unū sed vm moralem —

Supponendū ē s.o libertatem quoad specificationem seu quoad speciem n̄ ē qd intrū in actu sed ē extrinsecam denominationem a qua taliter determinata a qua procedit actus q ex necessario quoad specificationem reddi liberum nulla intrā mutatione. qd ita explicatur et probatur actum ē liberum quoad speciem nil aliud ē qm provenire a qua habente tunc sufficientia principia et proxima facultatem ad eliciendos actus diversæ speciei et n̄ a qua ita determinata ut si elicitura sit actum n̄ possit elicere nisi talis speciei. sed hoc totū se tenet ex parte potentiæ et nil ponit in ipso actu ut ex se constat —

Confirmatur n. si cogitet quis de rē bonitatis ē dat in proximo et ē ad amorem illius inclinat et n̄ cogitet de aliqua rē inclinante ad odiū tunc q. eliciat actū amoris p̄tm hic actus erit necessarius quoad speciem quia sine cognitione alicuius rei inclinantis ad odiū n̄ dat libertas nec proxima facultas ad actum odii eliciendū et si voluntas elicitura sit tunc actū ea pictū ille erit amoris et n̄ odii. at v.o idem motactus liber erit quoad specificationem si postea adsit cognitio alicuius rei pro qua posset voluntas odio habere pictū. g.o idem actus mutatur ex de necessario quoad specificationem in liberum quoad specificationem. atq adeo ē actū liberum quoad specificationem n̄ ē illi aliquid intrū —

qd autem idē n̄o actus permaneat nova illa cognitione adveniente et altera vm superveniente probatur quia permanent oia principia a qbus ille actus prius pendebat: cognitio v.o de obiecto opposito n̄ concurrit ad actū priorem nec ad illū aliquo pacto determinat nec impedit determinationem alterius actus; n. ut quis amet pictū n̄ indiget cognitione eius rei quæ ē inclinare potest ad odium illius. g.o perseverat in casu dicto idem actus —

Idem probari facile pt de libertate actus quoad substantiam nimis qd libertas hec sit aliqd extrinsecum actui q idem permanens p̄t ē liber quoad substantiam et necessarius quoad illam n. actus quo christus d. mortem acceptabit necessarius fuit quoad substantiam supposito precepto divino:

si autem dicatur hoc praeceptum non esse alicuius actus saltem si ille quo acceptavit mortem fuit actus amoris et non fuit, formaliter loquendo actus obedientiae —

idem denique probari potest de libertate physica et morali nam haec libertas non est aliquid ad actum ipsum intrinsecum sed est aliquid extrinsecum ergo potest nempe quamvis voluntas dictari nunc a Deo ab alia cognitione et talibus motivis alicui ut infallibiliter illam eliciturum admoneo quamvis posset amittere suam physicam potentiam non eliciendi: sic actus posuit cum physica tamen libertate et cum necessitate morali. quod si potentia nihil habeat taliter attahens et alliciens; ut illam moraliter rapiat sed servet omnem suam indifferentiam sibi adhuc iure physico sibi morali actus ponitur cum morali libertate —

Sectio 2a

Libertatem non esse actibus nostris intrinsecam verior opinio docet —

Dispositio non procedit de libertate morali, nec de libertate quoad specificationem sed de libertate physica et quoad exercitium et de ista dicendum est eam non esse intrinsecam nostris actibus sed esse quasi extrinsecam denominationem provenientem a potentia cum indifferentia operante; atque adeo esse aliquid variabile eodem actu persistente quia potest ex libero reddi necessarius et e contra. ita Molina in concordia q. 23 art. 4 et 5 disp. 1 memb. 7 Suarez to. 10 met. disp. 19 sect. 4 n.o 6 Vasquez 1. 2 to. 1o disp. 1. 2. 3 c. 7 Salas 1. 2 to. 1o tract. 2 disp. 2a sect. 1 Vecanus p. 2 to. 1o tract. 1 c. 3 q. 3. praeterea insuper commentarii in teologia ca. q. 18 huius 1. 2 art. 1o disp. 1 et multi alii recentiores —

Probatur 1o quia entitas actus liberi ab voluntate producti est quaedam qualitas vitalis sed de illius essentia non est actum fieri liberum vel necessario cum uno vel altero modo fieri denotet influxum de praedicamento actionis. ergo libertas physica qua actus fit liber in exercitio non est aliquid intrinsecum entitati actus —

Probatur 2o quia sicut quocumque modo a entitate aut formalitate intra actum

ingit sufin eius libertas, p hoc ed ita a voluntate eliciat ut possit ab illa n elici: sed ad hoc satis i denomi extra voluntatis. go addenda n i intra formalitas roe cuius actus sit liber. nt pr n p hoc ed voluntas eo modo se habeat indifferens actus vere actus dr illi liber. ea eo ipso n i illi necessarius ut pendeat ab illius potentia libera ut indiffa et dominio. cfrat ea actui ipsi essentialiter n i aliqu libertatis meus ut in illo n sit potestas indiffs; nec etiam aliud in illo excogitari possit quo formaliter dicatur ut voluntati liber: ea tantum n i illi liber quatenus supposita sufficien deliberatione roe et aliis requisitis hic ab illam voluntas indifferam —

Pbat 3o ea actus liber n acquirit aliqd a poa libera indiffi ed idem actus n acquirit a poa eadem determinata. go actum ut liberum nil addit illi intrinsecum. ans pbat n. si poa esset determinata producere eundem oio actum quem producit indifferens: poa n. quae determinata pducit ea caret poa n operandi: at vo n ideo deficeret huiusmodi producere: ut colligi pt ex hoc ed poa requisita ad hunc actum sanguine eadem et eiusdem virtutis; sibi ingat etm ut poa ad n producendum sibi sicut ut poa ad illum producendum: et ingruis hic actus n dedit a poa n producendi; sed a poa producendi e ingat actu —

Cfrat et declarat hic. no 10 n. p hoc pducit ed hic actus eliciat a poa habente immediate et proxime potentiam n eliciendi ingit actus liber et p hoc ed eliciat a poa n habente immediate et proxime potem n eliciendi ingit actus necessarius: sed potes producentibus actuum potem n eliciendi i n actum i ed extrinsecum actui. go et ut liberum i ed extrinsecum actui. nt pbat ea semper oit actus a suo principio proprio habente eandem virtutem infundendi —

Cfrat 2o ea actus i liber formaliter pducit p hoc ed taliter excitat et taliter pducat a poa ut hunc sit potis carentiae illius ut ex roe actus liberi constare videt: sed carentiam illius ut potentiam i actui extra denominatio go et actum ut liberum erit illi extra denominato

nõ probat quia sicut carentia actus non est tu de intrõ deceptu illius ita

probalitas talis carentiae est ab ipsa actuali carentia non distinguitur non

est actũ intrĩ constituere ~~probat~~ — —

probat 3º quia libertas quoad exercitium et libertas quoad substantiam actus

nec non et libertas moralis sunt quid contrarium rõ actus ut diximus sup.

procedenti ergo etiam libertas physica quoad exercitium erit quid contrarium rõ actus

probat conã tunc quia assignari non est supra rõ discriminis tum etiam

quia sequentiae explicant opposita pro eamdẽ disciplinã sl. pro eodem non distinctis

servata conĩ omnĩ —

probat 5º quia actus voluntatis primarius idem sm suam spã constã

est eo non libero reddi liber et ex minus libero magis liber ergo libertas

est quid contrarium et variabile in actu. ant. probat quia si motu subito excitetur

in voluntate afferunt vii turpis ille ex defectu deliberationis non est actus liber

accedente autem deliberatione reddit actus liber. rursus si deliberatio adveniens

imperfecta sit actus reddit imperfecte liber, et culpa venialis si autem deliberatio

magis perfecta sit reddit actus magis liber et si deo gravi sit erit culpa

mortalis. necessarius rõ ad afferendũ quod adveniente nova deliberatione

destrui debeat actus prior prior ut insolubile argumentum dicimus —

sectio 2ª

De argumentis contrariis sententiis —

1m argum. intrõ necessitas actis actis aliarũ potẽ ergo intrõ erit libertas

non nullis actis voluntatis. consequentia constat quia non minus est pro contrarium satis

actuũ voluntatis libertas quam sit necessitas propria profecto actuũ aliarũ

potẽ. ant. vero probat quia actus aliarum potẽ respiciunt ex natura sua

principiũ et facultatem ad unũ determinatam. Resp. negando ant. ad cujus probatm

dicimus ex illa non colligi necessitatem tu intrãm actis non sm illius tu

intrãm respicere potãm non potentem aliquos actus cũ libertate et indifferentia

eduere —

2m argum ro vitalis et ro voluntarii est aliqd intrum in actis quantum ro liberi: confrat. 1o qa aliter eodem mo essent liberi actus interni ac actus externi; cum libertas in eis sit denominatio extra qd est absurdum quam cum actus ab voluntate dicit pro ma conjunctionem cum principio libero, dubitant pro facultati mo explicare libertatem. Confrat 2o n. si libertas non esset aliqd intrum actis idem actus posset simul eo liber et necess; sed hoc est falsum ut ex se constat ergo etc. sequela probat n. voluntas dicitur actu necessum vg amoris beatifici i poa libera ergo denominabit talem actum liberum et tamen ex alio est i necess — —

R. ad argum rom vitalis et voluntarii posse sumi duos modos 1o mo ut dicit actum procedentem a poa vitali et procedentem ab voluntate; ut sic dicit tantum denominationem extram a poa. 2o mo pro qualitate spiali et sm suam intram subam petente fieri et recipi ab eadem poa e medio illa qua obm vitali mo vincit illud cognoscendo l. amando et qualitate vitali habet ordinem transcendentalem ad poam volitivam et ad obm qd medio illo actu talis poa attingit: et sic ro vitalis et ro voluntarii est aliqd intrum in actis ut ex eorum na colligit e ingi n pt sine assignare talium rom et ra hoc neganda est eorum: disparitas est nullum dari fundum ut ro liberi sumi possit alio mo nisi sm quatenus dicit extram denominationem ut probatur adversus suadet: secus vero fundum dat ad hoc ut ro vitalis et voluntarii utroq mo sumi possint —

Ad 1m confram: est illi actus paritatem servant in hoc qd illis est extra libertas: habet tamen discrimen in hoc qd hi qui liberi dicuntur sunt immediatum exercitium poae liberae, quatenus ita dicit voluntas ut possit et non dicere videlicet nullo mo sit necess: actus vero imperati poae extrae sunt absolute necess; et valde mediate et remote denominant liberi quatenus saltem inditurae impediri poterant a voluntate — —

Ad 2m confram negat sequela: ad cuius probationem distinguimus ans voluntas est poa libera in exercitio et producit talis actus necess nego ans est poa libera qua pt dicere aliquos actus exercendo suam libertatem necess qua taliter est dicit ut posset illos n dicere suppositis requisitis

ad operandū scdo a̅ry —

3m argum̅. voluntarium ꝓfutū ı̄ gialis ꝓfuitȝ e̅m voluntariū impfutū ꝙ libertas ɔstituit, voluntariū ꝓfutū g° ɔstituit actū gialr ꝓfuiorem neg̅° atq adeo libertas erit intra̅ gialis actū cū n̄ posse dari gial̅e dyscrimen nisi roı̄ intus e gialis ꝓfuiȝ — Ꝗ dysguendo m̄ voluntariū ꝓfutū c̅d ꝓfutū ı̄ in actu 10 quatenus ı̄ ꝓcipiū potens elicere aliquis actus cū indifra̅ e indetrā̅e ı̄ gialis ꝓfuitȝ e̅m voluntariū impfutū scdo m̄ voluntariū ꝓfutū c̅d ꝓfutū dr in actu 20 roı̄ libertatis e̅ ipsū denominat roı̄ pos potentis cū indifra̅ operari gialis ꝓfuitȝ e̅m voluntariū impfutū c̅d impfutū silr dr in actu 20 neg° a̅ry —

4m argum̅ actus liber voluntatis speciā̅r ab cognitione e deliberatione intus g° libertas in actu voluntatis ı̄ aliq̅d intrum̅ nec poterit pmanere idē actus voluntatis q prius erat liber sub roı̄ neg̅ variatis cognitionis intus prior p̄ huius cons̄ colligit pt ex eo c̅d n̄ imbeniat in actu pur specificationū alicuius roı̄s fralis ultimo specificantis e determinantis n̄ pt n̄ ē intra̅ tali actui cū dicat relatm̅ realm̅ transtm̅ ad roem̅ fralm̅ e ꝓcipiū specificantibū. ut videre in roı̄ rnalitatis e̅ imbenit in actu voluntatis e pcit neg° cognitm̅ rnalm̅ tmem̅ roem̅ specificantm̅ aut determinantm̅ e talis n̄ n̄ pt n̄ ē intra̅. idem q imbenit in alis roı̄s et fralitatis e̅ ab alis specificant —

atq hinc colligitur q p cuiusdē cons̄. impoli n̄ ı̄ variatoı̄ roı̄ specificantm̅ manere imbariatm̅ roem̅ e̅ ab illa specificabatur cū illa dicant roes specificantes a c̅s ultimo sumit talis n̄ specificat quatenus roı̄ variato n̄ aut agi variatur actio e̅ ab illis speciā̅r e variatis apprehensionis variant iudicia ipsis q variatis n̄ pt n̄ variari actus —

a̅ry v° huius 4i argui pvatur e̅m actus voluntatis dicit relatm̅ realm̅ transtm̅ ad actū intus p c̅ūm̅ ponit voluntas ob tmem̅ ad pcipiū neg̅ ad suū ē e sine c̅uo actus n̄ posset ab voluntate pduci e tmem̅ ad regulam dirigentm̅ roı̄ actus frequenter depehendit varietas

in actib voluntatis ac etiam in actib sensualib quæ non dicunt negationem sine actib sensualib intrinsecus quo actus liber voluntatis specificat a deliberatione intrinseca. probat conseq. quia ubi illa signa adversa in hoc ante imbibuntur et mutua connexio inter actus et dicta unius ab alio admitti tum soles unum ab alio dicere tamen quia ex connexio specificante et ultimo declarante eo dispiciendo per actus ab alijs dicentes fuit manifestum —

ad solutionem observabit in actu libero voluntatis duo requiri alterum intrinsecum nempe vitalem tendentiam ad obiectum et alterum externum s. libertatem atque hæc duo diverso modo a cognitione dicentur aut sumuntur n. sum tamen aliquid intrinsecum in actu voluntatis dicitur ut ab actu intrinseco tamen a ratione specificante s. declarante modo statim explicando 2m vero s. libertas quæ est aliquid externum respectu actus conjugati manere non dicitur ab actu cognitionis et a deliberatione tamen a ratione ex principio specificante sed tamen a conotato requisito ad talem denominationem. quia actus liber ex eo tali dicitur quatenus procedit a voluntate ducta per cognitionem et deliberationem sufficientem et ipsa cum indifferentia in obiectum tendat: unde in igne nequit denominationem liberi obtineri actui quod libera quia non indigeat cum obtinere ipsi a deliberatione rationis —

quo supposito ad argumentum distinguendo antecedens: actus liber voluntatis specificatur a cognitione et deliberatione intrinseca secundum suam internam entitatem itaut hæc entitas s. secundum suum esse specificum s. saltem secundum esse materiale et individuale ab actu illo s. alio sibi dicatur secundo antecedens: actus liber secundum rationem liberi specificatur principaliter a cognitione accipiendo ab illa formalitatem internam rationis cuius actus sit liber qua formalitate careret si a dicta cognitione non declararetur nego antecedens. admitto autem ut actum liberum ad hanc denominationem externam liberi dicere a cognitione praesupposita seu a deliberatione rationis non tamen a ratione specificante quia hæc non datur nisi ad formalitatis intrinsecas specificas aut individuales sed tamen a conotato requisito ad denominationem —

:. eadem distinctione applicanda est probationi antecedentis n. verum est actum liberum secundum internam suam rationem et entitatem dicere ordinem transcendentalem ad actum intrinsecum: falsum tamen est eundem actum secundum externam denominationem liberi dictum ordinem transcendentalem dicere. deinde connexio inter actus voluntatis secundum internam suam rationem

et actu intus n' i simul tmem cu ppositio specificantem (cuius specifica diversitas arguit in ipsu specificatu specificam diversitatem) sed frequentius i tmem cu ppositio et vel dictante cuius specifica diversitas arguit ineffu dictato malitiam et subalternam diversitatem. Sed omnia ipta alibi congruentius explicabit —

Sm argum actus liber est liber, i obm specialis complacentie dei cuius n' i necessarius. ergo ut liber hic aliquid intrinsecum pfectum quod n' hic necessarius. ans. vr. urhemo n. cu aliquis Liberi dem colit ille actus (si ppetra adsint) mobet voluntatem ut premium statuat cultori si vero actus sit necessarius n' mobet ad premium: at hoc oritur q' prius habet priorem complacentiam dei quod ppetra n' habet. ergo ista coni vero pr q' complacentia dei supponit in obo pfectum nisi n. sit obm bonu n' pt amari ppponit hoc argum hurtado. d. 11 sect 6 subsect 2a et pr illud unqe libertatem u pfectum actus nostris intrinsecam —

Sed p3 negando coam ad cuius pbatm dicimus complacentiam illam n' petere bonitatem diversa physice sed diversa sm mo[...] q' solutio oio facilis i. in uno n' petente ad diversu actu libera diu physica mutatm diversa in obo in altera vo vm' dici pt s. sufficere mutatam deliberatis seu actus intus et actus ad deliberatam trahe j.s. ad summu dari variatam actus trahe ad ipsu actu liberu p antea pducens fuerat necessario aqoa p actum diversam —

q° 4

V: actus bonus et malus hcant potibam et intra bonitatem et malitia —

Sectio 1a

I n actu bono dividit q° —

n' loquimur de bonitate traxyli q' i affectio cuiuslibet entis sup... in hoc qd actus bene se hcat nec sui itaque n' nil ad sua integritatem deficiat q' bonitas i nacta quaestiq, quintus hic... sequitur sed loquimur de alia bonitate s.bonitate morali quae in eo qd sm rectam pcedant —

Deinde non dubitamus quin actus interni accidentalem quandam bonitatem sortiri ex aliquibus rebus extrinsecis quae illis extra imponunt ingratos nam sine illis existit. huiusmodi bonitas reperitur in actu misericordiae elicito a voluntate ex dictamine imperio alterius actus caritatis n. talis actus misericordiae participat ab actu caritatis extrinsecum quamdam valorem seu moralem aliquam aestimabilitatem. dubitamus ergo an detur aliquis actus qui propria dignitate sibi aut aestimabilitate a dictis actu proveniente habeat ex se bonitatem moralem positivam intrinsecam et in quo haec bonitas moralis consistat

Dico 1o bonitas moralis actus eliciti a voluntate consistit in conformitate illius cum obiecto a recta ratione proposito. probatur 1o ex dictis art. 1o huius quia [illegible] actum hominis esse bonum quatenus habet plenitudinem essendi debitam actioni humanae. sed plenitudo debita actioni bonitas seu actui interno voluntatis quoad intrinsecam nam nil aliud est quam quod actus sit conformis obiecto proposito a recta ratione proposito hoc n. sibi debetur actioni humanae atque eo posito n. potest non esse conformis et conveniens cum intrinseca operatione [illegible] secundum rectam rationem; nec potest non esse conformis rectae rationi. ergo bonitas moralis actus interni sufficienter explicatur per conformitatem dictam

probatur 2o quia illud dicitur bonum alteri quod est illi conveniens seu conforme ergo illud erit bonum homini ut rationali quod fuerit conforme rectae rationi: rursus recta ratio est quae dictat amplectendum bonum seu obiectum et fugiendum verum malitiam. ergo actus qui fuerit conformis huic dictamini et eo ipso conformis fuerit obiecto a recta ratione proposito erit bonus intrinsece moraliter

Confirmatur et explicatur haec ratio n. bonum exponi potest aut prout bonum in se quo pacto explicite dicit rationem absolutam perfecti nullo explicato obiecto: aut prout bonum alteri quo pacto explicite dicit rationem conformitatis et convenientiae cum alio. ergo bonitas moralis actus interni sine explicita ratione bonitatis absolutae qua actus dicitur bonus in se dicit conformitatem cum obiecto rectae rationi consono et sine explicita ratione bonitatis respectivae [illegible]; seu quatenus est bonus alteri dicit convenientiam et conformitatem cum [illegible] intrinsecae. rursus utraque bonitas utrique respectu ad aliud [illegible]

ad bonitatem moralem actus sdunt aptus sufficienti intrinsece qd actus dicat sformitatem cu obo à recta roe proposito go pro talem sformitatem recuys explicar moralis bonitas actus —

Dico 2o bonitas moralis que dicit sformitatem explicatam ē aliqd reale et intrinsecum in actu interno voluntatis · ē expressa sentia Dni 2o sententiar dist 40 q' 2a ar 1o opor. et 22e q' 19 ar 1o igitur —

probar uo 2o qa bonitas moralis actus interni ē sformitas illius cu obo que à recta roe proposito: sd hec sformitas intra ē actui go intra illi erit bonitas moralis. mi probar qa sfrari actui cu obo nil aliud ē qm velle illud obm qd recta roe cognoscitur ut volendu et nolle illud qd cognoscitur ut nolendum sd hoc ē intrinsecu actui voluntatis go et sformitas hec erit intra: mi ipsa probar qa velle obm n' pt ee denominato extra sd intra tralitas et perfectio actus ut sistat ex nā actus voluntatis · go silr velle tale obm honestu n' poterit ee extra denominato sd intra actus perfectio —

sfrar qa actus internus attingens mo debito obm honestu ut actus caritatis p se et roe sui dicit sformitatem ad rectam roem ad obm honestu et ad nam intualem go talis sformitas erit intra actui cum sistat qa nil magis intrinsecum ei qm id qd sbenit illi p se et roe sui · ant vo probar n' talis actus p se et roe sui ē tendentia tralis et actualis qua attingit obm honestu illo mo · cu actus nil aliud sit qm tendentia qua obm tali mo attingit · at vo p hoc pcise qd obm honestu debito mo attingat ingit hinc inseipso sformitatem cu illo et cu recta roe —

probar 2o n' actus bonus huius bonitatem finalem ē intrin finalis p tralitatem et pfectum finalem sibi intram p qm distinguit spialiter psi ab actu bono hinc bonitatem natalem attingentes et imperfectionatis eamdem bonitatem obiectiva qm actus finalis attingit · go bonitas finalis moralis q' desumit ex obo finali seu inordine ad illud erit intra actui finali et bonitas natalis moralis erit etiam intra actui natali. cons probar qa id p qd aliquis actus distinguit spialiter et psi ab alio n' pt ē illi extrinsecum —

Contra 1o n. Confinalitas actus hic aliquam bonitatem moralem sibi intrinsecam id confinalitas actus est intra actum, quia est confinalis, ergo actus confinalis habet bonitatem moralem sibi intrinsecam. Non valet consequentia. Nam probat tunc quia impossibile est actus confinalis, quia non sit bonus moraliter, est impossibile fundari, sequentur videtur in intrinseca haec ratione inventioni. tunc enim quia si bonitas confinalitatis quae illi extrinseca et non quae identicata cum illa, talis bonitas quae cum confinalis et hic 2a confinalitas id est quae bona alia bonitate diversa scilicet bonitate sibi intra; si 2m dicatur dabitur processus in infinitum: sive dicatur 2m non apparet ratio discriminis, propter quam haec 2a confinalitas habeat bonitatem moralem intrinsecam et eam non habeat prior confinalitas —

Contra 2o n. habitus virtutis simul cum volentia, per quam sensu et cum reali actum amplecterentur bonum honestum, ergo haec perfectio est aliquid intrinsecum actui. Sensus rationis talis perfectionis intrinsecae intelligitur actus habere conformitatem cum obiecto honesto a recta ratione proposito et cum natura intellectuali cum per illam habeat realiter ipse id quod illis est consentaneum. ergo talis conformitas erit aliquid intrinsecum in actu —

Probatur 3o. n. actus verus dicitur veritatem transcendentalem rationem intrinsecam et ex principium ad suam entitatem et realitatem, ergo actus bonus morali bonitate dicitur bonitatem transcendentalem rationem intrinsecam. actus probavimus in Logica et breviter probari potest quia hic actus Petrus est homo per suam intrinsecam rationem est repraesentativo Petri sicuti est: cum Petrus sit homo et ita repraesentetur ergo ille actus per suam intrinsecam rationem est conformis obiecto. ergo per suam intrinsecam rationem est formaliter verus. utraque consequentia probatur quia conformitas consistit in repraesentare obiecti sicuti est et veritas formaliter consistit in conformitate actus cum obiecto — —

Contra 1o quia actus ille per suam intrinsecam rationem repraesentat intentionaliter identitatem hominis et Petri, ergo per suam rationem intrinsecam est similitudo intentionalis Petri. deinde actum et verum nihil est aliud quam assimilari intentionaliter obiecto; actus n. quia assimilatur intentionaliter obiecto est quidam imago proponens intentionaliter obiectum sicuti est. ergo actus quia per suam rationem intrinsecam assimilatur obiecto per suam rationem intrinsecam erit verus. —

Contra 2o quia actus in ratione veri non dicitur nisi quandam ab obiecto eminentiae repraesentationis id in ratione repraesentationis constituitur per solam suam rationem intrinsecam connotando obiectum ut terminum extrinsecum et obiecto dignum. ergo similiter in ratione veri constituitur per suam suam intrinsecam rationem —

Sectio 2a

Actus malo interno conveniret intrinsece et probabiliter monstratum —

n' loquimur de puris omissionib. sed de actib. positivis voluntatis q. malū
morale dicunt. hic n. omissiones pure nil oio ut est in aliquo supra
dici possūt malam obtinentem pure omissioni et illi internā adiū-
mentū quo idem dicimus de actib. positivis —
Praeterea n' petimus an ipsi mala undicumq. actui obtinens sibi illi
internam n. certū est posse actui obtinere aliquem malam per denominationem
externam ab alio actu malo ut si quis referret actū misericordiae
ad finem vanae gloriae. in quo n' petimus an formale mali moralis
peccati sit aliquod positivū actui inhaerens n. hoc pertinet potius ad
tractū de peccatis. sed an actus moraliter malus habeat aliquem malū
morale sibi internam sibi hoc pertineat ad formale peccati sibe ad mali
illius —
Dicendū omnem actū internū voluntatis per denominatur malus haec
realiter monstratam sibi internam seu internam et positivam dissonantiā
a recta ratione. ita D. Thomas 1.2. q. 42 ar. 10 ad 2m et 3 ubi asserit malū
morale cū distinctam significat n' in primū dicitur privatio sed in primū
dicitur illud positivū quod est adiunctū privationi. et in 2o dist. 40 questione unica
ar. 2o dicens maliciam specialem actui internā et cū privatione. idem
docet cai. 121 q. 18 ar. 1o referri praeterea plures per has sententias fere omnes
q. peccatum consistat formaliter in positivo. asserere quos refert salas 121
to 20 tr. 13 de 2 sect. 9 imo et illi etiam q. illud in privatione constituunt;
q. communiter asserunt de mali saltem asserri in quam positivā distractam
internam a qua privatio ingenita provenire. —
Probatur ratione 1o n. ille actus q. sim positivam et realem entitatem l
volitio obiecti deformis rectae rationi habet realem et positivam dissonantiā
cū recta ratione sibi internam sed omnis actus internus voluntatis q. dicitur malus
est sim realem suam entitatem volitio obiecti deformis ergo omnis actus internus
voluntatis q. dicitur malus habet realem et positivam dissonantiā cum recta
ratione sibi internam. minor probatur quando recta ratio dictat indignum hoi velle positive
aliquod cuius oppositum dictat recta ratio et volendum: unde q. aliquis
actum q. contra suam naturam vult aliquod rationi contrarium imbuere inde
realem deordinationem et entitatem indignam hoie q. sim rectam rationem

debeo gubernari —

Nec est enim indiget probare prout non actus mali volitionis v.g. in
-temperantie habet positivum ordinem realem et intrinsecum ad obiectum
disconveniens rationi, quia prout siccipsum attingit tale obiectum ut qualis actus habet
ordinem realem realiter et intrinsecum ad obiectum quod attingit si illi ordo attingendi
obiectum rationi disconveniens est realiter et intrinsece disconveniens recte rationi quia intrinsece
aliter se habet attingit recta ratio et prout siccipsum fertur in obiectum illi difformem. ergo
actus intrinsece mali volitionis est secundum suam realem entitatem volitio
obiecti difformis ac per consequens habet realem et positivam maliciam ac difformitatem
sibi intrinsecam —

Probatur 2o quia ex entitate positiva quam sequitur necessario privatio rectitudinis intrinsece
mala habet positivam malam intrinsecam, sed entitatem positivam actus mali volitionis
sequitur necessario privatio rectitudinis intrinsece mala. ergo talis entitas habet positiva
maliciam. Minor vero certa cum ingens nequeat emergio nequa rationi actus ex
re bona vel indifferenti proveniat ex intrinseci bonitatis. Minor vero probatur quia in materia
de peccatis admittit color sic eo ipso quod actus malus habeat entitatem positi
monstrosum et disconveniens recte rationi consequenter habet negationem illius positive
differentie consistentis actum bonum est sed non potest dici privatio separata
cum integra actus entitate cum non illius non sit carentia fortis in sibi apto
prout ideo dici privatio separata cum rationi cui actus huius inclusa in actu malo
est capax est bonitatis moralis et illam speciali iure repetit —

Confirmatur hoc quodam exemplis v. in 1o. actus odii dei secundum suam positiva
entitatem talis est ut in illa merito inspiciat fundari carentia rectitudinis
amoris debiti merito quia despiciat prout se et rationi suum disconvenientia recte rationi
cum sibi nequeat intra entitas illius quam in ea cognoscat tendam ad malum
infligendum quod ex separatis est monstrosum ac difforme. prout circa actus
mendacii et periurii actus rectitudinis alienum alicui ipso titulo actus proicidendi
proximum privata auctoritate et prout privatam vindictam. dicunt intra dicendi
naturam cum quo sine iniuria talium entitatum coniungi ingens privatio
debitis rectitudinis ergo positiva entitas hoc actum non est bona aut indifferens
sed habet intrinsecam difformitatem —

Probatur 3o quia actus mali producunt habitus viciosos habentes intrinsecam malam
habitualem. ergo ipsi actus habent intrinsecam malam actualem. consequentia probatur
quia ex physicis influxibus et physica efficiencia qualis datur in actibus respectu ad
producendos habitus perfectus intrinsecam efficacitatem seu virtutem causativam physica

obenientem actis inducit ab ordinis finis aut alis circumstantiis quod vel habitus vitiosi habent intrinsecam malitiam colligitur sufficienter per hoc quod habitus vitiosus est quod potentiam et realem oppositionem ab habitu virtutis opposito et ei positivum et positivum directe repugnans illum qui ab eodem non expellitur nisi minus ac calor directe cum frigiditate pugnat —

Probatur 4o quia error intrinsece habet positivam rationem realiter sibi intrinsecam per quam est difformis et disconveniens sui et rationi cuius est illi contrarius seu incompossibilis cum illo. Ergo similiter actus pravus habet positivam malitiam realiter sibi intrinsecam per quam est difformis et disconveniens virtuti. Antecedens probandum est ratione similiter et quia si probabimus veritatem esse intrinsecam actui. Consequentia vero probatur quia sicut error non fit inhonestus eo modo quo fit scientia eodem modo oppositio; ita actus pravus non fit inhonestus eo modo quo fit virtus eodem modo opposito —

Probatur 5o quia actus pravus differt specialiter et specifice ab actu bono ratione differentiae positivae physicae et specificae ut ex sequenti probabimus; ergo malitia erit illi intrinseca cum nil possit esse magis intrinsecum rei quam id quod pertinet ad specialem et specificam rationem ipsius —

Sectio 2a

De argumentis contra ostendentium bonitatem non esse intrinsecam actui —

Ob. 1o actus moralis prius concipitur ut bonus in se quam bonus alteri: quia ut sit bonus alteri praesupponitur quod sit bonus in se ergo bonitas moralis actus intrinseci non includit specialiter convenientiam et conformitatem ad alterum nempe ad naturam intellectualem et ad rectam rationem. Consequentia probatur non perfectio substantiae actus voluntatis in se ipso bonum est ipsa quia talis actus et bonitas moralis est passio et proprietas illius sicut bonitas dicitur passio et proprietas entis ergo cum passio non includat quam rei bonitas moralis non includit specialiter dictam perfectionem et conformitatem —

Respondeo ad argumentum distinguendo antecedens actus moralis secundum inadaequatam rationem expressam bonitatis specialis conceptus secundum inordine ad inadaequatum terminum specificationibus aut determinationibus prius concipitur ut bonus in se quam bonus alteri prioritate aliqua saltem a quo seclusa antecedens actus moralis secundum adaequatam rationem bonitatis nego antecedens ... non bonitas moralis adaequate sumpta

dicit indilem rum ad ops tres renotatos ad obm s. ad rationem ceteros -

Atque hec solutio explicari potest exemplo actus realis qui eodem indivisibili ordine dicit operatus recreandi sentiendi et intelligendi. in qua indivisibilitate stat quod hunc ordinem dividi in plures inadequatos ex parte diversos inter quos detur aliqua prioritas: n. ordo ad operatus sentiendi prior videtur quam ordo ad operatus intelligendi. idem explicari potest exemplo intellectus quod eodem indivisibili ordine dicit actus apprehensionis, iudicii atque discursus: si tamen dividatur ipse in plures partiales ex parte diversos apparebit inter eos aliqua prioritas n. ordo ad actus apprehensionis dici potest prior aliqua prioritate quam ordo ad actus iudicii —

Ad confirmationem Dico 1o negando min. n. ut diximus quod sequentia bonitas moralis et malitia sunt distinctae partiales actuum internorum. Dico 2o quod in aliquo sensu admitti potest bonitatem moralem et quasi passionem seu attributum entis moralis n. ideo infert eam non quod includere rationem partialem talis entis n. veritas n. est propria et stricta passio entis quod ab illo proveniat realiter permanatam et distinctam realiter sed laxius loquendo dicitur passio quatenus dicit quandam rationem formalem ex parte diversam ab alia quam implicite includit et in qua bicisim includitur scilicet quod quasi proprietas illi debita — —

Ob: 2o actus dicitur moraliter bonus ex conformitate cum recta ratione tamquam cum mensura et regula sed relatio mensurabilis ad mensuram non est realis sed rationis seu denominatio extrinseca ergo bonitas moralis n. est sed relatio rationis seu denominatio extrinseca. Dico negando min. n. licet ex parte mensurae non detur relatio transcendentalis aut predicamentalis ex hac precise quod alia mensuratur per ipsam sed tamen extrinseca denominatio; ut videre est in obo ad quod tendit actus sciendi s. volitionis in quo nil intrinsece quod ad illud actus tendit sicut in speculo nil est intrinsecum quod ad illum tendit actus nec in columna quod contra illam situatur dextera animalis: at vero ex parte mensurabilis datur relatio realis transcendentalis et predicamentalis positis requisitis ad illam ut admittunt communiter cum aristotele et declarari quod non negat realis et predicamentalis relationis inter mensuratum et mensuram sed negat mutuam: quare ex parte mensurae ex hac precise ratione tamen datur extrinseca denominatio

quod intelligendum est de celo et aliis mensuris in ratione mensurae et tamen denomina-

exstram sibilis n. obm quaecumq mediante ipsa et scripto i(n)primitu determinatibum scit illam significans et dignamus quo pacto hic roim realem ... et causa fundat relam realem ad scia(m) e n i mensurae nec similitudinis ... doctrinam tradidimus in logica cu filio ... commentarios nu theologicar ...

Ob: 2o bonitas moralis obiectiba n e intra obo go bonitas moralis fralis n erit intra actum. coa ostat apparitari ... quia obm ... bonum moraliter sm ... inhoc qd ... actum bonu moraliter trahi vo actu n addit obo aliqd intrum. ofrat quia bolunras ... alicuius suos actus quasi ... fralis ... pro obo alios actus ... dabit bonitas obiectiba quam antea n dabat go erit hec bonitas obiectiba aliqd variali et ...

Rs ad argum negando ans. et ad eius probatm dicimus bonitm moralem obiectiba n ... inhoc qd actualiter ad illam trahit actus moraliter bonus sd inhoc qd obm dicat ... cu recta roe ... ca quem versari possit actus bolunratis moraliter bonus. atq hec ofralitas ... realis ... n(atu)ra rei aliqm honestatem e res realis illis ... qd explicandu e ad eumm quo explicari solet intelligibilitatm et appetibilitatm entium realium ... cu ... realem transcendentalm intrum obij. quia hec hunt realem aptitudinem intram ... cu ... ca quas versentur actus inte et voluntatis — —

Ad ofratm. ... dat actus moraliter bonus careus bonitate reali obiectiba ... intra ... actus e ... ad eum ... actus moraliter boni. neq ... e qd ... bonitas obiectiba ... fralis inordine ad ... diversos ... actus ... e fralis ... combina ... obiectiba ... ab aliis actibus —

... obiectionis observandu e ... denominatm boni n ... actus inordine ad quemlibet ... quia n dr bonus roe ... nec dr bonus obo sd dr bonus ... inde ... n ... multae

2 bonitates ... ostendunt —

observandū i 2o diversitatem nūs n̄ colligi ex diversitate cuiuscūq̄ tm̄ sd ex diversitate tm̄ adequati. n. idem indiuis ordo requiritur pluries inadequatis tnis eim̄ ex illis diversas realitates aut formalitates n̄ se includentes accipias ut ostat inordine a rū quem̄ dicit bolunta[s] ad suos actus et ad actus intus ex q daur vnd aiam alioq tns er sit na intnalis ro̅ ex obm̄ sine tm̄ diversi adec bonitas moralis actus unicū tnū ex indiuisum ordinē ad obs illos —

obserbandū i 3o bonitatem moralem actus qū requirit finē aliquē n̄ existentem; n. saltm̄ relatio transcendentalis trans[ce]ndentalis ad trīn̄ n̄ existentem ut ostat in relatiōe reali transcendentali ms ad obs frag n̄ sū existentes sd solis in relatiōe pos obedientialis ad effus finalis ad quos pt elebari et ad actus finalis medios ex q pt illos producere. in ordine qui dicit actus intus et boluntatis versantes circa rū n̄ existentes et circa negatas et quasi negad ipsos tns. —

Sectio 4a

Ex arguis ē stendunt malitiā n̄ ē intrām actui —

obiicit 1o si actus posses dicere malā positibā intrām deus qui causa malicis et osequenter deus qui etiam peccati cū peccatū n̄ sit diversū a malicia morali hoc autm̄ n̄ pt admitti go etc. sequela pt ex nulla dat positiba entitas ē indenter a deo posit existere et nulla dat etiam 2a ē indenter a deo posit effum aliquem producere. go si malicia moralis dicit entitatem positibā idicatā cū actu prauō illa producet a deo et deus erit causa malicis et peccati —

plena huius obiectionis solutio ad mam̄ de peccatis spectat mo breliter pro presenti instituto solbendo ei negando sequelā et ad cius probatm̄ dicimus ēb deus ocurrat ad actū malū adec n̄ ē causā malicis moralis et peccati ē peccatū dicitur defectum moralem q importat specialem habitudinē ad mū operandi causā moraliter deficientis et moraliter operantis monens suadendo consulendo precipiendo sl. ēd debens impedire n̄ impediendo. deus autm̄ n̄ sm̄ n̄ dicitur ut dicitur causa 2a deficiens sd taliter posit ocursū ad actus malos ut illos maliciā n̄ intendat nec bellit; sd potius minus et erronis arce hos a peccatoz admissione purpet q actus opositos honestos precipiendo promia etc. —

obiicit 2o malū trans[cendenta]le nullā includit positivam maliciam sd solā :

carentia et negatio boni qd sit malu morali nullā malam potibā includet. idea sitar qa sicut si hic malum trangle ad bonum trangle cui oponitur ita malum morale ad bonū morali cui oponitur

arg vo gr n. si malum trangle dicere aliqm rem potibam coipso hurā bonitatem tranglem cu nulla possit dari potiba entitas q bonitatem tranglem n hiat —

Ds negando conam n. malum trangle excludit oem potibam rem entitatis et consequenter debet excludere oem potibam rem bonitatis malū vo morale dicit carentiā debitae rectitudinis et bonitatis moralis n excludendo potibam rem entitatis q bona i tranglis mala vo moraliter n sm qa caret bonitate morali s qa dicit tendentiā potibā bitalem ad obm disonum rōi —

obiicit 3 si actus malus dicere potibam deformitatem sibi intrā frali peccati et mali moralis peret aliqd potibum et n peret aliqd pribatibum. A hoc i sa communiorem sanctor patrum et dd. sm qo contra sequela probat qa si actus malus diceret potitā deprahenderetur hic pe disona rati rōi et sa legem dei; et digna supplicio qo pe proprie et fralissime peccatum. — Ds negando sequelā. n. dici pt illam potibam deformitatem u qd disonam rōi et sa legem dei et dignā supplicio tamen mali peccati rōnem frali n. hoc attribuitur i ci rōi q sm explicitū supplicium n afirat bonitatem aliqm sibi moralem sibi tranglem: deformitas autem potiba quatenus moralem bonitatem excludat, afirit tm bonitatem tranglem —

obiicit 4o actus q mo malus i suppositiva legi aeterna illum prohib. nec n pet malus si n daret talis lex. sd potuit n dari talis lex. go actus q mo malus i potuit n u malus: atq adeo malitia mo imbuenda in actu extra et variabilis i. mi colligi pt ex co qd actus malus idco malus i qa i sa legem: unde si n pe sa legem n pe malus —

m vo pt qa talis lex aeterna et praeceptum i actus voluntatis. d. voluntatem supponit et ab ea ducit originem sd dibina voluntas liberas inoibus actionibus ad extra go talis lex et praeceptum potuit n dari aut imponi. m hiius probatur

pt

qa sm dictamen intus sine voluntate non est habere rationem praecepti vel alterius neq inducere instinctu specialem obligationem. qa obligatio est motio quaedam moralis ad agendum movere autem alium ad agendum propria est voluntatis. insuper obligatio quae est applicatur sine actu voluntatis non transcendit vim obiecti quod si boni vel mali actio habet ratio ut quod si bona vel mala est. et iudicium rationis sm habet rationem denuntiantis applicando vel ostendendo obiectum non vero nalis ostendens bonum et malum non magis obligat et hoc quod si ...itio rationis .d. non obligare sm se spectata —

Rx omissa mr negando m et ad cuius probationem dicimus cum sud ... deligit L° 2° c. 6 divinam voluntatem vel simpliciter liberasse ad extra tm ex suppone unius actus liberi posse necessitari ad aliud ut si vult permittere absolute necessitatur ad impediendum permissum et si vult loqui aut revelare necessario debet revelare verum. similiter si vult creare mundum et illum servare in ordine ad talem finem non potest non habere providentiam illius et supposita providendi voluntate non potest non habere providentiam perfectam et consentaneam suae bonitati et sapientiae —

Ex supposita voluntate creandi naturam rationalem cum sufficienti cognitione ad operandum bonum et malum cum sufficienti concursu ex parte dei ad utrumque. debuit necessario deus prohibere tali creaturae actus intrinsece malos. non enim minus necessum est deum non posse insipientem vel iniuste gubernare ac necessum est deum non posse mentiri. Et quamvis deus posset absolute nil prohibere et nil praecipere ex suppone tm quod voluit habere subditos rationis utentes non potuit non esse legislator eorum in his saltem quae ad naturalem morum honestatem pertinent —

instabis ad legem non sufficit voluntas legislatoris nisi accedat insinuatio vel intimatio talis voluntatis sed nil est quod deum necessitet ad intimandum suam voluntatem qua vult malos actus prohiberi ergo liberum est non ferre talem legem nec se illam obligare. Rx cum suaros ... ipso quod illa voluntas dei necessaria sit ad cognitionem et prudentem providentiam et gubernationem hominum consequenter est necessum ut ex vi eiusdem providentiae ignorari non possit hominis illa voluntas dei et hoc sufficit ad rationem praecepti et legis et ad rationem intimationis —

atq hinc ulterius dici potest ipsum met iudicium rationis inditum naturaliter homini cum de se sufficiens signum talis voluntatis divinae neque necessariam aliam insinuationem. iudicium enim rationis indicat de se divinam

providentiam

decentem deum et moralitr nugam ad plenu dominiu eius et debita subiectam hois ad ipsu inequa probidencia hec legis Laurentiner atq. hec e ro ob qm lumine nali cognoscit deum ofendi peccatis q sa legem nalem fiunt et ad ipsu ptinere illor punitionem erudituu —

faulus Dr. obiicit propositis xa ogoim vasqui 125 to 20 degr. ce 3 et Ioannis dyalus ou delugis de ea sure 6a e des surez q docent legem eternam et legem nalem obligare indiners ab speciali actu divine voluntatis quo fraliter deus vellet nos obligari ad sequendu dictamen rois et inhac sua omisa mo negandai mo et neganda cm e ma pvatis illius —

rogari mo pt qd dicendu sit ca hipotesim dicentem in mu pni qm in utraq. solute adhibita omisimus an s. actus qui malus e supposita lege illu phibente n. pu malus si n. daret talis lex p solute notandu e 10 legem eternam u imperiu divini intus aspiciendi u actu absolute liberu supponentem decretu absolute liberu voluntatis divine ita Dr 12 q 91 ar 10 ad 1m ubi ait eternus divine mentis conceptus hec roim legis eternae sm qd ordinat ad gubernatm rer ab ipso pcognitar. ro e qa lex eterna hec p ma opera dei ad extra iubet n. servari ordinem nalem et phibet operaris qb ille imbertit ordo autm nalis n. e nisi in rebus creatis go sicut hec opera libera st ita et lex eterna actu libera importat —

notandu e 20 legem nalem fralitr loquendo n. u ipsa roalem nam n. h. veru sit nam roalem u regulam obiectibam ad qm homo aspiciet ut inde colligat malam moralem obiectiba et fralem huiit actuu cu illud sit honestum qd nb roali consentaneu e et illud turpe qd disconsonu e illi e n. hm e regula fralis e haec roim pcepti —

ofrat et declarat hec ro 10 qa n. oi id qd e fundum honestatis et rectitudinis actus lege pcepti et qd e fundum turpitudinis actus lege phibiti pt dici lex go h. na roalis sit fundu honestatis obiectibus actuu moraliu n. ideo habet roim legis et eade roe qe dicat mensura

bonitatis moralis et ideo dici poterit lex aris pro in elemosina
n[on] indiga pauperis et facultas dantis sunt fundum honestatis et
obligationis actus elemosinae. ac vero necessitas pauperis et facultas
dantis requirunt huic rationem legis ut stat —

Sicut est quod de temperantia docet D. Th. 2.2. q. 141 ar 6 necessitatem
s. corporis esse regulam temperantiae non tamen ideo expresse aliquis esse legem
sed fundum legis. Deinde finis est regula et mensura mediorum obiectum
est regula et mensura actuum neutrum tamen habet rationem legis —

Confirmatur 2o quia natura ipsa rationalis praecise considerata ut talis quae est
nec praecipit nec ostendit bonitatem aut malitiam nec dirigit aut
illuminat nec aliud proprium munus legis habet ergo non est cur dicatur lex —

Dixi in hac notare formaliter loquendo quia causaliter et virtualiter
natura rationalis dici potest lex: sicut enim legislator dicitur causaliter lex
viva: ita homo est sibi lex naturalis causaliter quia causat ipse
dictamen rationis cui formaliter convenit ratio legis naturalis —

Lex ergo naturalis consistit proprissime in actuali intus iudicio practico
dirigente cui conveniunt adaptant omnia quae dicuntur naturali apud [illegible]
et auctores inveniuntur ut ostendit Suar. l. de legibus l. 2o c. 5 ubi
addit lumen tamen naturale intus cognitionem dei ad dictandum de
agendis posse vocari naturalem legem: quia quibus homines nil actu cogitant
aut iudicant naturalem legem retinent in cordibus suis. Lex enim naturalis
non residet in legislatore sed in ipsis hominibus in quorum cordibus ipse illam
descripsit: et sicut lex humana quae est extra legislatorem non semper
dicit actualem cognitionem sive iudicium existens in subdito sed etiam
signum permanens in aliqua scriptura quod potest semper cognitionem
illam excitare, ita lex naturalis in subditis non semper est actuale iudicium
aut imperium sed etiam lumen ipsum permanens permanenter scripta illa
legem et potens semper illam actu representare —

His notatis Dico ad propositam dubitationem in illa impossibili hypothesi
actum malum non fore esse eundem non neque eundem esse cum eo quod [illegible]
sed specialiter et esse diversum per exclusionem repugnantiae et ordinem ad legem
dei aeternam et naturalem quantitatis malis modo includit specialiter quod explicatur
in actu humano est aliqua bonitas sive malitia ex vi obiecti praecise considerati

est dicit dissonantiam s. dissonantiam cum recta rōe v sm iam ȝt
denominari malus et culpabilis atq peccatū sm illū respectum
culpa habitudine ad specialem legem prohibitam vo dari innatum
huius specialis rōe bonitatis aut malitiæ conseq. tantū diversa talia
et desumit inordinē ad legem prohibentem aut praecipientem et per hanc
denominatur actus malus speciali mō peccatū et culpa quod dicitur
rōe specialis transgressionis legis dei —

Em specialem malam vo. paulus sicque nomine praevaricationis cum
dixit ubi n i lex nec praevaricatio atq explicatio haec i ad mentem s.
august. lo 20 epistola 200 paulo post initiū ubi ait: quod hoc fiunt
n sm peccatores qd pene, cum si legem n acceperunt sd cum praevaricatores
qd n pene nisi legem acceperunt. Ea ergo in hypothesi impossibili dicendū actus
sm. per malus ex rū ad obm turpe et alios tres alique diversos diversa
malam haberet ac ea ē dari innatum includere cum ordinē ad legem —

Sectio. 3a

Occurrit obiicti desumpto ex variatione bonitatis et malitiæ
eiusdem actus. —

3a doctrinā pradentiū sectū sumitur obiecto difficilis ex variatione bonitatis
et malitiæ eiusdem actus ex qua sic arguitur: sicut se hūt veritas et
falsitas ad iudiciū interius ita se hnt bonitas et malitia ad actū internū
voluntatis sd idem nō iudiciū interius pt ē successive verū et falsum
ergo idem actus internus pt ē successive bonus et malus. mī pt ea supposito
sedente dicat aliquis petrus sedet elicit iudiciū verū si vero perseveranti
eodē actu iudicii petrus surgat actus redit falsus —

Confirmatur 10 si sacerdos ante inter dicunt habet actum quo efficaciter
velit celebrare actus iste bonus ē si in vincibiliter ignorans in interdictum
de novo impositū in eodē actu persistat actus reddit malus. cū celebrari velit
imposito prohibito ergo idem nō actus internus pt ē successive bonus et malus —
Confirmatur 20 n. si elicias petrus actum impetrantis talis actus erit
bonus

si vº dux postea ꝑcipitur operationi ab illo ex ꝗ in illo ꝑmanet iam actus bonus imperantis redditur malus cu retinetur cª dei ꝑceptu. ꝯtrar gº n. libertas ē ꝯdicio requisita ad bonitatem et malā moralē id ꝑt variari libertas ꝑmanente eodē actu sm entitatem intrām gº bonitas et malā ꝑit variari et variata entitate actus —

Rx ad argum negando mi ad cuius ꝓbatm dicimus: qd ꝓbatur illud iudicium quoties sedet operatur sedere ꝑ maiori quo illud ꝯfravit viru esse iudiciu etiamsi ꝑmaneat et ꝗ surgat. ad 2ā ꝯfratm falsū ē qd ignorans vincibiliter interdictū ꝑmanere ꝓpt in eodē actu absq ulla alia volitione. tunc n. sacerdos ꝑ ignoranciā culpalim ꝯmitit ꝑccatū mortale volendo missam ꝓsequi et ꝓsequens vult aliqd saltem implicite qd antea nullo mō volebat n. mō eo ipso qd ꝯmitit ꝑccatū vult missā celebratm ꝑ tempore interdicti vult ꝗ transgressionē legis. cu tm ꝓinus nullo mō vellet hoc obiti qd mō amplectit ꝯsequens debet diversus actus — —

ut autm tunc mutet ꝯfarius voluntas satis ē ut sit aliud dictamentum intus cu aliqua rōe dubitandi an sit s. n sit interdictū ē rō dubitandi admitti inus qd inarguō supponit ignoranciā ꝯ. vincibilmeū atq culpalim. n. si inculpalis esset et invincibilis n ꝯmitteretur ꝑccatum. at vº volicio celebrandi missam sub rōe dubitandi an sit interdictum n ꝑt et ē alius ꝯfarius cu ferat ea tali ꝯdicis sub illo dubio quo pacto antea n attingebat ꝑ actum —

idem dicimus de illo ꝗ diceretur antea mediam noctem velle edere carnes imperare et deinde ꝓpt mediam noctem ꝯ qua incipit dies veneris vellet ex ignorancia culpali ꝓhibicionis ꝓpter esum carnium hic n. n ꝑt n dari actus diversos ꝑ rōem dictam —

ad 2m ꝯfratm qº ꝑctus retinetur actum imperantis cª dei ꝑceptum actus imperantis ꝗ semel bonus fuit semper erit bonus sm intrām suam entitatem sed qm ꝑceptum a deo impositum inducit obligatm cessandi ab actu, datur malicia in alia distincta volicione qua vellet ꝗ violare ꝑceptum et ab ea dinominatur actus imperantis

contrariari vicaris —

quod si non diabolicis dicta nec fralis nec imputrabilis quod sicut operatur bonum actum supererogatum sed unicus actus dicit quod obiectum prohibitum attingat impossibile est quod non sit actus dignus ab actu bono persistente: non talis actus bonus non potest permanere nisi permaneat superius obiectum ineo tandem superius vero obiectum actus boni est bonum rei consentaneum quamdiu preceptum aliquod non prohibet attingi contra non ipso quod aliquod obiectum prohibeat attingi iam non manet superius ad tendendum actum bonum supposita quacumque cognitione precepti —

ad 3um contrariam dicendo nempe libertas est conditio requisita ad bonitatem et malam moralem secundum intrinsecam rationem contrarietatis vel difformitatis nego nempe secundum extrinsecam rationem imputabilitatis ad meritum aut demeritum vel laudis et vituperationis concedo nempe —

An bonitas et malitia quae intrinsece in actibus intrinsecis imbeniunt sint differentiae specialis illorum —

valde diversae differentiae huius quaestionis ab ea quam in precedenti enodabimus non enim contra ipso quod aliquae rationes sint intrinsecae nostris actibus erunt differentiae specialis et specificae rationum illorum: ut videre est in negatione et affirmatione et in practico et speculativo quae non rationes intrinsecae actuum intus et non sunt differentiae specialis illorum cum possint dari actus affirmativi et negativi eiusdem speciei infimae item actus practici et speculativi eiusdem speciei ut si fiat eandem aut ... dici etiam —

e contra vero naturalis et innaturalis tamen in actibus intus quam in actibus voluntariis sunt differentiae speciales actuum ita ut numquam possit verificari actum aliquem naturalem cum eiusdem speciei cum actu innaturali quamvis habeant ad idem obiectum tertium utrique — ita quod rogamus an bonitas et malitia non solum sint rationes intrinsecae in actibus voluntariis sed etiam sint differentiae speciales taliter ut numquam possint dari actus bonus et malus quae sint eiusdem speciei —

dicendum est bonitatem et malitiam moralem secundum intrinsecam et possibilem conformitatem ac difformitatem cum ratione esse differentias speciales actuum internorum est egregia ... quod in 2o dist. 40 quaestio unica ar. 2o corpore ait actus interiores voluntatis dividuntur per bonum et malum tamquam per differentias speciales sibi loquitur

p. 1. q. ar. 2o. opere et in alijs multis locis —

Prob. 1o prob. quocumque q. res intri et sualis ita se hent ut ex vi
sua mi tendendi n. possint imbeniri in actib. obnientib. in eadē
specifica infima roe tales res constituunt diffras gialis illor. actuū
seu diffre gialis illor. sed sic se hent bonitas et mala omnibus
suas res rā actuū internoz. go erunt diffre gialis illor. mi colligi
pt discurrendo p varias res in ps. ideo admittimus gialem diversitm
seu ē diffras gialis prob. inferunt aut arguunt in actib. talem modū
tendendi ut imbeniri n. possint sub eadē specifica infima roe. hac
roe nali et senali arguunt gialis diffre actuū intrs et voluntarijs
p. numerum imbeniunt actus nalis q. sit eiusdē spēi cū actu senali
emnti cū q. ad idē obm tendunt. silitr obscuritas et ebiā sē gialis diffre
actuū intrs atq. idem imbeniri in alijs rebus —

Minor vo pt prob. impossibile ē qd duo actus quor. alter bonus ē et
alter malus n. distinguant spē. qd colligi pt tum discurrendo p actus
bonos et malos q. semp spē differunt tum ex magna diversitate
mi tendendi et attingendi obm q. fbinit ipsis actib. ut in poati sequenti
dicemus. tum etiam ex diversis habitib. q. ex actib. bonis et malis gene-
rant. et q. ad silis actus inclinant q. n. pt n. ē spēi diversi
ut constat ex nā habituū vitiosor. studiosor —

Pt 2o prob. diversitas specifica actuū attendit ex ordine ad obm
frale sub diverso mo tendendi gialitr perfectiori sl. imperfectiori, sed
actus boni et mali hent semp istam diversitatem. go semp dis-
tingunt spē atq. adeo bonitas et mala erunt diffre gialis et specifice
actuū. mi explicat prob. cū actus sit gialitr magis q. ad eam tendendi
in obm repugnat modū tendendi ē in uno actu gialitr imperfectiorē
aut perfectiorem emin alio et actum n. ē gialitr imperfectiorē aut
perfectiorem em aliū actū: actus vo gialitr imperfectior aut perfectior
alio n. pt n. distingui spē ab illo. mi vo pt n. actus bonus dei p adequat
obo frali roem boni honesti sub mo tendendi conciliatibo illi conformi
itate afferre cam perfectae vero utili et delectabili. actus aut malus
het modū tendendi oppositū contemptibū boni honesti et inordinate conciliatibū
boni utilis et delectabilis qd ē sufficiens ad gialem diversitatem hor. actuū —
. . . frar n. ebiā et inebiā, certitudo et incertitudo ē perfectio aut

impfectio specialis specifica actui intus existens inhaerens quod actus dicat ordinem ad obiectum formale sub modo tendendi claro aut obscuro infallibili aut fallibili; atque inde sufficienter colligitur hac ratione diversitas specialis et specifica; consimiliter bonitas et malitia quoad internam essentiam aut differentiam cum eadem ratione erit perfectio aut imperfectio specialis specifica actui voluntatis existens inhaerens quod actus dicat ordinem ad obiectum formale sub modo tendendi conveniente aut disconveniente boni honesti. atque inde sufficienter colligitur diversitas specialis harum rationum —

Ex quo patet ipsam esse differentiam ipsam dissimilitas inter has rationes constituentes speciales differentias et alias non constituentes, quae inter se sunt ut affirmativum et negativum practicum et speculativum non ipsi dicti ipsi afferunt diversitatem in ordine ad obiectum male sub formali modo tendendi specialis perfectionis specialis. actus non affirmativus et negativus actus practicus et actus speculativus dicitur per actum divinam aequalem perfectionem specialem habent in modo formali tendendi certo per idem motivum formale —

Per alias obiectiones quae hic fieri possunt quae mea adsequentes disputationes pertinent hoc adnotare sufficiat. Primo actum bonum et actum malum posse habere idem obiectum formale quod: ut si aliquis ex motivo dandi eleemosynam vellet abstinere ab aliquo cibo ut eum pauperi tribuat: alius vero ex eodem motivo dandi eleemosynam vellet furari. tunc autem distinctio specifica actus boni et mali sumitur .i. ex diverso obiecto formali quo et sub quo .i. quod idem valet ex diversa ratione formali seu diverso principio significanti —

Quod explicari potest exemplo actus finalis et naturalis quae amat eandem bonitatem divinam finalis quae actus non distinguuntur per diversum obiectum formale quod, sed per modum tendendi diversum provenientem a diversa ratione formali formaliter significante seu a diverso principio formali formaliter significante, nempe a diverso actu intus modo perficionato aut imperficionato eandem bonitatem similiter proponente —

Similiter ratione dixi in logica promissas formales non esse obiectum formale quod actus [illegible] sed ratione obiecti non bene applicatur nisi ratione quae perfecte attingat

qd n obenit ꝑmisis fralis rn actus eius) eas im ē roīs fralis
seu ꝑligia fralia fralitr signicanua: idemq semꝑ ꝑualitis iudi
cavi de noticia bonitatis . illacionis, cum s. ōdt mō ae ꝑmisas
fralis ē rocm fralim et ꝑligium frali signicatibū eius . cum
n minus unius em aliaz diversitas diversā sigi eam infirmo —
2mō bonum et malū in actib bolunratis se hīrē sicut verū
et falsū in actib intus quoad hoc potissimū qd sicut verū et
falsū st roīs intrē in actib intus ita bonū et malum sint roīs
intrē in actib voluntatis . hec autm simido n debet ad reliquā
se extindere: n. si quis unpcat verū et falsum ē intrī roīs intus
n im ē difras specificas et gialis sd ꝑꝑe dari actum verū et actū
falsum eiusdē sigi et sz ꝑtr eamdē autm pm licant opposius
verus cū unum obm et alius falsus cū aliud . n ideo dicere debet
bonū et malū ē sm roīs intras in actib voluntatis et n ē difras speci
ficas et gialis — —
Et ꝑt sumi diversitas mō iam explicato qm v. in actib bolunratis
bonitas et malicia semꝑ hent mum tendendi giali ꝑfure specifica
diversū ꝑtr debitam aquacionem boni honesti sōcnientm actui
bono et n actui malo . in actib vº intus verum et falsum n
neccō ꝑpculant mum tendendi specifica ꝑfusi diversū: utiq
n obenire ꝑt idem mus inurtus et falibilis ꝑtr eamdē autm
humanam ꝑtr quam n ē magis certus actus verus qm falsus —
3º ē n quamlibet bonitatem ꝑtinentm ad essentiam actus
debere ē gialem et specificam ; sd aliqm ꝑꝑ ē malim et individuali
ꝑtinentm ad aliquā difram malim actus . ē 2x bonitatis rō
in multis actib imbenit actus n. exhibicionis quo quis bellet exhibere
ꝑtr bonitatem dei hebit bonitatem specificā et gialim difram q
gialim inordine ad bonitatem dei et erit specifice actus caritatis
hebit tm bonitatem malim difram qo malim in ordine ad bom
iustitie et erit malim actus iustitie . qd si quis belit exhibere
ut adimpleat ꝑceptū divinū et ꝑtr honestatm obediē hebit bonitatem
specificā obedie ; et malim actus iualim iustitie . sies bonitatis
imbenimus in innumeris actib . ex doctrina tradita n itaingindai
ut qlibet bonitas sit difra gialis et specifica . n itaus semꝑ
dit in actu bono bonitas . ē sit difra gialis et specifica ingua

yialiter differat ab actu malo —
A mi dfratm cu recta roe n' addita Libertas e n' qd dici
bonitatm moralem e a hec yerit actum dformu libere eliciti:
igsa dm dfratm actus libere eliciti e bonitatm moralem —

e o 6a

v. dici possint a voluntate nostra aliqui actus indifferentes sine spm specim —

secto 1

actum indifrem sm spcm e inbono sensu admittendu —

opo ajerens ofs actus e indifreg sm suam ypam e a ofs possibilis bene
l. male fieri p diversitate intinionu et circumstantiar, refert adm
e i 2 ad i malo ar 1o et magister 20 sintiniar d ist 40 et singlar
scotus a ignorantia et casibus mu atq inujitatis et n' poliss smjoam
ordinariam nulla hu qualitatis spcm. n. si qda actus dm debit
et intri mali ut ex nulla ignorantia ex nulla dei dispensat pojjet
aut rex dujoi posint honestari ut bellu surgite bivere aut belle
sm legem obligantm operari. dinde scotus in 2o dist 7 q e unica
p ad solum ipsus ois existimat nullu actu e qu indifrem ex obo
ac posequens nec ilm spcm suam ex obo desumptam —
Id ut vera sit declaret supponendu e ex infra dicendis dari
2m spcm aut rem significa altera sualm pure morali desumpta
ab obo mali cttractio. altera frali physica aut quasi physica
desumpta ex obo frali motivo e explicari pt in actu quo quis
bult deambulari ut posit postea attendere saire lectioni et orationi.
iste actus hu spcm sualu pure morali ex deambulare imem
ex obo tractio imtu ex fine dm aposito hu spcm fralm physica
imem ex obo frali motivo .. hoc supposito dico 1o —
hoc supposito dico 1o plures actus intni dant q indifreg sit smspcm
sualm pure moralem ab obo tractio desumptam e uo dr arto
et cu eo eam tenent bellarminus 1o de gra et libero arbitrio c 10
valneia di 2 q e 13 puncto 1. vasqz di 52 c 2 omnes inclusis
di 1 q i 1 ar 2 palas ttu 7 de q sum 1 et alii quos ipsi referunt —

pr[o] 1o aut[em] s. patru[m] n[ost]r[um] d. Ieronimus epistola ad augu[stinum] e[st]
i[n] 11 in alias augu[stini] et apud Ieronimu[m] i[n] 29 ita loquit[ur] bonu[m]
e[st] continentia malum e[st] luxuria inter utrumq[ue] indifferens ambulare
naris capitis purgamenta spuere sputa[s] rheumata laxare hoc nec
bonu[m] nec malu[m] sibi n[on] fueris sibi n[on] fueris neq[ue] iustitiam
habes neq[ue] iniustitia[m]. in e[is] ultimis verbis n[on] docet s. Ieronimus
(ut q[ui]da[m] volunt) hec opera esse ipsa exercere inindiv[iduo] nec e[sse] bona
nec mala: certu[m] e[nim] e[st] ea q[uae] e[ss]e bona si agantur honestis finis
et mala si agantur malis sed s[ecundu]m i[n]tendit ex hoc p[er]spicue e[sse] opera
ita fiant n[on] h[abe]re malicia[m] aut bonitate[m] p[ro]venientem ab illis obi[ectis]
e[st]o obi[ecti] hec s[unt] indiff[eren]tia e[st] aliunde p[ro]pri[e] illam h[abe]re —
p[ro]terea d. augu[stinus] lo q[uest]o 1o 2 de sermone domini in monte
c. 28 admittit opera indiff[eren]tia ut sumptionem cibor[um] et aic reprehendi
ab ap[osto]lo ad romanos 14 eos q[ui] talia opera vicio tribuunt q[ui]
immerito iudicant e[sse] malu[m] id e[st] fieri p[otes]t bene et male id
fieri p[otes]t. accidit aut[em] e[ss]e ... ... e[st] (ut asserunt vala
et salas ...) scr[ibi]t 23 int[er] alios articulos Ioannis hus dampnat
23 loco articulu[m] q[ue]mda[m] q[ui] ita h[ab]et nulla s[un]t opera indiff[eren]tia
od ingi debet de indiff[eren]tia s[ecundu]m spe[cie]m n[on] e[st] inindiv[iduo] nulla sint
op[er]a indiff[eren]tia n[on] s[ecundu]m n[on] e[st] error sed opinio verissima et dy. ...
p[ro]p[ter]ea illor[um] articulor[um] dampnatio a martino 5 ut ... ex eius
bulla infine illius concilii scripta —
p[ro]bat 2o q[ui]a ex h[oc] q[uo]d actus dicit spe[cie]m suam ex obi[ecto] ...
ss obi[ect]a e[st] nil afferunt roi consonantiu[m] aut dissonantiu[m] ... actus ad
illam tendentes n[on] habent ex illis bonitate[m] aut malicia[m] sed erunt
indiff[eren]tes p[re]cisa habitudine ad finem et alias circumstantias. ...
n[on]. ... ... e terra, manducare, deambulare et similia
... ... s[un]t nec afferunt ... ... illa aut ...
roi consonantium —
m[aior] v[er]o ita declarat o[mn]em actus interni d[ici]t illud ad q[uo]d tendit
actus et a quo desumit ro[ne]m specifica[m] et s[ecundu]m ... ingri[ditur] motu[s]
talis n[on] et ab obi[ect]o motibus sumat ro[ne]m specifica[m] ...
a ... ... aut[em] ... et malum e[st] d[ici]t ... in aliis libris
specifica pure moralis ut ex p[ro]fesso explicabimus infra ... actus
q[ui] volunt[ati]s vult ... illu[m] finem d[ici]t h[abe]re

p obo motibo talem debitum et ab ea ronem emdā sualem et spem pure moralem dyumere: spem phicā et fralem dyumere a fine. cū go p dicta vobis smid pryisi ed hū inemsū versat cū debitam fyhue nu bonū dihati nu malū attingat i sm spem suam pure moralem et sm ronem malem et sualem indifferens —

dico 2o nullus dat actus in voluntate nostra e sm spem suam fralem et phicam ab obo motibo dyumpta sit indifferens. colligit hec uo ex authoris citatis ex precedenti. et pbat eā si daret actus indifferens sm spem phicā ab obo motibo dyumptā daret etiā actus indifferens in indiuo id n pt dari actus indifferens in indiuo ut e sequenti dicemus, go nu sm spem phicā ab obo motibo dyumpt. sequela mā pt eā si daret taly actus, go indifferens sm sptā suam ronem fralem hec autem sufficiens e ut adequare spēcificant indiua sine addite alterius fraly rōy go sicut in spē sm totā illam ronem dat indifferā ita dabit sm eamdē in indiuo hoc autem n valet in spē pure morali et suali ut diunda sequenti e

Sfrāo eā si actus sumat ex obo et motibo frali obm indifferens ut i debatio fyhue aut egressus in agrum. sistendo insita indiffa et n assumendo aliū finem bonū et honestū a quo actus spicificat eo ipso actus erit malus ut dicemus ca actus in indiuo, go impossibile dari actū indifferem ex suo obo frali motibo atq adeo sm spem ficam et fralem —

Sectio 2a

Diluunt argumenta —

1m argum. spy. actus sumit ex obo motibo et tratibo simul id nullus actus e indifferens attendendo ad utrumq obm go nullus e indifferens sm spem. Rx dysquendo mā spy actus fraly et eius phica sumit ex obo motibo ed simul e tratibū secdo mā spy actus pure moraly e e rō edā maly et sualy sumit ab obo motibo ed simul sit tratibū nego mā. n. hec sumit ab obo mali ed e tratibū smtū e dysio —

E dysio ut clarior sit notari debet obm motibū ed simpū simul tratibum: n. obm motibū ed n assequat rō eius et hi dicuntur

privilegium ei specificationis quod ab actu non attingitur. ad illa obiectiva ro quia quando versatur actus. et hoc quod obo nullus actus pt esse indi
ferens. obm vero tractibus motu non sufficit formalem pravam rationem
actus ad detrahere rationem quandam malum sualem quod inlibitus actibus
suis vere moralis —

2m argum quodlibet obm voluntatis aut est obveniens recte roi
et ita actus qui illud amplectitur erit bonus aut non est obveniens et ita
erit dissentaneum roi atque inde actus in illud tendens erit malus ergo
nullus datur actus indiferens. Rx verum est quodlibet obm voluntatis aut est
obveniens aut non est obveniens quia hae sunt contradictoria et non admittunt
medium unde obo indiferenti obvenit alterum ex illis nempe non esse obveniens
hinc autem non bene infert illud esse dissentaneum roi; quia ex opposito
negatio non infert oppositum positivum ut constat in roi entis roi deo
et entis; cui obvenit non esse increatum non ideo obvenit esse creatum. obm ergo
indiferens non est ex se conforme recte roi et ideo actus ex illo praecise non est conformis
quod si duo illa extrema alio modo proponantur sine contradictione nempe quodlibet
obm voluntatis aut est obveniens recte roi aut est illi dissentaneum
negandum est hoc argumentum quia inter duo datur obm medium quod est indiferens —

3m argum inter privative opposita non datur medium quia sm Aris
cc de oppositis privatio et habitus immediate opponuntur sed bonum et malum
sunt privative opposita ergo inter bonum et malum non datur medium atque adeo
non dabitur aliquid indiferens sm suam speciem. Rx cum sx arca ad 1m
2m esse privatam unam perfectam est oio dicit carentiam alicuius formae
quae repugnat cum illa rationis pervi subceptibilis seu pervi sibi sm rationem determinatam
sub circuitus quo alterum tot petit inesse sic opponuntur in hoc visus
et caecitas et in aere tenebrae et lux. altera est imperfecta est non afert adequatam
formae privatam. sicut aegritudo non afert oio privatam atemperatis humoris
ad sm aliquem inter illa gradum est privative opponuntur 1o modo non datur medium
datur tamen inter illa est 2o modo opponuntur. xa est et inter bonum et malum
morale non datur medium ratione actus sm rationem determinatam ad indivm est in pervium
susceptibili cui alterum tot debet inesse. at vero inter bonum et malum
sm aliquem rationem generalem accepta sm habitudinem ad obm indiferens
bene potest dari medium —

haec oppositio privativa admissa inter bonum et malum ingeneralis de malo
sm formalem rationem mali est in privatione rectitudinis et bonitatis debitae

n. malũ ꝓrob. sumptũ sm̃ deformitatem ꝓhibam ꝓtendã ad obm̃ roĩ disconvenientẽ ꝓponit vero contrarie et sm̃ hanc ꝓpõem facile admitti ꝓt medium inter actũ bonũ et malũ actus s. indiferens sm̃ spem̃ ex obõ vel ex indifri —

Sm̃ argum̃ si daret actus indiferens sm̃ spem̃ generaret habitũ indifrem̃ cũ actus saltm̃ natus sint ꝓducibi habituũ inclinantium ad siles actus. habitus vo huiusmi n admittunt a coĩ snã. Rx coem snã ẽ n dari habitũ indifrem̃ in sua spẽ ꝓpterea qd actus n generat habitum nisi ꝓut intendit fit et cũ nullus det actus indiferens intendit nullus generabit habitus indiferens —

Cũ hoc tñ stat dedi ꝓu. habitũ indifrem̃ sm̃ aliqm̃ ꝓm sue malie ꝓtensionis: cũ n. habitus aquisiti ꝓ varie ꝓtioñẽ malum ꝓtũ sm̃ diversitatm̃ obõz malitũ ad q̃ actus eq̃ ipsi ꝓducti ꝓstrati fuerunt. ꝓsequens ẽ qd actus indifrẽs sm̃ spem̃ moralem̃ vel obõ aliquo trahibo ꝓducant aliquas ꝓ habitus inclinantes ad siles actus. g versent cũ idem trahibum obm̃. et habitus ipsi sm̃ dictas ꝓ dicunt ꝓgrue indifrẽs quatenus inclinant ad actus indifrẽs sm̃ spem̃ moralẽ —

Sm̃ argum̃ actus humanus eo ipso qd indiferens sit sm̃ spem̃ caret ꝓfuse ꝓsentanea rõe intuali. go eo ipso erit actus malus nullus g dabit indiferens ꝓm sm̃ spẽm ꝓtrat qa imbolui ꝓ. repugnat inhoc qd sit actus indiferens sm̃ spem̃ & indifrã dici indictratm ꝓ autm̃ ẽ libr dicit aliqd ẽ dictratũ roĩ cuius dictrant aliqua indua et sub aliquo dictrato ꝓri ꝓstituant —

Rx ad argum̃ distinguendo ant̃ caret sm̃ negatibi tmem ꝓfusi et rectitudine qm n hũt nec ꝓpri sm̃ illam roim̃ ꝓcedo ant̃ caret privatibi tmem ꝓfusi et rectitudine sibi debita sm̃ exigentiã roim̃ ꝓmdi ñeq̃ intal obm̃ nego ant̃. hoc autm mõ n dicere aliqm̃ rectitudinem n imbibit malam̃ ipsi n. actus boni dicunt negatm aliar rectitudinẽ ẽ ipsi n debent qim inde malam̃ adquirant. ad ꝓtratm̃ ꝓ qualis sibi ꝓhibita sibi morali dici ẽ dictratum sm̃ intitatm̃ et ꝓdicatam sed n sm̃ venientm i. malam̃ moralem —

Sectio 2da

An dicta indifra locum̃ habeat in actib. ꝓnalib. —

duobus modis potest actus dici indifferens primo taliter ut possit esse bonus vel potest esse malus est indifferentia sicut actus naturalis indifferens, simpliciter quia actus naturalis indifferens secundum aliquam rationem desumptam ab obiecto motivo potest esse bonus si bonum finem assumat vel potest esse malus si assumat malum finem et in hoc sensu certum existimo actum supernaturalem non posse esse indifferentem quia nullus actus supernaturalis potest habere intrinsecam malitiam —

2o modo actus dicitur indifferens quia licet in aliquo ordine divergit possit esse malus — potest tamen tendere in aliquod obiectum malum et sub motivis a quo neque sumat malitiam moralem neque bonitatem et in hoc sensu rogamus an possit admitti actus supernaturalis indifferens non quidem reduplicative loquendo ut supernaturalis est neque secundum rationem supernaturalitatis quia ut supernaturalis est non potest non esse bonus sed loquendo specificative de actu illo qui supernaturalis est —

In quo sensu videtur dicendum est actum supernaturalem non posse esse indifferentem secundum speciem physicam desumptam ab obiecto motivo et formali bene tamen secundum speciem puram moralem seu rationem aliquam moralem desumptam ab obiecto immediato motivo prior pars probatur ratione supra facta est generaliter probat nullum posse dari actum sive naturalem sive supernaturalem qui indifferens sit secundum adaequatam suam rationem specificam desumptam ab obiecto motivo —

Posterior probatur specialiter de actibus supernaturalibus non actus supernaturales habent deum principaliter auctorem et specialem causam medio habitu supernaturali et gratia excitante et adiuvante deus autem est specialis praesertim vel ... et suggestione interna adhaesionis et forti impulsus ordinis ... sese excitet et moveat ad obiectum indifferentia non movendo ad honesta motiva sub quibus attingant quia finis non solet cadere sub praeceptis tamen impulsibus ordinis supernaturalis et gratia excitante praeterea sumpta est qualitas supernaturalis et medius habitus supernaturalis non movet ad attingendum obiectum nisi sub honesto aliquo motivo —

Confirmatur 1o quia nullus habitus per se infusus est indifferens secundum speciem suam physicam et adaequatam sed ... virtutes infusae morales et acquisitae habitus autem specialiter supernaturalis et huius rationem virtutis non potest determinari nisi ad actus determinate bonos specificatos ab obiecto bono a quo mediate specificatur habitus quod potest inducere concurrendo ad actus caritatis fidei spei et omnes alios qui a nobis admittuntur ut supernaturales —

Confirmatur 2o non inventum non potest esse actus supernaturalis qui non sit actus virtutis intellectualis et infallibiliter verus ex vi sui obiecti formalis ut patet ex actibus fidei prudentiae infusae et aliis ergo neque in voluntate potest esse actus supernaturalis

q. n. sit actus virtutis et bonus atq honestus ex ob suum obiectum finalis —

Circa quod actus finalis posit esse indifferens secundum aliquem malitiae rationem ex obiecto circumstantiis desumptam ut in 2 quaestione ubi dicebamus

Ultimo quia actus finalis potius immediate tendit ad bonum utile, semper ad obiectum tendit cum quod utilitatem habet in ordine ad bona temporalia, tendit etiam potius ad honores et delectatus ad famam et humanam gloriam ex quibus actus nec bonitatem moralem nec malitiam acquirit

Quod demum attinet quae 3a tangitur ubi obiici poterant secundum quod actus finalis suam honestatem possit retinere quamvis per aliquos alios actus malos realiter ab ipsis distinctos in malum finem referantur de qua diffusius suo loco agimus —

Quaestio 7a

Vtrum elici possint a voluntate nostra aliqui actus qui indifferentes sint secundum individuum —

Sectio 1a

Quae nulla supponunt ad veritatem esse quaestionem —

Supponendum est 1o actum in individuo non sumi pro actu secundum aliquam rationem communem genericam vel specificam vel malitiam in illo inclusam non actus secundum has rationes dicuntur exprimentes actus secundum speciem vel secundum rationem communem aut malitiam ab aliquo obiecto mali desumptam quia tales rationes vere includantur in actu numerico et individuali sicut non petrus includit specialiter rationem hominis rationem viventis et rationem substantiae at vero non est tale individuum nemque petrus quatinus includit rationem hominis vel quatinus includit rationem viventis aut substantiae poterat non has rationes includere quia est aliud individuum —

Actus ergo in individuo et actus secundum individuum sumitur pro actu ipso iam et determinato per determinationem individualem quae omnes superiores rationes et differentias speciales supponit eas quod ultimo determinat ad ultimum et numericum talis individui et hic est cuius et propria individui acceptio fundata in definitione porphyrii dicentis individuum cuius collectio proprietatum nunquam cadit in alio reperiri —

Supponendum est 2o differentiam iam non procedere de actibus indifferentibus quoad meritum vel demeritum praemii finalis non certum est reperiri actus in individuo qui indifferentiam habent in hoc genere procedit ergo differentia de actibus indifferentibus quoad bonitatem et malitiam moralem namque an possit elici a voluntate aliquis actus qui post ab illa hic et nunc deliberate

procedit

obiectis sit mali et bonitatis moralis —

Supponendum est 3o obiectum indifferens esse illud quod non est proprium nec intrinsecus aut realis, sed nobis est cum brutis huiusmodi est obiectum pertinens ad sensus et delectans cum illis convenientes ut in cibo ac potu et odoratu visu aliisque sensibus perceptibilibus. quod obiectum ipsa admittens actus indifferens inirendo suscipit non est ut quo actus aliud obiectum honestum non intendat nullam malam adquirat sed indifferens maneat quoad speciem suam realem et numericam rationem: ipsa vero actus indifferens in individuo respiciens tali obiectum suscipit cum modo infra explicando adrespiciendam malam in actum quia ad alium finem honestum non intendat —

E converso obiectum honestum est illud quod dicit naturam realem aut intrinsecam modo quem proprium obiectum suorum actuum perfectorum et non cum illis cum actibus aliorum viventium rationis carentium. ad hoc obiectum pertinere videntur vita et salus hominis non quidem ut vita aut salus ut cum quia sed ut vita et salus nec realis. unde actus nostri quia vita et salus intendit circa dictam honesti et boni moraliter quo utriusque aliud obiectum non assumant —

Colligitur hinc doctrina ex dictis in 2o dispersio 4o ar 5 ubi docui ad virtutem pertinere non solum intendere bonum animi sed etiam speciem in quantum non est contrarium bono animi et corporis idem docet cum aliis salas 12 to 10 tract 7 disp 4 sect 3 quia innititur diverso fundamento existimat n. aliqua cum bona nec tamen momenti ut propter se sola intendi possint non solum licite et absque peccato sed etiam honeste et bene moraliter; et assignat vitam et salutem. plura alia obiecta assignat ascorius to 10 lib 2o c 4 modo quem honesta — —

Supponendum est 4o verbum otiosum esse quod non habet finem honestum seu proprium intrinsecus realis ut realis est. ita docet Hieronymus in cap 12 mattei his verbis otiosum verbum est quod sine utilitate et loquentis dicitur et audientis. nomine autem utilitatis honestatem intelligit; n. si solam intelligeret rationem aliquam boni nullum esset verbum otiosum cum nullum sit quod non aliquam delectationem vel bonitatem sensibilem adducat. idem docet S. gregorius varijs in locis; n. to 3 homa 6 in evangelia ait otiosum verbum est quod aut utilitate rectitudinis aut ratione iustae necessitatis caret. et 3a pastoralis admonitione 15 otiosum verbum definit quod aut ratione necessitatis aut intentione piae utilitatis caret

atq idem respicit moralitū ē ultimo ingenij de verbis ociosis illud Iobi 6 imbentum verba pro ferbis. siliter loquuntur alii patres quor verba refert salas ubi sa —

denique supponendū ē verbū ociosū pprie dictū malū ē et pena dignū ē cōis asertio totius ecclesiae in qua nullus homo ratus dubitat si de verbis ociosis accipiat quem de sufi et indubitata assertione mā. et q, sepissime docent patres —

Sectio 2a

rejiciunt cū D. Thoma actus indiferentes in individuo —

dicendū ē nullū ē actū deliberatū q in individuo sit indiferens quoad bonitatem et malam. sed oēs ē aut moraliter bonos aut malos ē ssa D. Th. 12 q. 18 ar 9 et de malo q. 2 ar 4 et 5o et in 4o dist. 26 q. 1 ar 4 et in 2o dist. 40 q. unica ar 5o cum sequuntur bellarminus 4o de grā et libero arbitrio c. 1o Aterius pr. institutionū 1o 2o c. 4o valen 12 de 2 q. 13 puncto 6 salas citatus omnes in ethis de 1 q. 2 ar 2o Lorca 12 d. 10 de 29 et multi antiquiores quos ipsi referunt —

Colligit hec ssa ex testimonio d. Augus. qd fatur valqz ā responsum: n. L. 2o de pecator meritis et remisione c. 18 ante medium sic scribit. oportet faciant etm bonam voluntatem nos divinitus adiuvari; quem voluntas minū si possit in medio consistere ut nec bona nec mala sit. aut .n. iustitiam diligimus et bona ē et si magis diligimus magis bona si minus minus bona ē aut si oīo n diligimus n bona ē. quis vo dubitet dicere voluntatem nullo mō iustitiam diligentem n mō ē malam sed etm pessimā voluntatem. nil clarius dici potuit pro hac ssa. cū Augus. aserat oēm voluntatem aut ē malam aut bonam et nullam in medio ē posse ut nec sit bona nec mala —

qd autem dicit minū ē si media illa voluntas ē posit n ē dubitatis sed asserentis pelam talem mediam voluntatem ē n posse n. si dari possit minū n ēet. atq hoc ofrant verba illa quis vo dubitet etiā nec dici pt Augus. ibi loqui de statu et cōditione voluntatis L. actuali L. habituali itaut velit n pose voluntatem coservari in aliquo statu medio

in quo neq bona neq mala sit aut actu aut habitu ho. n. sufficit reiicit ex dictis ipso ex quo distat ibi nihil voluntarij contra malum ingerere actum n. docet eos malam voluntatem quam nos a deo avertimus uti bonam voluntatem qua deo adiuvante et excitante ad ipsum nos devertimus

Probatur 1° n. omnis actus otiosus est malus sed omnis actus moralis carens fine bono et honesto et natus ad obiectum indifferens est otiosus ergo omnis eiusmodi actus est malus. atque adeo nullus dabitur actus indifferens quia si aliquis daretur esset ille qui cum non tendat ad obiectum malum sed indifferens non attingit ulterius aliquo pacto finem bonum et honestum. minor probatur ex parte damnatione ex verbis otiosis; nil n. suadere potest malitiam verbi otiosi quod afortiori non probet malam actus otiosi. ut sentiunt et adducunt vala et sales scitati cum vasq. et alberto. verba autem otiosa mala non monuimus ex eadem parte. probandum non n. sicut verbum otiosum est illud quod non habet finem honestum seu proprium creature rationalis ut rationalis ita actus otiosus erit ille qui non habet finem honestum seu proprium creature rationalis — —

atq hinc robur accipit ratio quia in humanum nunquam operatur quilibet actus deliberatus sit individuo aliquo modo ordinatus recte ad finem honestum aut non; sed si ita ordinetur est bonus et si non ordinetur malus. ergo nullus actus deliberatus est in individuo indifferens. minor est certa constat quia illa sunt contradictoria inter quae nequit dari medium et proinde si cuilibet actui in individuo necessario convenit alterum ex illis praedicatis nullus poterit dari indifferens in individuo. minor probatur quoad 2am partem in qua dicitur quia actus qui non ordinatur aliquo modo ad finem honestum est actus otiosus ergo erit actus malus —

Probatur 2° ratione apriori quia homo deliberate operans tenetur suam actionem ordinare saltem implicite ad finem proprium naturae rationalis conformiter ad finem ultimum sed finis proprius naturae rationalis conformiter ad finem ultimum est bonum honestum ergo homo deliberate operans tenetur suam actionem ordinare saltem implicite ad bonum honestum et consequenter nulla operatio proveniens deliberate ab homine est ei indifferens in individuo. minor colligitur ex hoc quod finis et bonum proprium hominis ut homo est non est bonum naturae vegetativae aut sensibilis cum haec sit communis illi cum equo et aliis rationi carentibus ratione carentibus ergo bonum proprium hominis ut talis?

debitũ bonum honestum —

Mª vº prob. ẽ quia sicut agẽa nalia p inclinates nalr indites dirigunt ad dirigendas opa suas actus ordinatas ad finẽ propriũ suũ nẽ conformiter ad finẽ ultimũ; et generaliter loquendo debita nẽ institucio petit ut actus cuiuslibet agẽs ordinent ad finem propriũ suũ nẽ conformiter ad finem ultimũ, ita etiam debita nẽ rõalis institucio postulat ut actus sui ab ipso deliberate prodeuntes ordinet ad finem proprium nẽ rõalis conformiter ad finem ultimũ —

Confirmat quia homo tenet quod adeo prefato deliberato operari ppter finem excellentiorem quam sit finis propter quem bruta operant sed bruta agitant ob ppter illorum delectatm et ppter nẽ commoditatem. ergo homo prescribere debet suis operationibus nobiliorem finem atque adeo finem honestũ nẽ probat ex hoc excellentia ẽ id postulare vr. propterea enim deus illi natam indidit ut bonum proprium nẽ rõalis perspiciat et ab illo mobeat ne alioqui se gerat ut brutũ attendendo s. in multis iam commoditatem et delectatm. iam nº si homo hoc faceret tenear certissime ñ posse dari actum indifferentem in individuo n. eo ipso quod saltem implicite bonũ honestũ ñ bellit male operat quia ñ implet preceptum operandi sicut hoiem decet: si autem amat saltem implicite bonũ honestum bene operat. et inter hec duo nullũ datur mediũ —

prob. 3º n. prodigalitas ideo ẽ vicium quia hoiem ad inutilem diviciarum consumptionem dicitur, hoc ẽ sine fine honesto, sed quia ñ apponere suis operibus honestũ finem pro prodigus suarum operationũ ñ efficiendo illas iuxta rõis regulam tributam sibi a deo ut ab ea dirigatur p̃ operaret male. confirmat n. opus quod ñ habet honestum finem sed habeat pro fine aliquam commoditatem nẽ ñ ẽ commodũ rõi ut rõ ẽ; et ideo separatione huius ut homo ẽ ñ ẽ aliquid utile sed superfluũ et ociosum —

Sectio 3a

Satisfit arguis contrariis &c. —

1m argum desumitur ex verbis d. Hieronimi alatis quia producens quia sm videntur probare actum indifferentem sm specm sed etiam individuum n. postquam assignavit opera aliqua ex obo indifferentia addit si ille n. fecerit sibi ñ fecerit nec iustitiã habet nec iniustitiam ẽ verba recenset

nisi de actu inindiuo ingi ea ut arguit valet x^a sua secundum opus indiferens sm spem n. autem inindiuo de illis operis indifferens sm spem nemo dixerit sibi illa feceris sibi n. feceris nec impietatem habis nec iniquitatem. n. Si secundum eius deambulare erit actu opus indiferens sm dicere debet si eius deambulet n. et n. aut bene aut male deambulare ea iam indum opus eritur ac quindem erit meditum et indiferens quam ad dictam sua. ergo cum Ieronimus dicat sibi feceris sibi n. feceris etc^a plane adstruit oppositam sua e opus indi ferens inindiuo secundum —

Eamdem sua docuisse vr. nacianzenus orat. 9 e i adversus iulianum si ad hunc eum modo ubi sic ait eum ad meum n. quisquis supplicio hanc dignus e n. idem statim laude et predicatione mine codem modo nec quisquis laude et predicatione dignus n. e idem supplicium penam eum omnieret. fabet etiam d. grego. hom^a 27 inevan gelia his verbis si n. nulli q diligunt proximum et affectu cognatis et carnis eos in hac dilectione sacra eloquia n. stradicunt ex eo verbis hoc argum colligit illa dilectio et so affectu cognatis et carnis n. et e bona moralis cum n. habeat obum honestum nec e mala moralis cum illi n. stradicant sacra eloquia ergo erit dilectio e da mediae indiferens —

Ad d. Ieronimum sm admittere actus indiferens sm spem verba n. illa sibi feceris sibi n. feceris etc^a. nil aliud sicant nisi opus sm spem indiferens ut deambulare itaque heri ut neque ex eo ed fiat habeat nemo admiratam bonitatem ea et fieri ex fine prabo neque ex eo ed omittat dic nemo aliqua malicia aut culpa inde omi sioni inhoc ultimo cum multis aliis bonis operis opera ipta obeniunt id in so valde ab oibus diferunt n. q feceris opus bonum dicens dictante in sua roe rectum finem et alias bonas circumstancias ut opus ctimnius habebit adi impetiam seu bonitatem operis —

2o Ad. pm d. Ieronimum explicari de actu inindiuo i malitiam vocem indualem et malum indiferens sit ut insoluta ultimi argui dicimus deinde d. gregorius nacianzenus loquitur d. omissioni illor opera e inm ii d. asilo e q omittit e n. erit dignus laud. et ptterea ex amy impuncio ad illa verba dicis pi dilectio illam malum ex affectu cognatis et carnis nec qdem indifer. n. ex obo q... et sm spem n. sm n. indiuo ... si nullum ... honesti attingat erit mala —

2m argum qualis i sua e atrat dari actus indiferens inindiuo

illor s. q.

illos s. q adequare trant ad obm indiferens nullu alium finu honestu attingendo ergo q illi se acomodaret eliceret actus indifer. inindiuo ac proinde falsu erit nullu dari actu indiferem inindiuo. contra est ergo q prudentr existimat aliqd n est malu et illud amplectitur n operat male ergo q prudentr speculativr sentit n e malu operari pr obm indiferens sistendo in illo et illud amplectat n operabit male nec eliciet actu malu secundo cu ob defectu finis honesti neqm actus n est bonus est actus indiferens inindiuo —

Confirmat contra dd. q actum indiferen inindiuo admittunt et neg... veritatem ... imbincibiliter ignorant elicere pro actus indifer inindiuo. cu n ipsi cognoscant n e bonu nec malu operari pr finem indiferentem ... nil volitu sit ... ... operabunt bene vel male ... indiferenter —

... ad argum cu ... ... modo quo va... cam hu... ... ... aliquis operat ... aliqm ... ... n ... ... veri... ... ... fundamenta ... n ... ... relinquit ergo q illam in ... ... actus indifer inindiuo carentes s. bonitate morali ... ... admittendum in casu ... ... val. ... ... ignorantia ... ... iudicio ... ... inadbertentia —

... solutum ... ... opinionem ... ... q ... ... n ... in tali ... casu n negat ... ... n ... ... sufficienti fundamento ... iudicaret ... n e ... —

Contra ... ... actus ... ... et indiferentes ... ... bonitatm et maliciam moralem habebunt tm intrinsecam deformitatem ... ... n e operari pr obm indiferens sit ver. ... ... voluntati mo operari velle aliqd ... ... et ideo actus ... ... deformi deformitatem ... ... actus bonitatem ... illa deformitas ... ... actus absolute ... ... explicat in eo q imbincibiliter ignorans ... ... mentiri ad defendendam vitam ... ... mentiri velle talis actus haberet intrinsecam deformitatem ... ... ab ... malo

3 desumptam ... ... malus ... ignorantia imbincibili ... —

... ad argum nullus actus ... e malus nisi malitia ... aliqm ... amplectitur

ut stabit ex infra dicendis si actus q. est obm indiferens elicerit a voluntate n. adiuto ullo malo obo n. amplecterit malam aliqm inobo qo n. possit u malus qo ut aliunde sit cum n. sit u bonum qa n. versat circa obm honestum erit actus indiferens inindiuo — Resp. negando sup. n. actus in induo adequate sumptus reipsa amplectitur negam finis honesti est i moraliter mala qa eo ipso qd velit sistere in obo indiferenti n. ordinando illud aliquo mo ad honestum finem vult negam honesti finis n. aliter ac si diceret volo n. aponere finem honestum qd n. est n. u moraliter malum supposita obligat. qua homo tenet quous ut q. deliberate operat ordinare saltm implicite opus ad finem [illegible] n. malis —

Hec solucio n. sm locum het in actis efficacis sed etm inactis simpliciis complacie n. complacencia de obo malo malam complacencia cum est etm si sisterit inobo indiferenti n. ordinando illud ad bonum honestum attingeret obm malum qa saltm implicite attingeret negacionem dictam —

— 4m argumentum si actus alij [illegible] obm indiferens sine ordinatione ad alium finem honestum sunt mali sunt ma sacramenti confessionis consequens videt ridiculum quia ridicula redderet confessio in qua penitens conficeret se deambulasse ad dispellendum frigus, faciem aut manus fricasse, ad aliquam molestiam abertendam bibisse aut os ablwisse siccitatem pelendam etc qo ant. dictus erit falsum. — consequencio prt qa oe malum morale e peccatum. peccatum vo actual. omisum est vero plenum est materia penitencie. Respondet concedendo sequelam si enim illa opera neque expresse neque implicite nec implicite ordinent ad finem honestum erunt in induo actiis sic circums mala moraliter et proinde erunt peccata et sufficiens ma confessionis sicut et verba ociosa sunt sufficiens ma confessionis —

Qd ingendum inco q. certo iudicaret id u malum et ut deliberatn faceret n. tm in eo q. invincibiliter ignoraret id u malum nec in eo q. opositam oponionem probabilem sequeret nec in eo q. Lz certo sciret id u malum illud tm faceret sine deliberate. n. in his eventis nullum dat peccatum. ut defectus libertatis aut scias excusset atq adeo nec possunt tunc hec opera sufficientem mam confessionis prebere. pretera qa dificile e ista dz crera adeo certam alicui aparere ut nequeat adhereri oposite et Lz n. adhereat malam seque n. adbertat ideo in praxi n. solent hec confessario mani festari —

nec dubitari pt Latu ce discrimen quoad pspicuy actus inter verba ociosa et actus ociosos q malam auiyiunt ex eo qd excludant finē honestū n. in Ifyione sapit ad verba ociosa recurrit mis tmen ad matm certissime sufici cu nemini dubiu ce possit verba ociosa e peccatu actus tm ociosi ē mā poalitr sufiry cū id deceat ex veritate ipsi. aperentis illos ce peccata; ideo q matm oio indubitata poiere cu ne recurrit ad indifīa opera —

2m argum. homo n sm l roalis sd etm aial atq adeo viveq sensibili go n tenetur semp operari ra indigam roīs sd sufficit n agere ra illam si aliunde inserbiat neusitatis aialis. 2frat qa Lt homo ad finem snalem eluatus sit n ideo tenet operari semp p illū sd sufir qd nil admitat fini snali 2trarium si aliunde operet ra Lumen nali roīs. go sile in casu nostro dicendū erit —

Rx ad argum negando coam n. Lt homo sit aial gradus ipse in illo roī subordinatus ē ut ab illa dirigat qr ce id dignū ce hoī operari sicut velluam at ienta sm delectat e 2moditate sensili ra roem erit operari deliberate sine eius dirue. et alitr multa excusari possent qe agerete mala ut n. dicere fortasse quispiā Licitum ce hoī bonis oīs delectabilis frui n alitr ac fruunt vestis qa n ē ra roem operari sm gradū aialis sibi cū bestis coem. qd tm qm sit absurdū perspicue 2stat —

Ad 2fratm negat coā disparitas ē qd ordo snalis n ē semp regula ordinis nalis Lt n. ille n daret n ideo deesset homini regula sufiens qua in varis operationis honestis dirigeret. erat homo n apponere finem snalem et adue operari sicut decet hoī eliciendo bona et honesta opera digna nali pmio. at vo gradus aialis ē in hoī subordinatus rnali ut ab illo dirigat et sine eius dirue n sit actus ullo pmio etm nali digni. unde operari sm p bonū sibilem ē frustrm operationū oīo perdere qd q dr pdigalitas et ocii viciū adiunctū afert —

3m argum. nullum dar ueptū obligatūs hoim deliberate operatm

ad apponendū finem honestum suis operationibus id n. neq. lege nali neq. pos. ut colligi et q^d dr hoiem deberi semper operari quatenus roalis ē et s^m rectam roem id sgrue explicat inhoc sensu q^d s. debeat nil facere q^d sit recte roi strarium. g^o potest dari actus q. licet n' attingat alloquato finem honestū n' sit malus et cū aliunde talis actus attingat obm indiferens erit inindiuo indiferens. sfrat q^a obligatio referendi oia ad finem honestū dura ad mum -vl. et sine fundo sficta g^o n' ē admittenda ~

Rx ad argum̄ negando ans; n. id hr 1° ex lege nali; ipsū .n nalumen dictat id coigi ad debitam roalis nis institutum. 2° hr̄ etm̄ ex lege d. positiba in illo precepto deuteronomi 6° n° 5 diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota aia tua et ex oib viribus tuis. n. p totum cor totam aiam et ob vires denotat hoiem totum cū oib suis potes et operationibus deberi inducere ut ultimū finem saltm̄ implicite ordinari. idē hr 1^a corintior 10 oia ingloriam dei facite. et colosinses 3 oia q̄cumq. faciti in berbo aut inopere oia in noē domini nostri Jesu christi facite. et marci 5° sic luceat lux vestra quoram hoib etc^a et 1^a corintho 14 14 oia honeste et s^m ordinem ordinem fiant inbobis. deinde sicut .d. precepto prohibent berba ociosa ita et opera ociosa —

Ad sfratm n' ē cur existimet dura dicta obligatio cū facilis sit tam agnoscenti illam adimplere referendo actum in aliquem honestū finem ignorans vº imbincibilitr excusat a culpa neq. actum malū elicit. deinde n' ut dic sine fundo sfictum id q̄d fundat in sss^a et patrib admittit q. a smuniori scolasticoz s^a ~

Secto 4

Assignat diversitas intr actū s^m spem̄ et s^m indum̄ ~ precipuū argum̄ s^a nostram s^a et q̄d 1° loco proponit a dr ē huius mi nullā nā in spē ē n' hēat aliq̄d indum̄ in quoro ūius maneat: sd seclusa oi ignorantia et opinione dantur plures actus indiferentes s^m spem̄. g^o seclusa ignorantia et opinione admittendi sūt plures actus indiferentes inindiuo. confrat q^a q̄d q̄d sbinet spialitr superiori debet sbinere spialitr inferiori stento sub illo. g^o impole ē dari spem̄ cui speciat spialitr indiferentia quoad bonitatm̄ et malam̄ et n' dari indum̄ sub ea stentum.

cui talis indifferentia specialiter competat —

Et dici solet ad hoc argumentum eo modo quo aliquid in specie habet sine dubio aliquid individuum: atque adeo eo modo quo verum est actus indifferens secundum speciem verum est etiam actus indifferens secundum individuum. Etenim ille actus dicitur indifferens secundum speciem qui ex sua specie terminatur ad aliquod obiectum male et mere tractabilem non dicit ullam malam aut bonitatem sed quod indifferens est ad utrumlibet sibi aliunde habere malam sive non. hoc autem modo plures actus dantur indifferentes in individuo. non actus v.g. quo quis vult inspicere novitatis suorum licet nunc est in individuo indifferens secundum eam moralem rationem quam attingit ab obiecto mali mere tractabilibus; vere non. ut per praedictam commoditatem annexam indifferens est sed si absolute et secundum totam rationem actus consideretur nec in specie nec in individuo est aliquis indifferens ut ex dictis constat. —

Adverte tamen merito dicitur nullus actus est indifferens secundum individuum absolute loquendo quia nunc individui ingredi solet res cum omnibus conditionibus quas habet aperiri et iam vidimus nullum esse qui indifferentem sit cum omnibus quae habere considerentur. haec solucio verissima admittit quod quoad rem ipsam attinet a Doctore autem contra insolubile argui. quia tamen in modo loquendi valde diversa est a doctrina angelici Doctoris negantis omnem actum indifferentem secundum individuum sequuntur eam ullam magis explicare et magis conformare ad verba Doctoris —

ad quod observandum est diversitas inter has propositiones actus indifferens secundum individuum — actus indifferens secundum rationem aliquam individualem. ad veritatem primae erat necessarium quod daretur actus hic et nunc elicitus a voluntate qui adequate sumptus cum omnibus conditionibus quas habet in perceptione haberet indifferentiam quod fundatur in aequalitate actus secundum individuum seu actus individualis. ad veritatem vero 2ae propositionis satis est quod actui individuali conveniat particularis ordo ad aliquod malum obiectum non cuius ex specie sumpti nec bonitatem dicat nec malam —

ulterius observandum est rationem significatam et rationem debere manere in aliquo individuo secundum totam interim et male quod dicit non tamen semper manere cum eadem denominatione. seu non vocari individuo eandem denominationem. hoc ex exemplo explicari in logica cum aptitudinem negativam et positivam

qm hei na ullis ad identitatem cu multis qmqdi quoad totu intrum et reale qd dicit ptcipant indua et singularia n̄ tm̄ ptcipant eamdē denominatm quæ singularia n̄ dicunt apta eidētitm reali cu multis q variacio fuerit ex diversis conotatis ad denominatis requisitis —

his suppositis rx ad argum dsguendo m̄ nullus spus qn̄ habeat aliqd indum in quo racio eius maneat quoad totum intru et reale talis spus scdo m̄ quoad eamdē denominatm nego m̄. et eodē mō dsguendū l consequens qo salvæ ignorancia dant aliqs indifrs in indūo quoad totum intrū et reale huius indifrs scdo ocam quoad eamdē denominatm nego ocam. intrum et reale illius indifrs obtinentis spus l ordo ad oēm indiferens et ipse eodē mō obtinet indūis denominacio vo indifrs n̄ obtinet actui sm indum ut diximus et mō ista exponimus. sicut rx ad ptratm dsguendo ans qd qd obtinet gialitr superiori debe obtinere inferiori sm totum intrum et reale qd importat talis rō scdo ans sm eamdē denominatm nego ans —

fabet huic soluc valencia, q suam aliqmtu cu tradita obtinentm explicat hoc exemplo n. pictus inquit aptum l indum spus humans qd n̄ spitat ei sm gradum ipsius indualem indifrā illa ad plura indua q specit. spus humans.

Rō diversitatis dicere qa nm. spus acmodari solet alicui rei spcifice dsumptis inordine ad aliqd oēm pciale sicu. n dsguunt spus pur. morales a phisicis qd illas dicunt ordinem ad aliqd oēm male qd n̄ ptē u oēm adequatū totius rei pcialis et specifice actus at vo nm indui n̄ solū acmodari alicui rei induali sd integre entitati rei eo mō quo dat spus rei in sermonium unde l qd qo idem ordo realis et intrs q dat in aīa 2m spcim dsumptam ab obō indifri dat. sm intr. in aīa 2m indum adeo possit actus indifrens sm spcim denominari indiferens n̄ in actus 2m indum n. actus 2m spcim cu st dicat totam entitatem actus et aliqm pcialem rōm illius n̄ dicit aligam et dictam ad oēm boni l mali l ad negatm illius sd dicit eamdē indifram ad utrumqz actus vo 2m indum seu inindūo cu dicat integram rei entitatem dicit aligatm et detracionem actus ad oonitatm et honestm l ad negatm illius qd morati repugnet cu denominatie indifrs — —

Ex dicta diversitate provenit etiam quod licet non admittatur actus indifferens secundum individuum seu (ut dicunt cum Scoto) actus individualis indifferens admitti possit actus indifferens secundum rationem aliquam individualem malam et specialem non verum omnino est dari inindividuo stante sub specie indifferenti rationem quandam specialem et ordinem atque rursum ad obiectum indifferens cui cum simul attingit aliud obiectum honestum vel obiectum malum quod ordo licet non sufficiat ut actus denominet indifferens secundum individuum sufficit tamen ut dicatur mere indifferentem secundum aliquam rationem individualem et malam intra in ipso indeterminatam quod absolute negari potest actus indifferens secundum individuum actus inindividuo in actus individualis potest tamen admitti actus indifferens secundum aliquam individualem et malam rationem —

Alia argumenta afferunt valentia et suarez quae ad nostrum facilia sunt et in illo regione dissolvuntur contra dicta — hoc tamen adnotari oportet ad eludendum illud actus quod ex ignorantia aut inadvertentia tantum opus quod probabili forent indifferentes admittendum est habitum indifferentem ex illis generatum et per illum non est alium admittendum non est habitus sit omnino perfectionatus actus eo ipso quod actus sit malus habitus ex illo productus erit vitiosus ... studiosus quod ab actu bene productus —

ad hoc autem negandum non est dari diversos habitus alterum indifferentem alterum bonum aut malum ... idem habitus quod ad actus indifferens inclinat deficiente deliberatione et cognitione malitiae potest inclinare ad actus malos deliberate productos circa obiectum indifferens semper non habitus habet conformitatem internam ... quod inclinat ad actus quae numquam dicit interna determinationem ... voluimus —

Secundo 2a an sint admittendae omissiones indifferentes —

Loquimur de puris omissionibus quae ut modo supponimus sine actu positivo voluntatis possunt inveniri ratio dubitandi est quia omissiones sunt quaedam actus interpretativi quare sicut non dantur actus positivi indifferentes inindividuo ita neque dabuntur omissiones confirmatur 1o quia sicut actus positivus redditur malus ex hoc praecise quod est non proponatur finis honestus ita etiam redditur mala omissio si finem bonum non habeat —

Confirmatur 2o quia saepe ex omissionis ... ut fiant inindividuo aliae operationes ... honestae ... aliqui ... actum imaginationis et appetitus etiam quia quaerat finis honestus non voluntas omissio actum quem posset elicere propter quem ad bonum virtutis illas actus ordinaret quod tales omissiones sint causa ... mali et per consequens sint malae —

Dicendum tamen est plures omissiones admittendas esse indifferentes inindividuo ... rationes ... quae illam coniungunt ex eo doctrina ... et ... patrum ... clari asserentium ... omissiones sub ... sub ... sine

ullo peccato nec tamen est digna laude: ratio est quia omissio eorum bonorum quae non sunt sub praecepto sed tantum sub consilio, non est bona moraliter cum nullus aspiciat bonum morale nec laude dignus eo quod bonum non operetur nec talis omissio est mala moraliter cum nullus aspiciat malum eo quod non faciat bonum quod nulla obligatione tenetur facere eo ipso quod non teneatur non peccat in eius omissione ut si mihi proponatur recitatio circuli virginei quae non me obligat sub ullo praecepto et illam omittam omissio quidem non est bona quia non dicit intrinsece bonum honestum nec est mala quia nihil est contrarium rationi ergo est omnino indifferens —

Confirmatur assignando disparitatem inter actum interiorem voluntatis et actum externum potentiis non aequaliter interpretando in rigore loquendo non est tutus sed cavendus [illegible] quando possim dicere suis omissionibus non cum bonus finis praescribi non possit omissioni indifferenti nisi per aliquem actum realem potentiis ut ex se constat sed id obligare hominem ut quoties aliquis omittit aliquid indifferenter aliquem actum potentiis eliciat obligatio sine fundamento et iure nequit imponi. actus vero potentiis ex realis cum vere sint operationes hominis eliciendi sunt modo humano et per consequens propter honestum finem — Nulla autem ratione probari potest teneri hominem ad praescribendum bonum finem suis omissionibus +

Atque hinc constat solutio rationis dubitandi et confirmationis. ad 2am confirmationem dicimus operari ex deliberatione sine fine honesto malum esse operari autem sine deliberatione hoc est sine consensu potentiis libero voluntatis per sanam imaginationem aut aequum (quos non negant actus indifferentes in individuo) non esse malum sed indifferens est solutio est quod secundus actus indifferentes in individuo quod illi non sunt deliberati quia illi non sunt proprie humani sed operationis evadat sicut omissiones ergo est aliquo pacto causa sunt ipsorum actuum non sunt causa mali ipsius sed ipsius indifferentis sicque ipse non crevit ex hoc ut malus sed indifferens —

quod si urgeat aliquis voluntatem prius illos actus referre ad finem honestum et libere omisisse illam relationem ideoque illi esse imputandum quod illi actus bono fine caruerint cum id quod poterat aliquis vitare imputetur illi si non cavit. occurrendum est non sufficere ut aliquid alicui imputetur tamen culpa quod possit illud vitare sed etiam requiri quod teneatur. homo vero non tenetur impedire ne illi actus fiant sine fine honesto quia id esset valde laboriosum et maiora bona impediret verum ergo est omissionem illam qua aliquis omittit referre praedictos actus ad honestum finem liberam esse illi quia poterat non omittere: ipsius vero talem omissionem sequitur scilicet quod illi actus fiant sine fine honesto non est omittenti voluntarius aut liber et imputabilis quia numquam imputatur ipsius cum non tenebatur illud impedire. —

Commentarius eorum ac quos prior pars huius disputationis correspondent —

In articulo 2o huius quaestionis sanctus Doctor aperit suam sententiam veritatem scilicet malam moralem operationis humanae sumi ex obiecto quasi ex forma. in 3 operationem humanam esse bonam scilicet malam ex circumstantiis quasi ex accidentibus. in 5o illam dici speciem moralis diversas

ex diversa roe boni et mali moralis quasi ex differentiis esse in esse moris.
deinde in ar 1° et 2° q. 19 assignat dependentiam bonitatis ab obo. —

disp. 2a

De bonitate et malitia actuum in ordine ad obm et circumstantias. —

prior ps disputationis

De bonit. et malitia inordi. ad obm et circumst. distincta a fine

q. 1a

An actus nostri accipiant bonitatem et malitiam ab obo —

Sectio 1a

Afirmativa sna conis est vera —

q. actus interni non accipiant bonitatem aut malitiam ab obo probari potest 1°
qa obm est aliqd extrinsecum qd non movet voluntatem nisi ut apprehensum ab intellectu.
ergo bonitas aut malitia extrinseca obo nil refert ad actum bonitatem
aut malitiam —

2o probari pt qa licet obm sit ipse bonum si dicere intus illud ut malum
actus in ipsum tendens erit malus si tm obm sit ipse malum et ro
invincibiliter existimet ut bonum bonus erit actus tendens in illud ergo
non pendet ab obo bonitas aut malitia actus —

3o probari pt qa specificatio humanor actuum provenit a fine ut docet D. T.
q. 1a ar 3 supra et q. 19 ar 2 ad 1m ergo non provenit ab obo. obm non
et finis non est idem in ordine ad actus nostros —

4° qa actus pt esse bonus qo malum sit eius obm et e contra pt esse actus malus
etiam si bonus sit obm illius ergo bonitas et malitia actus non sumitur ab obo
ans. probatur tunc in actu odii qo peccatum qd bonus est et malum habet
obm tum in actu odii qo deum qd actus est malus qo ad bonum obm
mendacium tunc denique in casum intendentis aliqd bonum honestum qo mediante
malum ut per mendacium qd actus malus est cum tm intendat bonum obm —

5° qa actus intus non est malus qo versetur circa obm malum ut cognitio peccati
ergo neque actus voluntatis erit malus qo obm malum sit. 6° qa obm
actus interni est ut aliqua ro conis non voluntas est amplectens bonum honestum
in coi et malum inhonestum in coi. ergo cum bonitas et malitia sint rones speciales
et specificae actuum desumi non poterunt a ronibus conibus et genericis aut saltem
erunt genericae quales sunt bonum honestum et malum inhonestum in coi —

7° et ultimo probari pt qa saltem actus complacentiae seu delectationis
pt esse bonus etiamsi illius obm sit malum. non enim est actus malus ille quo
quis complacet de actu peccati in hoc qd habeat rationem entitatis et qualitatis

et qd habet suas proprietates convenientia ex suo predicato.

nil ominus dm. i eu. roi ult. actum moralem internum desumere bonitatem et malitiam ex obo at proinde illum ru bonu q amplectit obm roi consentaneum, si nil mali aliunde adiungat. illu vo ru malu q obm amplectit roi dissentaneum. pt 1o ex c. 9 Osee facti st abominabiles sicut ea q dilexerunt. q. verba ostendunt actu amoris ita ab obo pendere ut si illud malu sit reddat amorem viciosu. sibi ex a contrario eadem erit ro boni: n. si id qd amat bonu e etiam amor erit bonus si aliunde nil obstet.

pt 2o roi dt e 19 ar 1o e. i huiusmi bonitas et malitia est intra differentias actus voluntatis, id intra atq specialis differentias actus voluntatis desumit ab obo ut ex dicendis constabit. go bonitas et malitia actus voluntatis desumuntur ab obo. conflat roi eiusdem Sti. q 18 ar 2 ea specialis specifica differentia actus interni sumit ab obo formali go cu bonitas sit differentia specialis actuu moralium specialis ro illius desumit ab obo convenienti. rursus malu morale e illud qd caret debita proportione et plenitudine proinde go actus moralis malus erit ille q n habuerit obm convenientes sic q illius mala desumet ab obo.

hec ro dt obtimae quam mi sm ur. quidere ea bonitatem et malitiam pure st differentias specificas actuu internorum e desumuntur ab obo formaliter ea conveniunt actus alias bonitates et malitias ab obis malis desumptas idcirco accommodandae ro ut probet generaliter bonitatem et malam actuu cuiusque ab obis qd ita pt actus voluntatis e transcendens et intrinsecus ordo ad obm go qd illud fuerit bonum nec ulla deformitas imbuitur in eo amplectendo actus erit bonus qd vo obm fuerit dissentaneum roi et indignum circa rationali actus tendens in illud erit malus ut malu sine dubio sit velle id qd creaturam rationalem dedecet et roi dissentaneum e. alias ros colligent ex dicendis.

Ad 1a rone initio propositam Dx neg. cons. nam lt obiectum sit aliquid extrinsecum actui, eidem tn intrinsecus e ordo ad tale obiectum, q ordo bonus e si obiectum fuerit bonum et pactus amplectit sine mali admixtione; et e malus si obiectum malum sit; eius tendere ad obiectum roi dissentaneum cum effectiva ad hoc ad illud n possit n ee malum.

Ad 2m distinguendam esse vs actum n e bonitas et malitia aliquam n pendere ab obo absolute indifferenter amo (?) conc... dist (?) repetet. falsum tn e ab obo n pendere 2a illas roes q ab intus opponit. Pro 3o

bonum proponit ab intu tanquam malum fingit inesse illi aliqua obiectiva malitia; et illa trat actus malus et e obiectum illius: et econtra obiectum malum proponit tanquam bonum fingit inesse illi aliqua obiectiva bonitas, et bonus actus trat. sic quod unus manet, sumi sex perbonitas et malitias actus intrinsi a bonitate et malitia obiecti —

Ad 3m rationem negat 3a nam finis habet rationem obiecti virtualiter intrinsecum e obiectum formale, et perspectatiuus. Ad autem pariter negat etiam rationem circumstantiae ut dicemus inferius —

Ad 4m rationem etiam bonitas et malitia actuum odii et aversionis sumitur ab obiecto non in eodem modo, ac sumit bonitas et malitia in actibus amoris et prosecutionis nam actus amoris non potest esse bonus, si amplectatur obiectum disseztaneum: actus uero odii ut bonus sit debet aversari malum quod uero bonum ut tale aversetur malus erit. Dictat enim regula recta rationis bonum esse amandum et malum fugiendum. Atque hoc probant duo exempla allata in probatione a ti. V. 1m autem exemplum non est ad rem, sic intendit bonum finem per malum medium malus est quia habet obiectum malum: nam ille est non simpliciter sat esse finem bonum, sed etiam esse medium malum —

Ad 5m negat 2a disparitas est quia actus intellectus respicit obiectum pure intelligibile et recta ratio dictat multis in terminis malitiam in hoc quod est malum intelligere et cognoscere: cum ipse ordinet in nobis ut malum fugiamus atque hoc ueritas fundat in hoc, quod non tendens dialectice intellectus non dicit ex sua ratione amari moraliter, et formaliter intelligentem cum re intellecta: at uero uoluntatis tendens in obiectum per modum amoris et prosecutionis habet se ex suo modo tendendi uisa quam moralis unionem et formaliter amantem cum re amata — 5o 9a

V. bonum honestum in se aut malum turpe possit esse obiectum alicuius actus

Circa rationem uero propositam secundum procedentem dico 1o bonum honestum in se, aut malum inhonestum potest esse obiectum alicuius actus: probatur primo intellectus potest uirtualiter actus bonitatem in se intrinsecus ac diversam esse talem rationem

genericam; utpote unico actu cognoscimus rõem rem substantiae aut propria rõem
efficientis, aut formalis; rõem scientiae aut opinionis; rõem rei naturalis
potentiae obedientialis et innumeras alias quas potuerit voluntas per
suam deliberationem specialem et individuum versari cum rõe boni ho-
nesti. Ans probatur ex parte, quia ex natura potentiae intellectivae naturae
unita, et identificata dividere per potentiam rationes naturas et rões a ceteris
rebus individualibus, cum quibus a parte rei identitatem habent.

Probatur naturam posita sufficienti parte ex tunc in intellectu nihil esse quod voluntatem
impediat ab exercitio eliciendi actum, quo ad illud bonum tendat,
imo apparet magna facilitas in huiusmodi actu: cum bonum alli-
ciat voluntatem tam in apparentia sine illa difficultate, qua cum alia bona
magis determinata inveniuntur et voluntas sit liberrima.

Probatur 2o quia obiectum non occurrit ad actum in aliqua ratione univo-
ca inferente, et inducente in effectus determinata eadem rõis cum ijs
quae ibi conveniunt, sed tamquam quaedam ratio extra, quae in rõe tantum petit
particulare aliquam, eam scilicet quod sufficit ut actus circa illam versetur. Quocumque
obiectum sit aliqua ratio formalior et ijs potest specificare actus specificos et indivi-
duales. Ans probatur ex omnibus fere actibus qui circa diversa admodum habent
determinata obiecta quae obiectis suis conveniunt: actus perfecti charitatis quo Deum amamus
non habent rõem substantiae, neque rõem entis infiniti in essentia, neque rõem
entis increati; idemque de actibus meritorijs, spei et alijs, quibus circa Deum versamur.
Praeterea obiectum naturale potest terminare actus naturales quamvis supernaturale im-
proportionate attingat: obiectum proprium actuum spiritualium: obiectum carens sin-
gularitate actus intellectus.

Probatur 3o naturam obiectum individuale et numericum secundum suam essentiam
non tamen potest determinare et specificare rõem specificam et genericam actuum
actuum. Quod etiam obiectum specificum aut genericum secundum entitatem et rõem
suam potest specificare et determinare actus aliquos secundum suam rõem
specificam et individualem. Ans probatur n. d. veritas in obiecto quasi specificum

et indualē attendendo suam entitatem et ad illam nalī sūt actus nō
tantū diversi ut duo s'nales actus caritatis et actus sūi diversi
ut actus s'nalis et nalis quoz illi specificare (ut sūt impugnare s'nali
Dei bonitatem attingant —

Pbatur 2o n. plura obā nō et spē dista sūt nare simul specifi
ficū et indualem actū ut videre ē in actu quo quis pr Deum
amat primū cui actus fraliter attingit bonitatem creatā etiam
creatā in actu etiā quo quis plures primos diligit pt ipsorum
nales honestates in actu quo quis vult largiri eleemosinā mille
aut infis pauperib et idē constat in multis actib infus ut in actu
fidei quo credunt multe veritates creatę pt veracitatem Dei et
in actu visionis beatę quo videntur multe creatę in Deo, ergo similiter
poterit unicū obm̄ qd indualē aut specificū ē vel genericū aut
superius nare et specificare actū specificū et indualem. —

Pbatur 3o n. potā entitiva et potā volitiva et entitatem hinc
indualem rōem qua specificant specificant ab obo ultimo sm ultimā
rōem potā .n. entitiva specificatur a rōe entis et veri. et potā volitiva
a rōe boni. ergo actus aliq hāz potāz poterunt specificari ab obo
generico aut superiori nec satis ē dicere potas illas specificari etiam
ab aliis nō tamen ab actuū colere. idem .n. imbenit in actib
qui si sint infus specificant aut dicunt ad suam potā et ab apprehen
sionib aut ab habitib si sint voluntarii ad suam item potā
et ab actu infus dicunt ab aliis qu principiis —

Dico 2o ex actib dictis natis ad bonū honestū in cōi et ad
malū turpe in cōi generant aliq habitus. ita suaris Disp. 10 q.
de 2a sect 4 et alii recentiores. pt 1o rōe qua simul occurrit
arguō varg. opposite sententias hic de qo et 2o quia habitus aquirūt
saltem ad eliciendos actus in qib imbenit dispos id ad eliciendos
actus. sed bonū honestū in cōi et malū turpe imbenit dispos ergo
ad illos facilius eliciendos aquirent habitus. sed pt quia amor efficax
boni honesti ut sic impugnabilis ē cū dilectionib innumeris peccatz.

ad quas multum inclinat humana fragilitas deinde amor efficax mali turpis peccati quod illi imminet, poena ergo aliqua digna dare in his actibus eliciendis —

Probatur 2° quia ex illis actibus generatur habitus qui etiam proprii eius mali perfectionati quoque ad facilitatem relinquendam quae ad alios similes actus prompte adiuvet simul cum illa actus efficiendo sed haec obveniunt his actibus de quibus loquimur ergo ex illis generabitur habitus. minor probatur quia alicui a bono honesto et contra illud versari supposita perfectionata repraesentare item versari contra malum amando in illo aliquam delectationem aut utilitatem propriam vel potius affectibus vitalis debitis circa individuali quae talibus obiectis adhaerere solet. rursus tales actus perfectionati sunt ad facilitatem relinquendam; cum sint actus naturales aliaque requisita habeant —

Dico 3° actus tendens ad bonum honestum in communi vel in aliqua determinata specie virtutis: idem de habitu ab eo producto dici debet. et consequenter etiam dicimus actum amplectentem malum turpe in communi aut in specie determinata vitii idemque de habitu illi correspondenti dicendum est. Probatur quia quidquid respicit a parte rei vel aliquid determinatum secundum rationem specificam et individualem quidquid enim respicit a parte rei si creatum sit tendat determinatum actum quae nequit nisi ad determinatam entitatem tendere. ergo actus ille amplectens rationem genericam boni honesti vel in specie determinata virtutis —

Discrimen huius actus a ratione communi virtutis abstracta a singulis virtutum speciebus consistit in hoc quod actus iste de quo loquimur non respiciat vage et indifferenter diversas species boni honesti sed determinate respiciat rationem communem honestatis praecisam, sistendo adaequate in illa quae determinatio non datur in ratione illa abstracta cui nullum obiectum formale potest assignari nec dicitur virtus nisi in actu signato ad eum modum quo ratio communis generis abstracta ab omnibus generibus dicitur genus in actu signato —

Quod si petat aliquis quo pacto denominanda sit haec virtus dico eam posse denominari iustitiam legalem non quatenus iustitia legalis sumitur pro communi ratione virtutis ut sumitur ab Aristotele 5° ethicorum c. 1° et 2 nec quatenus sumitur pro illa speciali virtute quae respicit tamquam obiectum formale bonum commune rei publicae ut sumitur a D. T. 2.2 q. [illegible] ar. 5 et 6 sed quatenus sumitur pro virtute peculiari inclinante ad amandam communem rationem boni honesti. —

Dici etiam potest et forte melius synderesis non quia producimus amor pertinet ad intellectum in quo residet synderesis sed quia sicut haec est quoddam dictamen practicum afferens bonum honestum ut amplectendum ita reperitur in voluntate

ipsud dictamen executioni mandatu medio actu quo bonu in com̄i diligit —

hec doctrina difficilis ut satis patet 7 de 2 sensu ubi aliam tradit difficiliorem et 3a coloratam habitum n.a admitti n. singulas oir tutis et quasvis, rar omnium s. aliquar colorum qua conlibet et elicitibe concurrere ad hunc actum bello honeste agere si propositio sit indefinita sive sic ullis in bello in omnibus honeste agere nunquam n. ut oes virtutes concurrant nullam q. seorsum sufficere. Sed hec et alia que ibidem affert facile possunt refutari ex aligari et dictari singularem habitum e si lapse simul nullum imbenire fundum ad habitum pluralitatem inducendam —.

Sectio 9a

Quo pacto actus complacentiae specificentur ab obo —

ultima ro propositio in sure 1a postulat ut breviter examinemus v. ad bonitatem complacentiae et debilitatis requiratur veritas obi —

Dico 1o quod aliquis ex adverta aut negligentia complacens de obo malo absolute nulla facta prescisione aut suppone n. pt actus complacentiae aut delectatis ii moraliter bonus. pt quia hoc modo complacens de malo in 3a rata rom ut malum dicitur ii obm displicentiae. atq hac ro esset delectatum morosam ii peccatum —.

Dico 2o quod aliquis facta prescisione complacentiam hab. de predicatis intrinsecis in malo inclusis aut facta suppone quod opus malum sit complacens tantum in operatione predicator et inhoc quod illi sue prioritas obtineant talis complacentia n. hic malam posse loquendo de possit illam hinc ex indifferentia obi si in alium finem honestum n. ordinet. pt quia illa q complacens in ro com̄i entitatis in roe actus qualitatis et vitalitatis e in odio dei ng. includunt n. complacens in propria roe mali sed in roe e intrinseco bono cous i. ergo talis complacentia n. hic obm malum atq adeo nisi aliunde viciatur carebit malicia: sicut ro probat n. dari malam in complacentia quia aliquis supposita mala operis complacens tantum in operatione predicator — —

Differentia assignando discrimine inter elicitam e i affectus absolutus et efficax et complacentiam e i affectus simplex et inefficax n. elicitus ipse quia intendit absolute executionem operis et media et aliquam rom prescisam obi sed illud toti amplectitur et cum e adexecutioni requiruntur: simplex vero complacentia quia n. intendit operis executionem, rom aliquam prescisam a malitia

in qua n' apareat turpitudo —

atq; hinc constat actus eorum explacis sumere bonitatem et malitiam ab objecto quod suscipit et pertinent intrinseco: n' alia multa quae de explacis et delectare dubitari possent pertinent ad tractatum de peccatis. hic tantum solent alii rogare an sit peccatum mortale velle aliquod malum sub conditione aufe-rente eius malitiam ut velle induci ut alicuius corporis sub conditione quod esset uxor. Expedit salas to 2° tractatu 19 di 6 sect 27 cum balo, nabarro, med. sairo, et multis aliis licitum esse talem actum, propterea quod obiectum illius actus bonum est cum conditio turpitudinem auferat et alias circumstantias efficiat esse bonum. idem est de voluntate occidendi latronem si supponeret quod esset iudex et de voluntate comedendi carnes die veneris si non esset prohibitum —

hoc limitat cum aliis auctoribus per 2° l. 4 c 6 ut intelligatur in rebus prohibitis iure positivo n' tamen in prohibitis iure naturae ut si aliquis diceret proferrem mendacium odio haberem deum si id n' esset malum. Ad limitatio ista merito displicet Ioanni despalaci ubi supra et cum ratione proptereaquod licet obiectum illud sit intra mala tamen actus n' fertur in illud sim[illegible] quod cum intrinsecum sit separando malitiam in appetitione et in actu. ergo n' est unde talis actus malitiam contrahat —

dico constat 1° n' hic ... est virtus si ... n' esset malus n' esset homo et tamen conditio est impossibilis et repugnans ... ergo ipse actus erit bonus si n' esset peccatum mentiri ad salvandum innocentem. Et impossibilis sit conditio et repugnans ... mendacii. constat 2° n'. Et obiectum aliquod sit intra bonum ut n' offenderet deum n' repugnare rationi tamen ipse actus est malus si malum esset deum n' offendere et n' repugnare rationi illud facerem. ergo cum et obiectum malum ex natura sua possit dari actus bonus quod in illud obiectum feratur sub conditione quod n' esset malum —

notandum est duo. Primum est desideria conditionata de copula carnali sub conditione matrimonii esse cum peccata mortalia propter periculum absolutum consensus. 2um posse esse quod n' sit licitum ... salvum quod n' sit peccatum mortale desiderare ut furtum et similia n' essent prohibita iure naturae sive quod n' esset illa natura rei si commodi fieri posset: licitum n' est hominem violenter ad ignem aplicato desiderare ut n' combureretur nec id esset contra naturam si absque incommodo id possit fieri —

quaestio 2a

An actus nostri augeant bonitatem et malitiam ex circumstantiis —

Sectio 1a

Assignantur circumstantiae et n' nulla praenotantur —

agit D. de circumst. humanorum actuum in generali in q. 7 huius 1.2.
docet q. in ar. 1 circumstantiam esse quoddam velut circumstans actui humano
sic q. debere distingui a substantia actus qua circumstantia actus intrinsece
quasi quoddam accidens illius. et postea in ar. 2 ostendit cognitionem circumst.
ciar ad eum pertinere cap. in ar. 3. enumerat assignat q. 7 quae
ita versu recensent —

quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando —

Igitur q. ita inquit ut multis aliis ab aliis enumerat ad illas revocantur quis
sicat qualitatem personae agentis ut an ē in persona clericus vel laicus
quid non sicat ipsam actus substantiam; cum actus sequatur circumstantias
ipsius, sed sicat quantitatem rei i. magna ut an res furto sublata sit
parva i. magna. ubi sicat locum ut cum quis furatur an id faciat
in loco sacro i. hoc in ecclesia ... quibus auxiliis i. quibus instrumentis aut
mediis ut si quis medio aliquo homine religioso velle decipere et a fide
removere aliquem catholicum aut verbo literis nuntio internuntio etc.
cur denotat finem an s. gratia rei privatae i. ad gratiam liberandum
... periculum adducit ad gloriam dei i. operat ... eleemosinam
dederit. quomodo importat modum actus ut an interesse i. remisse dolo
an bona fide magis aut minus libere aut voluntarie cum m. i. in
cognitione, ... habitu etc. quando sicat actualiter importat ut an diu
tempore rem d. omiserit opus servile fuerit —

Ad hanc circumstantiam importat reducitur duratio actus ad eandem
revocant aliqui circumstantiam quoties sed hic melius reducitur ad circumstantiam
quid i.n. velut quantitas quaedam discreta i. vel dici hanc non esse circumstantiam
actus particularis sed repetitionem actus specifici —

... has circumstantias combinare ut quaedam accidunt operis externis facile explicatur
cum opus furti accidentaliter fiat in loco sacro sicut q. accidentaliter accipiatur rem
sacrilegii et accidentaliter ordinetur ad vanam gloriam; similiter opus homicidi
accidentaliter iungitur cum persona sacris initiata. dicas vero an circumstantias
spectant actus internos —

⸸ qua vero circumstantiarum cognitionem notandum est 1o actum posse considerari
1o secundum suam physicam entitatem. 2o iuxta varios respectus in illo
distinguntur a 1o vel physico morali non tamen secundum physicam et realem illius unitatem
aut multiplicitatem quae sunt varias stimas inordine ad mores considerant q.

pt actus intrus considerari quatenus ab altero imperatur et sic hac q.e accepta sciendu e posse unu actum internu voluntatis elici virtute alterius ad eum m.u quo actus interior imperat ab interiori ita elicio virtutis intensionis elicit a actus caritatis pt dictari voluntatem ad eliciendu actum obedie v. iustitie v. imperanti q. cedunt in gloriam dei quem caritas summa affectione diligit unde D. T. 2.2.q. 85 ar. 3 ad 2 dicit actum unius virtutis posse ordinari ad fine alterius virtutis · imo e 2a di malo ar. 1 ad 2m recte docuit posse actum bonu imperari a malo · elici .n. pt actus caritatis v actus dispositio referri ad finem vane glorie —

Notandu e 2o ordinem adequatu quo actus sacrilegi v.g. ordinatus ad Lites conservandas per odiu proximi n u taliter indivisum ut dividi n possit in duos formaliter distinctos distincte excludentes mutuam inclusionem n. ordo huius actus ad suu obm formale roe cuius e in specie odii v ordo specificus a specialis includens intrinsece inordine imbibens ipso actu tratu ad iniuste aliqd acquirendu a inordine trato ad locu sacrum in quo exercetur acceptio pt tm ordinis q. n u specifici a specialis sd malus a individualis n includunt formaliter inordine specifico tratu ad obm formale roe cuius e actus odii —

Qd explicat exempla roes specifice a generice qm ro malis a ro specifica sd tenet sicut specifica a generica. quoad hoc qd una e superior altera inferior una magis immed altera minus, una indiferrens ad plures a qs pt limitari a cu qs realiter identicat a altera determinat ad unam formalem a specifica roem infimam sine qua n pt imbiniri sd ro specifica a generica in quacumq. entitate a proinde in quocumq. actu ita se habent ut sd ro specifica includat formaliter roem genericam generica tm n includat specificam. ergo ro malis stantia sub aliquarum specifica qo includat formaliter a intrinsece roem specificam specifica tm n includit malim a individualem: at proinde in actu sm suam individualem roem adequatam complectente ex ordine ad obm formale a male dabuntur duo ordines formaliter diversi inter quos n dari mutua inclusio —

Notandum 3o n posse in eodem actu plures roes specificas physicas imbiniri posse tm plures specificas morales. diversitas provenit ex hoc qd spes physica sumitur ab obo formali; et qa idem actus n pt plura oba formalia habere ideo sm pt admittere unam roem formalem specificam spes v moralis qd dici solet parte moralis ut clarius disputatur a physica e in nostris actibus pt idem dici

spÿ moralis quasi phica seu phica quasi moralis seu moralis simul et phisica hic inm spÿ moralis sumitur ex obo mali et qa idem actus pt here plura oba malia idio idem actus pt pthinere ad plures spÿ morales aut stinere plures spÿ morales —

notandum 1o spm phicam actus e sm phicam rom infimam qsa actus infra qm nequeunt dari pdicata spialia magis detrata et limitata. sumpta sm rom pure moralem pu dici gus pure morale aut spem subalternam pure moralem. ro i qa quælibet spÿ co mo quo spÿ i debet here immte aliqd gus. qd imme limitet et detret; nullu autem gus pt significantius dsignari qd imme limitet ab spiciebs pure moralibs dsumptis ab obÿ malis qm gus hoc pure morale qd in sua roe n includet tales spÿ pure morales in illis tm includitur —

dfrat qa gus e qd pdicatur de pluribs differentibs spe p modum p se stantes tm pt qs ingito differt a spe e pdicatur tm tota qsa inferiore. sed hic ro obtinet spi phica ru spiciae pure moralium stinetur sub qsa go habet aliqm rom gris seu spei subalternæ. m pt qa e libr spÿ pure moralis addit aliqm rom malm et sualm sufintm ad stituendam spem pure moralem qm rom n afert spÿ quasi phisica, seu gus hoc morale de quo loquimur —

atq hic explicatio dsumitur ex ingamus ut q in 2o q. ru. dspe 36 e unica ar 1 corpore dicit actum ex obo detratum et adm detratum p alias circumstias et sm hoc bonitatem ex obo dici ex gre; at vo in hac 125 e 1a ar 2o corpore vocat illam bonitatem ex spe; sd facile ad scordia vocat hæc duo loca si in 1o gus intelligamus pure morale et in 2o spem ingamus phicam aut quasi phicam. item sufit explicar ut si dicamus in 1o loco gus sumi p spi xma id qd ipse ut in hac e 12 ar 2o corpore ait malu ex obo in moralibs dici malu ex gre sumpto gre p spe co mo loquendi quo spem humanam appellare solimus humanu gus —

eadem explicatio dsumitur ut ingamus quo pacto ut in hac e 12 ar 2o corpore bonitatem dsumptam ab obo obtinenti appellat 1a bonitatem actus moralis. n. 1a bonitas hæc spcifica et fralis phica sumpta sit ultima ro fralis actus ultimo detrans oes roes superiores et n ulteriùs detrabilis p aliqm aliam fralem rom e aliqd frale pdicatum illi si addat. at vo eadem bonitas sumpta moraliter dr 1a

bonitas

actus moralis est ulterius dicitalis in materia generica non moralis quia alias non significat genere moralis. est si posita sit atque cor ponit in actu aliam bonitatem priorem per i dico non loquitur de bonitate morali sed de bonitate naturali praesupposita ad bonitatem moralem. est tunc asserui sit sua bonitatem actus moralis sumi ab obo —

notandum i 1º substantiam actus non est idem est quam et rationem formalem significatam actus. n. substantia actus non sumitur semper ab obo formali sed frequenter sumitur a mali: ex ratio vero et non formalis significata sumitur semper ab obo formali hoc explicari potest in actu christi. quo praecepto moriendi adimplebit est actus dici solet praeceptus sm substantiam non tamen sm circumstantias: substantia vero talis actus erat non desumpta inordine ad subeundam mortem sibi acceptant ex motibus obedientiae sibi ex motibus caritatis. est si acceptaret ex motibus obedientiae qui actus specie diversus ab eo quo acceptaret ex motibus caritatis unde in tali actu substantia eius sumitur inordine ad obiectum mali quale est mors utrumque acceptata non vero significata inordine ad obiectum formale nempe ad motibus et finem propter quem acceptabat —

Substantia ergo actus dicitur ordo illius ad obiectum magis immediatum sm explicitam rationem sm quam a nobis facilius dicigat. sic in actu christi domini mortem acceptantis substantia actus sumitur inordine ad mortem cuius acceptatio ulterius ordinabat ad obedientiae i. caritatis motibum. et in actu religionis quo quis dum solet propter motibum obedientiae substantia actus sumitur ex ulteriori dicto exhibito rei cuius dicitur actus religionis. et in actu restitutionis quo quis alienum solbit propter motibum caritatis substantia actus sumitur inordine ad id est ex iustitia solbit rei cuius actus denominat restitutionis et iustitiae —

notandum ii bm circumstantiam non est semper idem ac specificum genere moralis sed dari circumstantiam est non sit specie genere moralis desumpta ab obo mali sed specie formalis quasi physica desumpta ab obo formali: n. ordo ad finem quem actus attingit media motibus formalis hic rationem circumstantiae non substantiae actus; non tamen habet rationem specie genere moralis cum id non obtineat actui nisi inordine ad aliquod mali obiectum a quo non possit desumere suam rationem formalem significatam quasi physicam. — Sectio 2a

Actum non sm physicum sed etiam sm esse morale habere circumstantias hic ita notatus est dicitur edoce circumstantias dicimus desservientes dico 1º actus nostri sm esse physicum habent non quandam malis et individualis ab obiectis malis desumptas est igitur dici possit circumstantiae hic vero informior i natura sit absolute sedentis circumstantias humanis actibus ipsi n. non sunt ex natura

id magis specificum interni bonitatem seu pravitatem requirat. Saltem (ut) dic.
unica sacrilegii et ratio ex diversis circumstantiis non circumstantia pro eius moralitate
hic sumitur, ? i. id quod circumstat actui quasi aliquid accidentale sive aptitudinaliter
cum illa substantia actus non unus dicitur circumstantia id hic non obstant malis rationis
imbibitus in actu interno considerato secundum suam physicam entitatem, unam
ergo actus internus secundum suam physicam entitatem habet circumstantias —

Ut ita explicetur: si quis furetur aliquid in loco sacro, locus sacer
dicitur circumstantia illius actus, quia vel furtum non quod sit in loco sacro, sed quod
accidentale circumstans actum secundum eam rationem quam furtum quod secundum substantiam
furti, ut sit sine loco sacro quoniam furtum ut furtum secundum dicit iniustam
acceptionem rei alienae; cum non stat locum sacrum non actus secundum eam rationem quam
sacrilegium non cum circumstantiam accidentalem talis sacrilegio —

Ut 3º ut quando actus furti secundum suam specificam rationem furti (loquor
de actu qui non attingat aliud obiectum formale rationis, cuius sit in illa physica
spe.) non postulat dicitur rationem sacrilegii id poterat imbibiri secundum
integram rationem specificam furti in aliis actibus malitiae diversis a sacrilegio
non minus quam id generica virtutis theologicae non postulat dicitur speciem
actus caritatis id accidentaliter iungitur cum illa in hoc sensu quod illam non
includit in sua intra rationem, idem valet in qualibet ratione mali quae imbi-
niatur in aliquo actu si separetur cum ratione specifica et formali —

Dico 2º actus secundum suam moralem hic proprie loquendo circumstantias
cognitis ex multis scriptoribus ex theologis et philosophis moralibus semper asserentibus
bonitatem et malitiam actuum moralium aut augeri vel minui aut variari
secundum speciem moralem ex circumstantiis et quod homo in tribunali conscien-
tiae, sacramento poenitentiae, ... dicitur in confessione explicandas esse
circumstantias quae mutant speciem peccati, quod non est unum limitetur ad solos
actus externos, imo sub ratione actuum moralium specifice ingruunt interni
rationi quorum actus externi ungentur moralitate boni vel mali eorum
bonitas aut malitia augetur, minuitur vel variatur secundum speciem moralem —

Ratio sit uno quia in eodem actu interno secundum suam entitatem
unus et indivisibilis est posse considerari pro eius moralitate diversas rationes quae separantur cum substantia actus.
itaque manent ut illam bene circumstent, imo non raro secundum eas sine quibus
actus secundum suam substantiam posset imbibiri id hoc sufficit ut actus proprie
habeat circumstantias ut ex natura circumstantiae constat ergo in actu interno dantur

4

circumstantiis mm ut etiam declarat hoc exemplo dari ut actus internus quo aliquis religiosus vellet in ecclesia committere adulterium ut ita iniuriam irrogaret inimico violando uxorem illius ita q. actus quo hic obiecta amplectetur liber ut intensus erit q ipse actus moraliter consideratus ut quatenus volitio adulterii qd est volitum primum obiectum illius et hic ro dr. primaria substantia illius operationis etiam ut docet ab obo dyumi pus ut circa considerari alia est substam istam comitant nempe circumstantia personae qd sit religiosus circumstantia loci qd sit ecclesia circumstantia finis qd sit ut irrogandam iniuriam simul et libertas atque intensio volitionis hic g dr. xa moralem ultimamente ita separant cum substa actus ut illi formaliter loquendo in eum aliqd actualis coniungant n. cum hoc qd est velle adulterari coniungit actualiter status religiosi finis irrogandi iniuriam et alia —

Qd n. est ita ingendum ut eadem entitas actus adulterii possit formari sine aliis formalitatibus ops n. illis rois realiter idicant inter se et qualiter variatio nempe destruit totus actus sed itaque ro adulterii sm se accepta posset imbeniri in aliis actibus sine aliis rois aut formalitatibus ab aliis circumstantiis provenientibus —

Dico, q actus internus qui ab alio imperatus hic circumstantias hic eo ab oibus sedit et facile ut est actus internus qui ab alio imperatus hic se ru actus imperantis n. aliter ac externus actus sicut externus actus nullam accipit internam vonitam aut malam ab actu interno imperante sed eandem denominatam extram eandem q. formatam moralem sineque poterat realiter manere sm totam suam realitatem internam ita actus internus imperatus accipit ab imperante nobilem denominatam extram sine qua formari ut sm eandem prorsus entita tm go sicut actus externus hic circumstantias actus cum internus imperatus illas habet —

Ostrat et declarat exemplo actus interni imperantis q imperet ab alio actum obedientiae realiter ab illo disto ille actus interni realiter et formaliter est actus imperantis hic tm circumstantiam finis obedientiae qua ad hunc finem ordinat y aliud actum et ab illo hic extram eandem vonitatem obedientiae sine qua idem actus imperantis manere poterat —

Xa etiam doctrinam explicanda ut verba dr. est videtur difficile cum n. est 29 ar 2o ad sm dixisset vonitatem et malam actus internos dyumi sm ex obo cum q. sibi obiicisset vonitatem n. sm

desumi ex obiecto, sed etiam ex fine. Propterea exemptum ad actum voluntatis non differt bonitas quae est ex obiecto a bonitate quae est ex fine, nisi forte per accidens, quatenus finis dicitur ex fine et voluntas ex voluntate in qua vult finem internum, quem non actus est illius obiectum, ideo quod idem non desumere bonitatem ex fine et ex obiecto. Per accidens vero contingere potest ut unus actus, v.g. temperantiae, habens pro fine interno honestatem obiectivam referatur ad alium finem externum per actum caritatis, et tunc finem internum temperantiae futurum esse diversum a fine externo caritatis seu per actum caritatis apposito.

Obiicitur 1° nulla circumstantia potest augere vel minuere bonitatem aut malitiam nisi sit volita, et consequenter nisi sit obiectum actus; sed obiectum non potest esse circumstantia, cum ab illo pendeat species ipsius actus; ergo nullus actus internus habet circumstantias. Respondeo non desumptum ab obiecto volito non tantum materiali, sed etiam formali potest esse circumstantia, non solum realis eiusdem actus, non quae sit realiter ab illa distincta, sed quae accidentaliter cum illa iungitur modo iam explicato.

Obiicitur 2° finis est obiectum formale actus interni, ergo ab illo sumit speciem specialis et specifica actus, atque adeo non sumit ab illo speciem accidentalis, habens rationem circumstantiae. Respondeo speciem desumptam a fine interno dici circumstantiam non nisi desumptam ab obiecto primo eiusdem actus, quae cum illa accidentaliter iungitur, quatenus sine illa poterat in actu diverso imbibiri sine illa, non tamen quae ita imbibitur in hoc actu ut idem permanere possit quando illa non daretur.

Ex dictis colligi potest actus morales internos desumere aliquam bonitatem aut malitiam ex circumstantiis, quod alterius ita videbitur: potest bonitas et malitia actuum internorum consistere in conformitate vel difformitate illorum cum obiecto prout a recta ratione proponitur, sed haec conformitas vel difformitas pendet ex circumstantiis; ergo bonitas et malitia actuum internorum pendet ex circumstantiis ab illis quae desumit. Non potest uno vel altero exemplo ex multis facile occurrentibus, similiter si clericus nollet recitare horas adveniens, si teneri ad recitandum et clericus actu proposito quo suam obligationem nollet adimplere, iste actus internus contra malus per

malam acquirere ex circumstantia personae v. g. Laicus nullo titulo obligatus ad recitandum, nollet recitare, non habet actum ex se malum. 2um exemplum est si aliquis bellic mentiri ut inocentem liberet, sicut iste non liceret [illegible] hinc ex aequalem ignorantiam minus malum actum dicitur enim ille qui mentiri vellet ut inocens tormentis cruciet et morti afficiat —

Quaestio 3a

An circumstantiae debeant esse volitae ut actui tribuant bonitatem vel malitiam —

Sectio 1a

afirmativa probatur —

non procedit dispositio de actu interno prout ab alio imperato sed de ipso actu interno elicito, sensus ita est illi obiciuntur ex sua intra rem non circumstantiae actui interno prout imperato acquirere possunt bonitatem aut malitiam ex circumstantiis ab ipso non volitis sed volitis tamen per actum imperantem cum non actus imperatus procedere se habeant ac si esset externus sicut actus externus deambulationis [illegible] desumere potest bonitatem aut malitiam ex circumstantiis est ipsius deambulatus obiectum non tantum potest non bonitatem sortiri si per actum internum ad dei gloriam referatur et potest sortiri malitiam si referatur ad finem mediendi proximum: ita etiam actus internus imperantis potest externam bonitatem desumere si per actum caritatis referatur ad divinam gloriam aut externam malitiam si per actum malum realiter dispositum ordinetur ad malum finem. talis vero circumstantiae nullo modo sunt volitae ab actu bono imperantis qui proinde nullam internam bonitatem aut malitiam acquirit ex dictis circumstantiis —

Loquendo ergo de bonitate et malitia intra enim actus internus ipse ipso hoc et non per denominationem externam ab alio actu imperante dicitur non potest actum internum desumere bonitatem aut malitiam a circumstantiis nisi ipsae sint aliquo modo volitae saltem implicite et indirecte esse eveniret nisi aliquo modo ad obiectum actus pertinent ut colligitur ex D. T. q. 1. 19. ar. 2o docet bonitatem et malitiam actus interni desumi sunt ex obiecto et eam recentiores communiter defendunt. ratio est, quia bonitas actus interni consistit in conformitate actus cum obiecto sunt rectam rationem proposito mala vero in disformitate actus cum obiecto a recta enim ratione proposito non autem et in privatione quae talem sequitur disformitatem ergo actus internus nullam poterit bonitatem aut malitiam acquirere ab eo quod nullo modo est obiectum illius —

Confirmatur quia actus non incipit denominari moraliter bonus nisi

ex eo qd amplectatur obm bonu sine ulla admixte mali neqz
neqz ingit dinominari moralit malus nisi ex eo qd malu
amplectatur ut ex rne bonitatis et malitiae moralis ex obo
dsinju colligi yt qo ut circumia tribuat bonitatem l. mala
actui tmem id rne cuius actus dinominat. bonus l. malus
debet u bolita saltm impli et indirecte —

Sectio 2a

diluunt obiiciones —

ob: yt 1o auctor dr hic q. 18 ar 1 corpore dsumunt qmda
bonitatem ex obo aliam vo ex circumis qo sm dr aliqua bonitas
sumit ex circumis quatenus st circumis ctm si n sint volitae
loa yt ea qd bolitume l obm; et si ex circumis sumit
aliqua bonitas dstincta ab ea e i ex obo dsumenda erit
ex circumis qua st circumis lt volitae n sint —

Rx nulla mo dr bulr aliquas circumias sferentes bonitatm
aut malam n hri rocm obi voliti id tantu bult dari in
actu qmda bonitatm dsumptam ex immo obo qd i bdeli
ma proxima ex quia si sformitatm cu rne heat dsumit
1a bonitas moralis actus ad actus distratm alia bonitas ex
bonis aliis adiunctis dsumpta dr bonitas ex circumis qe
hs ru obi immi hent si bdeli circumie qo ru boluntatis
heant propriam rocm obi —

P qua solutione notandu e id qd bene ex ponit Cab
d. 2 q. 19. puncto 2o ex qui actum dr ibi diuntis bonitatm et
malam actus interioris pendere ab obo n repugnare doctrinae
traditae ab ipso dr q 18 ar 3 4 9 diuenti aliqm bonitatm
et malam dsumi ex circumis; qa aa dr intendat de
adequato obo actus interioris qd circumias includit; itaut sensus
sit actum interiorem a nulla re bonitatm dsumere e malitiam
rocm n sit obm ipsius qo sm aliam possit u illius actus —

Qd explicat exemplo actus furti quo aliquis bult rem
sacram furari yto occisionem alicuius hois, huius actus
1a mala moralis sumit ex obo immo seu ma proxima e i
rs aliena a qua actus dr furti rocm substantialem furti

et rū illius quatinus furtum ē circunstia auualis rimū sacrum cum quo stat eandem simul ū obm̄ volitum et ex ordine ad illud aliam spēm moralem sacrilegii cstitui; rū eius occisio hois ē circunstia ē simul ē obm̄ volitum et ex ordine ad illud cstituit aliā spēm moralis homicidii idem ostendi pt in aliis actibus q ex circunstiis aliqm̄ bonitatem aut malam acquirunt in qbus semper inveniemus qd ea bonitas aut mala ē dsumi dt ex circunstiis taliter se hnt ut Lt rū alicuius reis aut fralitatis actus hnt rōem circunstie; hnt rōem obi volit rū alicuius morali saltem estimatē splicitē diversi —

Ob: 2º Libertas et intensio actus iduunt maxime ad tribuenda illi bonitatem aut malam: et tm̄ n̄ st obm̄ volitum cū libertas et intensio pertineant ad modum quo actus tendit in obm̄: et consequenter n̄ sit obm̄ ipsius actus go dant circunstiis in actu interno a qb bonitas aut mala dsumit qb volite n̄ sint. m̄ quoad im pm̄ deliberatam pt qª ad rōem bonitatis et mali moralis attendit libertas qua dominus et stingere pt ut aliquis actus ex defectu plene libertatis sit sm̄ culpa venialis et ex pleniori libertate reddat mortalis. quoad 2ª vº pm̄ de intensione pt cadi m̄º n. Lt ad bonitatem aut malam actus n̄ requirat determinata intensio in tali aut tali gradu; certum tm̄ augeri bonitatem L. malam actus boni aut mali pr mº aut m̄ intensionem ut ex regula moralis stimatis cstare pt —

Cfrat 1º n. m̄º duratio actus n̄ ē circunstia volita cū n̄ sit aliqd rimus se ullo pacto ex pte obi et tm̄ multū cfert ad mº bonitatem aut malam actus. cfrat 2º n. dignitas L. indignitas psone operantis sive n̄ ē obm̄ volitum et tm̄ multum iduit ad mº L. m̄ vonitatem actus. go circunstia cferre pt bonitatem qm sit volita. mº vr. certa; n. si quis hns cuiusa dignitatem grē iustificantis eliciat actum scnalem ipse melior ē ex tali dignitate persone hic q merita dedigno qd alius n̄ heret et tm̄ dignitas persone n̄ ē volita ab operante cū ab illo ut supponimus cognita n̄ sit. imo qb sit cognita possit actus operans actum eliciens cª aliud obm̄ itaut illam nullo mō ut obm̄ attingeret —

m̄. pº pt qª actus cª com̄ ieiunium ea cepit melior et stimabil

quo procedit a persona digniori, et hoc n. q. principio tribuit actio
nibus christi infinitum valor. per dignitatem infinitam personae opera
ntem ipsorum eo conferunt meliora quo a persona magis sancta
proveniunt —
ad argum. 1um. confir. Respondeo distinguendo min. Libertas et intensio
actus (idem de durat.) verumtamen conducunt maxime ad tribuendam illi
bonitatem aut malitiam tmen id ratione cuius actus denominatur
bonus L. malus nego min. n. ad hoc requiritur illud se habere tmen
obm. aliquo parte volitum. Libertas et intensio actus conducunt
ad tribuendam bonitatem L. malitiam tmen id est supposita boni
tate L. malitia aliunde provenienti conducit ad maius L. minus formalitatem
aut imputabilitatem. concedo min. ad hoc autem non requiritur ut id est
quo modocumque ad bonitatem aut malitiam conducit habeat se tmen obm.
et magis patebit ad 2am. confirm. —
Libertas ergo et intensio actus non est id ratione cuius actus denominatur
bonus L. malus hoc n. convenit actui ex bono L. malo obo volito
cum bonus denominetur quia bonum vult malus vero quia malum amplectitur
nam tmen bonitate aut malitia supposita quae ex obo volito desumitur
Libertas et intensio actus conducunt ad maiorem talis bonitatis formalitatem
maiorem q. imputabilitatem malitiae; quia actus eo ipso magis laudis [?]
magis liber et intensus si sit de obo bono si tmen sit de obo malo
eo ipso magis imputabilis et magis culpabilis —
Addunt alii Libertatem intensionem et durationem actus esse
virtualiter et implicite volita eodem actu qui dirigitur ad obm. ratione
cuius libertas intensio et duratio voluntariae dicuntur eo quod velle
haec sunt voluntaria tmen id est volumus est in potentia et similiter cum
volitum admittendi non est quia Libertas actus intensio et duratio pertinent
ad modum quo actus tendit in obm. non tmen ad obm. ipsum. si autem
velint haec esse voluntaria tmen id quo volumus admittendi est. et hoc
pacto haec conducunt ad bonitatem et malitiam etsi non sint obm. volitum —
Ad 2um. confirm. circumstantia personae dupliciter inspici potest ad
bonitatem L. malitiam actus conducere 1o. tmen id ratione cuius actus dicitur bonus
L. malus

et hoc pacto est propriae circumstantiae negotii actus et debet esse volita
ut ad bonitatem aut malitiam conducat. unde si quis votum
castitatis emisisset et postea imbecillitate oblitus sui voti peccaret
contra castitatem nullam malitiam desumeret actus ex circumstantia
personae, quoniam cum votum suum penitus ignoraret nullo modo vult illud
violare quod peccat —

2do modo ingreditur circumstantia personae ad bonitatem conducit non
tamen enim id ratione cuius actus denominatur bonus, sed tantum aliquid
bonitatem comitatur aut exornat, et quod supposita bonitate proveniente
ex bono obiecto conducit ad maiorem illius estimationem et valorem. et hoc
pacto personae non est propria circumstantia bonitatis aut malitiae quae requirit
tamen esse volitam, cum non tribuat actui bonitatem moralem nec augeat
bonitatem illius —

Quaestio 1 (?)
An circumstantia tribuens bonitatem aut malitiam debeat esse explicite et directe volita —

Contra doctrinam ex praecedentibus oppones quod quando peccata dicuntur cum ignoran-
tia vincibili alicuius circumstantiae adhuc afferunt malitiam ex confes-
sione ut docet et tamen circumstantia tunc non est volita cum cognita non
fuerit sed ignorata, ergo circumstantia non habet in hoc casu rationem obi-

Pro solutione notandum est duobus modis posse circumstantias esse volitas et
habere rationem obiecti. 1° modo per se formaliter et directe ut quando praecedente expressa
cognitione loci sacri aut personae coniugatae voluntas amplectitur obi-
ectum cum his circumstantiis. 2° modo possunt circumstantiae esse volitae indirecte
implicite quando scilicet ita actus fertur in obiectum ex parte (?) non cognitis specialibus
circumstantiis loci sacri aut personae ut culpabiliter eas ignoret tunc
enim taliter obiectum attingit ut quo talis circumstantias expresse cognosceret illud
amplecteretur —

Hoc supposito dicendum est ut circumstantiae tribuant moralem malitiam actui non
esse necessarium eas esse directe et formaliter volitas sed satis esse volitas esse indi-
recte et virtualiter. hoc vero constat in casu quo ut certum supponunt Auctores
enim plures quos adducit Salas to. 2° tractatu 13 de sacramento (?) dubitant utrum sint
confitenda peccata scienter commissa et quae committuntur cum ignorantia culpabili —

Probatur quia si quis vincibiliter ignorans prohibitionem habet rem
cum uxore in ecclesia ibi ad eam accedat vere committit sacrilegium contra reve-
rentiam debitam loco sacro cum illa non ex ignorantia (?) ignorantia sed ex culpabili
ergo volitio illius obiecti specialem malitiam habet ratione circumstantiae loci. nempe (?)

illa circumstantia non est directe et formaliter volita cum cognita non fuerit ergo circumstantia tribuere non potest speciale malitiam quae non sit formaliter et expresse volita saltem indirecte et virtualiter atque hinc constat ad rationem dubitandi initio positam.

An peccata ex ignorantia culpabili omissa sint eiusdem speciei moralis cum iis quae sciente committuntur

Sectio 1a

Opinio Vazquez cum suis fundamentis

Vazquez 1. 2. q. 2 de Locis c. 5 et 6 hanc differentiam assignat quod peccata quae contra voluntatem consumantur sint eiusdem speciei facta sciente et cum ignorantia culpabili sibi iuris naturalis sibi positivi sibi facti sibe affectata sibe non affectata: peccata vero quae in voluntate consumantur non habent speciem malitiae nisi ab aliqua circumstantia expresse, directe et formaliter volita.

Probat 1o hanc 2am in quo sitat differentiam variis exemplis; 1um exemplum in odio dei quod ita explicari fieri debet in malum dei ex displicentia dei ut non sit idem peccatum si in malum dei fiat implicite tantum. 2um exemplum in peccato inobedientiae nam si in omni peccato omiso contra praeceptum velles homo ei non parere non tamen est peculiaris species inobedientiae nisi velit praeceptum transgredi expressa intentione non parendi.

3um exemplum est in odio fratris quem ut quis odisse dicatur non satis est velle ei malum sed requiritur velle ei malum quod malum est illius et ex displicentia personae quod si illum occidas ut eius bona habeas non est actus odii sed avaritiae. 4um exemplum in peccato ingratitudinis, quod non est speciale peccatum nisi fiat ob formam ex contemptu beneficii accepti quod si peccas post beneficium acceptum non committis duo peccata nisi facias ex contemptu expresso, alterum contra gratitudinem alterum contra aliam virtutem.

2o idem probari potest ex simili doctrina quam circa scandalum habet ipse Vazquez d. 2 c. 4 a. 1 de quo ait tunc tantum dari speciem scandali cum quis directe intendit ruinam proximi cum peccatum scandali sit ex natura sua quod est in ipso actu voluntarii consumante. et aliter si ruina proximi non expresse volita dare speciem scandali gravius peccans qui suo exemplo

mobere ad homicidium corporale eum quod occideret corpus, non hic unum tantum peccatum committere, sed vero peccare peccato scandali contra caritatem et peccato homicidii contra iustitiam cum obligatione restitutionis.

Confirmatur 1° quia qui suo exemplo alium mobet ad peccatum fornicationis non peccat contra caritatem dei quia ille non vult malum proximo ut est aliquid dei quod requiritur ut peccet contra caritatem dei sicut ad hoc ut proximum diligat ex caritate virtute theologica, neque vult illi bonum quia est aliquid dei seu propter bonitatem dei, qui committit peccatum scandali cum hoc peccatum sit contra caritatem theologicam.

Confirmatur 2° quia ruina propria non dat peccato proprio speciem contra caritatem nisi sit directe et per se intenta, ergo nec ruina proximi nisi ita sit intenta. Confirmatur 3° quia sanctus doctor 2.2 quaestione 43 articulo 3 species in moralibus non sumitur ab eo quod est praeter intentionem.

Sectio 2a

Contraria sententia communis est et vera sine dicta limitatione his non obstantibus. Dico est peccatum cum ignorantia culpabili commissum quod indirecte scitur et implicite circumstantias dictas attingunt cum eiusdem speciei moralis cum peccatis scienter commissis explicite et directe tales circumstantias attingentibus. Idem dico de nocumento quod praevisum aut potuit et debuit praevideri illud, scilicet quod non sit praevisum directe et ex proprio intentionem conferre eandem speciem malitiae quam conferret si per se formaliter et ex proprio atque directe intenderetur. Ita Valentia 1.2 de 2 quaestione 13 puncto 4 et 2.2 de 3 quaestione 17 puncto 2° Suarez 3 parte tomo 4 de 22 sectione 4 numero 14 Salas Sectione Lamasancher? lo 2° operis moralis 2° 2 c. 17 et alii quos ipsi referunt colligitur ex sancto doctore 2.2 quaestione 99 articulo 2° et 3 et quaestione de separatis? ad 2m de malo quaestione 2 articulo 6 ad 6m in 4 dist. 16 quaestione 2 articulo 2 quaestiuncula 2 et 2.2 quaestione 76 articulo 1 et 4 corpore et ad 2m.

Probatur 1° quia utrumque peccatum contra idem praeceptum et in utroque eandem obiectivam malitiam amplectitur voluntas et solum est discrimen quod qui peccat scienter magis expresse vult malitiam obiectivam, quia illam melius cognoscit, qui vero peccat ex ignorantia non ita expresse illam vult quia non ita expresse illam cognoscit. Hoc autem non addit speciem malitiae, sed tantum maiorem grabitatem intra eandem speciem sicut furari viginti aureos et furari triginta.

Probatur 2° quia ignorantia culpabilis sibi iuris naturalis sibi positivi sibi facti non excusat a tota malitia, sed ab aliqua eius grabitate, imo si ignorantia est affectata ad peccandum liberius et absque scis

40

rimorsu auyan et agrabat yccatū ut docet Tomas Sanchez Scitaty
nº s. go actus factus cū ignorā culyabili manet cū eadē
malā eª hinc scientr yduchy · ofrat n. aliqd actus ymi
malus cū circunsiā indirecte volita ut cū aliquis rem hinc
cū uxore ygria incedyia is yccaret ?o yccato sacrilegi
cū circunsiā loci go ille actus n. distinat spem diversam
ab ea eª distinerit actus expresse amylectus talem circunsiam.
ytʳ eoā qª dicere aliam cū syem sacrilegii cū circunsiā i
directe bolita aliam vº cū i indirecte volita i multare syy
sine fundº et obligare yniteny ad declarandū in ofesione qd
circunsiā fuit directe aut indirecte volita qd i nimis durum. —

ytʳ 3º qª yccatum quo aliquis bult nouere alteri bolendo
directe et expresse nocumentū i ciusdē syi cū illo quo bult nouere
alteri bolendo indirecte et implicite nocumentū · go ciusdē syei
erunt yccata qs directe et indirecte attingunt circunsiās dictas.
ans ytʳ qª q tenet aliqd facere ex iustā roē ofici id.
q omitit in alterius nocumentū qd culyabiliter ignorat yccat
cª iustam sicut etm yccat cª iustam q sine ignorā idem
nocumentū infert · ofrat n. q causā danni dat sibi sciens
sibi cū ignorā culyabili dannū dedisse · vt · vt hic regula
iuris go eandē syem maliciæ strahet qª strahere si directe
dannū beller —

ytʳ 4º ex doctrina DT 22 q 72 ar 2º docenis cum
q dicit strumeliam alicui ut iysū corrigat l. cū eo locut si
iysū dehonestet yeccare yccato contumeliæ si dehonestationē n.
intendat. ofrat ex eodē DT q 73 ar 2º ubi ait cum q alterius
yccatū ex aii lebitate sine intencione iysū difamandi yfert
yccare yccato detractis go sicut in his casis nocumentū n. intentū
seu n. directe volitum dat syem ita aliæ circunsiæ n. directæ
et expresse volitæ syy moralis distinctas —

Sectio 3ª

Sumit alia yuacio ex mala scandali et
roīs vasqz Rx —

Ultima p̄vatio nostri ut sumi p̄t ex p̄cato scandali in- ducere m̄ū ad malam ē speciē scandali n̄ ē necessa- ria directa et formalis voluntas qua quispiam vellet ruinā p̄ximi sed sufficit indirecta et implicita voluntas danni spiritualis illius quod ad sibi verū erit in circumstantiis de q̄s loquimur. confirmat a paritate ...

Ofrat 1° ...

Ofrat 2° ...

Ofrat 3° ...

fralis interitus ruine proximi hec non facta ingrato conspectioni possunt
perinde et scandalum causari —
hinc vocis duo ponunt alterum est saltem ut ad malam actus attingi
aliquod implicite ut est peccatum quod intendimus alterum est ut directe
saltem ad malam actus attingi aliquod ut obiectum mali quod non intendatur
fraliter et directe inquantum vero fralis ultimo dictatus et significatus
quod quae argua opposita siungunt nostre cum peccatis siunsere maxime
est de scandalo loquunt atque hec dicto diserbitur ad argua solvendo —
Ad 1m dico non ideo in exemplis ibi adductis non imbibiri speciales malicias odii, inobedientie et ingratitudinis sed saltem non attendi ad moralem actum constitutum et dictum quod non intendant explicite et directe sed quae sunt quidam vocis, transcendentes et generales quod in omnibus peccatis imbibiunt ut non obediri legi, defectus humilitatis ad legem sive legislatorem nocumentum proximo et quodam modo cum nocumentum dei cuius lex violatur. vero est cum in peccato ut saltem malitia vincit factorem sive deum. aliter in circumstantia scandali attingit quod non est cum omnis peccatis cum ius est directe sit proximum —
Ad 2m argumentum dico aliud est querere quod requirat ad peccatum scandali quod secundum suam speciem moralem quasi physica et fralem est peccatum scandali aliud vero quod requirat ad peccatum scandali ut ut quod tale sit sibi conspicuum quasi physica sibi ex parte morali desumpta ex aliquo mali obiecto. ad iam rationem scandali requiritur est interitus fralis ut directa per quam ruina proximi attingiatur ut obiectum frali ultimo dictatus quae vero significat fralis et specialis adequati constitutiva alicuius actus et dans illi speciem moralem quasi physica sumitur ex obiecto frali. ad alteram vero scandali rationem non requiritur talis fralis interitus sed saltem est si ruina proximi attingat in quem obiectum mali quod ordinetur ulterius ad aliud frale obiectum immo talis ruina non debet attingi explicite sed sufficiat sed sufficit si implicite attingat ut diximus —
Uno sive altero exemplo potest hec solutio dilucidari 1m sit in furto ordinato ad luxuriam de quo si rogamus an habeat malam furti absolute dicimus iam hec non est quae talis actus secundum suam rationem fralem

et specificam et physicam sit actus furti et non actus luxuriae, sed quod hoc illi obveniat per speciem extrinsecam peccati moralem ab objecto mali desumpta.

2um exemplum est in actu vero restitutionis ordinatae ad motivum caritatis qui actus dicitur absolute actus iustitiae non quia sit in specie naturali et physica aut quasi physica iustitiae et non in specie naturali et physica caritatis sed quia habet speciem peccati moralem iustitiae ab objecto mali desumptam. Similia exempla frequenter occurrunt.

Ad illud imprimis quod in vestro argumento inferebatur nempe quod si ruina proximi non corporis volita daret speciem scandali gravius peccaret qui suo exemplo moveret ad homicidium corporale quam qui occideret ipsum. Ego id negando non falsum est eo quod suo tantum exemplo alterum ad homicidium movet peccare contra iustitiam aut obligationem restituendi contrahere, nec non oppositum defendunt, imo licet id admitteret non inde constare gravius peccatum committere quam executorem homicidii, quia licet iste corpori tantum noceat hoc tamen etc. et sic tamen malam quam suo exemplo animae nocere cum minus incitandi per exemplum tantum efficacitatis sit quam cum minis quod in aliis cooperationis imbeniuntur ut in imperio aut consilio.

Ad 1um confirmationem. Licet ille qui suo exemplo alium movet ad fornicationem non peccat contra caritatem Dei peccato eiusdem speciei infirma et physica aut quasi physica quod velle malum proximi ut est aliquid Dei [illegible] inde non erat sed alia cum opponunt peccata [illegible] specialia motiva et alia [illegible] peccatum contra caritatem tali motibum [illegible] peccare contra caritatem qui alio motibo [illegible] subvenire extreme indigenti [illegible] contingit in aliis virtutibus nam licet ad actum pertinentem ad iustitiam per se eandem physicam et formalem rationem semper pertineat velle iniustum quia iniustum ad actum [illegible] quod talis sit, per speciem peccati moralem sufficit velle iniustum et quocumque motibo idem in mortalis fortitudini aliis quoque virtutibus imbenitur.

Ad 2um confirmationem negatur consequentia: disparitas est quod ruina propria indirecte intenta est conditio generalis omnium peccatorum omnia non aggi nocere et si sint mortalia gratiam ab eo expellunt; et ideo speciale peccatum non constituit: quod non obvenit ruinae proximi ut ab altero procuratae: hic non est tamen ut indirecte intenta intentio constituere potest speciale peccatum quod scandali [illegible] nego faciendae ut sit ut speciem malam gravem

quod attentis circumstantiis personae agentis et personae [illegible] quibus
fit [illegible] peccati [illegible] [illegible] [illegible] ratione utriusque
[illegible] peccatum mortale [illegible] . [illegible] quod [illegible] [illegible]
tum [illegible] [illegible] [illegible] circumstantia [illegible] peccatum veniale —
[illegible] [illegible] [illegible] ingerendus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] intentionem directam [illegible] indirectam [illegible]
— [illegible] [illegible] ex alterius [illegible] [illegible] abstineri
[illegible] aut [illegible] [illegible] obligatio [illegible] 2°
[illegible] [illegible] morali [illegible] seu quasi physica scandalum
[illegible] morali ad illam [illegible] [illegible] finis proximi
[illegible] [illegible] [illegible] significat [illegible] [illegible] magis [illegible]
[illegible] ita loquuntur in corpore illius [illegible]. peccatum autem [illegible]
scandalum quod aliquis suo inordinato dicto vel facto intendit alium
trahere ad peccandum etsi ex intentione specialis finis sortitur rationem
specialis peccati finis [illegible] dat speciem in moralibus [illegible] finis [illegible]
[illegible] [illegible] a quo sumitur species moralis physica seu quasi physica
illius —

Modo [illegible] aliis quae obiici poterant et [illegible] explicare [illegible] quae de
scandalo diximus notandum est 1° excusari multos a scandali peccato
ex [illegible] quod frequenter intervenit; nempe vel quia ipsi iam pravis moribus
imbuti sunt ut de tot exemplo nil curant nec inde argumentum sumunt ad
liberius peccandum vel quia [illegible] hoc exemplo curant aut illud adver-
tunt ita faciles ad inducendi sunt ad peccandum ut alterius exemplo
aut peccatum non [illegible] eos moraliter inducere. —

Notandum est 2° nos non semper teneri ex caritate ad abstinendum
a peccato ne alius peccet; haec enim specialis obligatio durissima [illegible]
[illegible] tot casus attingeret et alios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] proximi possint
facillime exemplo [illegible] [illegible] sequi tenemur tamen non intendere proximorum
lapsum [illegible] [illegible] ipse [illegible] quod [illegible] speciale peccatum [illegible] directe opposita
caritati [illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible] —

Tenemur igitur [illegible] [illegible] incommodo [illegible] [illegible] [illegible] abstinere
ab omni peccato [illegible] alterius [illegible] gravem [illegible] abstinendi a peccato
[illegible] a peccato [illegible] [illegible] [illegible] sicut tenemur ex caritate

subbenire proximo ne extremā necessitatem patiatur n° tenemur illi
subbenire ne patiatur Lebiorem necessitatem ita in spiritualibus dum non
item sicut n° tenemur alteri subbenire in extrema et gravi neces
sitati temporali cum magno nostro temporali incomodo et magna
difficultate ita n° tenemur cum magno nostro incomodo temporali et
difficultate a peccato abstinere ratione cuius sinitur proximus in gravem
necessitatem spiritualem seu in magnam difficultatem abstinendi a peccato

Ex dictis colligi potest veram esse sententiam Thomae Sanchez L. 1°
operis moralis c. 6 si explicetur per doctrinam a nobis traditam
ibi n. asserit peculiare scandali peccatum hoc est peccatum scandali
quod tale est secundum suam speciem physicam et formalem tunc tantum contingere
quod occasionem ruinae ex aspectu et actione quis praebet ut alius in peccatum incidat
quod autem sibi sermone sibi suasione sibi exemplo quis alium ad peccatum
induceret n° eo fine ut in peccatum incidat sed alio quovis n° esse speciale
peccatum scandali sed scandalum generaliter acceptum hoc est scandalum secundum speciem
pure moralem. Quod si alio modo intelligatur haec propositio falsa est ex dictis
potest constare; nec aliquis favet quod scrupulos scandali vitare ostendunt: n. in nu
mero 6° declarat ex sua doctrina scandali circumstantiam esse faciendam
sibi dicamus esse speciale scandali peccatum sine speciali generali praebere occasionem
ruinae n° eam intendendo. Quo pertinet inquit reducitur id eam peccati
speciem ad quam disponebat exemplum incitans —

Quo 5.a

An rationem circumstantiae variantis speciem specialis non vero tantum
aut malitiam intra eandem ... —
certum in his est dari aliquas circumstantias quae ad actus ingressae ... impe
rando ... ita ut ... non variant speciem ... illius sed nec bonitatem nec malitiam intra eandem speciem magis ... ex ...
mutant ... quae ... ad ... imperitalitatem et meritum diversum
... in foro ... injuriam inferre ... ... notandum ...
actus ... pure moralis ... diversae species morales physicae
quasi physice n° voluntas occidendi per furtum sive disquisitione ...
occidendi per ... secundum speciem suam pure moralem homicidii ... videtur
actus ipsi diversi esse species pure morales ... in ordine ad homicidium
Certum ... est dari aliquas circumstantias quae ... speciem ...
... bonitatis aut malitiae ... ... augere aut minuere

intra talem rationem saltem secundum inaequalitatem aut rationem meriti vel de-
meriti genericam, quod non dicunt specialem rationem bonitatis aut malitiae
in ordine ad rationem. Hoc apparet in intentione actus, v.g. si quis actu interno
ex Deo diligat Deum, alter vero actu interno ex maiori circumstantia maioris
intensionis bonitatem amoris quandam perfectionem addit, sed intra [illegible]
non tamen imitatur specialis aliquis ordo rationis ad admittendam bonitatem
diversam speciei physicae vel moralis; sic ergo isti duo actus sunt eiusdem speciei
in genere physico sibi pure morali.

Idem accidit in quantitate, v.g. si quis uno actu velit furtum magnae
quantitatis et alterum furtum parvae quantitatis, actus sunt eiusdem omnino speciei
sibi immediate physico sibi morali, quia circumstantia ista non dicit specialem
rationem bonitatis aut malitiae in ordine ad rationem, ad cuius [illegible] diversitatem
satis est hoc distingui in peccatis mortalibus inter se comparatis aut in venialibus
comparatis etiam inter se, quod quod sit an circumstantia haec magnae vel parvae
quantitatis possit interdum mutare speciem, quod si una sit sufficiens ad
furtum quod sit peccatum mortale; altera ad furtum quod sit veniale, de quo
in materia de peccatis.

His praemissis dico 1o aliquas circumstantias variare rationem specificam
pure moralem bonitatis et malitiae interiorum actuum. De hac assertione
dubitari non potest, quia ea ad minus colligitur ex Tridentino sessione 14 c. 5
et canone 7, ubi definit confiteri oportere circumstantias mutantes speciem.
Probatur quia quaedam circumstantiae sunt quae dicunt specialem ordinem ad rationem
et variant iudicium viri prudentis; ergo ex illis variatur species pure moralis
bonitatis et malitiae. [illegible] declaratur exemplo duorum actuum quorum unus
sit volitio furti in loco sacro, puta homicidium, et alter volitio furti in
foro, puta idem homicidium, isti duo actus secundum speciem moralem physicam
sunt eiusdem specialis rationis propter identitatem obiecti formalis, secundum speciem vero pure moralem
differunt inter se specifice et [illegible] specialiter in ratione pure morali propter
circumstantiam loci sacri quam unus habet, a qua sumit speciem sacrilegii
quod in ordine ad rationem variat iudicium prudentis et specialem addit
malitiam in confessione explicandam.

[illegible] Dico 2o aliquas circumstantias variare rationem specificam moralis
[illegible] physicam bonitatis et malitiae interiorum actuum [illegible] quod
quod pertinet ad obiectum formale actus seu id quod habet rationem obiecti formalis actus
variat rationem formalem specificationis illius secundum esse physicum et [illegible] obiecti formalis

et ex significare actum id aliud est circumstantia quod est variare rem obiecti formalis actus ergo aliud circumstantia quod est variare rem formalem significatam actus sine ... illius seu est variare speciem moralem physicam illius. nam ex intellectu ... circumstantia est ad finem ... non aliquis vellet unus actus honestatem ... sistendo in tali honestate finem in obiecto formali et altero actu vellet honestatem eiusdem ... propter divinam gloriam. ... actus erit bonus secundum suam physicam ... significatam rem ... vero malus ergo ... actus bonus et actus malus non possunt non distingui specie morali physica seu quasi physica circumstantia finis ... ad variandam speciem moralem physicam seu quasi physicam actus.

Similis diversitas inveniri potest ex ... circumstantia personae nam si aliquis ante emissum votum castitatis committat peccatum fornicationis et post emissum votum castitatis aliud peccatum fornicationis committat illi duo actus distingui videntur specialiter secundum speciem moralem physicam per circumstantiam personae. nam posterior actus habet rationem sacrilegii quod in specie physica distinctum a simplici fornicatione ante votum emissum perpetrata.

Quaestio [illegible]

An circumstantia tribuens actui suam bonitatem aut malitiam moralem maneat intra rationem circumstantiae.

Cum de circumstantia tribuente actui suam bonitatem aut malitiam moralem quod aliunde ex obiecto praecisa illa circumstantia non supponit in actu aliquam speciem bonitatis aut malitiae moralis ut si quis velit ire in agrum propter gloriam Dei ... actus non supponit alia specie bonitatis moralis quam speciem bonitatis moralis in illa est ex bono fine desumpta ... nam ... actui ulla bonitas ... cum illud ... sit indifferens. Similiter si quis velit ire in agrum propter homicidium talis actus non habet speciem malitiae moralis nisi eam desumat ex circumstantia mali finis et sic rogamus an circumstantia finis maneat intra rationem circumstantiae.

Vazquez de ... absolute aperit tunc illud quod alias est circumstantia ita transire in rationem obiecti ut nulla modo maneat circumstantia. ... [illegible] ... et ... colligi ... non dicunt circumstantiam quoque sumi ut distinctam ... dantem speciem actui huius quod verum est et iam nos admisimus ... docere tunc circumstantiam cum obiecto extra rationem circumstantiae.

Quare deinde Vazquez ... dicit cum manifestum non id quod tribuit suam malam tribuit suam speciem actui nec supponit eam ullo modo aliunde institutam in genere moris ergo in eo genere id quod tribuit suam malam ... circumstantia. nam circumstantia sit ... scholasticorum inquinatur

loquimur nunquam supponit aliquod speciale constitutivum —

Dicendum tamen est circumstantias de quibus loquimur quae manent intra rationem circumstantiae, ita communiter recentiores contra et declaratur. Nam licet verum sit quod circumstantia tribuunt actui aliquam speciem bonitatis aut mali moralis non supponit in illo actu aliam speciem bonitatis aut mali moralis et ita non sunt manere intra rationem circumstantiae non talis actus qui est ingreditur bonus aut malus. Hae tamen circumstantiae supponit in actu rationem quamdam specialem moralem quatenus actus est indifferens secundum speciem consuisse ex obiecto. Ergo non illius circumstantiae manent intra rationem circumstantiae —

Confirmatur 1o exemplo actus quo quis vult deambulare propter Deum in quo licet tota species bonitatis moralis desumatur ex circumstantia finis nec dicit alia prior bonitas, datur tamen alia ratio specialis moralis nempe ratio speciei pure moralis quam actus habet ex obiecto indifferenti deambulationis. Licet enim totus ille actus consideratus adequate complectitur suam rationem non sit indifferens sed bonus consideratus tamen praecise ut tendat ad deambulationem est actus moralis liber neque bonus neque malus moraliter non tamen immediate non licet moralis et non ratio moralis specialis bonitatis illa moralis proveniens ex bono fine habet se sicut aliquod adveniens et habet rationem circumstantiae —

Confirmatur 2o in actu supradicto deambulationis quod quidem habet suam significationem rationem inventam non secundum suam internam rationem deambulationis quod est quaedam ut morale neque bonum neque malum id proinde indifferens pertinens ad genus moris ratione libertatis quam habet actus internus a quo imperatur finis ergo deambulationis actus est ad bonum finem refertur et finis inveditur circumstantia finis est rationem circumstantiae habet non subsequenter deambulationis immediate non mutat rationem specialem moralis tribuere aliquam specialem bonitatis —

Confirmatur 3o nam indifferentia actus non dicatur habere ut morale stricte sumptum quale est illud quod afferit ut regulabile ad conformitatem vel difformitatem regulae honestatis habet tamen non ita stricte loquendo ut morale quod denotat rationem actus liberi regulabilis quatenus consideratus secundum rationem ex obiecto desumptam indifferens est ad regulam honestatis ut quae neque dicit conformitatem neque difformitatem —

Et ex his constat ad rationem vastitatis [?] uius actus distinguimus id quod tribuit illi malam tribuit illi speciem mali moralis secundo actus tribuit illi speciem moralem; et rationem cuiuslibet specialem desumptam ab obiecto indifferenti, neque actus: et res huius rationis specialis id quod tribuit illi malam moralem huius per rationem circumstantiae. ut apta sit non subesse actus ut alius rationis dicantur illi adiacere, tamen quam illius circumstantiae. verum est tamen quod circumstantia tribuens illi malam non habet rationem circumstantiae respectu alterius mali moralis ut supra dicebamus quia talis circumstantia nullam aliam priorem malam moralem supponit ut hoc probat ratio vastitatis —

Circa hunc sensum optime explicantur verba S. T. q. 2 de malo ar 6 ad 3 ubi ait; si consideremus hunc actum quod est accipere pecuniam non de re sua quod sit aliena unde alienum se habet ad actum sic consideratum ut circumstantia. id de ratione furti est quod sit aliena unde non est circumstantia furti. Quae verba sic sunt hoc quod est pecuniam esse alienam non est circumstantia respectu talis actus quatenus habet illam speciem mali moralis nempe furti est tamen circumstantia respectu illius quatenus consideratur ut acceptio pecuniae indifferens ad hoc quod sit vel non sit aliena —

Commentarius in illos ar quaestionis sequentes quaestionis 2 dicendum —

in ar 4 quaestionis docet S. T. operationem humanam esse bonam vel malam ex fine in ar 6 ait interiorem actum sumere speciem a fine. in 7 explicat quo pacto se habeat species desumpta ex fine cum specie desumpta ex obiecto. deinde in ar 7 et 8 quaestionis dum in 9 assignat duplicem bonitatem ex fine —

Pars posterior huius disputationis.

De bonitate et malitia nostrorum actuum in ordine ad finem —

Quamvis finis sit una ex circumstantiis et de circumstantiis in communi diximus quomodo specificant actum in ordine ad illas necessarium visum est quod tamen de reliquis circumstantiis in particulari nihil dicamus quia non continent peculiarem aliquam difficultatem de circumstantia tamen finis multa sunt quae speciatim examinanda sunt et ideo pro illa hic quaestio instituitur —

Quaestio 8

Utrum requiratur bonitas finis ad bonitatem moralem actus et an sufficiat finis creatus —

Sectio 1a

Duas has modo dant duas dubitationes per partes —

Dico 1o ad bonitatem moralem actus internam necessaria omnino est bonitas finis et operis ita ut S. T. hic ar 4o et q. 20 ar 2o ep. n. in c 6 Matth. sic loquitur Christus. attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut

ut videamini ab iis: et propter finem captandae humanae gloriae, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in caelis est. verba ex quibus diligi videtur a christo ut opera bona non fiant propter finem malum quia eo ipso viciantur. praeterea in eodem c. ait christus quod totum corpus erit lucidum si oculus fuerit simplex tenebrosum vero si oculus nequam fuerit denotando quod ex bono vel malo fine qui oculus noster dicitur opus erit lucidum vel tenebrosum seu bonum vel malum. et in hoc sensu exponit similitudinem hanc cum multis s. patribus quorum egregia testimonia refert pater haic in tractatu veritatis c. 12 notare debes —

probatur 2o quia actus internus non potest moraliter bonus nisi obiectum quod per illum attingit sit conforme cum regulis rationis ait pendere bonum id finis interius qui per actum attingit [illegible] aliis. ergo ad bonitatem moralem actus requirit bonitas finis. consequentia probatur. nam quando actus internus hunc ordinem transcendentem ad finem ergo non potest esse bonus nisi finis bonitatem habeat intrinsece nam dicere ordinationem ferri in finem qui non sit neque in malis constituatur. antecedens probatur nam duplex obiectum formale potest assignari nostri actus interni; primum est bonum aliquod in quo voluntas sistat appetendo illud propter propriam bonitatem eius ipsum saltem expresse ad aliud referat finis non sumitur modo per obiecto actus quod non sumi ut non in ordine ad aliud amatur a voluntate. 2um bonum in quo voluntas non sistat ideo illud ulterius ad aliud refert cum quo habeat proportionem et quod hoc bonum non potest bonum actum trahere nisi finis ad quem ordinat bonitatem habeat ideo nullus est actus internus qui bonitatem finis ad suam bonitatem non postulat. —

dico 2o bonus finis requisitus ad bonitatem actus est quilibet finis honestus et bonum honestum tamen creatum quod virtualiter saltem per actum attingatur, neque ad bonitatem operationis requirit illam immediate et formaliter ferri in deum ut in ultimum finem. probatur quia ut actus sit bonus moraliter sufficit quod sit conformis rectae rationi. sed per hoc solum quod actus nil turpe amplectatur sibi expresse sibi implicite et virtualiter saltem ad aliquem finem honestum referat est conformis rectae rationi et implicite ordinat in deum ultimum finem. ergo eo ipso erit bonus moraliter. atque adeo non erit necessarium ad bonitatem moralem actus quod per illum attingatur expresse et formaliter ultimus finis. non potest quia omnis operatio conformis rectae rationi natura sua fertur in deum tamquam participatio quaedam divinae bonitatis et conformatio cum voluntate illius est indidit homini naturalem rectae rationis regulam cui suas operationes conformaret —

Pbr 1° cu conbrocio l° 2° de studio ppeturi et 3q n. alii si ad bonitatem moralem requirunt: fraly expressa relatio in Deu ultimu finem opera gentiliu L. im christianoz q hanc praxim ignoranz proo yecata ed tm asserere falsu i ic aduos ppificior pro s. o gregorio 13 damnatu - Pbr 2° n. virtuty moraly iustz, tmpz, misericordia et aliz n. dicune suas operatus atingendo immte et fralitr in finem intra honestatem incra dii sm diu tmem finem ultimu; so dicune suas operatus ptri suas peculiars ny honestatis nemy. iustia ad serbandu unicuiq; suu ius tmpa ad moderandu usu rex et misericordia ad sublebanda pxmi miseriam. go cu actus hac virtutu sine hones tad bonitatem actus n. erit neusa expsa et fraly relatio ad deum finiu ultimu sd sufficit [illegible] virtualy et mediate e° ssghi in hoc ed actus atingat bonu aliqd [illegible] honestu. igitu n. opus bonu ut loquitur Crom Greciy citatus et si° actu infinem ultimu n. rferat indo et nali rol tndit in deum e° cius sanctisime voluntati bonu i ic yore ius honestatis singulary amatory —

Cu mo dicendi multu fabe sauqy hic concione 2 in salmu 33 hys berby sugiro remedium unde tota dis laudy du sicis ed edcquis bene agi et laudysti deum: atq hoc sm indu apost 1a corinthioz ic so du ait sibe go manducatis sibe bibitis sibe aliud ed facitis oia in gloriam dei facite. n. ingloriam dei dicet ait D. ambrosiy apud nastu inptimantu in locu citatu pauli et bibere et aliqd facere hoc i ic sub imbocare creatoris cu modestia sibitu celebret ingloriam n. dei aliqd fit cu in actis et sbrsari christiani deus laudat: et hinc solbendu i argu ed multi oponunt s° hanc 2a cm ic loco adducto apost

Sectio 2a

Quada obiiciones et notaciones —

1° 2a cm ob: aliquis ic e° L. illa loquitur de bonitate finis inginerdi pm dicis edlibet obm bonu quamq bonitate sbc honesta sibi utili sibe delectabili L. de bonitate honesta. si dicat 1m sufflcia hoc ed cu actus dio sit obm frali actus boni debere u bonu. si tm dicat 2m vl n. bonu utile et delectabile pri u obm actus honesti go n. erit neusa bonitas honesta finis ad actus bonitatem. Pbr or obm dicuonis bonz et honestz pt u intra ppcio medii cu fine. go dicio bonitatem exilla desumit sibi finis bonus sit sibi malus —

R ad argum: finis requisitus ad bonu actu debet u honestus. finis autem honestu n. oponitur cuicumq bono delectabili et utili sed illi ed i impfecte delectabile et impfecte utile quoz delectatio et utilitas mala sz et dco pri u obm actus boni pri tm delectabile et utile magis simile accipi quatenus bonu pfecte delectabile i illud ed dignu i ut aeria rali diligat.

ob delectationem quam afert, utile vero utile est in illud quod quomodocumque conducit ad aliud, id quod absolute conducit ad adeptionem ultimi finis dignum quod in quod a creatura rationali diligatur. et hoc pacto delectabile et utile participant aliquid honestatis, et sic sunt obiecta actus boni. unde fit semper ut verum quod finis honestus requiratur ad bonitatem actus interni cum illud delectabile et utile est sic ut obiecta bonorum actuum humanorum rationem honestatis ad operationem disponendo actus obiectum electionis bonae et honestae sic ut in quo medii ut fini bono et honesto sed actus ut alio fine negative actus. sic quod eiusque electio bona et honesta attingit aliquo pacto bonum et finem honestum in infra divinus. —

Ob: 2o in fine et obiecto omnibus malo est voluntas licite complacere ut in interna natura actus odii dei ergo non requiritur bonitas finis ad bonitatem actus. Respondeo negando antecedentem. nam ad bonitatem talis complacentiae requiritur finis honestus et aliter est libera complacentia de obiecto quod ex se malitiam non afferat erit mala: illa ergo complacentia est huic fini honestum est n. dici est circumdandam libertatem ut ita sic conducitur voluntas ad diligendos actus ad dei gloriam conducunt quod aliqua humana adiunctam malitiam generis aut aliam difformitatem —

Pro aliis obiectionibus observandum est actus humanos taliter specificari a fine ut speciem moralem physicam accipiant a fine adaequato quod in obiectum formale distinctas; speciem vero pure moralem [illegible] ut non mas in obiectum formale adaequatum, afferatque specialem aliquam difformitatem aut difformitatem cum ratione rationi est specificatio. ad unum non inquiendam quo specificatio procedunt ab obiecto quam formali quam mali extendendo rationem finis ad formalem finem et ad malitiam. —

quod si aliquid AA diverso modo loquantur de specificatione actus ab obiecto et a fine id provenit ex diverso modo quo obiectum et finis sumuntur: nam obiectum saepe accipitur stricte pro illo quod est volitum materia prima finis vero pro illo obiecto quod actus aut ultimo aut proprie intendit et in hoc sensu specificatio ex obiecto distinguitur solet ab specificatione ex fine ut ex multis locis AA colligi potest —

Circa finis primus et remotus solent 2o sumi. 1o modo itaque finis primus in genere finis mali pro alio amare mentem pro finem formalem et rationem formalem ut quod aliquis amplectitur unico actu honestatem mysteriis pro dei gloriam in eo actu honestas mysterii dicitur finis mali et ab illo habet actus speciem pure moralem mysterii, gloria autem dei dicitur finis remotus et formalis et ab eo habet actus speciem physicam religionis respicientis in obiectum formale dei gloriam

2o mo et magis proprie mentem D. T. finis proximus dicitur ille quem actus attingit remotus vero ille ad quem extrinsece per actum dictum ordinatur et in hoc sensu actus sumit speciem internam a fine proximo non tamen a fine remoto, sed ab illo sumit quandam speciem extrinsecam et accidentalem —

C. 9

An intencio boni finis sit bona et habeat obiectum mali medii

Sectio 1a

Propositis rationibus dubitandi statuitur vera conclusio —

Primo est de fine formali specificante actum atque proinde sufficere ad bonitatem intentionis quae voluntas amplectitur malum medium probari potest 1o quia bonitas specifica intencionis desumitur ex obiecto formali illius et non ex obiecto mali. ergo bonitas finis sufficit ad bonitatem intencionis quae obiectum malum sit malum —

2o probatur quia si quis intenderit obiectum mali bonum propter malum finem v.g. eleemosinam propter vanam gloriam et intentio per absolutam malam ut constat ex dictis adhuc habet aliquam bonitatem moralem constitutivam speciem pure moralem desumptam ex obiecto mali boni ergo a fortiori actus amplectens malum medium propter bonum finem ut mendacium propter liberationem innocentis habebit aliquam bonitatem moralem constitutivam speciem physicam et saltem pure moralem ex obiecto formali bono desumptam —

3o probatur quia finis extrinsecus malus quem actus non attingit sed ad quem refertur per actum dictum potest tribuere aliquam accidentalem maliciam actui bono quem per suam substantialem et specialem rationem bonus est. ergo similiter finis intrinsecus bonus quem actus attingit tribuere potest aliquam bonitatem actui habenti aliquam rationem substantialem malam desumptam ab obiecto mali. antecedens probatur quia bonus actus misericordiae aut magnificentiae potest extrinsece ordinari per aliud actum malum ad finem vanae gloriae idemque est de actibus fidei de actibus caritatis et aliis —

4o probatur ex auctore imperfecti in Mathaeum hom. 19 post medium qui declarans illud Mathaei c. 7 non potest arbor bona fructus malos facere docet bonam esse intencionem qua voluntas tendit in malum obiectum propter finem bonum et idem docet Abbas Ioseph apud Cassianum collatione 17 c. 17 his verbis quando grave aliquid imminet de veritatis confessione discrimen tunc mendacii est recipienda perfugia ita tamen ut reatum humilis conscientiae salubriter medicamur. et infra approbans Iacobi simulationem quam ipse falso asserit fuisse mendacium addit Iacobum credidisse hanc maculam inundatione paternae benedictionis abluendam fore —

Constat 1o exemplo obstetricum Exodi 1o mendacio usae sunt ad

tandā vitam infanciū iudicor exemitū a deo recipere. ostrat 2º ex verbis christi marci 6 et Luce 11 si oculus tuus fuerit simplex totū corpus tuum Lucidū erit. nūc autem oculi intentionē s. partis intencionē. unde s. augus. Lº de opere monacor. c. 26 concludit tale ē factū qualis ē intencio. et idem colligi pt ex illo Luce 6 et marci 7 nō pt arbor bona malos fructus facere: ubi clm per arborem bonā bona intencio intelligit —

.dm. tm ā malam absolute ē intencionē tantum aliqd obm mali malū qb attingat finem bonū certe ē ab sm fidem et colligi soler ex ecclesiastici 34 ubi dr. immolantis ex iniquo oblacio ē maculata. s. q deo immolat aliqd ex iniusto aquisitis opus malū facit qa malū ē offerre rem alienam. qb deo cuiusq immodat. et ex c. 3º epis. ad romanos ubi queritur paulus blasfeme apostolis impositū fuisse qd dixissent faciamus mala ut veniant bona quor iniqui dampnacio iusta ē. quasi dicat ipsi dampnabunt. sepdao apostoli qd nobis opinio nō adscribant prorsus a veritate ē aliena. sentit qt apost. nemem posse intendi malū intuitu boni finis —

pt 1º roe apriori qa intendere id qd ē intrīc malum semper malum sd emtibus finis sit honestus adeo obm mali qd media intencione amat ē intrīc malū et pinde strarium racioni et divine Legi. gº Lt finis bonus sit mala erit intencio obi mali mali. mª pspicua ē n. malā actus intrīc nō ē aliud qm ordo ad obm malum. m vº pt qa honestas finis nō aufert ab obo mali nam illius gº Lt honesto fini iungat semper erit malum ut malū si illi oio intra. pt 2º —

per 2º apostiriori ex ingenti absurdo qd oposito mtū diceridi sequitur n. si Licitū sit velle aliqd intrīc malū per bonū finem nullū erit scelus adeo turpe qd nō possit et deberit prudentr admitti qdo occurrit aliquis bonus finis qd qdi nō Lumini aperte adversat viam q aperit fedissimorū criminum aemini —

Seccio 2ª

roibus dubitandi satis fit —

ad Lā roim sup. fadenti adducta per bonitatem nō sm sumi ab obo frali sd etm a mō tendendi seu nō sm. sumi ab obo frali qd sd etm afrali quo in hoc autm dat sine dubio deordinacio et mala qdo intendit obm malum Lt finis bonus sit —.

Ad 2m. rom. D. negando ant. n. ex obo malo bono nulla
spq bonitatis dyumit. qdo iungit cu obo frali malo, potius n.
q indebita et iracionabili ordinari qua ad malu refert illi irro
gat iniuria. silr qd. ptr bonum intendit malu intuitu boni
inordinata e. cm. pit ad illud hrat qa irracionalitr aficiat bonu
qdo malu aliqd diligit birtuti illius —
qa 3m rom. Vazq. di 52 c. 5 existimat actui interiori bolutatis
n. pu accidere ut ordinet in finem p alium actum, et ut ab illo
hrat aliqm bonitatm aut mala cm accialm. pvat 1o ex D. Th.
q. 18 ar 6 ad 2m ubi ait ordinari ad finem cm si accidat exte
riori actui n. tm accidit actui interiori bolutatis. pvat deinde roe
qa actus interior bolutatis hrt ppria roem libertatis et ordinem
moralm ad finem et in hoc differt ab actu externo cui id n. debetur
nisi medio actu bolutatis illu imperantis. go n. recipit ab alio actu
imperante ordine moralm ad finem atq adeo neq ulla bonitatm
aut mala cm accialm. pfrat qa aliter liqueret actu bona
bolutatis vg. caritatis pu ab alio actu malo ordinari in finem
malu et ita ab illo recipere mala saltm accialm qd vr. falsu
qa ex eo ita dr actus caritatis imo et cuiuscuq virtutis e ita bonus
ut nulla roe possit reddi malus —
Sd hec parum urgent qa D. Th. ibi loquitur de fine intrin. qui
actus intenti attingit mem proprium obm cui actui n. accidit qd in
talem finem ordinet sicut accidit actui externo p illum imperan
ob talem finem. qd explicat in largitione elemosina q si p actum
internu referat ipsam elemosina ad dei gloriam, et externo operi
sit accidentarium referri ad gloriam dei actu tm interno caritatis
imperanti elemosina n. e accidentaru. Sd specialr cu talis finis sit obm
frali et qd actus tendit et qd intri attingit. atq hunc u D. Th. sensu
aperit ibi Caietanus et erit manifestu considerati argu cu solut —
Ad roem Vazq. negat cca n. ro illa intentu pvat actum
voluntatis n. recipere ordinem moralm ad finem eodem mo ac recipit
actus externus quasi n. hrat propriam libertatm et ordinem moralm
indepenter ab alio actu imperante. hoc autm ordine supposito tenepr
alio quoda mo ordinari moralitr ad aliu finem extru sibi bonu
sibi malu p actum distinctum bonu aut malu qd colligitur ex D. Th.
2.2. q. 32 ar. 1 ad 2m ubi ait actu unius virtutis posse ab alia
virtute imperari et ordinari ad suu finem. et q. 18. 1 ar. 3 torpori dour

actum unius virtutis ordinatum ad finem alterius virtutis participare quodam modo speciem eius et esse etiam per modum actus ab illa imperati —

Ad confirmationem admittimus regulam in qua nil falsitatis admittimus qua cum homo quod actus bonus ordinetur extrinsece per alium actum malum in finem malum non amittit actus bonus intrinsecam suam bonitatem qua finis obiectum quod attingit est moraliter bonum ut ad ipsum dicit ordinem intrinsecum rationi conformem in quo sensu verum omnino est actum bonum itaque bonum ut nulla ratione possit reddi malus nempe secundum intrinsecam suam rationem —

Atque hinc facile constat solutio dicendo rursus secundo adducere dicendum non separanti rogando totam disparitatis est quod in primo casu quod actus bonus per actum deinde ordinatur ad finem malum nullo modo attingit aliquod obiectum malum ideo non est unde acquirat aliquam malam intrinsecam quam si ex aliquo etiam acquireret omnem prorsus bonitatem deperderet; in secundo tamen casu actus vere attingit obiectum malum a quo habet intrinsecam malam cum qualibet bonitate repugnantem —

Ad verba auctoris imperfecti dicendum illa non posse excusari nisi ex eo quod imaedibiliter ... a suo auctore aut per ignorantiam invincibilem fuerint prolata nec multum laborandum est pro eis explicandis quia ut asserit Bellarminus liber ille compositus est ab auctore adriano aut ab ariano corruptus est et certum omnino est in eo quam plures errores contineri ideoque nil mirum si inter alios error adductus inveniatur —

Ad 2am confirmationem dicendum distinguendo cum duos actus initiis obstetricibus unus fuit intentio liberandi infantes a morte et hic fuit meritorius et a Deo remuneratus alius fuit electio mentiendi propter illum finem et hic fuit malus et demeritorius sic explicat S. Thomas 2.2 q. 110 ar. 3 ponderatus verbum illud quia timuerunt obstetrices Deum propter quod etiam dicendum illas obstetrices invincibili laborasse ignorantia et ideo bene operatas fuisse aut non male moraliter et remunerationem accepisse qua ratione Chrysostomus homilia 59 imperfecti excusat Iacob cum genesis 33 aliud habeat in ore et aliud in corde dicens fratri suo vidi faciem tuam quasi viderim vultum Dei —

Ad 2am confirmationem dicendum non oculi intentionis secundum actum intentionis distinctum realiter ab electione secundum illa verba continent regulam non negamus simpliciter et moraliter loquendo non negamus inferri quodam morali quia certe plerumque qui operatur ex intentione prava non eligit medium quod sit opera Dei ut exponit ibi Lansenius si vero nomine oculi intelligat intentio non precise ut sic sed tamen dicit ipsa tendentia electionem ut quod eodem actu medium et finem amplectimur sic non potest esse oculus simpliciter nisi tamen in fine quem in medio

det bonitas cu totu obm actus debeat ee bonu ut actui bonitas obm

pt etm explicari illa similitudo de actuali intencione bona et

efficaci glaudi deo in oib vel insis rebus operandi cu qua intencione

n pt ee peccatu actuale etm ex ignora qa vel ignora tolli vel calor

ea infinitum reddit et eodem mo explicari pt similitudo desumpta

ex bona arbore alis explicatis videantur apd vazq de 68 c 2 et

salas et u 7 de 3 sur 22 S 4

q° 10

An eleccio sumat tota sua bonitatm aut mala ex bonitate aut mala finis

Seccio 1a

prenotantur aliquo

vazq hic de 12 c 3 et eodem mu loquitur de bona leccione ac de mala sed ajerit electm bona ita sumere spem ex fine bono ut nulla spem bonitatis sumat ex medio qd illud habeat ex se specialem bonitatem alicuius virtutis unde si quis eligat erogitionem elemosine pr finem religionis illa eleccion n habet aliam spem bonitatis ex honestate elemosine sed sm ex fine religionis de elect autem mala docet illam sumere spem malis n sm ex fine malo sed etiam ex malo medio hic diversitas plaunt etm Loani dispal ... de 2 sur c 4 et 3 in qua ajerit ut urcuncia aliqua obi bonitatem spectat actui internos opus q ut ab actu respiciat n sm tmem obm tratiou qui alio obo frali et motivo atingat sed tmem obm frale motivum a quo actus sumat sua specificam spem

ante etm observandu e hic precipue disputari de elect q strictu eleccio e illa s e supponit actum intencionis realiter ab ipsa distinctum et q voluntatem detrat ut ipsa eliciat n q de q semper intencionis actus ad actum eleccionis requiritur soluntam sed qd pcedit ut eodem precipitu specificans aut detrans roe cuius cadit eleccio talis speciei cu tali roe mali et induali

deinde hic supono eleccio pt 2 obm frale atingere 1m obm frale eleccionis e proporcio e dat in medio ad consequtm finis ... obm dictum ... a bonitate finis id eo q actus eleccionis hoc obm atingit distinguitur specialiter et spe ab actu intencionis specificato a bonitate finis etm atingit intencio tmem obm frale actus n distinguunt inter se specialiter et spe qd habent oba fralia spe diversa

2m obm eleccionis e ipsa bonitas finis actus n eleccionis supponens alterum actu realiter distinctm a quo detrat pt atingere duo oba quorum unum sit veluti magis proximum et immediatu qd n e frale et motivum sed mali et tratibum et alterum sit veluti remotu ad qd ordinet proximum

obm

et roc. eiusq atingat. ut pt equiualeri in actu diligenti elemosinā
propter dei gloriā et in alio diligenti illā propter motibus obediq et
huic clucio coiter loquendo n̄ dignuit speciei ab actu intencionis atin
genti eundē finem sed mater im et sualiter —
Quae doctrina fundat in ipsa nā et mō tendendi spāē uitatum
specium sualitu est pss plura obā atingere e dā ut maliā edā
vo ut fraliā. et certe negari n̄ pt diversitas huic atingendi oba
sine periculo admitendi plurs fides teogicas spē dysas et plures
caritas, et plurs alias virtuts. ideo n. actus fidei trahi ad
diversa oba quae credimus ut reblata a deo st̄ eiusdē infimae spēi
quae oẏ simul atingunt idem obm̄ frale nemps veracitatem d. pp
em̄ guent asensum aliis obis rebelatis. ideo etm̄ actus caritatis
st̄ eiusdē spēi quia lt qdā atingant primos qdā ericas irroales
alii circa parents et sanguinimos versent alii circa extraneos etiā qui
tm̄ atingunt simul bonitatm̄ d. imem̄ obm̄ et motibum frale
roē cuius relig oē tri amant —
Et multum displicet uia Ioanis de salas sare illa et alia
aserentis circunciā em̄ actus internus vere atingit n̄ ē circunciā
rū illius sd sm̄ rū actus externi; ptoria ed id ed atingit ab
actu quod simul cū alio obō atingat hēt se tmem speciale obm̄
frale et specificantibū talis actus illū qp simul cū alio obō specificat
ac pinde rū eius n̄ erit circunciā. d specificantibū. d huic ad
Longū refellere n̄ ē huius loci —
Seccio 2 —
Dē aserccionis expedit dic¹ —
his sueposity dico 1° clucio mali medii propter malū finē specialem
malā accipit a medio propter illā em̄ hēt afine ut si quis eligat
homicidiū propter furtū talis actus hēt malā moralem. phicā furti
et malā pure moralē homicidii im vall ipsi ... ēū ... ...
roē ē circa eos malē obi volūti ingit refundi mala in bolitionē
illius secundū regulam stimaciones morales. go ed mediū ed eligit hēt
specialem malam eo ipsa refundit in eclecē mala specialis —
dico 2° clucio boni medii respicient ut obm̄ frale specioni
medii et n̄ atingens fraliter et in recto bonitatm finis mosufi
ad specificatm suā; hēt propriā bonitatē morale a bono medio
haut ā torcioris pvant roēs sequentis etc —

dico 2º electio bona respiciens bonitatem finis tamquam obiectum formale
non sumit totam suam bonitatem tum specificam tum formalem quam materialem
et individualem seu tam moralem physicam quam pure moralem a bonitate
finis sed sumit etiam specialem bonitatem materialem seu pure moralem
a bono medio et bonitate illius non respiciat tamquam obiectum formale sed
tamquam obiectum materiale. colligitur ex eo quod hic est et ar... corpore ubi ait
speciem actus moralis aut boni aut mali variari per quamcumque circumstantiam
includentem specialem conformitatem aut deformitatem cum recta ratione. idem
colligitur ex eo quod electio sit etiam applicat actum voluntatis tum eum qui
ex obiecto formali talis est. quam cum ex diversis motivis hic et sic respiciat
respiciat per motivum obedientiae et per motivum castitatis aut religionis
applicat etiam actus eleemosynae quibus actus dandi eleemosynam obiectum
ex motivo misericordiae sive ex alio diverso —

probatur ratione 1º est ex bonitate obiecti solum ingeritur quoad rectam aestimationem
moralem retinendi bonitatis illius volitionis quod sui aliunde non amplectitur
aliquod malum quod est medium quod elegit specialem aliquam bonitatem
habet ex ipsa refunditur in electionem specialis aliqua bonitas cum electio
in ordine ad illam ingeratur cum specialem conformitatem cum recta ratione

2º est electiones diversae amplectentes varia media per
eumdem finem habent bonitates inaequales sed hae inaequalitates non dantur
ex bonitate specifica et formali et tantum actum in ... morali
physica quo dabitur ex bonitate medii diversimode ex obiecto medii sunt
tantum specialem pure moralem atque adeo in talibus electionibus per bonum
assumptum ex fine dabitur bonitas ex medio bonitatem assumens
non stat enim dictas electiones in eadem specie constituendo
identitatem obiecti formalis atque sumunt bonitates eiusdem speciei aequales
aequales in ratione physica —

minor probatur. nam actus quo aliquis eligit ire in agrum propter divinam
gloriam et actus quo eligit dare eleemosynam propter eamdem divinam gloriam
habent inaequales bonitates desumptas ex diversis mediis et ... tamen
intra eamdem bonitatem specificam formalem. respiciunt ... actum
eleemosynae propter divinam gloriam tamen habent bonitatem prudenti iudicio
et rectae aestimationi moralem quam actum eundi in agrum propter idem medium

confirmatur ... nam existente eodem fine una electio est melior
alia sed actus ... melior et aut saltem magis meritorius quo ...
ergo una electio est melior alia et utraque eumdem finem respiciat
atque adeo poterit dari inaequalitas inter electiones ...
3º est aliqua electio imbuit liberum in causa remque in ...

ut quod exigit medium quod iudicat vero necessarium ad consequendum finem
aliquod eius electio est non . medium quod iudicat absolute necessarium est
medii quod iudicat moraliter necessarium iudicio boni augeri etiam aut
virtute et libertate ex eo aut in utilitate huius medii aut alterius
ex eo aut in inclinare in unum etiam in aliud ex eo aut in
dispositione etc. Contra 2o non moraliter melior electio est quod medium
certius et brevius infert finem ut in eo emittere vovi quis
ut aedificare ecclesiae offerat mille aureos melior erit eius electio
etiam si solum offerret decem quia sic certius et brevius ecclesia aedificatur
melior evadit —

Ut 3° quia idem actus electionis potest pertinere ad diversas virtutes
id est non potest habere bonitatem specificam et formalem distinctam
ex obiecto formali et constituenti speciem moralem physicam quod illius bonitas et
ratione diversae bonitatis est ratione realiter distinguant in ordine
ad varios fines, quarum altera sumatur ab obiecto formali seu a fine
et altera a medio quod est obiectum materiale quod tribuit electioni speciem pure
moralem bonitatis . in contra quia idem actus realis secundum eamdem indivisibilem
entitatem non potest pertinere ad diversas species morales quasi physicas et
consequenter non potest habere plures bonitates specificas formales distinctas et pertinentes
ad diversas virtutes ratione obiecti formalis et motivi —

Ut 1° potest in actu quo aliquis ex formali motivo obedientiae vellet aliena
restituere est actus secundum bonitatem formalem in actu obedientiae et bonitatem
materialem et pure moralem in actu iustitiae . Contra ex isto 2° 22 q.
ut ar. 1° corporis in actu fortitudinis pertinet ad amorem quia actus pertinens ad
virtutem fortitudinis et ad virtutem caritatis ad hunc secundum ... materialem
et ad actum secundum speciem moralem physicam ... iuxta doctrinam ...
... ingruere potest illud apostoli 1a corinthios 13 caritas patiens est benigna
etc. item iuxta eamdem doctrinam ... virtutes morales misericordiae
fidelitatis et alias obtinere deo quoad speciem pure moralem quia debitum
actus amplectitur ... honestatem ... ob motivum
formale suae increatae bonitatis .

Contra 3° non ut qui ieiunat propter vitam ... non habet bonitatem laudem
temperantiae sed solum obedientiae ... servat castitatem ... non habet laudem
et bonitatem castitatis sed religionis ... pertinet ...
tribuit eleemosynam sacerdoti ea solum ratione quia sacerdos non faciet actum misericordiae
sed religionis est ... absurdum —

arguitur ... contra —

obiicit 2° D. Th. q. 19 ar. 7 ad 3 ubi ait ad actum malum satis est si obiectum sit malum ad actum autem bonum non satis est si obiectum sit bonum sed oportet

ut sit de obiecto bono quarum ratione bonum est. et q. eadem ar. 9 refert [illegible] quoniam Aristoteles 2° ethicorum c. 4 asserentem ut aliquis sit temperatus et iustus temperate et iuste agere dicat non satis est si iuste et temperate agat sed oportet ut sit eligens propter ipsa —

Dico 1° idicoomm ipsam postulari a D. Th. contrariis ut actus evadat bonus bonitate iustitiae aut temperantiae desumpta ex obiecto formali et ut talis est sumptum speciem physicam et specialem. et non tamen stat ab obiecto mali per actum sumi rationem et bonitatem malitiam speciem quam pure moralem ut supra docet D. Th.

2° D. Th. potest ita explicari quod ad malitiam actus sufficiat mala obiecti quomodocumque admittatur etiam si sit propter aliud obiectum bonum. ad bonitatem vero actus non sufficit bonitas obiecti sed requiritur etiam ut non ordinetur ad malum finem sed debet ordinari ad aliquod bonum et consequenter ipsum obiectum [illegible] in verbis D. Th. et cox [illegible]: non arguam [illegible] intendebat quod sicut malitia potest dari in actu quo datur bonus finis [illegible] in eo quod vult furari ut det eleemosinam ita possit dari bonitas quo attingat finem malum propter [illegible] ad 3 assignat diversitatem ut ultima verba solutionis D. Th.: ad hoc quod sit voluntas bona requiritur quod sit bona sub ratione boni. i. quod velit bonum et propter bonum —

obiicies 2° pauciora requiruntur ad malitiam quam ad bonitatem juxta [illegible] S. Dionisii c. 4 de divinis nominibus malum ex quocumque defectu bonum vero postulat integram causam ergo quo ad malitiam actus et ad speciem pure moralem illius sufficiat malum obiectum et volitum quacumque ratione non sufficit ad bonitatem actus sed requiretur bonitatem obiecti et volitam ut.

Dico quo ad malitiam actus et ad speciem pure moralem eius sufficiat obiectum malum et volitum quacumque ratione et non sufficiat hoc ad bonitatem actus quod bonum obiectum potest ad malum ordinari et tunc nullam bonitatem communicat actui. falsum tamen ad bonitatem actus requiri bonitatem obiecti amari propter se satis non erit si ametur propter aliam bonitatem —

praeterea sicut ad bonitatem specificam actus non satis est quomodocumque amari bonitatem obiecti sed requiritur etiam amari propter se [illegible] obiectum formale ita ad malitiam specificam actus constituentem speciem physicam illius non sufficit quod actus versetur circa malitiam obiecti sed requiritur quod illam respiciat tamquam obiectum formale. omnino quo malum potest a voluntate attingi tamquam obiectum formale de quo alibi et quod alicuius sit furtum propter [illegible]

obiicies 3° idem numero actus non potest pertinere ad virtutes specie distinctas quia actus specie distinctus et virtutes specie distinctas non possunt non distingui realiter quo actus

Actionis bonae quae continet ad eam virtutem cuius obiectum formale attingit, ut patet ex modo quo in obiecto malo ... bonitatem et aliam rationem bonitatis desumeret. Et distinguendo aliquid idem non actus et pertinere ad virtutes speciei distinctas, etiam ratione et formalitatis quae ex libris ... et formalitas specifica formalis et specialis sunt aliquid ... ratione et formalitas quae una in specifica et formalis et altera malis unico actu —

C.° 11.°

An species bonitatis aut malitiae desumpta ex obiecto contineat sub specie desumpta ex fine immediate sub genere —

Sectio 1.ª

Duae opiniones et notatio unica pro earum concordia —

Sicut dubitavimus in de circumstantiis ... ita e converso dubitatur an bonitatis aut malitiae species desumpta ex circumstantiis contineat sub illa quae sumitur ex obiecto tamquam sub genere. 1.ª opinio asserit actum furtum malum ex obiecto accedente mala circumstantia mutante speciem in furto duas species malitiae distinctas ... ex mala quae ... ex si obiectum ... et ex mala quae ... circumstantia ... specialis ... aliquid ... ad non suam ... malum in genere et abstrahit a mala intemperantia, iniustitia ... si addat accedere ad nuptam alteri ex illa ratione generica et hac distincta resultat species quae dicitur iniustitia quae vocatur adulterium; si addat ... virginem resultat alia species aut contra iustitiam aut solum alia aut contra caritatem ut alii asserunt quae vocatur stuprum ... si non addat consanguinitatis et affinitatis fit alia species forte contra caritatem et vocatur incestus ... si addat violentiam oppressi resultat alia species contra iustitiam quae ... si addat ... deo sacram vel in loco sacro resultat alia species contra religionem quae vocatur sacrilegium ... si nulla circumstantia addat vocatur fornicatio simplex ... in specie intemperantiae, similia ... incesto simplici sacrilegio et violento ita ... hic ... et alii —

2.ª opinio ait circumstantiam addentem actui malo ... priorem speciem sumptam ex solo obiecto ... manere in actu malo ... manere in ... et dulcedo ita ... 21 ... q. 29 ... de 19 ... 1 ... 3 ... ... 102 ... 3 ... de 7 ... referuntur —

Pro huius dubii enodatione et concordia opinionum notandum ... speciem moralem furti ... desumptam ex obiecto et ... sub fine adulteri

pñt considerari 2r 1° sm rõem physicã furti et sm. sbenia ẽm in illo tmẽm in spẽ pure morali cũ alijs actibz furti diversis sm rõem physicam quor qdã ordinant ad adulteriũ ali ad sublevãdã alterius miseriã ali ad pvocandã alterius iracũdiã et ali ad alios finis 2° mõ pt considerari spẽs moralis furti quatenus dicit detractã rõem furti stentã sub spẽ physica adulteri et sm sbeniam ẽm hẽt in illa quoad rõem specificã physicã cũ alijs actibz moraliter diversis stentis sub eadẽ rõe adulteri ut cũ homicidio facto pr adulteriũ cũ violare cilicium ordinato ad adulteriũ et alijs —

Sectio 2a

prior pars verior est. —

hoc supposito dico 1° spẽs desumpta ab obo sumpta pcise sm sbeniam moralem ẽm hẽt cũ alijs actibz attingentibz alios finis diversos nõ stinet sub spẽ desumpta ex fine tmẽm sicut gre nisi spẽs desumpta ab obo attingat rõem ordinatam pse ad talem finem ita Cist. 2e opinionis et aperte colligit ex D. T. q. 18. ar. 7. q statuit qd qdo n' sduit sub aptinã ad finem tunc spẽs desumpta ex fine et spẽs desumpta ex obo sũt veluti disparatæ et neutra stinet sub alia qdo vo obm ordinat pse ad finem tunc spẽs sumpta ex obo stinet sub illa q pvenit ex fine sicut spẽs sub gre. et apponit exemplum in pugna q pse ad victoriã ordinat —

pt 1° qa sumendo spẽm pvenientem ab obo sm suã pciam rõem moralem ẽm retinet etiam si ordinet ad alios finis diversos n' ẽ ma rõ ad hoc ut illa stineat sub spẽ desumpta a fine qm ad hoc ut desumpta a fine stineat sub ipsa cũ n' minus una excedat ẽm alterã et cũ illa q in uno actu sumit a fine in altero sumat ab obo ad alium finẽ ordinatẽ at vo rõ specifica minus debet excedi ẽm generica cũ n' sm ad illam si ad alias plures specificas generica extendi debeat —

pt 2° qa tunc una rõ n' dr stineri sub alia tmẽm ... qd ex utraq n' resultat unica totalis rõ ex inferiori et superiori subordinatis coalescens sd resultant plures rões inter se n' subordinatæ sd mala pveniens ex obo et mala pveniens ex fine ẽm altera sãus reperit ex intentione operantis n' sstituunt unicam malam sd plures n' subordinatas q° tales malæ n' ita se hñt ut una stineat sub alia tmẽm sub gre atq adeo spẽs desumpta ex obo n' stinebit sub spẽ desumpta sub fine tmẽm sub gre in casu de quo loquimur —

in 1o n. si aliquis ocurrit in loco sacro ppter odium dei in tali actu n. solum dat malam irreligionis aut malam odii dei etiam mala iniustie cum detur ibi obligatio restitucionis et ex sua violatione commutatiue iustitie ppt conueniret. Contra est quia in illo actu imbibuntur quamuis diuersae restitutionis ... diuersae virtutum violationis et diuersae ligum et obligationum n. iunctum inter se connectionem et ordinem quo imbibuntur diuersa mala —

Pt 3. Est species malitie conueniens ex obiecto et species conueniens ex alia circumstancia disjuncta a fine n. constituunt unam malam constitutum diuersis rationibus subordinatis quarum una sit specifica et alia generica sed constituunt mala moralis omnino diuersae et hinc si tamen species disparatae n. hinc subordinationem, quo idem erit dicendum de specie conueniente ex obiecto et de illa quae conuenit ex fine una ex parte avaritiae, ant vero ppter ut in furto commisso in loco sacro n. ppt negari mala irreligionis exprimenda in confessione tamen specialis mala nec negari ppt mala iniustie inducens obligationem restitucionis quo dant in illo actu plures mala omnino diuersa —

Contra est n. si fornicationi accedant circumstantiae sacrilegii et incestus quia violat virgo sacra et consanguinea n. contrahit ... ad unam tantum speciem quia n. est magis ratio dispositiue accomodata uni circumstantiae quam alteri quo tunc manet species indiuisa cum aliis quibus quo sibi coniunctis manet cum una sola ex his circumstantiis alii mutantis speciem idem argumentum sumitur ex casu quo virgo nupta consanguinea hanc simpliciter votum castitatis singulari in loco sacro ... corrumpat a sacerdote l. religioso ex casu etiam quo quis clericum in ecclesia occidat sic n. ibi ... dicunt species sacrilegii ... personam et locum sacrum .

Lectio 1a

posterior pars vere est. —

dico 2o species desumpta ex obiecto n. sumpta precise in ordine ad obiectum sed sumpta in ordine ad obiectum male quatenus materiale vel talis finis sub obiecto formali et quatenus ... in eadem specie physica cum aliis speciebus moralibus ... eundem finem talis species desumpta ab obiecto ... sub specie desumpta ex fine ... sub ... quadam moral. hoc ... A ... relatis ... exemplum ad ... in ppt ... retinendi alienum ppter vanam gloriam ... in ... ppter vanam gloriam et de actu ... ppter vanam gloriam et ab ipsis actibus disparatur ille prior sed maliciae ... speciem pure moralem —

Prob. 2° et explicatur, eo dicunt quod sicut in speciebus physicis ratio superior
cum qua res specificae physicae inter se diversae constituuntur per positiva diversa
addendo diversas rationes physicas, quas non dicit ratio generica, quae solum praedicatur
de inferioribus tantum per se, ita similiter quod in speciebus
pure moralium erit ratio superior cum qua res specificae pure morales
maliter et moraliter inter se diversae constituuntur per positiva moralia diversa
addendo diversas rationes malitiae superadditas ad species pure morales, quas non dicit
aut includit ratio generica pure moralis —

Rursus sic se habet species desumpta a fine in pluribus speciebus pure
moralium ab objecto malitiae desumptae, nam species dicunt rationem physicam quam
dicit species desumpta a fine cum qua respiciunt idem objectum formale, ac eo
sunt eandem specificam et formalem rationem physicam, et licet tamen addit specialem
aliquam rationem malitiae superadditam ad constituendam speciem pure moralem, ergo
species sic desumptae ab objecto continentur sub specie desumpta a fine tantum moraliter.

Prob. 2° quia quando duae rationes ita se habent ut una praedicatur physice de
altera tantum praedicatione univoca et formali, quin et altera praedicatur physice de
illa, tales rationes habent se tantum specifica et generica, ut constat in animali et
homine, nam animal physice praedicatur de homine tantum praedicatione univoca et formali,
ratio autem hominis non praedicatur physice de animali aut de alia ratione generica;
sed ratio vitii desumpta a fine sic se habet cum ratione mali desumpta ab objecto,
ergo haec continetur sub illa tantum sicut sub genere. Minor probatur, nam species furti ordinata
ad adulterium, ut cum quis furatur propter adulterium, physice sumitur ratione
specifica actus adulterii, cum actus specificantur ab objecto formali; ratio vero
adulterii non est etiam in illo actu physice et solum rationem formalem furti,
quia ratio specifica non includit physice rationem malitiae, ratio nam haec non includit
perfectionem malitiae viri aut feminae, et ratio specifica fidei theologicae non
includit perfectionem malitiae actus fidei practici aut speculativi —

Prob. 3 ex D. Th. 2.2. q. [illegible] ad [illegible] ubi ait: in quantum aliquis furatur
ut furetur cum duplicem speciem, unam desumptam ex objecto, scilicet moechia; alteram
ex fine, scilicet furto, et illam continere sub ista tantum speciem sub genere, quod verbo
valde difficilia iudicare inter praecedentes videntur, nam contraria his quae hoc loco
docet, cum furtum et moechia sint inter se disparata; at vero ista 2a contra
facile ingeritur, solum nam intendit D. Th. in illo actu dari duas species quae licet ita
se habeant ut una solum imitatam rationem ordinatam ad illud objectum formale et
specificatam ab illo contineatur sub altera tantum sicut sub genere pure morali
indifferenti ad alias species pure morales. Respicientes ipsum tantum objectum formale
quod tantum afficiunt res quae in se et praecise sumptae nullam dicunt subordinationem,
ideo sufficienter constituunt diversas species pure morales —

Solvuntur obiectiones difficiliores —

ob: pt 1º p oppositi arradi quod obo mali circa finem qui obm frale constituit vnu integru obm qo actus accipiet ex illo una tmtu integra malam cu ab uno obo una tmtu mala sumat sfrat ea una lex est n. accedendi ad n sua inqua nulla sdicio reperit huius p s. speciali detractionis: alia autm lex est n. accedendi ad n sua neqta alteri, go qui ad hanc accedit una legem violat siquidem sm habit pvatm unius sformitatis ad legem atq adeo una tmtu spem malq. —

Rx dist. a unde sequeretur qo actus accipiat una tmtu integra malitia moralem physica scdo etiam unam tmtu pure moralem negiendam n. ad hac multiplicitatem sufficit multiplicitas dat in obo per duas vl plures repugnans quas cu lege hic varias qi disonancias cu rei ad sfratm. ille qui accedit ad neqta alteri violat duas leges una est oem accessu ad n sua prohibit inqua accessu necessario est pt specialis deformitas et alteram est prohibit specialiter accessu ad aliena et n adoem n sua n. in aliena speciales deformitas ad eius materiam —

ob: 2º in satisfacti ob. ara dco n imbeniunt duas spes bonitatis alteram iustis pures et alteram iusticie est reducibi sit talis sd dat sm vna spes est reducibi dr iusticia in satisfacti vo facta primo dat vna tmtu spes pures iusticie est postulat satisfactioni fieri ex bonis ita pures satisfacientes et n sine ullo mo propria creditoris deinde est alicuius opem fert primo simpliciter in extremis constituto actus est in simpli. spes misericordie et autem patri opem fert actus est in spes pietatis et n miser. .. eo idem in vicis oppositis imbenit go idem dici debet in exemplis adulterij furti et adulteri et alij —

Rx exempla hec si recte explicentur sfrant nostram sententiam n. in q. si illa satisfactiones est ex motivo ss... reddere intima deincarnate ss pures iustis ordinent ad motivu caritatis habunt spem moralem physica caritatis et spem pure moralem iustis n sm fiant per motivu frale iusticie sm habunt roem iusticie vl. cum in spe aliqua subordinata p sciusticie est cu illa tmem ro inferior cu superiori cui subordinat tamdem bonitatem sponit. pterea ille qui subvenit patri extremi indigenti duas virtutes exercet una in patrem ..... primus est et misericordie alteram in eumdem ut est pater et hec est pietas .. sequitur qui patri n subvenit duas malitias strahit alteram ssa misericordiam alteram ssa pietatem. adulterii ...

duas malas otrahit alterā intrinsecē et alterā iniustitiē ut dictū ē —

obi: ergo si furto sacrilego v.g. darent duæ species malæ darent in illo duo peccata qd n' est admirandū. R. ibi dat unū peccatū sm speciem moralem physicā dant tm duo sm speciem pur. morali —

pro aliis obi. ē de 2 ut supponi per notandū ē 1° dictū ē in 2a conc. speciem sumptam ab obo n' ostineri sub ea ē sumit a fine nempe sub qre nisi species desumpta ab obo attingat rōem ordinatā per se ad talem finem qm limitationē dicta assignat ut distinguat discrimine inter actus q sm attingunt supponitū obm tamqm rōem fralem et alios q ex intencione operantis alios fines attingunt tamqm motiva fralia si species actus furti per sm motivū iniustitiæ actus elemosinæ per sm motivū misericordiæ actus ieiunii per sm motivū temperantiæ inest utilitas diqui requirunt plures species morales et ideo in illis dat una species ē ostinet sub alia tamqm sub qre sicut dat in actis posterioris qui sunt...

notandū ē 2° n' bene aliquos recentiores admittere idē dici per di species desumpta a fine rō illius ē ab obo desumitur qd dicipta dictū ē nempe speciem desumptā a fine ostineri sub diversa rōe sub spē ab obo desumpta. qd reicit n. species desumpta a fine si precise sumat sm rōem suā moralem in qua obtinet in spē pur morali cū alis actis spē physica ab ipso diversis sic species desumpta a fine diversa obo ē ab ca ē ab obo desumitur neq illi ullo pacto subordinat sed pariter utraq distinguit ostinent q malas aut bonitates spē pur morali diversas ut in hoc obtinet species desumpta a fine cū illas ē ab obo desumit —

at vero si species desumpta a fine accipiat sm limitatā et decratā rōem qm ex illo hēt sic nullo mō ostinet sub spē sumpta ab obo limitatē ē decratē accepta cū hæc ita accepta n' sit indiferens ad diversas species pur morales et in hoc discrimen hent recentiores ipsi qd qn species ab obo desumpta n' sumat cū decratē sed precise ut sm suā indifferentiam species vero desumpta a fine sumat cū decratē adeo ipso mō species desumpta a fine n' subordinat spēi desumptæ ab obo cū talem subordinationē n' hēat ex nā rei nec hēt ex intencione et ordinatē operantis —

qo 12

An bona intencio possit mobere bonitatem ad malā lectionē et mala intencio ad bonā actum —

— n' nulla supponi debent —

Sectio 1a

supponendū ē 1° cū dictū hic ē 4 art. 7 intencionē 2a si possi fieri ad electionē sive ad bolūtatem ut ibi loquit ē uno mō ut precedentem alio mō ut sm lātam

actus subsequentem cum intentio praecedit electionem quod aliquid volumus propter intentionem finis ut cum quis vult ieiunare propter deum. tunc tamen dicitur imitari actus subsequi quod accidit voluntati praeexistenti ut si quis vellet aliquid facere et postea referat illud in deum —

hic dixi non ita accipiendam quasi utraque actus dicantur sit propriae intentio vero non propriae intentionis obtinet actus dictantis per se ad electionem medii propter propositionem enim haec ad finem aut propter bonitatem finis non intentio se habet ad electionem sicut praemissae se habent ad conclusionem praemissae autem sunt actus dictantes inititur ad assensum veritatis in obiectis praemissis illatae unde sine dixi admittendum esse actum electionis dicere ab actu intentionis tempore assensio dictante ipsum quod actus est causa actus ratione dictantis ad actum electionis. alii vero dicunt quod huiusmodi connexionem non tenent contra ipsos dici eandem rationem intentionis et electionis applicare —

Supponendum est 2° dictum hanc procedere de actibus intentionis et electionis realiter distinctis inter se non si intentio et electio identificentur realiter dubitari non potest de malitia totius actus quod eo quod amplectitur specialiter saltem obiectum quod malum sit —

supponendum est 3° intentionem posse dictare ad electionem uno modo dictare ita ut virtute illius ... voluntas ad electionem mali medii saltem ad illud dictare inclinet altero modo generatim tantum et confuse ... quod finem vult ... est ad finem consequendum non ... ut dictum vult ... confuse et generatim absque eo quod provideat ... generali intentione confusa sequi malam electionem —. Sectio 2a

duas assertiones in ... [illegible]

his succinctis dico 1° intentio dictans priori modo in 3a suppositione proposito semper est mala eo ipso quod electio non ... sit posterior cum non ... bona quod electio mala sit si ... ... generali intentione confusa nequit sequi mala electio ita ... ... institutionum 1o 2 ... sic ... et dicendo quod ... bonaventuras ricardus et gabriel mala ... electio ... intentioni idem docet ... ...

1 probatur quod illa intentio vult virtualiter saltem ... malum medium ... malum carere ... non vellet virtualiter ... malum medium ... malum nisi forte inadvertentia ... ... non ... medium ad finem consequendum vult ... illud finem ... ...

vult illud mediū imo, imo intrdū etm implicite idem si intencio f. nis e diversa media ocurrant tm eficax sit ut homo adbertat se deboraturū virtute illius ed cū ed malū ut si intencio subbeniendi pauperi sit talis ut virtute illius sit ita inclinata voluntas in eum finē ed ab illius assequtione n desistat et malum mediū sit eligendū aqui n intencio amittit virtualiter malū mediū cū ita se hat ut ex suppositione ed tntū ocurreret mediū malū inferret neusso electionem illius —

2a ps assercionis pt e a intencio illa n inclinat p se ad malū mediū sd voluntas pariter ocasionē sumit ex bona intencione ut ad assequtionē illius malū mediū eligat go illa intencio n e mala atq pt et declarat e a bona intencio n e de se causa male electionis sd libertas voluntatis atq inde illa malā n e tribuenda intencioni sd causē deficienti e voluntas —

Ifrat hoc salus scitatus exemplo eius falsi illate ex premisa debilli et altera falsa e b. n. aliquo mo ocurrat asensus fidei ad cm falsā n tm dr causa falsitatis nec illi tribuitur e a n ex illo p se aut ex illius detracte sd ex alio asensu falso cū quo uniatr. alt diungitr sequitur asensus falsus go similiter cū intencio bona de se inclinet ad bonū e voluntas cū illa ad malam electionē se detrit quatenus hic obvenientiā aliqm ut bonū n e malā tribuenda intencioni sd voluntati atq ind. ex electione mala n fit hinc mala intencio —

Dico 2o mala intencio n pt movere ad aliqm bonā electionē im va2 qs de 6 2 et 1o assercis extra controversiā et apd oes malā ā electionē e ortū hic ex mala intencione roi pt e a oes electio attingit fralit ut expresse aut saltm virtualiter l. in recto l. in obliquo roem finis specificantis intencionē et frequenter etm specificantis ipsā electionē. electio n. aut respicit mem obm frale finē ipsū et hinc illum in recto attingit aut respicit proporcionem medii ad finē et hinc illū attingit in obliquo go cū e libr volicio fralitr aut virtualitr amplectens aliqd malū sit mala nulla dabitur electio e n sit mala ex ipso ed intencio mala sit atq consequens nunquam mala intencio movebit ad bonā electionē — Secio:

Obieciones diluuntur —

Sd 3o 2ā etm ob: pt 1o illud mathei 6 no 29 si oculus tuus fuerit simplex totū corpus tuū lucidū erit et 7 no 18 n pt arbor bona malos fructus facere go bona intencio e nnq dicitur sicut n poterit etm pariter movere ad malam electionē. Rx ex utroq loco sm colligit ed loquendo p se intencio bona ad bonā electionē detrmi —

obiicit 2o electio mala detrahit a bona intentione, si intentio sit in ipsam electionem, cuius distinguitur, ergo illa intentio reddit mala per malam electionem. Prima consequentia caussari distinguitur et non necessario non tollit malam intentionem, quia non circumscriptio Libere et necessario apponat suam malam inferre. Distinguo sequela distinguitur, distinctio in caussa non imputat voluntati proinde ipsam caussam, non enim ipsum non teneor vitare caussam nisi cum ea est manifestum periculum [illegible]

obiicit 3o si homo bona fide intendit finem honestum et postea videat finem illum non posse obtineri nisi per malum medium, necesse est ut a priori intentione desistat, ergo honestum motivum non movet nisi per regulas prudentiae, ergo bona intentio non potest umquam movere ad malam electionem. unde si voluntas in intentione finis perseveret signum est aut a principio non intendisse illum ex honesto motivo, aut necesse est ut intentionem mutet et quod prius amabat propter honestum amare incipiat propter naturalem inclinationem vel aliam similem caussam.

Respondeo quod verum sit intentionem boni finis detrahentem necessario aut in particulari ad electionem malam vel a principio malam intentionem, vero est non in particulari detrahi non est mala sit neque est undequaque [illegible] non est non possit perseverari simul cum mala electione resipiente bonum finem, quia cum malum medium adhiberi possit ad honestum finem, ut si quis vellet nimium dormire propter honestum vigilandi [illegible] possit postea debitum recitare officium aut exemplari [illegible] fidei [illegible] [illegible] videtur in multis aliis exemplis, deo non est cum repugnet illa bona intentione cum electione mali medii non quidem movendo ad illam, sed per causam per libertatem et malam diligentiam et [illegible] ad operationem antequam honestum motivum non moveri nisi per regulas prudentiae, id non verum est per se loquendo, sed per causam per malam operantis [illegible] aut potest tales regulas movere.

obiicit 4o si 2am unam premissarum falsam possunt detrahi ad unam veram, ergo intentio mala poterit detrahi ad malam electionem, consequentia patet a paritate rationis, per magnam similitudinem quae datur inter modum detrahendi ad unam premissarum [illegible] et modum detrahendi electionem ab intentione, in qua similitudine fundatur omne dictum, sicut si hic positum non [illegible] ita finis non [illegible] [illegible] [illegible] cum omni dialecticorum [illegible] ex falso quodque verum [illegible] falsum [illegible] exemplum huius syllogismi si lapis est substantia, omnis homo est lapis ergo omnis homo est substantia.

Respondeo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scitate et aliis rationibus omnino antecedens negando [illegible] disparitas est quia veritas consistit in conformitate representationis cum obiecto et eam representationem [illegible] ad illam attendat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut non [illegible]

ad prium [illegible] quod i in re ipsius veritas ex ... infera[n]t at vero bonitas electionis fraliter sumptas attendit ... mudi iuvantis ad consequendum finem intentum ... volicio ... quod [illegible] medium ... qua iuvat ad malum finem

... Ad 2 ... negando ... in lege ... prior ... ut attingi ... debet medium seu obiectivum ... virtualiter saltem ... attingens saltem implicite obiectum falsum ... falsus ... verum sit. unde impossibile est quod ex anti falso seu falsis premisis inferat ... illud vero axioma dialecticorum seu regula ... explicandum ... loco ... de consequentiae obiectivo inadequate sumpto quoad obiectum materiale quod magis ... attingit ... actum ...

An bona intentio minuat malam ... electionis
Sectio 1a
... dubitandi

tempore almaini ut ipse refert parisis defendebat ... intentio bona finis non minuere malam ... electionis ... primo ... ex d. august. ... ut dicitur ... pauperis ... dat pauperis non minuere sed potius augere peccatum ... daniel abbas apud cassianum collatione 4 c. 20 in admirabili ... patris nostri d. ignatii de virtute obedientiae sic loquitur ... unum atque idem inobedientiae ... operationis ... desiderium senioris violare mandatum ... dispendio ... somno ... vigilantia monasterii statuta ... abbatis transire ... dormicus ... verba ... indicant ... inobedientiae peccatum sibi sit ex bono sibi ... malo fine —

... 2o ... bonitas intentionis minuere malam electionis sequeretur quod ... minor electionis mala quo ... bonitas finis unde ulterius fieret quod ... in infinitum bonitate finis aut bonitate intentionis ... multiplicatione plurium ... finium ... et melioris finis ... intensione aut extensione ... tandem auferret totam electionis malam ... boni additionem tandem finitur ... semper electio ... malum ... mala ... posset non esse mala. ... 9o n —

... non ... furat ... dandam eleemosinam committit ... mala ... una mala ... bona ... non minuit malam ... in utriori peccato ... mala furti in qua ... alio furto ... dat ... mala ...

ordinatio qua ordinat malum medium ad bonum finem in qua procedit non peccatum est alterius huius sed malitia furti. Confirmatur 1o quia ordinare malum medium in bonum finem est prohibitum a lege ergo inde bonitas auget electionis mala quam minuit. Confirmatur 2o non aliquid intrinsecum boni finis reddit mala ex mala electio ergo finis saltem non minuit electionis malitiam quia sim ut eam minuere quod ipsa intrinsice est bona unde etiam fit in opposito asserente semper intrinsice viciari ex malo electionem numquam ex intente boni finis electionis mala minui —

Confirmatur 3o non bonitas finis non comunicat ullam bonitatem intra actui malo actus non malus furti v.g. propter limosinam nullum habet minimum gradum bonitatis moralis sibi intrinsecum ergo ex bono fine non minuit malitiam actus mali quoniam sicut quia unum contrarium non minuit alterum nisi comunicet sibi aliquem gradum sue rationis ut dixi in aqua quae non minuit calorem ignis nisi comunicando illi aliquem gradum frigiditatis —

Sectio 2a

Vera et comunis sententia oppositum docet —

Dico 1o ex bonitate finis per se loquendo mala per se electionis minuit ita almainus 3a dist. 37 de [illegible] et 2 [illegible] et 2 1o2 et [illegible] salas tractatu 7 de [illegible] et [illegible] alii quos ipsi referunt et colligitur ex augustinus 1o de mendacio et 14 et refert et [illegible] 22 quaestio 2a ubi docet mendacium illud est magis vitandum quod iniuria et alterius turpitudinis causa dicitur et alio 1o, 2a mendacium et ad ait. pejor est qui cupiendo quam qui miserendo furatur et quae libidine peccat quam quae ut parentis succurrat et leviora sunt peccata quae bono animo admittunt. et ex 1o gravius est peccatum quod animo nocentis quam quod animo subveniendi fuit ut in enquiridio et 2o non sic peccat ille qui consulendi quomodo ille qui nocendi voluntate mentitur —

ratio est quia voluntarium est de ratione peccati et maior aut minor gravitas peccati ascendit ex maiori aut minori affectione afectus mali sed quod aliquid malum est volitum propter bonum finem malo per se loquendo est minus voluntaria et est non affectione afectu [illegible] ac quod est volitum propter malum finem ergo huius per se loquendo est minor mala. maior patet quia voluntas amans malum propter bonum finem minus afectatur ad malum et habet minorem illius affectionem quam si vellet illud propter malum finem quod non vult propter bonum finem sed vult illud cum limitatione respiciens bonitatem finis quae proponit illi ut medium

ad aquirendū illā honestatem et aliter nō amplectitur. tunc malū saltem
ex vi illius aspis unde voluntas quasi deborat malam medii sine
tanta libertate quantam alias haberet — ut fruatur bonitate finis —

confirmatur 1º nā remissio actus minus promissiones et alia circumstantia
quæ libertatem minuunt excusant et minuunt malam propter bonus
finis quod sibi libertatem minuit ut etiam paris confirmatur 2º nā in
moralibus et prudentum stimatione levius peccatum reputatur alterum
occidere ex bono fine defendendi amicū quam illū occidere ex odio
item levius censetur mendatiū pro liberandū innocentem quam ad
nocumentū alteri proximo inferendū et generaliter loquendo levior
censentur peccata prudentū judicio quæ procedunt ex aliquo bono
fine quam si procedant ex malo et ratio ex finis aspis ingit minus
ex vi aspis recedere ab honestate minori quod reprehensione ac pena
dignū est cum quod nō vult malū nisi per aliquam honestatem sibi
propositam quam cum quod illud amplectit sine ullo respectu ad honestatem —

dico 2º communiter in praxi loquendo prava electionis mala quo
finis bonitas fuerit melior ita ad scitati [illegible] ac prudentia quæ
hanc colligunt ex d. augustino lº de mendaciū ad consentiū cap.
et 21 et refert cap. 22 et 2 quod asserit peccatū mendacii quod
meliori fine seu nō ex causa [illegible] morbo fit minus et. ratio prout quam malū
eo est minus voluntariū per se loquendo ut nā aggravationem affectionis [illegible]
quo fuerit volitū ex meliori fine ergo eo erit minor malum actus quo magis
fuerit bonitas finis ans. prout nō malū volitū per finem bonū est minus
voluntariū quam volitū ratione sui ut supra diximus ergo quanto magis fuerit bonitas
finis per quam amatur tanto erit minus voluntaria electio mali atque adeo
tanto erit minor malum electionis quanto bonitas finis major fuerit —

confirmatur nā ex vi aspis minus ab honestate recedit qui malū nō vult nisi
per majorem honestatem sibi propositam recte quod inanit ex his ipsis magis ad aliud
ad malum nā quod injuriam irrogare deo quando malū eligit voluntas
quasi impulsa intuitu majoris boni quam dum illud pro bonū ignobilius amplectitur

Sectio 3ª

Solutio argumentorum —

ad 1m d. augustinus nō asserit agentem cū bona intentione plus peccare quam agentem
cū mala intentione sed agentem cū mala intentione dandi pauperis quod furatur
et deberet restituere comparat cū habenti malam intentionem retinendi ea bona
in bis[?] domino quod quidem minus peccat quam ille tū in intentione tum in executione
nā ille furtum intendit magis malū cum quod mandat ex. occasioni cū magis

malū sic rem furto ablatā sumere ita ut n̄ possit restitui q̄m aliquid furem manere q restituere poterit si plaueri q̄re magis auget i cum q furat ut det pauperib[us] et totum dat pauperib[us] n̄ minuere peccatū p furti smisū id potius illud augere p emdā multiplicatn̄ aut quasi stinuatn̄ furti n. distribuendo inter pauperes ut iterū res aliena imbito dño et s. impotens reddit ad restitutionē statim faciendā s. adminus restitutio difficilior reddit sic Rn̄dent acortius vasqz et alias scitati —

ad sfratn̄ verba illa ingenda ss de spē pure morali inobedie q̄ imbenit in illis actis sibi bonus finis intendat sibi malus ut hac sequalitas i q̄ in mā virtutū a viris sequalis. de iis agentib[us] precipue attendit. cotra quot instituti oīo i sequalitas aut inequalitas phica in talib[us] actib[us] imbenta q̄ nullo mō ab illis negat sicut neq negat etm inequalitas q̄dā grabitatis indualis mali q̄ imbeniri p intra camdē spem pure moralem ptr m aut m adhesionē voluntatis ad malū aut ptr alias circunstias —

Ad 2m omisis solucionib[us] almaini medine vasqz et acori q̄ aliq alias videri pt Rx negando sequelā n. diminutio mali sparsire boni finis n fit p pp sequalis smensuratas bonitatib[us] finiū id fit p pp pportionalis seu p additionē diversi mali indiviti minus mali q̄ cū alis tali sparari pt ut qualibr ditratā magis malam detrac cedat in carentia mali q tn̄ nullā pt assignari illi imma qn ditrato scjus superior ideo Lt sparimus infos actus polis hunis m 4 m malam nullus imbenit carens oīo mala sicut e s... sparimus infra intern̄ neq melior et melior ad nullā debinimus nulla dat q̄ infam bonitam hiat —

... declarat solucio uno s. altero exemplo 1m i in corpori spherico qd dū mobit in girū hit pp q̄ mobent m a m velocitate sine tho q hit infas pp pportionalis quat q̄ magis distans a centro velotius mobint cū codē tempore maius spatiū percurrant. q tn̄ scjus ... fit p pp pportionalis ad nullā debinimus q̄ cū infā velocitate mobeat 2m exemplum i in igni hunc talim sphērā activitati ut possit in spatio unius ulne producere calorē ut q et suposito qd sit impedimentū aeris frigidi ut 2m

minuat illius sus in duos gradis n. colligit ex impedimento aeris duplo frigidioris nil caloris qu ab illo producit —

rn huius dependentia capaci producti hoc n. provenit ex hoc qd agens finitæ potentiæ i ex na sua ad producendu parbu sum qm magnu et qd illi relinquit applicatio sufficiens ad aliqd seorsum producendu n. tolit illi potentia ad producendu illu detractu ideo ex opposito impedimenti m ac m n. sequit sum illius minui sm pp equales dimensiones vel impedimenti ita proportionari in presenti qd electionis mala ex meliori fine magis minuat quatenus reddit minus voluntaria cum m applicatione emdiu tm applicatu i obm malu p cognitm sufficientem cu aliis requisitis ad rom voluntari n. p n. derivari aliqua mala in volitione talis obi qa mala prabs electionis n. minuit p pp equales dimensiones bonitati finiu melior u melior —

cadi solutio applicandai diminutioni malis provenienti ex ignorantia hoc d minuat malam imputalem actus emdiu tm n. i imbibitio n. oio excusat malam qa relinquit sufim obi applicationem ad voluntatem imputalitatem eidem stringit in diminuere voluntari qd ex minu p imputi tunc provis u ex aliis ce provenit —

ad 3 negandai coa n. unica mala unius actus pr equidere duas aut plures in alterro imbibitas q n. in ebrietate ashibitas hoim occidit duo peccata dimitit homicidi u ebrietatis minus tm qm i minus suos occidit q unumtmnu peccatu dimitit n. occiderus in ebrietate ppr imperfecta rom libertatis (moti n. voluit libere homicidiu incet) exiguu homicidi malu strahit in presenti pp qa in actu malo n. hinc bonu finu proportiones qd mala obi sine illo ru ad bonu finu i magis voluntaria cu m applicatione ideo magis malus i qm alius sunt 2m malam inpus d utriq actus fiat eandi spem pmorati ex pe obi ut si utriq sit actus furti m tm grabitas i in illa spe qa ad bonu finu refertur ppr minus voluntaria cu m applicatione —

ad 2a contram dr distinguendo sequens augit inde electionis mala quasi extensive qa extendit actus ille ad mala ordinandi bonu mediu in malu finu scedo conam augit quasi intensive nego conam n. in utraq roe illius n. mala reperit qm in una roe n. hinc bonu finem praetera prohibitio referendi furtu ppr in bonu finu n. i alia a prohibitione furti et mali finis et ideo actus q refert in bonu finum n. hinc aliam speciem moralem malis distam a mala furti qa quoda mo stenuat a bono fine quatenus pp...

sit minus voluntariu quam si ipse diligeret —
Ad 2m confirmationem intencio etiam que est ipsa bona licet viciat minuit eleccionis maliciam que preparat ut malum obiectum minus directe et per se amentur non ipse aliud per se amat ut ipsum finem et motivum intrinsecum intencio vero eleccionis maliciam participat que prius quam finis intendat ista intencio immediate in causa prohibetur mala eleccio aut saltem potuit et debuit et voluntarie non prohibita —
ad 3m confirmationem nego consequentiam ad cuius probationem dico illud dictum verum in diminut. per actum physicum contrariat qualitati in presenti vero id locum non habet nam bonus finis non minuit malam eleccionem que illi conectit intrinsecam aliquam bonitatem sed quia in causa ut mala obi minus voluntaria sit cum non apreciat —
rogabit mihi aliquis an servata sibi proporcione dictum etiam sit malam eleccionis amplectentis bonum medium propter malum finem minuit ex bonitate medii itaut minus mala sit talis eleccio quam ipsa intencio mali finis : item an sit minus mala quam eleccio mali medii ob malum finem. Aut eleccio boni medii propter sic directe et per se immediate motivum formale malum finem est magis mala quam sola intencio illius mali finis ipsi etiam erit magis mala quam eleccio mali medii ob malum finem —
prior propter quod talis eleccio includit intrinsece et directe malam intencionis illius mali finis et preterea habet malam referendi formaliter bonum medium ad malum finem que est deordinacio et abusus boni irrogans illi iniuriam ergo cum hic nulla intercedat voluntati diminucio magis mala erit per se loquendo eleccio ista quam sola intencio eiusdem mali finis —
quod vero semper sit ista eleccio magis mala quam eleccio mali medii ob malum finem facile colligit in eleccionibus medior. valde equivalentium per iniquus finis est quod magnum boni abusum atque inordinatam continet qualis non cernit in electione medii exigua saltem maliciam habentis exemplum sit eleccio dandi elemosinam orandi aut accipiendi eucharistiam propter finem vanae gloriae et cetera eleccio proferendi libri mendacium propter eundem finem vanae gloriae —
Loquimur in ipso solucionem de electione attingente finem directe immediate obiectum formale non si loquamur de electione que ut obiectum formale non attingat finem sed immediate medium ut huius proporcionem ad consecutionem finis quod eleccio
boni medii

ut ymodi ad psequendu malu finu illa p se loquendo nec oi raro intri i minus mala qm intencio illius mali finis qb aliunde p abusu maximi boni posset e magis mala —

declarat hoc in eo q vellet elemosina dare parentibus alicuius femine p utilitatem qm in hoc medio suscipit eam pertrahendi ad Luxuria hec elecio hic p obo frati utilitatem elemosine ad pertrahendi Luxurie et illa p se videt in mala qm mala Luxurie. E p si aliquis vellet eucharistia sumere ad finu bane glorie m mala daret q abusu tm excelsi sacramenti qm precise roi apud sanc

Qo 24

v. qmitas bonitatis et male elecionis sequat qmitm bonitatis et male intencionis —

Secio 2a.

cam sequi fraliter n vo maliter —

dm i electm sm intram suam roim n semp sequi qntitm bonitatis et male intencionis itaut equalitatem servet cu illa cam tm sequi sm extra bonitatem aut malam ab intentm provenientem. ohamq pondera Dr hic qe 19 ar 8 asserens qtitm bonitatis et male elecis mali sumptam n e eamde cu qntitate bonitatis et male intionis bonitr fratr sumpta. e diversitas n i distis dpre ppositis in nostra qo n apud Dr electm malr sumi nil aliud i qm sumi sm intra sua entitatem et sm id q illi intre et p se obvenit electm vo sumi fratr i sumi sm bonitatem aut mala qm dr extre pticiparetab intnti imperante e moralr. dr dro se hre ut fra —

prior ps uis pr 1o qa elecio attendendo id qd ex no sua pot pt hre oim maius aut minus atque intensione m aut m qtr intntio go si elecio sumat sm intra sua roim aut mali (ut cu Dr loquar) n hr equalim bonitatem aut mala cu bonitate aut mala intentis. ans pt qa nulla dat repugnt in hoc qd. intntio sit valde intensa et de magno aliquo aut bono: elecio vo minus intensa sit et de obo m et minus pfecto ut cu quis n ita intense bult medicina accipere ac bult sanitatem

pr 2o n cadi intencio detrari pt ad lecionis malr satis diversas intr se et tantis inequali malam ut dissurrenti pvarias

elecis

parebit ergo non est liber electio inter equales bonitate aut malitia cum intentione repugnat non electus cum inequalis inter se et equalitatem servare cum uno 3o

Et 3o nam actus intentionis deriuat ad actum electionis ad eum motus quo (proportione seruata) actus premissarum ad actum conclusionis deriuant. Sed actus conclusionis non sequitur quantitatem evidentie aut probabilitatis premissarum, fortius propter euadit sepe cum inequali evidentia aut probabilitate ... electionis non sequetur quantitatem bonitatis aut malitie intentionis. Item nam electio semper est diuerse speciei phisycie ab intentione et quamuis non attingit directe bonitatem finis tanquam obiectum formale quo tamen electio non solum habit bonitatem aut malitiam inequalem malitie cum bonitate aut malitia intentionis sed etiam inequalem esse etc.

Posterior vero assertio probatur quod electio prout imperat ab intentione denominat formaliter denominatur extrinsece in genere moris ab intentione et extrinsece ut imperata tamquam ex mali atque ex intentione imperante tamquam ex formali esset morali estimatur quasi unus actus constitui ergo electio dicitur hac ratione sequi quantitatem bonitatis aut malitie intentionis non aliter ac externus actus sequitur quantitatem bonitatis aut malitie interioris ipsum imperantis in quo modo loquendi non est sensus electionem non habere diuersam bonitatem malitiam a bonitate aut malitia intentionis quamuis equalem illi, sed eam formaliter non denominatam extrinsecam participare eandem bonitatem aut malitiam intentionis imperantis etc.

§ 2a

Quarundam obiectionum solutio

Obiicies in libro Divi Thome hic art. 3o ad 3m assignans discrimen inter actus bonos et malos quoad quantitatem bonitatis aut malitie deriuatam ab intentione inquit non quantum mala est intentio tantum etiam mala est voluntas et subdit non est eadem ratio de bonitate ergo non existimat Divus Thomas omnem electionem habere ... seu extrinsecam denominatam ab intentione peruenientem sequi bonitatem aut

malitiam intentionis — Rx ut electio dicatur denominative extrinsice tantum mala quantum sufficit a mala intentione imperari quia ad malum sufficit quicumque defectus ut vero dicatur tantum bona non sufficit quod a bona intentione aliquo modo derivetur sed quod ipsa bona sit quia bonum attenditur ex integra causa. Quare aequalitas ista supponere debet capacitatem ex parte electionis ut talis dicatur quam capacitatem non habet electio mala ut denominetur bona atque adeo neque tantum bona quantum intentio.

Obiicies 2° ex dictis sequeretur quod quis tantum efficeret et mereretur quantum intendit si non electio quae est bona sequitur quantitatem bonitatis intentionis tantum bona et meritoria erit quantum boni intendit operans facere et meritoria hoc autem est falsum ostendit nam quamvis quis intendat

*intendat tantum boni facere et mereri quantum beatissima virgo non idem fecit et meruit. Rx negando sequelam non dicimus illud quod electio quae est bona sequitur quantitatem bonae intentionis non inquit de intentione obiectiva sed de obiecto quod intendimus sed inquit de intentione formali seu de actu quo obiectum intendimus a qua intentione denominationem accipit electio totam illius bonitatem —

Ob: 3° actus intentionis habet se ut actus electionis ad actum quo actus praemissarum ut actus [illegible] secundum rationem suam et entitatem intra numerum excedit imo nec attingit etiam certitudinem aut probabilitatem actuum praemissarum ergo actus electionis secundum rationem suam et entitatem intra numerum excedit neque attingit bonitatem aut malitiam actus intentionis a quo [illegible]. Rx est disparitas in modo proposita in multis. Non [illegible] tale in [illegible] in nulla [illegible] diversitas admittitur in obiecto actus intentionis in [illegible] includit obiectum actus electionis sicut in obiecto actuum praemissarum includit obiectum actus [illegible] ad plura obiecta saltem materialia extendunt quae nullo modo attinguntur immediate et formaliter ab actu intentionis [illegible] diversum obiectum [illegible] ab obiecto praemissarum cum illae in [illegible] praemissarum in illa coniungantur sint quae cum medio in praemissis coniungebantur —

Ex negandum est [illegible] disparitas sumitur ex diverso modo quo [illegible] in praemissis ab eo quo electio [illegible] in intentione [illegible] aliquo [illegible] electio [illegible] certi [illegible] valde imperfectam et valde dissimilem illi quae in praemissis [illegible] ad obiecta diversa sed coniungit secundum extremitates utriusque praemissae [illegible] ideo secundum [illegible] coniungit [illegible] videt eas coniungi in praemissis cum aliquo medio. [illegible] [illegible] diversibus [illegible]

qiali diversus a n' discursiva cu' qiali ignobilior illo cu'
pr suam imp̄fam n' cadat deo nec angelis et cu' aliūde
n' sit aliqd p̄ponderans cadit semp̄ act' ut n' actitudine aut
p̄valitate om premissis —

Utro e. rō n' habe in aetu durioris cu' intencionis utrius
p̄pendenti istabiv sicut nec habe etiā in alijs rōis q. ab alijs
significant aut dictant a q.s ita rōis significat aut dictant
n' quaduniv in p̄fectum sic affectionis solius spiritus cois
significant iudicia q̄bia sibi ipsis ingilis p̄ducens ab inte
agi ergo alipd vitali neq ignis intencionaly exprs
obiecti nec tam p̄fecta inde ad illa nam etiā hinc affectionis
ad ipsas affectionis dictant idē suadent multa alia principia
significantia ac dictancia —

Commentarius in ar 9 et 10 q. 19 —

in ar 9 ostendit in universū neque cu' ad d. voluntatem
hoīem conformari ut voluntas cuius natura . . qualitercumque debeat
cu' conformatio hui. et in q̄ua re sequenti ar demonstrat inquo
docet voluntatem nostrā ut rectam sit debere conformari cu'
d. in volito ut aiunt formali b hoc est rōe finis n' autem
in mali hoc ē in re volito universi doctrina de sequenti
explicanda —

Dō J

De bonitate et malā humanorum actuū in ordine ad
— conformitatem et deformitatem cu' d. voluntate —

Q. unica —

Quo pacto debeamus voluntatem nostrā conformare divinae —

Sectio 1a —

— Status Questionis —

cu' recte p̄ponat vazqz de 72 c1o qdā p̄mittendo ā existentiā
convenientia q. etiā p̄miserunt et salas loco referendi
etiā ē hic n' cu' controversiā de conformatione nostre voluntatis cu'
d. etiā subā n' hoc mō conformatur sua creatae hoc ipso q̄d ad
imaginē dei factae ā conservari de conformatione . . .
. om —

2m i hanc conformatione quae mihi excogitari 1° quatenus volun. nostra vult idem quod divina et hic modus dr in genere causae materialis qui est expressus etiam quod est obm volitum. 2° quatenus vult propter eundem finem propter quem vult d. et hic est in genere finalis. 3° sm form quatenus volumus per eundem habitum .s. form et hic est in genere causae formalis. 4° sm genus causae efficientis quatenus volumus id quod deus vult nos velle —

3m est non tamen necessarium conformari nos ad dei voluntatem 3° illo modo nempe sm form .s. habitum quo non semper debemus operari ex habitu caritatis ex qua semper deus operatur in omnia. propterea dr operari quod non sm verum est loquendo de bonitate morali actus id etiam de bonitate meritoria potest non homo mereri per actus non elicitos ab habitu caritatis vel a caritate imperatos. deinde nostram voluntatem conformari debere cum divina 2° modo assignato nempe ex parte finis ostensum ex dictis de .. q. 7 ubi vidimus actus indifferentes in individuo diximus quod cum omnis actus humanus vel mala careat habiturum vel finem honestum actus autem honesti finem honestum refert saltem implicite et virtualiter in ultimum sic ergo ex parte finis conformari nostri actus cum voluntate d. quod est conformari in volito formali quo modo supponere etiam sm conformationem nempe in genere causae formalis et efficientis an debeamus conformari ad dei voluntatem volendo idem quod ipse vult aut volendo id quod ipse vult nos velle et utrumque dr conformari in volito materiali ..

4m quod premittimus est voluntatem d. dividi in voluntatem signi et beneplaciti, voluntas signi est sm proprietatem voluntatis dei sed id quod est signum d. voluntatis quod dr per metaphoram voluntas ut testamentum dr metaphorice voluntas testatoris cuius modi autem signi est .. praeceptum affirmativum praeceptum negativum, consilium, operatio, permissio quae illo carmine comprehenduntur: praecipit, et prohibet, permittit, consulit, implet.

voluntas autem beneplaciti est vere actus voluntatis d. quo aliquid est volitum dividitur que in voluntatem simplicem et efficacem simplex quae abstrahit a .. praeterito et futuro et dr. simplex complacentia efficax vero est quae in tempore vires non impedita nempe sortitur effectum subdividit hec in antecedentem et consequentem ans est quae antecedit praevisionem actuum nostrorum datur quod independenter a cooperatione nostra quo modo d. vult velle omnes homines salvos fieri. consequens dr quae praevisionem nostrae cooperationis sequitur

seu q dat dicentis a quo sperat nostrā aliquo pacto futurum sibi absolute sibi conditionate —

sm qd permittimus e voluntatem creā ut rectā sit debere conformari d. voluntati permittenti qd diximus dici voluntatem signi voluntas n. d. nā sua e superior et hēt ius imponendi precepta obligancia inferiores voluntati creē et ideo si voluntas hūa n sit conformis huic d. recta n erit talis autem debet ē conformitas cū d. voluntate permittenti qualis fuerit d. huius voluntatis dispō n. intrdū. deus obligat ad mū seu motibū actus ut tenemur in ar mortis qd n e copia conformis dolere de peccato ut offensa dei e seu ex motibo caritatis q n presumus de peccato ut offensa dei e seu ex motibo caritatis q n presumus alr iustificari aliti vo meus et motibū n cadit sub precepto sed volitio tantū huius l. illius obi —

deinde voluntati d. consulenti n tenet conformari hūa voluntas ut recta sit q consilia nullam obligatm inducunt necessitas nec tenet etiam conformari cū d. voluntate signi consistente in permissione n. n. tenemur peccata facere q deus permittit —

ultimum qd permittimus e aliud ee n discordare a voluntate d. seu conformari illi negative aliud conformari illi positive s. volendo qd ipsa vult certū e e ad conformatm positivā nullā dari obligatm q nec deus per talem voluntatem obligat hoīm ne exigitare nā aut aliunde orit obligatio ad positivā illā conformationem erit tota difficultas e de conformare negativa an s. voluntas hūa teneatur n repugnare divine seu abstinere ab actu quo vellit voluntatem d. n impleri quo vellet oppositū eius qd deus vult qd aliis terminis dubitari solet numquid an teneamur voluntatem nostrā ut recta sit conformare cū d. voluntate bene placiti in volito mali —

Sectio 2a

Opinio I duae eius explicatur —

dico 1o illicitū e velle absolute et efficaciter oppositū eius qd deus efficaciter vult qd cangendo d. voluntas absolute et efficax et ignorat eius virtus l. immutabilitas. ita vasquez de 72 c. 3 saltem tuendo des secundo ? et apud illum D. cisterny egidius et multi alii probo q velle oppositū divine voluntati absolute et efficaci cognitae e virtute velle d. voluntatem inanem ē seu frustrati l. mutari id virtute

velle

sd hoc velle ē illicitū q° illicitum ē velle oppositū divinę volūtati
efficaci cognitę. nō obstat nō eē n. illicitum ē velle frustr. aut
virtutē impedire aliqm in deo qua roē etiā ē illicitū velle
ut si poss. ē frustrare s. mutare dei voluntas aut petere a deo
ut illā mutet et faciat oppositū eius qd absē decrevit —
 ꝯfrat n. sicut ille q falsū iurat tribuit ex se suum oppositū
mendaciū deo sic q iniuriā ei irrogat ita q efficaciter intendit
ut fieret oppositū eius qd statuisset deus voluntate efficaci suo
opere faceret deū mutabilē sicq illi irrogaret iniuriā —
 dixi in ṡ. qd cognoscit s. voluntas absā et efficax n.
si hoi ignota sit voluntas dei rite pt ab ea discordare.
sic n. homo seipse intendit exequi qd deus dat. n. velt et sic
velle agi s. alio fieri qd deus velt n. fieri; id q hoi repręsē
pt ut poss. et honestum et pinde licite poterit velle id efficere
sic abrahā statuit genesis 22 filiū occidere: et dabid 2°
regum 7 domū domini ędificare ita etiā sancti hnt sepe
voluntates intr se ꝯtrarias quaz altera pugnat cū voluntas
absā et efficax dei ut videre ē danielis 10 ubi describit
pugna et ꝯtrarietas intr angelū iudeoz et persaz. et actor
21 paulus cupiebat aligari in ierusalē ab vo fideles id nolebant
 dixi etiā in ṡ. et ignorat eius virtus et immutabilitas n.
si homo n. ignoret vim et efficaciā s. voluntatis aut eius immu
tabilitatem n. pt nec bene nec male actu absoluto et efficaci dissidere
a voluntate efficaci dei sibi cognita. rō ē qa voluntas humana
n. pt actu absoluto et efficaci tendere in id qd hic et nunc oīs pensi
repręsentat ut impossē at vo impossē oīo ē stante illa s. volunta
immutabili n. fieri id qd deus velt —
 ꝯfrat n. hinc pvenit voluntatem humanā n. pē abso et efficaci
actu velle ut n. fuerit id qd factū ē qa illud repręsentat ut impossē
p qua doctrina egregia sunt verba s. aug. 22 de civitate c. 29
si ecclesię ꝯstaret in particulari aliquem hoim s. voluntate ēe exclusū
a regno n. posset p illo orare nunc autm qa nemini scimus
ita exclusū a regno p oīb orare psumus. ē inquāt de orare
postulante finalem veniam aut recuperatiōem s. ꝯversiōem finalem
gre n. si nos ignosceret alicuius reprobatio licitū esset petere ei
auxilia suffia et exuberantia qb posset melius vitare peccatū
et divinas grām retinere amisā q adquirere lr n. finaliter —

Cum cognitum v° equa hoi pt de hac voluntate d. stare nomina si deus &c in aliq humanos malos ni prevenire et abs.ta et efficaci voluntate dei tam ante id sequentes previsionum operationes humanaz et ni simul effus aut operatio dei i signum sufficiens efficacis voluntatis d. e perceperit et tr hoc ed tales effus sint ni possint tunc et ui ut se ed i dum ? nusq sit u. ideo g° voluntas humana cognitione existentis aut perditionis suppositam ni possit velle ut p. co. maiore ni sint aut ni fuerint velle autem ut ut ni durent e.a in hoc nullam repugna emdiu ni revelaverit deus efficacem suam voluntatem de ni durare. cor. et dum alia roe id ni appareat necessum et oppositum impossibile —

Tm i revelatem de amissione gre aut gloriae ut regulariter ingendam in sensu conditionato ut comminationibus si homo peccaverit si ni everterat si moriatur in peccato et similibus: nisi aliud contineat expresse in ipsa revelare —

dico 2° licite pt homo p simplicem et inefficacem actum velle oppositum eius ed deus vult efficaci et absoluta voluntate sic g° disscordare a voluntate d. in volito mali etiam si cognoscat efficacem et absolutam voluntatem dei eiusq vim atq immutabilitatem ni ignoret ita dr hic arg u 1o. 22o e. 4 ar 4 ad 3 oppositum e. 87 de veritate e. 23 ar 7 u 2 u 3 pt e. 12 ar 6 durandus in 1° dist 48 e. 1 vasq 82 de 72 c. 4 salas ubi s. o multi alii —

pt roe e a hec voluntas ni i proprie repugnans contraria voluntati ni similis illi simul cum alia voluntate absoluta et efficaci inveniri in deo ipsi includit virtualem conditionem ut id fiat nisi deus oppositum vellet aut aliunde sit necessum huiusmodi vo voluntas conditionalis implicita et explicita licita sit fiat bonum finem g° ad actum inefficacem presumus licite a d. dis cordare sic g° ni tm ni erit nusq ut nos placeat id ed deus facit sed etiam pt nos displicere et ita licitam presumus de morte et egritudine parentis de pluvia aut serenitate di temporis maris et alijs sic hec sint nos mala pene pro inultis culpa sisi e. uo ut g° nro contraria —

confirmatur 1° quia vulgus non curat res sibi placere, ut ita nos conformari ad divinam voluntatem ut nostra voluntas voluntati illius non adversetur. Ministrari autem dico quod fit a Deo simplici quadam displicentia, illud odio haberi, non adversari divinae voluntati, quo salva conformatio nostrae voluntatis cum divina, possumus ministrari dico quod divinae voluntati fit. Nam patet ex eo quod voluntates simplicis complacentiae et displicentiae sint sibi contrariae non simul debent circa eadem re sed etiam sub eadem ratione, nam si eadem res mihi placeat sub una consideratione et alteri sub alia displiceat non sunt voluntates contrariae cum in eodem homine simul esse possint dilectio et displicentia de eadem re sub diversa ratione, nam mors patris placet filio quatenus eam considerat ut sibi commodam, et simul ipsi sub alia ratione displicet quatenus eam ut sibi malam considerat, quod vero Deus faciat si nobis contraria sint et mala ei placent propter rationem iustitiae et alios fines, quo huic voluntati non repugnat voluntas quae nobis eadem displicent ut nobis mala et adversa.

confirmatur 2° exemplo Christi qui summopere timebat mortem et ob eam taedio afficiebatur cum tamen a Deo volita esset, propterea ut eam toleraret atque in hunc sensum accipienda sunt multa dicta et exempla sanctorum. Patet quod sicut licitum est voluntati humanae velle aliquid oppositum divinae voluntati tamen efficaci sive habere aliquam ministram aut displicentiam de eo quod efficaciter Deus vult.

ex dictis sanctorum patet celebre est illud Augustini in enchiridio c. 101 ubi sic loquitur aliquid autem bona voluntate homo vult aliquid quod Deus non vult, tamen quam si bonus filius patrem velle vivere quem Deus vult mori. Augustinus imitatur Anselmus libello de voluntate Dei ad medium sic voluntati quoque Dei non adheret bona voluntas et inde remuneratur homo, item vult homo quod non vult Deus et fuit inde praemium a Deo, non vult homo quod vult Deus et inde consequitur laudem et infra exempla proponit quae nos supra proposuimus quibus addi potest illud Davidis psalmo 119 fletus prolongatione vitae suae adversari, heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, et tamen sciebat et tamen sciebat voluntatem Dei esse ut viveret.

praecipuum est etiam exemplum Apostoli ad Philippenses 2° cupiens dissolvi et esse cum Christo cum tamen certus esset Deum nunc id nolle unde subdit permanere autem in carne necesse propter vos etc.

ad christi exemplum revertamur ipse Luce 19 flevit super Ierusalem
Et certo scire voluntatem dei est illam dignari atque inhoc ipsa
acquiescendum est exemplum ecclesiastici c 22 super mortuum plora
et c 38 fili in mortuum produc lacrimas. unde dabid in morte
saul ploravit 2° regum 1° et christus in morte lazari —

Quaestio 3a

Argumenta diluuntur —

1m argumentum servus non tenetur conformari se voluntati domini nisi
praecipienti ergo nec nos tenemur conformari voluntati dei nisi praeci
pienti similiter .n. praeceptum .d. est lex et regula cui tenemur conformari —
Respondeo negando consequentiam disparitas sumitur tum ex hoc quod voluntas
domini non semper est recta et expediens tum ex hoc quod magis
obligamur ad bonum dei quam ad bonum domini. ideoque et
interdum resistere possumus voluntati domini et innatum est frustrari
eam tamen hoc pacto non praesumimus nos gerere contra voluntatem
dei maxime cum in dominum sit malum exiguum eius voluntatem
frustrari in deo tamen esset magna imperfectio —

2m argumentum si esset illicitum deviare a voluntate dei cognita
sequeretur esse illicitum exponere nos periculo declinandi ab illa
non sicut est aliqua illicita est illicitum est nos exponere periculo
illam admittendi inde autem ulterius fieri nos teneri ad cavendum
ab omni volitione timentes ne repugnaremus .d. voluntati quae
forte opposita decerneret quod est omnino absurdum —

Respondeo nullum dari in re ista periculum non dum non praedicitur absolute
actus nostros neque alio quam absque deberet nisi supposita conditione
conditionata praeterea non datur periculum deviandi a voluntate dei
cognita. periculum autem deviandi a voluntate dei incognita
non est periculum peccandi. denique et si adsit licitum est alicui periculo
nos exponere in praesenti autem tutius est ne voluntas dispersa
maneat quod bono proximi supposito et aliorum valeat progredi non cum
in voluntate huius et oppositi sit idem periculum et omnes actus omittimus
44 quod est immodum et vera actus eadem ratione licitus erit. exponemus
in nullum versari eo quod aliunde malum —

3m argumentum sequeretur ex doctrina tradita quod si alicui revelaret
deus suam damnationem deberet non velle suam salutem et ad illam non conari

atq eo dt mo deberet si quis q gerere i mortem aut egritudini patru item qd alr loquit aut tacet n posset licite mihi dispiscere — Et cu agonio p t institutionu L°2 c 22 q et cu valq i salas citatis hoim hunem ajerpu absolutu illius rebellationis et adbertentm ei infalem et boluntatm diuna mutalem nec frustralem n pu sperare sua viatitudinu p aut q denominat ipsi et i ereuo aii ad superandas dific q in sequere ooi oferri pii ea noi pit verus bell falsa riddire sua d d q boluntatm mutare aut innanu rediri qd tm tunc impoli indicat —

Vnde inse fit cu n pu tunc in inire et psi sequidi tali fini aut aliu diversu pponere eficacitr cogitationi agitatis p tota vita i oderbatm gras usq ad fini vite ... nullu reprobari nisi cu pvisione dsu finali impenia belle abse mori sine peato i belle virtualr et implicite D ssa falsicare seu absoluta rebelatm belle q frustrare l mutare d voluntatm hei eiu indicat impoli et pinde belle tunc abse sua salutem pet velle impossio nota sibi qd repugnat potencia qd pet pelle nec velle q ignora pet tm illicitu ea pet velle in deo magnu impfectum —

Pro pliniori huius rei explicate notanda si aliqua lini qd in casu dicto pet licitu et obligatoriu singula pecata vitare 2m i illeu cui facta pet rebelatio du d illa et eius intrinsecate n cogitarei pu belle ppiberra in gra usq ad mortem l amise gras recuperatm in ar morte p et in eu fine rete vivere vitare peccata et sequenter pu belle viatitudinu —

3m e nulli ei poi aut licitu petere auxiliu sgraui efficax ad eterna salutm p ilo de cuius reprobati constaret qr ea esset orari sa absoluta dei scie et eficati vo ntatm unde licitu n pet petere ad illi eterna salutm quod ... quis p si l alio viatore cuius reprobatm agnoscere petere aux ... eficax ad hoc l illud pecatu vitandu ... orans ignoraret ... qd dannandus pet n orare sa scia et decretu dei —

Qd si aliui rebelatu pet se omisuru i tali d ... pecatu orare n posset p eius pecati evitare nisi rebelatus ...

posset vº et deberet q^d illud peccati occurreret ab illo abstinere
q autem cui revelaret omissio talis peccati n peccare despe-
rando ebitatem ipsius sicut ille q revelatam hrēt suā dapnatis
n peccaret desperando suā salutem —

Ex quo casu colligit cū cui abs.e per revellata mors peccati
i. patris sibi mors eveniret ex abā efficaci voluntate dei
sibi alio quocumque mō n pō dum cogitat de revelat. eè infallibil-
seis et efficacitate ac de immutabilitate d. voluntatis velle efficaciter
vitam peccatiā aut patris neq pō ex tali intentione velle
applicare media poterit tm hui applicare ut mors differat
aut levius fiat i. ut satisfaciat precepto adhibendi remedia
a quo n absolvit eo quod illā revelatm̄ cū n sit ablata
spes prolongatis vitē et allevationis infirmitatis —

Jam argū christus ut hēt marci c. 7 ingressus domū
nemine voluit scire et n potuit latere sd voluntas efficax
dei erat ut christus n lateret ut cōstit. ex eo q^d reipsa
n latuerit ergo christus volens eum latere voluit oppositū
eius q^d deus efficaciter volebat neq dici pt ita voluntatem
christi fuisse inefficacē n. ut dr in epist. 1a agathonis papae
q hēt in 2 concilio in 6 sinodo generali extant ... quo
verba illa volluit latere et n potuit insinuat de voluntate humana
christi inter quam et voluntatem d. assignat ibi hoc discrimen
q^d d. simus invicem n. tm̄ humanā hoc autem discrimen
locū n haberet, si volitio christi fuit inefficax cū voluntas tm
d. ē inefficax i n semper impleat —

Rx voluntas illa christi fuit abs.e inefficax. dicitur q^m
efficax tm q^d quatenus illud fieri voluit in quantum i ex precatus
humani fuit tm simplr et abs.e inefficax quia abs.e noluit
execution ad exitum perduci —

3a questioni 2 in qua diximus stnt pō hoim simpl. et
et inefficacē assumpta ab efficaci voluntate d. discordare duo opponi
-tur

1m desumitur ex illo 1º regum 16 usque quo tu lugis Saulem cum ego projecerim eum ubi deus samueli respondit qui lugebat Saulem quem reprobaverat deus. Et ex abulensi c 15 q 96 et 41 illa potius fuit quaedam inditio qua respensio non samueli ignota erat voluntas eficax dei reiiciendi saulem. deus quidem rebilavit samueli suum absolutum decretum ut quod docuit ab oratione illa cessandum et imponendum cum lacrimis et tristitia aliquem modum. dum tamen servato modo poterat samuel lugere saulem luctu simplici sine deprecatione et oratione —

2m ex d augustini initio salmi 32 et iustum tuam fuisse recto sunt corde ubi ait voluntas dei est aliquid ut sanus aliquid ut egrotus sis: quod est sanus dulcis est voluntas dei et quod egrotus amara est voluntas dei non recto corde est ergo quia non sis voluntatem tuam dirigere ad voluntatem dei sed dei vis curvari ad tuam quia verba denotant non ut licitum simpliciter non afici ex placis sicut ea quae deus vult —

Et 2r quam explicari augustinus et continuatur ad ipsius doctrinam in aliis multis locis conformitatem voluntatis nostre cum d. explicatur 1ª explicatio est quod non vellet d. augustinus dari peccatum in simpliciter displicentia egritudinis sed tunc dari quod ex hac simplici displicentia aliquis murmurat obmurmurare aut male de deo sentiat atque in impatientia et silentia [illegible] labat. 2ª explicatio est quod sic velle d. augustinus non ut licitum displicere dei hanc quatenus ut a d. providentia et quatenus conducunt ad finem ab ea intentum malum non est dis cordare a d. voluntate in bonis [illegible]

Sectio 2

quales sit licitum et laudabile conformari in omnibus cum d. voluntate ut homo nimquam timeat discordari a voluntate eficaci dei per simplicem actum displicentie —

dico 1º licitum et laudabile est conformari cum d. voluntate in omnibus ab eo volitis dum modo illa velimus sub eisdem circumstantiis quibus ipsa vult et ea ratione ut ipsa impleat ita vaz. disp. 15 s. salas et alii communiter quorum apud illos. probatur in iis ex c 6 mathei fiat voluntas tua sicut in celo et in terra quae verba hanc sensum inter alios habent ut velimus fieri voluntatem d. in omnibus sub illis circumstantiis quibus illa vult. 2º probatur verba illa ecclesiastici 39. benedicite dominum in operibus suis [illegible]

diceret in expositione opera domini universa bona valde —

Deinde ptr. rō est quia ipsi i rutis rōi velle impleri d. voluntatem in oib. cū illis circumst. qb. ipsa vult atq. ut ipsa impleat cū d. voluntas sit perfectissima iustitiae regula et conformis rōi sit optare ut ipsa impleat qo licitū et laudabile i ofrari cū voluntate d. in oib. ab ea volitis volendo ea sub iisdē circumst. et ut ipsa impleat —

dixi sub iisdē circumst. et ut ipsa impleat n. pt ū mala voluntas hois. et velle ea q. deus vult si illa velit sub diversis circumst. et inordine ad diversos fines cum ea rōi ut d. voluntas impleat: ut videre i in voluntate qua iudei volvere christi mortē quē ītm deus voluit, tam n. voluntas mala fuit quia proveniebat ex odio et invidia, preterea et deus velit ptm aliqd i malū pene peccati erit si quilibet velle illud ū facere qd deus n. vult id ꝑ illū fieri —

Dico 2° intrdū dat obligatio saltem sub veniali discordandi voltibꝫ ꝑ simplicē actū a d. voluntate ita d. augus in enchiridio c. 101 et d. Angel. libello de voluntate d. ad mediū d. bonav. in 1° de 48 ar 1 q 2 gabriel lect. 3ed in can. Lectio 2.c um marsilius in 1° q 47 ar 2 uc 3 et silvestris in Iosue 2° q 32. iudicium 3 q 3 et alii recentiores. rō pt quia intrdū erit magna crudelitas et impietas qd n. invenet filius excitare in parentū dolores suis d. decreto de eterna dapnat. patris flendū n. cū flentibꝫ et afflictis se patiendū i cuiusmi qd actus i pse honestus et debitus parentibꝫ amicis benefactoribꝫ et aliis proximis et iidimo designis talis actus —

Ex frat. n. actus ipse conveit ad dicendos actus liberos et dicionatos aut absolutos subveniendi et adhibendi medio accomodatū ubiicioni qm media aliqd tenemur adhibere ex ofti. aut xrā et ad ofrendēdā amicitiā qb. sciamus irritatore pter absolutū decretū dei et aliā ob causā aliqd vo et n. tenemur talē actū neri cum ofrendere neq. conari ad malū impediendū erit a ... ssilitū hic prrare —

preterea et dapna proximos possint semper simplici actū placere

et adeo ausi qui cum intra lititia pro aliquod bonum honestum delectabile utile dandum modo non glaciant ut mala proximorum et bona nostra existimant non id pertinet ad inimicitiae odium quod nemini licitum. Licitum vero est et interdum volendum extra litiae signa exhibere in hostium reipublicae damnis quatenus ad pacem et alia bona reipublicae conducunt quod victoriae contra infideles et alios reipublicae hostes obtentae merito solent celebrari —

Sectio 5a

[illegible] nulla [illegible] infer[u]nt —

infer. 1o non sem[per] non est [illegible] conformis ita semper conformari cum divina voluntate in ordine ad [illegible] adversis ut nullum deliberatum actum sed fere aliquod quantum cumque simpliciter displicentiae non haberi aliquod tamen erit [illegible] conformitatis dictas displicentias aut displicentias habere eas quae reprimere erit minus laudabile ut videre est in christo et aliis sanctis qui illas ex recto fine habuere quod non derogat perfectioni conformitatis cum divina voluntate cui non est contraria talis affectus quod aliunde nihil obstat nec repugnat simultanea existentia complacentiae de aliquo malo obiecto sub aliqua ratione ac displicentia de eodem sub ratione diversa —

infer 2o non satis est ut voluntas nostra recta sit quod conformis cum divina in volito malo non iudei in morte christi sic conformati cum voluntate dei et tamen quantum [illegible] —

infert 3o quotiescumque res volita a deo neque relata ad finem ulteriorem neque relata ad finem particularem est mala licitum est conformari cum voluntate dei ad finem aliquem honestum ut in hoc quod deus sinat semper tamen licitum est conformari cum voluntate dei in volito formali quod res in ordine ad finem singularem sub aliqua ratione mali semper non est licitum conformari interius de eo quod deus vult et facit sub ea ratione quae est a deo volitum et hic est magna pars felicitatis sanctorum quae ut [illegible] dei angeli 2o de similitudinibus [illegible] semper est cum dei voluntate concordes sicut unus oculus cum alio eiusdem corporis qui semper ad idem [illegible] suum diriguntur ergo licitum semper et laudabile sit non dico cum voluntate dei conformari adeo et simul stare ut [illegible] diximus [illegible] de [illegible] ab illo sub alia ratione —

infer 4 filium cognita dei voluntate de amissione patris

n' peccare si velles cu occidi ut d. voluntas impleatur tenebitur
tn impedire illius occisione qd iu ingat id ex sua industria
dederet. qd si ex revelatione sciret iam id ex illa n dederet
sd deu velle ut occidi sine remedio. peccare poterit licite a defensione —

infr 5 licitu e hois velle n impedire mala p'ne ven-
ientia ut n defendere patriam ab hostes n repellere pestes aliasq
calamitates n extinguere incendia exorta. n. si hec vi-
fiant ex voluntate d. ut dr amos 3 si erit malu in civitate
qd deus n fecerit nos tn n constat deu velle taliu malor
continuatione sine remedio humanae industriae qr lege caritatis ten
iustis p circumeunt diversitate tenemur adhibere remedia
consona et sepe deus intendit his malis excitare in nobis affectu
implorandi d. auxiliu et subsidia humana procurandi —

infr 6 licitu e in rebus adversis sibi proprijs sibi alienis etiam
nostror inimicor placere ea roe ut impleatur d. voluntas iterum
licitu e illis sub roe boni optare mortem et alias calamitates
aut a d. aut ab alio habente iusta facultatem infligendas
nempe ut peccatores ad d. convertantur qui alio mo resipiscere noluerint
p hec mala tn a mo liberent. magna tn adverta ac diligenti
discretionis examine indigent absq quo ne sub boni falamur
et proximi iustis ac conformitatis cu d. voluntate ex iniquo inimicor
odio in eor adversitatibus gaudeamus —

Commentarius in quaestione 20 —

In ar hui hec qo in 1o 3a docet 1 im e bonitatem 1 malitiam
qm ex fine hui actus exterior prius e in actu interiori voluntatis
et ex eo in exteriorem derivari. 2m e bonitatem 1 malitiam qm hu
actus exterior ex obo et circumstantiis n derivari a voluntate. 3a roe
3m e bonitatem aut malitia ex obo et circumstantiis si consideretur
e in quaestione priorem e qm bonitatem 1 malitiam voluntatis
sd in exercitio operis sequi bonitatem voluntatis e e prius vius —

In 2o ar duo asserit 1m e tota bonitatem et malitia obiectivam
actioni ex ordine ad finem pdere ex voluntate 2m e bonitatem

et malam provenientem ex obo et circumstantiis pendere ex voe et hae pendere bonitatem voluntatis quatenus in ipsum obiectum fert in 2 ar agerit quod quod actio exteriori bona vel mala ex so ordine ad finem tunc eadem bonitas vel mala interioris et exterioris actionis quod vo actio exterior habet bonitatem vel malam suam ex obo et circumstantiis tunc bonitas vel mala exterioris actionis aliam a bonitate aut mala interioris extrahere ex fine —

in ar 4 docet quod loquendo de bonitate et mala desumpta ex fine actus exterior nil addit bonitati et malae interiori loquendo autem de bonitate et mala ex circumstantiis actio exterior addit bonitatem et malam interiori quatenus perficit illam nisi quod per impolitudinem desit actio exterior — in ar so ait quod eventus sequens si praecogitatus sit addit aliquid in bonitate vel mala ad exteriorem actum. denique in ar 6 affirmat eumdem actum exteriorem posse esse bonum et malum —

Disp 4

De bonitate et mala exterior actuum —

Quod 1

U. exterius actus spectat sectio aliqua ro bonitatis vel mali

Sectio

Assignant actus externi et referuntur scilicet consentientes dicentes quod ad 1m attinet vasq. de 7 1 et 3 ait cum pervius ad mentem Dis et ad veritatem accipi enim corradum ferrarum et rel. quos tamquam mihi per actum internum intelligunt quemlibet actum elicitum voluntatis per actum vo externum quemlibet actum voluntatis non elicitum ab ipsa sed imperatum cum tamen per actum internum intelligit eum qui versatur circa finem per actum vo externum eum qui attingit ut medium ut cum quis occidit alterum propter inanem gloriam actus internus requirit causam in appetitu inanis gloriae et actus externus in homicidio —

Ipse vo vasq. existimat per actum interiorem intelligi actum voluntatis respicientem per se et secundario finem: et quod tamen actus intentionis enim elicitorius sit semper in ratione vasq. per se et secundario finem tamen per verum obiectum a quo accipit speciem moris eodem modo de actu elicito acceditur

intencionis, tandem non sentit doctrinam quod actus iste non commodari possit electioni et intencioni —

actum vero extraneum apercit aliquis a se per exteriori operacione non quacumque sed illa est circa media versatur id est ut medium assumitur ad finem ut si quis occidat alterum ex fine vaneglorie actio interior erit intencio aut desiderium vane glorie et actus eciam electus quo homicidium ad hunc finem eligit actio vero exterior id est occisio est ut medium ad talem finem assumitur —

in hac explicatione duo sunt ... refutari debent

primum est actus electus ideo non intus est ... imperium

... racionem formalem quod refellit ... dari ...

electus est non ... sed in recto bonitatem aut racionem finis

sed bonitatem medii ut proporcionatam ad finis consequendum ... inhoc

non quod volunta ... hoc ... formale ... aparet repugnans

immo quod aparet vis sufficiens ad specificandum electo actum sibi proprium

assignari sibi a medio assignari debet imperium ... intus —

secundum quod debet eciam refutari est actus exterior ... illos quod

imperium medium accipiunt ad finem consequendum nullum ... dat fundamentum

ad hoc ut racio actus exterioris limitetur ad actus ... ut non extendatur

ad alios operaciones non elicitos a voluntate ut ... assignant ...

quod assignant a ... imperium actus exterioris (quod tales ... simpliciter

nominant) operaciones illi quod non eliciunt a voluntate sed imperant

... sibi sint actus intus sibi ... sensibili ... igitur sibi

... motibus secundum locum actus vero interni dicuntur actus quod eliciuntur

a voluntate —

... dixi quod tales ... nominantur ... aliquos ...

... dicuntur actus exterius ... ut ... imperatur ...

actus imperantis est quasi ... extra ... denominatur

requiratur autem ad hoc ut actus exterior ... iudicium actum

moralium ... ad ... imperiunt a voluntate ut est

ex libera voluntate detrahit homo ... sensibus dat elemosinam

... opera operatur de his ... exterioris actus rogamus

... sit ... moralis

...

1ª opinio asserit bonitatem et malitiam quae sumitur ex fine primo esse in actu interno et inde ad externum derivari. eam vero quae sumitur ab obiecto et circumstantiis a fine distinctis primo obvenire actui externo et ab illo ad internum derivari. ita caie in hac q. ar 1 et 2 et azorius p. 1 institutionum l. 2 c. 6. 2ª opinio dicit bonitatem et malitiam sive ex fine sive ex obiecto sive ex circumstantiis obvenire primo actui interno, et inde derivari ad externum dicitur agoa executionem motus localis secus in externum dicitur ab intus imaginationem et aliis sensibus —

3ª opinio duo docet primum est actum exteriorem esse primo malum malitia quam habet ex ordine ad obiectum et circumstantias ... primum radicaliter et obiective. secundum tamen formaliter hoc est primum actum moralem causam meriti et supplicii hanc vero malitiam primo derivari in actum interiorem tamquam dicitur eorum intentionis: ut si quis occidat pro inani gloria malitia homicidii primo obveniet acti exteriori occidendi et inde primo derivabit in actum interiorem voluntatis tamquam intentionis ex fine inanis gloriae eorum dictis eam ipsam homicidium. 2um malitiam ex fine primo obvenire acti interiori et inde primo derivari in exteriorem. ita vaz de illa 73 et 106 —

Sectio 2

Vera et explicatur et probatur —

Dicendum est omnem formalem bonitatem et malitiam sumptam ex fine ex obiecto aut circumstantiis consistentemque in executione et usu libero imputabili ad meritum demeritum primo esse in actu interno et inde ad externum derivari obiectivam vero prius esse in actu externo et ex illo derivari ad internum ita est hic et in 3. 2ª gentes c. 10 vonab ... in 2 s. 2 dist 42 ricardus ibi ar 1º q. 1 durandus q. 1 gabriel ar 2 et 2 scotus q. 4. § adversus q. 1. olamg in 3º q. 10. et p. d. li beato 1 q. 10. Almainus 3º Moralium cap. 2. et 3. Ferrara 3º 3ª gentes cap. 10. mercatus et Curradus hic et Vazquez casus ... de recta dist. 1. nº 4. —

prior pars ... diximus formalem bonitatem et malitiam consistentem in executione et usu libero imputabili ad meritum vel demeritum primo esse in actu interno, et inde ad externum derivari - probatur 1º quia bonitas et malitia talis ad

ad diffamabile dicit illa, que existit in execu.tõe et usu libero imputabili ad meritum vel demeritum; sed execu.tio et usus liber imputabilis ad meritum vel demeritum primario convenit actui interno, cum ille sit primario liber et imputabilis ad meritum vel demeritum, quam actui externo, cui convenit secundario, quatenus ab actu libero voluntatis procedit. ergo formalis bonitas et malitia consistens in executione et usu libero imputabili ad meritum vel demeritum primario convenit actui interno, ex illoque ad externum derivatur per denominationem extrinsecam.

Probatur 2º quia illi actioni convenit primario bonitas et malitia, ex qua dependet bonitas aut malitia alterius; sed bonitas aut malitia actionis externe provenit ab actu interno, cum illius mutatione in bonitate aut malitia morali, sequitur mutatio consequens bonitatis aut malitiae in actu externo. ergo bonitas et malitia primario convenit actioni interne.

Confirmatur 1º quia meritum formalis primario convenit actibus internis ergo bonitas formalis moralis primario convenit actibus voluntatis. — Confirmatur 2º nam dicta bonitas et malitia primario competit actui, per quem primario sumus digni praemio et supplicio, et quo laudabiles aut vituperabiles; sed huiusmodi est actio voluntatis internus ergo illis convenit primario bonitas et malitia.

Probatur 3º quia multi sunt actus interni, qui non habent actus externos, quos habent prodesse vel qui illos carent, non statim accipiunt, sed aliquo tempore post. nam actus quibus volumus vitam, honorem, divitias, proximum, etc. ista sufficiunt ergo interni actus habent in execu.tione bonitatis vel malitiae vel ab externis executionem ma

dictis. cōa sic q[uo]d actus externi, qui si existunt in re sed solis appre-
hendunt per rōnē nequeunt habere bonitatē et malitias tanquam
actus et fines quibus mereamur l. demereamur per actus tm̄ appre-
hensos sed per actus in re existentes unde cū actus externi sunt dantur
in re l. demus post actus internos habentes iam propriam bonitatē
aut malitiam non poterit hec malitia ab externis actibus deriva-
ri, nec primario convenire actibus externis, sed actibus internis,
ex quibus ad externos derivatur. —

Confirmatur 2°. quia multi dantur interni actus, qui non sunt causa activa
actuum externorum, ut actus quibus volumus, p[otius] vivere l. mori,
nihil nobis ad vitam l. mortem cooperantibus; actus qui-
bus volumus naves q[uo]d sint omnino tutas a predonibus et a tempes-
tatibus libera. actus quibus amamus deum et volumus ei summum bonum et nul-
li alii; qui inde pendent ordo ab actibus externis atque nullus sit internus
actus externus, qui tamen sit obiectum interioris, a quo in exteriores
possit talis bonitas aut malitia derivari possit. ergo idem conveniet aliis ac-
tibus internis, quamvis habeant pro obiectis externos ab iis causatos, aut ex
eorum deliberatione productos. —

Confirmatur 3°. nam multi sunt actus interni habentes pro obiectis actus exter-
nos re vera impossibiles, licet forte ut possibiles apprehendantur: multi etiam qui-
bus apponitur impedimentum et qui ideo non inferunt actus externos.
ergo his omnibus convenit sua talis bonitas et malitia sine deliberatione ab
actibus internis, ex quo interiori actu poterit bene peccari. —

At quae haec generaliter probant, talem omnibus malitias,
sive sumptam ex obiecto sive ex circumstantiis, sive ex fine conve-
nire primario actui interno per inde secundario derivari
ad externum: specialiter cū talis bonitas aut malitia desumpta
ex fine primario conveniat actui interno, et secundario actui
externo probari amplius et explicari potest in actu eleemosynae
nam si aliquis tribuat eleemosinam propter dei gloriam; actus
ex

externus dandi elemosinas, dicitur habere bonitatem ex illo fine dicto 96
honesti: quam bonitatem dat, quia voluntas operantis refert suum in illum fi-
nem. item si elemosinas tribuat propter vanam gloriam, dicitur
actus externus malitiam habere ex fine vanae gloriae, quam bonitas dat
quatenus voluntas operantis refert suum in illum finem, item si elemo-
sinam tribuat propter vanam gloriam, dicitur actus exter-
nus malitiam habere ex fine vanae gloriae quam malitiam dat, quatenus volun-
tas operantis refert per suum actum internum illam operationem
externam in finem vanae gloriae: ergo bonitas haec aut malitia ex fi-
ne proveniens convenit primario actui interno voluntatis, et ex
illo derivatur in externum per extrinsecam denominationem.

Posterior assertionis pars, in qua admittimus bonitatem et mali-
tiam obiectivam convenientem primario actui exteriori, et inde ad
interiorem derivatam. Probatur: quia malitia actus externi ex obiecto suo
et circumstantiis a fine distinctis habet per se et a se: quia conformi-
tatem cum recta ratione, ut dare elemosinas, colere deum, venerari pa-
rentes. alii vero habent difformitatem et dissonantiam, ut furari, iniu-
ria afficere parentes et alia: ergo quaedam bonitas et malitia desumpta
ex obiecto et circumstantiis a fine distinctis convenit primario
actui exteriori. Probatur: consistit enim bonitas actus in conformi-
tate cum recta ratione et malitia in difformitate cum illa.

Confirmatur: nam actus internus habens pro obiecto externum actum
ideo bonus et malus est quia actus externus, ad quem tendit ut ad obiectum
est bonus vel malus. volitio v.g. dandi elemosinas bona est, quia ipsa
largitio elemosinae, quam respicit ut obiectum, bona est antecedenter
quia habet conformitatem cum recta ratione; at e contra volitio furandi mala
quia actus externus ad quem tendit ut ad obiectum habet difformitatem
cum recta ratione, atque adeo malitiam: ergo datur bonitas et malitia
in

convenient primario actioni externae.

ct. hence bonitas et malitias externis actibus convenientes, notandum est cum aliis tractatu 7° d. 6. sect. 23 posse dici formales, quatenus proprie et per intrinsecas denominationes reperiuntur in actu interno, et dici posse radicales et causales quatenus est radix et causa bonitatis et malitiae convenientis actioni internae, non per modum objecti, sed per modum actus; sicque intelligi accipere per extrinsecas denominationes et per analogiam nominis, eius bonitatis aut malitiae convenientis actui externo per modum actus et sic, et in hoc sensu bonitas aut malitia actionis externae non dicitur formalis, sed causaliter tantum et radicalis: explicatur hoc in animali, quod dicitur sanum formaliter et per denominationes intrinsecas, quatenus habet in se humores et qualitates proportionatas: et dici potest sanum analogice, et per denominationes extrinsecas, quatenus per modum signi causae et conservationis potest alterius animalis sanitatis.

illa autem objectiva bonitas inventa in actu externo, ut objectum est, non solet appellari formalis, sed objectiva tantum de causalis et radix propterea quod non est eodem modo formalis, ut ea, quae convenit actui, et est in exercitio, unde non spectat actui ut formae, sed ut objecto; ea autem quae actui convenit non est ut in objectiva, sed ut est actus moralis et forma quaedam potest appellari formalis: quae quidem convenit actui externo ut est a parte rei et in exercitio et sequitur actum internum voluntatis: altera autem ei convenit non ut est in apprehensione, sicque actum internum voluntatis antecedit.

Sect. 3ª Quibusdam objectionibus satisfit.

objicies 1° S. Thomas, qui art. 1° huius quaestionis ait bonitatem et malitiam et ex objecto, et ex aliis circumstantiis, a fine vel

ni

conuenire primario actui externo, quod uidetur contra doctrinam traditam. Respondeo contrariam thesim loqui de bonitate et malitia obiectiua, quae conuenit actibus externis per modum obiecti et in apprehensione, nostram de bonitate et malitia propria et formali —

Obiicies 2° actus internus ideo est bonus ex obiecto et circumstantiis, quia obiectum et circumstantiae sunt bonae, sed obiectum actus interni est ipse actus externus, quia actui externo eiusque circumstantiis prius conuenit bonitas et malitia, quam actui interno. — Respondeo distinguendo maiorem actus internus est bonus, quia obiectum et circumstantiae sunt bonae bonitate formali nego, bonitate obiectiua concedo —

Obiicies 3° in illo actu est primario et per se bonitas aut malitia, qui per se cadit sub praecepto, consilio, approbatione vel reprobatione, seu prohibitione, sed actus externus est huiusmodi. ergo in illo est primario et per se bonitas aut malitia. Respondeo sufficiens est ut actus cadat sub praecepto, consilio aut prohibitione illum habere bonitatem aut malitiam obiectiuam, quae congruenter ita dicitur quia est obiectum actus interni boni vel mali formalis, sicut ueritas conueniens rebus abstractis intus dictis dicitur ueritas obiectiua, et significando ad dictas illius ueritatis, quae ipsis actibus intus conuenit, et dicitur ueritas formalis, et in repraesentando —

Respondeo omissa maiori negando minorem ergo nam licet ibi bonitas aut malitia sit obiectiua non explicat aliquid intrinsecum et aequale actui externo in a[illegible] actualis rationis

ad

alicuius actus, sed quatenus per illum transit. Loquimur autem pro nunc de bonitate aut malitia vel conformitatis vel difformitatis cum recta ratione, quae dicitur bonitas et malitia moralis vel de ratione libertatis et imputabilitatis. 2o

2a ratione intrinsece convenit multis actibus externis bonitas aut malitia, ut videre est in actu prudentiae, quae dicitur externus respectu alterius a voluntate eum imperantis vel ad eum determinantis, qui intrinsece conformitatem habet cum recta ratione, et in actu erroris, qui ex natura sua difformitatem habet cum illa, et in ceteris, qui alii dantur indifferentes, quia habent conformitatem ex obiecto difformitatem ex obiecto extrinsece praecipiente vel prohibente, ut legere vel scribere, quae possunt prohiberi a praelato.

Si vero loquamur de ratione liberi et imputabilis, haec convenit secundario actibus externis per extrinsecam denominationem ab actibus internis, nam actus externus non est liber, nec imputabilis ad meritum vel demeritum, nisi ex eo quod imperatur ab actu libero voluntatis, et quamvis libertas sit etiam in actu voluntatis aliquid extrinsecum, ad hunc immo primario comparatur actus internus, libertas illi convenit; propterea quod procedit immediate a potentia libera habente circa ipsum indifferentiam et dominium, et hinc colligi potest maiorem partem esse falsam; non enim ad hoc ut aliquid vere primario conveniat alicui, quod illi conveniat intrinsece, ut de libero dicebamus.

Quaeritur 4o. Utrum bonitas vel malitia conveniens secundario actibus externis, excedat tamen in perfectione quod ei conveniat a voluntate imperante.

Vazquez disputatione 73 cap. 9 et d. 74 capite 2 et 3 docet actus ex

in terras voluntatis, ex tunc tempore est malus, quo revo
cari seu impediri posset a voluntate cum sit extra potestatem volun
tatis, iam non est moraliter malus, nec peccat proprie loquendo.
tendit que est quod Arist. 3° Ethicorum cap. 5° asserit peccata tantum esse
in voluntate nostra, ut est iactus lapidis habitus etc., alia autem in
proprie ut sunt actus vitiosi, et studiosi, quo actus qui improprie
non sunt liberi non erunt proprie vitiosi. Confirmatur nam alter qui pro
pinavit alteri venenum, tandiu peccavit, quamdiu venenum
mortem operatur, quia illa operatio est libera sua, idem est de emittente
sagittam ad occidendum alium et de eo movente ignem ad combure
ndam alterius domum, et de illo, cuius [illegible], ex quo fit
posse hominem simul peccare et esse in gratia, videlicet si tunc ignis
operatur et sagitta movetur et precipitis spiritus durat, homo con
vertitur ad deum.

Difficultas hec non differt ab illa, qua inquiritur utrum omissio, que
non est in potestate omittentis tempore, quo fit, si tamen antea sit pecca
tum. Circa quam reiiciendus est imprimis error Marsilii in 2° q. [illegible] art
1° q. 21 asserentis omissiones contingentes tempore somni et alia
[illegible] computari ad culpam eodem tempore vo
luntatis [illegible] incurrit [illegible]
[illegible] posita est causa, sic [illegible], ut de [illegible] dormi
re incipiat, ut a somno surgat cum peccato mortali.

Reiicitur 1° nam si hoc admitteretur peccaret homo [illegible]
vitare non posset, nec potuit ut in omissione propter [illegible]
[illegible] quibus non potuit vitare, et [illegible] nocturna pradenuncia
in universali, nam si causa est inculpabilis per [illegible] effectus turpe
et non turpe in se ac voluntaria.

2° reiicit, q. qui omissio illa in somno sc. ebriet. peccatum est, debe-
bat ho. eius cognitionem, et proinde qd. libere et voluntarie illam
apposuit, peccabit mortaliter et gratiam amisit, sicque illam amisit
postea in somno sc. ebriet.

3° reiicit q. si omissio in somno sc. ebriet. est mala, erit volun-
taria et libera, et cum non sit voluntaria et libera in se, erit libera
in causa et tunc [illegible] imputabilis, nam qd. est malum [illegible] est, [illegible]
supponit malitiam in causa, q. cum tenere [illegible] omissioni
illa sc. pollutioni sit graviter malum, erit peccatum mortale et
proinde tunc destruet gratiam et amittet ius ad gloriam. Hinc reiicit
premissa dum est actus externus eo cum revocari possit, peccat
per denominationem extrinsecam a malitia, quae fuit in causa. Colligitur hoc
doctrina ex D. Thom. q. 71 art. 5 ad 3um et q. 79 art. 4 corpore et
ad 2um et 4um eam docent Valent. d. [illegible] puncto [illegible] Enriquez lib. [illegible]
[illegible] cap. [illegible] n. 2 [illegible] Sanchez to. 3 de matrimonio d. 45
n. 2 [illegible] Salas [illegible] d. 6 sect. [illegible] to. 2 tract.
[illegible] sect. 9 ubi alios refert.

Dicitur 2° q. ille qui opus bonum sc. malum cum sit cum advertentia,
et postea nullo retractu illud prosequitur, peccat aut bene operatur
[illegible] continuat, sed haec continuatio, nec est libera in se, nec in causa quae
illam comitatur. q. ad peccatum, qd. dicitur per denominationem extrinsecam ab
actu precedenti, sic requiritur actionem eo in tempore posse
a voluntate revocari.

Pro 2° q. ad hoc ut actus externus denominetur peccatum per deno-
minationem extrinsecam satis est eo aliquid probabiliter procedens ex actu
libero voluntatis; sed haec [illegible] actui externo eo [illegible] re-
quirit revocari. q. eum tunc denominabit peccatum [illegible]

ppr. mag. eadem hōi rōe homicidium committit, vel sagitta, aut pro
pinquam venenum diu solet peccatum, sive existat tunc, sive existat
alius actus liber per quem potest impediri. 2 confirmatur mag. si aliquis
procuraret in altero pollutionem per potiones in vigilia esset reus pec
catum, licet eo tempore non posset impedire quod idem dicendum de illa pollutione
procurata si fuit secuta in somno.
ppr. 3º quia ipsius dominus in ... potest ... prohibitis, ... com
potest esse malum et necessarium, et tunc non potest dari sine libertate ...
rōis quod hoc requiritur ad rōem peccati. 2 confirmatur mag. aliter nullus
peccaret ex ignorantia vel inadvertentia, nisi prout ... in quo
... potestate sine advertens quod tale sit.
ppr. 4º quia actus ... ex ... non possunt ... in ...
post excommunicationem, irregularitatem et alias penas, post ...
obligationem restituendi fundant quod ... requirunt ... denominationem
denominationem peccati prout ... consequentiam ... illi effectus
proveniunt ab aliquo ... peccati ...
untur propter peccatum tanquam pena proportionata
culpe et ad remedium ... matrimonii peccatorum.
Ad fundamentum supra adductum respondetur negando
consequentiam quia ... requiritur ut actus sit in progressu
et determinatione liberi aut in nostra potestate ut sint pe
cata per extrinsecam denominationem ab actu libero pro
cedenti vel a negatione liberi actus ... habuit
... qua continuatur omissio tunc existens ... sine
... in ...
Ad confirmationem admitto sequelam, ... homi
nes

non peccatum esse ante illius propinationem, eodem pacto
[illegible] homo peccat, quamdiu cibus ad [illegible] [illegible]
[illegible] nisi prius eum poenitebat. Aequum est tamen qui
[illegible] operationis distinguere ab omissione [illegible]
[illegible] additur nova malitia, quia nequitias [illegible]
ri oro hac et praecipue difficultatis omissione. Notandum
[illegible] distinguere retractus qui est causa omi
ssionis vel alterius externi actus quamvis malitia ab omi
ssione [illegible] ab illo actu ipsa vero omissio sequens, aut
talis actus non diminuat peccatum vere. 2º. potest hoc contingere
ex multis praeceptis in operando, praeceptum renovare postquam
data est omissionis et antequam sequatur omissio. 3º contingere
potest ex multis iudiciis: ut si post datam causam omissionis [illegible]
qua existimabat [illegible] indicat homo [illegible] praeceptum
[illegible] si ante tempus omissio aut alterius actus externi adveniat ipsa
[illegible] aut impedimentum legitimum, et requisitus serviendi
[illegible] 4º si ante quam adveniat tempus praecepti infici[at]
quis absque proprio actu, [illegible] quidam [illegible] illius [illegible]
omissionis [illegible] [illegible] poenitentia a [illegible]
sufficiat; et [illegible] quod retractatio [illegible] voluntarie [illegible]
[illegible] quam causa omissionis data est: [illegible] potest retractatio [illegible]
[illegible] aliter velle, quod ante illam velle dicebat [illegible] qui [illegible]
[illegible] in matrimonium. Quare [illegible]
actus, per quem causa omissionis data fuit, [illegible] omissio [illegible]
[illegible] participat [illegible] minus peccati: idem [illegible]
[illegible] pollutio in somno, et aliis ex [illegible]
§. 3. V. Actus internus et externus [illegible] peccata.
Sed

scoty qdlibeto 20 ar 3 docet actum extrum addere aliqd bonitatis et malis actui intro et inde colligit actum intrum et extrum ee duo pccata. ex iis vo q asserunt actu extru nil bonitatis l. malis addere actui intro de quo infra qdam dicunt hos duos actus ee duo pccata fundam i n. illa st diversa pccata q diversis pceptis phibent sd actus interior et exterior phibent diversis pceptis: actus n. exterior furti phibet illo pcepto exodi 20 n furtu facies actus vo interior voluntatis furandi phibet alio pcepto qd ibidem pponit n concupisces etc. go actus interior et exterior st pccata diversa —

Sit tm vo actus interior et exterior ingre moris n st plura pccata sd unu et idem ita st in hac qe arg ubi caiet et med. vaz de 79 ee 2, agoris p et inflxionu 10 2 ee 6 et alii recentiores coit. pt roe qa nna substantiva n dicunt pluralitr nisi multiplicata fra sd in actu intro et extro n multiplicat fra sd eadem obenit utriq nempe eadem mala aut bonitas moralis go actus extris et intris n st plura pccata sd st unu et idem pccatu qm admitt a coiori qa e idea. fatetur 3s psonas d. ee unu d. et unu creatorem patrem q. ac filiu et unu pripiu spus s. et unu spiratorem: item si 3s psone assumerent eamdem no hu[m]anitatem ee[ss]ent unus et idem homo et plures res herent eamdem no calorem ee[ss]ent unu calidu substantive —

... m vo pt q n. et actus interior et exterior sm suas entitates sint reatr diversi et nulla phica unione uniti intr se tm in oe moris censent unus et idem actus et dicunt here eamdem malam pteas qd eamdem hent roem voluntarii q rio convenit actui intro mo dicto et inde ad extru derivat. hec autm unitas mali sic pponit. actus intris liberi imperans se het moralr ut fra actus vo extris imperatus et ma pendens ab interiori in roe liberi et imputabilis e ad eos moris pertinet sic q. afra e unaa ro s. voluntarii et liberii dicunt unu qd in roe imputabilis —

Ad fundu. oppos Scoti Dr. dicsa m̄ si ingat de diversis
pceptis adequatis ē n̄ ordinent ad phibendu unu spiem
in gre moris et disquendo m̄ actus interior et exterior phibet
diversis pceptis loquendo de actu interiori imperante iuncto cu
actu exteriori imperato neqm̄ loquendo actu interiori
q n̄ pdit in actu extru scdo m̄ ē dicto ita declarat
actus interior imperans exteriorem phibet codē pcepto quo
phibet exterior ēa phibet actus exterior voluntarius et
consequenter phibet volitio iuncta cu exteriori actu: unde
pcepto illo n̄ furtu facies phibens furtu voluntariu inclu
dit etiam phibitioni volitiones furandi ē cu exteriori furto
iunctae actus vo interior q in extrum n̄ pdit phibet
diverso pcepto illo s. n̄ concupisces etc n̄ hoc pcepto phibet
actu intru concupiscendi iniuste rem alienā ē n̄ pdicat in
exteriorē actu —
dices dant alij actus extri q ex suo obo et circunsis
hent bonitatem et malā diversam ab ea ē actus internus seu
qo ē alius actus internus et ex q sint unu peccatu nempe
ē actus extrus nullā ht bonitatem nec malam ex suo
obo et circunsis ut actus extrus deambulandi legendi scri
bendi et alii indiffs ex obo suo et circunsis idem n̄ semp
erit verū aus qt n̄ actus extrus dandi elemosinā venerādi
deu et siles ex se important contratem cu recta roe actus vo
furandi importat ex se et ex obo suo ac circunsis disonantiā
cu recta roe —
Rx negando conā n̄ diversitas ē dat intr illas malas
ē tm in ē phico in ē autem morali n̄ dant plures sed unus
et cadē pr unitatem frē ex qua pvenit ē imputabile ē
una et cadē i nempe rō voluntarii et liberii bonitas pri
actui intro et inde ad extru derivata hec vo unica malo
stat ex actu interiori imperante immem ex fra et ex actu
exteriori imperato imem ex mā —
intr has rēs seu intr bonitatem et mala actus interioris
et exterioris dat multa dicā in diverso gre causis itaut bonitas
et mala actus interioris dividat ab ea ē actui exteriori bonit

tamen ab obo [illegible] quasi in genere causae finalis obiicientibus vanitas vero et mala actus exterioris, quae ut inexequuti dedicat ab actu interiori voluntatis tamen a dictante et eandem causalitatem [illegible] pertinentem ad genus causae finalis et multi volunt sine ulla causalitate sed moraliter loquendo [illegible] subordinatam qua alias [illegible] illi subiiciuntur —

Quaestio [illegible]

Utrum actus interni successive repetiti circa eundem actum externum censeantur plura peccata —

Sectio 1a

Supponitur [illegible] [illegible] actus internos [illegible] ad [illegible] [illegible] —
[illegible] [illegible] evenire potest interruptio et repetitio actus interni 1o modo per retractationem prioris voluntatis [illegible] per contrariam ut si quis statuat numquam facere id quod antea facere volebat. 2o modo evenire potest quasi naturaliter ratione alicuius negotii aut alterius cogitationis occurrentis sine eo quod cogitans velit [illegible] actum interrumpere. 3o modo evenire potest sine retractatione [illegible] contraria voluntate cum directa tamen voluntate libera interrumpendi —

Dico 1o si 1o modo fiat repetitio et interruptio tot dantur peccata moraliter [illegible] inordine ad confessionem distincta et fuerint dies interrupti. ita Suarez [illegible] [illegible] de 22 [illegible] [illegible] Vasquez 12 to 1 [illegible] et 3 Salas 12 to 1 [illegible] de 6 [illegible] et to 2 [illegible] de [illegible] Egidius de Coninck to 2 de sacramentis [illegible] de [illegible] dubio [illegible] et alii auctores communiter —

Probatur ratio quia voluntas retractata non censetur moraliter manere ut cum sequenti constituat moraliter unum peccatum ergo tot dabuntur peccata numero distincta et fuerint dies interrupti. confirmatur nam eiusmodi interruptio variat iudicium morale circa tales actus non [illegible] ita interrumpentis eiusmodi actus [illegible] deliberate iterum cum admittit sua sibi [illegible] et tunc signum est eum esse valde et periculose instantem admittendi quod facilem [illegible] ad deliberate peccandum ideoque cum [illegible] laborari et magna curare [illegible] —

q 3a vo si iteru incidas in eamdē cogitatm seu si iterum illiciat ex aliqua inadvertia tunc signū ē ex pura imbecillitate ac bi[illegible] menti t[illegible] accidisse illū q actū magna ex pte q̄ forte a mortali peccato excusari eo qd fuerit [illegible] oio [illegible] saltm aliquo mō involuntarius unde constat iudiciū morale p tales circumstas multu variari ē autm hec interruptio explicanda Cui loquitur egidius scitans prae omodo fieri pt sine scrupulosa indagatione

dico 2 si 2o mo eveniat reflexio nempe quasi natr roi alicuius negocii aut alterius cogitatis occurrentis sine eo qd cogitans sollicite expresse actū interrumpere tu plures reflexiones n̄ constituunt plura peccata nec debent in confessione explicari sed inordine ad illā et ad morale iudiciū huius de eo unicus actus nisi interrupte hec essent notabiles ē facile notari et explicari possent ita suadet [illegible] q cui habendā coīr ē verā saltm facile eo qd n̄ possimus cuiusmi interrupte satis advertere qu[illegible] n̄ possumus altr numerū peccator explicare qd dicendo nos [illegible] in morosa cogitate hesisse atq hec pt ē [illegible] eius —

2o pt q ille quae interrupte qd indeliberate fiunt vix variant morale iudiciū ca illū actū n ponamus ē duos quor unus q nulla occurrit cōmo distractus [illegible] inhereat p 2s horas sine interrupte cogitati turpi altr o omdē cōmo inhereat equaliter quoad cetera nisi qd quinquies l. sexties ex occurrentia ocasione n̄ nil distrahat et statim iterū quasi natr roi prioris commotionis ad eamdē reddeat. ex his duob dis[illegible] cerni satis n̄ pt quis gravius peccarit. et si qd ē discrimen credi potius debet priorē gravius peccasse qm secundū sicut si duo p horā orarent itaut unus cōtinuo sine distracte horā consumeret altr vo 3r l. 4r roi occurrentis ocasionis exiguo valde tempore distraheretur. credi certe n̄ pt minus promeruisse qm 2m —

pt 3o q sm coem mū operandi raro contingit ut alicui cogitacioni sine ulla prorsus distracte valde diu inhereat unde q dicit se p 3 horas alicui cogitacioni cōtinuo inhesisse

ingiter id fieri sine aliquo aliqua interruptionis sine modo operandi modum quam ipse pro diuturnitate memoriæ facilius exponere poterint. sicut enim ipse penitens proferebat si dicat an vehementer et debite absorptus fuerit ea cogitatione — hinc colligi potest quo modo confitendum sit ut si aliquos dies vel hebdomadas aliquam cogitationem incongruam luxuriæ vindictæ aut odii retinuerit certe non sufficit si dicat se magna parte diei aut quasi per totum diem se de illa re cogitasse non hoc ingerendum est sine modo agendi quo id solet evenire nempe cum interruptionibus factis per somnum per sumptionem cibi per allocutionem cum aliis variis negotiis —

Exigit igitur ubi si duos casus est quo itaque illius cogitationis perstiterit in magna parte noctis somnum impedivissent aut cum fere ab omni alio negotio aut cogitatione abstrahebant. 2° in quo ipse aliquoties deliberate cum animo desistendi ab eo peccato eas cogitationes interrupisset hæc non moraliter iudicium valde variant et facile notari atque explicari possunt —

Dico ergo si 3° modo proposito eveniat interruptio nempe sine retractatione aut contraria voluntate cum directa modo voluntate libera interrumpendi quali est si interruptio modica sit dari tantum unum peccatum unum per actum moraliter loquendo et in ordine ad confessionem. potest et qualitas huius dicti quam ita sentiunt multi graves DD. sotus in 4 dist 18 q. 2 ar 4 canus relect. de penitentia p. 5 Aragon 2.2. q. 62 ar. 1 dubio 2° 2 argum. u. 2 Ledesma 2. p. q. q. 9 ar. 2 dubio 4 Sylvester in 4 dist. 16 pene 27 Armilla 22 q. 73 ar. 9 dubio 1. Emanuel Rodriguez in summa 6 Ludovicus Lopez p. 1 instructori c. 16 sed ad hic quam henriquez de penitentia c. 1 § 1 Toletus l. 3 c. 7 et apud illum marsilius gabriel i maior salas 122 tr. 2 Disp 7 dist 6

sue 6 ubi ait hanc cum opinionem communem apud ... doctores adversarios —
Probatur 2° ratione quia in moralibus quod parum est pro nihilo reputatur ergo parva interruptio moraliter reputabitur nulla et consequenter quamdiu non datur retractatio et interruptio fuerit exigua censebitur moraliter continuari peccatum. Confirmatur non moralis identitas personarum cum identitate sibi ... obi et cum negari retractationis prioris actus videntur sufficere ad identitatem moralem peccati —
Probatur 3° quia quod actus assumant in aliquo opere externo quod causant cum idem peccatum cum cum priori ut diximus supra sequenti ergo idem dicendum est quod actus interni nullo opere externo assumant. Probatur consequentia non quod assumunt vel non assumunt opere externo nihil referre videtur ad unitatem vel distinctionem cum habeant suam unitatem vel distinctionem in malitia ante ipsam assumptionem operis non externum sicut nullam addit malitiam actui malo interno ita neque addit illi unitatem vel distinctionem —
Confirmatur 1 non quod actus externi simul cum internis interrumpuntur per oblivionem naturalem per somnum vel per meram voluntatem sine ulla retractatione voluntatis praecedentis et sine contraria voluntate censentur moraliter unum et idem peccatum ergo similiter quod dant cum interni actus et simili ratione interrumpuntur ac repetuntur constituent idem peccatum si interruptio exigua sit —
Confirmatur 2 non quod existimat se furari alienum cum vere illud non retineat quod semper vellet illud retinere illud in re non retinebit sicque illius voluntatis non uniuntur in externa aliqua retentione et adhuc illi actus cum exiguis interruptionibus repetiti constituent unum peccatum non minus quam si in retentione externa unirentur cum falsa illa existimatio parum ... videtur unitatem moralem actus. ergo ... in hoc casu unum sunt peccatum agnoscunt unum sunt debent agnoscere in casu de quo loquimur
Dixi in ... si interruptio modica sit non absoluta

consent dd. existimare quomodocumque interruptum non obstante unitati peccati quia non existimet sed quod singulis diebus feriis cuiuscumque hebdomadis aut ... anni habuisse desiderium fornicandi de quo numero penitentis unum tantum peccatum saltem in ordine ad confessionem omisisset—

Sectio 2a

Quid dicendum sit de actibus internis ad externos actus et operarios producentibus—

dico 1° ad hoc ut peccatum aliquod prodiens in actum externum omnino interrumpatur non sufficit actum internum interrumpi sed exterioris. cum ... actus interrupcio nequeat ita egidius citatus ubi ait et communiter ... ratio est quia actus interni saepius repetiti cum cumulant actum externum ingerunt moraliter manere et moraliter continuari in eodem actu externo ergo quamdiu opus externum continuat, censetur peccatum continuari et ut unum numero—

hinc colligitur quod vadens hinc hispalim ut inimicum occidat et si saepius in via distractus nihil ... occisione cogitet et postea iterum cogitet et actus voluntatis repetat quia tamen itineratio continuat peccatum etiam continuat itineratio autem ut egidius advertit non censetur interrumpi per hoc quod defatigatus in via quiescat ... quod ad hospitium ut aliquid comedat divertat non enim haec sunt nequaquam ad effectum itineris ad ipsius que etiam effectum spectant ut ea exequens censet suum iter prosequi—

Idem dicendum est dico quod in itinere non nihil subsistit ut occurrentem amicum alloquatur aut salutet in itinere ad aliquod negotium divertit non ... morali iudicio non variari si non ex duabus intencionibus ... itinere agentibus ... occasione aliquantulum in itinere divertere aut subsistere et alter ex defectu ... talis occasionis totum iter sine interrupcione ... dicat (si cetera paria sint) ... peccaverit—

dico 2 sepe cum interrupitur l. repetit actus aut operis exterioris et et interius repetat stat identitas peccati ita asorius p. 1 institutionum l. 4 c. 4 salas ubi sa. et apud illos multi alii qui assignando varios casus in quibus et actus externus et interius repetant excipit a coi. sa. unum et idem peccatum —

et casus est si quis mendacium aliquod multis et iuramentis confirmet l. idem stimulo sum v. sepe repetat ir l. quatuor eumdem furem agitando et generaliter loquendo quolibet g. multi actus eiusdem rei simul fere et eadem impetu fiunt unum sunt peccatum et ratio est quia similitudo actuum cum eamdem m. cum unitate impetus et morali identitate impetus sufficere videtur ad morali ipsorum identitatem —

2 casus est si quis cum alio dimicet et cum in pugno feriat aut vulneret unum est peccatum quia una pugna licet sint plura vulnera. 3 est si quis unus post alterum librum subripiat et ingratam bibliothecam expilet unum est furtum licet eo gravius quo plures libros furatus fuerit 4 si quis alterum verberet sive ius aut miles continuato opere unum est peccatum sicut una verberatio eo tamen gravius erit quo sepius alter verberat —

5 est si quis rem unam furetur et dum eam defert deponat et resumat l. et alius furetur a quo ipse eam recuperet et deportet quousque ad locum destinatum pervenerit unum est furtum quod non excipit complexum donec res in destinato loco collocat. 6 est in occultis amplexibus verbis et tactibus impudicis antecedentibus comitantibus l. sequentibus congressum turpem hec non constituant plura peccata quia sunt ipsius pertinentia initia complementa ad eum mei quo vulnerare et occidere sunt idem peccatum quod vulnus est causa mortis unde satis est fateri illum actum fuisse pertinentem. licet si te obiicis Cinqui Asorius citatus periculo adulterii et illud omisisti satis est adulterium fateri quia periculum est cum adulterio —

hinc colligit Asorius cum 3 ibi vulneris continenter inflictis clericum peccati in unam tantum excommunicationem incurrere et quo et aliis casibus dictis ac sibi hanc regulam tradit peccata exteriora non multiplicari non si continenter repetantur quod sunt initia

ipsius causas .1. vel alicuius alterius peccati in quo conveniunt
2. traht ...
... exigit agnoscas duos casus, cum non admittit moralem unionem
inter aliquas operationes ... ad unum peccatum constituendum ...
... uno sermone ... ... maledicere ...
plura peccata quae plures ... ... sicut si uno ictu
vulneraret .1. occideret plures. 2. casus est si quis eodem
fere tempore feminam sibi non nuptam agnoverit 3. peccata
non diversa omnino ... quem casum notat ... quod cum 3.
fornicatus est non teneri diversitatem feminarum exprimere ...
satis est dicere ... fornicatus sum ... quamvis gravis est si utera
sint paria fornicari ... cum una et semel cum singulis ... dicere —

Sectio 3a

.V. actus externi qui sint velut media ex aliquibus ultimis ad
... scelus perpetrandum explicandi sint in confessione —
... actus ... media ... ... in ... distinctam ... in ... non est ...
malitiam diversam ab ... ... intento ut si quis aliquem
occidat aut magos ... ut mechetur aut furetur. 2o alia
... est malitiam habent eiusdem ... ordinis ... cum fine
intento ut est ... natura sua ... ad ... ordinantur talia ...
colloquia turpia oscula et tactus ex aliqua se ad fornicationem
excitant. 3o denique sunt alia quae ex se neque bonitatem dicunt
nec malitiam ut ... emere arma ... ... similia —

... dico 1o media et actus 1. generis explicari debent in confessione
... ... integre ... ... sua ...
quod ... media omitteret cum sint peccata gravia diversae speciei
ab aliis quae manifestat et cum in confessione sint necessario explicandae
circumstantiae mutantes speciem —

... dico 2. media 2. generis necessario explicandam esse in confessione
quod ... actus non ... subsequutus ... ...
... ... quae hi actus sunt ... dicta peccata mortalia ...
alia explicari ... necessario explicandam ... ... explicatio ...

faciendam

emtu. honyti furi vosset ut dicendo. si ea intentione Locutu fuisse verba turpia aliam poty fuisse osculatum, cum paly vg invictam aut volentem tetigisset et si mingendu exhibuisse id qd cu yolebat sy fuerit sequens in hy tm ut regidiy bene observat. Cabitu hendae. ro honyitaty ut tuiny ea vg scerciary sint itz sigilatim explicandi nisi quatenus i neceyu ad systm yuapi cognoscunda - nec hy multu inhaerendu i qa rey i periculosa, ut geryiat saerdotum minus perfecte yenitenti yuatu ingeri quam si illi declisio. Curi illi periculu creare
Dico d media d gry explicandam sub cui aliquando si ad actu equivalem yuentu n sit ro i qa valde dquit ad emititm aspy cognoscunda. sare efficaci fuise ad ayositm mediora imo ayositio aliquor medior pervenisse ex malo aio i absi yuatu qd debet explicari: qa tm ayositio huiy ab illiy ordinari medi n variat iudiciu in yuatu saty i qd yenitery dicat defuisse conatu tali qd fauri ad id qu adhibuisse aliquam media qd si media extraordinaria yint deberent declarari ut siquis ut yoyo suly yeryetrare ffudisse ingem y cuniae yim magnu q et diuturnu Labore insumpsisse n hec extraordinariu ayu ga yuatu ticant —
Uo hec est yuaeiny Locu hent qd n i yuventu ad fine intentu n si sit yuentu sufficit coir ut cu nabarro docet egidiy hune explicare absq co qd media sibe Zi sibe 3gl debeant neyoo explicari cu n huiy mi achy tm ex intente agy. qm ex na sua ad actu equivalt ordinatr dstituunt moraly unu yuatu cu eo mem qda illiy circunei n nil illud agravanty. intra eamdi ssem ad cu fere mu quo yuatu n nil agrabat, ex diuturniori mora in eo yerpetrando q nisi extraordinaria valde sit explicanda n i —
Excipiendi tm s duo casus s i qd actus dicit malam aliquem extraordinariam ptinerent ut si quis sponte. mi nati bulmeriy inimicu yuscindo aut ei vivi ventre apperiendo et cor extrahendo occidisset. idq i de ea q gyrity aliti fodiy

ac diuturnis feminam provocasset ad libidinem n. hec notabr
augent malam nec sunt sub modo ordinario ingi. ubi
q. per tales impedimentos. tamen fuisset solucio ante actum
peccati in hanc circumstantiam actus examinatus

An sufficit impleant penitentiam per sos actus exterios
sine interiori intentione
Sectio 1

Neque est intentionem efficiendi id quod confessor iniungit
n. summimus non intentionem strictam pro dicit actum modo finis
finem et distantiam ad actum. durus quod iam summimus late
pro dicit volitionem alicuius obi. sibi proxe amabilem
propter aliud. et hec potest esse 2x. altera implendi id quod
confessor iniungit et altera satisfaciendi pro culpa per illud opus
ac de ista ultima dubitari potest. utrum exigatur in poenitente
implere penitentiam. l. potius adeo intendat ut illa impleat
penitentiam ut cum ... apposita et n. satisfaciendi
pro culpa per illud opus ... illi satisfiat ... penitentem
exponimus in ista sect. alia quod dico in subsequentibus

Dico 1o ad penitentiam implendam sibi ... sibi ... sibi
humanum neque omnino actus internus liber quo quis efficere vellet
id quod confessor iniungit nempe neque velle ieiunare velle
audire sacrum velle ... hec penitentia ... ita
ac orius ... in ... 10 7 c. 2 q. 6 Tomas Sanchez to 1 operis
moralis l. 1 c. 14 ubi refert paludanum durandum ... et ...
... ... impos[i]ta n. ... impleri ... ...
mori ... mori humano quod ad minus ad suam implecionem
... voluntatem efficiendi opus quod per ipsum iniungit ...
... hoc ... libere n. ... ... sibi
... intrinsecis ... impleri non potest ...
per actum liberum

Ex hac ... inferri possumus cum Toma Sanchez citato ...
... capiunt ... infert ... horas

sola legendi vel addiscendi voluerit satisfacere praecepto, sed teneri iterum recitare, idem q. dm. e. de assistente in templo ad meditandum ulterius quam inibi meditare persisteret, assisteret quidem sacro, sed tunc casu fieret, eum haberet intentionem audiendi illud sacrum, hic quidem per hoc sacrum non satisfacit praecepto voto vel iuramento vel poenitentiae iniunctae audiendi sacrum, non enim defuerit voluntas audiendi sacrum praeceptum, dico non sufficit ut dicatur sacrum audire etiamsi attendeo illa, quae meditatur sufficienter ut attentioni requisitae ad sacrum audiendi satisfaceret —

infert 2o illud quod non est sumens potus sed ebrius aut dormiens non implere praeceptum ergo recitare vel sacro interesse, unde factus sui potens teneret iterum recitare vel sacrum audire, idem loquitur de voto iuramento et poenitentia iniuncta. —

infert 3o enim quod omnino invitus interesset sacro non implere praeceptum ubi deesset dicta voluntas audiendi sacrum. similiter non impleret praeceptum qui sumit flagellationem pro poenitentia designatam quod omnino invitus abstractus sibi cibo ieiunaret aut vapularet … ex voto aut iuramento aut alio praecepto … debita. item quod cogeret omnino invitus ad solvendum debitum ergo iam non est liber solutione dispensari ergo non teneretur iterum solvere sed exterius tamen praeceptum impleret, quare tamen interius et … praeceptum est diversitas fundatur in hoc ergo eo modo cum … perveniat pecunia in manus creditoris satisfit debito, itaut … obligatio solvendi … vero praeceptum non impletur ergo deest … voluntas solvendi. —

atque hinc ulterius fit enim quod omnino invitus impleverit modo dicto praeceptum incurrere excommunicationem latam in non implentes praeceptum … non impleverit praeceptum ergo si excommunicatio imponeret pro solvendis decimis aut alio debito cum non incurreret … solveris ergo per illam excommunicationem tantum intenditur externa solutio debiti ut ecclesia aut alii creditores defraudentur debito —

dico 2o voluntas dicta non debet necessario esse perfecte libera sed sufficit imperfecte libera, ut admissae involuntarie cogendi, quod …

omnibus grabi impleo preceptum illius satisfacit ita soto L° 2 de iusti c. 3 ar 9. Azorius p. 1 inst L° 10 c. 12 q. 9 tomas sanchez c. 19 et salas tt° 24 de legibus dis sect 1 p. roe e. Et ita impleo omitto peccatum hiis voluntatem non implendi si p. in sua comoda libertate adiu cum minus non tolat sed sm minuat voluntarium et liberum illa impleo i actus liber ergo illa satisfacit preceptum illud cum obligatio illud iterum implendi —

Hinc colligitur famulus et pueros qui esse coacti gra omitendi heru et pedagogum intrare sacrum alias non audiunt satisfacere precepto. Et dum audiunt habent actualem voluntatem non audiendi nisi roe heri aut pedagogi cum non non detineantur ibi virtuti non i ea coactio absque impedimento vio libertatem et illa actualis voluntas conditionalis non eficit ut non impleant preceptum sed eficit ut omitant peccatum mortale et. tenebant heri absque voluntatem implendi preceptum quod si non eliurent illum conditionalem actum non audiremus sacrum nisi roe heri aut pedagogi nullum peccatum omiterent e. ad peccatum pertinet actus legi contrarius —

Sectio 2

Non est necessaria voluntatem satisfaciendi preceptum ut illi satisfiat —

Vidimus ad precepti impletionem requiri voluntatem exequendi opus iniunctum preceptum modo ulterius rogamus an requiratur intentio satisfaciendi precepto per illud opus iniunctum et. quod dm i cam non requiri sed illum qui immemor precepti aut ignorans est diem festum sacro interfuit vere id preceptum implerei ita docent valen 221 de 6 q. 2 p° ultimo enriquez L° 9 de misa c. 21 n° 6 azorius p. 1 inst L° 7 c. 2 q. 6 et L° 10 c. 12 q. 9 tom. san. illo c. 19 . salas tt° 24 de legib. dis 9 sect 2 et hi duo tame addunt neque non est ut postea cum diem est festum novit satisfacere vellet per misam audiendum —

Pt. 1° e. precepta sm obligant ad exequendum sponte et actu mandatum opus ab iis iniunctum non autem obligant ut opus peculiari

alio voluntatis aut bellis adimplere preceptum cum talis obligacio nullibi imbat atque hoc indicat D 22 q 109 ar 3 ad 2 dicens quod omnis actu virtutis implere non atendendo ad rem precepti —

Sed 2a ratio intentio satisfaciendi precepto non requirit ad implendum preceptum negativum ut non furandi non occidendi nec affirmativa naturalia ut colendi deum honorandi patris ut aperitur patet ergo neque requirit ad implendum precepta positiva racio non est quod dictis omnibus constat non legis latoris non precipiunt intencionem sed substanciam actus nec obstat quod precepta obligent ad obedienciam non hominis non in ingenerandum est ut obligent ad obedienciam formalem sed solum ad materiam nempe ut fiat quod precipit et non fiat contra quod precipit —

idem dicendum de voto iuramento et penitencia iurali quod satisfit per execucionem operis promissi vel in penitencia iniuncti dum modo pellunt non apliciunt quod non addit intencionem implendi votum vel iuramentum vel penitenciam sed dicit hoc obsolvio hoc non ut sint speciales quam leges instar generalis legis obligant —

hinc alii inferunt quod ille qui debet cum satisfacit huic debito si debiti inmemor dat donet creditori saltem quod non fuerit donacio in remuneratione muneris accepti equalis estimacionis ut similiter quod quis omnes res restitucionum incertorum pauperibus computare impetrantur eas elemosinas quas postea ignarus obligacionis ob suam debocionem largitus est fundum est quod si hi scii sunt aut memores predictis obligacionis non didisent eo liberali sed animo satisfaciendi —

sed contrarium verius ut docet tomas san. agirensis in pensionibus conditionalis computandas non tamen sed id quod voluntas tunc intendit quia hoc singulariter est in obligate iusticie ut illi non satisfit quod reddit titulo donacionis aut elemosine aut alio diverso a titulo solvendi debitum ut amplius constabit ex sequenti sectione nec illa condicionalis tollit quin hic et nunc sit vera donacio et elemosina et non solucio debiti unde patet ad fundamentum adductum —

sectio 3

satisfieri precepto etiam si adsit prava intencio non satisfaciendi per illud opus —

hec est precipua difficultas huius questionis etiam quam coior et valde probabilis sententia docet non satisfieri precepto quod exponitur actu voluntatis intencione non satisfaciendi per tale opus ut si quis ex debocione sacro interesset dum festo indicitur exposita non satisfacere obligacioni per illud sacrum —

dm. tm i generaliꝯ ii preceptū implere. Item si adsit predicta intro
ita vala 221 de 6 pe 2. pt ultimo sur. 9 pe to. 3 de 22
sure 3 var 12 pe 100 ar 9 in expoē litera lysius 1o 2o
de iusta c 37 dubio 10 et c 96 dubio 6 tomas san. c 13
no 13 et salas tr 14 de legib. de 9 sure 2. pt 1o qa nullus
transgreditur preceptū per hoc qd nollit id ad qd nō obligat preceptū
id preceptū nō obligat ad habendā intencionē nō satisfaciendi illi ut
vidimus sure precedenti ergo per contrariā intēm ii nō satisfaciendi
nō violat preceptū. confirmatur n. supposito qd operans velle opus
opus precepto iniunctū nō ē in potestate illius nō satisfacere precepto
preceptū n. et lex sm precipit liberā et humanā actum operis executionem
et nō ut fiat ex hac illa intencione ergo cum ille qui nollet satisfacere
vere audiat misā aut recitet actu humano et libero satisfaciet
vere precepto comunem cum ipso nollet satisfacere —

pt 2o. qa precepto negativo satisfit per liberā omisionem operis
qo adsit intencio nō satisfaciendi ut docet tomas san. 9o idem locum
habet in aliis preceptis. et 3o probari pt ex eodem tomas san. qa
vere impleret audiendi sacri preceptū illud ex intempsu audiens
9o aforciori cum intencione nō satisfaciendi ~~precepto nō precipitur~~ —

Limitant sur et lysius hanc doctrinā ut intelligatur dum modo
exequens id opus cum intencione nō satisfaciendi precepto nō presupponat
in ea intencione id voluntatem mutare intra terminus obligacionis
precepti et velle per opus predictum satisfacere precepto pro ra qd
implere preceptū in actus obedientie ideoque nō videtur implere qdiu
voluntas nō implendi precepto ea vo mutata impleret cum illi
actui ea sā voluntas deesse id hec limitacio merito depedit ut
tomas san ioani dyalas scitatus et egidio de conim to 1o
de sacris et censuris dubio unico et ultimo huius tomi
docens satis est (si ille credat se nō satisfecisse) qui iam sciā
erroneā deponat sciens se satisfecisse quo nō habeat intencionem
satisfaciendi propius pluritis —

2o [illegible] homo facere [illegible] precepti
illa volūtas sicut est in precepto nō ē neces. ē neces. ad faciendū

ed ci praeceptu i nihil referre vt, vrz ad satisfaciendu praecepto ut cf[illegible] nequeat ut q[illegible] ing opus praecipit cr obedia ad faciendu vo subl dicimus impleri praeceptu ut saltm malr opus obedis . n tm ui neq ut impleat p actu p[illegible] frater cr sua specie n ad obedia —

ob: 1º Leges obligant subditos ad hoc ut eas bellinit observari go nisi subditi indant observari illij n satisfaciunt sfrat 1º n debeny uti n satisfacit totidi donary go debeny audire sacru n implet praeceptu si bellit titulo devocionis illud audire ut inte n satisfaciendi p actu sfrat 2 n ille actus fuit liberalis itaue libere absq culpa omitti posset go ut ia praecipit n gi p[illegible] fieri nequeo ut sub precepto —

R Leges obligare ad hoc ut subditus bellit observare eas est in actu exercito volens exequi opus p legem iniunctu n tm obligari ut subditus habeat intem satisfaciendi p illud opus ad 1 sfratm 2 soluty assignat tomas [illegible] [illegible] i iusta obligari ad equalitatm servada inte re debita et soluta e n servat ed debitu n solbit ut debitu sd liberali [illegible] aio 2as p donatm acceptata ut talem n satisfieri debito iustc sicuty si tmem debiti solucio acceptaret indicendo ut alter libearet iustc debito. sai obligatm iustc cr stato voluntate dedere et ideo [illegible] p a r[illegible] cor intm obligam vº Legis n dedere nisi cr inte Legis latoris et ideo p[illegible] qua subditu illi p ny obligatm p rogare —

ad 2 sfratm Lr ille actus Liberalis fuerit cr inte agis cr na actm sua sub precepto cadebat ut e praecepto n curat an opus cr devocione l. alia inte fiat ideo neque n i ut semel cr devocione factus fiat iterum cr neque praecepti e solucio ut medius ingat notandu i actu illu n ci vere Liberalim n l[illegible] aio Liberali et cu donandi inte ofterat n tm acceptat ut donacio sd ut solucio debiti straheti cr legis obedia —

ob: 2o votum n' implet. qd adest expressa intentio n' satis
faciendi illi p illud opus qo idem diumus de pprijs ac
de penitentijs ieiunijs l. saltm doctrā tradita n' potest
extendi ad implicionē voti et iuramenti. ans pt n' in
nostrā potestate ē nos obligari voto aut iuramento. q autm
exprimit velle p illud opus n' impleri votū videt nobā
voti obligatm sibi imponere de illo opere repetendo —
R. 1o cu egidio ... de sacramentis ac censuris dubio
dicto ... ans, et negando ... ...
unde infert egidius cu q tenet ... voto audire aliqd
sacrū si mane ... sacrū audiens intendit p illud n'
satisfacere voto sed ad hoc audire 2m tenebit ex voto
audire 2m sacrū. R. 2 negando ans n' ... ē ut tomas
... ... iuramento impleri nec teneri eg.
... dico iterū impleri nec fieri intentione ...
faciendi voto l. iuramento p ... opus ... ē ... hu
obligatione ... ... ideo q ... obligant ad ...
... actus ... ... unde n' ē in
nobis ... voto n' satisfacere dato qd ... qui vellet
... opus —
ob: 3 si contraria intēo n' impediret implicionē pcepti
nullū peccatū admitteret q pceptū implet cu intē n' satisfacien di
illi sed hoc est absurdū qo ... ... si illa intēo
n' impediat implicionē pcepti n' ē unde illi ponat mala-
R. si intēm habuit audiendi aliud sacrū ... ...
implerat tunc nullū peccatū admisit dū mō aliud audire
possit sed n' tenet mutare ... intēm intendo satisfacere
... sacrū nec ... aliud audire sed satis ē qd ... se
satisfecisse n' obstante contraria sua voluntate ... satisfecerit
2 illi pcepto nec transgressus fuerit ... ... sed voluntatem
habuerit satisfaciendi pcepto p aliud sacrū qd si intēm habuit

sit audiendi aliud sacrum aut audire non poterat peccatum mortale omisit non est contra illud praeceptum speciale, illud enim solum obligat ad opus iniunctum exercendum actu humano sed contra praeceptum naturale postulans subiectum legi et legislatori. unde si intentionem dictam continue implevit adhuc praeceptum nec virtute illius tenetur intentionem mutare tenetur tamen non persistere in ea mala intentione virtute dicti praecepti naturalis etiam si impossibilitas audiendi sacri voluntaria sit —

Ex dictis colligitur cum quis horam aliquam canonicam recitare incepit cum intentione ... iterum incipiendi quia non recitabat cum debita qua tunc [illegible] satisfacere obligatus est praeterea non incipiat sed sum continuet ita tradunt [illegible] lib. 2 [illegible] dubio [illegible] et [illegible] non est ubi [illegible] limitationem [illegible] dicentis hoc non est verum si ab initio habuit animum non satisfaciendi sed totam horam repetendi sed cum [illegible] ex dictis intentio [illegible] non satisfaciendi non impedire quominus vere praeceptum impleat idcirco non est admittenda haec limitatio —

Caput 6

An possit uno et eodem actu externo aut eodem tempore diversis actibus pluribus praeceptis satisfieri —

Sectio 1

[illegible] punctum dependet [illegible]

Dico 1° unico actu externo potest satisfieri diversis praeceptis ut uno ieiunio potest satisfieri voto et poenitentiae sacramentali et praecepto ecclesiastico si vobicat ieiunium alicuius vigiliae et imponatur in poenitentia obligatio aliqua ad ieiunandum [illegible] [illegible] potest quae explicatur assignando discrimen inter debita realia iustitiae commutativae et debita legalia ut voti legis poenitentiae iniunctae non in illis attenditur aequalitas rei ad rem et ideo cum unum debitum non possit aequalis multis satisfactionibus non potest multis debitis unica solutione satisfieri debita autem legalia a legislatoris intentione pendent et intentio legis voti et poenitentiae tendere potest in unum et idem opus quod regulariter et in plurimum contingit quod duo illa praecepta [illegible] [illegible] imponunt ut si incidat festum in dominica satisfaciens fidelis utrique obligationi uno sacro —

dico 2. illi cui imponitur absolute aliquod pro penitentia sacrali quod
ex circumstantiis non colligitur magis ut intendat diversa confessorius non satisfacit
per opus aliquod debitum cum jejunium [illegible] solo [illegible] precepto debitum
ita nat. in summa c. 26 n. 23 enriquez l. 5 de penitentia
c. 19 n. 1 et c. 22 no. 3 Vasquez [illegible] ibid. [illegible] q. 94 val.
to. 4 in 3 p. q. 94 ar. 1 dubio 6 Thomas san. to. 1. operis moralis
c. 24 n. 6. ratio e[st] quia satisfactio fit potissimum per opera voluntaria
ergo quod opus non est obligatum dei [illegible] quo precepti diversum sacrat
mens confessarii imponentis operam in satisfactionem interpretanda
est in dubium de operis voluntariis —
dixi quod ex circumstantiis non colligitur intendat diversa quia ut egidius
advertit hoc dedit ex intentione penitentis [illegible] quod dicam diu. [illegible]
prudenti judicio ex circumstantiis debet colligi et quod sacerdos aliud
iniungeret ut die festo duo scilicet quod sacra audiret nisi aliud
aliud esset ingendum velle supplendi sacrum ad quod tenet ex precepto
ecclesie ideo non iubet cum eodem die duo audire quod velit
cum unum audire sed id quod precepto est sic quod simpliciter iubet singulis
diebus audire sacrum nisi aliud exprimat intendat non cupit se
obligare ad audienda duo diebus festis scilicet dominicis quia quod
non est de mente stravia [illegible] verba ingendat ut
sonant illa autem verba aliud non sonant et quod absolute servat
quod unum sacrum per diem cum festum audit —
ab hac doctrina excipiunt enriquez l. 5 de penitentia c. 22
et Thomas san. elemosinam iniunctam in penitentiam dicunt non satisfacere
penitentem si eam largiatur pauperi gravi aut extreme
indigenti cui aliquis ex elemosina precepto debitum erat fundatum
quia cum elemosina pauperis indigentia sublevare respiciat quanto magis
indigens potest potiori ratione dici elemosina; et ideo prudenter credi
potest mentem confessarii fuisse ut per huiusmodi elemosinam ex precepto
et penitentie satisfaceret —
sed hec limitatio merito displicet val. to. 4 in 3 p. q. 94
ar. 1 dubio 8 [illegible] quod licet elemosina respiciat sublevatam indigentiam
pauperis et quo magis est indiga videatur dici quo magis quadam ratione elemosina

adue s.m̃ hanc ro.c.ñ elemosinæ pet. cũ debita ivary titulis
ut titulo voti aut aliis qui sicut si illa per alio titulo
debita ut & voto n̄ satisfiere ꝑ illã pniæ iniuncta in
n̄ satisfacit q̃d debitaĩ titulo extremæ indigẽ paupꝰ —
Pfrat 1º q̃a confessarius pt expresse iniungere elemosinam
voluntariã nullo alio titulo debitam cum extreme indigẽ, tunc
n̄ satisfacit pniæ ꝑ elemosinã tributã extreme indigenti, 2º q̃d
n̄ constat de mente confessarii. eodẽ mõ debemus loqui de elemosina
ac de aliis operationibus. Confirmatur 2 n̄ ille q elemosinã vovit
n̄ satisfaceret dando extreme indigenti nisi colligi posset
hoc intentio vouentis, co q̃d voti q̃d de contraria intene n̄ ut
ingũt in dubio emisũ de opere super erogatis ut voluntario
ẽ l expressiã voti mã ad q̃m vovens vult se obligare q̃d
contrariũ n̄ constat intendisse — Judicio —
Respondetur 2m punctũ q̃s —
posterior pt q̃s erat de simultanea plurium ꝑceptorum impletione
ꝑ diversos actus ex hoc ꝑcepta dumtaxat quã uno et eodẽ tempore
diversis actibus externis satisfieri pluribus ꝑceptis q̃d unũ n̄ impedit
aliud ita vala 22 de 6 q̃ 2 pt ultimo sulz 104 in 3 pm
de 20 sive 6 agorius pt 2 inspt. 1º 7 c 5 q 3 et 1º 20 c 12
q 20 tomas san. 1º 2 opus moralis c 14 nº 11 Egidius de coni
dubio citato nº 307 et alii antiquiores quosipsi referunt q doc
pt quempiã tempore quo misã in festo ꝑceptã audit recitare
horas canonicas Li quas exigi alias pt ad quas roẽ ordinis
voti aut pniæ iniunctis tenetur —
Praecepto q̃a ꝑceptum includunt assignatim diversi temporis
id tantũ exquirunt opera. 2º q̃d exercitio unius operis n̄ impedit
exequutionem alterius possunt plura ꝑcepta simul impleri tendendo
sl. id q̃d illis iniungit. constat n̄ pt quis sufficit attendere horis
n̄ sim̃ ut eas persolvere. id eum̃ ut deberet legat et simul sacrificio
sacrificio cum attentione q̃ sufficit l ad audiendã misã hec n̄
ꝑcepta n̄ requirunt attentiõe ad verba sed illis satisfacit attendendo
ad d. iis q̃ d. ut possiquam una et eadẽ attentione —
q̃d n̄ defectus sit attentionis requisitæ ad utriusque ꝑcepti numeri impletione
re

si autem sã requisita ad alteru adijcit illud implicit ex uo. ne
cu azorio adverti thomas san. dificile pt. quippia utrumq
preceptum sl. implere si adverta bellis implere et forte ñ impleuit
si vº pm capax sit ut vere attendere implicet —
hinc colligunt duo cu Att. citatis 1mo ñ e culpa cum
beniali utrumq precepto dicto sl. cu attentione debita satisfacere
quia ad hanc culpa nullu fundu dat cu impor diversitas
nullatenus cadat sub precepto. 2m i cum q duas misas
tenet audire ipsu cap. audire sl. quod simul in duos altaris
celebrant quod pt utrius corpore cu presens et unica attentione
ad diu, habitu satisfacere idē di. Jhs misy. docet maiorin
q. de 12 q. 3 dubio 1º quod aprobat thomas san. quod altaria
ita pene iuncta ut audiens vere diceret cu illis moralr
presens —

Q.º 7

An interno actui pt iuntm cu extro addat aliquod
bonitatis aut mali moralis aut aliquod meriti l demeriti —

solutio 1a

Actus pt vera ssa —

cuius vera ssa e interno actui pt iuntum cu exteriori ñ addi
aliquod bonitatis aut mali moralis maioris meriti l demeriti
quoad premiu suali sd actu intu prtium efficaum quum
e ex vi intentionis quod ex impoa ñ iungit cu actu extro
et equalis meriti sualis ac e silis actus intus sl. cum extro
... hic ar 3 et q ... 3 ... ergo ... in 2 di qo
ar. 3 et de ... q. 1 ar 1 ... in disputatis de malo q 2 ar 2 adv
idē docent d. vonabentura, durandus ricardus gregorius nabarrus
et alii apd salas. tu 7 de 6 sece 7 valentia de 2 q 11 pto 4
azorius p 1 inquit c 20 sairus a nº 13 vazquiur de 76 c 20
suarius 221 q 20 ar 4 de 1 ——
pr in lis aut ... ... genesis 22 angelus in persona
dei sic loquit ad abrahamu. pr sam eius eficacu voluntatem
sacrificandi filiu lt opere ñ subsequto. quia fecisti rem hanc
et ñ pepercisti filio tuo unigenito pt mi venedicam tibi et muel. abo

semē tuū

et matei 5 q viderit mulierē ad concupiscendū. iā iā mechatus ē eā. in corde suo et 2ª corinthiorum 8: si voluntas prompta ē sm id qd habet acceptatur n sm id qd n habet. ubi Lira sic explicat acceptio .i. n mensuratur sm quantitatem elemosinae q n ē in potestate dantis. pauper .n. n pt dare magnā elemosinā quantā divis id mensuratur sm promptitudinē voluntatis q statim exiret in actū habita facultate pter qd impedimentū qd ē involuntariū nil tollit de merito unde marci 12 et luce 21 duo minuta q pauper vidua misit in gazophilacium plus comendatur a salbatore quam munera divitū quasi imparabiliter maiora et eodē ca inquit paulus q multū n abundavit et q modicū n minoravit ubi glosa ordinaria q multū inquit dat divus et q parū dat pauper si equa sit voluntas equalē habent mercedē idē fere dicunt ieronimus Anselm et alii in hūc loca pauli —

deinde S. aug. epā 42 ad deo gratias q 4 huic hīt in voluntate ipsi pronās meriti bonus homo. bona faciā et in ea meruit vi vcatitudo et in id salmi 134 dixi cstituerunt adversū me aut voti p opere reputat. d. chrysost. hom. 19 in mateū cuius verba refert D. ar 4 ar 2 sic ait voluntas .i. q aut remunerat p bono aut cdemnat p malo egregia et verba Ambrosi 1° oficior c 30 afus divitem coletem aut pauperē facit et gregorius hom. 5 in ebangelia munera ait nostra domino quilibet parbae sufficiunt cor n. q et n subsā pensat nec ppendit quantū in eius sacrificiū .s. ex quo oferat et infra hinc salmista dicit salmo 49 in me sī deus vota tua q reddant laudatis tibi ac si aperte dicat et si exterius munera oferenda n habeo intra me metipsum tamē invenio qd in ara tue laudis impono q g nostra dationē paperis oblatē cordis placatis nil n. ofert deo ditius voluntate bona. alia dicta eiusdē gregorii et variis circlatiis videant n selectū 7. de 6 sect 7 — • Sectio 2

eadē veritas pt roīs —

n loquimur de fructu correspondentis alicui actui ex opere operato ex speciali s. privilegio illis anexo ex meritis christi. quo pacto sacra rite suscepta conferunt grām ex opere operato n certū sic ex opus

p(ro)dicu hoi actu intra est cu (con)tro quoad fruct(um) (et) op(er)ire op(er)ato
e(st) actu s(ecundu)m intrn intra n(on) volunta(s) suscipiendi sacru(m)
est cu (con)tra suscepti illius sequit(ur) (et) op(er)ire op(er)ato speciati
fructu gr(ati)e q(uo)d si voluntas sine (con)tro sacri suscepti n(on) sequit(ur) —
. actu (con)tra i(n) voluntatem e(st) tali m(od)o insficar sii ut id q(uo)d
p(er) n(on) op(er)ire s(ed) m(er)i meriti q(uia) voluntatem siuncta cu actu
(con)tro hu(ius) aute(m) siunctio indicat tm(n) intra volu(n)tatem u(el)
magis (con)ficat n(on) tm addit q(uo)d sc ut id q(uo)d sum(m)i intro actui aliq(uo)d
meriti aut demeriti ut diximus loquimur go de voluntari q(uo)d si
insficar dicat quoad (ex)equ(ti)o(n)em q(uia) (con)tra impossa n(on) (ex)equitur actu
(con)tra (con)ficar tm i quoad intio(n)em q(uia) etiamsi illa si posset (ex)equeret
de qua voluntari loquit(ur) hic D(octo)r ar(ticulo) q(uo)d ubi p(ro)p(ter) q(uo)d dixit
n(on) cu (con)futa voluntatem nisi sit talis q(uo)d oportunitate data
op(er)ire si v(er)o potius d(ici)t voluntari (ex)p(er)ientie (con)futa ut
op(er)aret si posset dictus (con)fusio(n)is q(uo)d i (con)tra actu (ex)teriori i simplr
involuntarius —

Dt u(er)o q(uo)d in actu (con)tro n(on) i nobis libertas nec ro
voluntari go nec noba bonitas (et) mala meritu u(el) demeritu
Dt qua n(on) alr merita nostra u(el) demerita (ex) aliena
voluntate penderent (et) q(uo)d in aliorum voluntari impediri nostra
merita impediendo (ex)equtio(n)em voluntatis nostre q(uo)d n(on) s(ecundu)m
theologis adversatur q(uo)d cum ph(ilosoph)ie dicunt neminem ledi nisi a seipso
ut bona aii n(on) pu(nt) ab invitis auferri u(nde) ap(ud) eundem oia bona
sua secu(m) portare —

Confirmat explicando roim D(octo)r hic ar(ticulo) 4 corpori q(uo)d i huius mi
si volunta(s) q(uo)d tu i (ex) sua intio(n)e sit (con)futa itaut vellit sic agere
op(er)ari si posset (con)fusio actus (con)tri i simplr voluntaria illius
autem dictus si n(on) addit p(ro)p(ri)etas (con)ficiendi i simplr involuntarius
id bonitas aut mala huius siuncta roim meriti u(el) demeriti
attendit (ex) eo q(uo)d i voluntarium neq(ue) aufert (ex) eo q(uo)d i simplr
involuntariu go p(ro)p(ter) dictu solius (con)tri actus (con)venientem (et) impossibile

n̄ aufert tali voluntati aliq̄d meritū neq; addit eam aliq̄d meritū: per id q̄d voluntati exterius cont̄ expressa posit̄ aliquis ex hi q̄d dat poā et facultas ad illū exequendū —

Pt. 2o q̄a q̄d mediū n̄ ē malū nisi ex fine et mediū ē iniquū aut pinde neq̄ eligendū. ex vi efficacis intentionis n̄ ē malus quatū ad demeritū in elect̄ medii q̄m in sā intent̄ finis n̄ alius extrinsecus sm̄ ē malus ro intri. neq; nova hr̄ libertatem. g° in illo n̄ dabit m̄ aut nova mala q̄m in intrō neq; novū aliq̄d meritū l. demeritū —

Pt 3. q̄a voluntas efficax phr̄ in se actū extm̄ cū oīs suis circuns g° cphr̄ sm̄ bonitatem aut malā ē expressis exequi pt. inde cū cōs meritū aut demeritū. ptrat n̄ ē exteriū accipit putans ē alienū n̄ minus quas q̄m si accipit alienū q̄a ex eius n̄ sit equalis i equalis voluntas id intentio et n̄ exequenti voluntatem ex defectu facultatis i equalis voluntas g° erit equalis bonitas aut mala meritū l. demeritū —

Sectio 3

Explicant s. aug. et s. bernar. q̄ sc̄a cūm vident aliq̄ actio ē extrinsecū exm̄ addere intrō bonitatem l. malā mora- libuit scoto q̄dlibeto 18 ar 3 et alius 4 p. q° 77 membro 3 ar 1 q̄5 in eis. iam glosa et si cui de penitencia dis 1 ubi sc̄a hoi dictū augus 1° de libero arbitrio et 3 q̄d ibi refert. si cui cum n̄ contingat facultas exhibendi cū singu- larem sm̄ plenū sit cū aliquo mō impere et si vero sit fas dei cū facturū n̄ minus reus ē q̄m si in facto fuit deprehenderet sc̄a q̄d obiicit glosa reus magis reū cū si opus adhibeat et per dei 1° dictū aug. cū accipiendū quoad pcm̄ et termini interius 2° n̄ minus cū reū et nilominus cū reū q̄d ad factū n̄ perveniat n̄ enim plus punit sepius sequar n̄ cū perficiūt sit mala voluntati inopie conduri sc̄a illā psistit eiusdem plus equat q̄ g° opus addit voluntati iniquitati addit iniquitatem —

Ad nil curandum in diei ipsius gloriae durandi est exiguum
causa hoc habet autem ad rationem dicimus sed prohibitum sit volitum
malam sequi tamen non est prohibitum diversis personis sequitur
et voluntatem quod cadit in subiectum est pro rudioris traditam
quasi disputandi gratia de opere et voluntate —
Secundus et aliquis dicunt pro se de aug. lib. de trinitate cap.
dicentem mala voluntas cuius quis miser efficitur sed miserior
potest qua desiderium malae voluntatis impleat. unde arguitur
si miserior fit potest qua impleat desiderium ergo maiorem poenam habet
quod est magna poena erat. tamen non magis culpa magna culpa habet. non mirum
aug. quia desiderium malae voluntatis impleat. Ad hoc non valde
[illegible] et cum salus ipsius aug. velle enim quod satisfacit
pravo desiderio miseriorem fieri est plus quam [illegible]
[illegible] habet alius malo s. internum et externum et est ipsi
[illegible] i nobis malum mali ad nostrum quo violatio
legis facta [illegible] ignorantia invincibili i mala hoc s. malorum
imo et moralis inquantum est habet actum quod audiens [illegible]
per peccatum [illegible] est cogitur et regulariter quod eius sequitur
malam voluntatem ipsa voluntas [illegible] voluntatis [illegible] commodi
id ipsa opportunitate mutiat aut intendit aut fit diuturnior —
Ad 2um hanc conclusionem [illegible] cam videri contrariam
doctrinae Abailardi damnatae ab ecclesia n. in [illegible]
hic habet nos dicimus quod sola voluntas a deo formaliter
remuneratur sibi ad bonum sibi ad malum nec [illegible] opera
[illegible] meliorem efficiunt hominem nisi forte dum operatur in
aliquo voluntas [illegible] augeatur Ad tum valet et illo [illegible]
[illegible] tamen abailardi reperiri et quod [illegible] bernardo
[illegible] summa [illegible] errores abailardi [illegible] in [illegible]
et 192 hanc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] referebant errores abailardi et

et in eis numerari talem opinionem inter errores abailardi, imbuimur sed damnatum: errorem illius in hunc modum referri quod ait
concupiscentia nec peior nec melior efficitur homo. Et ipse merito damnat
ex illo non colligit sibi homo quia adulteri sibi fuit non ob id esse
peiorem porro autem Abailardus non tenuit loquutus quod actibus ex
terioribus additis interiori damnavit errorem quia quantumvis referre
arcet neque opus neque voluntas neque concupiscentia neque delectatio quae mobi
catum quantum est nec debemus illa extinguere et ex eo videbatur
plane omne peccatum negare —

Explicatio traditur ... accommodandae verbis
S. Bernardi qui scribens ad Hugonem de S. Victore in epistola 77 de
voluntate martyrii ... opere martyrii sic loquitur praeteritum
non aliunde martyrium nisi ex fide immeritum illam obtineret
prerogativam ut singulariter vice baptismi ... sufficiat non
video cur non ipsa aeque et sine martyrio apud eum impendere
possit cui et sine martyri documento quae illud absque cognoscitur propo
sitam immitari vix ... quod ad salutis imputat optimum non autem
ad meriti cumulum quod indubitanter martyrium antecellit. Quomodo
quod etiam explicari potest solvam 22 ob. suis sequentibus —

Sectio 4

rerum momenta dirimuntur —

ob: 1o ideo velle furari est malum quia furari est malum quod furari
est magis malum propter hoc ex regula Aristotelis propter quod unumquodque et
unumquodque tale et illud magis ... in odio solent ... qui
sunt magis detestari et damnari ... aliud ... quod affectu
occidunt ... corpore ... quam solo corde ... adulterios
furtum et alia crimina committunt et magis ... vindictam
ab eis sumere et ... ... gratitudinis ...
... ...
... ... in solo actu interno ... ... malo
... ... in interno ... et ... ... dignitas amoris
et gratificationis odii ... vindictae —

... regula illa Aristotelis multis limitationibus ...

nunc est instituto nostro vitat iam ad summum admixtum
quod utrumque est tale vitandi ratione autem intrinsece
malus fratri et extrinsece est malus fratri id est malus obiective
deinde quod quatenus extra voluntatem inferentis damnum proximo afferre
et scandalum inferri et quod maiora solet [illegible] detrimenta
voluntatis alteri supponit atque ipsa intrinsece autem mala varii
mali augentur ideo magis detrimentum quod extra piaculum
diminuit eam et quod inter se tenent sub [illegible]
Ob. 2 si non mala addas extrinsece autem sunt mala intrinsece
satis ut constituri actum intrinsecum ad hoc dicitur ut sine temeritate
et errore quo sequitur probatur quod quod varia media et [illegible]
speciale malum sumunt ad patrandum homicidium satis est
homicidium ipsum constituere quod in eo sumitur [illegible] medium malum
quod idem tenet in inferenti pro sibi ratione [illegible]
R. negando sequelam [illegible] et traditur interpretatio ipsa
illis est stat christi suggessit itaque ratione autem extrinsece primum
in confessione quod merito instituunt et multi theologi qui aiunt
palatius et navarrus ad [illegible] et [illegible] [illegible] a Var
de 76 c. 3. [illegible] quod autem extrinsece nam vere et proprie
est quatenus id enim [illegible] eius mala quod obiective deribat
fratris in actum intrat unde sumitur diversitas inter actum
extrinsecum et inter medium quod ipsi non malum ex quo nulla deribat
mala in actum intrinsecum sic quod non est nuper in confessione explicandum
huic rationi alii adiungunt in malam autem inter intrinsecum
assumat et compleri et illum regulariter eiusdem et [illegible] et
ipsum explicari item damnum et illum proximo inferri quod riparatur
ciendum est confessarii diruti scandala ipsius ex illis proximi quod
enim et confessarii exemplo occurrendum et intendum ratione [illegible]
et penitentem conversione [illegible] et [illegible] [illegible] aut indicat
a quo est absolvendus.

ob: 13º voluntas efficax bene operandi et merendi, ut apostoli et virgo merentur ut [illegible] et tamen nec minorem bonitatem habet etiam ipsum factum. et 2º voluntas efficax demerendi, ut iudax, minus malum ut habet etiam factum [illegible] alias [illegible] minus est aliquis dicta equalitate operaret eam in re [illegible] ergo sit efficax voluntas redimendi captivos aut interficiendi eo [illegible] augebit 2º bonitatem aut malitiam actus [illegible]

[illegible] 1º [illegible] ipsa [illegible] pauperis [illegible] elemosinam mereretur [illegible] si [illegible] ad meritum requisitas [illegible] deficient [illegible] actum [illegible] eamdem elemosinam [illegible] pauperis elargire [illegible] mereretur [illegible] ergo actus [illegible] addit aliquid meriti actui [illegible] addit aliquid bonitatis [illegible] 2º [illegible] satisfacere et [illegible] elemosinam ieiuniis et aliis penitentiis corpus affligere [illegible] em [illegible] defacto [illegible] addit bonitatem [illegible] addere satisfactionem et meritum. [illegible] 3º [illegible] ad [illegible] satisfacere [illegible] moralis [illegible] pecatis [illegible] illi [illegible] aliquam bonitas et aliquid meritum [illegible] augebit bonitas aut meritum actus [illegible]

[illegible] ad argumentum negando [illegible] disparitas [illegible] una voluntas mereatur minus [illegible] alia requirit [illegible] equalitas moralis [illegible] multitudini et intentioni [illegible] habet [illegible] ad meritum [illegible] aliquid [illegible] merita apostolorum [illegible] equivalet [illegible] meritoriis [illegible] apostoli [illegible] virtutes ad [illegible] diversi [illegible] meritorii [illegible] intentionem [illegible] equali duratione [illegible] ad alios meritorios [illegible] ad [illegible] bonitatem [illegible] magnitudinis [illegible] bonitatem [illegible] actus [illegible] virtualiter actum [illegible] talis [illegible]

n̄ addat nobꝰ liberū neq nobū mobum̄ honestū ideo ꝗ intus solus equivalet agregato actus intⁱ et extⁱ quoad bonitatem et meritū —

Ad 2ᵃ cōfratm̄ paritas magna serbat intr elemosinā infiā ꝑ exercitiū mandatā ꝑ distribuend intr infiōs pauperes et intr actū talis distributiōs n. sicut resultarō infiū meritū in eo ꝗ supositis. aliis ad meritū requisitis ꝑ infiōs actus distos defacto elargiret elemosinā infis pauperib ita resultaret infiū meritū in eo ꝗ ꝑ infiōs actus distos beller infis pauperib elemosinā dare et sicut resultaret finitū meritū in eo ꝗ roē unius actus finitam intionē hentis et eliciti a ꝑsonā hente finitā gram̄ et caritatem defacto elargiret elemosinā infis pauperib ita resul taret finitū meritū in eo ꝗ roē unius actus eiusdē rōs cū ꝑposito beller infis pauperib infiām elemosinā dare —

huius diversitatis roē ē qa actus finitē intionis ꝑvenientes a ꝑsonā dignitatis finitē tendes ad infias elemosinas mō limitato et finito ꝗ neq phice nec moralr equivalet infis actib hentib suas diversas bonitates et speciales meriti roes ob qm̄ ꝑter roem̄ actus charitatis in nos n̄ ē infi. meritorius etiā ut sic attingat obm̄ infinitum. infi vo actus distⁱ tenti ad infias elemosinas intr infiōs pauperes distribuendas infinitum meritū hent cū singuli actus heret distinctū gradū meriti ē solutio Locū hic sibi dicamus actum ꝑfectum ꝑ actum sibi et termū simplici ꝑ ꝑfectam ꝑ imperfectam ē ꝑ obi ꝑponit —

Ad 3ᵃ cōfratm̄ secūd antecedens negat caa n̄. satisfacio n̄ ꝑdat soli bonitati actus. sd eius penalitati et ea actus externus afert nobā penalitatem afert etiā nobā satisfactm̄ ēo nobā bonitatem n̄ aferat. argo hinc cōstat ad 3 cōfratm̄ —

ob: 4 Eadem est quibus aliis ꝗ extimare actū intmum n̄ et malū sd etiā actū extrū n̄ peccare in actū intmo. si heret ignorā imbincibile minus vo peccare ēm̄ peccare aliorū si heret ignorā vincibilem et etiā equalr peccarum in actū extro aut etiā peccare roē

illius

Addet malam intrĩ — qr ca illũ n̄ hr ullã ignorañ sin hoc casu saltm extriny acty D. ignorã mali
actus intri nisi adiunctã hcat ignorañ mali obi neq. oiã negi
ex qi excusare pt interni acty malam. qr L iudiu I
quissiã alius sibi vincibilr sibi imbibilr extrinst actũ intrĩ
n̄ e malũ n̄ minus ipsuat volendo actũ extrĩum qui malũ
ẽ nobis om si nullã hrit ignorañ —
obi: s acty extriny hr sũa ypriã quissiã bonitaty et mali
ypriũ s. obm et ypriay circumstãtiay oformy L difformy rationi
et legi d. 9o hr ypriã bonitatm aut malã moralẽ ytẽm
augebit bonitas aut malã acty intri. ofrat I n. si aliqd
degrt actui extrõ ad inducendũ huiusmi augmentũ ppima ypria
Libertas sd istius defectus aut carentia n̄ sufficit qo inducit hoc
augmentũ. itẽ qr n. ducio midij aniel et nuqi ad consequendũ
finem n̄ hr libertatm distam ab intentẽ et im suam
ypriam bonitatm aut malam hr. item acty intriy et diviny
voluntaty qz sd. i imperatus ab alio actu hr bonitatm aut
malã diversã ab ea q̃ obtinet actui imperanti —
ofrat 2o n. acty intriy efficit et extrĩum ut docet D. hic
ar 4 et q. 24 ar. 3 et 2a2 q. 76 ar 4 ad 2m qo acty
extriny addit intrõ aliqm bonitatm aut malam alr n. quo
pacto illũ efficeret. ofrat 3o n. acty extriy n̄ e boniy aut maly
et denominatm externã. sd et internã, alr n. n̄ erit ypnĩ boniy
aut maly. sd figuratibe sicut medicinã sana. s. q n̄ erit
ypni remunerandy L puniendy qo hr acty extriy ipse
bonitatm aut malã moralẽ ypni dictã: rursus eadẽ fra n̄ pt
ẽ in pluriby sbiy nisi 2m diversas siui pty qo n̄ e eadẽ bonitas
aut mala in actu extrõ et in intrõ sd diversa e additã
s ea q̃ actui intrõ superaddit eam auget —
Ad argum̃ D. disquirendo ant acty extriy hr ppyiã suã
bonitaty aut malã q̃ sufficiant ad obtinendã qndã bonitatm
aut malã. scdo ant q̃ sufficiant ad ypriã bonitatm L malã
frali diversã ab ea q̃ obtinet actui intrõ et qm i in augeat

nego ans n. ad bonitatem novā aut novā malā requirit novū
voluntariū quod n. requirat nova libertas vel actus ex^{ti}
n. afert novum voluntariū ideo n. afert nova bonitatem
aut malā deinde ad novā bonitatem requirit novū motivū honestū
quod n. afert actus externus —

Ad 1m oppositum negat m. et ad eius probationem dicimus licet
omnino negam quod ad exercitiū n. addere meritū vel demeritū
intentionem eidem verū vel de actu imperato quod si omnino negô diceat
n. dat peculiare meritū aut demeritū si de actum actus esti
meritorii aut demeritorii et si addunt condit. ad meritū vel deme
ritū requisitus —

Ad 2m oppositum actus internus dici potest efficax et externus eius
actus internus, audiente externo consequitur aut attingit sicut finē
et ita dicitur quodā modo compleri et consumari n. in integritate
vel aliquam bonitatem moralem quam conferat ad suā integritatem
sed integram et bonitatem quandā naturalem externā dici etiam potest internus
actus efficax vel externus eius quod homo potest externū actū facere
n. potest facere peculiarem et efficacē voluntatem nisi quia externum actū
cū voluntas peculiari et efficax sit quod operat ut oportet —

Ad 3 oppositum quod bonitas aut malā convenientia conveniat
externus actus per denominationem internā formalis bonitas aut mala
sī convenit illis vel externam denominationem ab actu interno cū quibus
faciunt actus externum unum intentum morale eo quod actus externus
per se bonus ut sub imperio et unusquisque bonitas consistit in hoc
quod sit actus voluntarius et liber hanc oppositum cū ratione et lege
et factus ex honesto motivo legi et rationi consono atque hinc constat
ex actu interno et externo n. conponi unū adequatū morale neque ideo
bonitatem formalem externi addi actus externi —
ob: 6o con. obiectum impossibile n. potest dari voluntas efficax
ergo ille cui externus actus impossibilis est defectu potestatis n. poterit habere

efficacem voluntatem illius quam tamen habet quod contrarium actum exequi
unde fieri nequit contingere ut voluntas careat contrario actu
defectu potentiæ quæ bona et meritoria sit ac voluntas cum
contrario actu coniuncta cum ista sit efficax confusa voluntas
et non altera. Ad 2um concedo obiectionem reipsa impossibile quod tamen posse
reputat potest dari efficax voluntas oppositam a simplici velleitate
unde qui existimans actum internum reipsa impossibilem esse sibi
possibilem habere eius voluntatem quantum in se intentione suam efficacem
habere actum æque bonum et meritorium ac in actus alterius cum
actu contrario coniunctus —

2o Ad 3am obiectionem existimatum impossibile potest dari voluntas
efficax ex vi intentionis quæ talis dicatur quæ distinguitur simpliciter
velleitate seu inefficaci etiam ex parte intentionis quæ tamen si posset
non procederet ad exequutionem huius efficaciter obtinet actum huius
quo penitens vellet non peccasset quod adverterat eo modo cum sibi impos-
sibile inveniret in casu quo aliquis captivus arctius tenetur
in carcere astrictus. Inadvertenter putans esse sibi impossibilem illud
tamen adeo efficaciter vult ex vi suæ intentionis ut reipsa illud
exequeretur si posset voluntas autem hoc modo efficax est
explicatur hac voce vellem si possem tamen perfectione moraliter
et tamen meritoria ac voluntas omnino efficax est cum qua simul
quæ dat facultas exequendi est voluntas explicatur hac voce
volo hoc facere — Sectio 5

Ultima difficultas cum argumentis solvuntur —

ob. demum, potest, contra nostram doctrinam quæ subeunt reipsa martyrium
obtinere aureolam martyris et peccatorum omnium remissio quoad
culpam et pœnam quæ non conferuntur habenti voluntatem efficacem subeundi
martyrium quod signum est non dari tantam bonitatem in actu interno
quantam in interno et externo. Idem argumentum fit in aureola virginis
et in aureola doctoris. Idem fit in suscipiendis sacramentis
non maiorem gratiam percipit dum illa reipsa recipiunt quam illi
qui ea cogitant recipere —

confrat. 2° n. omn. pena purgatori remittit cui pro quo de facto
oblatum e misse sacrificium quam ei qui voluit pro se offerri
confrat. 2 n. m.a gratia tribuit ei qui illa e assignante
a pontifice pro indulgenciis consequendis de facto recipiunt quam ei
qui volunt eam recipere — confrat. 3° n. qui actum contra sui homo irre
gularis ut excommunicat et punitur a iure v. ab hoc n. tam pro
actum interiorem quo in actum externo conjuncto cum interiore maior bonitas
arguitur quam in solo interiore —
Confrat. 4 n. pro actum externo scilicet actui interiore speciale premium
accidentale ut dd. communiter docent ergo et actum externo addit maiorem bonitatem
interiori quia ubi non e maior bonitas non e dignitas maioris premii
specialis et accidentalis confrat. 5 n. externe largicioni elemosine
assignatur specialiter in sacra magnum premium et durum valde. vr. aperire
n. pluribus premii tribuendum est iis qui reipsa amplissimas facultates
pauperibus erogarunt quam iis qui ob propriam inopiam nil aut
parum erogarunt —
Ex hoc arguo et exemplis adductis in meis confrat. nempe
pro viatore actibus externis augeri per se bonitatem moralem nempe augeri
meritum correspondentem actibus ex opere operantis. sed augeri
etiam per actus meos sanctos assignatos iis qui assignari a d. multa
privilegia tum quia ex iis resultat gloria et honor deo ipsi
ergo operanti et eximiis diversa bona proveniunt et hinc rei
mors actum tolerata pro christo excruciatum publice docendi christianam
fidem intemeratae virginitatis candor sacramentorum actus suscepta
dicunt ex opere operato meritum augeri significare et super
alios conferri quos non conferunt ex opere operantis —
Ad 2m confratem virtute e quod in illa dr. id autem provenit
ex hoc quod quod operis pium de facto offert accedunt alia satisfactio
et impetratio et ideo e maioris fructus quam si non offeratur ad
3m confratem pontifex assignare potest ea opera que voluerit iuxta
conditionem

simplr necessã ad asequendã indulgentiã emisse sufficiate
elargit ut illis n̄ aposiri n̄ poterit aliquis cam adjiciet ad
quā sfratr' eclesiæ et republicæ n̄ pertinent intu ac here
separatū ab opere. Lige q. n̄ sunt in q. iudicant n̄ dicere
q. facile et sine alio detrimento omitt' possit ignobis
et exiguā grauitatem dñnet —

Ad 4m sfratm omiso anti loquendo salm de pmio accidentali ampto quale forte ē gaudiū aliqd de opere ex pro-
ingat eo n̄ ad uiy m pmiū sufici donitas mali ē
addit actui intro et qd ē sdicio sine qua n̄ sfert dux aureo-
marthrij — dd. neq. passa indulgentias ad q. sfratm
primiū assignati in elargitioni elemosine q. mensurā boni
affus afecti alij circunij ad meritū sdurentis nec ē cur
durū videat qd si voluntas sit equalis et cetera paria
sint equali meritū scedat q. etr impsoam dys sm adus
ostras —

Ex dictis in hac seri asequendis sequit' 1o dictū illud d. aug
qd. hic ic magna dispensia dyreos vohim pro opere
requirat iterum ā sine ulla exceptione intngat quoad bonitate
et meritū pprie dictū et de opere ex ho sive ingat quoad aliu
huic aliquas exceptiones quas ibi ponit glosa et colligunt
ex a dictis. n̄ in is locū n̄ hic in voto sfitendi & cuiquid
aliqd aliud sacramentū — n̄ votū sfitendi inclusū in
striciona requirit p opere qd ad subā iustificationis qd ibi
intendit aug. ut sponit salas li. hac n̄ tm requirit p opere
qd ad mū s. emititam iustificatū qa tm ora remisione
guati quoad penā consequit q. cū illo voto opus ipsū sacramen
2o locū n̄ hic in voto marthrii & in voto docendi quod
aureola q. n̄ sfert nisi adiungat opus ipm. idē de voto
virginitatis docet ibi glosa sed n̄ ē acomodatū exemplū ut loquit
salas ū qd si femina violentr corrumpat n̄ amitt' aureolam

unde etiam quoad auriolam voluntas requirat quod facto 3o aperit gloria non habere locum in praeteritis aut in futuris sed in praesentis non si quis vellet se bona fuisse non propter hoc esset ausi fuisse etsi quis praedonare se post antea ... non propter hoc ausi monstret —

Sed rationandae ista limitatio est quod voluntas etiam de opere praeterito habeat quoad duratione aequalem esse est vero involuntarie quod opus fuerit propter hoc esse faceret aut fuisset et factum cum eo roges addunt suadens quod 4o aperit gloria locum non habere in alio mundo sed in ipso sed limitatio hic admitti sim... cum merito aut demerito non autem cum bonitatem aut malam est in alio etiam vita inter opus et voluntate profunda bonum est voluntas bonae ex obiecto et circumstantiis —

Sequitur 2o quod dictus actum in hoc non addere actui voluntatis ad ipsum dictanti bonitatem aliquam aut malam et meritum aut demeritum est actus internus non afferet novam libertatem aut novum voluntarium unde actus fidei non addit bonitatem aliquam aut aliquod meritum voluntati generali credendi est dicta actus pie afuisionis ... actus eorum ... alii errores non addunt malam actui voluntatis ad eos dictanti idem admodum dicitur actus eorum non ... et fratres ab ea imperatas liberi ... non addunt malam actui voluntatis sed tota eorum mala in ipso actu positivo voluntatis non impediendi talem motum ... in omissione actus quo deberet impediri est enim quaedam virtualis volitio —

Sequitur 3o eum quod actum externum consequitur non augere malam actus externi nisi ... obiectibus augeat malam actus interni atque adeo quod si 2o si ut in consequentia nullam addere malam actui interno alia est de obiectu consequente externum actum explicari possint

pertinent ad materiam sequatur — Quaeritur 9

An idem actus externus possit esse bonus et malus — vera est ait eundem actum externum posse esse bonum et malum incompatibile non simul. Primo est actus externus v.g. deambulationis aut visionis ut imperari ex aliquo bono interno sit hac parte continuari ut ex alio malo interno succedente ergo erit susceptibilis bonus et malus in quo casu actus externus deambulationis qui physice et in se non est unus et idem sed dicitur multiplex moraliter quia imperatur a diversis actibus internis cum eius moralitas sit illi denominatio extrinseca ab actu interno et a diversis actibus internis habet denominationes diversas.

Deinde quaeritur an simul possit idem actus externus esse bonus et malus et in 2a parte ut diximus ut est idem actus externus eleemosynae v.g. ut scilicet a diversis personis et bonis diversis actibus internis altero bono et altero malo ut si eadem largitio eleemosynae imperetur ab hero ex intentione vanae gloriae et exerceatur a servo ex intentione bona misericordiae aut caritatis quod dicitur —

et in hoc casu Smitum admittit hanc ut var. di ... et negat verificari posse rem eiusdem personae sed haec limitatio falsa est nil obstat quominus idem actus deambulationis aut visionis imperetur scilicet ab eadem persona duobus actibus internis altero bono ex ordine ad bonum finem et altero malo ex ordine ad finem malum sed tunc actus externus qui physice et in se non unus et idem est et multiplex in genere moris dicitur externe bonus ab uno actu interno bono et malus ab alio actu malo ergo non simul susceptibilis et rem diversarum personarum sed tamen simul et rem eiusdem ut idem actus externus esse bonus et malus.

Confirmatur 2 non est totum aggregatum ex utraque denominatione bonus et malus non est bonum quia includit aliquam denominationem malam per unum actum internum malum quia tamen ibi in genere moris sunt duo actus quasi duo secreta ex fine diversis denominantibus inde est unum secretum ex uno actu interno bono esse bonum creatum secretum ex alio actu

intrin malo et malum ad eum motum quo duo actus in eadem volunte existentes alter bonus et alter malus constituunt duo secreta unum bonum ex actu bono et aliud malum ex actu malo —

Confirmatur 2o. quia bonum et malum quod est ratione intrinseca entitatis actuum sunt opposita ideoque nullus actus potest intrinsece bonus et malus sibi simul sibi succesive. bonum autem et malum quod per denominationem extrinsecam moventur eidem actui imperato a diversis actibus intrinsece non sunt opposita et ideo non repugnat ea obvenire eidem actui externo —

hinc constat idem opus quod est vel meritorium et demeritorium extrinsece ratione intentionis bonae et intentionis malae tantum requisita ad meritum et demeritum cum hac limitatione quod idem opus quatenus bonum non possit satisfacere pro illa pena quam meretur quatenus malum sed pro aliqua alia pena non tamen eo majore non tollit culpa malae intentionis a qua opus denominatur malum ita non tollit pena ipsi debita —

Quaestio post huius tractatus de bonitate et malitia huorum actuum inordinate ad conscientiam —

Commentarius Art 5 et 6 quaestionis 19 I II —

In his duobus articulis correspondet post hanc praesentis tractatus et in eis docuit voluntatem deditam ex ratione in 5o. voluntatem discordantem a ratione sive recta sive errante semper esse malam. in 6o duo asseruimus quod si ratio vel scientia erret errore voluntario vel directe vel per negligentiam voluntas concordans rationi erranti est mala. 2mo quod si ratio vel scientia erret absque ulla negligentia voluntas concordans rationi erranti non est mala — D. 1.

De scientia in communi ac de scientia certa et de scrupulosa —

Quid sit scientia et quotuplex —

Lectio 1a

Sciam̄ ē actum intus iudicantis de actis exigendis

dico 1° scia nn̄ est frequentiore usu sicut aliquod pertinens ad intum ita dr̄ 2 2ae q. 77 ar 13 et l. eior 1a pt 1° patet in ss. cultis et scripturis q in ea tribuunt scia n. genesis 43 fratres Iosephi significant se nescire autore furti quod illis imponebat ita loquunt n. e in scia nostra quis posuerit pecuniā in marsupiis nostris ecclesiastici 7 dr̄ scit n. scia tua te crebro maledixisse aliis. ad rom. 2 testimonium reddente illis scia ipsor testificari autem n. ē voluntatis q ē intua ... intus q loquitur et testificatur et 2 q testimonium mihi perhibente scia mea ac deniq. 1a corinthior 12 et alibi tribuitur sci. q aliquis defendat dirigat et silia alia q ad intum pertinent — —

pt 2° ss. pp. n. basil. initio proverbior vocat sciā nale iudicatoriū aius damasc. l° 4 c 23 cam appellat Legem intus nostri Ieron. cū aliis in illa ezechielis visione exposita c 1 per aquilam inaā sciā sit perspicacitatem visus et de illa explicat d. romanor 8 q et hoc nemo novit nisi spus hois q in ipso ē et ipse spus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilis greg. 2° moraliū c 13 ait discernimentus ū nuncium q ad sciam requirit. origines l° 2 in epam ad rom. appellat sciā spum correptorē et pedagogum aius ac deniq. S. bernardus l° de scia c 2 ait sciam ū eugi cordis sciam —

pt 3° ex ipso nnō scia quod a verbo scire sicut conscius derivat scire autem et scium ū simul aliquod scire et reputare quod nil contrarius proferat per id pauli nil mihi scius sum. et illud poete nil sscire sibi nulla palescere culpa. ostat n. sscia pprie accepta n. pt. spm ad voluntatem pertinere eo quod ssia ē quod nescum quod nos repugnantis inrogat et ...

actus autem et habitus in voluntate, cognitionis non sunt semper necessarii —

Dico 2. frequentius et proprius accipi solet conscientia pro actu intellectus iudicantis de actis et agendis, quo iudicantur bona vel mala, turpia vel honesta, praecepta, prohibita, licita et consulta. Probatur prior pars, quia conscientia sumi proprie pro actu, quod patet ex proprietatibus quae attribuuntur in scriptura et usu conscientiae; obveniunt proprie actui intellectus, ut testificari, obligare, accusare et increpare; testificari non fit proprie pro actu intellectus et multo magis obligare, quia habitus non obligat nisi actuale dictamen cogitatur, similiter non accusat nec increpat nisi actualis cognitio. Deinde agere contra conscientiam dicitur incurrere malum, quod neque de potentia neque de habitu potest verificari. Ac denique conscientia dicitur deponi respectu actus, quia nec potentia nec habitus deponi dicuntur, ut constat quod haec propositio dicatio et acceptio conscientiae —

Cum hoc tamen stat nomen conscientiae minus proprie accipi et dicari interdum habitum aut potentiam intellectus, interdum obiectum, interdum etiam animam ipsam cuius homo sub conscientia, ut ex 1a acceptione pro potentia accipitur id quod dici solet vermem conscientiae non extingui; non enim semper sit in actu vel habitu, semper manet lumen rationis quod suis temporibus urget. Ex 2a acceptione pro obiecto dici solet aperire conscientiam in confessione, id est, quod quis tam indicat, et similiter dicitur conscientia mundari, quod aufert id quod conscientia in hoc accusabat. Ac denique ex 3a acceptione pro ipsa anima intelligitur illud ad Hebraeos 9: emundavit conscientiam nostram ab operibus mortuis —

Quod vero actus ipse sit iudicium intellectus de actis et agendis, ut diximus in 2a parte assertionis, probatur, tum quia est quaedam fides seu credulitas, tum quia conscientia est vera aut falsa seu erronea, probabilis, dubia vel certa, quae omnia conveniunt proprie iudicio intellectus, tum etiam ex effectibus propriis increpandi et testificandi, quos tamen

in hoc. sunt etiã illi manifestat quod sit honestũ l turpe sequendum l sequendũ aut fugiendũ atq. hinc ulterius constat hoc iudiciũ esse de actis l agendis ratione honesti l turpis dictans eos obligat l excusat —

Opponit ut cũ durando in 2 d. 39 q. 1 q. nullus pot agere sed actuali iudiciũ practicũ quo aliquod agendũ iudica q. l scia consistit in actuali iudicio de agendis nullus potest sed scia agere R. negando ans n. iudiciũ practicũ actuale de agendis sed scia n. imponit aliquam necessitatem voluntati libertatem quoad exercitiũ et etiam quoad specificationem ostensum oppositũ sub ratione boni —

Dices si voluntas amore efficaciter aliquem finem et intus iudicium aliquod mediũ esse simpliciter necessariũ ad eius consecutionem n. pot voluntas n. amare tale mediũ q. scia imponit necessitatem voluntati. R. omisso ant negando csã n. iudiciũ illud n. e de honesto et turpi sed de utili l necessario ad consequendum finis et ideo n. e iudiciũ scie —

Rogabit aliquis quem habitũ generent l ad quem habitũ spectent actus isti q. scia dicunt R. cũ var. de 19 q. 1 et cũ salas tr. 8 de unico scire l actus isti n. generare unũ et eundẽ habitũ eiusdẽ infimæ speciei nec ad eundẽ habitũ spectare sed ad varios pro actũ varietate n. si iudiciũ scie sit evidens et elicitũ per discursũ de agendis in particulari pertinet ad prudentiã intusã l acquisitã si elicitũ sit sine discursu pertinet ad sinderesim quæ e habitus principior agibiliũ. —

Si tñ verũ et certũ sit ob imbibens pertinet ad fidẽ. de eo hs raro iudicat de agendis in particulari et cũ difficultatibus nisi in perfectis negatiuis ut numquã mentiendũ numquã esse afferendũ deũ cum falsitate et ut etiam l. minus perfecte iudiciũ hoc pertinens ad fidẽ quod de agendis in cõi iudicat

Accusari [illegible] quo iudiciu hoc inuentu sit [illegible] [illegible] ad fidem humana [illegible] [illegible] e [illegible] dicam prudentia si vere [illegible] [illegible] de agendis iudicant quod si iudiciu [illegible] [illegible] erroneu [illegible] ad aliquem [illegible] erroneu 2m varietatem [illegible] [illegible] [illegible]

Sectio 2

Traduntur variæ divisiones [illegible] [illegible] dividitur in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de futuris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicimus examinare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic paulus ad hebræos 10 id quod nullam haberent ultra [illegible] peccati: et 2a corinthios 1o gloria nostra [illegible] testimonium [illegible] nostræ atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reprehendere et accusare

[illegible] vero quæ de futuris dicitur ligare seu obligare [illegible] [illegible] iudiciu practicu quod dirigit et movet ad opus [illegible] homo dicitur operari [illegible] bona [illegible] mala [illegible] [illegible] [illegible] bonu [illegible] malu illud amplectitur utraque deinde [illegible] subdividi [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

2o dividitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bona et in [illegible] sordida seu malam. 3o dividitur [illegible] in vera seu recta et falsa seu erronea [illegible] errantem [illegible] erronea [illegible] [illegible] ignorantia [illegible] [illegible] [illegible] ad eam [illegible] divisiones [illegible] de ignorantia traduntur sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

4o denique, [illegible] dividitur in [illegible] certam [illegible] dubiam, et scrupulosam. [illegible] certa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] certitudo illam sequitur

abs. et physice + aliquid in futurum physica aliquid in certitudo quidam moralis cui petit physice sub. fluere et adiungi in nulla formido sed quae exigua admodum non turbat animum, nec tranquillitatem conscientiae tollit →

Huic opponitur conscientia incerta quae duobus modis contingere potest 1° si desit iudicium practicum et bene fundatum de bonitate aut malitia obiecti de prohibitione aut non prohibitione illius et hinc dicitur conscientia practica
2° modo si tale iudicium non sit bene fundatum sed rationibus levibus innixum quibus homo iudicat aliquid esse illicitum et prohibitum aut prohibitum esse oppositum eius quod occurrit nunc agendum vel omittendum vel factum iam fuit et conscientia haec est scrupulosa et temeraria atque utraque dici potest dubia quia ubi incertitudo ibi dubitatio et formido admiscetur → →

Aliter non nulli conscientiam dubiam usurpant non asserunt conscientiam dici simpliciter dubiam quae ob diversas hinc inde insurgentes suspiciones animus enim iudicium de agendis proferat et rationes quae occurrunt graves sunt quod si rationes sint leves dicitur conscientia scrupulosa sed ut bene observat salas secus 2 quod nullum est actuale iudicium de agendis non est practica conscientia tum conscientia practica loquendo sit actus intellectus reducibiles autem et minus practice appellatur conscientia quia vel in ea non intervenias iudicium de bonitate vel malitia actionis intrinsece tamen iudicium de futuris quibus asserere hoc esse bonum vel malum et intellectus iudicat esse forte bonum vel malum →

Quaestio 2a

An ad honeste operandum requiratur necessario conscientia certa

seu certitudo saltem moralis de honestate operis

Sectio 1

→ non nulla praemittuntur →

Praemittendum in lege est 2a esse regulam humanae actuum cum quibus actus humani ut recti sint debent conferri: alteram extra lex scilicet et praecepta superiorum et alteram intra quae intra nos ipsos existit dictamen scilicet rationis seu conscientia xa enim debet operari voluntas ut eius operatio honestatem humanam atque haec regula dicitur formalis ad differentiam

regulae

obiectiba seu ipsius obi qd her rom̃ regula et mensura cui
quo actus voluntatis conformandi est ut bonitatem sortiat̃ quo
tum voluntas n̄ sit in obm̃ tendere nisi illud ab inde proponat̃
requirit̃ formalis regula proponens voluntati qd obm̃ sit
bonũ ut illud amplectat̃ et qd sit malũ ut illud aversit —

promittendũ i 2º hanc propnẽ seu repræsentatiõ et debere
ita explam̃ ut expresse dicat obm̃ ẽ honestum aut ẽ turpe
sed sufficit qd implicite id dicat ut si dicat obediendũ ẽ deo
observandũ ẽ pactũ restituendũ ẽ alienũ. n. hæc et similia
continent in se bonitatem et rectitudinẽ et proponunt sine mente
aliqd conformẽ roi et voluntati dei mente aliqd dignũ qd a
creã roali amplectat̃ mente aliqd præmio et laude dignũ
et 2m aliqs rõs asserentes ipsi imbilitiẽ honestatem et sicut
per hoc qd dicat n̄ ẽ mentiendũ proponit implicite turpitudinẽ
mendacii —

promittendũ i 3 cognitionẽ certã et obm̃ opinativã et dubiã
dividi per usũ morali in speculativã et practicã speculativa
ẽ in generali dictat aliqd ẽ honestũ vel turpe practicã
ẽ attentis vis circumstans dictat hic et nunc licitũ ẽ aut
illicitũ aliqd facere ut cũ quis dicit nunc mihi in his circumsã
vg. si agrediat me inimicus meus ut me interficiat licitum
mihi ẽ me defendere et vim vi repellere aut nunc mihi in
his circums extremæ necessitatis licitũ ẽ rem alienã
accipere prior cognitio ex his n̄ dr speculativa qa n̄ ordinat
ad opus n̄ e hac roe etiam posse dici practica sed ut distinguat
ab ea cognitiõ ẽ conformius ad opus morale dr practica ea
sic ẽ considerat rem in singulari sub vis circumstans prout hic et nunc
debet mandari exequi —

ut qb cognitio speculativa n̄ parũ conducat ad dirigendos
humanos actus qa ex cognitione speculativa dictante aliqd in eo ẽ licitũ

vel illicitũ

colligimus frequenter aliquid in particulari esse licitum vel illicitum quod tamen cognitio speculativa non considerat specialis circumstantias, quae in singulari occurrunt, ideo non semper est ei regula sufficiens ad actiones nostras dirigendas, id ratione specialis regulae, scilicet cognitio practica considerantis in particulari omnia quae in opere occurrunt, iudicantis quae omnibus rite pergens, hic et nunc hoc esse licitum vel illicitum, quod speculativa cognitio considerans, tamen generaliter ecclesia in qua dicitur ieiunandum esse in quadragesima, attendendum potius est practica cognitio, quae considerat ieiunium in hoc homine in particulari quod valde nocere saluti et multum bona impedire.

Praemittendum est quod cum quae haec cognitio speculativa quod aliquid in communi sit illicitum debere tamen hanc similem cognitionem practicam qua iudicat in particulari tale opus in individuo contemptum sub ratione illa communi esse illicitum nisi specialis aliqua ratio occurrat quae illud excuset, ut si alicuius speculativa iudicat illicitum esse edere carnes die veneris, debet tamen iudicare hanc comestionem in particulari esse illicitam nisi infirmitas aut alia ratio excusans intercedat. Fundamentum est quia cognitio speculativa et practica ut modo sumuntur solum differunt tamquam propositio universalis et particularis, propositio autem universalis nequit esse vera quin particularis vera sit.

Et prima haec. Secundo dico illi est an supposita scientia speculativa certa de re in communi possit haberi scientia practica dictans opus aut dubitans de aliquo particulari, ad quod dicimus cum doctis recentioribus scientiam speculativam certam de re in communi quae non est omnino universaliter distributiva posse admittere scientiam practicam quae de aliqua re in particulari opus dictet aut dubitet quod implicat. Secundo dico posse scientiam speculativam certam de aliqua re in communi uno modo omnino universaliter distributive comprehendendo omnia particularia sub omnibus circumstantiis. Et supposita tali scientia ita speculative certa non posse haberi contrariam scientiam practicam quae opus dictet aut dubitet de aliquo particulari quod sub illa universali contineatur

obtineri per rationem quam diximus —

2o modo potest dici scientia speculatibus certa deri in communi non omnino ultra distributive, sed ut plurimum, et tali scientia supposita potest adhuc haberi scientia practica dictans opinionem aut dubitans de aliquo particulari propter specialem aliquam rationem. ratio huius quia scientia per hoc solum quod certa sit de re in communi ut plurimum non extendit quodlibet particulare sub omnibus circumstantiis, sed locum relinquit exceptioni alicuius particularis propter specialem aliquam rationem —

his premissis non dubitatur in presenti de sufficientia iudicii certi certitudine physica vel morali, non certum omnino est sufficere ut actus honestus sit iudicium certum physica vel morali certitudine; nulla enim mora fit actio in iudicio quod tali obiecto cum potest quam certitudo physica, et proinde nil amplius petit potest in eo iudicio. deinde quia rara est certitudo physica et quia sufficientissima videtur moralis ad inculpatos et honestos mores, et quia cum morali certitudine adiungi potest non nulla formido et dubitatio idest si illa interveniat actus humani non viciantur dum modo homo iudicet rem ut moraliter certam et oppositam ut moraliter impossibilem. dubitamus igitur in presenti an ad honestatem actus requiratur semper iudicium certum certitudine physica vel morali vel sufficiat iudicium probabile de honestate obiecti —

nec dubitatur etiam in presenti an ad honeste operandum requiratur scientia quae possit dici practica certa moraliter quoad directionem; non ad hoc ut talis dicatur scientia non requiritur eam modo cognoscendi ut certum sine ulla formidine partis oppositae; sed talis quae supposita congruenti diligentia dictet probabiliter aliquid ut honestum et quod restringat obiectum reipsa. aliter si haberi prudenter sequi voluntas et non peccat eam sequendo sicut nec peccat qui sequitur malum invincibiliter ignoratum et bona fide existimatum honestum et in hoc sensu admitti potest requiri ad honeste operandum scientia practica certa moraliter quoad directionem, seu quae ita voluntatem

dirigat

ut voluntas non peccet cum sequendo dubium ergo quaeritur an ad honeste ope-
randum requiratur semper scientia certa de honestate operis sive in modo
cognoscendi speculativo aut practico certa excludens omnem formi-
dinem aut verisimile iudicium de probabilitate partis oppositae —

Sit conclusio 2a

non requiri ad honestatem actus scientiam certam sive physicam sive mo-
ralem in op. 10 2 tractatu ultimo voce decimatertia dubio ultimo Sil-
vester summa verbo opinionis ... Almainus tractatu 1o moralium ...
Armilla verbo opinio no 2 et nab. de legibus autem no 10
et sequentibus et de poenitentia de 7 docent requiri ad honeste operandum
iudicium practicum certum de honestate operis excludens omnem formidinem
partis oppositae. Fundantur in ea illa quod sine scientia certa de honestate
operis aliquid operatur exponit se periculo peccandi et consequenter
peccat ergo ad honeste operandum requiritur semper scientia certa
de honestate operis —

Arguitur probatur non scientia est non certa de honestate operis videlicet
cum formidine et iudicium operans parte illud opus esse illicitum
ergo est ita sequitur operans operatur cum formidine et dubio exponit
se periculo si illud in re illicitum sit et proinde periculum amat
et peccatum non fugit contra illud Ecclesiastici 3o qui amat periculum
peribit in illo atque adeo applicari potest illud ... 1o ... quasi
grave est et indicium in re dubia certam proferre sententiam et refert ... grave
2 ... quod ut homo recte moraliter operetur oportet excludere omne
dubium quod non fit sine iudicio certo saltem practico. 3 praeterea non
ad honeste operandum requiritur prudentia tamquam regula dirigens
sed prudentia est certa cum sit virtus intellectualis de cuius ratione est certitudo
ergo ad honeste operandum requiritur certitudo in cognitione dirigente
seu scientia certa —

Dico tamen 1o ad honeste operandum non requiritur scientia speculativa
certa colligitur ex dd. referendis et sequenti opinione probatur ratione est
licet non detur scientia speculativa certa immo licet detur dubium speculativum
vel

Ꝓt dari iudiciū practicu certū de honestate operis sed iudiciū hoc seu sciā practicu certa sufficit ad honestatem operis ergo n requirit ad honestatem operis sciā speculatiu certa m admittit ab oibus et probavit afortiori ex opinione sequenti m vero ꝓt n bene ꝓt aliquis certo iudicari in tali l tali casu dubiū speculatiuū sufficere ad honestatem actionis ꝗ in dubio meliorē ē conditionē possidentis et ideo tuto ꝗs retinere rem de qua dubitat, an sit propria l aliena ꝓt etiā quis certo iudicari cum contrariū aliquē licitū ē sequi opinionē probabilem qualis ē hec l illa eamdē certe afortiori probant. rones eius sequentis —

Dico 2o ad honestē operandū n requirit sciā practica certa de honestate operis sed sufficit iudiciū probabile cū formidine Abbertius [illegible] imo [illegible] quis habeat iudiciū probabile ꝗd tale opus sit illicitū ꝓt illud licite amplecti si tamē probabiliter iudicat illud ē licitū ita enrriquez l° 19 c 11 corduba l° 3 q 5 [illegible] 3 med. 121 q 19 ar 6 lud. 2 p. summe tit 8 c 17 Azorius p. 1 instit. l° 2 c 11 et 12 Lessius l° 2 c 29 dubio 8 no 68 Sairus l° 1° clavis c 4 vazq 121 de 62 c 4 Sala 121 tit l° tit 8 de unica sect 9 et thomas sanc to l° operis moralis l° 1 c 9 —

Ꝓt 1o q. si aliquis actū eliciat eo ꝙ probabiliter iudicat ē licitū et honestū quamvis iudicet forte ē malū et quamvis habeat ambiguitatem formidinē aut dubitationē et itē suspicionē de malicia quia nec reflexionē facit nec adhibet rones inopositū nec infirmitatem rationis quibus eius opinio innititur tamen iste n elicit actum malum ergo elicit actū bonū et honestū quamvis n habeat sciā practicū certā —

Anq ꝓt n ad malam actionem requiritur actualis et formalis iudiciū sciēs l dictare de ipsa mala l de formali intrinsece mala.

aut ad minus requir. iudicium virtuale et implicitum, hoc e[st] ut ocurrant rones dubitandi de malitia actus aut operatus, ergo si non dictat iudicium non rones dubitandi ocurrant, non redditur actus malus. prob. hoc, quia non malitia actus sumitur a malitia obiecti e[st] representata fuerit vel potuerit et debuerit representari, sed tunc non representatur malitia obiecti ut constat, non potuit et debuit representari cum non semper teneamur aut possimus de malitia operatus cogitare, ergo cum reddit actus indiferens in individuo maxime existente modo honesto, qualis tunc datur, non possit tunc evadere actus malus, evadet bonus et honestus e[st] modo et obiectum qualiter tunc et opinative cognitum sit —

prob. 2o ad honestatem actus seu ad honeste et recte operandum non requiritur met[aphysica] persuasio, quia ad prudenter operandum non cum prudentia sit regula humanorum actuum iudicium, quod suficit ad prudenter agendum suficit etiam ad agendum honeste, sed ad prudenter agendum non requiritur omnimoda certitudo, sed sufic. iudicium probale cum aliquali formidine, ergo ad honeste agendum non requiritur omnimoda certitudo, sed iudicium probale suficit. min. prob. non aliter vix quis auderet operari liceret, et qui in operari quamquam vitare possit imprudentiam, cum res practicae sint cognitu dificilimae et variis opinionibus subiectae —

confirmatur et explicatur amplius hoc, ratio non ad honeste operandum non requiritur met[aphysica] persuasio, actus enim e[st] communiter et moraliter loquendo potest ab omnibus haberi, sed certitudo non potest communiter et moraliter loquendo ab omnibus haberi, ergo ad honeste operandum non requiritur certitudo. min. prob. non 2x certitudo potest hic cogitari, 1a e[st] directa seu de obiecti bonitate operis aut actus, altera 2a e[st] seu reflexa de bonitate ipsius actus interni amplectentis illud obiectum iudicando scilicet bonum fore actum internum, quo in his circumstantiis tale obiectum atingat et consequenter bonum etiam fore externum actum inde provenientem —

At vero neutra certitudo ex dictis requiritur ad honestatem actus, ergo non requiritur certitudo. hoc min. prob. non in casu prior certitudo nullo modo requiritur cum minime faciat adversari cum raro ad minus

imbuiti

imbecilli possit etiam apud viros doctos. deinde probatur eadem minor de 2a certitudine nam raro homines presertim ignorantes reflexionem faciunt super suos actus et raro revocant opiniones vel dubia illa speculativa ad certitudinem practicam neque cogitant frequenter de suis internis actibus aut de eorum bonitate vel malitia ergo cum condemnandi non sint in omnibus his operibus sed approbandi ut honeste operantes nisi aliunde actus suos vitient. dicendum est ad honeste operandum non requiri ullam certitudinem de honestate obiecti aut operationis —

probatur 3o si homo ita cogitet de malitia actus aut operationis ut pervenire non possit ad certitudinem directam nec ad reflexam circa quod de bonitate aut malitia obiecti sint contrariae opiniones probabiles hic in tali casu potest honeste operari quamvis nullam certitudinem habeat de honestate obiecti ergo talis certitudo non requiritur: antecedens probatur quia non est certum sed tantum probabile quod sequi liceat opinionem probabilem aut minus probabilem relicta probabiliori sed non est contra hoc opiniones diversae: at vero circa opinionem minus probabilem datur dubium aliquod practicum maxime in hoc docto sententium certum est sub opinione quod sequi liceat opinionem etiam minus probabilem ergo absque ulla certitudine directa vel reflexa sed cum dubio practico potest dari actus licitus et honestus —

Confirmatur 1o nam aliter neminem posse dari honestos actus sequentibus opinionibus diversis de honestate et valore contrahendi ac similium actionum si opinio damnans actum sit probabilior altera quae probabile est non esse licitum sequi opinionem minus probabilem et minus tutam relicta probabiliori et tutiori hoc autem videtur absurdum cum inde sequeretur [illegible] omittendi praeter istos timores multi actus [illegible] et rursus quos viri doctissimi approbant. confirmatur 2o nam durissimum apparet obligare aliquem ut propter aliquam formidinem aut iudicium probabile de oppositae propriam opinionem etiam probabiliorem in praxi relinquat maxime cum raro possimus absque formidine opinari —

hic probatio et 2a confirmatio deservit ad probandam 2am partem quae inquantum
10 cam sequendimus ad illum qui iudicium probabile habet quod habeat

opere

qui ilicitum mo ꝑ utraq ꝑ nondu i ijs n adversari dt m li
ꝗd libito d. ar 13. negari videat oppositum sufficere ad hony ꝗ operādi
ꝗd cu ea i dubitatio ingendy i ut exponunt mid. c 29 ar 6 uz
et tomas san. l° 2 opery moraly c 9 n 2 dedubitare c opoctm ꝗ
de dubitare cu ꝑvalitatem unde tmtu dout st ꝗd si ꝑtr opoctm varitu
aliquy indubitatm incideris ꝑvalitare sup opoy n ꝑossit indi
opoctm sequi ꝑossit autm si in tali dubitm n inciderit —
ad fundu initio adductu dr negando ary i ad ciy ꝑvatm dicimus
id n sufficere ut quy dicit se exponere periculo ꝑeccandi id hoc
illi soli stingere q operat credeny aliqd e ilicitu et n huy ꝗ
ꝑvali dicantm e licitu u in hoc sensu exponendy i Locy
ecclesiastici quo ꝑt cum q timere aut sine necessitate u causa ꝑ,
omitte se periculo cognito violandi malr aut cum frater legem
ꝑvate omittere u hoc i ꝑpric periculum amare illi vo q n cognitiy
de periculo aut necessitate. Se sufi causa ducty committit se in periculo
violandi malr tantu legem dei n dt amare periculum —
ꝑtra ꝑt idt dictu exponi ut velit cum q amat periculum inuti
sese in malu illud cuiy periculo se exponit sibi licite se expon
sibi ilicite. ad dictu d gregorii dicimus ꝑvatu e ꝑferre in causa
dubia certa dannaris sta tunc qa iudex n sequit opinionem
practicā ꝑvali d speculaba nempe ꝗd ab hoc hoc omisu fuerit
delictu u ꝗd homo ipse sit pena digny tun cm qa discordat
a scia practiu certa e afferit nullu e puniendu nisi ciy delictu
certo fuerit ꝑvatu —
Ad ofrastm dr negando m si loquat de prudentia nali n hy
n debet e certa in mo cognoscendi sine formidine id sufficit ꝗd
sit practiu certa moralr quoad directione ehy certu i talr illa
voluntatm dirigi ut eam sequendo n peccet. arg hec cm certitudo
in dirigendo sufficit ut prudentia humana inter intualy virtuty
numeret —
Q° 3
ꝗd sit scia scrupulosa et an liceat agire cā illā —
Sectio 1a
ꝑmittitur aliqua et resolbit q° —

p̄mittendū ī 1° scrupulū pū 2x sumi 1° p̄ remorsu seu cognitē mordente et pungente p̄ uati p̄terit ut 1° 2 regum c 25 n̄ sit tibi hoc in scrupulū cordis ḡd fuderis sanguinē ignoxiū 2° sumit p̄ ratione sē oferente 3ᵃ honestatem actus futuri q̄ hoīm induuit ut credat l. dubitet actū fore malū sibi actualr id credat uat de eo dubitet sibi n̄ atq hec si grabis sit larc tmtū dr scrupulus si v° lebis p̄pri et strictē hic roīm scrupuli—

p̄mittendū ī 2° p̄uatū ū agere 3ᵃ scrupulū p̄udentm ex iis roīb q̄b insualis reddit operanti opinio aperiens actum ū honestū q̄ualis ū solent q̄ apd illū ss magni ponderis. rō huius ī qᵃ ut aliquis honeste operet necessum ut resperet saltm p̄uale ū actū licitū—

p̄mittendū ī 3° p̄uare cum q operat q̄d n̄ indicat ū verum nec p̄uale actū ū honestū et licitū sd ī in dubio stricē sumpto et cū totali suspensione rō ī qᵃ q sic operat n̄ hū iuditiū de honestate nec de p̄ualitate honestatis actus hoc autm ī simplr necessū ad honeste operandū ut constat ex q̄e p̄udenti. his itaq, remissis p̄cedit diffq̄ 3ᵃ scrupulosā cōiā p̄pri sumptā seu 3ᵃ scrupulū p̄pri et stricē dictū ortū ex lebib roīb an licitū sit agere 3ᵃ talem cōiā scrupulosā—

negant Ludobicus Lopez lyi instructorii c 3 § ex quo sequir et manuel rodrigez to 2 summe c 41 n° 3 fundū ī n̄ ad honeste operandū necessus ī aperturus intus saltm p̄ualis de honestate operis sd urgente scrupulo deficit hic apertus q° ut opus sit honestū deponi debet scrupulus. ostrat ex c inquisitioni de stᵃ excomunicatis ubi cū sermo sit an sine hoiis sm scrupulū de valore matrimonii abstinere teneat ab eius usu sic dr cōiā lebis et temerarie credulitatis explosa q̄ verba indicant ad licitū fugii usū prius scrupulū seu illud temerariū dubium ū explodendū—

dico tm 1° licitū ī operari cū cōiā scrupulosa an aliqd sit p̄uatū

q scrupulus n̄ dispensat sibi certo dijurnat sibi probabiliter existimet
cū scrupulus ita vala 121 de 2 e. 11 p.to 1 enriquez 10 s lumina
l.o 1 c. 3 vaz 121 10 1 de 67 c. 2 azorius p. 1 institu l.2
c. 19 salas 121 10 1o tr.u 8 de unica sect 29 thomas san. l.o 1.
operis moralis c. 10 n.o 77 suarius 12 e. 19 ar 6 de 10 regula
2 et alii multi antiquiores quos ipsi referunt pr. rōi qua s.
liberet fundū addumt q.a ad honeste operandū sufit inditiū
probale de honestate operatis ut probabimus q. prudenti 10 e5 scrupu
psebiti in m.e n̄ amittit hoc inditiū ergo e5 scrupulus n̄ dispensat
erit honesta operatio cū illo tanta. m pr n̄ scrupulus prudu
et lebi fundō id id q d prudit et lebi fundō insufins i ad excludēd
certitudine practicā et morale inoperādo ut co si ostat ergo aforcior
erit insufins ad excludendū inditiū probale sufins ad honeste
operandū. —

deinde q. certo n̄ dispendat cū scrupulus 10 tanti probale rei
respectu eo ipso q d probale i cum cū scrupulū probale i tm cut
carere fundō ergo e5 n̄ dispensat et phumbis reclamet licitū i
operari ca illū. ofrat n̄ gralissi DD. assignant ut preventanū
et saluberrimū consiliū optimū q remediū ad expellendos scrupulos
operari ca illos ergo certū i hoc ē honestū —

et pa hoc p ad fundū ... negando m n̄ Lr urgenti
scrupulo q Lari ita dr et verū dubiū i q.a excludit detractū
assensū alterius p.s n̄ maneat inditiū probale sufins ad hon.
operandū et inde tunc n̄ liceat operari urgenti m vero scrupulo
q ita stricte dr phumq reclamet n̄ tollit assensus contrari p.s
sufins ad honeste operandū. ad ofrarm ... ille ingerendus i
n̄ de vera explosione p q m scrupulus ita deprimat et excludat
ut illū operans n̄ sentiat 10 de explosione Lari accepta rōi cuius
n̄ prodest scrupulo osensus p detractū inditiū illius p.s in quo
versat q d sui assensus dictans eam p.m n̄ licere —

dico 2o optimū consiliū i ad expellendos scrupulos operari
frequenter ca illos ita docent gerson laurentius iustinianus et alii

apd thomas sam. citatu. pruari pt ex apertis similis e ex diversis colligit thomas. san... 2m simili i ex caui. st a latere arboruru dispositi impedit nullu dimobere, et uno sm amoto ceteri corruunt ita neque i autrs scrupulis claudere nec eos mobiri pati —

2m i ex d. antonino et aliis st cu virga ed obtortae soles in strariu pm influxi et rata permaneat ita scrupulosus et mediu eddu asequat in alteru pm agendo pro scrupulos debet inclinari. 3m i ex med. st ad sinistre consuetudinis vitiu uptis tolendu oportunu remediu i id in camillaturis pmittere sic valde iubat ad scrupulor vitiu abigendo eis n acquiescere pro pro agere —

pd oponunt scrupulosi ob nimiu eos torquentur si nunc ingiunt mors qui proxima n auderemus cu hoc scrupulo vitam dispiedere go mo. cum dyronendus i et n i pro cuique agendu — Rx 1o negando. quam n multa in eo ar oportet facere e extra illu faciendo q st timeri n in illo ar poterat ne hoim mi privaremt. aut traherent in desperatm — Rx 2o in illo cum ar. consultius erit scrupulos oio abiicere et pro eos agere —

instant se ignorare scrupulosos cu et an e illos vexant credant scrupulor limites — Rx unicu remediu cu stare iudicio confessoris aut alterius viri docti cuius id iudicari i q ut cognoscat an sint scrupulosi observet hanc regulu pm tradit valde bene 2 nimpe scrupulositu in una ma ut scoicatis aut voti aut in pluribs et varijs frequenter et absq fundo suffi et roi ssono pd oio iniusti et fribolo dubitare —

Sectio 2

Asignant remedia pro scrupulos —

eddu st a confessario adhibenda et penitentis infirmitatem depellat alia vero ab ipso scrupuloso adhibenda st. 1m remediu a confessario adhibendo i qui penitenti suadeat ed n existimet aliqd cu mortale nisi tali cu cognoscat certo et absq ulla formidine, tali pro penitens poterit scrupulus necesari ut ei suadere expediat nec existimet

aliqd cu mortale

nisi qd tali ũ posit iuramento afrari dic docet. var. de 67 c 2
et idẽ dicit tomas sam. c. 20 nº 22 de usũ ab scrupulis o peccato
alicui mortali ĩ n. monendus ne se confessisse putet nisi ita
certus sit ut id iurare valeat —
2mũ ut confessarius n' admittat frequenter et ingulcerimũ scrupulos
dubia. sd si opus fuerit illũ deterreat verbis ad id armodatis
ut pt aliqd deterrere (ut docet valen. 121 de 2 q. 19 p. 1) adbuc
modo illi pũ intrdũ et pcepto agendi cõa scrupulos qd si alicuius
detrimentũ grabe & scrupulis et anxietatis pateret. ad hoc remediũ
reducit qd confessarius n' pmittat scrupuloso confiteri scrupulos sed ei
imdt ẽ aperire nobis et quarẽ dubiorũ illius in meliorẽ ptẽ
interpretet —
3m remediũ ne confessarius velit scrupulosi psius ut admittat
ad ea confitendum de qbs ipsi scrupuloso dubiũ se benit an ea
fuerit confessus qdo mediocri diligentia cum confessũ fuisse sibi
credulitas n. alicuius rei et pinde confessionis pmissã ĩ in scrupulos
qui certitudo in hoc pciarẽ sicut nec debet confessio deserviri
ut laquei iniciant sd ut bona fide et mediocri diligã pcaiue
explicent crimina et semel explicata sepeliant —
qd. ad ipsos penitentes aliud multa illis cõa scrupulos
ponit remedia iustinianus de disciplina christianẽ religionis 1.
et alii apd salas tr. 8 de unica surc 29 cũ quo et cũ suarez
121 q. 19 ar. 6 de 20 et cum valerio reginaldo tr. de prudentia
confessarii c. 20 magis pcipua assignabimus: 1m sit humilitas
d. recursu poitẽ obsessionẽ ieiuniũ elemosinã et oratm scrupulus
diminuitm aut ablatm pcerte dans n. dona sua largit peni
tentis assidue et pseberanter orantis qt ecm pdere ss hoc pcip
pcurare —
2m observandaẽ simplex et pfecta obedia n' sm. ad
plato et confessarios sd ad alios etiã sapientes et ss viros adhe
rendo eor opinionis et credendo. libus ĩ eos quas ipsi libris
indicant qd rõ suadet cũ unicuique in sua arte credendũ sit quo etiam
remedio uti debent viri docti si scrupulis laborent cũ in causa pp
minus recte glibet

iudicat —

3m. abstrahenda ē cogitacio ab eo unde scrupuli manare solent
q. a scrupuli sunt ad modum 10. et unus ē quasi pars alterius. 4m
advertat scrupulosus ad virtutem equitatis pertinere mitius inter
pretari leges aut precepta et nec Deum nec hominem neque legem ullam
obligare ad impossibile non tamen pertinet id nec tamen moralis in quo
faciendi videamur esse morosi difficiles ridiculi et fabula apud viros
dd. et bonos —

5 cogitandum ē scrupuloso quantam iniuriam faciat Deo qui
iudicat illum esse rigidum et durum exactorem metere ubi non
seminavit requirere frumentum nostrum nec nouit tantum sibi scrupu
losus sed aliis parat duram viam inire cogitantibus dum verentur
ne in eadem incommoda et difficultates incurrant. 6 revocet in memoriam
antiquos alios scrupulosos qui evaserunt qui et pro debitam
et magnitudinem risum movebunt cogitet quoque quemadmodum illis
emersit et eandem viam in aliis explicandis teneat —

7m observandae sunt regulae aliquae generales ut licitum est sequi
cuicunque opinionem probabilem etsi minus tutam et probabile est quod aliqui
sapientes docent abstinendum non est ab iis quae docti et timorati
faciunt. 1. alii tamen sine sapientum reprehensione et damnatione
sufficere mediocrem diligentiam ad veritatem inquirendam et ad exa
minandam si consensio sit mortale peccatum et grave an vero veniale
... ex sibi arbitrari mens 1. et desuper plene deliberationis
vota in dubio an sint emisa non obligare confessiones absque
dolore sufficienti factas 1. dimidiatas non et industria non esse repetendas
etc. —

denique ad haec et alia remedia applicanda non parum conferre
causas scrupulorum agnoscere pro quo notandum ē cum saepe excitato
scrupulos ut plurimum ex ignorantia oriri aut illam imbellicis ex
intendum oriantur in scientia meditare inquirit dum nec ex aliquibus
difficultatibus excitatas et non habere sufficientem peritiam et causa oriuntur

cum ex eo qd demon solet permissu dei ignorantiæ caliginē mentis ofundere
hoīs qa aberteris a consideratē ver ref excitare dubitans etc
direxit oriunt pra ex assuetudine et coloquio familiari exemplo
l. doctrā hoū ignorantiū nimis inquirentiū et scrupulosor.
specialia alia remedia pro specialis scrupulis legi pōt in
valirio reginario c. de prudentia ofysarii c. 11 —

Dº 6. de scia erronea —

Qº 1. An sit peccatū operari cū sciam erroneā —

Sectº 1. ri nulla supponunt —

Supponendū i 1º sciā errori sumi pōt 1º 1º Lat. pro omni qr
errore seu dictamine rōs falso in agibilia moralia et hoc
mō n sumit ut membrū odisjun cā scia pvali n. kepi
ū aut iudiciū verū aut falsū pvalis existimatū verū i eo
falsū iudiciū aperi itinet sub scia erronea Lat. sumpta
2º mō sumit scia erronea etc pro errori q n certus hu
fundū moralr doctis pvali et hoc mō supponit et sumit m
scia erronea n. hic de illa agimus ut di membro odisjunt
sciā pvali e lr extendi possit ad aliqd falsū dictū mult
cā ut doctis reputr pvali et verū —

supponendū i 2º sciā erroneā dividi incam e invincibilis
et in cā e culpabilis i invincibilis dr illa qm n pt peis vincere
seu tollere faciendo id qd in his l. illis circumns pprcionat
pt ad sciendā veritatm i q involuntaria et inculpabilis lt d
res sit qus alias homo scire tenet ut si rusticus crederet
numqm ē licitū iurare cum legitime interrogatus a iudi
qa hoc illi dixere plures ofesarii qus dd. existimavas scia
vº erronea vincibilis i illa qm pt peis vincere aut tollere
faciendo id qd in his l. illis circumns prcionate pt ad sciend
veritatm i q voluntaria saltm indirecte et implicite et i culpa
si de res sit qus homo tenet exp. scire faciendo qd prcionā
debet ad veritatm cognoscendā. huius mi ū solu iudiciū quo
aliquis imprudentr iudicat furari ad dādā eleemosinā n ē peccā
aut accedere ad feminā solutā soluto pcio n ē peccatū —

suppo[sui]ta 2 3o pa.to quando abit de ssciam, enim sequiatur designemus erroneam aut n erroneam i oio ueru illicitu u q ipsu malu a ssciam discordare. hoc n colligitur q paulo ad roma. 14. qui est n. i q fide peccatu i. i. ed n i sm ssciam id sm illam ut istae rum q stylo ipso rum & oib ferigui u latinis Expositoris idē docet apost ad gal. 5 testificor oi hoi circumcidenti se qa debitor e universae legis faciendae. vero s. debito ... salim apperio cui n sati faciens peccat et 1a corinthios 8 qda cu ssciam usq. nunc idoli qsi idolotita manducat et ssciam eor cu sit infirma polluitur. roi ..., voluntas i ppa ... qui sequi debet dictam rois et ssciae.

Pt ham rom ssciam et rō appellat lex mentis nostrae seu menti impressa ed egregie docuit s. Amb. lo de paradiso ... dicit verbis.. dei autem pcepta n. esse in tabulis lapidis atramento legimus inscripta sed cordis nostris tenemus impressa spu dei vivi 2a corinthios 3. qui opinio nostra sibi legem faciat si n. gentes ... opinio ... huana sibi ... dei legem hec Amb. ad mentem apost ... ad roma. 12 monet ut sit rationabile seu rale ut hic textus graecus obsequium nostrum. ... roi esse regulae et legis assentaneu et ... de e. 19 ar 3 asserit rom obligare ... ppom obm malu ac pinde vitandu cuius iudicio si n se sferit voluntas mala erit —

Difficultas mo e an dicta n sm vera sint de ssciam recta et vera sed etiam de roe errante et ssciam erronia. ... ed n defuere q per coem opinionem arbitrarent n cu peccatu agere sa iudiciu ssciae in iis e ... pse et na sua mala; imo recte facere cum q in iis rebus sa iudiciu ssciae operaret; enim ... refert ... e 19 ar 6 et glosa in capite ... 2a e. 1 fundatu ... cu ea nil e peccatu nisi sit sa legem eterna sed discordare a ssciam erronia asserente ... pceptum ed lege d. e prohibitum

cui discordare aliqui teneretur go agere contra scia erroneā non erit
pccatū —
ostrat 1° n. scia erronea inducit pcipiū qd e intrce malum
ut ē mentiendū l. ostra necessitatem, opprimā furandū
p vita pp̄ria l. prcipi sd omittere id qd e intrce malū l. qui
sd id qd e intrce malū n. vr imbolbere turpitudinē aut mali
go operari contra sciā erroneā non erit pccatū. ostrat 2° n. si
aliquis existimet ex scia erronea malū ē. deū sup oia
diligere, et nihilominus illū diligat sup oia n. pt dici qd tali
actu quec cum repugnet ē actū dilexit deū sup oia n. ē pccati
go n semper erit malū et pccatū operari contra sciā erroneā —

Sectio 2a

proponit certa doctra —

dm e operari contra sciā erroneā sibi imbincibiliter sibi vincibilem
dictantem aliqd ē pcptū l. phibitū e pccatū et intrce malū.
hec vero e de fide ut cū aliis pbant vas 121 de 19 c 2 et pontius
san l° 1 c 12 nu 2 qd sairus in clavi regia l° 1 c 4 solū
vocat opinionē verā et salas tu e de unica sur 9 dicat aliquos
sentire ostrariū n ē hereticū sd temerariū et periculosū —

pr. 1° ex paulo ad rom. 14. scio et confido in dno Jesu
qa nil coē p ipsū nisi ei q existimat qd coē ē illi coē e.
et paulo inferius: tu fidē hs penes temet ipsū hē corā deo beatus
qui n iudicat semet ipsū in eo qd pbat q autem discernit si
manducaverit damnatus e qa n ex fide oē autem qd n e ex
fide pccatū e. agebat autem paulus eo loco inquit vas ē gentibus
ad fidē oversis ut exhortabat eos ut ppr scandalū iudeor
abstinerent a cibis q sm legem moisis erant immundi
q ita sm ait in lege christi nullū cibū immundū ē et phi
bitū nisi ei q existimat ē phibitū huic n. pinde e phibitus
ssciā et existimatem ergo si phibitus pro ut ei ad culpam
imputat si comedat deinde exhortat quemlibet ut causa
vitandi scandalū a cibis phis abstineat et postremo docet
cū q discernit & cibos existimans quosdā ē immūdos et n
aliis pccatū omittere si vescat cibo quē putat ē phibitū —

adem colligit. & eodē appqt ad titū 1° oiā munda mundis coinquinatis autm & infidelib nil ē mundū sd inquinatae sū eox mens & cōsciā. i. oēs cibi [...] pqt antiquatā legē ois licent nisi infidelib q arbitrant antiquatā nō ē. idē cūm cstat ex Iob c. 23. & paulo ad gal. 5° ex infra ostende mag cōsciā erroneā pqrie obligari —

pt 2° rōe cōsciaē pxima regula veritatis & malī humā actuū go q opperat cō cōsciam sibi vere sibi falso dictante aliqd ē pccatū delinquit cō pximā regulā humane operatis atq adeo pccat. Ls. n. rō recta & q ē participatio legis divine sit p se regula pxima actuū pauis tm rō regule cōvenit cōsciē erranti nō ut errans ē sd ut recta existimat ab operante —

Cfrat 1° & explicat hc rō n. voluntas nō fert ad obm nisi pu pponit ab intelū unde si obm pponat ut bonū i. ut pceptū a deo pinde se hēt rū voluntatis ac si revera bonū sit & a deo pceptū Ls reipsa nō ita sit & e cōa si pponat obm ut malū pinde se hēt rū voluntatis ac si revera malū & phibitū sit Ls reipsa alr se hēat. go si cōsciā dictet aliqd ē bonū & pceptū a deo & cōsequenter dictet ē pccatū illud nō amplecti actus voluntatis q illud nō amplectit malus erit & e cōa si cōsciā dictet aliqd ē phibitum cū re vera nō sit actus amplectens illud obm erit malus cū pinde se hēat illud obm rū voluntatis ac si esset phibitū. go agere cōa cōsciā erroneā dictantem aliqd ē pceptū ł phibitū ē pccatū —

Cfrat 2° n. si cōsciā falso dictante aliqd ē pceptū voluntas id nolet efficere ageret cōa pceptū qrum ē intelligeret p malum nō alr ac si res illa pcepta esset. cū eodē mō illi pponat go tunc voluntas pccaret et e cōa si cōsciā dictante aliqd ē malū ł phibitū voluntas illud vellet efficere vellet qd ē in se ē violare pceptū atq adeo pccaret. — Cfrat 3° n. si quis pcuciat privatā psonā putans ē regem reus ē lesae maiestatis qa ut dr rē ut voluntate dc [...] & eciatis crimina—

ex aio displicentiae go e facit id qd existimat ee prohibitum (?) tale reg
ac si revera prohibitum esset — Precio 3a

Duas Limitationes veritatis propositae et solutio rationis dubitandi

1a Limitatio traditur a Thomas San. in illo 11 no 8 ubi ait docti
dictam ee intelligendam qd actio vel omissio liberae sequi non cau
deremus in quo non est sacrum sumere sepeare non audiendo
sacrum die festi nihilominus non peccaret et sicut qui manu violen
ab alijs mota clericum percuteret nec peccaret nec excommunicationem
incurreret Licet crederet existimans peccare ratio huius limitationis
est qa ad peccatum requiritur libertas qo auto sine libertate nequit
ee obnoxia peccato —

2a limitatio eximit in hac illis verbis dictantem aliqd
aliqd ee praeceptum vel prohibitum qa nostra ratio non ingerit dictamen
qua aliqd indicat honestum non tenemur velle ea oia
qe licita vel honesta arbitramur id ingerit tantum dictamen
qua aliqd indicat praeceptum vel prohibitum pumpto faciendum
seu obligatorium aut pumpto vitandum et omittendum vel illicitum
et turpe seu malum moraliter —

Sedi Limitatio locum habet qd obiectum indicat indiferens hoc
nec praeceptum nec prohibitum tunc non licitum erit vel obedire vel non
obedire rationi ut si errem indicando aliqd ee praeceptum et sciam
non ee prohibitum non peccabo id faciendo et si errem indicando
ee prohibitum et sciam non ee praeceptum non peccabo illud omittendo
qre in ordine ad illud quum non tenebor expellere ignorantiam neque
inculpabilem reddere —

Ad fundamentum contrarii erroris qui operantem contra rationem erroneam
operari contra legem aeternam dei et discordare ab illa non Lr
rationem erronea dicit materialiter contra unam legem dei quae
dictis praecipit et indicat absolute aliqd ee faciendum concordat tamen
cum alia lege dei qua praecipit et indicat rationem saltem invin
cibilem ee sequendam et a quacumque non ee discordandum: seu aliqd
ee faciendum si id ratio dicit ee faciendum. unde qui contra rationem
erroneam discordat. discordat consequenter a lege aeterna dei. —

Ad 2m contrarium omittere id qd est intrinsece malum aut operari quod

-211-

qd i intri malū ū intri malum qd i 2a cosciam oppositu dictam
qd amplius constabit qe sequenti — ad 2m confram falsū i qd
in ea supponit posse si stingere ut aliquis existimans ex cosciā
erronea malū ū deū se oia diligere stante tali cosciā eliciat
dilectm dei se oia: n. hec dilectio nil debet includere qd existimet
ū deo contrariū ut displicens atq adeo eo ipso qd eliciat hunc
actus q existimat malus ut repugnans legi dei ut supponit
ex cosciā erronea n. cadet actus perfectus dilectionis dei se oia —

Ex dictis in hac sectione et precedenti colligit deū n posse dispensare
in hoc qd aliquis operet cōa cosciā erroneā dictantm aliqd
ū preceptū vel prohibitū qd specialr probari pt qa vel illa dispensatio
dei fit nota hoi et sic mutat cosciam vel ignota manet
voluntas dei et sic voluntas retinebit eamdē malam cū
eodē mō amplectat malū quā i spe sua amplectendo
voluntarie id qd existimat n licere —

Confrat n. Et si concederemus deū posse dispensare in obligationibus
aliorum preceptorum iuris nalis et divini ut in precepto prohibente
acceptm rei alienis et in obligatione iuramenti et voti adhuc in
obligatione cosciē admittenda n i dispensatio pro eo qd admittit
dispensatio in obligatione alicuius precepti supponit n permanere
dictamen quo operans existimet ū esse sibi ilicitū id qd
operat- vg. si constaret alicui de dispensatione dei in obligatione n
accipiendi rem alienā, eo ipso n manere obm sub circunstantiis
requisitis ad dictamen operantis ilicitū ū accipere alienū
invito domino. hoc .n. locū hēt in accepti rei alienę
invito rationabiliter domino et invito quo cūq alio superiori
potente facultatem concedere. at vo in nostro casu supponit permanere
dictamen cosciē quo homo iudicat ilicitū ū tunc operari.
unde repugna affert in hoc qd possit dispensari ut licite
aliqd fiat cōa cosciam quo n deponit —

Q^o 2^a

An conscientia erronea obliget ut eam sequamur

Sectio 1^a

Status Q^ae

inter dd. catolicos admittitur ut certum et peccatum operari contra conscientiam erroneam sibi imbincibilem sibi vincibilem dictantem aliquid esse peccatum vel prohibitum non lebis [illegible] est ea obligatio a conscientia proveniens an si hec proveniat tantum a conscientia imbincibili an etiam a vincibili et talis ut utraque obliget non solum negative ut non operemur contra illam sed etiam positive ut illi conformemur et eam sequamur facien[do] id quod dictat —

ea quod irracionalis est ut ait Lopez quaestione 29 ar. 1 opinio cortg. haec dicere utrum vel conscientia erronea proponit ut obligatorium et necessario faciendum quod in re est bonum vel indiferens et non prohibitum et tunc obligat conscientia ut eam sequamur cum nullo dei mandato est tali obligationi posit impedire vel proponit ut peccatum et obligatorium id quod re vera est prohibitum et tunc non obligat quia non potest habere vim contra legem superioris nec fieri potest ut conscientia ad malum obliget —

Sed inter [illegible] hec opinio non ideo obligat conscientia in 1° casu quia proponit ut malum et prohibitum quod tale non est et voluntas hominis sit non movetur ex iis quae in re sunt sed ex iis quae talia existimantur et aparent itaque non tenetur vitare id quod in re malum et prohibitum est nisi quod illi ut tale proponitur vel explicite vel implicite seu quod tale aparet at vero contra operari potest proponere ut malum et prohibitum id quod est peccatum et quod est bonum v.c. erogationis vel indiferens ergo conscientia quae obligabit ad utrumque vitandum —

Deinde opinio durandi in 2 dist. 29 q. 1 n° 7 aperientis conscientiam erroneam non obligare sed ligare eo quod non tenetur simpliciter homo illam sequi sed sub dejicere vel sequi vel deponere frivola apud [illegible] non immerito quia in moralibus non potest assignari [illegible] ob quam dicitur conscientia ligare quae non sufficiat ut dicat obligare? sed si diversitas intenta a durando his nominibus ligandi et obligandi ingat de diversitate obligationis negative et positive ut avar et alii ingit maius fundum [illegible] et maius

ingo[?]itũ nobis faciat —
q̃ var. 121 n° 1 de 60 et 2 [?]Azor. p. 1 institutũ l° 2 c. [?]
[?]ianius. 124 q. 19 ar. 6 de 8 et n̄ nulli alii ita disputant si
cõscientia erronea sit invincibilis obligat n̄ sm̄ negatiue ut n̄ faciamus
cõ illã sed etiã positiue ut eam sequamur. si vero sit vincibilis
n̄ obligat positiue ut iam sequamur sed sm̄ negatiue ne operemur
cõ illã quod ita explicat var. et illo 2 stingere ut ut cõscientia
erronea ex ignorantia culpabili proponat homini neuẽ et in [?]
facere aliquod quod re vera aliquod malũ i ut mentiri ad tuendã
vitã. tunc q[?] talis cõscientia tm̄ obligat ne fiat aliquod cõ illã
q̃a si illa existente n̄ vellet homo mentiri pecaret deinde
si ex tali cõscientia mentiret sequendo positiue iudiciũ illius etiã
pecaret cũ dicta ignorantia cum n̄ excusaret quo cũ nullus obliget
ad pecandũ ea cõscientia nullũ poterat obligare ut eam positiue
sequeret —
vltimus ut planius proponat status huius quaest. q̃ p[?] explicarat
dictam opiniõ dedit duo aduertenda sũ tm̄ i cõscientia erroneam
invincibilẽ et vincibilẽ cõvenire in hoc quod q̃ libet quod dictat aliquod
ũ preceptũ aut prohibitũ quãdiu n̄ deponit obligat negatiue ne
faciamus vel omittamus aliquod cõ illã atque hoc ad minus
pecant quod addiscimus precedenti q̃a ad pecandũ ũ pecatũ operari
cõ cõscientia erroneã dictantẽ aliquod ũ preceptũ aut prohibitũ —
2mi pecatũ p[?] omittere illũ q̃ positiue sequit cõscientia erroneã
vincibilẽ dictantẽ ũ bonũ id quod reipsa i malũ q̃ n̄ existimat
culpabiliter licitũ ũ in aliquo casu mentiri prefert mendaciũ
n̄ ut a pecato excusari q̃a si existimet tunc n̄ ũ pecarum
mentiri eo ipso quod cõscientia illa culpabilis sit quam ut et tenet deponere
pecat eam sequendo et malicia obi i illi voluntaria implicite
saltem aut indirecte at vero q̃ sequit cõscientia erroneã invincibilẽ n̄ pecat

sd dicit actū bonū moralr q̃d hēt alias circumstancias requisitas ad moralē veritatem . verū ē tm̃ q̃d actus iste n̄ potest veritatem induere quæ est exemplar ejus . n̄ sm̃ malam moralem sd q̃mlibt etm monstrositatem et deformitatem intrā in hanc q. nequā accipit actus ipse ab obo in re malo et deformi —

his ita expositis duo mo examinanda. 1m an scia erronea invincibilis obliget positive ut eam sequamur q̃s actus ex tali scia eliciendus n̄ careat physica deformitate 2m et magis difficile ac controversū an idē de scia erronea vincibili sit eam nempe obligare positive ut eam sequamur eliciendi actū n̄ sm̃ physice monstrosū sd malū etm moralr q̃ vere et proprie peccatū ē —. Sectio 2

prior pars vera est de obligare conveniente ex scia erronea invincibili —

dico 1o sciā erroneā invincibilē qua iudicamus malū aliqd q̃d re vera ē a deo præceptū vl iudicamus præceptū aliqd q̃d revera ē a d. prohibitū obligat positive ut eam sequamur et ut illi conformemur ita oẽs Auct. quos sect. sequenti referemus idē asserentes de sciā erronea vincibili et pro var. acor. ubi s.

pt 1o q̃a voluntas eo q̃d sit pōtia cæca tenet sequi ductum et directionē roñs ergo si rō sufficienti diligentia adhibita iudicat aliqd malū illud tenet vitare et si illud iudicat præceptū a d. tenet id facere —

pt 2o q̃a q̃diu durat scia erronea inculpabilis peccatū erit discordare ab illa ergo peccatū erit illā positive n̄ sequi et illi n̄ conformari atq adeo obligat positive ut eam sequamur. pt coñ tunc q̃a inter hæc n̄ pt dari mediū q̃diu n̄ deponit sciā: tum q̃a n̄ possumus illā semper deponere cū ignorā in illa inveniuntur sit invincibilis cū homo n̄ dubitet de veritate sui iudicii vl si dubitet n̄ hēat quos consulat vl ipsi idē sentiant et roñs q̃ se offerunt suadeant —

ɔfrat[ur] ꝑinde obligat voluntas a ro[n]e et ɔscia falsa et a vera q[uod]
si eadem ro[n]is ɔprehendendi id ro[n]e et ɔscia vera obligat ꝓhibet ut
eam sequamur et ut illi ɔformemur g° et ɔscia falsa et erronea
saltem q[uod] invincibilis est et ꝑtea d. Ambr. l° de paradiso c. 8 ait
opinio nostra nobis legem facit quam sequi tenemur et d. damasc.
... videtur ... appellavit ɔscia legem intus ~

ꝑt 3° quia ꝑceptu dei sibi verum sive in rei fundo apparentia
abs. et simplr obligant ... ɔscia errans indicat in rei fundo
hoc aut illud esse ꝑceptu dei g° ea ro[n]e obligat et silr quia tenemur
vitare quod turpe sive verum sibi apparens si ɔscia indicet aliquod esse turpe
ea ro[n]e obligat tursus ille homo non pt licite agere ɔ talem
ɔscia dum ea ꝑmanet amplectendo voluntarie id quod sub ro[n]e mali
ꝓponit nec pt illa ɔscia deponere talem ut ɔtinget ... culpa non sequendi
illam quia depositio ɔscie fieri debet ex rebus et prudentibus motivis et
alr homo temere agit et exponeret se manifesto periculo errandi
g° abs. et simplr tenetur homo ɔscia invincibilem sequi
et se illi ɔformare efficiendo id quod cum morali quadam certitudine
et sine dubitatione probabili faciendum putat ~

ɔfrat[ur] 1° ex dicto illo pauli ad galatas 5° testificor omni homini
circumcidenti se quoniam debitor est universe legis faciende. quia s. lex iam
non sum mortua ... sed et mortifera et legi evangelice contraria
ex ɔscia tamen erronea ad illam obligat — ɔfrat[ur] 2° ex proverbior
13 qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat i. qui aliquod
iudicat malum eo ipso obligat se ad illud non faciendum ~

dico 2° actus eliciti ex ɔscia erronea invincibili sunt boni moralr
et pertinent ad eam virtutem ad quam pertineret si revera obiectum apprehendi
talis esset ut si ex hac ɔscia erronea aliquis iudicet se teneri ad
mutuandum ut proximo periclitanti subveniat actus qui tunc elicitur erit
misericordie ita almainus l. 9 in 1 moralium cordoba q. 25 de ignorantia
Azorius p. 1 l° 2 c. 20 salas tr. 20 de unica s. 3 thomas san. l. 1 operis
moralis c. 11 no. 17 —

ꝓbatur 1° ro[n]e desumpta ex d. T. hic ar. 6 corp. quia ita ꝓponit potest

est. dicitur ipsa in ordine malicia si tamen haec sit inculpabilis illa ignorantia et
nullo pacto voluntaria, sed malicia obiecti quae non est aliquo modo voluntaria non reddit
actum moraliter malum, ergo voluntas amplectens illud ob conscientiam inculpabilem propositum
ut bonum non est moraliter mala. deinde cum non detur actus indifferens in individuo ex hyp.
deliberatus, actus ille deliberatus tendens in obiectum ob conscientiam inculpabilem propositum ut
moraliter bonus. confirmatur et explicatur haec. primo nam bonitas et malitia moralis actus attendit
ex obiecto bono aut malo. 2m est quod voluntarium. Atqui obiectum ipsum
malum proponitur inculpabiliter ut bonum, tunc non est voluntarium. 2m est malum
cum haec rei inculpabiliter ignoretur et solum relinquitur voluntarium quatenus
proponitur ut bonum, ergo ille actus erit moraliter bonus, hinc est quod inde
... virtutis aut meritorius si adsint ad meritum requisita. hoc
confirmatur. 2o nam actus procedens ex errore inculpabili cum intentione boni
finis non censetur ab ... morali actus vituperabilis tamquam malus
sed potius laudabilis et meritorius tamquam bonus. contra ... est quod genesis
39 refert de Iacob cum se adiunxisse ad Liam ex conscientia invincibiliter
ignorante eam non esse suam uxorem, atque fuisse opus bonum ut ...
ibi notant —

Pt 2o est illa quae bono fini et modo facit id quod facere tenetur
recte procedit et recte facit, sed homo tenetur operari conformando se suis
invincibiliter erranti et non peccat illam sequendo, aliter per conscientiam vincibilem
et culpabilem, ergo recte operatur. dicit quod actum moraliter bonum. confirmatur nam
ille actus ut cum consentaneus rationi recte, respice nempe tali cognitione
supposita mihi est ... ergo actus erit bonus moraliter —

Pt 3o quia ad actum virtutis misericordiae non requiritur ...
necessitas proximi, sed sufficit apparens, ergo nec requiritur vera honestas
obiecti aut verum praeceptum dei, sed sufficit apparens. probatur consequentia, eadem est
utrinque ratio nimirum obiectum non specificare ut est in re, sed ut proponitur ab
intellectu. probatur, sed ad actum misericordiae non sufficit necessitatem ... obligat
cum veram nisi cognoscente proponatur, ita neque obligat eam et falsam
si cognoscenti proponatur, nempe cum iudicio prudenti et morali certo
est autem actus ... ex conscientia erronea invincibili proximi ...

virtutum ad quam pertinet si revera obiectum tale quale ut diximus colligimus et hoc est obiectum pertinens per hoc quod voluntas dicitur. Verum quia est tale, quia scientia dictat quod voluntas amplectatur obiectum eo modo quo illi proponitur, sed si quia verum est scientia illa dictat actus et illa gratia pertinens pertinet ad misericordiam, scilicet ad caritatem circa eorum obiecti propositi quia actus quo modo et haec scientia pertinens pertinet eum ad misericordiam, scilicet caritatem circa eorum obiecti propositi. Ostenditur hoc quia tunc est nulla alia virtus quae congruentius assignari nisi illa ad quam actus pertinet si obiectum sectetur eo modo quo per scientiam creaturum proponitur, tunc enim quoniam obiectum proponitur inclinetur in obiectum misericordis scilicet caritatis, ita illud voluntas amplectetur —

Unde si aliquod credendum proponatur quod de fide est non sit de fide, imo est sic aliquid contra fidem, aut aliquid falsum actus quibus assensus dictans aliquo modo ad illud credendum pertinet ad eandem virtutem ad quam pertinet quia assensus inclinans ad credendum verum ac fidei etc. Et ipse assensus nec falsus non posset ad fidem pertinere ut infra dicemus, actus tamen voluntatis inclinat etiam ad actum naturalem fidei theologicae, et si alia requisita adessent crederet assensus naturalis pertinens ad fidem theologicam et ideo ille actus voluntarii [illegible] in instanti naturalis. Unde ulterius fuit licitum de tali actu gaudere postea recedenti ignorantia non est quia defacto dictavit ad credendum assensus falsus contra fidem, sed est quia erat bonus et tendebat ex se in obiectum bonum et poterat dictare ad assensum verum naturalem —

Et si ipse actus voluntatis dictare inclinet ad assensum falsum contra fidem nec possit ad verum naturalis dictare et inclinare non erit actus naturalis sed naturalis et talis erit bonum morale ut habemus [illegible] bonitatem eandem et deformitatem infra. Sed et infra dicemus de aliis actibus

boni proveniens ex scia erronea inculpabili. sed de ipso quoque dic voluntatis dilictu cum gaudet postea rescidere ignoratia in qua erat delectati volicia credendi opinionis falsae sed quia erat moraliter bonus et stabilis in omni prudentia existimati bonum —

Sectio 3a

posterior pars verae sit de obligatione provenienti ex scientia erronea vincibili et culpabili —

Loquimur de scia vincibili iudicanti malum esse licitum quod est praeceptum vel iudicanti praeceptum quod est malum et de illa certum in eius est homo tenetur ad adhibendam diligentiam ut ignorantiam auferat et reddat eam invincibilem. praeterea quod homo huius cuius mens scientiam non sit in periculo peccandi. sed etiam est in perplexitate quia in eo statu persistens quod quod faciat peccabit ut amplius infra exponetur ergo tenetur ab eo statu recedere adhibendo diligentiam ad cognoscendam veritatem quam si attingat expellet ignorantiam et non habebit scientiam erroneam si vero non attingat reddet ignorantiam invincibilem post adhibitam diligentiam sufficientem ad veritatem etiam — —

Certum 2o peccatum est obedire scientiae erroneae vincibili et peccatum velle tamen secundum eam. huic scientiae et moraliter malum non bonum ex Dionisio etiam de divinis nominibus debet esse ex integra causa et ideo ut actio sit mala sufficit est ex ignorantia culpabili in quam voluntarie ut vero sit bona debet esse ex scientia et ex inculpabili ignorantia et ex alio et peccatum sit non sequi scientiam erroneam culpabilem ut diximus quia homo persistens in hac scientia et non adhibens sufficientem diligentiam ad eius depulsionem peccatum committit sibi non obediendo sibi obediendo ipsi — —

Certum est 3o scientiam erroneam vincibilem obligare negative ut non operemur contra illam ut supposuimus 1a parte dicemus est etiam obligatio positiva ut eam sequamur quod eam sequi peccatum sit. et sic obligat ut eam deponamus quod nil aliud quam obligare ad adhibendam diligentiam

ex q. veritatis cognitione et q. expulsione ignorantiae ab conscientia erronea culpabili —

Dico conscientiam erroneam vincibiliter vel culpabiliter obligare positive ut

eam sequamur, ex suppositione quod illam non deponamus. ita D. Thomas in 2 dist. 39 q. 3 a. 3.

et ipse q. 7 a. 13. 1.2 q. 19 a. 5 et in ad Galatas 5 de libertate et exemplis

faciendi. D. Antoninus 1 p. titulo 3 cap. 10 ex dictis quod libero 1 q. 18 quam.

Alphonsus 30 lib. 7. Viguerius de habitibus cap. 2 § 8 D. Sylvester et Armilla

verbo conscientia, Pererius in cap. 14 epist. ad Rom. D. 2 Corduba lib. 3 q. 4 dub.

1. Salas tr. 8 disp. unica sect. 3 n. 24 et 31 et docti alii recentio-

res, qui existimant, dum doctores dissentire, et qui contendunt conscientiam erroneam

vincibilem obligare negative, ne ab illa discordemus, non vero positive,

ut eam sequamur. —

Probatur 1.o quia homo tenetur dum conscientia erronea, quod sibi et nunc iudicat se teneri

ad aliquid quod de eo non deponit aut mutat dictamen rationis, neque adid adhibet diligen-

tiam cogitare tale dictamen sequi pro ea, ea aliis temere et si non remitteret

terre et prosequeretur actus existimatus malus, vel omitteret existimatus

obligatorius, et certe in hoc casu loquitur Apost. ad Rom. 14 et 1 Corinth. 8.

et ad Galatas 5 nam agit de illis, qui non firmi erant in fide, et culpabiliter

dubitabant, aut existimabant post mortem Christi D. cibos aliquos esse

adhuc prohibitos, et de illis qui existimabant ex ignorantia vincibili seu

culpabili obligare circumcisionem et ceteras legales, et hos dicit peccare, si conscientiae

erroneae discordent. —

Probatur 2.o quia positive obligamur ad vitandum omne peccatum; sed est peccatum

non facere id quod conscientia culpabilis dictat, ergo tenemur facere id quod dictat, et consequenter

ipsa obligat positive, ut eam sequamur. neque obstat quod etiam teneamur

vitare et non facere id quod conscientia culpabilis dictat, cum peccatum sit quod adultum

quod possit quis obligari ex errore culpabili, a quo tenemur evadere

ut peccandi periculum fugiat, dum autem error ille persistat obligat hominem

ut illi se conformet. —

Confirmatur et explicatur, fieri namque duobus modis potest intelligi hominem obligari

positive ad aliquid faciendum. 1.o obligatione proveniente ex vero praecepto et divina

lege, qua absolute et simpliciter obligat hominem, ut eam sequatur, et hoc modo

non obligat homo positive ad sequendam conscientiam erroneam culpabilem. 2.o

obligatione proveniente ex praecepto existimato talis dictaminis rationis, quod

hominem ita constringat, ut peccatum committat, si non faciat id quod per talem dictamen

existimatur iniungi, et hoc pacto positive obligat erronea conscientia

vel

vel probabiliter erronea, quae ducere deponit, ita clamat dum ego, persona neque obligo ad faciendum quod dicto, et proponit tali obligat ut peccet quis si obediat.

Dr 3° quia conscientia erronea vel probabilis per invincibilis obligat ne ab illa discordemus. ergo obligat ut illam etiam positive sequamur. probatur consequentia quia non possumus non discordare a conscientia erronea nisi eam positive sequamur faciendo id quod dictat, eo ipso quod illud omittamus iam discordamus ab illa. Respondetur ad contrarium, veram obligationem negativam quatenus nos non discordare a conscientia erronea invincibili; non obligat ad id per medium malum et illicitum, sed per bonum et licitum, quale erit adhibita prudenti diligentia deponere conscientiam vel probabilem. unde cum possimus non discordare a conscientia vel probabili per hoc quod eam deponamus; ad hanc depositionem tenemur, non vero ad faciendum id quod conscientia dictat.

Sed haec solutio refellitur, nam conscientia ipsa invincibilis non potest nos obligare ut eam deponamus, sed aliunde datur causa ut prius obligatio ad hanc depositionem et ad evadendum statum conscientiae vel probabiliter errantis propter periculum peccandi in eo inhibitum. ergo cum conscientia vel probabilis ad aliquid obliget, ut negari non potest, et nihil aliud possit assignari nisi hoc, quod eam sequi faciendo id quod dictat, ad hoc obligabit.

Respondetur primo non conscientia invincibilis eatenus obligat, quatenus repraesentat et proponit aliquid ut praeceptum quod facere tenemur, unde cum conscientia sit quoddam cognitivum tantum non habet aliud modum obligandi nisi per repraesentationem et propositionem, qua indiget voluntas ut possit operari: at non repraesentat illud erroneum conscientia invincibilis non repraesentat aut proponit suam depositionem aut expulsionem sed potius proponit hic et nunc dari obligationem mentiendi hic ad liberandum proximum, vel ad ... obligat ex suppositione quod non deponatur non obligat ad sui depositionem.

Praeterea instari sic potest non adaequate nam ex suppositione quod non deponamus conscientiam vel probabilem adhuc obligat, ne ab illa discordemus, sed ex suppositione quod eam non deponamus non possumus ab ea non discordare, nisi faciendo id quod dictat, nam cum eo ipso quod id non faciamus, ab eadem discordamus. ergo ex suppositione quod eam non deponamus obligat positive, ut eam sequamur faciendo id, quod dictat. confirmatur quia qui tenetur ad aliquem finem, ad quem non est nisi unicum medium, eo ipso tenetur ad finem, tenetur etiam ad illud unicum medium, sed ex suppositione quod conscientiam vel probabilem non deponamus, tenemur non discordare ab illa, et ad hoc non est unicum medium, nimirum facere id quod dictat. ergo tenemur facere id quod dictat, atque adeo eam sequi ne ab illa discordemus. Nec

Nec obstat quod illud unicum medium sit intr. malum et peccatum, nam licet ad hoc requirat dari absoluta obligatio proveniens a vero praecepto, potest dari obligatio ex suppositione conscientiae vel probabiliter erroneae, quae in nostro casu existimato, cuius transgressio peccatum est: quod si non tenebatur ad illud unicum medium quod est intrinsece malum, neque tenebitur ad finem tridius concordandi a conscientia erronea; qui enim non tenetur ad finem medium sine quo finis obtineri potest, ad finem etiam non tenetur.

Sequitur 4.° quod ex suppositione quod aliquis non deponat conscientiam vel probabilem existimat se teneri ad mentiendum pro tuenda [illegible] veritatis [illegible] iste duas propositiones: iste tenetur nunc mentiri, iste tenetur nunc non mentiri; quod adverte: 1.a propositio adquirit obligationem secundum positivam conscientiam vel probabilem: ergo talis obligatio ad mittendam: maior patet quia ad eam propositionem praedicati negativi: iste tenetur nunc non mentiri, nam iste habet conscientiam vel probabilem, quae illum non excusat a peccato: ergo implectur aliud malum quod vult saltem implicite et virtualiter, [illegible] erit intrinsece malum et peccatum; eo autem ipso quod sit peccatum non adimplere praeceptum non mentiendi sufficienter colligitur illud praeceptum tunc obligare ad non mentiendum.

At quae hinc sumitur propositio praedicati affirmativi: iste tenetur nunc mentiri, de quae difficultas intelligendi aut est ita ut teneatur absolute sed ex suppositione conscientiae erroneae vel probabilis non depositae: [illegible] veritatem huius propositionis, nam ille tenetur ad aliquid [illegible] obligatione morali, quia si id non faciat committit peccatum: sed si ille homo non mentiatur committit peccatum, ergo quamdiu durat conscientia [illegible] tenetur mentiri [illegible] veritatem alterius propositionis praedicati negativi sufficienter colligitur ex eo quod detur peccatum, si opponatur [illegible] sufficit ad veritatem propositionis de praedicato affirmativo.

Nec est inconveniens utramque propositionem [illegible] contradictoriae, [illegible] affirmativa remaneat in illud tenetur [illegible] ut [illegible] sit vera, [illegible] si aliquid sit solum ex consilio [illegible] non [illegible] iste tenetur hoc facere, nam cum illud non sit sub praecepto, sed sub consilio; neque tamen est vera [illegible] iste tenetur hoc non facere, quia [illegible] tenetur facere; neque tenetur non facere.

Sect. 4.a an argumenta [illegible] [illegible] sententiae

Duas continet [illegible] sect. 2. quibus priorem [illegible] sententiam demonstravimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obligare positive ut [illegible] [illegible] [illegible] bonum morale [illegible] [illegible] [illegible] impugnari [illegible] [illegible] obligationem [illegible]

cum

invincibili, quibus occurrens sect. sequenti 2a 2a d. 2 [illegible], [illegible] [illegible] actus non posit esse moraliter bonus, nisi ex integra causa, sed non datur bonitas [illegible] integra causa, nisi [illegible] sit reipsa bonum. [illegible] quod obiectum [illegible] reipsa malum, quod [illegible] invincibiliter proponatur bonum, non poterit actus esse bonus moraliter.

Confirmatur ex d. Thoma q. 19 a. 6 ad 1um ait: ad hoc ut dicatur malum id in quod fertur voluntas sufficit, sive quod sit secundum suam naturam malum, sive quod apprehendatur ut malum, sive ad hoc quod sit bonum requiritur, quod utroque modo sit bonum.

Respondeo ad argumentum negando minorem, quia quod obiecti malitia nec explicite neque implicite attingitur per actum, non pertinet aliquo pacto ad integrandam bonitatem actus, aut ad integrandam causam ex qua attendi debet bonitas illius: quare integra causa [illegible] sufficiens et requisita ad bonitatem moralem [illegible] attenditur ex obiecto secundum quod [illegible] [illegible] aut directe et explicite aut indirecte et implicite et [illegible] ex malitia, quae reipsa convenit obiecto.

Ad confirmationem dicendum D. Thomam intelligendum esse de obiecto malo, quod per scientiam erroneam culpabilem proponitur, tamen non [illegible] proponatur ut bonum, adhuc [illegible] [illegible] in actum, [illegible] actus implicite [illegible] malitiam obiecti [illegible] [illegible] intelligi S. Thomam de bonitate requisita in obiecto ad bonitatem tam physicam quam moralem actus: nam ut actus bonus sit non solum moraliter, sed etiam physice, necessarium est quod obiectum sit secundum naturam suam bonum, et quod apprehendatur ut bonum.

Obiicies 2o actus tendens in obiectum malum, quod per scientiam [illegible] inculpabiliter errantem proponitur ut bonum, habet veritatem et positivam [illegible] et deformitatem [illegible] non est moraliter bonus, neque potest [illegible] [illegible] [illegible] admittit [illegible] [illegible] quod obiectum reipsa malum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus [illegible] illam tendens [illegible] habere [illegible] physicam deformitatem et monstruositatem in voluntate, [illegible] quod illud obiectum secundum quod est malum invincibiliter ignoratum [illegible] proponitur ut bonum. [illegible] nam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et bonitatis moralis deformitas physica [illegible].

Confirmatur nam si actus tendens in obiectum reipsa malum potest habere [illegible], potest esse actus [illegible]: id [illegible] quod [illegible] obiecti sufficit, ut actus [illegible] dat honestus moraliter, [illegible] [illegible] [illegible] exhibeat [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] actus: id autem aperte pugnat cum perfectione actus [illegible] secundum suam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] particulares. Respondeo ad argumentum concedendo [illegible] et negando [illegible]. Nam ad [illegible] [illegible] boni et honesti [illegible] pertinens ad aliquam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] di

recipiendū et gestica. oväta alia ocasione aut transacto aliquo tempore melius susceperit semper qi ignorātia iubin cili yt nunc tenere ossesarius et in dimysus oportunius difierre beneq ossesarius osfesarius dū ñ pia ad q tenet penitens simul et in ya ocasione manifestare de paulatim debet cū docere ea ad q tenet ne dicamus abstineas oia oi ofesione —

Secun 2

Limitatus q dā superius doctis

Limitandā q diximus superiori q ex us ittam ingat ñ & ea ignorā timeat malū vori cuis tunc ñ ofesarius tenet admonere cū bonū coe p frendū ne ipū ad bono q e fructus in eo ñ speret. stulte tm bono coi ergo i in paroco q imbine fr putat subditos imo teneri fere articulos fidei & hic errore insidet aut moris huius ofesarius tenet illū admonere q ed inde sequet ne errore illo nouat vona aū obiū sibi ostisat —

2a limitanda. es ut ingani nisi scandalū penitenti ex admonitie secutū momentaneū sundi ñ ez tunc ñ sperer admonitus fructus sequat. tm ordi a illū sequidū tenet ofesarius admonere admonebit uterme ofruncius

diformitates et moralitates ex physicas excludat, sed satis e q excludat uoluntarias deformitates. malitia ñ uoluntaria obi; ux ñ re odat actus moraliter malus hi post impedire, quemnus actus quadat moraliter bonus, et aliter se pt euadere actus indifferens in individuo.

Ad offirmoris negat sequela: actus ñ aut habitus s naly ex pertinens ad uirtutes s naly debet carere tam physica qm morali monstro sitate. hic ex intelligitur secundum ex ois fatens, propria ex allentia actus s naly, que deo tanq ñ a pani ptale tribuit; deo autem

qm

quam de pari principali tribuendus non est ullus actus aut habitus bonitatis in-
trinsecus et positivus moraliter ut demonstravimus et deprompsimus ex physicis: sicut ne-
que illi tribui potest quod sit cum particularis erroris aut falsitatis in-
culpabilis. —

Obiicitur 3° ad hoc ut operatio sit moraliter bona debet esse conformis
rectae rationi: sed volitio quae sequitur conscientiam erroneam invincibilem sequitur non
potest esse conformis rectae rationi. ergo non erit moraliter bona. minor probatur nam
recta ratio est dictamen prudentiae rectum et verum; ratio autem errans, cui
conformatur illa volitio est dictamen falsum et erroneum. ergo illa vo-
litio non conformatur rectae rationi sed erranti et falsae et quae adeo non
erit volitio moraliter bona. confirmatur 1° nam id quod reipsa malum
est, ut mendacium aut falsum iuramentum, est contra ius naturale et divinum
dicitur intrinsece malum et numquam licitum; ergo quantumvis conscientia dictet il-
lud culpabiliter illud esse licitum, numquam eveniet quod volitio illius bonita-
tem moralem habeat. confirmatur 2° nam inde sequeretur actum odii dei posse esse bonum
moraliter et honestum rationis veri virtutis, quod quis non videat esse absurdum.

Ad argumentum distinguendo maiorem. ad hoc ut operatio sit mo-
raliter bona debet esse conformis rectae rationi hoc est debet sequi cognitionem
quae reipsa non erret ex speculativo in eo quod proponit, et si potest
sequi cognitionem falsam quae inculpabiliter erret, ut in existimatione proba-
biliter vera saltem in actu exercito nego maiorem: quod ad hoc ut opera-
tio sit moraliter bona debet esse conformis rectae rationi, hoc est, debet esse ta-
lis, ut quamvis sequatur cognitionem erroneam inculpabiliter erroneam ipsa
conformata sit recto dictamini creato, et in increato dicentibus
esse honestum sequi conscientiam inculpabilem, concedo maiorem. —

Et quidem si daretur iudicium actualiter dictans bonum esse honestum exsisten-
te conscientia erronea inculpabili operari et illam, nunquam
illud iudicium non practice sed etiam speculative, sed hoc iudicium
non est necessarium ad operandum, nam sufficit iudicium conscientiae
obiecti ipsius, et dictans illud esse honestum aut turpe. hoc autem potest
inculpabiliter errare in eo quod proponit, erit quidem speculative
falsum; sed potest conveniente dici practice verum quod dictat actum mo-
raliter bonum: et obtinere cum potest esse directio, seu inculpabi-
lis error et consequenter. —

Ad 1^am^ confirmationem mendacium aut falsum iuramentum esse contra ius natura-
le et divinum et intrinsece malum, ac numquam licitum subsistentibus circumstantiis

quae

quibus cognoscit illa malitia aut culpabiliter ignorat; et hinc ipse est tunc mandatiuus obiecti malum 2um se, sed reddit actus attingentes illud malum moraliter, et dissentaneum iuri naturali et diuino; et quod malitia inculpabiliter ignorata est inuoluntaria, sic quod non reddit actum moraliter malum. ad 2am consequentiam negatur sequela negando consequentiam ... sufficientes ad ... diligendum, ... inculpabilibus aut culpabilibus dictaminibus ... debuit aut potest ... hoc. —

obiicies 4o. non posse assignari uirtutem ad quam pertineat actus, quo quis decernit confirmari cuius erroneae inculpabili, quod falsum est quod sit actus uirtutis, et consequenter quod sit actus bonus moraliter. ans. probatur: negari aliqua uirtus assignari posset, maxime illa, ad quam pertinere actus ... uerus ... quod ... ... : quod autem ad eam non possit pertinere probatur: tamen actu quo ... ab homine ex conscientia erronea inculpabili ... se teneri ad credendum aliquid tamquam reuelatum a Deo; quia quidem actus non cadit fidei non solum supernaturalis, sed neque naturalis; neque fides naturalis, ratio fidei et uirtutis naturalis non debet esse assensus falsus: ille autem assensus ... falsus est erroneus, quamuis ... inculpabiliter ex conscientia inculpabili. —

idque probari potest 2o. in actu piae affectionis quo aliquis ex conscientia erronea se debere adcredendum aliquid in re falsum, sed existimatum uerum tamquam reuelatum a Deo, et propter summam eius authoritatem et ueracitatem; namque talis actus non potest pertinere ad uirtutem supernaturalem piae affectionis, ad quam pertinet actus uoluntatis, quia uerus actus fidei theologicae debet esse quod actus iste ... a ... , ... et ... , nec potest ... et per ... naturalis. neque ... potest actus piae affectionis, quae sit uirtus naturalis; nam actus ... inclinans ad assensus falsos ... uidetur ... rationem uirtutis etiam naturalis. —

Respondetur negando ans. nam ... assignari ... ad quam actus pertineret, ... procedentes ex conscientia erronea, quod ... hic impugnat, ... illum assensum non ... fidei supernaturalis et theologicae ... pertinere ... ad fidem quandam ... bonitatem moralem ... et denominationem ex ... uirtutis ab actu piae affectionis

60

bono, ad quod dictiat, quamvis non virtus intellectualis et naturalis debeat esse vera saltem practice, id non dicerit absolute habentibus ignorantiam vincibilem, quia virtus habens annexum malo actu voluntatis imperantis.

Ad 2um quod dum impugnatur, quoniam duplici ex parte potest actus piae affectionis dictare ad assensum erroneum rei falso existimatae verae, ac de facto ita non ut dictet huic errori hoc credendum tanquam revelatum a Deo, et hic actus non potest pertinere ad virtutem naturalem piae affectionis, ex quo tractet infinitam deformitatem in voluntate, pertinet non ad virtutem naturalem piae affectionis, quod ad hanc non obstat dicta deformitas, unde ...

actum elicitum ex conscientia erronea inculpabili, si iterum reducatur ad ... illum, cum dicam minimum hoc, ut sit eiusdem infimae speciei cum aliis actibus ad talem virtutem spectantibus, cum actus naturalis et naturalis ... per distinguant in specie, sed ita ut servetur cum illis magna convenientia.

2° modo potest pia affectio voluntatis dictare ad assensum erroneum per accidens, et ex ... cum alio actu voluntatis de facto imperantis illum assensum, ut si prior volitio ... in communi inclinat ad assentiendum, quod conscientia prudenter dictaverit aliquid esse de fide. et hic actus voluntatis boni potest esse naturalis, et eiusdem infimae speciei cum aliis volitionibus inclinantibus ad assensum supernaturalis fidei theologicae et continet nullam affert deformitatem, aut malitiam ...

obiicitur: si actus elicitus ex conscientia erronea inculpabiliter bonus moraliter, posset a Deo praecipi, sed hoc est falsum: ergo quod sit bonum. ...

... colligitur ex hoc quod actus bonus moraliter videtur consentaneus ... praecepti divini, maxime cum hic ... inculpabiliter dari praeceptum obligans ad operandum. minor probatur quia si Deus posset illum actum praecipere, ... illum esse tanquam ... apparet manifeste absurdum divinae ... : dum autem requirit ... ad particularis actus ... ...

Respondendo minorem ... bonum divinum, ... potest esse ... particularem illum actum, ... potest illam praecipere, propterea quod in hoc quod Deus praecipiat hunc eius actum, ad quem tenetur ex conscientia inculpabili, ... colligitur ... ad illum ... tamen in hoc affert absur-dus

ducimus tum magnum afferat ratio, quod duxerit cum parum illius actus.

Ceterum quod in hoc supponit ... universaliter dictum cum actus est bonus ac praeceptus talis compatibilis ... ad eius actum ... illum praecipitur ... ut cum illis ... ad ... inculpabili ... duxerit ...

... ponere ... ad illum ...

... quae ... aliunde ... absurdum autem esse ...

...

Dicitur ... aliquis ... per ... ex ... inculpabili ... licite consuli ab alio ... cognoscente ... ita ... licite ... illum ... ignoranti inculpabiliter maletiam ... admonere alterum de errore, si commode possit et sit spes utilitatis, et alia requisita ad obligationem fraternae correctionis intercedant. Homo non debet autem tenetur se accommodare alteri ... inculpabiliter: et in hoc differt a deo ad quem ... pertinet ex munere ... agentis.

Ex dictis colligi potest, ut salas observat sect. illa 3 n 22 ... Suarez Rom. 1x ad illum c. 31. ... mortali teneri ad interficiendum hominem iustum, et illum ... mereri ... proponit ... dubitandi ... quia quisquis pro deo agit quod pro deo agendum putat, meretur: sed iste pro deo agit, quod pro deo agendum credit, ergo ex hoc meretur ... quia ... agere debere, inde ... si dimittit mortaliter peccat.

Et ... hoc pacto ... aliqui verisimiliter dicunt, quod si ... mittit ... sive procedat, sive recedat, ... ut si quis ... ignem ... et ... periculum incurreret ... alii autem ... error et ... malum, ... meritum ... hic ... sed arguitur ... dictum actum ... bonum moraliter

et

ac meritorius si ex ignorantia invincibili proveniat: et ne ultra solutio satisfaciat, nota 1° quod nullus potest esse perplexus sine culpa sua vel negligentia, et ipsa videlicet. nota 2° quod qui mortaliter peccat, si post [illegible] meriti nequit dum requiritur gratia. item quod eodem actu non possit quis et bene et male operari, mereri et demereri, eo quod ab diversa ratione quia in illa voluntas imperfecta secundum diversa bonitatis et malitia meritorius et demeritorius utraque ait solutio aliquo modo vera est, quod error vel perplexus, ut partim ex dictis constat, et amplius ex dicendis constabit —

Sect. 5a Alia argumenta quae impugnant obligationem sequendi conscientiam erroneam vel perplexam —

Obiicitur 2° Authoritas gravium Authorum, qui licet reiiciant positivam obligationem sequendi conscientiam erroneam vel perplexam, et sic dicunt eam obligare negative, hoc est, ne ab illa discordans operari, quibus Bonaventura in 2° dist. 39. a. 1. q. 3. agens de conscientia erronea ait, illam non obligare ad faciendum quod dictat, quod non possit bene fieri. Durandi doctrina apertius pro hac opinione est in 2° dist. 39. q. n. 7. ait, conscientiam erroneam dictantem esse faciendum quod est illicitum fieri aut non debitum, neminem obligare. Capreolus ibidem q. unica a. 3. ad 2m, a 3. [illegible] supponens posse esse ex conscientia erronea obligationem ad illicitum, quod ad hoc, quod conscientia reclamante non possumus licite operari contra illam, postea explicat hanc obligationem hoc pacto, conscientiam erroneam obligare, non ita ut intelligatur, quod teneatur non discedere ab illa, sed teneatur se conformare illi. Eodem modo loquuntur Gregorius a dist. 39. q. 1. a. 2. Gabriel q. unica art. 3. dubio 2. Almainus tract. 1. moralium cap. 6. et multi alii —

Ex modo loquendi horum Authorum limitantium et [illegible] obligationem conscientiae erroneae vel perplexae, ostenditur in hoc, quod sentiant conscientiam istam non obligare, licet non sentiunt uno vel altero excepto, ut qui eos legerit facile deprehenderit, sed tantum in hoc quod homo non obligetur ad sequendum conscientiam vel perplexam, sed ad obligationem solum extendi quod maneat in eo sensu, quem tenetur relinquere, tenetur quod simpliciter non operari contra illam conscientiam. et propterea Durandus noluit dicere

ut

uocari obligatio, quasi undique ligationes ad operandum, siue obligationes seu ligamen quoddam sub conditione uidelicet et imperfectum quem modum loquendi aprobat medina q. 19 a. 6 dub. 3 et Valent. d. 2 q. 14 puncto 4 ubi ait, bene durandum dixisse conscientiam erroneam non obligare proprie, obligare id quae ruinae iudicari debeat. Theologi enim perdiunt obligare, ut q. 19 a. 8 et in c. 10 ad Galatas quo debitor est uniuersae legis faciendae: sed aliquatenus ligare ut c. 5 q. 75 a. 13 —

obiicitur 2º non posit esse moralis obligatio ad faciendum id quod est intrinsece malum morale et pecatum, sed sequi conscientiam erroneam uel perplexam faciendo opus illicitum quod falso dictat esse preceptum est intrinsece malum morale et pecatum. ergo ad id non posit obligatio moralis. maior patet ex com. doctrina collecta ex D. Thoma et patribus aliisque doctoribus, qua saepe dicitur neminem teneri ad id quod est intrinsece malum et pecatum, sed potius teneri ad illud uitandum. hinc est ratio ex parte synderesis quod dictat obligationem moralem quae est preceptum solum debere de bono honesto, malum uero prohibendum, ac proinde non esse ad illud, nisi in conditione tantum, obligationem moralem et preceptum —

affirmat 2º maior etiam ex suppositione quod conscientia erronea uel perplexa dictat opus illicitum u.g. mendatium esse a deo preceptum, adhuc uerum dictamen naturale et diuinum dictat tunc hominem non debere illud facere quia est pecatum. ergo tunc non posit esse obligatio preceptiua ad illud faciendum. consequentia patet quia si esset talis obligatio, est etiam uerum dictamen naturale et diuinum dictans hominem in eo casu debere illud facere, tunc non solum ex suppositione conscientiae erroneae teneatur homo obligatione negatiua ad non faciendum contra illam, quia talis negatiua obligatio est iusta, uerum dictamen naturale et diuinum dictans non esse operandum contra conscientiam existimantem aliquid esse a deo preceptum, sed non datur uerum dictamen naturale diuinumque dictans teneri hominem ad mentiendum ex conscientia uel perplexa, immo uera ratio et lex diuina dictat tunc non esse mentiendum, nec posit uerum dictamen naturale et diuinum dictare obligationem ad duo contradi

dictaria videlicet quod in ea supp. non sit mentiendum et quod sit mentiendum.

Confirmatur 2.o nam conscientia errans non inducit obligationem nisi ratione alicuius veri praecepti naturalis et divini ex quo inferatur in ea casu verum non ita talis obligatio, sed nullum datur verum praeceptum naturale divinum, ex quo inferatur in ea casu vel paenitus[?] obligatio positiva ad faciendum id quod illa dictat: ergo non datur talis obligatio. maior colligi potest ex hoc, quod omnis obligatio debet provenire aut immediate aut saltem mediate ex potestate primaria, vel ei aliquo subordinata.

Minor probatur quia nullum datur verum praeceptum naturale et divinum dictans faciendum esse quod conscientia existimaverit esse praeceptum ut inde fieri possit in eo casu vel paenitus esse obligationem positivam ad faciendum id quod illa dictat, nam per se apparet alienum a prudenti gubernatione non solum divina sed etiam humana statuere praeceptum dictans faciendum esse quod conscientia existimaverit id a deo praeceptum, cum incertum sit semper esse hoc vel paenitus esse incertum, imprudens esset gubernatio, si illud haberent hoc praeceptum fac quidquid existimaveris praeceptum esse a deo quod declaratur exemplis proponentis sua praecepta medio aliquo internuntio, quem sciret saepe fore vel paenitus erraturum proponendo ut praecepta regis ea quae talia non forent, tunc quidem regis gubernatio imprudens censeretur, si subditos positive obligaret ad faciendum omne id quod tanquam praeceptum ab illo internuntio proponeretur. quod libenter dum est in praesenti.

Ad argumentum distinguendo maiorem non potest esse moralis obligatio ad faciendum id quod est intrinsece malum, si loquamur per se et absolute, concedo maiorem, non potest per accidens et ex suppositione et ex suppositione quod conscientia vel paenitus dictat illud esse sub praecepto et eo non deponat, nego maiorem: ad id quod affert ex ...

prio. synderesis qd dictat obligoem moralem, qdi preceptum semper
debere ac de bono honesto, dicimus id ie intelligendum de precepto
in casu vere existente, preceptum ut existimatum qd vere n datur
sed existimatur dari, obligari post ex supp. conscientie erroneae ad ali
qd malum.

Ad 2um confirmatur negatur cons. ad eius probationem dicimus ad obligo
em provenientem ex conscientia erronea vel perplexa requiri ve
rum dictamen nale et divinum, sed satis esse solum existimatum
ad eius probationem dicimus ad obligoem provenientem ex conscientia erro
nea vel perplexa requiri verum dictamen nale et divinum, sed
satis esse existimari ex conscientia erronea qd tamen adsit precep
tum divinum precipiens aut prohibens aliqd. ad id qd affer
tur de repugnantia inter dictamina nalia constabit ex so
lut. ad 4um argumentum.

Ad 3um confirmatur distinguendo e maior. conscientia errans si in
ducit obligoem [illegible] alicuius veri precepti nalis et divi
ni quo infferat, itaut tale preceptum et divinum positive per
se [illegible] virtualiter obligoem faciendi illud malum qd dictat conscientia
vel perplexa errans. nego maiorem. itaut tale preceptum posi
tivum sic etiam infferat actualiter et stringenter illam obligoem qua
tenus de [illegible] ut habetur ex errore conscientie vel perplexe dictami
nis divini precepti id qd tale sit, concedo maiorem. que distin
ctio explicatur, et dictamen nale et divinum dat dictamen
sequendam conscientiam ex eo provenit in dari obligao velut prima
rio si discordandi a vera recta qua ratione, imaut illam positi
vam sequendam qd conscientia dictat aliqd esse preceptum hic et nunc
obligans.

Vnde a excedit dictamine [illegible] alioquin ita primario
infferat obligoem discordandi ab obligoe conscientie erronea
vel perplexae sed illam sequendi quotiescumque ipse dictamen ali

quod illud praeceptum, idem denique dictamen praeterimus, nam aut istud
applicari possit ex malitia errore vel periculo ignorantiae ad inducendum
aliud sic sentiendum, per accidens esse contingenter obligationis conscientiae erroneae
vel probabiliter errantis, quatenus erronea vel probabiliter errans
supponit quod independenter obligat tali vinculo, ut si ipsa operetur contra illud
quod dictat, et si id quod dictat non sequatur, committat peccatum.

Sed fundamentum huius obligationis apparet observandum est, quod
cum omnis obligatio ex aliquo praecepto proveniat, nos tenemur
ad sequendam conscientiam erroneam praecepto naturali expresso in scriptis
visis patribus, et sacris canonibus impresso aut in cordibus nostris
lumine naturae ut [illegible] iudicamus sequendum esse dictamen rationis [illegible]
sive vera sive errans est saltem lata quaedam lex naturalis et impressa
sacris dictis nostris ut ex Ambrosio, Damasceno aliis quae docet.
ulterius proponit quae nobis legis dei veram vel apparentem
[illegible]pitudinem vel negationem obligationis, ideoque obligat [illegible] tenemur ob-
dire legibus dei, non solum veris sed etiam apparentibus.

Quare reiiciendus est Sylvester verbo conscientia q. 2. dicens conscientiam
erroneam non obligare authoritative ut legem, sed per modum
praeconis promulgantis legem dei [illegible]
imitatur Sanctus lib. 2. cap. 4 n. 12 et 2 [illegible] conscientiam erro-
neam imo et veram non ut legem sed illam proponere, et per se
obligari, sed [illegible], quia potius obligamur ex illo genera-
li dictamine synderesis, quod dictat, nequis velit quod malum esse
dicit. hoc autem et falsum ita ostendit, nam hoc dictamen gene-
rale et reflexum non nunquam [illegible] existeat [illegible]
sive veram sive falsam imo rarissime intervenit [illegible] obli-
gatio [illegible] ex illo praecepto sequendo, sed per accidens [illegible]
quod praeterea

Praeterea ut teneamur sequi conscientiam veram vel erroneam non
oportet proponere legem dei, sed satis est repraesentari aliquid ut [illegible]
hoc obligatio [illegible] ex lege [illegible]
prohibitum ex lege aliqua, quia alias non est lex nec est praevarica-

pro

proueniens ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Quod si aliquis [illegible] erroneus [illegible] et in [illegible] nullo modo potest esse leges [illegible], ac proinde non leges naturales, quae [illegible] falsus [illegible] [illegible] dignatur [illegible] ab eo prouenire [illegible] mediate [illegible] immediate [illegible] per [illegible] per accidens [illegible], [illegible] absolute [illegible] personas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntatis [illegible] quamalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] falsus [illegible] lex [illegible] voluntatis [illegible] [illegible] re.

Obiicitur 2.º [illegible] potest obligare adeo [illegible] intrinsece mala; nec [illegible] [illegible] multi [illegible] potest obligare ad [illegible] erronea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inferior nequit obligare [illegible] superioris, sed [illegible] erronea inferioris [illegible] nequit obligare ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ad argumentum respondendo [illegible] si loquatur de obligatione, quae immediate [illegible] a deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erroneus [illegible] obligat [illegible] [illegible] malis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] extrinseci. Quod si [illegible] loquatur de obligatione quo[illegible] [illegible] a deo prouenientis falsum [illegible] [illegible] obligare potest [illegible] [illegible] mala [illegible] [illegible] erronea, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vero [illegible] sequendo [illegible] [illegible] obligare [illegible] superioris [illegible] [illegible] malis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicit.

Obiicitur [illegible] [illegible] [illegible] leges [illegible] [illegible] nulla [illegible] [illegible] nos obligant [illegible] [illegible] legis dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible] [illegible] nulla lex dei [illegible] praecipit ut sequamur [illegible] erroneas [illegible] [illegible] [illegible] talis obligatio. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opposi[illegible] inter leges dei et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erroneas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nec tenet sequi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]

Ad argumentum [illegible] illud posse procedere de conscientia invincibiliter perplexa vel [illegible] perplexa: si dicas, licet illa dictet maliter contra unam legem dei, qua deus praecipit et iudicat absolute aliquid esse faciendum; concordat tamen cum alia lege dei, qua praecipit et iudicat conscientiam esse sequendam, seu id faciendum esse quod ipsa conscientia dictat esse faciendum. Quare quia conscientia sic perplexa discordat, concorditer discordat a lege aeterna dei, et quamvis inter leges immediate a deo latas non possit dari repugnantia et oppositio, potest tamen inter eas, quae mediante ratione latae sunt; nam haec possunt habere contradictionem practicam et sic fieri leges contrarias inter se: quae quidem maliter possunt esse contrariae; quae dictant aliquid esse faciendum, quod est bonum [illegible] obligatorium tamen est conformiter generali legi dei, qua praecipit iudicatque sequendam esse conscientiam.

Haec solutio quoad multa locum habet in conscientia erronea vel perplexa, sed praecipue specialiter dicimus, legem, quae vere non est lex divina, sed tantum existimatur, seu est lex divina existimata, posse sine dubio opponi legi vere dei, quae ipsa talis est, et posse obligare contra id quod vera lex dei obligat ad effectum, qui habet conscientiam erroneam vel perplexam tenetur adhibere diligentiam, ut eam expellat, tenetur quia eam deponere, vel tamen depositam non obligat tamen ex dictamine ipsius conscientiae sed alio modo; ex dictamine autem conscientiae erroneae vel perplexae, quamdiu perseverat obligat ad eam sequendam; taliter quod si eam non sequatur, peccabit.

Obiicies, si quis sequitur conscientiam erroneam vel perplexam peccat, cum teneatur illam sequi et per consequens illa non obligat, tamen ut eam sequatur; [illegible] quod nemo peccat faciendo quod facere tenetur. Respondeo concedendo; nam licet proprie loquendo non possit aliquis peccare faciendo id quod facere tenetur; potest tamen supposita ignorantia vincibili et erronea vel [illegible]; non enim tenetur absolute ut bonum operetur, sed ad habendam diligentiam quam supra tractavimus, seu [illegible] vel perplexam [illegible].

Quaeritur 3°. An [illegible] conscientiam erroneam possit quis deponere ad statum perplexitatis, ita ut non possit vitare [illegible]

dentes in principio, nullus possit esse perplexus simpliciter, ita ut ab solute non queat vitare vel peccatum [illegible] culpam, nisi possit absolute vitari suppositis auxiliis a Deo oblatis; et in eo casu perplexus [illegible] voluntario suo potest velit [illegible] omittere vel non omittere poenitens.

Certum praeterea est, ut docent D. Thomas 1a 2ae q. 19 a. 6 ad 3m, Val. [illegible] d. 2 q. 14 puncto 1, Azorius parte 1a institutionum lib. 2 cap. 7, et alii doctores [illegible] conscientia erronea [illegible] culpabiliter [illegible] ex suppositione erroris culpabilis, quem homo tenetur expellere, statum perplexitatis, ita ut sive homo ei obediat, sive faciat oppositum eius quod illa dictat, erit peccaturus.

Hunc statum perplexitatis incurrerit famulus, qui per errorem culpabiliter existimat se peccare in audiendo sacrum, et ex alia parte existimat se peccare relinquendo dominum [illegible] expositum; tunc [illegible] ad audiendum sacrum, sive domum [illegible], non vitat peccatum. Eundem statum incurrerit gentilis, qui putat se peccare [illegible], quia tribuit cultum [illegible] Deo debitum, et peccat si illud [illegible] adoret, quia operatur contra conscientiam erroneam culpabiliter dictantem idola [illegible] adoranda.

Non est tamen necessarium quod aliquis [illegible] statum perveniat ex suppositione [illegible] conscientiae [illegible] absolute non necessitet ad peccatum, sed ex suppositione culpabili permanendi in illo errore [illegible] [illegible] perplexus homo, nam [illegible] peccat [illegible] audiat peccat [illegible], [illegible] (inquit [illegible] Sanctus) [illegible] culpabilis, penitus tamen [illegible] ignorantia, quia [illegible] potest [illegible]

invincibilis peccatum, et praeteritum [illegible] periculum [illegible] quae [illegible] in praeteritum et in nostra potestate non, tamen [illegible] futura sunt futura. Quare de hoc [illegible] est, quod de illo qui invincibilem ignorantiam habent.

His praemissis difficultas huius casus procedit de eo, qui invincibilem ignorantiam habet de illis, quae utrumque committendum sit, in statu perplexitatis, absque ulla hominis culpa, sed ex ignorantia invincibili proveniens, in quo homo [illegible] vel paribus existimat utraque parte [illegible] peccatum, nec valet graviora distinguere, requirit ut [illegible] in eodem [illegible] amplecti, ut si verbi gratia existimat se, si audiendo sacrum in festis peccare, ac similiter deserendo [illegible] sacrum audit; nec discernere valet quod ex illis praeceptis in ipso [illegible] sit; nec pro omnibus doctores consulendum habet.

Placet [illegible] Authoritas [illegible] vel [illegible]; [illegible] unum alterum [illegible] amplectatur [illegible] quod [illegible] liberum culpam vitare [illegible] quod faciat vel [illegible] existimat; at [illegible] libertate deficiente vel [illegible] peccatum. Deinde [illegible] perplexitas simpliciter, [illegible] invincibilis, [illegible] perplexitatem [illegible] doctores negant [illegible]; [illegible] admittunt [illegible] peccare [illegible]. Haec doctrina limitatur [illegible] Authoritas [illegible] in quo eligat peccatum [illegible] nam si eligat illud peccatum quod iudicat maius, tunc [illegible] committere peccatum. Dicitur [illegible] illa [illegible] quae [illegible] peccaminosorum [illegible] ita [illegible] eligat peccatum maius [illegible] manifestum est [illegible] ille [illegible]

litus libera a deo bo. prohibito, si ille peccat, ergo primum
volitio libera a deo bo. prohibito non potest esse peccatum: assumptum
pr., quia ille homo potest pro suo libito gregem deserere, et sic audi-
ens aurigae similiter potest omisso sacro gregem custodire, quo
quaelibet pars libertate plena gaudet.

Ret. Thomistae sane hos verum esse quod ille actus in utraque parte electa
sit in se absolute liber, at ut fert Ariminensis illud malum exis
timatum, sed tamen esse liberum in ordine ad culpam vitandam, cum
utraque parte electa culpa necessario immineat, et quia actio im
putetur culpae, desideratur libertas actionis quatenus culpam vita-
re potest; ideo potest dici actus ille esse liber in genere entis seu na-
turae, non autem in genere moris; at quae ad hoc ut sit peccatum, quia peccatum
debet esse volitio obiecti prohibiti.

Sed haec solutio reicitur, nam etiam in ordine ad culpam vitandam po-
tuit volitio huius obiecti per liberam electionem alterius, quod volun-
tas potuit libere amplecti: quamvis non unum e duobus sit ne
cessario eligendum; quod tamen eligatur hoc ob illud malum potius quam aliud
est omnino liberum, quia actio illa libera est et sic non solum ... sed etiam in genere
moris. Confirmatur primo ratione ista, in actu bono charitatis ad quam Deus vellet
praedeterminare voluntatem independenter a sua conditionata determinatione
illam praedeterminando ad aliquem bonum actum, sive alium sive chari
tatis, sive spei, sive fortitudinis, talis actus esset liber
sive in re esse ... sive in genere moris, et in actu meritorio si ad
sint requisita ad meritum.

Confirmatur 2.o in actu Christi Domini quo mortem acceptavit, qui sub
supposito praecepto moriendi fuit liber quoad circumstantias
et necessarius quoad substantiam; iste actus liber esset sufficienter
ad rationem meriti et proinde liber est in esse moris; et idem contingit
in quovis quem actu libero quoad circumstantias, et necessario

quo

quoad substantiam, et in quo in quo est liberum quoad exercitium et necessarium quoad specificationem, nec loquimur de actibus bonis, sive de malis.

Confirmatur 3°. nam videlicet intellectus efficax alicuius finis, vel boni sive mali determinat voluntatem ad aliquam electionem ... medii ... electio libera ... ad malum medium ... bonum ... alterius medii ... existente efficaci ... ad aliquam electionem necessitatem.

Confirmatur 4°. nam ... impossibile variari ... libertatem ... et similem moris, ... homo; sicut enim ... ultima differentia constitutiva hominis, ... sine homine constituto: ita libertas ... ultima constitutiva entis moralis ... impossibile variari ... in ... moris.

Dico 2°. nam quoad ... statum ... perplexitatis, sed ad divinam providentiam spectat impedire ... illuminando media ... quae prudenter iudicet sibi licitum unumquodque ex illis eligere, et ita conscientiam erroneam deponat, et si nolit eam deponere, reddatur error invincibilis ... ex ... status ... et ... conscientiam perplexitatis ... errore vel ... aliter ... divina providentia ... hominem ... peccato, quia supposito illo statu, in quem ... non potuit vitare ... satis ... ex dictis.

C°. A[d] ... obliget conscientia erronea ... peccatum ... obliget ... tali ... subveniali.

di

dico 1° sive sci[enti]a erronea sit culpabilis sive inculpabilis sit, p[lu]s obligat ex[tr]a g[e]n[er]a pecc[a]ti
2° in t[er]minis obligat, q[ua]m praeceptum praelati: prior pars facile c[on]stat, nam q[ui]s sequens sci[enti]am
erroneam invincibilem minime peccat, ut ex dictis c[on]stat; obediendo autem peccat[ur] c[ontr]a
suae dictamen, q[uo]d obligat positive ut [illegible] sequamur. declaratur hoc in casu, quo
iudex .l. praelatus iuridice praecipiat subdito, ut pe[ti]t delictum manifestet, et subditus ex sci[enti]a invincibili existimet se teneri (ad manifestandum) q[uod] existimat delictum esse omnino occultum, et praelatus n[on] legitime interrogare; et alio q[uod] inde
in gravem damnum, potius tunc q[ui]s certum est obediendum esse suae erroneae tacendo
delictum, et n[on] praecepto praelati.

2.am p[ar]te[m] q[uae] loquitur de sci[enti]a erronea culpabili pr[obo]: q[ui]a sci[enti]a erronea obligat
virtute praecepti n[atura]lis et divini, n[on] veri, sed existimati; sed obligatio praecepti n[atura]lis aut
divini habet multo maiorem q[uam] obligatio, q[uae] venit ex praecepto praelati; q[uo]d in praeceptum
quoddam humanum, et p[er] c[onsequens] loquendo magis obligat sci[enti]a culpabilis, q[uam] praeceptum praelati.

Duae limitationes adhibentur in 1° et 2° in illis verbis ex t[er]minis q[uo]d r[ati]o[n]e sententiae
dictat sci[enti]a erronea esse tantum peccatum veniale et praeceptum praelati obliget sub morta-
li, tunc minus obligat sci[enti]a erronea quam praeceptum praelati. 2.a limitatio ponitur in illis verbis
2.° in t[er]minis obligat[ionis], q[ui]a si de ex[tr]insecis obligat sed ad plura obligant[ur] ex
modo sit, plus obligat praelati praeceptum, nam obligat et ad deponendam sci[enti]am erroneam vinci-
bilem, et ad obediendum; cum sci[enti]a erronea, [quam praecepta] solum ipsi parendi obligationem
imponit.

dico 3° pro 2.a difficultate q[uo]d si sci[enti]a erronea dicat me teneri ad aliq[ui]d sub mortali,
tunc mortale erit operari c[ontr]a illam, si tamen dicat me teneri sub veniali, erit
tantum veniale. r[ati]o est q[ui]a voluntas amplectitur o[mn]em malitiam quam illi obiectum proponit, q[ui] q[ui]do
amplectitur obiectum propositum cum malitia mortali peccat mortaliter, et q[uan]do cum veniali peccat venialiter,
cum in 1° casu amplectatur malitiam mortalem et in 2° venialem.

c[ontr]a: q[ui]a peccatum, minimum c[ontr]a sci[enti]am erroneam est incapax, in q[ua] homo existimat se peccare
ut si c[onscienti]a erronea diceret, hominem teneri ad restituendum, et n[on] restituat, committit peccatum iniu-
stitiae, q[uod] retinere, q[uo]d existimat alienum: similiter si sci[enti]a diceret, hominem teneri hodie ad audiendum
sacrum, et n[on] teneat, peccatum committit c[ontr]a virt[utem] religionis. q[uo]d cum sci[enti]a dicitur, est pe-
ccatum mortale, tale committet. an[tecedens] p[ro]b[atur] r[ati]o[n]e 2a facta, q[ui]a voluntas amplectitur obiectum omne, q[uod] illi
proponitur, q[ua]ndo illi proponitur cum malitia iniustitiae, hanc malitiam amplectitur. - q[uo]d si sci[enti]a
erronea solo dicat aliquid esse peccatum mortale, n[on] dictando illud esse alicuius speciali[s] virtutis:
tunc committet peccatum c[ontr]a praeceptum sequendi honestum et virtuosum conceptum, et c[ontr]a p[ro]priam
virtutem inclinantem ad amandum bonum honestum; et sic erit peccatum in aliqua determinata
specie.

sed dices: sequitur ex dictis, q[uo]d si aliquis existimans aliquid esse peccatum, sed n[on] ullo pacto
ei veniret in mentem, an esset mortale vel veniale, nec de hoc ullo timore, non com-
mittere

sine peccato mortali nec veniali, quod 2° videtur impossibile. sequela patet quia tunc nec amplecteretur objectum
cum malitia mortali, nec cum veniali, ac proinde deberet malitiam mortalem, nec ve-
nialem. consequens vero negari videtur posse, saltem per conscientiam erroneam aliquid indifferens invincibiliter ...
objectum aliquid indifferens, et actus de se indifferens possit in illud tendere. quod tamen videtur contra doctrinam quam
supra defendimus.

Veniunt vero ... 2a. d. 39. cap. 3. Thomas Sanchez ... illum peccare mortaliter propter ... suf-
ficiens examen de qualitate culpae, quae dari potest in amplectendo illud objectum, illud amplectendo
se exponit se manifesto periculo mortaliter peccandi, ac proinde peccat mortaliter. sed melius ...
lib. 3. q. 4 ... in primis ... 1. q. ... 2a. d. 2. q. 14. punct. 4. Salmanticenses
sect. 3. n° 33. et alii doctores ... qui ... dari tamen peccatum ...
... quod in illo objecto, ut ... consideratur, invenit ... malitiam mortalem, nec periculum
illius; et quum non inclinaret mortalem malitiam, aut eius periculum, ad hunc amplectendum ...
objectum sine culpa mortali, eo quod volunt ... malitiam mortalem nec periculum ...
nec ... ad examinandum, an sit ... malitia, ... qualitatem ... grave ...
... nec ipsa, nec periculum illius aliquo ... si tamen ... adverteret illud ...
amplectitur abstrahens a mortali et veniali, tunc peccabit mortaliter illud amplectendo ...
peccati mortalis, cui se exponit, ... de ... malitiam, quae ... in illo objecto ...
... et quia de malitia mortali ... a qua abstrahit, hoc autem ... frequenter ...
... proponitur ... aliquid ... possunt similiter ... ad ... grave ...
... periculum malitiae gravis ... objectum ... ad ...

Ad ... ad ... conscientiam ... negari ... aliquid indifferens ... invincibiliter
... ignorantia invincibili; haec autem sufficienter dari potest ... quoad bonitatem
et malitiam moralem, ... intrinsecam ... positivam ... ut ... dicemus ...

Quaedam breviter ... notanda sunt ... aliarum difficultatum explicatio. 1° quod agens ... conscientia
invincibiliter erronea, pertinet ad eam speciem peccati, ad quam ... tenetur, si nulla ignorantia ...
... ignorantia culpabilis ... excusat ... culpa, ... ex eo ... culpae, quae sine
ignorantia committeret. unde si quis ... dicit ... mentiri, ... culpa ... veniali
mentiri ad excusandum ..., peccat ... venialiter, ... peccaret, ... et ...
... in illo casu mentiri, ... peccatum ... graviter, ... committeret ...
... quod eo minus voluntarie malitia ... minus cognita.

Notandum 2° ... peccatum agere contra conscientiam erroneam ... quod ... conscientia
... conscientia erronea dictabat; ... circumstantia ... peccatum ... conscientia
erroneam; ... circumstantiis, quas conscientia erronea ... dictat, ...
... opere inveniuntur.

Notandum 3° ... aliquid ... peccatum agere contra conscientiam erroneam ... magis ...
aliquid ... peccatum ... per ... agere contra illam ... in ...
aliquis existimat se teneri ... mentiri ...
sive operatur ... et mentiatur, peccat tamen venialiter. 2° ... in casu quo aliquis ...
existimat se teneri ... mille ... mortaliter ...
peccat mortaliter, ... peccat ... aliter.

An ut peccetur contra conscientiam erroneam debeat actualiter manere ... ?

mid. 125 q. 19 ar 6 existimat ad operis malam conscientiam erraneam nec deliberationem actu ad illius exercitium iudicium neque sufficere habitu manere sed requiri id iudicium virtute perseverare, quod tunc vt perspere accidere quod illud revocatum non sit per dictamen contrarium aut quod illud iudicium non multo antea fuerit —

Dicendum tamen ut opus quod fit contra conscientiam erroneam imputetur culpae necesse est ut eius conscientiae iudicium actu perspiciatur ita auctoribus per 1 impetum lo 2 ca 2 q. 12 vasq. di 60 ca 3 salas sures citata nº 29 thomas san lo 1 ca 11 nº 7 qui bene explicat cum varie tamen actu id iudicium permanere quod actu conscientia aliquo modo reclamat id est per plenum iudicium id est per aliquod dubitationem — —

Ratio est quia quod illud iudicium non cogitat non advertit homo se agere contra conscientiam erroneam neque id tenetur advertere nam hoc illi in memoriam non venit sed oblivioni ideo quod opus illud prohibeat per conscientiam erroneam movetur ex aliis causis ad illud efficiendum ergo cum ablato illo iudicio non sit cognita malam agendi contra conscientiam erroneam talis malum non erit modo voluntaria relinquitur ergo opus in sua natura sine culpa —

Confirmatur 1º non in intimo iudicij dicatur virtute manere necesse est eam per aliquam ipsum describari et perscrutare si non nullum opus erit eam describet in quo dicatur manere nil refert an brevi an longo antea tempore ea intio perceperit. sed illud erroneum iudicium per iudicium carere omni ipsum in quo manere dicatur ergo si actu non cogitatur non potest viciare opus factum contra id quod dictabat. — Confirmatur 2º non ex opposito sequitur infidelem semel existimantem ad operis bonitatem

opus q̄ ut id ad idolū referat p̄ eorumd. in eisq. ex obo boni ē transacto iam illo iudicio et immemor illius efficit. qd ē absurdū —

Q° 6

Quo mō deponenda sit scia erronea ut opus à culpa careat —

postquam scia erronea realiter deposita n ē peccatū agere contra illā n. cū tota pvati ro ex ea surgeret ea ablata n ē unde surgat. q̄e merito dubitari pt quo pacto iuste et probabiliter hęc scia errans deponenda sit. ca qd certū ē qd si iudiciū sit sm̄ pvali et n certū phice neqz morale ut qd scia erronea tempore accepta fuit sine ca iusta et sine cā pt ad libitū deponi sine nova roe l. cā quę dat tunc cessa temeritas cū utrumqz psione cū roē pvalę hęc autem depositio parū conducit ad honestandā actū n. hęc n honestat ex iudicio qd ad libitū frat sd ex alio quo ingit licitū ē sequi opinionem pvalē lt ppria n sit nec pvali

pcedit go dispositio qd iudiciū ē phicē l. morale certū planiu g cap 12 q 19 ar 6 et n nullius alt pā certū tunc scia deponi ad libitū et absqz ulla roe quoad applicationem ad opus rō ē qd cū in pcedēti tota culpę rō ex eo errore dedicat si ipse aut n admitter aut n psciberet nulla admiterę culpa ca sciā cum si alioqz operans putaret rem illā in ulli seu speculatam ē illicitā dummō hic et nunc n putet rem sibi illicitā

Adhibet hoc exemplū caie si mulier ignorans audiret a ?tionatore ē mortale viri capillis alienis corpo

simulacionis mendaciū sit et ob hanc roēm et autt.
suscipiat erroneū iudiciū dictaris usū illū ū mortale crassa
victa utatur illis nesciens otrariā roēm solvere quando
tamen sibi licere n̄ probabit xpt. qd. sr manet in illis et
speculatibꝰ iudiciū erroneū n̄ tn̄ manet in particularis et
practicū ad id opus aplicatū —

Dm tn ē osciā erroneā n̄ posse deponi ad libitū sed
requirē ū roēm aliqm probabilē qua intus probabilr iudicet
licitū ē qd osciā erronea dictabat ē ilicitū. ita vasq
di 67 c 2 salas tr 3 di unicā sect 3 tomas san lib 2
c 22 no 20 ubi alios refert et pt roī qā osciā erronea
ē iudiciū intus qd n̄ pt assili sine aliquo motivo
sicut n̄ pt intus asentiri aut disentiri alicui propositioni absq
ulla prorsus roē saltm aparenti go nequit pro libito
deponi erronea osciā sed requirit probabilis aliqua rō —

ofirmatur 2o n̄. ut homo licite operetur heri debet
iudiciū saltm probabile qd tali opus licitū sit go nequit
osciā erronea iustr deponi itaut liceat oa illā operari
ni det iudiciū probabile atq adeo n̄ poterit ad libitū
talis osciā deponi. ofirmatur 2 n̄. si possit osciā erronea
ad libitū deponi posset eadm ex vi talis mi deponendi deponi
similr osciā verā eaq deposita liceret oa illā operari
n̄ valde falsus ē et ea erronea sit et falsa l vera
qd tn absurdū ē —

Limitatur hanc doctrā vasq ad finē illius cap 2 pos
tulando ad deponē iudicii osciē erronee aliqua roē
oposita aliā eficaciorem roēm et alr existimat operarem

3a conscientiam non pro ut ratam nisi ratio sit minus efficax in
probalis non sufficit ad assensum probalem generandum solum
excludit hanc limitationem firmas san. quae ratio minus probab
sufficit ad dirigendum probali assensum alterius pro ratione tam
probaliori conscientiae erroneae assensus quod ad ratam operationem
ut ex dictis constat. —

5a quod notandum est quod licet aliquod conscientia erronea non omnino
deponatur per rationem probalem sed remaneat adhuc dictans
opus ut illicitum adhuc si homo iudicium probale habeat
non obstante iudicio conscientiae liceat opus facere hoc sufficit
ut licita sit operatio ex non dicto deponitur practicum
licet speculative persistat quia ut homo licite operetur
debet ad hoc iudicium probale dictans opus hic et nunc
ut licitum —

Ad fundamentum casus dicendum quod tota vis est ratio ab eo
deducta non tamen error ille obligat sed quae acceptat a
non ex suppositione quod talis error cognitus non est in potestate vo
quod non obliget per rationem eius imo voluntas tenetur
obligationem acceptare quod si conscientia erronea teneri
ulla ratione sed per libito voluntatis deponat operari
illam est peccatum eiusdem speciei ac per si homo operaretur
contra eiusmodi conscientiam non dum depositam ratio est quae deposi
sine fundamento sufficienti perinde est ac non ut depositam eo in
cedente erit peccatum eiusdem rationis item quae maxime illa
deponendi conscientiam erroneam est exponitur periculo deponendi
similiter conscientiam veram sicque exponitur periculo violandi
praeceptum quod conscientia vera dictabat ut violandi illud quod conscientia
erronea falso dictabat violari hoc autem periculum

suspensus est incapacitatu ... semper cuiusdam ...

Q.° 7.

Qua obligatione teneatur confessarius instruere instruere penitentem conscientia erronea laborantem

sect° 1

duabus ubi explicatur haec obligatio.

hanc confesarii obligationem explicant san lib 1 c 9 d 32 sect 4 thomas san l° 2 de matrimonio d 32 valerius regin. tu. de prudentia confesarii c 4 sect 1 et 2 et egidius to 2° de sacramentis et censuris d 8 dubio 27 et alii quos ipsi referunt quorum doctrinam sequentibus ubi continetur.

dico 1° quod erronea penitentis conscientia fuerit invincibilis (quod colligi poterit ex penitentis conditione et ex dubitationibus quas affert) obligatur confessarius ipsum instruere et admonere de eo quod nobis et necessario in confessione exprimendum pro quo confessarius habet obligationem supplendi in confessione quod necessarium est ad valorem illius, quod cum ignorantia invincibilis non excuset a peccato mortali obligabitur sacerdos penitentem instruere quod et sequatur ut sibi prosit sibi obsit admonitio informando eum de veritate ut ea cognita rursus cum confiteatur de tali peccato ritu legitime confiteatur.

confirmatur 1° nam penitens ad confessarium accedit tamquam ad vicarium dei ut ab ipso instruatur quod fit proprius pastor qui gerit in eo munere vices proprii pastoris ergo infideliter ageret nisi instruat et tacens absolvens penitentem errantem approbat factum suum et confirmat illius errorem confirmatur 2° nam quilibet alius tenetur lege caritatis docere eum qui non novit

ne roi illius ignoris, qm plurima peccata sic habia committ
go afortiori tenebit confessarius cui instruendi munus incu
quo fundo suadet sibi obligatio confessari admonendi peni
tentem q ex conscia erronea existimat aliqd e peccatu
mortale —
dico 2 qd erronea penitentis conscia si ignoratia fuerit invin
cibilis sibe sit ignora iuris sibe facti tenetur [illegible] qualis
qd monitio proderit sine grabi scandalo et detrimento tenet
confessarius admonere penitentem n tm tenet si nullo
inde speret utilitas penit. pt pt qd confessarius absolv
penitentem errantem in ma peccati mortalis et in
ois paratu corrigi opere suum errori illius confrat qm tenet
illu instruere —
confrat 1o n. 4 confessarius in qtu e iudex et medicus munus
suu exercuat in peccatu aequo exiguat ignora invincibili
tm ut simul e proprius sacerdos et pastor infidelitas
ageret ca magisteriu sibi comissu nisi erratem doceret
cu penitens ad cu tenet ad id vicariu accedat n
sm ut absolbat sd etm ut instrat. confrat 2o n. si
illa ignora sit mo invincibilis pt facile vincibilis fieri
ideo q necessu e penitentem e instrueri ne in multa
peccata labat ob ca confessarii —
ca hec si confessarius agnoverit matrimoniu e nullu
et pu facile penitentem dispensationem impetrare et credit
ad hibiturus ea diligentia ad impetranda nec sit periculu
ut interim accedat ad uxori quius iam n e suam
ciusmi penitentem tenebit confessarius admonere ho
autem raro contingit cu dispensatio pontificis impetranda

et longe distat roma quo salmi periculi magnu incontinentie cu uxore
du dispensatio dat id casu quo teneat admonire n
tenet ante absolutm id sat e post ni indicet pralr
confessarius ante absolutm p futura u monitm n post ea —
quod vero confessarius vel quilibet alius n teneat admonere
quod nulla inde speratur utilitas ut in 2 pe ii dice
bamus pt quod nulli debemus laqueum iniicere id admonere
in casu dicto nil aliud esset quam laqueum opponere
quod monitio adhibenda n e m pt n extiterit in bono
statu et bona fide confessari admonite ad malu deveniret
quia denique uxor ob impedimenti conscia tenet potius
mortem subire quam reddere debitu et forte vir n
credet impedimentu subesse vel ipsa n poterit detegere
n fami diminutiu patiat et oriant inde rixe et scandala
atque ecclesia n probato impedito opelet —
confirmat 1o ex d aug et hec c siquis autem dispensa
de 7 ibi si scirem n tibi prodes n te admonerem
confirmat 2o n frustra niti et nil aliud laborando
quam odium quaerere extremae dementiae e ut salustius
loquitur confirmat 3 n lex nulla obligat ad actus
ociosos qualis esset dicta admonitio. confirmat 4o n
confessio ad bonu penitentis tendit n aliter ac correctio
ad utilitatem eius cui fit id operante illius utilitati
spe n obligat correctio quo operante spe boni peni
tentis n tenebit confessarius admonere vo n mediocratim
sumit —
dictu locu hec n sm ubi iam dat matrimonio
id etm ante illu factu .s. n. confessarius vel quilibet

— probabilit. alius videat poenitentem ignorantia invincibili impedimenti laborantem et probabiliter credat fore ut monitus non acquiescat nec fidem adhibeat et cum sponsis suis sit contrahens matrimonium et magis ignoranter magno cum scandalo suborto posset a matrimonio contracto desistere prudenter facit confessarius si tacet et adid tenetur in casu praecedenti cum nec dicta incommoda sequantur atque his qui in bono statu sunt quandi antea fuerunt

hic 4m locum doctrina traditae est ignorantia illa sit cum invincibilis et naturalis si non probabiliter credat confessarius consilium non esse profuturum tenetur non admonere quod ea ignorantia invincibilis cum rei adducere per 2a pe cuius idem obtinuerunt sibi ignorantia sit circa ius humanum sibi c. d. —

hic ins. locum doctrina haec est quantum illud per ignorantiam invincibilem excusatum sit in detrimentum proximi iam est detrimentum sit continuatum unde si poenitens bona fide possideat bonum alienum quod nobilis confessarius iniuste possidere et credat nil monitionem profuturam cum difficillimum est illum relinquere sed videt poenitentem teneri restituere et ignorantia invincibili excusari moneat quod non est restituturum tenetur tacere. item si quis exerceat usuras hunc ignorantiam invincibilem cum aliis consuluit et videat confessarius se monendo nil esse profuturum ut acquisita restituat nec ut in futurum abstineat tenetur tacere

Dicta vera sunt quod si confessarius credat fore ut poenitens monitionem suscipiat videt in remedium esse valde difficile ut si ex scandalum et notabilis infamia inde sequatur et ita haec quod poenitens sub mortali tenetur ad aliquod adeo difficile ut confessarius credat illum tunc cum quo aio minime

recepturum et postea ablata alia occas. et transacto aliquo temp. melius suscepturum excusat q. ignorantia inuincibili pote- rit tunc tacere confessarius et in temp. opportunius differre prudenter q. facit confessarius dum n. oia, ad q. tenet penitens, sl et in 1a occase manifestat sed paulatim debet eu docere ea ad quae tenet ne deterritus abstineat oio a confess.

S° 2a
Limitat. quedam traditae Doctrinae

Limitanda int. 1is que diximus in posteriori § 2. e. ita ut intigant nisi ex ea ignorantia intigat malum boni pu. tunc n. confessarius tenet ad monere cum bonum de quo differendum sit bono priuato et quamuis fructum in eo n. speret consulet tn bono pu. exemplum e in parochos inuincibiliter putat subdi tos so teneri scire art. fidei l. het errorem in fide aut mo ribus huius confessarius tenet illum admonere qd qd inde sequat. ne errore illo noceat bono pu. ouium sibi commissar.

2° limitanda est ut intigant nisi scandalum pe nitenti ex admonit. secutum momentaneum sit sic n. quamuis tunc n. speret ad moni. s. fructum sperat tn breui te illum consequendum tenet confessarius admonere; admonebit autem congruentius post absolutm ne turbat gra et fructus sacramenti impediar—

3° Limitandum nisi penitens dubius interrogaret confessariu aut aliu viru doctu de re illa, ea tunc tenet aperire veritatem si fructura n. sit ia n. socia penitenti sequat illo dubio et confessarii aut viri docti silentium prudenter penitens in suum fauorem interpretatur sicq. illud silentiu ... erroris ... cum quo stat ed si penitens ed ... ... scrupulu ... confessarius tacere l. dedicere ut scrupulu deponat scrupulus n. n. aufert bona fide et ignorati inuincibili—

4° Limitandali ut ñ ingare di doctore publico sive concionatore n. hic tenetur publice veritatem docere Et fructus privati ñ spectet sed sñ dalū cū ·n· ea doctrā ad bonū publicū ordinet omittendū ñ ē ꝑter privatū malū atq hoc ꝓvant verba pauli actor 20 mundus ego sum a sanguine oīū vestrū nō ꝑter fugi ꝗ̄ ꝯuominius annunciarem ·v·d· vobis ut d. Amb sermone 23 inquit ego interdū pareus vobis taure bilem sed malo vos ætimaiis causas reddere ꝗ̄m negligentiæ sustinere inditiū si autem timeret in tota repub. ꝑ ꝑ ipsius scandalū in aliud tempus differādū ea doctrā —

5° Limitat casus apud Romas. Sent. ni verisil. Et credat ꝯfessarius aliū de sumo bendā ū ignorā ab alio ꝯfessarii ꝗ impudentius mouebit illi malū tunc n. melius ꝗt ignorantem admonere nisi remediū sit intolerabile sed mi dispplicet hæc Limitatio tum ꝗ̄ moralr nequit casus evenire tū ꝗ̄ si daret ꝯfessarius hic bene munus suū obiret tacendo ut culpā alterius imprudenti imputanda ꝗ̄ admonere

6° Limitant alii nisi ꝯfessarius sit ꝓprius pastor ꝓpter ꝗ impediū ꝓvare tunc n. tenet admonere sed ñ acquiescentibus penitentis tenet superiori denūciare sed hoc eiat ꝗ̄ ipsius erat cui scribit ignorantius dic ꝗ̄ ea de ꝯsanguinitate et facile poterat de nullitate dispensationis siungy illos obtinere et tm̄ pontifex scribit dissimulādū ut docet Romas sam ubi sa ꝗ̄ ꝓprius pastor tenere debet ꝗ̄ ꝓpter impedū ꝓvari si fructus ñ speret sed scandalū

vltimo limitat conducta ꝗ̄ col. 89 ꝑ 3 ut ingāt ꝗ̄ scandalū ꝗ̄ ꝗ admonitē timet ꝓvenire ꝗ infirmitate ut ꝗ̄ ñ ꝓ illi siungy amodo separari ꝑter danna inde ꝯsurgēt

secus si ex coniugii mala proveniret, id hoc dupliciter reiicit
ex dictis p. 2 q. c. cap. 24 n. cum admonitio illa in
bonum penitentis ordinetur, quod id non speratur sed ruina
illius timetur, cessari debet —

Rogabis an coniugi neganti debitum ex alia causa et petenti
ignorantia invincibili de valore matrimonii possit confessarius
praecipere ut debitum reddat. Respondeo affirmative sibi dicens in genere
coniuges teneri reddere debitum, sibi praecipiens huic penitenti
in particulari reddi debitum. Ratio est quia cum penitens relin-
quendus sit in illa ignorantia putat licitum ea supposita
non reddendo, ergo confessarius tenetur non absolvere nisi proponat
se deinceps redditurum, ergo potest cogere ut reddat atque adeo
potest praecipere, neque tunc confessarius praecipit rem malam
sed rem debitam suppositis circumstantiis occurrentibus —

Dubium 7

De scientia probabili —

Quaestio 1

Quid sit scientia probabilis seu opinio et quid fundamentum praestat —

Praemittendum est secundo quod scientia in materia morali est cognitio certa et
evidens de honestate aut turpitudine operis, non quidem simpliciter
sed saltem moralis quae non patitur prudens dubium aut formidinem.
Deinde fides seu credulitas est assensus moraliter saltem certus
et obscurus habitus ex alterius auctoritate, ut si multi homines
fide digni referant aliquid coram ipsis contigisse, et si haeretici
sumatur fides tamen quoad usum moralem ab opinione et scientia
probabili non differt si sumatur pro assensu habito ex auctoritate alicuius
et non afferente moralem certitudinem, et talis assensus non dicitur
fides apud theologos morales sed opinio quae ad moralem usum pariter
refert

opocm̄ hoīs p̄r aurm̄ huanā aut p̄r verisilia funda
ins' suspicio ī aliq̄. ex levib. roīb. generatus u ita
incertus ut nō. formidinē aferat pm̄ opino —

premittendū ī 2° nos n̄ agere de opoē imprvali ē p̄ota
error aut temeritas idē. sd de opoē pvali imprvalis vo opi
ī illa ē q̄. hr. sm̄ sibi aliqd fundū q̄. cuy strarii
obtinuit ū verū. unde opinio imprvalis ergo illa ē temu
suscipit n̄ adhibita suff. diligā p̄ indaganda veritate
ētū cōq. rs. yu alioqui pvalisa —

dico 1° ssūa pvalis ra usū moralem ī iudiciū aferas
q̄. negans ex verisili fundō aliqd ēē. Licitū aut ilicitū
ut ex sic n̄ excludit formidinē pp̄ opē. ut ēa de roē.
opoīs ī qd sit iudiciū p̄r aliqd verisili fundū unde sum̄
pvalitas ē ex sic n̄ excludit formidinē ut ex p̄pria
roē opoīs ostat hec autm̄ cuȷ roē opoīs strahit ad
usū moralē q̄ id qd ē Licitū q̄. ilicitū rē p̄ hoc
qd sit iudiciū aferans q̄. negans ex verisili fundo aliqd
ē Licitū q̄. ilicitū nec de roē cuiuslibet opoīs ī autē
hrē formidinē alterius p̄is n̄ nulli .n. ex iis q̄ opinātr
ut loquitr Aris. 7 ethicor. c. 3 n̄ ambigunt. sd certam
scire existimant dicit m̄ opinio tali mū rmiūē di ur
ex vi illius. ut p̄dictā fradinē admittere —

dico 2° fundū sufficiens ad opinionē pvalē ī ā ēn
Licite posit homo p̄ se loquendo operari ī qd suff. diligā
adhibita iudicatr p̄udentr adsiā verisili sibi p̄ p̄cipio
intrā rei sibi p̄ extrā aucts. rō huius eis ī ēa ut
homo Licite operetr suffit p̄ se loquendo ex p̄s. inter ā
qd huanō mō dictat recta rō hec .n. ē regula nostrar

actū id recta rō dictat ad id requiri humanō mō ꝑ se loquendo fundū dictū s. ꝗ ad hibere sufi diligā prudentr conspet veri simile q° hoc erit sufi ꝗ fundū ad opoim moralr ꝓ vati. c. ꝗ ꝑ se loquendo ꝓ simus licite operari. m̄ ꝑr n. homo liciti opiri n̄ debet exigi nec necā cognicio certa di honestate operis sumendo certitudinē ꝑ ꝓ aequalitate distinguit id .n. n̄ ꝗ ꝯsonū ad gubernatm acomodatū humanę fragilitati cū n̄ ꝗ ꝗ posit. ꝑ brevi tempore in ꝗ ꝗ hominē cognitm certā di honestate operis ꝗd ꝗ magnū impedū ad recte operādū —

ꝗ hoc ingendū i de ꝓ valitate ꝗ ꝗ l. ꝓ ꝓ intra rei l. ꝑ extrā ꝗ ꝑ ꝗ notandū tunc obtm̄ iudicari veri simile ꝗ ꝓvalē ꝑ ꝓ ꝗ intra ꝗ l. imte et sine discursu id ꝗ sā ꝗ ꝗ ꝗ ꝓvalr vr aliqd ꝑ se ab intro ꝗ ꝗ n̄ ꝗ l. mte ꝗ ꝑ discursū sibi apriori sibi ꝗ ꝗ ꝗ ꝗ causis seu ꝑ ꝗ l. ꝗ ꝗ ꝗ ꝗ l. alijs ꝗ ꝗ rei ab intro ꝗ ꝗ ꝗ re aliqua deducit aliqd ꝓvalr. tunc autm obtm̄ dr iudicari veri simile. aut ꝓ vali ꝑ ꝓ ꝗ extrā ꝗd ꝑr autm aliunis ꝗ l. discursū ꝗ ꝗ —

ꝗ° 2a

An semp seqūi liceat opoiem ꝓvaliem —

secto 1

Licitū ē sequi opoiem ꝗ agenti ꝓvalior aut — ꝗ ꝓvalis apparet —

duos mis ꝑr ē opinio ꝓvalis 1° mō si sit ꝓvalis simplr 2° mō si sit ꝓvalis 2m ꝗd seu rū operantis: opinio ꝓvalis simplr i illa ꝗ ꝗ fide digna ꝗ n̄ habi rōe

nitit

et n̄ repugnat veritatis ab eclesia receptis nec ubi rōi
nec temere contradicit q̄i sit · eo autem erit opinio probabilior
quo magis participaverit utramque hanc rōnē opinio vero probabilis
cum quod sive rō ipsius operantis est quod inter extra alius
peritus est valde apparens omnino .l. p quam existimat opinio
cui viros sapientes aut n̄ exigui ponderis arguam ejus esse
.l. premissis ipsos inhibidentes et inertes sint etiam : ex prob.

praeterea opinio hoc modo probabilis tempore quamquam et rō operanti
sibi vera sit, sibi falsa aliquod est inculpabilis aliquod culpabilis
inculpabilis est quod homo adhibet omnem diligentiam requisitam
xa qualitatem negotii et majoris ac loci opportunitatem
ad veritatem inquirendam culpabilis autem erit quod a diligentia
requisita homo deficiat —

His premissis dico 1o quod se loquendo n̄ est licitum sequi opinionem
improbabilem de bonitate obiectiva actus nec opinionem cuiusque probabilem
est dubiam rō est quia talis opinio est imprudens et temeraria
ac proinde n̄ est conveniens regula nostrae actum quoniam qui
n̄ licitum illam sequi ostendatur n. quod tali opinionem sequitur
exponeret se certo periculo violandi .d. legem, ergo illa
opinio sequenda non est homini ingenti pro se loquendo ob
paucis rōi diligentiam aut alicuius perplexitatis potest interim
homo opinionem improbabilem amplecti quam post diligentiam
pro temporis et aliarum circumstantiarum opportunitate requisitam
ut ipsi probabilis et necessitas operandi urget —

dico 2 post diligentiam adhibitam licitum est sequi
opinionem probabiliorem aut minus probabilem .l. simpliciter .l. tamen
operantis quia ad recte operandum sufficit cognitio illa
est modo humano per communem apparata sed hic non est cognitio
interim

... nitati obiectiba [illegible] cum hec raro possit separari et ut plurimum veniunt [illegible] opiniones et ultima probabi-rum dent, ergo sat erit sequi opinionem in qua adhibita fuit diligentia videatur homini probabilior maxime si iam iudicio suo presertim inter sapientiores et diligentiores iam rem examinarit —

Inst. quod id verum sit quod opinio de obiectiba bonitate [illegible] sit aeque probabilis potest quia si aeque probabilis sine [illegible] aeque rationi [illegible] ergo non [illegible] una quam alia sequenda sit ergo [illegible] dici non possit teneri semper hominem in tali casu ad neutram [illegible] sequendam quia sequi neutram et alteram sequi [illegible] quod una dici [illegible] licitum alia illicitum et tamen quod [illegible] efficitur sequitur unam opinionem et quod illud non efficitur sequitur aliam et non potest dari medium inter exercitium et non exercitium illius operis [illegible] erit ergo licite homini sequi opinionem aeque probabilem —

Nec dici etiam potest sequendam tunc esse opinionem aeque tutam et illicitam quia omnis tuta est et alia est periculosa [illegible] est quod fieri potest neutram et alia tutiorem ut si una agens aliquod et faciendum sub aliqua [illegible] alia vero sub aequali culpa id est omittendum et tamen licitum erit homini quamlibet sequi non alteram neutram posse licite sequi cum non sit maior ratio de una quam de alia dato quod sine ulla culpa praesenti aut praeterita status perplexitatis quia neutram et alteram sequi et in utraque est peccatum —

Lectio 2

Relicta opinione tutiori licitum est sequi opinionem minus tutam quae aequali aut maiori probabilitate gaudeat —

+ tuciorem

n' e idē opoem ꝑvaliorē et tutā n. ut ꝑvaliorem sumit eꝫ ver magis vel minus opinio ut vo tutiorē sumit eꝫ m̄ peccati periculo. unde opinio ꝑvalior dr̄ e forcioris fundis innitit̄ minus autem ꝑvalis e et si fundam. debiliora ea tm̄ n' carens ꝑvalitate tutior vo dr̄ cum si minus ꝑvalis sit quā amplectā nullū e peccati periculū minus autem tuta et si ꝑvalior dr̄ illa in quā dari pt aliquo mo periculū peccati ut si controversia sit an aliqd liceat vel an ad aliqd obligemur opinio negans licere et dicens nos obligari tutior e licet fundo debiliori innitat —

Quo supposito dico 1o qd opio minus tuta e magis ꝑvalis licitū e eam sequi ita autem ꝑ aperte sequuntur reprehendi et cum nab. ce osiderea de penitencia de sacro corduba lo 2 qe 3 tomas san. de matrimonio lo 2 de q 1 no 5 henriquez lo 4 de irregularitate c 3 ubi alios refert pt roi qa legi roabili ɔfrari licet sed opinio ꝑvalior et roi ɔformior e cuius mr licet minus tuta sit go illi licet ɔformari ɔfrari n. alr quoties pet periculū errandi ca res fidei nulli pi prescribendis pet agentes qs adhibita oi diligencia aliquam iudicaret ꝑvalior ac fidei ɔformior et silr qs post maximā diligenciā iudicaret ꝑvalius aliquē contractum et licitū n' licere illū celebrare ı idē frequenter contingeret in multis humanis actibus qd pt absurdū consequens qa tunc pt nulli pi ꝑvenire agenti et a celebrat talis contractus vel sequere talis actus abstinere —

dico 2 licitum e sequi opoem minus ꝑvalē qs minus

tuta sit ita variare de praecedentibus categoriis vel infinitū

l° 2 c. 12 et c. 26 et c. 27 Salas tract. de unica parte

roc̄ ptr q̄a ob opinionem q̄ aliquos contrahens sibi actus

humanos damnant sū tutiores q̄m oppositum ergo si semper

sequendam tutior opinio aut saltem q̄d oppositum n̄ aequalitur

semper sibi vel plerimū sequendo pene ops q̄ damnant

contrahens sibi actus humanos unde fieret q̄d vix possint huā

commercia constare et q̄d magna ex parte cessarent contrahentes utiles

q̄d ē absurdū atq; adeo satis erit sequi ops probabiliores

aut saltem probabiles q̄s minus tutae sint —

hoc subiicis ex p̄s contrahens categoriis ē illo in multis

imperiis servierunt pueris praecepto nos compeli in die tyli

ad distinctum praeceptor alii vero negarunt 1a opinio tutior

... ... sequi praesumens deinde quondam non fuit

de ... nos ... ionē praeceptor facere statim ... ...

tu virat. q̄d ... ... oppositum ...

amplissimum ... multorum ... fuit ... di

tyli ... ... q̄d ... ... oppositum

aliorum ... ... —

Idem ē de ... ... [illegible] aliq̄d in mutuo

exigere ... ... et n ... [illegible]

mortale ... ... promissorium et

... ... [illegible]

agrorum et damnatū ad mortem ... manere

carcere ... fugere ... damnatū ad indiā n̄ pū ablari

non pū ... ...

... ... pueris n̄ ...

... ...

c' opioe ruvore ... in ... licitu ... contrariu ... sequi
argum nunq dicint eg doctor eu subiquentibus
diq = — ... etio!

relicta opie probabiliori etm tutiori licitu e
sequi opioem minus probabile —

hec e propria huius ejus diffas ... illa dmi licitu
e uiciu in foro scie operari ... aliis opioem
minus tuta em probabil reputat ... propria ...
em ... probabiliore e persuadet ita vala 22 de 2
pe 22 ... et pe ... emriquez lo ... de
... nos suz ... de ...
... 82 ... expertus ... insinita lo 2 ...
... lo 2 de iustitia ... dubio ...
... de unica ... lo operis
... 9 no ... et ... —

pro lo ... illa a ... opioem e probabile ...
... ... temeritatis notam incurrit ... tenere
fieri ... ed absque ... probabili ... n ... illum
... opie probabilis ...
probabile ... ...
n ... dubia ... aut obscura ... nobis ...
... ed ... propria evangelii contrariu ...
... ducens imbeniit adversu ... se hec ... ed
probabile ... licitu e illud ... ... 2o ... probabilibus
... ... doctores ... ... in ... acconsilio
et ... n ... reputat probabiliores ... autem ed
licitu ... in ... licitu ... fuerit
... ... in praxi sequi ... opioem ...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] in dubio [illegible]

[illegible]

[illegible] certitudinem [illegible] dubio [illegible]

obligari ad aliquid [illegible]

[illegible]

[illegible]

in dubio [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

in dubio [illegible]

[illegible] alteri [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

iam ad hoc statim ad oppositum obligari doctor qui licet teneret sententiam

probabiliorem subscribere nullus posset cum nequiret urgentem potere a ponitque disputationem. in casu quo pars probabilior esset [illegible] licite illam sedere eo quod probabilis pars illam sedere est omnia absurda [illegible] [illegible] —

probatur 4 ea omnes quod durissimum obligari homines ad inquirendas singulas opiniones et ponderanda earum fundamenta examinandum quae illarum sit probabilior maxime cum in singulis momentis eidem homini eadem opinio sit probabilior et quae ei minus probabilis apparet —

Confirmatur 4 non inde sequitur irreparabiliter damnum [illegible] opinionum quae damnat aliquem contractum ut probabilem ab illo abstineat et postea cognoscat esse minus probabilem iam licet vellet non poterit damnum reparare. confirmatur [illegible] in [illegible] minimo [illegible] imponendae [illegible] in dubiis et obscuris minima obligatio [illegible]

[illegible] nulla est proportio seu discrimen necessario [illegible] est si homo non tenetur amplecti id quod melius iudicat ita [illegible] qui id est iudicat probabilius ad salutem [illegible] id quod iudicat probabile ut salutis amplecti id est [illegible] [illegible] — [illegible]

[illegible] amplectique tradita doctrina [illegible] [illegible] vitimo [illegible] nostra [illegible] [illegible] [illegible] adversariorum nullum non [illegible] quod [illegible] necessitatem [illegible] rigorem [illegible] semper teneamur probabiliorem opinionem sequi ut [illegible] solutum [illegible] [illegible] argumentum desumitur ex [illegible] de sponsalibus ubi dicitur in dubiis quod tutius [illegible] debemus et [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

dimit. incertū u. e ad audientiā u. e [illegible] 2° d. homi
addio in dubiis [illegible] [illegible] [illegible] u. e [illegible]
de ferijs dr cam opinionē [illegible] [illegible] [illegible] meliori
subtiliori roi [illegible] —

[illegible] in dubijs tenendū ē [illegible] [illegible] [illegible] ē qd
[illegible] [illegible] et probabilius [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible]
aliud ē [illegible] d. dubio aliud d. opoib in illis [illegible]
[illegible] sermo [illegible] dubijs [illegible] [illegible] in illis [illegible]
[illegible] illud ingerere in dubijs et n' in opinionib
[illegible] aliud sit dubiū [illegible] et aliud practicū
[illegible] [illegible] [illegible] denotens ingenda [illegible] de dubio
[illegible] qd in [illegible] [illegible] simpl. dubiū n' [illegible]
dubio speculativo cū meliori [illegible] opinionib —

2m [illegible] [illegible] qd aliquis [illegible] [illegible] opinionis
probabioris n' [illegible] [illegible] probabilis alia opinio opposita [illegible]
[illegible] [illegible] licite [illegible] nemo [illegible] licite [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] n' [illegible] [illegible] [illegible] probabili [illegible] ē qd [illegible]
[illegible] approvari et teneri [illegible] [illegible] probabioris [illegible]
[illegible] n' [illegible] [illegible] [illegible] approvari et teneri [illegible] oppositā
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] approvanti [illegible] [illegible] teneri iudicari
illā [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qd aliquis [illegible] [illegible] [illegible]
probabioris n' [illegible] illis probabilis alia opinio [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] aliqd probare probare [illegible] n' [illegible] [illegible]
[illegible] probabiori [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] probabili [illegible] minus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et ad lucem probam negari non n. esse consequentia opposita
prout eo quo modo approbari per oppositum ut probabilis non ad
non necessario consequens contradictoriis priori aut alio modo
illo improbabilis quod ... assignando duas
modos quod dicta assensus ... ... quod ... absque
absque assensui hoc ... ... opposita tales
et ... ... approbar non negando ...
ad quod prior assensus ... ... minuat asserendo
unum oppositum ut probabilem quod ... ... nec ...
minus ... quod prior assensus non ... absque hoc ... ...
diminuti assensus probabilis ... hoc ... ut tamen opposi
prout per approbari non negando ... ... probabile ... ...
dicendo ... esse probabile primum oppositum fore verisimilius
atque ideo assensus nullam incompossibilitatem aut contradictionem
dicunt —

nec quod verum quod ille qui habet assensum opinionis probabilis
non possit in sensu opposito seu retinendo priorem assensum
assentiri opinioni minus probabili absque contra hanc doctrinam
tradit ... quod satis quod cum possit assentiri in sensu diviso
seu retinendo priorem assensum quod verum ... quod ... sequatur
opinionem minus probabilem requireret assensus contradictorios
priori cum nullo sit iudicandum in hoc quod incompossibiliter
maneant contradictori assensus ... uno de opposito aliud ille
contradictorius dicatur ... fundamentum ... —

Item argumentum ... ... operando sequitur opinionem minus
probabilem et minus tutam exponit se periculo peccandi ...
... hoc sit ... illicitum ... sequi opinionem minus
probabilem et minus tutam ... ...

[illegible] probabilis [illegible] oppositi cum formidine an
sit in ea [illegible] periculum [illegible] minus tuta [illegible]
[illegible] cum formidine peccati [illegible] aliquam requirit peccandi
periculum [illegible] negandum [illegible]
si [illegible] peccandi [illegible] aliqui [illegible]
an [illegible] peccatum [illegible] temere procedit sine praedicti
[illegible] saltem probabili [illegible] honestate [illegible]
[illegible] minus tuti [illegible] judicat probabi[illegible]
[illegible] [illegible] eam oppositam [illegible] cum probabi[illegible]

[illegible]

accedere olim pr. ad veritatem p regula suae actu

sed sane erit ubi n i regula certa sequi p vali neg

hoc operandi et obligationis sine fundo certo neg

obligare ligat q n est suff. p propter et ingre sequi

pvaliori opoem si altera parte sive dimitti i omni

et et amplecti maius bonum. ad afratem illa pp regio

voluntatis gbo cuilt dare n impedit eficacis actus

voluntatis ca opposita pt —

Illico

n nulla ex dictis infirunt —

infert 1° n sm pu pcuimus 2a pria oppotem operari

xa pvalet aliori est p d sic oppos agunt dictatum

hic medii et aiterius tempm pvalet p pinci

intra rei sed cum si q dalia pr pia intra necessitas

hiat agere sd inter utraq posita dum modo sacra

contra principia hiat hoc iudicium dictat licite

omnib eo hic sequi coed et ibi gradus sectos. hic

deducit hoc e coed q q uni opinioni ascentit ut

pvaliori ut adue sa illam operari si id gradus illa

rueris videat unde aforciori idem potest ed neu

oppoi ascentit —

infert 2 ceterum q in ea qu oppoi ut pvalius

iudicare licitum e sequi oppoim minus pvalitr

qu nilominus cum sequi si pvale certum censeat licitum

sequi oppoim minus pvalim ro i — y ratione

iudicium pvalr dictans hic e nunc hoc ee licitum

p... ad hoc operandum —

infert 3° pie alio. ex negari a culpa ... ut nulla

n sicut

cum q̃ ibi usum [illegible] varior [illegible] vendi

donec aliquē sibi ad [illegible] suū [illegible] inveniat

ita homag. sam et illo [illegible] ubi aut̃ non [illegible]

[illegible] nomo [illegible] imaginand.

[illegible] habens [illegible] mo nil

mali faciend [illegible] invenerit [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] invenire [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] nec [illegible] amicum [illegible] pponi

[illegible] homag. [illegible]

[illegible]

[illegible] apertis [illegible] nec [illegible] qualitate

[illegible] singularis [illegible]

[illegible] Mari [illegible]

[illegible] adhiberi [illegible] morali [illegible]

[illegible] maiore [illegible]

[illegible]

[illegible] capere [illegible] adhiberi [illegible] manen

é imbolontaria ividie practice multū ē pecca...

Q. 3

... Liceat consulere xª opinem q̄m quis putat minus probabilem —

Dico 1º Licite posse viri docti consulere alijs xª propriā opiōē sequendo alienā q̄m univers. probabilē ita vaz 12 de 62 cap. salas tr. 2 di unica secc 6 nº 69 et tomas san Lº 1º operis moralis c. 9 nº 19 rō ē q̄a cū ipsis liceat talem opioem sequi nullo iure constringi posse ut eā alijs n̄ consulant. cōfirmat n. prudentes consulunt q̄ tali mō consulendo cū prudens consiliū sit q̄d ē norma operati prudenti talis autem erit operatio ex isto cōsilio sequuta q. n. q̄ operat xª opioem probabilē prudenter operat ut supra dictis q̄d frequenter locum hab. q̄d indicat consulens q̄d pertinet consiliū erit dificilis probabilior opinio —

hinc fit posse eodē. ad. mō xª unā mō xª oppositā opioem consulere n. posse utrāq. opioem et sibi et alijs consulendo tmpore probabilē amplecti lr alterā probabiliorē esse huiusmodi melius autem erit xª eamdē consulere maxime in scriptis ne varii deprehendatur. l. salm̄ q̄d si accomodans diversis opioē quos aperiant sibi verbo sibi scripto q̄d contrariaopinio probabilior sit hanc etiam sequi posse ut probabilē et hoc pacto varietatis deprehensio vitabit —

Dico 2 consilium ipsum dari pt n. solū q̄d pertinet consiliū eximit a peripinentis obligati aut quādo aliud id etiā q̄d ad aliq̄d obligat ita tomas sā citatis et vaz et salas q̄ putant n̄ posse virū doctū relicta opioē q̄m probabiliorē credit xª probabilē consulere q̄d pertinet

consiliū obligat ad restituendū .i. ad eqviā aliud rō cor
l q̄d consuleris doctorē cū aliq̄m obligatm̄ n̄ dicit alioq̄
id dicit ipsius mei opoē interrogat q̄r facto ipsius autē
illū condiñat q̄ agnoscens illā n̄ ū eius opocm̄ n̄
restitueret —
Sd uº pt q̄d eadē rō dat cū doctor posit p̄a
alior pvalē opinionē pētentes consiliū excusare atque
posit obligari pº liciti l illi consiliū pveri ad utrūq
atq pt q̄d in utroq casu tenet doctor rn̄ consulere
u pa opocm̄ q̄m iudicat pvaliā u in utroq pētens
consiliū interrogat de eius opoē confrat n̄ sequi pent
prudentia ne explicat opinio pvalior excusans a
restituere cū n̄ excuset aquam ne det ocasio admittendi
illud pccatū, seqi cū opinio illa excusans l singularis
nec vulgaris fundis innixa ē. alij cum doctis cū
ignorātis impvalis videbit cū forte generavit scā
dalū gº n̄ ē cur obliget ad consulendū p̄a pp̄riā opoē —
Neqz obstat rō uaria forte de alter opoē excusantis
sicut n̄ restitueret n̄ idē contingeret si sciret doctorē illū
reputare minus pvalē tutā mi n̄ obligari ad restituendū
u adeo nullus obligavit doctorē ut id penitenti declaret
nec hic consulentes decipit cū ea opinio obligans n̄ sit
falsa sd pvalij imo dici pt q̄d consulens respondit p̄
suā opocm̄ q̄d illi sentit magis pvali —
Hęc st limitanda hoc pacto q̄d si consulens expresse
roget an aliqua rōe excusari valeat a restitue tenet
teneat consulens aut a consilio dando abstinere aut opoē
pvalem

alio̅r ē q̃ uspat declaravit ē° aliq conclusiōn decisiet —

Dico 3 consiliū p° minus p̃robabili op̃oēm dari p̃t n̄ li citra iustitiæ mat̃. sed tm̄ in illa haru ut p̃robabiles faciat ad p̃robandū p̃nū hoīem sequi opoīm minus p̃robabilem —

Dico 4 doctor consultus n̄ p̃t consulentm ad aliū DD. remittere quem novit in contraria ē op̃oē q̃ ignorã invincibili alicuius legis ē i co̅ suā p̄ā. poterit tn̄ si alius doctor n̄ q̃ ignorã sed alij roīb ē sibi et alijs viris doctis p̃robabilis videntr op̃oēm illā qm̄ ipse tanquā falsā amplecteretur. prior p̄s p̃t q° sic alius doctor n̄ committeret culpā p̃ravendo consiliū q̃ p̄artis ignorã invincibili remittens v° n̄ ē unde q̃uper cū conscius sit veritatis nec n̄ et falsitatis illius op̃oīs posterior v° p̄s p̃t q° petens consiliū sequi p̃t op̃oēm alterius DD. ad quē remittitur et talis opinio ē recta p̃robalis g° remittens p̃rudēter licite et p̃rudēter q̃ ipse reputet improbabili illā op̃oēm —

ē° 4°

V. pallet ut debeat confessarius sc̃a p̃p̃riā op̃oē absolvere p̃enitentem p° aliā op̄oē minus p̃robabili —

Adrianus in 4 ē. 7 de confessione dubio 7. q̃ p̃stimat qd si opinio p̃robalis p̃enitentis sit in dannū alterius ut si opinio ē de n̄ restituendo debet confessarius monere p̃enitentē ut deponat op̃oē et restituat si p̃t aliqm̄ hūc amovendi p̃enitentē ab eo op̃oē. sed si cā n̄ hēt et p̃enitentis opinio n̄ ē in dānū alterius debet illū in suā op̃oē relinquere aliā dignm̄ assignār antoninus 3 p. titulo 17 c. 20 § 2 silvester verbo confessio 3 ē 7 et corradus ē. ultima de contract. a. 3°

q dicunt confessariū propriū et ordinariū ut i parochꝫ teneri
penitentem absolvere contra opinionē probabilē confessariū vel delegatū
ut sū regulares vel alii simplices sacerdotes approbati
ad id n̄ teneri prū mē si opinio n̄ sit in damnū alterius —
dico mē 1° quilibet confessarius sibi proprius sibi commissione
pt contra propriā opinionem penitentem absolvere quā sat
sequi opinionē probabilē minus tutā sibi illa sit in dānū
alterius sibi n. sic valā 221 de c. e. J. p°. ...
l° 3 de penitā c. 26 et sur 3 p. n. q. de 32 sur.
ro. pro eo dictū ē penitenti sequi opinionē probabilē et
deinde ed eā sequitur n̄ caret dispoē penitens ut possit
licite absolvi ergo quilibet confessarius pt illū absolvere —
confirmatur 1° n. differentia illa inter propriū confessariū et delegatū
ē in ordine ad obligationem absolvendi propter cū aliq...
momenti nullius mē ē in ordine ad potestatē cū sit confessarius
ex commissione n̄ pt aliquē absolvere contra suū conscie
iudiciū ita nec proprius pt et sū proprius contra propriā opinionē
pt rectū conscie iudiciū hic ut penitentem absolvat
ita poterit hic confessarius ex commissioē ergo penitentem
poterit absolvere contra opioē propriā contra probabilē ipsius ē aliorum
opioē
confirmatur 2° remittendo ad alā dispm de opioē in dānū
l. n̄ in dānū alterius n. si pr. probabilē opioē quor
sequitur penitens n̄ in dānū alterius pt quilibet confessarius
eū absolvere contra propriā opioē sine quā id fuerit
et hoc ē penitens sequens opioē probabilē n̄ quā sit
n̄ ē indignus absolutione ergo sibi eū poterit absolvere ēdo
opinio

probab. opinio sequitur i in dãnu̅ et cu̅ n. ipsius. Opinio ē probabilis pro penitente sine quando illa̅ amplecti p̄d et penitentis n̄ disponitur pro sua̅ opinio probabili n̄ quantum n̄ quaverit confessarius absolvens ipsu̅ nec ē aut confessarius in eo casu magis debet periculum sicere bono alterius cui fabet eius opinio p̄m bono penitentis cui alior opinio fabet sed solum debet atendere ne penitentis indispositus absolbatur —

dico 2o q̄ liber confessarius eo dictis tenet . . casu persona postea̅ audivit confessione̅ penitentem absolbere ita Arch. 5a c. 3 ut p̄a 1. ante audita̅ confessione̅ unus sit minister . . . altr voluntarius confessio. vo audita tenet q̄ liber eo confessar. munere et . . . institutio sacramenti penitentem bene dispositu̅ ab. . n. ad hoc contulit christus ligandi et solvendi potestate sacerdotis . . . iudicis . . . aut ratu iudicio ut sic tenet penitens confessori . . . obedire ita teneat confessarius penitentem recte dispositu̅ absolvere talis vo ē q̄ opinio probabili sequitur —

dico 3 hec obligatio . . . loquendo ? sub mortali colligit ex . . . citato et . . . S. 1o 2o ope . . . c. 9 no 28 et pr sufficiente rac . . . ē contra n. penitens pr iure optimo grabiter opprimi p̄d sibi bene disposito et sua confessioe audita denegetur absolutio . . . ut culpa ē institutioni sacramenti et . . . contrariari hoc autem . . . loquendo n. rac . . . cum . . . culpa venialis . . . confessio . . .

aue

vel nec soleș occ. aliș. tenenr nec ipa grab. omnș nec
grabiș iniuria penitentem poñre ut camdẽ alio
reptar ingl. cogat. sept taleș sp. ob bonã fidẽ —

doctrã nec ẽcũ nẽ eg. extimare sp. faliã
ẽ oppoẽ penitentiș n. tm requirẽ qualiș inter bonẽ
notș c. A. A. n. cũ n. teneat penitens requisitẽ potiș
sp. oriș nisi qm aliox aduẽ n. aut dispoẽ debitã
ut absolvẽ n. tm cõ cãiniuș dẽ tũ sp. gariș ptrarẽ
si oppoẽ penitentiș poriș a illã pmittẽ n. tm psillã
sequẽ hẽ etm solũ n. sm pẽ penitẽ i doctiș dẽ ak
aliș insiuiș de qualitate oppoẽ qm ogquir ss ẽm
si indoctiș sit et n. sit insiuiș t hm tenẽ sp. aniẽ
pcurari bonũ penitentiș ut q. audit ipẽ sigrũ ũlo no
n. sm ad teneẽ offico sd etm ẽ caritati
obligant ad peccatũ ppemi vrandũ ut ita ut sp. or ndmo
nendo penitentem pl. sint nõ illã qm sp. or dicũ
i illaciã admitte. sp. oriș ut ũ nullo ũo pui te
a sp. or. qd pnnaim vidẽ penitentẽ videtiã ... ẽ
in periculo pptrandi peccatũ ergo hu n. sm p. nendũ
pd penitens absomũ ... ẽn ... id ẽm egtraillũ —

V. Licinũ sit in sacrox administrat. vn oppoẽ minus
quali et minus decta —
(Cũo) —
... —

Rogamus mõ an supposita oppoẽ pvalĩ ẽ agere pro baptismũ
collatũ sub hac fra ego te baptizo in nomine genitoris geniti
et procedentis ab utroq. ũ validũ sicuat hac fra ...

relicta alia oio certa qua ecclia obtineat opi...
eius probalr si haec iuris dispositioni ad oppositam audiendo
id tamen n est illi oio certum itam existimet aliquis
habere et suspicioni mala circa ijstos vinum s. aliqualiter ...
q. Et tali sic vr. adeo fra bini retinere existimat
proba probali aliquis matrimonium cui assistit parochus
sacerdos scilicet excoicatus et validum id tamen n oio certum
reputat quia varie sunt opiones circa hoc inter jurisconsultos
casuistas regulamus ansit Licitum uti opione probali non
obstante imbecillitate que fit sacro et periculo cui hoc
se exponit faciendi illud irritum si forte opio sit falsa
dico tamen certum admittunt contra add. eum n
Licere uti alijs fraj et materij nisi illej quae ecclie
eccliis recepta sunt quas alias fraj et mej suspensi s...
Ratio probabiliter oppositam ad valorem sacramenti eo quod
provenit ex defectu opione scilicet quia rei periculi n Licitat
uti opione probali circa mej et fraj sacramentorum n...
n obstat supponitum aut similitudo recepta eccliis veriorem
asserit ut videbimus sectae sequenti Licitum et uti opione
probali sed id provenit quia interpretum e ab ecclia scilicet
receptum sa eo n e Licitum agere probali n quia
opinio asserit id e Licitum et inde non ostat et peccat
mortali uti in baptismo illa fra ego te baptizo in
noie genitoris etc quia e sa proceptum ecclie nec
opinio probalis asserit Licitum e illa uti licet probali
baptismum sub illa dolatum e validum —

Ratio e urgente necessitate baptismi scilicet alterius sacra
menti si n imbecillitate ma certa qua utitur ecclia ...

probaly d. mistic formā certā quae ubi relyia ignora
sciat q. aliā q. 2m opiniōm probali sufingi certā frā
illa ego te baptizo in nne genitoris etc. tunc dicitū
tali mā et frā ubi é ad valori sacramēti 2m
opiniōm probali sufiny, ut unde sibi racio pt ofirri vero
tymeus in extrema digiti pt si infan[illegible] gentilitatis
cū initū ostendat iam exhibens signa sciencie
absente sacerdote pt ofessor sufficiency in morty ar
absolucm impendere —
cadī vel decurrant aliqd probatē ingenerali q.
d. fuerit tuendū ut ofiiciōm gsic pt in ar moris
impendi absolucio sub odicione semper si ea mā sufiny
sic atq. hic qdē opoy dicit quod contra peritulū. [illegible] tare
carcam probaly tm eficiunt rei magis certuli qd
fundat in hoc qd illa q. frā d. mam certā neciū
applicare prudenter suggerit aplicando illā q. probatr
sufiny ē sic -n. optimo mō quo pt operar —
In principio mō [illegible] an in alij dubij ocurrentib. in admi
nistrandis sacramentis [illegible] mag. ut trar [illegible] qm [illegible] alias
[illegible] valor sacramenti dicit ubi neg. opreciptis
[illegible] nec certitudinem recepta proprietatē [illegible] qd sit facindū
dicitū [illegible] opor provali amplectendo [illegible] minus [illegible]
[illegible] optimo sit [illegible] ut [illegible] facile [illegible] posset
certitudo de altera pt [illegible] salas [illegible] de [illegible]
[illegible] solutionis argum [illegible]
[illegible] val[illegible] et aliy. [illegible]

Tomas San[chez] l.º 3 de matrimonio d. 20 n.º 4 et l.º 1 operis c. 9 n.º 33. Sairus l.º 1 clavis c. 7 Diccanus 2. 4 4. 2 ... c. 9 et Hispaniensis 12. c. 19 ar. 6 de 3 de ... opinio aponunt tamen aliqui quasdam limitationes quas vide ...

Sectio 2

Afirmatiba p.s est probabilior —

Dico esse licitum in administrare sacramentorum uti opinione relicta probabiliori et tutiora ita var et alii autores scribunt et p.º l.º n. quia prudentem sequit licite operari sed quo probabilior opinionem sequitur in administrare sacramenti prudenter sequitur ergo licite operari. m. p.t n. quia opinionem probabilem sequitur existimat probabiliter adesse omnia quae ad valorem et fructum sacramenti requiruntur atque adeo prudenter existimat et omnia ... rate administrari cum nullum ... prudenter ... ergo etiam operari —

P.t 2.º quia in aliis rebus licitum est uti opinione probabili relicta probabiliori et maiori ergo idem erit licitum in administratione sacramentorum p.t con. n. si in hoc administrare daretur aliquod speciale maxime periculum faciendi iritum sacrum sed hoc non sufficit ut quis non possit uti opinione probabili ut operandi, et quod etiam quod sint diversi opinioni de observare alicuius ... ipsi precepto nulla irrogat iniuria et detrahi et dubie operandi 2.º opinionem probabilem minus tutam ... periculum ... sit transgrediendi ... d. preceptum ut cum dispensat pontifex matrimonio rato non ... sequendo opinionem probabilem ... afirmantem posse dispensare cum tamen probabilius etiam sit opinio ... et in ea nullum posset esse periculum et licita ... ergo eodem modo quia in probabili opinione sacrum administrat

nullā illi facit iniuriā cū prudenti operet—
pro 3 q^a in opoē positū ē an cū samō penitenis supat
attritio cognita q5 .n. tridentinū ut sq. ccq dicat dipponere
cū sacro id, id n nulli intrant. de dispoē inpofi pse
u ali: de attritione ē sic egtimata attritio u tm̄ Licet
ad sacrū accedere cū attritione cognita ut cū alij docet
Azorius p. 1 inst l^o 2 c 12 u 26 q. Licitū ē et sacrā
uti opoē pvali utendo mā dubia—
ifrat hic rō q casis silib n. Licitū ē absolbere in
ar. mortis penitm q ifyione informe fuerat ein cū
oblige. ifyor ad requirendo pueati dicto ē tm̄ pvāli
ifyione informe ē nullā silr q grati ei sfat ministrari
sepe sacrū penis cū sā pvalitate di iurisdyte ifyarii
ad absolbendū ut stingit q. p oalr iudicat ifyarius
casū aliquem n ē ryerbatū. sepe cni celebrat matrimoniū
ē sā pvalitate dippensatij .t. q^d pvalr egtimant
adē alia requisita ad eius valorē cū fere oiā sine sub opoē—
p q5dā arguis ē oponi poterant requirendū ē id
q^d q superioris colligit nemye dicū illud in dubijs tutior pro
ē eligenda ingendū ē di dubij illij in q5 p contra
pē fert iudiciū a manet eius oiō suspensus n autm
di dubio opinatibo u q^d dat actuale iuditiū pvalr dictans
aliq^d ē honestū—
notapro q^d q^do dicimus ē licitū uti opoē pvali
in sacramentoz administrati n loquimur di opoē specualabi
pvali q^uo ad factū di illa s. q sm cogitio factū tenere
u sacramētū ita colatū validū ē sd loquimur de opoē
practica pvali di illa s. ē docet Licitum ē tali mō illa
administrare

n. probabilis opinio, i. e. d. valida constans sub illa forma ego te bapt.
tizo in nomine genitoris etc. i. valide nulla non opinionem
asserit Licitum a. uti illa forma probabili cum i sola illa
verba: hic e calix sanguinis mei a. de qua ...
ut multis probat egidius etc. prout de forma sacramenti eucar.
ar. 1 dubio 2 et nulla opinio probabilis asserit esse licitum
illis minime uti —

dicimus ergo quod quando sunt diverse opiniones probabiles circa administra.
sacramentorum quae assignant modum licite administrandi sacram.
et una asserat licere eum modum quem altera negat
tunc licitum e. administrare sacramentum cum probabili opinione asserente
id licere quamvis forte sacramentum reipsa nullum sit si
falsa sit opinio —

Et dictis constat licite ministrari sacramentum in omnibus casibus
propositis iniuncto satis prudentis si tamen excipiamus n. ...
e. opinio probabilis quae asserit eum modum licite illa administrari
quia nulla opinio probabilis quae asserat validissimum esse licite
sub illa forma ut dicebamus ideo n. licet illa uti in
sacramento baptismi — Sectio 3a

Examinantur et explicantur quaedam limitationes

traditam doctrinam de usu licito opinionis probabilis in administratione
sacramentorum limitant aliqui 1o ut negat quod e. aliqua
necessitas vel magna utilitas recipiendi vel administrandi
sacramentum n. vero quod sine ulla necessitate vel sine magna utili-
tate administrari. Sed haec limitatio reicitur quia si semel lic.
operari cum opinione probabili prout quod operatio non possit habere
maiorem certitudinem ut sit licita quam quod id sit probabile et alicunde
nulla irrogatur iniuria sacramento n. e. cur n. liceat etiam
sine necessitate uti opinione probabili —

quod quidem in usu est apud doctos viros non illo quo sumptum potuit confirmat virtute bullae cruciatae vel alterius privilegii se habere facultatem ad talem confessarium eligendum cum eligit quia facile posset alium eligere sibi quo potuit indicat aliquam censuram aut aliquod peccatum non esse reservatum ab eis absolvit item pueri et qui ex morbo in amentiam vel frenesim inciderunt si aliqua peccata confiteantur quia non sit eis certum eos habere usum rationis sed sumptum id sit probabile a doctis confessarii absolvuntur sine ulla conditione et extra mortis articulum ac sine alia maiori utilitate quam ea quae communiter provenit ex sacramentorum receptione —

Limitatur 2° var et tomas san. traditam doctrinam ut ingat quando ex parte opinionis et ex parte periculi irritandi sacrum et ex parte irreverentiae quia hic nullam oriundo opinionem probabilem addunt tamen non esse licitum uti opinione probabili quod ratione caritatis tenetur minister certum remedium adhibere et quod cuicumque proximo sacrum certum conferre praeparare caritatem utendo opinione probabili 2m quando forte illud non conferret quia proximum privaret remedio certo quod sine suo incommodo posset illi applicari ideo quod certum sacrum potest conferre non potest licite uti opinione probabili quod locum habet tamen in parvulis quam in adultis tamen in sanis quam egrotis non licitus sacri posse praeparare sacrum vel praeparationem habere conditionem tamen est remedium valde dificile nec multum de aliis sacris curabunt recipientes existimantes ita se verum sacrum recepisse —

3° alii duos tamen casus excipiunt in quibus dicunt non licere uti opinione probabili in administratione sacrorum nempe in baptismo et in ordine sacerdotali per quod lege caritatis tenetur minister vitare ingentia damna quae aliis obvenirent si baptismus non esset

cu ꝑxĩmo ꝑrivaret reliquis sacramentis ut exposimus manerct non exiguo danacionis periculo sic ministrans et recipiens proponderatu tenet evitare dannu quod si receptu ordini non recipere si oppo. quod sequit per falsa evitare debet. quod tunc nec ascerare nec absolueret in alis uero sacris et quippe iterari et quia cum esus non est ita necesse si per alia sacra supleri ideo quod incox administrate ministri oppo. probabili non infert dannu grave recipienti —

Id est doctra utriusque limitatis veritate non carcat quod mihi cu doctis recencioribus in his casibus non limitari nostra assercione quod ita explicat quippe quod ministrans et recipi. sacru tenet lege caritatis incommoda illa vitare oppo. asserit per alr. ministrari sub illis circunis ia non erit per se alias probabilis sic ut si loquamus de oppo. probabili asserit egrotu non potentem aliquod peccatu in specie explicari absolui peu in ar. mortis si tm ostendat signa contricionis quod illa asseret sufficere explicacionem per illa necessitate contra illu in ar non licet nisi peccatu in specie explicet quod illa opinio non est probabilis contra talem necessitatem —

Et sic liciti est contra ar mortis ministrari sacru penitentibus cu habet sua atricionem cognitam quod per hoc magis opinio probabilis asserit id est liciti at uero in ar mortis id licet quod lege caritatis tenet penitens per illo ar conari ad contricionem saltem existimatam ne periculo dannationis exponat quod illa oppo. per eo ar probabilis non est —

Et ita hic si in reliquis sacramentis est iterari possit et quod cum esus non est ita necesse quod per alia sacra et contricionem supleri pot tenear minister lege caritatis ad adhibendu remedia

certũ cũ facile p^t tunc n͂ p^r probabili licere illa hic et nunc alr

administrare sub iis nempe circumst. inq^s p^r^c^p^tũ caritatis

ministrũ obligat ad remediũ certũ aplicandũ cũ facile

p^t q^re si proximus vellet cedere huic danno et tali periculũ

subire licitũ p^r et uti tali op^e unde fit semper cũ verum.

q^d licite possit homo p^r^a op^{ne} p^r^obabili operari —

mo q^a in administrat^e sacri penit^s frequentius occurrit

operari cum p^r^obabili op^{ne} utile erit adbertere optime monuisse

tomã san. q^d et in aliis sacris n͂ p^t licitũ uti op^e p^r^obali

q^d lege caritatis tenet^r confessarius ad adhibendũ remediũ certũ

et facile p^t sequendo aliã op^{ne} tutã adeo ut hoc p^r^tendendũ n͂ p^t ad sacrũ penit^e sed q^d et op^e diversas circa

iurisdictionẽ sacerdotis ad confessiones audiendas ex opinio p^r^obalis

afirat^e cã dari in sacerdote opinio ex p^r^obalior id negat tunc

talis sacerdos licite p^t confessiones audire cum peccati al... —

... q^a nullũ periculũ ẽ aut valde exiguũ irritandi absolutionem

aut frustrandi; tum q^a ... p^r^o ... error ... tollit

... ad valorẽ confessionis et ex ecclesia iurisdictionem ...

... forte falsa sit illa opinio ... ut vide tomas san

lo 3 de matrimonio de 20 si p^r^obalis sit aliquem p^r^e absolvere

a reservatis ... a censuris ... matrimonii ... confessariũ

... privilegiũ n͂ ẽ revocatũ ... ex silia atq^e ille ... hac op^e

operetur validũ erit supplente ecclesia ... si fortis ...

q^a ... ecclesia in iis casis iurisdictionem conferre sub ... conditione

... damnã q^d si illa viã penit irrita sequerentur ad q^d

p^t assignari alia rõ qua periculũ ... erit ...

n. semper penitens in ... p^r^ofert peccata venialia ineq^a ... sacerdotẽ

iurisdictionem habet et licet illam in mortali non habeat hoc iudicium ... dicentem ... ea generaliter ... tenebitur ... contra illam opinionem probabilem credit ... hanc iurisdictionem in illo —

Caput 6um

An iudex in dirimendis litibus sequi possit opinionem minus probabilem

Sectio 1a

Quid dicendum supposita explicatione diversae circa factum —

Supponit 1o dictum non esse quod dicitur i an iudici liceat hoc illud agere aut interrogare in tali casu reum aut testes aut ... expectationem iudicare etc. non doctrinam sed traditionem agentis ... licitum esse sequi opinionem minus probabilem hic locum in iudice ut ... vasq. ... de 6q ... 2 ... ad lites dirimendas —

Supponendum est 2o quod in iudicio diversas opiniones probabiles esse circa factum ut quando opiniones probabiles quod litigantes vere ... non probavit aliquod factum ex gr. aliquem esse filium legitimum ... consanguineum testatoris ut sic illi hereditas ... delictum ut furtum vel homicidium ... 2o modo occurrere possunt diversae opiniones ... circa ingam iuris et ... diverso modo ... illa ... ex gr. si sint diversae opiniones probabiles circa hoc quod filius illegitimus sit incapax hereditatis aut quod donatio facta inter ... nulla sit aut quod testamentum non ... solenne non sit validum

His suppositis dico 1o si diversae opiniones sint circa factum ... spectat ... probabilitas iudex in criminalibus iudicari debet in favorem rei ... dum reus non plene ... sed ... bene se defendit ac impugnat ... non ... dicitur ... in ... favendum esse agresso potius quam agressori ... et actor est aggressor ... hoc colligit ...

in ō ē ait cū iura p̄uum ī̄ s. urc. habendū ī reo idem
corrigit et ēx regulis iuris codē titulo et l° ē operum
etiamq p̄sumi inocentem donec p̄set ̄ contrariū et in pari delicto
L. causa potior m ū cdicione possidentis et in ob. iuris minimū
ū sequendū —

Dico 2° in ciuilib. q̄d opoj si equi p̄valz et p̄t facti tenet
iudex componere p̄ts diuidendo rem de qua ē lis ul p̄cetiū ipsius
si illaē indiuis. ul. et dsensu p̄ium rem sortib. cferre uni eorū
ita cū alijs Tomas san. l° 2° de matrimonio de 41 ōr roe q̄a
iudex tenet iudicare scdm merita causę p̄o ē vtraq pt equę facti
p̄bat aligando equalia testimonia aut iura ergo debet
tenere iudex equalr. se here. rem diuidendo ul si indiuis sit
p̄s alio mō p̄ueniendo ... q̄a tunc merita causis sū equalia —

Dico 3. una opinio sit p̄valior altera q̄a ... et litigantib.
melius p̄bat facium ... morali ... alteri p̄ti
remanet adu aliqua p̄valitas tunc iudex tenet in criminalib.
penā minuere ul augere 2m ... p̄ualitatem illius
opo q̄ē facti p̄bat et in ciuilib. tenet rem diuidere plus
assignando illi p̄ti ē melius p̄babitur . p̄t cū dd citatis
q̄a iudex iudicare debet 2m aligata et p̄bata et scdm merita
causę ergo cū hic merita causę sint inequalia debet sntia
magis ... minus inclinare in fauorē p̄tis —

x.a hęc si in criminalib. una opō asserat homicidiū esse sufficienter
p̄bari et alia id neget q̄s iudex iudicare possit scdm opo
minus p̄valim si illa sit in fauorem rei et n̄ p̄t reū dannare
scdm totū rigorem legis ad ... penā ... ipsi p̄ualius apparet
... sufficienter p̄t ... p̄t alterius opoj p̄valitatem debet
... minuere. reus n. dannandus ... 2m legis rigorem

nisi factum certo movere quod si utrumque litigantibus certo proveniat factum debet tam in civilibus quam in criminalibus in dubio favore iudicare rem totam illi applicando quia iam pro alteraparte nulla probabilitas remanet —
Sectio 2
An de opinionibus diversis circa ius liceat iudici quamlibet inferre sequi —
dico 1o quod utraque opinio circa ius in aequaliter probabilis integrum in iudice quam maluerit opinionem eligere et secundum eam iudicare imo si scandalum non impediat potest modo iudicare secundum unam modo secundum aliam ita cum sequentibus et post illos Vaz san. c. 9 no 45 ratio ideo quod ex officio suo ... ex iustitia distributiva non debet magis uni quam alteri unum illud iudici favorabiliter si utrique iudicio illo dignus in quo ... opinio dat inter duos aeque dignos beneficium eligi quod potest quemque vocare ita etiam in iis ferendis ... iudici inclinari in partem quam maluerit —
Solve... Ratione dividendam quod aequales ... probationes ... factum id provenit ex hoc quod utrumque probationes tenent se ex parte causae ... propria media ... ea dividendam at ... opinionum diversitas tenet se ex parte iudicis qui debet suo bono proprio eligere opinionem secundum quam iudicet quod ... iudex modo circa unam opinionem modo circa alteram cum scandalo iudicaret peccaret ... non tenetur restituere quia nil agit contra ius ...
dico 2 quod in diversis opinionibus probabilibus circa ius et una ... alteram non tenet iudex sequi illam quam ipse iudicat probabiliorem sed licite potest quamlibet indifferenter sequi ita ... in ... l. 2 c. 11 no 6 Salas ... de unica ... 12 quam alii ... quia talis iudex non tenetur ... impendi... ... iudicare ... rationem probabili ... licite proferre ... secundum opinionem probabilem quam maluerit
... quod cum ... probabilitate ... ad eligendam opinionem

minus probabilem multo tamen probabilis, et proprie locum habet in iudi-

dicibus casibus, sed in iudice inferiori, eorum admitti variandi

quia [illegible] quam sententiam ferre contrariam opinionem cum ipse probabiliorem

iudicat sequendo opinionem iudicum superiorum ne eius sententia revocetur

postea ab ipsis, cum sit imprudentia et iniuria. Sed in quo iudex sequitur

opinionem contrariam sive plurium doctorum, quod tamen cum sequitur minus

probabilem requirit in id sine dubio detrimentum in populo et

litigantibus et magis placet regi et regno atque potestatem iudicandi

accipit et nisi fiat periculum erit revocandi eius sententiam per

superiores iudices opinionem magis communem sequi solent.

Et quod supremus iudex non possit hoc periculum praeter admittere melius

facere si relicta propria sententia opinionem contrariam et plurium doctorum sequatur

et cum si ipsa propria [illegible] cum [illegible] cum requirat magis

probabilem nec [illegible] cum ea conditione munus accepisse ut proferre

debeat sententiam contra opinionem quae sibi probabilior apparet, sicut nec iudex

inferior cum ea conditione munus iudicandi accipit. Ideo utique

integrum est suam cuique opinionem probabilem maxime communiter

censetur probabilior.

Dico 3 quod doctrina tradita sit [illegible] probabilis ea dicitur

opinio minus probabilis [illegible] quod si opinio talis [illegible] non

ab ipso iudice cum ab aliis censeatur communiter minus probabilis non licet

in illam sequi, sed in civilibus tenetur iudicare contra opinionem quam ipse

aut alii communiter probabiliorem existimant et iura hanc conclusionem admittunt

[illegible] et alios qui ab ipso referuntur [illegible]

[illegible] hanc [illegible] ipsius [illegible] quod hic [illegible] de iure [illegible]

cuique reddendo contra merita causae et cum ipse a republica iudex

constitutus sit hoc ipso iudicio ipsius committit et causam illam dirimat

prout ei melius et magis consonum rationi videbitur. Item [illegible] acceptio personarum

cu n. 2m caus meritos iudicis —

observandu e ut salas et alijs relatis n° 2 ut q.d in sensibiliis semper iudex inclinare debet saltem de consilio in favorem in dubio equali sibi iuris sibi facti nisi in causis q dam favorabilis et privilegiatis ut in matrimonio dote libertate et testamento reus autem in solis dr q possidet itaque cu pium iura equalia sunt cum in iudicio ... melior e conditio possidentis id ut sunt inequalia pro sa possidentium ferri si iura illi magis faveant silr q dictu auctor ut melioris v facti si autem q hinc melioris probatis facti hinc infirm probatis iuris et casus n sint valde inequales poterit iudex pro quo libuerit ferre sententiam. si vero casus unius fuerit notabiliter maior itaque in probationibus facti e ferre equalis alteri ipsum in probationis iuris notabiliter excedat ... ea indicari debet pro eo cuius casus e notabiliter ma q d si neuter fuerit reus q neuter possidet et dubium est ad quem pertineat res a neutro et probatis iuris et facti paris sint poterit iudex pro quo voluerit ferre —

ordinem a iudicis in eligendis opinionibus ac sis servandum rati explicant ... de bq ce 2 no 6 et 7 et lomas san n° 48 asserens omnia explendi unico verbo nempe ut ... examinet ea iis fundamentis premissis pro aligata et probata si n. p. altera defat in probatione aut q dp necessum aligam omittat pro ea sola e aligavit et probavit sententia ferenda e et n sm probabiliorem sententiam q m aligatis aligandis iud. ... sequuturi nec alteri pt debent aligata et probanda apparet aut aliqd pertinens ad iuris et facti probationem —

An liceat advocato q° patrocinari sm q m unius probatam opinionem de iusta sue partis —

certioris superioritatis (sensio) dependit dispositum —

Certum in his est quod si varietas opinionum in eo sita sit an liceat hoc vel illud advocato agere ut hanc vel illam causam tueri integram ut opinionem minus probabilem sequi secundum generalem doctrinam sua tradita dictas autem est quod opinionum varietas in ea ius litigacium an teneri possit advocatus sua propria opinione quam probabiliori reputat defendere causam secundum opinionem probabilem de iusta sui clientis —

Certum est 2° quod non potest advocatus causam manifeste iniustam tueri id enim cederet in alterius partis praeiudicium et eum obligaret restituendi illi omnia damna inde provenientia. 3° certum est quod si advocatus iniquam illam putet quam praetendit inde sequi à probabiliori quod revera non sit potest licite illam defendere —

4° certum etiam videtur quod si utraque pars causae probabilis sit itaut in utramque causae pendeat dubitatio quoad rem vel in iure vel in facto causae dubiae et causae probabilis licitum est advocato quamlibet inde ferendo defendere quia ius utriusque equale est neque obstat regula iuris quae docet quod iura quae obscura sunt favendum est reo potius quam actori nam haec regula vel consuetudine ipsa abrogata est vel est intelligenda de iudice —

Dubitatio modo est an advocatus existimans partem sui clientis esse minus probabilem et partem adversarii probabiliorem possit adhuc illam licite defendere prima in re soletus vaniter valde et alii apud Liman sar. n° 172 ita dicunt aut agitur de causa sanguinis aut honoris aut de causa civili maximi momenti ut de qua bonorum possessione et tunc peccat advocatus pro actore minus probabili causam hanc propugnantis quia in dubio melior est rei possidentis conditio neque in dubio quis condemnandus est —

Addunt vaniter et lud. hoc advocati peccatum spectare tantum et hoc tantum quod reus in tali lite cum

decernitur, s. et in grabi necessitatem aut agit de re alia minoris momenti et tunc n. ē causa deserendi, dicunt etiā minus, minus s. qualiter defenderet dū mō de ea in qualitate clientem admoneat nec falsis leges alleget aut interpretet licitū mihi adversus sis arguā subjicere —

dum m. ē licitū cū advocato in his vils causis quotidianis patrocinari, etiam var. salas sairus et galgoris quos refert et seqt tomas san. nº 17 ubi hoc prob. 1º quia si rō contraria initia in principio melior ē in dubio conditio possidentis probare intenta excludere utiq. id ē in causis minoris momenti quod ē pa dd. illius et n. in his quoq. causis reus possidet —

prob. 2º quia advocati munus n. ē rem definire et decidere quod petit ut auferendo alteri id n. judicis ē sed ad ipsū attinet fundamenta juris et facti suo clienti fab. necia judici proponere ut his perpensis pro quo sit ferenda sn̄a decernat. 3º quia clienti in hoc casu justa sit litigare nec pendit impedient cū rei prob. decrevit ergo licitū etiam erit advocato in ea causa minus qualiter patrocinari —

ad fundamentū contraris resp. dicimus illud principiū contra causam quod in dubiis melior ē conditio possidentis ad spectare ad judicē litigi quod rei vē dubia ita ut neutrius sit assensus det. sed cum pro opposita divertitur nec dat fundamentū ad inducendā illā obligationē caritatis quam salon et lcd. apd toman san. inducunt n. liti clienti dubius ē et ita dubiā necessitas nec pro altera advocati clienti ille futurus et quod obstaret n. ideo teneret a tuendo suis clientis jure desistere sed nec clienti ipse tenetur lite cedere sed ubi prius adbersa in eam extremā aut grabem necessitatem inciderit tenebitur utriq. si possit aliqua elemosina ei subvenire sed aliis pauperis n. tum meta bonor quantitate quantam dicitur litigat —

Sectio 2a

observatur alique et objectiones —

observandū i 1o cū salas. sec. 12 no 108. et cū alij autoris
eius ipse refert qd qd advocatus pro opoīm minus pbalem
patrocinar debet clientem admonere ipsam magis sabere
obtinere qm ipsi et aliog debere restituere damna —
observandū l. 2o qd nulla falsitate vti debet aligando
legs amentitias aut falso iurando id semp illis vti debet
e rev. causs sufragine subtiendo vel solvendo argua opositis
24 —
3o. cabere debet advocatus ne dicat causa opoīm sibi videri
pbaliori aut equi pbalim qa mentitur et inducit pniciose cū
danno sui clientis imo si n' opendit opoī et dicat cam ū vā
mentitur quia et mendatiū viter indubie inde ad illi opmiendū. —
4o in dubio facti in causis criminalis n' pētat absi sub
edito esplicita vel implicita si delictū sufitit pbatū fuerit
exemptionē penis ordinaris n. n. i licitū petere a iudice qd
illa iuste fauere n' pt et cū hic in dubio facti n' posit iuste
penā ordinariā imponere et idico posidentis melior sit cōni
in ordine ad iudicē ideo advocatus pecabit atqs hoc n' i
restringendū ad dubiū m pbalitatis pa reū vel ad ecquitū
honoris et oiū bonos fortune n' cōni qd i opō pbalior facti
pa reum n' pt advocatus petere absi exemptionē penis ordinaris
sibe agat de pdictis bonis sibe de qbus alijs minoris momenti
in dubio autē iuris qd iam defacto et crimine cōstat et sīn
dubitat an iure statuta sit hec vel illa pena qm crimen
certo merere poterit exemptionem penis ordinaris absi petere cōni
pa opoīm minus pbalem pta in dubio facti qdo delictū n'i
plene pbatū inquo casu iudex leviorem penā imponere
poterit poterit illā petere advocatus qd sit pro reo pbalior
opinio facti —
5o pt advocatus patrocinari pa reū pro cōa minus pbali

n. ipse i. ipsius prior advocator et a. aduersarij et ipsi n. damnati
ut cum vala docet salas —
Sed 2a dicta pro duo ob: 1mi qa ca pro i iure potior cuius
cca i probalior atq iniquum i agere sa eum q maius ius hab
go cca. 2m i qa ille cuius ius i minus proba n. pr altri
bellum inferre go nec litem aduersus eum suscipere — ad 2m
Ro illa cuius cca i probalior videri iure potiorem n. tm sim
reipsa a. et ideo ille cuius cca i probalis n. tenet cam deserere
sed pr afferre q. pro sua faciunt et totum detrati iudicij
relinquere cui forte ab videbit —
Ad 2m regandae coa. n. pro litem fit inquisitio veritatis
utrum reipsa plus iuris obtineat et relinquitur iudicii decisio
cuius i momenta utriusq. pr expendere vellit tm illatio
i exemplo nr. et supponit tam a. da .d. in fauorem indicij
velle debere ferri et qa pro illo cuius ius i minus probabile
debet sca ferri sed potius sa illum ideo hic n. debet velum mobi

Qo 2
An possit medicus sequi qmlibet opioem proba in applic
medicamenti —
Sectio 1a
Explicant faciliora —
Qo n. procedit qdo inter tos .L. iuris peritos et diuerse opioes ar
lituar medico, hoc vel illud in curatioe agere tunc n. videtur
a medico sequi utramibet, opioem proba mn. qs altera minus
probalis sit ut constat ex generali doctrina sa tradita procedit q
qdo inter medicos est contraries opioes an ita medicamenta at
salutifera sint an potius noxia —
Qua in re constat in iis qd si der medicamentum certum nesos
erit eo proposito opinionib ut qa eo sequendo qmuis, opioem
adeo manat periculum in medicamento n. fideliter minus tutum
medicus obit si ducto eo periculo cum tm medicamenti dubium
ideo q imprudenter procede in re graui et mortali pua dilatio
n. a licitum pcere egro medicamentum dubium an salutiferum

an potius noxiū futurū sit et rem̄ omniū dubiā ptius putat
vnde medicus qui experiendi grā id medicamētū dubiū tribuit
putat —
Dstat 1° medicū Licite pu aplicare medicamenta x^a opoim̄
probali alior. q^d ipse nullā circa illa opoim̄ hūt q^a rem̄
sufitr n̄ examinavit et bult alior. opoē dirigi et aforciori
poterit medicamētū aplicare x^a suā opoim̄ probali q^d certus n̄
sit illud ē perfuturū n. in curaciōb et in alij acciōib licitū ē
vti opoē pbali et alr n̄ esset licitū curare cū raro cognoscat
certō medicamētū ē perfuturū et n. posit intendū certo cognosci
medicamētū 2m se ē salutiferū inertū mō fere semp
an in hijs circuns perfuturū sit —
Sectio 2^a
Duo difficij enodant —
certiores iā suposicij 2^r ē ca medicū difficij pro ri quo de
remedio dubitat an salutare an noxiū futurū sit nec
remediū adest et aliunde ē mors ægri certa ac de ipsius
salute dysperat an Liceat id remediū dubiū adhibere vald. 22
de 3 q^e 20 p^n 2 et tomas san. c 9 citato no 39 docent
Licere etiā in dubio id medicamētū adhibere et in hoc casu
ingunt id galeni documētū infelici ...
rō ē q^a cū vita infirmi prorsus ... sit conformius
prudencie ac iustiae ... ciusq salutem optanciū volūtati
vt id remediū aplicari possi novat pr voluntatem eius
et eo quoq remedio n̄ aplicato æger obiturus erat et ex
alia pte dubiū ē an proderit et sic n. aplicare id medicamētū
ē tutius q^a eo n̄ aplicato mors ē certa aplicato autē
salutis spē est dubia at tutius ē dubiā salutis spem adipisci
quam in morte certa ægrū relinqui pr hoc fundū sentit
tomas iā n̄ sm̄ hoc ē Licitū medico sed etiā quoq obligari —

... heretica planus per iam adducta maxime si applicaretur mitior qua cuius sequuntur ... communiter ... dicit ... Gregorio lib. 2 c. 27 et salas tract. de unica sect. ...
Si certum est egrotum nullo adhibito medicamento esse moriturum et nullum certius medicamentum suppetat licet aplicare ipsi medicamentum quod probabile sit esse profuturum licet aeque probabile aliquo sit esse nociturum et mortem citius allaturum. ratio est quia maius periculum vitandum est et in eo casu maius periculum est ... relinquere egrotum sine illo medicamento nam sine illo infalibiliter morietur paulo post cum illo autem fortasse vivet et fortasse non morietur citius.

2a conclusio si aeque probabile aut fere aequale sit mortis periculum sibi adhibeatur sibi non adhibeatur medicamentum aliquod non est licitum illud adhiberi probatur quia non adhibendo illud si moriatur infirmus mors ab aliis causis proveniret adhibendo autem illud forte interficietur egrotus ab ipso medico at vero potius debet permitti actio interfectio aliena quam propria si utrumque est paria et fere paria —

3a conclusio si longe probabilius sit egrotum adhibito medicamento evasurum quam non adhibito moriturum licet aplicare medicamentum probatur quia ad periculum longe maius vitandum licet exponere se alicui periculo cooperandi ad mortem infirmi quia periculum huius est vim habent vos ... —

Radicitus est quod nullum medicamentum est certum ... varii inter medicos opiniones versantur circa medicamenta illi morbo aplicanda an liceat medicamento uti circa opinionem quam medicus minus probabilem credit probabiliorem quam differt sit 4a conclusio medicus in casu dicto non tenetur eligere opinionem probabiliorem sed potest uti opinione minus probabili ita Azorius lib. 2 instit. c. 27 quaest. 14 et salas ubi supra probatur quia medicus dum operatur circa opinionem probabilem non procedit temere aut imprudenter ergo non procedit illicite et culpabiliter coram ... stat

n. id pp temeritate vacat vacat etiam culpa. an quando

qd 8 roi gualiter vacat sine dubio imprudentia ofr. n.

in sacramentis. Et ubi opoi minus guali qs n. Las periculi — rallor generati

irritaty illor go str. n. medicinis qs id periculi nequa —

Qo 9 a

An rex in bello inferendo sequi possit quamcumque opoi guali —

ius regis ad inferendum bellum applicant mol. tr. 2 de iusto

de 107 var. 12 de iis cc. vict. victoria relect. de iure belli n.o 27

salas tr. 2 de unica sect. 13 et iorry 221 d. go dubio 2 conveniunt

1o in hoc qd si unus ex principibus de regno aliquo contendunt

in legitima possessione non pt ab altero a regno deturbari qd

multis roil pt et praecipuae qd melior est conditio possidentis —

conveniunt 2o cum a posidet in dicto casu et dubitet de regno

tel e regni debere examinari causam qd si examinatis rois

utriusque par reg maneat dubia non debet se spoliari qa melior

in dubio conditio possidentis —

conveniunt 3o mol. et victoria si nullus sit in possessione arcuaret

sit dubiat et unus petat regni divisionem alterum obligari

ad accipienda qd a divisionem putat in eo casu equi talem petit

unde ob hanc sa. ratio non pt alter ei inferre bellum qd applicat

victoria qa si sili dubium pot inter privatos personas co-

aliquem rem deberet iudex rem illam dividere admitti vat hanc

doctrinam qdo est purum dubium qd est neutra pars pt generari

particularis agi —

conveniunt quod si principes supremi est sine de aliquis salem

illorum habeat superiorem apud illum cum ratio agenda et audiendas partes

exspectanda sna. qua legitime pronunciata si pars per eam damnata

regnum restituere nolet altera possit iure inferri bellum mo.

de fas in supremis principibus qd utraque cum nulo dd. aliquorum

hec opocm... sualē sum iurs ea tali regnū ambe sibi p p i
iust i vellū gerere —

dico 2° n pt [struck: ~~pro~~] principi ex sua opoē minus probali vellū ins
Alteri principi n sibi | n sibi subdito ad occupandū regnū qd contendit ee suū imo etiā
si ipsi sua opō probalior videat ita lorry utatq cū varro
cū illis pt 1° qa inferre vellū ē exequio sni. iudicij contra
pm rebellem ut iuste sbi obediat et pinde supponit snā lata
ca tali pm qo cū unus princeps n sit iudex nec alterius
sibi n subditi nec posit ca illū snā ferre n poterit contra
illā exequi mandare —

pt 2° qa cū controversia utrimq opinabilis n armis sed
rōib hinc inde allatis iudicio iudicis dirimendae qo donec
utraq opō cū alis rōib examinet a iudice et pro alterutra
sna ferat n pt vellū licite fieri — pst n vellū ē actus ius
punitibus rebellis puniendis et penas infligentis sed nullus
pt asseri rebellis et dignus supplicio pro hoc qd ex opoē
sua probali quia credit here ius ad regnū n sinat aliū
principem illud sua auct occupare qo iniuste debelletur
ob hanc cam —

dico 3° n pt unus princeps examinare causā et ferre snā
ca alterū qd neuter ē alteri superior sed n hens iuris dictionem
in alterū pt cū var̄ item qa ut unus ferret snā deberet
alterū audire inaudita n pt nullus pt snā ferre tandem
qa alias uterq ca alterū posset illā ferre pro suā opoem
magnū inde pt imo modū ce rempublicā debenire ut sit
vellū iustū ex utraq pte ... a na ... refellitur —

dico 4 qd controversiae de aliquo regno nulli alteri subdito
de cuius iure agit standū ē iudicio regni hoc ē...
q. rege emortuo ius hinc gubernādi regnū pt qa iustum
aliquo iudicio et n solis armis definiendū ē sed nulla ...
abcior regula ad hanc litem dirimendā quā leges ipsius
regni

de quo e. strobersia —

duo ca hec observar bene var. 2me quotiens unus rex prae[?] hu' suppetit judices illius regni, qui causas desertim in iudicio arsi nos revocare et alterum obligari ad acquiescendum huic injustae petitioni. hoc n. ius nulibi hu. ut ei servit iustam et hoc locum habuit ut torres notat in 2nosa ca regnum ... hesitaniis maiores philippi 2i quod si alter rex nollet iustae petitioni acquiescere irrogaret iniuriam, quam alter posset armis vindicare. 2me tunc cum cognoscendum ius regni litigiosum indignum quod de illo iudicium fiat quod iudicio dd. hoium in iure utrimque non equalis res —

Reg. Sicilij constat n. sim. habere litem ... iudicio ... n. armis cum dirimenda, 3o cum ... hoc iudicium de probabiliori opinione pertinere ad regnum et iudices illius et illius leges quae ... iudi carent nisi cum dubitum neque ... possent alteram ... generare probabiliori ... sum tenerentur regnum dividere quia dubium pro facti dubio in iure ut dicit torres vix posset contingere —

Dbs. rotis maior aut minor opinionum probabilitas disiunctenda sit ubi etiam ... diversa credantur —

... Sumio ...

... grant regulas aliquot pro ... opinionum — haec ... tum ... enriquez ... adrianus ... 2 arragon de ... in ultima ... Lo 2 ... Lo ... 2 de ... Lo ... de matrimonio ... 2 ... Asorius ... ... cum quo principua regulas ... habimus ...

Lo ... ... verbis ... tum ... alijs grabiores tradiderint ... non est huius ... ... maxime ... et certa tenenda hoc ... ... est ...

ex concilio tridentino sess. 7 c. 1 plane colligitur omnia sacramenta a

christo instituta esse reiiciendam est alexandri et bonaventurae

doctrinam confirmationis sacramentum non esse a christo sed ab ipsis apostolis

apostolis vel ab ecclesia in concilio meldensi institutum item in concilio

florentino in decreto fidei sub eugenio 4 dicitur panem triticeum

esse materiam eucharistiae proinde reiicitur sententia alberti qui argentinae consecrat

sequitur eucharistiae materiam esse panem ex quocumque frumento confectum

notandum est pro hac regula theologos innitendum alicui

doctrinae ante acceptam ecclesiae definitionem sibi ante fidei decretum

et tunc huiusmodi dd. damnandi non sunt nec improbandi

nihilominus improbandi ita c. 22 q. 5 ar. 7 ad 2 docuit

irregularitatem contrahere eum qui occidit alterum injuste irruentem

etiam si illum occidat ad propriam suam vitam tuendam et in

propriis c. in clementina si furiosus de homicidio definitum est non

irregularitatem non contrahi — —

2a regula inter duas opiniones ea est praeferenda quae in

legis et iuris sensu et intelligentia magis innititur aut quae ratione

et usu receptis magis comprobatur pro qua regula 3a notandum

auctoris et 1o cum sit legem divinam et naturalem consistere non legem

vim non habere humanam consuetudinem. 2m in consuetudine humana receptam

et approbatam habere vim legis et proinde vim obstringendi et obligandi

probandi et aut ex toto aut in parte legis humanas civiles seu canonicas

3m in consuetudine tunc habere tandem receptam et approbatam quando

durante quodam tempore reipublicae vel maior eius pars in contrarium tunc

usque tacitus huiusmodi consensus adhuc quo sciendo non esse et ea

negligentes qui possunt dare poenam contradicere permittunt inquantum

aut quod tota populus vel maior eius legem latam non servant ibique senatus

sive canonis usu receptam et approbatam existimetur quo legitime prescripta

temporis munitam et stratam —

[illegible]

... hic ipsi mij ex dicta regula colligimus de sic dicti in varijs similib;
in quo dubitatur v; in eadem ecclesia positis quibus est dignitate canonicatu
fieri quae plura beneficia conjecturam sub eodem tecto ... quemq; ... ...
ex iure canonico inter dicta ... ... nati ... dannatum ... ...
regulam ... ... fieri ... ... fuerit in more
positum ut in hyspania gallia et germania — —

colligi pr 2o n ut dannandum sacerdotem qui in die natali domini
3a sacra facit ante lucem diurnam quae hoc est in more positum 30
ampliatione ... sententiam asserentium in ieiunioribus dieb; sed
nobis ... ...
... ... secundum ... ... in universum ...
... ... in sig; ieiunioribus dieb;
... ... maiorum
... ...
... ...
... ... in die ...
... ... antecedit — —
domini ... in sabato ... proxime ... antecedit — —

3a regula quoties aliquis ... ... civilis aut canonici iuris interpretes
... ... eligenda opinio est melior
... ... opinio quam dat asserentium
... ... submittere aut
... ... exigiamus
... ... dannatione
... ...
... ...
in ... ... in qua ... ... restringenda
videntur ... ... interpretanda ...

haec opinio admodum ... — — —

... ...
... ... excommunicatis

orare alii v° existimant id licere sacerdoti dum modo non celebret sed sua intentione non precatur et est opinionis ea dici ad penam pertinentia tractant posterior ut benignior amplectenda praesertim cum communiter sequatur. Cuius doctores opposita sequentes 1a est cum quis alteri digitum absciderit non contrahere irregularitatem ea digitus in iure non censetur oppositus pars sed potius alterius partis nempe manus particula —

2a est non contrahere irregularitatem cum quis membrum alterius ita debilitat ut reddat inutilem ad ministerium suum et usum ordinis. 3a est non incidere in irregularitatem cum quis homicidium nomine suo factum ab alio ratum et gratum habuerit dummodo nihil operis contulerit ad homicidium perpetrandum —

Limitanda doctrina huius regulae ut intelligatur quod contrarium canonis et legis non exprimunt nam in si quis de sententia excommunicationis dicitur si quis excommunicat a iudice his verbis excommunico te vel si iudex dicat nemo hoc faciat sub pena excommunicationis intelligitur de excommunicatione maiori non minori et tamen iuxta hanc regulam intelligi deberet de excommunicatione quae in penis mitior est interpretanda —

4 regula et oppositis est in ceteris paribus sunt eligenda meliora salva de assilio huius tamen sunt opposita sequentes 1a illa est aperte absolutio tamen per literas ut nuntium data non valere. 2a est aperte ad sacramenti substantiam pertinere in suscipiendis ordinibus ut quis ad ordinem promovendus tangat materiam sibi in ipsis ordinibus porrectam. 3a est aperte cognationem spiritualem non contrahere regem vel principem quod per procuratorem vel nuntium vel mandatarium tenet aut suscipit [illegible] in vase his modo —

5a regula et oppositis est in ceteris paribus sunt praeferenda illa quae magis favent religioni vel piis matrimonio testamento libertati iuramento professioni pupillis viduis peregrinis et aliis personis quae in iure vocantur miserabiles —

Sectio 2a

V. in clero oppositus praeferenda sit an aut ubi V. liceat a communi [illegible] recedere —

dico 1º rō certa aut baldē probalis et preferenda auti humanae est talis i

pr est ideo ipsis dd. fidē adhibemus est estimamus illos esse doctiores

et eo nihil ac dum meliori et efficaciori rōe quam suo ingenio et

studio assequi et ergo signū ē quod pro se loquendo magis ponderari

debet rō —

ut autem hac uo magis explicetur notandū ē quod si rō n sit certa

sed sm probabilis expendendus ē maior et minor gradus probabilitatis et

conferendus cū multitudine et grabitate dd. et rem examinare

indeq colligendū erit quod cor ponderet n tantaū pr probabilis

et vis rōis uel multitudini dd. aut ponenda sit et e ca rōis probabilis

pr ū adeo exigua ut illi n antiponenda grabiū viroz autas

oppositū expressio asserentiū —

ca 2ā difm Angelus et silbestr apud Toman sar Lib 1 operis

moralis c 9 nº 9 censent n licere aut ab eo recedere nisi hanti

pro se rōem certā et obinmutam fundū ū pr quod cuius ea rem

ita certam reddat ut contraria n relinquatur probalis cuius autem ea

n dr ex autoz n q prioz vestigiis insistentis nulla dispensatione

premisa eam afirmare sed cuis dicas si pauciores dd. habeat q utriusq

sui fundis recte cognitis et pensis illā afirmet. —

dico 2º licitum ē viro docto est n parū litteris vacanti et recte

utriusq sui fundā expendenti suā singularem opem probaliorē

indicare et illā sequi ita vaz dc 62 c q Azorius per instit lº 2

c 17 q 6 et Thomas sam ubi sa pr est eiusmodi vir n vr operari

imprudenter ergo n operabit ilicite. confrat n sequi pluriores dd.

prioz sua amplectitur sā coz autē docti quia rem vim ponderant —

Limitas 1º hanc doctrā azorius ut n ingat est eiclo et passim

ob unius dd. autoritatem recedendū sit aut sed est prudenter iudicat

illā firmiori inniti fundō. 2º limitas vaz ut n ingat

est opinio singularis alicuius dd. ex propriis illius fundis consideratu

alicui n probat sed oposita eius videt q aliā sm inniti illius dd auti

sine q(uo)d ei alij opin(ion)i n(on) i(n)... a qd illu(m) sufi(cien)t(er) p(ro)babilj ut illa(m) sequi possit —

Sectio 3a

An auct(orita)s vnius DD opi(nion)em p(ro)babilem reddat —

Dic(itu)r 1o auct(orita)s vnius DD. docti reddit opi(nion)em p(ro)babilem est com(m)unis p(ro)po(sitio) e(st) ampleti iter Sillester Nabarus Vala et Sa, quos refert, sequit(ur) tomas Sa(nc)t(u)s n(on) ... ro(ti)o ... est opinio p(ro)babilis i(d) e(st) n(on) levi funda(men)to nititur; s(ed) auct(orita)s viri docti et pii n(on) e(st) leve fundu(m) q(uo)d illa reddit opinio sufi(cien)t(er) p(ro)babilis; m(ino)r p(robatur) q(uia) si n(on) e(sse)t levis momenti s(ed) magni p(ro)p(ter) ... ut aliq(uo)d ... dirigimus credamus ... viru(m) p(ro)bu(m) ... itaq(ue) magni momenti erit in re morali dubia q(uo)d vir pius et in ma(teri)a doctus rem aliq(ua)m docuerit —

Q(uo)d n(on) sic u(nu)s hic in hac ignorantia sequente opi(nion)em huius docti s(ed) etiam in viro docto n(on) hic n(on) tenet(ur) ad adhibenda(m) specialem diligentiam legendo DD. et quaerendo ... s(ed) q(uia) in re dubia posset reperiri opi(nion)em unius viri docti et vellet ... ingenii et labori ... studendi ... magnum ... unius viri docti auct(orita)s sit ... momenti etiam apud ... docto(re)m ... aliquem ... ad ... opi(nion)em p(ro)babilem —

... tam ... admit(tere) ... ignaru(m) q(uo)d si ... occurrant aliqua(m) talem opi(nion)em quam ... vir doctus ignorat, tenebit(ur) ... illa(m) p(ro)ponere ... opi(nion)em ... reddat opi(nion)em ... s(ed) ... n(on) tenet(ur) s(ed) p(ro)p(ter) prudenter ... dispon(itur) ... illa(m) ... a viro docto ... —

Limitatur haec doctrina ... si ... error iuris humani ... divini ... iuris humani ... indagandi n(on) ... diligentia ... in ... Q(uo)d in ... auct(orita)s unius viri docti magni momenti —

Limitatur autem ... doctrina ... vir doctus dicat ... n(on) ... mora ... ad ... in q(uo)

rem illā prius sufficiētr examinavit ingenia ingenii doctor timorato et in mā morali sufficiētr instructo, e singulari in opinando q. n. timoratus n. qui doceat opinio valde singularis et solere auctores tradere n. sum considerare valde potuerit rem impugnatū solvere et bene solvens, nec sit doctus sibi indoctus tenebit alia via veritatem investigare sequi n. excusabitur ex bonafide quam sequitur doctor illū credendo credere —

rogabit aliquis 1° an idē dm. sit de opinione quae indistincte communiter ab omnibus doctoribus tenenda sit impugnatis item licitū sit eam sequi — Resp. mā circumspectionē requiri idē licet opinio quae in libris invenitur maxime apud doctores antiquos q. quidem n. potuere hujus temporis circumstantias considerare quia modo ut impugnatis opinio quae olim probabilis erat —

opinio autem quae invenitur in aliquo doctore recentiori probabilis sit et in mā morali doctus q. n. docet et [illegible] nostri [illegible] rem tractat [illegible] proprio judicio consilio potuerit eam tā [illegible] eam operari quod n. verbo ac scripto doctor loquitur [illegible] autem n. mutat et ideo quod homo q. ab eo ore eam audivisset licite posse illā sequi potuerit etiā quod illā scriptam invenit et mā iure cum rationes quas mandant maturius excogitent quod si confirmatur rationes contra talem opinionem occurrant et quod reddi videtur impugnatis tenet illas solvere aut aliū consulere q. eas solvat ut supra dicebamus —

rogabis 2 an discipulus possit licite sequi opinionem sui magistri. Resp. affirmative quia merito existimari potest talem magistrum diligentiam adhibuisse in veritate quaerenda et quod forte magister falsā opinionem docuisset discipulus sufficiēter excusatur ab illius culpa quod multi momenti est ut sufficiet ad confirmandā opinionem probabilē tā discipuli —

Rogabis 3o an licet magistris docere in suis scriptis aut publicis disp. et explicationes opiniones minus probabiles et falsas. Resp. si causa aliqua adsit licebit utique explicando loquendo [struck out] de opioe minus probabili ut si timeat aliquod scandalum quod suae singulari opinioni doceat et a communi recedat vel si timeat aliquod aliud damnum proprium vel alienum si non nulla adest causa ob quam recusent a docenda opinione quam ipsi reputant probabiliorem adeo ni comittent peccatum mortale quia opinionem docent minus probabilem —

Addit lomas sa no 26 commitere peccatum veniale eo quod fidelitas munus suum exequuntur cum nullam discipulis injuriam faciunt quod vero eorum si ingerat de opinione probabiliori ut est sit si ... ... opinio que ipsi probabilior est ... quam ipse dictat ... que cum recipiunt ni video cur ille pecca... admittat imo communiter loquendo est laudabilius et prudentius ...

deinde loquendo de opinionibus falsis et improbabilibus mortaliter ... magister qui ... doceat in rebus moralibus et in aliis magni mom... peccat ... in re gravi causam errandi et decipit in re gravi ... idem sentit lomas ... sine rebus parvi momenti ut logicis aut ... mathematicis parvitas ... super auditores ... in rebus ipsis parvi momenti ... examine falsas opiniones sequunt nullam aut veniale ... tantum culpam comitent quia nullum damnum aliis irrogant —

rogabis ... que ... diligam requiratur ut ille qui veritatem ... ... proprio studio prudenter sibi persuadeat opinionem aliquam ... probabilem ita ut ... illam operari et asserere ... in hoc ... aliam regulam ... ... quod ea diligentia adhibeatur est ... qualitatem rei et brevitatem temporis in quo res ... ... prudentis arbitrio iudicatur ... D. O. G.

De concientia dubia —

Q.o 1a

quid sit conscia dubia

Sit ... conscia dubia proprie dicta dicitur cognitio ... ... per quam intellectus ... cognosceret rem aliquam ... iudicat ... licitam

rem illicitā sed suspensus manet quin se inclinet in aliquam partem

[illegible] explicat hoc pacto dubiū proprie dictū quod intus talis cognoscitur esse ut nulli parti determinate assentiat sed iudiciū suspendat quia pro utraque parte sunt rationes aequales fere aequales ut non appareat motivum ob quod uni potius adhaereat quam alteri. unde dubiū consistit in apprehensione rationū quae pro utraque parte offeruntur intus connotando negationem determinati assensus ad aliquam earum quae consequuntur. etiam dubia dicuntur determinati assensus intus illa cognitio apprehensiva connotando negationem determinati assensus intus et proinde non includit iudiciū aliquod sed potius suspensionem iudicii ratione apprehensas quod una pars ostendunt persuadere rem esse licitam et alia esse illicitam —

dices aliquis si dicta suspensio sufficeret ad dubiū homo quando neque assensum neque dissensum dat rationibus fidei sibi occurrentibus absque eo quod dicat certas esse falsas [illegible] proprie dubius in fide [illegible] [illegible] quod ex imbecillitate [illegible] rationem [illegible] [illegible] de unica sed ob docet suspensionem dictam pro duobus modis contingere 1o cum conjuncta assensu formidolosi de falsitate propositionis aut assensus ut cum homo iudicat reflexe talem propositionem forte esse falsam quod iudicium est erroneum quo pacto dixit S. Aug. in enchiridio c. 17 falli eum qui iudicat incerta tamquam certa sunt ut c. 2 de haeresibus dicitur dubium in fide infidelem esse ob. cum dubitat non sine plena advertentia et deliberatione [illegible]. 2o modo potest contingere haec suspensio sine conjunctione talis iudicii et haec 2a suspensio non [illegible] sufficit ad proprium dubium —

Ergo ad proprium dubium non requiri ullum iudicium reflexum affirmativum [illegible] hunc actum esse dubium an hic et nunc liceat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] formidolosum de falsitate propositionis aut assensus docet bene dominus [illegible] 1o 2 operis moralis c. 2 n. 3 ubi ait non semper dari dubium quod dicit [illegible] adiungit idem quod intus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] an liceat [illegible]

nec ultra sᵃ seu dubitandi actū reflectit —

rō i qᵃ huc s. sugestio iudicii ī minus subi periculū pp trandi illā rem illicitā ac alia iudicii reflexio n̄ periculū surgit & eo qd sine causā denatū alterius pp. et sine ingrā bonitatis l. malicie eoqᵉ rōis 3. indicantis periculū ut in ea actū subā adm voluntas eam amat go st one suggestio i sufficiens ad peccatū ut diximus eᵉ sequenti itaut et psequens utraq. hic ppriā rōem dubii —

Ex his Rx ad argum illū 3 dictā suggestio n̄ iurā ut dubitū infide n̄ aut- semp ū hereticū n. ad hersim unicam torrs 2 25 di. ii dubio L requirit dubitū potibū hoī i actus potibus quo eius sperge indicat utramq. ptm ū dubiam et incertā aut saltm talis suggestio ut oriat ex pudenti aliquo iudic incertitudinis virtuali aut spergo hic n̄ suggestio malitiā eius iudicii efficiat si autm sugg et inditatio intus & alio et pveniat poterit n̄ ū hersis noler aliquis causam fidei dicere ptr labori sercitii.

dividit ssciā dubia in speculativā & practicā specul qd intus dividit dirū aliqua in coi an sit licita l. non vg. an hodie sit licitū edere carnes & n̄ sit licitū. pract vo i qd hic & nunc arentis ois circumis loci temporis et psonē et alis dubitat an sit licitū carnes edere iam divisionē egrunt explicat egidius di 29 de matrimonio dub dicens dubitū speculativū ū qd versat cū ppnē qᵉ n̄ dirig imme ad operam vg. v. hoc matrimoniū sit validū et practicū ū qd imme ad operam dirigit vg. v. siugi du tanti de valore matrimonii liceat petere debitū —

Qᵒ 2

An liceat operari cū ssciā dubia —

dico L cū ssciā speculativē dubia licitū i operari cūm ptm minus certā qd ssciā practica n̄ i dubiā id de tarc du operis ū licitū. ptr 1º apriori qᵃ regula actus humanē n̄ i cos

speculatiba id practica qo si cogno practica iudicat a homo est ergo speculatiua peccat aliquid apparens fundum ad eius dannatam vitae operat voluntas —

pr 2o quia si cuius dubitat an res quam bona fidei haerens possidebat sit sua vel aliena u adhibita .... diligentia in eadem in dubio Licite cum retinere pr quia in dubio melior e conditio possidentis · ostr pr 2o ex d. aug. c. 22 · contra faustum c 75 u hic et quod colligat 23 q 1 ubi ait s aug. militi Licere militare ad imperium principis quod dubitat an bellum quod principis gerit iniustum sit ostr 2 ex cc dnis de 2is nuptiis et casu inquisitioni de sent excoicatis ubi mulier dubitans an matrimonium sit validum primo u tenet reddere debitum —

notandum e hoc iudicium practicum requisitum ut stante dubio speculatiuo possit quis Licite operari potest minus habet ii deberi cum certum id saltem si prouali sit u ex dictis de cons —

dico 2 ii e Licitum operari cum cscia practice dubia seu operari id de quo quis dubitat an hic et nunc Liceat id facere · pr 2o ex cc 14 ad rom. omne quod ii e ex fide peccatum est idest quod ii e contra csciam u iudicium quo homo iudicat e Licitum ostr ii · in eodem capite origenes angel. u ali dannant infirmos in fide qui credentes cibos aliquos e prohibitos vel de hoc dubitantes adhuc ab illis ii abstinebant —

pr 2o quia ut dt religiosi: qui amat periculum in eo peribit qui timere boLuntarie se exponit periculo peccat · ostr 2o ii · ille ii operat ex prudentia qo ii operat bene moralr u se indefinitur cum ii dco actus indifferens in indiuiduo ostr · 2o ii · Lex vera amicitie mandat ut ii sui homo abstineat ab quod est certo vel probabilr ... amicum offendi sed cum ab eis quod dubitat an offendat quo sit contra vera amicitie dicit u finde qui in tali dubio operat peccat nisi sciat ac prouali iudicet quod deus ii offendet. ostr ii e operare cum dubio practico eo ipso deborat ... malam

ē pt ē in illo opere siquidem habet hanc. voluntatem volo efficere hoc opus sibi obligat ē sicitū sibi illicitū —

dico 2 peccatū quod omittit efficiendo aliquod cū scia dubia reducitur ad illā speciem ad quā pertinet peccatū de quo dubitat, quia mala hic resurgit & periculo admittendi illud peccatū cui dubio exponitur, ut q. exponit se periculo peccandi peccat eadē peccati spe providē dici debet in hoc dubio —

[illegible] hic g. dubitans an sponsa sit [illegible] Sacri dubio [illegible] peccati de quo dubitat [illegible] an teneatur hodie audire sacrū illud omittit eodē mō peccaret ea idē culpā peccati ac si illud omitteret sciens se teneri ad illud audiendū. item q dubitans an femina sit coniugata [illegible] ad eam accedit simile idē peccatū ac si cū femina tali [illegible] peccaret [illegible] declaratio in [illegible] circumstantias ut ille q dubitat an homo quem percutit sit clericus —

[illegible] quo mō deponenda sit scia dubia. Dx deponi per sufficientem veritatis inquisitionē consulendo v. [illegible] [illegible] considerando ea qualitatem negocii de quo ē dubiū unde [illegible] deponere scia dubia de die ieiunii v. festi [illegible] quod interroget aliquē q ē [illegible] [illegible] aūm idē dubiū [illegible] adhibita diligā sufficienti [illegible] illud practice deponere [illegible] se n teneri ad abstinendū ab eo de quo dubitabat —

in re in mā iustitiæ nō sufficit ad deponendā scia dubiā [illegible] titulus possessionis. n possessio in dubio [illegible] ad illud practice deponendū et ad operandū [illegible] [illegible] in mā aliæ virtutis [illegible] libertatis et immunitatis a præcepto v. alique v. aliena [illegible] titulus ad dubiū practice deponendū et ad operandū [illegible] [illegible] ut videbimus [illegible]

[illegible] in [illegible] illa q. [illegible] habendo [illegible]

deponit scientiam dubiam [illegible] non operari [illegible] dubia [illegible]

[illegible] ad credendum [illegible] illud [illegible]

[illegible] diligentiam [illegible]

adhibere ad indagandam veritatem

[illegible] ad iudicandum

opus esse licitum nisi teneri quoddam [illegible] imbuitur

[illegible] illum [illegible] operari [illegible] operar-

[illegible] diligentiam [illegible] ad [illegible]

[illegible] maior [illegible] difficile [illegible]

[illegible] ad [illegible]

[illegible]

[illegible]

An in dubijs teneamur sequi tutiorem [partem]

[illegible]

[illegible] in dubio practico

[illegible] teneamur eligere [illegible] partem [illegible]

[illegible] operari [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Facit quod de dubio [illegible] in utroque [illegible]

[illegible] curiosum.

Notandum est duplex dubium esse, aliud iuris et aliud facti. dubium iuris est cum dubitatur utrum lex aliqua [illegible] imponat, an de aliqua re [illegible] [illegible] [illegible] aliquam [illegible] [illegible] dubitat an [illegible] ieiunandi [illegible]

cum in eccl. suo periculo dicta. Sed aliud dicendum de
facto cum quis dubitat an deceat juditium iactare
mox ut dispositionibus auctoritate Magistratus vel aliis verbis
vitiatam cum maximo valido et omnino secum cum quod non
quo novatio magistro tangeremus dicimus: Videtur et aut
sic per quam vox solum. ad finem filiis legitimos ani
consanguineos sui patris

Notandum est quod magis timor ditissimus in quo dispositio
nullum potest periculum iniquum quod dubitaret
collusorio filius potest timori quod dispositio videri secum et cum
ab ipsis pericula his quibus in hoc nullum dictum periculum
ea. Verba possit minus timor inter dictos pro tali periculo
venire ut si in casu potest dispositio omittere facienda
bona sibi persequi

Has notaciones ego asserit in dubio minimis quam
facto timori magis et obligatio vel quod ita Alexander vel sic
vialis quae refert Tho. Sanch. c. 10. n. 10. quod [illegible]
et cum auctoritate quas sequi et sociis [illegible]
dentes quidam par eo sustinendo dubio dicitur in quo
cum dubio probabilitatem in irregularitate ex precepto timoris
nato et ampliando certa nisi sit periculum violandi
aliam legem maior in quo obligantur legi de qua dubia
bis obediendum est

Tertio dicendum quod facientes ad vitandum magnum aliquod in
commodum periculum aliquod in dubio in eo non amplius
posse dubium iuris omittere agere videtur. Vide q.
17. d. dub. 4. et 5. Vide Ita d. 21. q. 6. Bal. 4. Lay.
de [illegible] 3. q. et [illegible] Sal. lib. 1. c. 3. n. 40.
40. Cardinal. lib. 3. q. de [illegible] d. [illegible] c. 17. [illegible]
[illegible]

n.o q. ad adversitatem aeternae nolis n. diss. lius q.o 3. regulas n. tradit firmas certitudine quae possit aliquis in omni conscientiae [illegible] quin ponit [illegible] ad dirigendas q. illius inducti in [illegible] probabilissimas multorum graviumque doctorum auctoritate roboratas, quam proponamus et sequentia in quae n. multum dissonat sal. iudicio [illegible] et [illegible] intimar. ~

§. 2.us

Indubitatus n. tenetur homo eligere [illegible]

[illegible] probabiliorem [illegible]

Dicendum 1.o in omni dubio sive iuris sive facti n. tenetur homo amplecti tutiorem partem, et adhibito sufficienti examine et diligentia ad indagandam veritatem permanet adhuc in eodem dubio, nisi in aliquo speciali casu ius ipsum praecipiat partem tutiorem amplecti, sic docet Suar. 3 p. to. 5 d. 40 sect. 5 Henriquez l. 14 de irregularitate c. 3 n. 4 Aegidius de Sacr. de matrimo. dub. 10 Avila p. 7 d. 2 dubio 1 Thomas Sanch. l. 1 operis moralis c. 10 n.o 22 ubi plures alios refert —

Prob. 1.o quia in dubio melior est conditio possidentis ut statuitur in multis iuribus sed tum in quacumque alia ut infra dicemus sed homo possidet suam libertatem et immunitatem a praecepto, quod ei n. datur n. est sufficienter [illegible] dari praeceptum et quod n. datur in dubio, ubi ex aequalitate rationum pro utraque parte [illegible] alteruter [illegible] n. est homo gravandus praecepto quo nullus gravandus est et spoliandus sua libertate sine ratione sufficienti —

Prob. 2.o n. potest imponi talis obligatio qua alicuius libertas [illegible] incumbit onus probandi talem obligationem et quando talis obligatio n. probatur n. ligat voluntatem per illam cum suam libertatem et immunitatem a praecepto possideat in [illegible] dubitatur n. probata obligatio

ergo neq. admittit neq. obligat. pr 2o n. ide iudiciu in foro exto et in intro
quoni innit foru extu presumptioni falsae sed cognita veritate
iudicat ut infra videbimus sed in foro extno quoniam i dubiu de obligatio
ni compellit homo illa implere sed in fabore libertatis iudicat
et faborabilior i ca rei enim auctoris et ipso n pbare pbans absoluit
reus ergo idem erit in foro intro. pr 2o quoniam stante dubio iuris et
facti prudentr pt homo iudiciu practicu forare dicens licite u ampla
ptem minus tuta q licite potest illa amplecti et tale iudiciu
practicu prudente i licitu sit sufficiens ad dirigenda actum honestu
ars ptem nempe formo hoc practicu iudiciu eius hec mundi libertatem
enim posideo quoniam certe indifferens sit ad hanc vel illam ptem eligenda
quoniam mihi sufficit n constat esse aliquod preceptu id prohibens ergo existe
ntiae dubio de precepto n esse sufficit illud dari pro mea liber
tatem tueri et illa frui ptem enim maluero eligendo —
Pr 3o qa lex aut preceptu n obligat nisi sufficienter proponat et intimet
subditis ut cons sa admittit sed quando dat dubiu de exta legis
aut precepti dici n pt esse sufficienter propositu et intimatu subditis aut
vi manifestu ergo in dubio de exta et imposite precepti nullus
obligat illi subiici —
Pr 4o asserendo aliquos casus in quibus frequentius obveniunt ob
n teneri hoem ad sequenda ptem tutiorem ut si quis dubitat
an sit aliquod preceptu natiui divini vel humanu obligans ad
eliciendu modo actu fidei aut caritatis aut ad aliquod sacru reci
piendu vel ad elargienda elemosina vel ad corrigendu proximu vel
si dubitet an hodie sit dies festus vel dies ieiunii et adhibita
sufficienti diligentia ad inquirenda veritatem adhuc dubius manet an det
tale preceptu n tenet illo sicut n tenet in illo dubio ad eliciendu
actu fidei aut caritatis ad ieiunandu audiendu sacru etc —
2s casus i in dubio an maneat irregularis qui alterius digitu
abscindit in quo lr statuta sit irregularitas pro mutilantis seu

abscindentis membrū quia dubitat an digitus sit membrū merito dubitat an hic casus comprehendatur sub lege et in hoc dubio consuevit solere non comprehendi neque consequenter abscindentem incurrere irregularitatem.

Generaliter loquendo quando constat dari legem aut praeceptum dubitatur tamen an hic casus in particulari comprehendatur tunc si permanet dubiū post adhibitam sufficientem diligentiam homo non tenetur tali praecepto nec praejudicat dubitare an dicere illa dat aliquod praeceptū —

De casu autem in dubio iuris circa scoicatem suspensionem interdictum privationem beneficii aut alias poenas de quibus dubitatur an sint a iure statutae constituendū est non tū statutas ut si quis dubitet an sit lata scoicatio contra agitantes tauros in die festo aut contra eos qui tali agitationi assistunt aut contra furantes res ecclesiae aut quod sit lata contra eos qui commiserit aliquod delictū propter quod dubitat an illas incurrerit existimare debet illas non incurrisse poenas non extinguendas sunt maxime quia ipsum ius praecipit ut quando ius est in dubio reus absolvatur in his autem poenis quae ipso iure infliguntur reus ipse est iudex sui hinc praeferens suam utilitatem consequenter fieret utique per illo iuris praecipio ut in dubiis non condemnetur sed absolvatur plus ut alii casus afferuntur in consequentiis —

Sectio 3

An in dubio sit melior conditio possidentis non solum in materia iustitiae sed etiam in materia aliarum virtutum —

Vaz di 61 c° 3 et alibi saepe Azorius l° 2 c° 19 et alii afferunt nihil prodesse libertati possessionis dubitanti an voti impleturus religioni vel aliarum virtutum ad hoc vel ad aliud teneatur sed solum dubitanti an voti iustitiae —

Dico tamen 1° in materia iustitiae quod agitur circa res aliquas sit semper in dubio est melior conditio possidentis est communis ut videre est apud Lessium de iustitia c 3 dubio ultimo Aegidiū de 39 de matrimonio dubio 10 et Thomā San. l° 2 de matrimonio d. 41 et l° 1 operis moralis c 10 n° 3 et probatur 1° ex regula 65 de regulis iuris in 6° ubi dicitur in pari delicto aut causa melior est conditio possidentis sed in dubio par omnino

cau[sa]

ergo hic melior erit conditio possidentis —

Pt. 2o quia in tali casu quilibet iudex re cognita iudicaret possidentem pro vero retinere nec aliud iura ius eam possidendi non ad regulae [illegible] in [illegible] iura obscura esse fauendum est potius quam actori possidens autem reus est et alter actor at uero quod relinquit iudex in foro externo supposita omni falsa praesumptione iudicare licite sequimur in foro interno atque hoc amplius ex dicendis constabit —

Dico 2 ista regula in dubio melior est conditio possidentis procedit in materijs aliarum virtutum non minus quam in materia iustitiae atque ideo nullus in eis datur praeceptum sequendi tutiorem quam etc. in dubio speculatiuo quod praemissa debita diligentia vinci nequit liberum hominem est amplius quam cum possessio fauet quod minus tutam istam contra quos 1o [illegible] irregularitatis [illegible] opinionis moralis [illegible] egidius ubi supra —

Pt. 1o quia cadit non potest quam in materia iustitiae melior est conditio possidentis inuenitur in materijs aliarum virtutum ergo in ijs etiam locum habet ars pt. nam sicut in materia iustitiae est quod ex una parte ius dubium aequale inter possidentem et non possidentem ex altera uero ius suae possessionis certum et ideo tantum iure potiori fruitur alterum vincit ita est in materia cuiuscumque virtutis ex una parte aequale est dubium ius obligationis quod voluntatis [illegible] ex parte illius virtutis et ex altera est ius certum possessionis libertatis pro voluntate —

Pt. 2o quia idem in utroque foro iudicandum est quod ex nunc non innititur falsis praesumptionibus nec in poena delicti uel agentem damnat. [illegible] in foro externo cognita veritate quod obligatio dubia sit nullus condemnabit sed iudicabit pro libertatis possessione ergo in foro interno idem iudicandum est —

Pt. 3 quia possessio est titulus ullius omnibus virtutibus aeque communis transcendens seu locum in omnibus habens ad eum modum quo studia dei est virtutis transcendens ergo non est cur limitetur ad materiam iustitiae [illegible] dependentia ad unam vel alteram virtutem in qua [illegible] procedere non in dubio de emissione voti nullum voto teneri [illegible]

g.o in ma religionis praedicta regula locum hic sibi cum quis certus
voti et dubius in particulari de materia voti non tenetur ad talem materiam
ut si quis certo sciat se religionem vovisse dubitat tamen an hanc
in particulari vel certus est se vovisse ad nullam feminam accipere
et dubitat an intellexerit de copula alias licita vel solum de illicita — —
Idem apparet in materia temporis nam qui facta sufficienti diligentia dubius manet
an expleverit 21 annum non tenetur ad ieiunium similiter qui dubitat
an sit dies ieiunii non tenetur ieiunare et qui dubitat an sit dies
festus non tenetur sacrum audire ergo non solum in materia iustitiae sed etiam in aliis
verum est in dubiis cum meliori conditione possidentis —

Sectio 17

Arguitur contra doctrinam duarum praecedentium sectionum —
ea est impugnari possessionem ut titulum eo quod virtutem impugnat et
facultatem eligendi in dubio ex parte minus tutam et ideo contra
doctrinam sectionis 21 et 22 hic arguitur ut communiter inter duo mala
quorum alterum est maius eligendum et ferri debet minus ergo a fortiori
ubi dubium est an aliquid sit illicitum eligendum est id quod est tutius et in quo
nil periculi est contra. nam alias nunquam esset praeceptum sequendi
in dubio partem tutiorem quod omnino falsum est nam in dubio praeceptum
aliquod obligaret cum semper esset iudicandum pro possidente libertate —
Dico ad argumentum negando consequentiam disparitas est quod in eo casu non potest
iusta causa ad maius malum praeferendum in dubio autem
potest esse iusta causa ad partem minus tutam eligendam nempe possessio
et hoc etiam sufficit in materia iustitiae ad oppositum illi qui manet
practice dubius tenetur sequi quod tutius est sibi possideat sibi non possideat
item quod non est possessio est praeceptum iustam causam operandi in dubium
supervenientibus tenetur homo tutius amplecti et ideo falsum est nunquam
dari praeceptum sequendi in dubio partem tutiorem et quo notandum est in eo dicto
dubio illo eo illud praeceptum vel axioma in dubiis tutior pars est sequenda
•

n̄ ei incidendū de dubio speculatibo seu practico dibi, d[illegible] q̄ speciminis,
vis m̄ interim q̄m contingenter dubitat an hic actio hic et nunc
sibi liceat —

falsū prtã i q̄d p̄ceptū numq̄m in dubio sit obligaturū n̄.
aliq̄d in eo dubio i possessio p̄ p̄cepto et tunc obligabit ad q̄d q̄plicad
odiunc duo casus sequentes 1s i q̄d constat de lege aut p̄cepto
dubiū vº i an in eo eveniat nª necessitas aut alterius circumstantiae
q̄imat aliquis ab obligatione p̄cepti tunc n̄. ut sa salus dom tomas sān
3s ille homo tenet legi et p̄cepto rō i q̄a cū certa sit lex aufertur
possessionē libertatis n̄ p̄t antiqua libertatis possessio eum hoīm
q̄d q̄m iuvare ac p̄inde possessio i p̄ lege et p̄cepto. —

2s casus i q̄d quis dubitat an aliqua lex suo casui sufficie
aut irregularitatem imponens sit usu recepta his tali legi tenet n̄
cū certa de lege p̄ ea stat p̄sumtio et possessio ideo q̄ aliganti eam n̄
ē usu receptā ut ab eius obligatione liberet onus p̄uandi incumbit
dū autem n̄ p̄uat 3o a[illegible] i tenet lege sequitur. erit si res i sub opi
n̄ tunc liberū i cuilibet amplecti opiniōnem p̄ualem dicentem n̄ ē
usu receptā atq̄ adeo n̄ obligare q̄d contraria opinio p̄valior sit
lege item tenet q̄ dubitat an ea lex usu abrogata sit atq̄
idē dm̄ i de dubitante an ea lex sublata sit aut in ea casu
dispensatū in his n̄. casis cū legis obligatio certa sit eam de
possideo —

2m argū. dubitans de facto aliquo q̄uo posito oritur necessº
obligatio iuris natis aut positibi debet necessº dubitare practice
an factū id sit p̄uatū 3o stante hoc dubio nequit homo recte
operari nisi p̄m tutiorē sequendo q̄o ad id tenet — Rx nego m̄
n̄. generali illo dubio speculatibo n̄ oritur necessº dubiū practicū
nisi q̄d ad expellendū dubiū generale nulla diligā adhibitā
nec subesse aliqua causa n̄ dubitandi practice —

3m argū n̄ p̄t. naturæ obediens regula dictans q̄do licet etc
n̄ liceat amplecti p̄m minus tutā q̄o cū ex alio et faciendū sit
n̄ semp. licere sequi in dubio p̄m minus tutā dm̄ erit contra m̄

iuris in qua proprie locum habet propositio vulgaris teneri hominem sequi partem tutiorem. Respondeo non in materia iuris facile esse quod non praeiudicat in aliquo id nequit explicari ergo censeri debet positio vulgaris proprie solum iuris —

Ad argumentum nego antecedens non optime regula tunc enim liciti sequi partem minus tutam quod facta excepta propositio adest quod iusta causa non dubitandi practice tunc autem in hoc dubio speculativo dari exceptionem sequendi partem tutiorem quod fit per minus tutam nullam propositionem iustam provocare causam deponendi dubium speculativum ac non dubitandi practice —

Ad confirmationem negatur antecedens non optime id explicari per regulam quam cum aliis et Aragonia tradit primus san nº 29 attendendum quod in hoc dubio pro quo vel in foro externo praesumptio ut dum non obstat de veritate ea pars pro qua praesumptio invenit pro aliis ut pro alio in utroque foro etc si praesumptio fori externi pro obligatione voluntas tenebitur sequi, immo si pro libertate huius stet —

4 argumentum quod eligit partem minus tutam exponit se periculo peccandi periculo quandoque tenetur eligere partem tutiorem — Respondeo negando antecedens non in aliquo errare eligendo partem minus tutam ex necessario a culpa per ignorantiam invincibilem —

5 argumentum sumitur ex non nullis textibus in quibus traditur haec regula amplectendi partem tutiorem ut in cap. sicut ex 2º versiculo quod de ... et c. penultimo de homicidio et in c. iuvenis de sponsalibus

Respondeo regula illa servanda ex obligatione in dubio practico in quo numquam licet sequi partem minus tutam quo dicit dubium non deponitur in dubio autem speculativo sibi iuris sibi facti non datur obligatio amplectendi partem tutiorem id traditur ut dictum nisi in aliquo casu speciali iustum ius praecipere tutiorem partem amplecti ut multi dicunt de dubio homicidii de quo statim dicemus —

An in dubio suspendus sit homo irregularis —

Sectio 2ª

Quod in dubio iuris ...

dubium iuris dat quando dubitatur an in iure imponitur irregularitas pro aliquo crimine ut si vertatur in dubium an si pro irritatione conspiratus

eucharistiæ incurrat irregularitatem ipso iure dubium vero facti est quod est certum irregularitatem impositam esse in iure pro aliquo actu v.g. pro homicidio et tamen dubium est v.g. an occiderit vel non —

Pro tamen sibi dubium sit iuris sibi facti certum omnino est ilicitum esse operari contra eam irregularitatem dubiam non dum apposita diligentia ad cognoscendam veritatem quod colligitur tum quia sic operans exponit se periculo violandi irregularitatem tum quia in dubio an res aliqua sit licita vel in dubio pro parte ilicita est operari contra id pro parte anticipanda pro dicta diligentia irregularitas autem includit prohibitionem exercendi ab actibus ordinum tum denique quia dubium speculatiuum non dum plene examinatum infert semper idem dubium practicum quod non potest prudenter deponi ante adhibitionem diligentiae. pro videndo quid post diligentiam appositam res maneat adhuc dubia —

Dico 1. quod in dubio iuris nullus existendus est irregularis neque in foro exteriori neque in interiori sic Nab. in Sum. cap. 27. n. 248 et Suarez de censuris disp. 40 sect. 5 et 6 contra quosdam qui irregularitatem asserunt ut 1. insit lib. 2 c. 19 Salas tract. 8 de irregularitate 19. Lemos lib. 1 operis moralis c. 20 n. 12 Avila pars 7 de 2 dubio et Egidius tom. 2 de censuris d. 23 dubio 2 —

Probatur 1. ex cap. quia ea de sent. excommunicationis in 6 ubi dicitur pro nullo posse incurri irregularitatem nisi sit iure expressum quod verbis dicatur id clare in iure debere exprimi, neque autem dici in iure clare exprimi id quod post diligentem iuris inspectionem non potest certo ex eo colligi —

Probatur 2 quia ille qui bona fide suam libertatem aut quamlibet aliam rem possidet non tenetur se ea spoliare nisi sufficienter constet se eam perdidisse sibi alienam esse. sed quamuis dubitans possidet bona fide libertatem ad irregularitatem nec quando dubitat constat ei sufficienter se eam perdidisse ergo tamen non tenetur se ea spoliare —

Probatur 3. quia si in foro exteriori non constet de impositione irregularitatis non damnabitur quis tanquam irregularis iudex non enim absoluet illum tanquam iudex, neque in foro conscientiæ damnandus est tanquam irregularis. Probatur consequentia nam cum magis agitur in foro conscientiæ de ... quam in foro exteriori quod ad

ab eadem dubii liquoris quaerimus —

Notandum est 1.o quod si Sacerdos dubitet irregularitatem vel excommunicationem, sive suspensionem incurrerit, nulla diligentia adhibita ad veritatem cognoscendam ordinem suscipiat, peccat peccato inobedientiae sive suspensionis, si vero omni diligentia adhibita ad debitam ex sufficientibus circa alterum examinandam veritatem in eodem dubio permaneat, aliqui Doctores docent vel dicunt quod propter dubium irregularitatis nullam censuram incurrerit, etiam si mortaliter peccaverit suscipiendo ordinem. Nam in dubio ordinem suscipit sine debita examinatione seu omissione examinandi veritatem nullam censuram impositam, i. e. irregularitatem nomine sub. ... in ordine suscepto —

Notandum 2.o cum P. Sal. 1.o cap. 12. cum quis dubitatione inquirit, tenetur se ut irregularem ab exercitio ordinum abstinere, protinus quo inquisitio durat, nisi ob necessitatem boni spiritualis animarum aliquid ordinem exequatur, vel ... a dicendo, sive ... sequente ... in famil. ... loco ... sustinendum est quamvis ... non ... damnari ... exercere ordinem ...

§ 2.us

Irregularitatem sit de dubio facti. —

Dico 2.o in casu irregularitatis de dubio homicidii q. dubium i. facti consideremus ... singularis examinis ... ita docent Aguilar, Coik. et Thom. San. citatione, aliisque quos ij ... fuerunt. Si q. ... de homicidio ... in casu ad ... et c. significasti et c. ... homicidio, idest cum in ... homicidii a quo ecclesiasticus ... absolvendus ... quod in eo aliquis sit ... quod ... post mortuus, i. e. remanet dubium an vel ... ipsius sit mortuus in ... et ... i. probabilis ... fuisse ... mortis alterius causam aliquatenus ...

iudice —

hoc autem est verum non solum in foro externo sed etiam in foro conscientiae quia in foro conscientiae [illegible] numerat [illegible] tradita [illegible] procedit ex presumptione [illegible] dixit [illegible] cap. ad audientiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad audientiam [illegible] cap. autem [illegible] loquitur in foro conscientiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in foro [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in foro conscientiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] foro conscientiae cum pars [illegible] sit ut hic regula in principio de regulis iuris in 6. [illegible] 2 in [illegible] illa in dubio facti [illegible] videtur clare loqui in foro [illegible] [illegible] cap. ad audientiam de homicidio ibi ad audientiam [illegible] [illegible] inferius vos ibi [illegible] iniungere [illegible] in [illegible] ordinibus non ministret [illegible] verba referuntur ad iudicem et [illegible] [illegible] declaratio iudicij [illegible] irregularitas in dubio incurratur [illegible] irregularitas ipso iure [illegible] ordinum ministerium interdicere —

ad argumentum [illegible] eam regulam [illegible] [illegible] in hoc casu non [illegible] [illegible] [illegible] in iure [illegible] hic autem [illegible] iure in quo [illegible] in dubio facti [illegible] irregulari [illegible] [illegible] [illegible] in iure obligat in utroque foro [illegible] [illegible] [illegible] in utroque foro locum non habet

Ad 2m. ofratm. negat. ans. n. cap. illud ad Audientiam loquitur
tm. in foro introd. ibi positis sedere [illegible] minoris ordinis [illegible]
usi glosa finalis dicit id quod sedi dispensando, si go igit dispen
satio in utroq. foro irregularis —
Ob. 2o in foro extro n. pt iudex damnare absq. suffi. probati
one delictu ndar moralr certi. g. in dubio n. erit conseqa
incurrendus irregularis in foro extro. Dx illud ans. ei. du. e. n.
dar iux statuens illud proba. dr dicio dubio. hinc mi. aium
iux dare. hic —
Ob. 3o e do pariter dubius de homicidio a se omisso tenetur
d. officio administrare sacra n. incurrit irregularis et potest sumi
paroquiaris pitentibus sacra ministrare go sal. m. in hoc casu
[illegible] nadit ans. pt ero dicitur dubii de valore matrimonii
e tenetur reddere alteri petenti ne in dubio illud spoliet sua possessione
imo adhibita diliga. suffi. pt petere et reddere go cu. sub dicti
tam. iux petendi a parocho sacra cuius iuris possessione spoliandi n. ut
ex illud dubiu. potest pariter ea illis administrare —
Dx negando ans. et ad exm. adducti in cuius probatm. dicimus
dari dispensationem n. in dubio valoris matrimonii i dubiu. matrimoniu
et spoliari n. pt alter sine bonafide possidens. in dubio v. facti
de homicidio [illegible] homicidiu. dubiu. i certa irregularitas ob eam
[illegible] cessat ius subditi e adsm. tune ius petendi sacra
a parocho du. ille ex ligis ecclesiasticis capax i administrandi —
Infert 1o e irregularis illa e abortum casam probo e dubiu. i
infectus sit animatus ac subinde e dubiu. [illegible] ut sit homicida
n. cuiusdam dubiu. i dyaceat ad ingrediendu. [illegible] [illegible]
[illegible] sacris dependentis [illegible]
Infert 2o medium [illegible] quitarciu dubitante v. cuius culpa [illegible] negligentia

infirmus aliquis fuerit mortuus s. deformatus aliquis debere sit ordinatio ... debere petere dispensationem. Vide ... illam ... cum ... ab alijs, de censuris p. 7. d. 2 dubio 5 ...

infert 3 consulentem homicidium et dubitantem an suo consilio cooperatus fuerit ad illud, vel qui dubitat an scelere suo consilio alter occiderit, incurrendum esse irregularitatem si certo homicidium est secutum et dubitatio tantum sit an consilium suum fuerit cooperatum ad illud. ratio quia est contra praesumptio et positio consulentem, dum consulens nequeat ostendere unquam factum certum vel consilium fuerit cooperatum et ratione hanc praesumptionem damnatur et irregularis in foro externo et ideo etiam in foro conscientiae. vide ...

secus erit si dubium sit de homicidio an illud fuerit secutum tunc consulens non incurret irregularitatem propterea nullam praesumptionem aut positionem contra consulentem et factum manet dubium et quia de irregularitate homicidii incurritur in dubio facti ut vidimus tunc consequenter... non est irregularitas homicidii. Sectio 3

Duae Limitationes doctrinae traditae.

1a est facile ab omnibus admittitur et dictum ingerendum quoad cessationem a ministerio altaris quam intrinsece includit irregularitas et tantum quoad alias poenas quae solent a iudice infligi propter irregularitatem v.g. et privatio beneficiorum et aliae similes non est quia in dubio facti incurritur irregularitas nisi in hoc casu homicidii ut statim dicemus id non placuit pontifici propter sacri ministerii reverentiam quod haec irregularitas extendenda non est ultra casum expressum. rursus pontifex solum praecipit ut ille qui sic dubitat abstineat a ministerio altaris ergo quoad alia non est incurrenda irregularitas neque quoad privationem beneficii et similes poenas neque quoad susceptionem aliorum ordinum seu aliorum sacramentorum administrationem.

2a limitatio est regulam traditam ut in dubio facti incurratur quis sit irregularis non autem in dubio iuris non est omnis irregularitas

generalim sed cum specialem soli irregularitati homicidi atque adeo in aliis casibus nec in dubio iuris neque in dubio facti extendendum est exemplum irregularem nec cum negativo sequendam partem tutiorem sed standum est pro possessione ita sua ... de ... Abila de censuris p. 7 d. 2 dubio ... ... opinionis moralis ... n° 1° egidius ... 2 de censuris de ... dubio 2 et alii quos ipsi referunt —

Pro 1° quia poena ipso iure imponuntur sunt valde rigorosae ergo Leniendae sunt quantum fieri possit atque ideo non est reus cogendus talem poenam in seipso exequi donec de delicto certus sit ... ... iudex non cogitur imponere poenam donec in suo foro certus sit de delicto unde est ob specialem pontificium dispositionem in dubio facti homicidi censeri quis debeat irregularis in utroque foro non tamen in aliis dubiis facti —

Pro 2° non nullis exemplis quia dubium voti in dubium facti aut votum non sit quae Lex sed ... tamen at ... in dubio voti non tenetur quis sequi tutiorem partem. idem in promissione facta homini. ... dubitat an eam fecerit non tenetur illam implere idem in suspensione a beneficio quia cum incurritur statim obligat in conscientia ad non percipiendos fructus beneficii quo autem durum obligare hominem ad non accipiendos proprii beneficii fructus pro ... solum delictum dubium est in hoc conscientia non satis probatum —

... ... ob: quae hic ... potuerant notandum est 1° leges poenales extendendas non esse ad casus omnino ... ... quoad poenam incurrendam Lex ... ... ad poenam non ... pendet ... sed ... ex voluntate legis latoris talem poenam statuentis est maxime ... in irregularitate quia ... ... de ... ... in ... ... non ... ... nisi in iure sit expressa —

notandu(m) 2 nimi dom rdu in dubio facti mutilationis ed in dubio facti homicidi sed dubitantem dubio facti mutilationis n(on) e(ss)e incurrendu(m) irregularitatem ratio e(st) q(uia) mutilatio n(on) e(st) pr(o)pria homicidii et imperfecta q(uam) e(st) cu(m) autem iura in solo dubio facti homicidii hanc irregularitatem statuerint pena adeo rigida extendenda n(on) e(st) ad dubiu(m) facti de mutilatione — secu(n)do

Ed ex dicta dom sit de dubitante an scomunicatam contraxerit dico 1o ille q(ui) dubitat an contraxerit scomunicatio(n)em sibi dubiu(m) sit iur(is) sibi facti n(on) e(st) incurrendus scomunicationis si premisa suffi(cien)te dilige(nti)a n(on) e(st) de scomunicatio(n)e ep(is)t(ol)a u(nde) colligit ex dd aliis s(an)cti aperuimus superius statuimus irregularitatem in dubio facti procedere tantum in irregularitate homicidii hic u(bi) pe(n)a(?) n(on) e(st) sufficiens dictis inpudentis scomunicationis

dico 2 q(ui) dubitat an iudex tulit scomunicationis in suo(?) iudicio premisa dilige(nti)a adhuc manet dubius n(on) tenetur segerere ut scomunicatum sicuti erit si esset scomunicatum lata(m) a iudice dubiu(m) vero sit an sit iusta fuerit ed sufficiens scomunicandi causa prior pars deducitur ex deductis 2a vero pars e(st) in hoc dubio lex(?) pro(?) suppositio e(st) pro iudice et pro eius sententia q(uo)d tenetur homo segerere tunc ut scomunicatum. aliq(uo)d pars e(st) examinari iustam causam scomunicationis n(on) e(st) subditi, seduci subditi autem e(st) obedire du(m) illi n(on) constat iniusta(m) et pro hac ratione idem dom e(st) ed dubiu(m) valoris scomunicationis oritur et eo q(uo)d dubitat vi servaverit iudex modum procedendi q(uia) ad eius valorem necessarium n(on) hic tenetur gerere se ut scomunicatum —

Simil(ite)r q(ui) dubitat an iudex in scomunicatione ferenda et pro ad eius iustam latam eam intentionem habuerit ut ad s(ol)um terrorem ferretur et n(on) ut de facto ligaret debet se reputare scomunicatum et in dubio presumitur scomunicatio lata ut verba sonant ideo in hoc dubio scomunicatio posita ed si verba e(st) iudex aut ius tulerit scomunicationem in iure dubia an estimanti scomunicationem lata(m) et potius ferenda n(on) e(st) incurrendus eius scomunicationis. pr(im)a ed hinc datur revera dubiu(m) iuris

an suspensio lata sit —

dico 1. qd dubitat suspensus erit ex eo qd de eius absolut: dubitat consequenter i nomine suspensus sicut erit qdo dubitat erit ex eo qd conditionalis fuerit suspensio ac dubitat de conditionis impletione —

pr pr quia in tali dubio possessio i censura que certa fuit cui n. absolutio ad factum contrarium n presumitur ideoq dum de illa n constat possessio stat pro suspensi —

2 ups uj pr qa valor suspensionis dedi ex illa impletione e incertum qd facti n presumitur ergo donec constet conditionem cum impletam nulla est pro excommunicato possessio et proinde prevalet possessio illius de quo dubitat an excommunicatus sit —

hinc colligitur qd si dubium sit de valore qa de potestate prelati excommunicantis dubitat q in possessione suspendendi sit tunc presumitur pro suspensi valore sicut tn si in ea possessione n sit n. ubi n constat de alicuius potestate neqe in eius possessione i incumbit illi onus ipsam ostendendi deinde colligitur dicta de suspensi dubia sicut hinc in suspensione et interdicto dubiis qa in illis dat eadem ratio —

Q° 5

An coniux q de valore matrimonii dubitat possit licite debitum reddere et illud petere —

Solutio —

coniugem i validitatis matrimonii conscium nom posse — licite reddere debitum —

prius enim de dubitante coniuge hactenus exponimus breviter qd debeat facere coniux certo sciens matrimonium cum nullum emdo colligitur coniugi cohabitare qa nulitatem probare nom pt in qua re magister in 4 di 32 et qdam alii asserunt tam posse reddere debitum n tn petere —

dm. tn i compmi coniugem nullo mo posse reddere debitum

quomuma, periculo proposito ē cōs aᵗ. DD. ut dicit Ægidius de sacramentis di 39 dubio 10 pᵗᵒ 10 q ita exponit definitionem in cap. inquisitioni 11 de aᵗᵃ spoliationis ubi pontifex ait talem debere potius aᵗᵃ spoliatus humiliter sustinere qm cū peccato mortali carnali excitare amoriū s. reddendo debitum — —

pᵗᵒ 2º qᵒ fornicari ē absolute malū quod ob nullam causā fieri pᵗ numquam n. ē facienda mala ut veniant bona sed q in tali casu reddere debitū fornicaret go nullo mō pᵗ illud licite reddere qᵗ talis sicut aut occulte fugiam arripiat si posset commode aut peret dispensationē in impedimento si possit obtineri et tunc 2º contrahendum quod si nil hoz facere valeat cōio aio ferat dm spoliationē qm alia ē hs incommoda —

sed ob: sicut q ē in bonafide ius hᵗ petendi debitum go alter non sm pt sed tenetur reddere. — sfr n. ex duobus malis minus eligendum ē sed fornicari ē minus malū qm iniustiā et preceptū ecclesie negare cū scandalo debitū petenti go potest reddere — —

Rx ad argumentum negando antecedens quia licet bonae fides videatur ei tribuere aliqd ius petendi sed hoc totum cedit a recto iure existente in altero non reddendi debitum cum utrumq, ius nequeat simul consistere quare solum dat in illo coniugi ius quoddam existimatum quod sufficit ad excusandā a peccato petitionē ipsius non tamen ad obligandū alterum quod potest explicari exemplo illius cui publice publice probatur debere alteri centum aureos q quidē

q dē

pro quodem si certo sciat se illos non debere non teneretur tamen solvere si sine scandalo posset solummodo evitari. propterea quod ipsius ius quod in veritate fundatur elidit ius alterius fundatum solum in falsa presumptione —

Ad 3am. dico mo ex duobus malis minus eligendum est quando utrumque non potest evitari sed mo quando utrumque potest evitari neque maiori ille vero sine peccato abstinendo omnino ab usu matrimonii aut fornicari aut peccare contra iustitiam aut obedientiam. non enim alteri nihil debeat non potest ei aut negare aut reddere debitum neque cuiquam intendit permittere illi fornicationem sed tantum permittere ipsi reddimus debitum quod sit impossibile. deinde ipse non facit scandalum sed solum permittit. est autem malum permittendum potius quam ullum faciendum — Sectio 2a

Coniugem qui dubia fide contraxit non posse petere debitum teneri autem reddere alteri coniugi bona fide possidenti —

Certum in his est coniugem cui nulla adest causa iusta dubitandi de valore matrimonii sed solum quod sit dubia scrupuli movere debere eius iudicio docti viri deponere et sic libere uti matrimonio. Certum quoque tale coniugem merito dubitantem de valore sui matrimonii sive bona sive mala fide contraxerit teneri statim obire omnem diligentiam adhibere ad cognoscendam veritatem. non aliter exponet se praesentissimis periculis peccandi saltem mali sive petendo sive reddendo debitum sive illud negando cum nesciat quod hoc vel illud ignoranti sibi liceat aut non liceat quod si sciret nullo modo posse cognosci veritatem non teneretur diligentiam adhibere —

His constitutis dico coniugem qui matrimonium mala fide contraxit quodcumque de eius valore dubitat teneri reddere debitum non tamen posse petere contra Egidius ubi . a . contra quem Sanchez L. 2 de matrimonio de q. 2 qui aliis refert

prior pt. qr. qa coniugi est bonafide in possessione matrimonii tenuitque
petendi dicit hoc et ut alter sibi reddat sibi aquiri sit ... matrimonii
sibi n. go alter tenetur reddere dum ei n. constat de nullitate matrimonii
... ni q. dubitat eum n. sciat matrimonium ... nullum ius
hoc negandi alteri debitum ... alterique ... qd alicui
bonafide possidet rem de qua ... dubitat an sua sit nullum ius hoc
... impediendi alterum ab eius usu —

Posterior pt. ... pt. qa coniux qui matrimonium malafide inivit
inquinabit possessione malafide ... nullum ius hic ad eius usum cum periculo
fornicationis ... iniustitiae ... priorem coniugem —

Ex dictis colligitur qdo utergue coniux contraxit ab initio matrimonium
cum dubio de valore illius neutrum ... debitum petendi et neutrum
... illud reddere ... suffragatur tum possessio malafide ...
et ideo neuter pt. petere et qa ... supponit ius petendi ideo ...
neuter pt. reddere ... donec veritas cognoscatur toro separandi sunt ob ...
periculum

De dubio post matrimonium bonafide contractum

matrimonii + Non loquimur de coniuge habente tantum scrupulum de valore + ortum ... ex levi aut
temeraria credulitate ... hic potest deposito scrupulo ... alterius viri docti consilio petere et reddere debitum. Loquimur ergo de
coniuge cui post matrimonium bonafide contractum ex ... superveniat prudens dubium de valore illius qa ... habet ... prudentes
dubitandi —

Sit ... coniux talis ... ante adhibitam diligentiam ... veritatis
pt. et debet reddere debitum ... n. pt. petere ... ut ... prior pt. pt.
qa possidenti bonafide rem ... propriam magna irrogatur iniuria
... dubium alterius denegare illi ... illius ... melior est conditio
possidentis ergo ... dubitans ... de valore matrimonii ... pt. ...
tenetur reddere debitum alteri bonafide petenti —

deinde ad talis siue non possit debitum petere pro casu illo quo dubitat an res sit sua, et sic eam retinere possit donec sit dominium [illegible] intellige id non pro ea ubi res est directior fiat illo [illegible] non servat illa proprio domino ergo siue dubitans de valore matrimonii non prius adhibita diligentia debitum petere cum id quod matrimonio uti —

Ratio non est quia reddere debitum sit aliquo modo matrimonii usus quoniam tamen non est usus dominii sed servitutis atque adeo non proprie usus importans autem sed eminendo debiti [illegible] cum reddit patitur [illegible] [illegible] spoliare, ideo cum reddit [illegible] nequit petere [illegible] hoc petitio in proprie usus matrimonii [illegible] dominii —

Quaero si facta sufficienti diligentia dubium maneat siue de matrimonii valore possit licite debitum petere ita cum multis [illegible] Sanchez lib. 2 de matrimonio disp. 42 [illegible] ratio quia possessor bonae fidei si dubitet an res sit aliena et facta diligentia nequeat veritatem agnoscere et dubium excludere non solum potest rem retinere sed etiam illa uti dum modo paratus sit illam vero domino si inveniatur restituere ergo idem siue cui dubium de valore matrimonii superveniat post premisso examine et dubio permanente uti matrimonio non solum reddendo sed etiam petendo debitum —

Pro 2o quia stante dubio speculativo de valore matrimonii potest haberi iudicium practicum certum et saltem probabile quo existimat sibi licitum esse debitum petere pro rationes hic adductas et alias [illegible] auctoritate [illegible] autem sed hoc sufficit ad honeste operandum ergo —

Sectio 4

An idem dicendum sit de siue opinante matrimonium esse nullum —

Dico cum siue qui bona fide matrimonium contraxit et postea non dubitat sed opinatur matrimonium esse nullum [illegible] id [illegible] potest et debet reddere debitum [illegible] sed non potest illud petere nisi [illegible] probabilem opinionem de valore matrimonii [illegible] prior [illegible] quo siue de quo loquimur opinionem tantum habet de nullitate matrimonii ergo nequit spoliari alterum [illegible] possessione

atq adeo nequit illi debitu negare cu illi faveat possessio ut com

n. ut aliquis quia alteru sua possessione spoliare debet certo scire

rem ad ipsu pertinere —

Qd autem conjux dius nequeat petere ut qn conjux dubitans de

valore matrimonii nequit petere ut diximus sure prudentis

idem a fortiori dicendu erit si opinetur matrimoniu e nullu neque

ingendu hoc e sum ante factam diligentiam sed etiam post eam adhibitam

qa opinanti n. favet possessio sicut favet dubitanti —

Dixi in ue nisi sit habeat probabilem opinionem de valore matrimo

nii si dius habeat probabilem opinionem de nullitate matrimonii qm

hoc probabilem opinionem impedimenti vg. de vita prioris conjugis

et sicut hic probabilem opinionem de valore matrimonii qm hic probabilem

opinionem de morte prioris conjugis tunc licite potest reddere debitu

et illud petere. fundatur hec limitatio in hoc qd licitu e sequi

opinionem probabilem de valore matrimonii qd du e qs probabiliter existimat

matrimoniu fuisse nullu —

Ob: ipse conjux opinatur hanc n e suam ergo opinatur se fornicari

qd ad eam accedit atque n. ad eam qm aliquis existimat n e sua

fornicatio e — Rx negando cons. n. fornicatio e accessus alicuius ad

eam qm scit n e sua huic autem conjugi id n. patet sed cu formidine

opinatur et qs speculative opinatur n e suam practice v. opinatur

licere ad eam accedere — Q. 6

An subditus dubius de honestate rei qm superior praecipit teneatur obedire —

Dmi e subditu dubitantem mo proposito posse licite obedire et ad

id teneri per se loquendo. e com. ... ut quando ... prima quasi

subditus sit speculative dubius de honestate rei praeceptae pt practice

dubiu deponere existimans superiorem praecipere rem licitam qd ipse

n cognoscit manifeste oppositum nam in dubiis standum sit pro superiori

quia credendus est rem examinasse et esse licitam et saltem cum probabilem opinionem praecepisse ergo recte potest subditus in dubio dicto obedire praelato —

atque hinc potest comprobari quod si subditus tunc teneatur obedire quando supposito quod propter rationem adductam subditus potest dubium practicum deponere et formare iudicium certum aut probabile quod sibi liceat rem exequi (quod quod sit an illa cum se sumpta sit licita sit licita) ad id teneri ex praecepto ouedis quod vim habet obligandi supposito tali iudicio — confirmatur nam in dubio melior est conditio possidentis sed superior possidet libertatem subditi ergo potest licite praecipere et obligare subditum ad rem exequendam et consequenter subditus teneri obedire formando iudicium dictum —

dixi in casu per se loquendo quando ingerendum quod sine notabili detrimento proprio vel alieno potest subditus id facere et modo in omissione tali detrimentum non sit neque sit longe maioris peccati periculum in obedientia quam in transgressione · assignat hanc limitationem salas tractatu de legibus disputatione 1 sectione 9 numero 58 —

dicta locum habent cum subditus dubitat an superior qui est in possessione officii sit vere superior quando dubitat an electio fuerit legitima tunc non tenetur obedire quoniam quod in illo dubio possessio stat pro superiori qui spoliandus non est sua possessione et iure praecipiendi quod habet quod si non sit in possessione officii non tenetur subditus obedire quando licet electio sit facta non est data illi possessio eo quod de valore electionis dubitatur quia possessio stat pro libertate subditi et ex tempore est acceptio atque hic probabile de veritate non stat —

ex dictis colligitur subditum ignorantem si dubitet an teneatur ieiunare vel a carnibus abstinere vel horas canonicas recitare et superior praecipiat ne id faciat posse licite obedire nam licet adhuc sit

speculatiue dubius an ante sit infirmitas ut eum excuset ab iis obligationibus per tamen dubium practice deponens iudicans sibi licere obedire non obstante dubio illo speculatiuo —

Q° 7

An subditi qui vocantur ad bellum cuius iustitia est dubia teneantur obedire —

certum est eos qui ad principis consilium vel vocantur vel admittuntur teneri inquirere et examinare iustitiam belli adeo ut si cum mala aut culpabili negligentia bellum iniustum inferatur teneantur damna omnia inde sequuta restituere. cuius fundamentum est quia illi de quibus nunc loquimur non solum inquirendo diligenter de iustitia belli possunt damna grauissima impedire sed etiam id ipsis omittere cum quorum iudicio acquiescunt principes et reliqui de republica atque impedire per damna grauissima quae bello iniusto proximis inferuntur peccant mortaliter si illa non impediant tenentur ergo ad ea restituenda si ex officio id illis incumbit saltem quoad munus ferendi iudicium de iustitia belli in se susceperunt —

Loquendo de reliquis dico 1° subditi qui vocantur ad bellum cuius iustitia est dubia tenentur obedire atque adeo licite pugnare ita Vict. n. 2 de iustitia de ... 22 de ... dubio 2 Salas tract. de unica sect. 26 et multi alii quos ipse refert. probatur quia illa obedientia ex parte sui bono est praeponderat et dubio et bono publico ergo subditi non solum possunt licite obedire sed etiam tenentur absque eo quod examinent an sit vel non sit causa iusta belli. confirmatur non principes non semper tenentur nec possunt causas iustitiae belli omnibus subditis aperire tunc autem si milites possent se excusare posset sequi ingens damnum reipublicae et hostibus prodesse —

notandum est hoc dubium non tam deponendum ut quia quis tamen conscientia praeceptum superioris amplecti est dispositio practica sit ergo quis iudicat posse praeceptum amplecti voluntatem superioris discere praesumit prudentem iustam esse causam belli —

dico 2° aliquos qui non sunt subditi et vocantur ad bellum de cuius iustitia dubitant licite posse pugnare et ad id non teneantur ita terror citatus cum vasq. patet quia eodem modo quo alias subditi dubitantium a obedientiam propter honestari propter etiam honestari alios amicos qui ad bellum vocant .i. ad illud accedunt quod ipsi licite gerunt bellum aliis quia subditi de iustitia belli dubitantes nequeunt obedire nisi dubium deponant et saltem per contraria principia iudicent sibi licere bellare propterea sed non est necessarium ut subditi cognoscant in specie causam belli ita non est necessarium ut non subditi eam cognoscant nec teneantur de illa inquirere quod non constat de iniustitia sed satis est cognoscere principem esse prudentem et reputari hominem iustum qui non nisi consilio doctorum hominum consilio bellum solere movere .i. de aliis rebus magni momenti agere —

dices milites non subditi tenentur in dubio tutiorem partem eligere ergo tenentur non militare quia si militent exponunt se periculo iniustitiae. Respondeo tutior pars est eligenda in dubio negativo in quo pro neutra parte est ratio probabilis et quamdiu non deponitur dubium at vero milites non subditi possunt probabiliter iudicare bellum esse iustum et licet non teneantur ad deponendum dubium neque ad militandum sed si velint militare debent dubium deponere in quo differunt a subditis qui tenentur dubium deponere et militare

rogabis aliquis an subditus sciens principem dubitare de iustitia belli possit illum sequi Respondeo cum salas infra num. 26 non posse quia princeps peccat tunc movendo bellum contra alium debet enim esse certus de iustitia belli cum ipse movere possit sibi bellum sive ad sumendam ~~Vind~~ vindictam sibi ad auferendum alteri regnum —

Q° 8

An testis et reus qui dubitant an iuridice interrogentur sub discrimine teneantur veritatem aperire —

Sit 1° testis et reus qui prudenter dubitant an iudex iuridice interroget

n̄ tenent veritatem aperire si inde probabiliter timeant aliquod grave dam̄num aut supplicium vel infamiam sibi aut aliis eventurum ita Salas tract̄u unica sect. 2a Lessius lo 2 de iustitia c. 31 dubio 3 et reginaldus tract̄u grav. lo 29 c. 7 sect. 7 et multi alii ab his relati —

Pro. 1o quia humana lex aut praeceptum n̄ obligat cum tanto rigore ut in tam strictissimis observatione teneatur grave dannum sustinere quod iniuste sibi aut aliis inferatur sed talis reus et testis prudenter dubitans an ex suo testimonio inferendum sit iniuste sibi aut aliis grave dannum cum dubitent an interrogante servata sit forma iuris et ea n̄ servata dam̄num iniuste irrogabitur ergo tunc n̄ tenentur iudici praecipienti obedire —

Pro. 2o quia possessio n̄ sunt in praeiudicium et pro praecepto sed tam praecepto reo vel testi qui possidet suam vitam et famam est magni momenti ut quam possessio iudicis ad praecipiendum ergo n̄ tenentur se expoliare possessione suae vitae vel famae vel alterius ingentis boni ut iudici obediat

Pro. 3o quia potius vitandum est malum maius quam minus minus autem malum est semel n̄ obedire iudici praecipienti quam grave dannum sustinere —

Dixi tamen si inde probabiliter timeant aliquod grave dannum n. testis aut reus dubitans an iudex iuridice interroget tenetur veritatem manifestare si inde nullum grave dannum sequatur praeter limitationem

ut eo n̄ ingeratur quando delicta vergunt in perniciem reipublicae quae in praeiudicio civitatis crimine laesae maiestatis etiam n. si hoc obtineant timeat tenetur testis reum manifestare quamvis dubitet an bene interroget ipse vero reus quando dubitat an bene interroget n̄ tenetur detrahere se manifestare sed alterum ex his duobus facere tenetur aut a delicto desistere aut se manifestare —

Notandum est tunc testem aut reum n̄ interrogari iuridice quando praecipiens n̄ habet ad id autem aut nulla infamia publica vel semi probatio vel indicia extra sufficientia praecedunt sed hoc explicare n̄ est huius loci videantur Lessius ubi supra et reginaldus lo 21 c. 14

notandū etiā inducere dubitandū an indiviḍiu ingerere quā dubitar an indiciā sint sufiā &. ob silētiū aliā neñ n̄ p̄ū licite ingerere reū aut reprim̄ nisi delictū vergat in publicā p̄iuiciū sed quod ita vergit ut dubiū deponere et existimare in tali casu here a republica autū ad interrogandū atq̄ dicta sint ad gloriandū o virginis —

El frontero del colegio de la compañía de Jesús

valeas

Tract. de oratione et horis canonicis ad q. 83.

[art.] 2a 2ae D. Thomae

Praeloquium

Moralem theologiam auspicaturi exeunte duximus ab ea virtute doctrinam exordiri quae inter ceteras morales praecipuum locum obtinet religionem videlicet cuius est debitum deo cultum exhibere quem praestare tenemur ut munere obeundo quod dei iussu non nostra voluntate suscipimus. Quoniam huius virtutis actus multi sunt alius quidam interiores alii exteriores et inter hos praeclarissimus sit oratio quae generatim dividitur in mentalem et vocalem ad quam pertinent divinae laudes quae in horis canonicis sumuntur recitantur idcirco praesentem tractatum promittendum silegimus quem tribus disputationibus absolvemus in 1a de oratione universim agemus in 2a specialius de oratione vocali in 3a de horis canonicis quae ad vocalem orationem spectant. Hanc autem in sectiones claritatis gratia discernemus in 1a de illis agemus qui tenentur et excusantur recitare horas canonicas aut in coro aut privatim in 2a de modo et circumstantiis ex obligatione servandis in horarum recitatione in 3a de obligatione restitutionis propter defectus omissos in recitandis horis canonicis. Ad extremum subiungemus appendicem de letaniis et B. Virginis rosario ubi aliqua scitu digna edisserenda occurrunt.

Disp. 1a de oratione in universum.

Quoniam in hoc tractatu de divinis salmodiis laudibus sive horis canonicis potissime sit nobis disserendum quarum recitatio ad vocalem orationem pertinet multaque quae de horis canonicis tractanda sunt pendent ex notitia orationis praesertim vocalis ideo in hac disp. de oratione aliqua investigabimus quae viam communiamus doctrinae tradendae in sequentibus disp. De oratione disputabit D. Th. q. 83 in 17 art. divisam quorum fere totam doctrinam quae subiicienda commentabimur.

Quaestio 1a. Quid sit oratio in communi et an recte dividatur in mentalem et vocalem in bonam et malam.

Omissis aliis inproprijs et minus orationis usurpationibus et praesertim quod rem praesentem facit quae ex illius etimologia deducitur oratio n.

ab orando dām sub hac jpo accept. ita definir a damasc. l. 3
de fide c. 24 petitio decentium a deo. q. defo fre quentr vsurp.
a DD. et xº cam pasim tri us. de illa fit mentio mat. c. 5
et ad philem. c. 2 atq. in hac oratione usurpati accipit d. aug.
serm. 5 de verbis domini illa luc. 18 oportet semp. orare
numquam deficere. quos nos explicationi persingemus cū de
orationis precepto sermonem infra faciamus —
Et q. ipsius defon planior ac plenior explicatio pendet ex eis
post mum expediendis. nunc tm̄ eius explanationem breui subscrib.
petitio ponit ut rō genera. q. in petitiones q. n. hinc propriā rōm
orationis miym. c. illa qua quis petit aliq. sibi debitū ex iustit.
et qua quis aliq. petit ab equali. hec n. n. est propre orationis pet.
a nos sumit. hic ideo ut ipsius petitionis religiosæ cui propriæ
orationis rō petit defin. exprimeret addit ea particula a deo
qua religiosa petitio sibi oratio ab aliis q. c. q. petitionis summi
n. vo. Et ut q. existunt in gloria orare iuste possimus ibi tm̄
implicite deus exorat. a quo q. petimus adepturos speramus
media divos interce. q. luculentius exponimus q. c. ll. —
Hinc facile colligis autem q. divisionē orationis in mentali
et vocalem utriq. n. iuste obinit c. petitionē decentiū a deo
eo sō discrimine q. mentalis sō interiori actu peragat. vocalis
vo sit petitio mentis et oris q. patu. q. defo. dilucidiore fiunt
ex eis inferius expediendis —
illud tm̄ ca prefatā defonem obsuby in ca recte subiunctā fuisse
cam particulā decentiū quia denotat n. a. vā orationē illā esse
obtm tale n. fuerit q. a deo eflagitari possit q. n. autmē
debeat obtm male in orare postulandū q. g. sunt 2 examinabitur;
et pdē cam particulam adiiciti fuisse arbitram ad naturam orationis
explicanda. L. ex inde colligas q. plus alii colligi... candē
silem ve usurpaverint n. s. basil. orare in marktri iuvini
ita definibit oratio i boni cuiusdā petitio q. ad deū a piis
effunditur. d. greg. nissenus l. de orat. sibi ... lequit ... rō
ipsa id suadet n. oratio ... oiū adsenyū i actus religionis
quo deus ipse colit. ille aut. q. a deo bonos oīū fonte malū

postulat n. bolit sed potius stumulia illu afficit quia iusti agitur cap. 22 proinde atq. orationem quoad malu in deo petit orationem n. e sed potius execrationem.

Unde merito colligit suar. to. 2 de religione l. 1 c. 2 incongruam e eam divisionem orationis in bonam et malam. quam tenuit durand. hic. tu de orat. c. 1 n. 13 et 19 ubi agit. cau n. ad virtutem hanc operationem fuisse a d. statim aliquando atq. idem demigrare petitionem malam veram orationis rationem et hac sua doctrina plus deducit eius nab. in c. 6 quia quamvis varias aut mali aut circumstant. defectus multas petitiones decernit et orationes malas.

Decit ille hic fundus 2o quia imo credit sensisse dt. in q. de ler. q. 1 ar. 2 ubi n. agit illam particulam decentium n. pertinere ad rationem orationis. 2o quia etiam illa oratio e ad deum fundit mala et pt aut quia n. procedit ex fide aut quia ex indebito fine aut quia sine perseverantia aut immo ob defectum mi e prava ut ut vindicta de inimico assequatio inique desideri etiam. 3o n. l potior ro quia de ratione orationis sit quod per illam petatur res honesta quam quod honeste petatur p. l. utrumq. petendum e ad rationem orationis l. neutrum.

Ad ad 1m d. loco alegato illam definitionem divi damasc. approvat quidem et recipit quia dum vr. asserere illam particulam decentium n. e de ratione orationis n. accipit illam quoad virtute et 2m peculiarem eius definitionem sed 2m iam rationem petitionis.

Ad 2m dic. cum orationes e ad deum fundunt si materia et omnia prabum heant n. retinere veram orationis substantiam hic n. ab obo potissimum desumit quod si obm sit bonum et sui sit defectus in aliquo prava circumstantia ab orante extrinsecus apposita e n. hac rationem obi erit quidem vera oratio quoad substantiam intrinsecam l. quoad extrinsecam circumstantiam mala sic quo pacto si hec elemosina e pauperi erogat per vanam gloriam.

Ad 3m et primum dicimus dictat quod sit sensum n. sicut adverbium honeste ingat honestatem obiectivam e pertinet ad substantiam actus ut exigit ad orationem et sic petitio decentium postulat etiam

q̄d dicitur ut historici exp petarum di vo p illa adverbia in quantum circum
ex parte ip̄ius ab oratione accipitur sicut quando in defectu apponantur cum adverbio
est non importat aliquod sualis orationis
Q̄d si obijcitur quoniam nō dabit oratio vocalis quoad substantiam intran
di in illa homini aliquod a deo petitur cum sic desit actus ad
quod seculari non tamen oratio sit petitio est ad hunc modum ab hoc
procedere eo ipso exigit q̄d fiat cum actu saltem virtuali alr
non erit actus humanus et moralis atque hoc latius prosequemur de 2o
Q̄ 2 cuius non potest actus sit oratio
non est sermo de orari vocali cum sequatur cum actum potest prolatibus
illis fratibus vocum sed de interiori et vocalem procedit de qua
adduc dubitandi a quamquam frequenter ut cum ma pendet et pro
q̄d pro coim operandi mut obtinire potest
Sententia 1a sl. et dist. exponebo
1a sta generaliter asserit orationem cum voluntatis actum ita mul.
codice de penia tu de orat c. 2 vbaldensis lo 2 c. 2 no. 10
Alensis 1. p. c. q. 26 memb. 4. atque pro cadem sta adferri potest
illi q actum imperii ad voluntatem spectare censent itant
cum a sup 1a alegato vonab. ocamus Almainus caphe
et alii cuius sl. funda sicut sequenti instrumentis infra arguen.
3a nram sta
2a opinio defendit orationem cum actum intelis sic D. augustinus
infra referendus cuius doctrina amplectatur i. cari et reliqui
tomistes et nab. gabriel apud sup. tamdē tient alii docti
iuniores infirius aliqui pro 3a u.
3o sent. esi medio tramite incedit asserit non requiritur
loquendo orationem internam fieri p actus intelectus prout ini imo
semper fieri p actus voluntatis est homo intima aiu dirigit
ad deum dirigit ordinat et procurat cum doctrinam multis applicat
sfrat q in q locutionis angelorum quorum orationes non alr fieri
censet cum pro inexquam actus voluntatis nihil cum quidam fundas
est p ponemus et diremus esse sequenti
sed ut huius res est gravis pendere in veritatem asequamur

premittamus oportet explicemus actus q. interveniunt in oratione mentali ad deum precibus effundi et 1o ex parte intellectus praecedere debet iudicium indicantis sibi esse unum sibi pro praesenti actu habere de quo curandum est quia homo ut cognoscat indigentiam quam habet eius rei quam petiturus est praeterea in deo est non solum potentiam sed etiam paratum animum ad illam impertiendam saltem sub ea conditione si ab ipso petat cum non petitio fundatur in spe assequendi quod postulatur necessarium est ut id respicientes impetrum obtinendum et assequendi ut cognoscat potestatem et paratus elargiendi animus in eo a quo petit. post hanc cognitionem sequitur in voluntate desiderium obtinendi rem postulandam: sed quia saepe contingit aliquid a nobis desiderari non tamen in efficaciter sed tamen efficaci et absoluto desiderio ad quod tamen obtinendum non iudicat medium necessarium petitio praeterea requiritur ut accedat voluntas efficax petendi illud a tali persona dirigendo ad ipsam desideria atque ex hac voluntate statim prodit oratio aut per locutionem externam aut per internam —

his suppositis sit 1a conclusio oratio interna non consistit in actu desiderii haec conclusio ex dictis clare deducitur ex parte non existente in voluntate rei alicuius vehementi desiderio potest quis abstinere a petitione illius praeter gravis difficultas quae illum arcere potest ab illa petenda ergo etiam si oratio fuerit aliquis voluntatis actus non potest illi cum actus desiderii atque in huius ut conclusionem faciunt rationes quas statim ostendemus orationem cum internam non voluntatis actum —

2a conclusio regulariter loquendo oratio mentalis fit per conceptus non ultimatus respondentes verbis quibus quae oratio vocalis hanc conclusionem statuit et sapienter explicat Suar. n. relatus ..3 probatur 1o a priori non oratio mentalis est interna mentis locutio ergo quoad fieri potuerit respondere debet externae locutioni sed haec vocibus constat quae sunt signa ad placitum rex quae postulant

ergo mentalis oratio constabit ex his signis mentalibus repraesentantibus immediate easdem voces ergo qualibet oratio vocalis. 2° probatur a posteriori, nam si quis attente consideret quo pacto tacitus oret nil ore proferendo dignoscet procul dubio non aliter id assequi praestari communi modo quam mente concipiendo easdem voces quibus suum deo desiderium praesentaret si verbis illud exprimeret ergo regulariter loquendo oratio mentalis fit eiusmodi conceptibus externarum vocum quae non ultimate dicuntur.

Restat adhuc modo difficultas videlicet ea oratio pure interna quae fit sine recursu ad voces seu signa sensibilia quae reperitur in angelis et in animis a corpore separatis (et quam suponimus saepe etiam in hominibus inveniri dum attente dei contemplationi traditi sunt) consistat in actu intellectus et qualis ille sit vel potius in actu voluntatis hanc difficultatem solent suscitare ex iis autoribus quos videre mihi licuit qui opinantur (ut Sarchelius) praedictam orationem pure internam consistere in actu quodam voluntatis quo orans dirigit ad deum rei optatae desiderium ex intencione ut ab ipso exaudiat et suis ille votis acquiescat.

Ego vero iam pridem libro 3 de anima decreveram ut omnem orationem internam esse actum seu iudicium practicum intellectus atque in eadem modo sententia persistendum iudico. Sit ergo 3a conclusio oratio mere interna quae non raro in hominibus reperitur et propria est spirituum non consistit in actu voluntatis sed in actu practico intellectus proponentis deo et illi praesentantis internae voluntatis desiderium ex intencione ut illis ipse acquiescat et postulata concedat. explicanda primo statum conclusio deinde probanda. praemonuimus in voluntate illius qui orare decernit praeexistere desiderium rei postulandae sed quam occurrere possunt difficultates adeo efficaces ut animum retrahant ab orando ideo requiri actum voluntatis quo superiores detrimenti potentia illa atque immediate praecedit oratio. oratio,

sed nos in hoc voluntatis actu orationem internam sitam arbitramur quia illam explicat ut intentionem quandam quae voluntatis ipsius desiderium in deum dirigit, scilicet cum quadam recognitione propriae indigentiae, nos autem existimamus hoc actu minime orationem peragi sed potius subsequenti actu intellectus quo scilicet cum praedicta recognitione propriae indigentiae proponit intellectus deo ipsius desiderium ut ab ipso explendum non quidem speculatione et positiva ratione modo sed practico et cum quadam energia in ordine ad flectendam et ad commiserationem adducendam dei voluntatem.

Ad 1um ita explicata patet 1o ex auctoritatibus scilicet n. hunc internae orationis modum delineasse videtur david non semel n. 1um salmo 26 sic deum affatur tibi dixit cor meum exquisivit te facies mea dicere autem ad intellectum pertinet non ad voluntatem neque obstat eam locutionem cordi adscribi siquidem cordis vocabulo saepe dicatur in sacris intellectus ut perspicue apparet in illis verbis ad rom. 10 corde creditur ad iustitiam vide cum marci 12 — postea in salmo 55 sic inquit in me sunt deus vota tua quae reddam laudationes tibi quibus verbis explicat meam orationis internae a nobis nuper descriptae per desiderium quorum deo manifestationem quae manifestatio actus statim ponderabimus actus non est voluntatis —

2o patet auctoritatibus et in iis hanc cum dicit scilicet indubitatam cum d. thomas n. 2 pe quaestione 21 ar 1 ipse ait orationem cum quandam explicationem propriae voluntatis apud deum ut illam impleat quaestione 22 quaestione 23 pro ar 1 hanc veritatem statuit et tomus alter eius intellectus eam explicaret nos 1a distinctimus cum ergo in hoc ar ubi ex professo disserit scilicet orationis sit actus aperti virtutis nullius orationis meminerit quae ad voluntatem spectet nescio quo fundo innixi sua doctrina d. de illa sin oratione quae coitur stringit idem dicit subscribunt autores 1a relati pro 2a opinione et pro his cor. legius de iustitia et iure l° 2 c 37 dubitatione 2 quod tomo l° 9 c 29 ioannes maldonatus eius antuerpiensis t. 20 in 2o dubio 1 ludovicus lopez to. 1 instructorii c 201 fol 335 dicitur d.

3º probatur quia orat. est interna oratio est quaedam locutio ad deum locutio sed interna locutio est actus mentis et opus rationis ergo oratio mere interna consistit in actu intellectus et non voluntatis. Confirmatur nam interior oratio est quaedam desideriorum cordis ad deum praesentatio et manifestatio praesentatio sed praesentare seu manifestare pertinet ad intellectus cognitionem et formalis obiectorum repraesentatio ergo etc.

4º probatur nam ut S. Thomas allegatus docet ita se habet oratio respectu superioris sicut imperium respectu inferioris sed imperium est practicum iudicium proponens inferiori internam superioris voluntatem de re faciendo vel patienda ergo de ratione orationis est actus iudicii. Confirmatur nam oratio externa est verbis constans nihil est aliud quam quaedam propositio externa interni desiderii et ex voluntatis imperio ab ore prolata ergo interior etiam oratio erit mentalis propositio desiderii perhabiti et ab intellectu producta ex voluntatis applicatione nisi sic instauretur proportio debita inter orationem internam et externam.

5 probatur nam laus divina interna gratiarum actio obsecratio confessio peccatorum aut sunt partes quaedam orationis aut actus ipsam comitantes eidemque persimiles sed hi ad intellectum pertinent non ad voluntatem ergo interna oratio erit actus intellectus et non voluntatis. antecedens probatur nam 1º divina laus interna nihil est aliud quam enarratio quaedam divinarum perfectionum cum recognitione dictae excellentiae constat autem hoc esse opus rationis orta ex voluntatis applicatione et intentione exhibendi deo debitum cultum. 2º interna actio gratiarum quia deum non alio modo respicit quam proponendo desiderium rependendi deo pro accepto beneficio id quod possumus cultus et honoris. 3º obsecratio per recogitationem causarum quae possunt deum movere ad concedendum id quod postulatur in addi actualiter tandem causarum coram deo proponitur et allegationem est allegatio est opus intellectus. 4º denique interna peccatorum confessio sibi proxime agitur nimirum ex pia voluntatis applicatione et directione in deum recensendo coram illo praecogitatos peccatorum defectus.

Sectio 2 adversantium opinionum fundamenta diruuntur

2m fundū 1ę ul. nihil et aute et nō aute quidem n. sepe in sacris literis et ss. pp. scriptis oratio explicat cū aiē desideriū et desideriū ad voluntatē ptinet p. nil ptr n. salmo 9. dr desideriū pauperū exaudivit dnus. pta d. aug. enarrat in salmū 37 ad illa verba añ te ē ōē desideriū meū ipse inquit ipsū desideriū tuū oratio tua ē et continuū desideriū continua oratio. accedit ratio etenim illa in mente oratio ē q. vocali explicat sd q. vocali oratione explicat aiē desideriū cuius explicatione indiemus go eiusmi desideriū ē oratio – 1 –

Rx in his textis ul. et ss. pp. et plurib aliis n absimilib n explicari orationē fralim sd obiective n. res ē postulat ut subi interno aiē desiderio ac q. inde desideriū ipsū dr et ē obm salm ut quo orationis – ad rationē factā sibi Rx mentalē orationē cū illam ē q. vocalem exprimit tmpm fra interioris orationis qm ipsa explicat n vo ē exprimit tmpm oum tali orationis fralis interne desideriū vo n exprimit q. orationē vocalem 1o mo sd 2o –

2m fundū 1 ul. cui tm nihil sit ad adstruendā posteriorē qm sine ul. oratio mere interna nequit ē simplex cogni ē exoptat et postulat ut constat neq tm rū dei pt ē locucio ē sit actus intus p solius voluntatis ē actus. m quoad 2mpm pt n. angeli et inter se et cū deo loquunt medis actib voluntatis qb volunt suos actus ab aliis angelis cognosci et sua desideria a deo videri et expleri sd pdicta oratio mere interna q. sibi ē illi qua angeli deū orant go illa resit in voluntatis actu quo dirigat ad deū aiē desideriū. cfr. n. d. greg. lo 2o moraliū c. 4 alias 5 ait orationē angeli ad deū q. mū laudis et motū cordis pcitam –

Rx tm nego ant quoad 2mpm cuius q. ratio ingit grabem difficilem de mo quo inter se angeli colloquunt et cū deo qm abstrac fore hic examinar. sm pertinaciam id qd solbendo argumento necessariū erit

ut comodi attinet ad mu(tuam) quo angeli sicut ipsi se loquuntur explic-
at Arist. inter quos nostri vocantur. sic sua primi in ma(teria) de angelis
contra quos satis probabiliter opinantur eam locutionem fieri per impressionem
speciei representantis actum angeli loquentis alteri angelo audienti
atque ideo non posse unum angelum alteri suum conceptum reuelare nisi
hic alter contineatur intra sphaeram in quo ille potest suas producere
sed quam hic mutua locutio nequit angelis competere in ordine ad deum
supponamus interim sua esse angelicam locutionem mentis rem dici
quam tum aliorum angelorum explicat in voluntatis actum quo angelus
l. ad alterum dirigit conceptus sui mentis ut in illis obiectum cognoscat
et manifestari vult l. ad deum sua desideria quorum ab illo
explicationem postulat —

Assero 2° quod quod sit de locutione mere narratiua et fortasse
non consistat formaliter in illo actu voluntatis sed in actu intellectus per quem
quia est obiecti illius volitionis ut et formalis obiecti manifestatio quam
ex se si accedat ut conditio requisita illi actus voluntatis. Dico
imprimis locutionem practicam angelorum qualis est oratio esse producendam
ex applicatione voluntatis intendentis orationem tamquam medium ad
consecutionem rei postulandae non consistere in solo actu voluntatis dirigente
ad deum desideria sed in actu practico quo intellectus illa desideria
deo presentat sub cum intentione obtinendi ab ipso quod petit quorum
ex oratione angelorum nil aliud nostra sua diligi ptr. — ad formam definitionis
ex aute d. greg. idem dicas quod sic respondimus ad alia sym-
ss. pp. nempe per motum cordis non definiri orationem formalem sed
obiectiuam in quo ob. desiderium rei obtinendae —

3m fundum sit non per actum voluntatis quo dirigit ad deum
aii desiderium non aparere aliquis actus intellectus in quo dici possit
oratio consistere ... post desiderium cordis sequi
in intellectu cogitatio huius desiderii hac autem cogitatione potius loquitur quis
secum ipso quam cum altero quia non dum ingerit desiderium ad alterum dirigi
deinde post actum voluntatis quo quis vult et decernit presentari deo
sua desideria statim sequitur in intellectu cogitatio talis volitionis et iam presentationi

ꝑsentata deo desideria ac ꝑinde oratione est ea cog.o volitionis ꝑactice
sibi ni orationes interne sit actuale i oratione vocali ed cognoscat
a proferente ipsam qm etiam dari pt oratio mentalis ita attentam
ut advertat orans se illam habere ut patet ex praedictis quia in actus interius
posite cu interna oratio —
hoc i ꝑsumpto fundum sit ad ed dirimendum ꝑ nego ad
cuius ꝑvationem dico orationem ui consistere in cogne illa ꝑhabiti desiderii
sed in actu intus practico subsequente ad voluntatem imperantem ꝑdicti
desiderii ad deum manifestationem ut q i ipsa formalis et practica
manifestatio talis desiderii ut sup explicatum i qui falso asserit hunc
actum ee simplicem cogn. ꝑ fatis voluntatis et actuale advenire orationi
est vn haec id ed sic asseris sive ui cognosci ꝑ actum reflexum ab
orante talem orationem esse fieri actus tm directus sive sensum satis notificat
intioq pos. —
ēo 3a
cuius ui virtutis actus sit oratio —
sermo i de qualibet orat tm mentali qm vocali vtraq ni ed adsequens
attinet de actus externus ui interiorus actus virtutis a quo imperat
le mentalis oratio abed apud a sit actus internus nimirum ui
orationis vocalis. est ut ꝑlanior sit huius diff dissolutio oportet
quaere asum internum orandi ab ipso exercitio sibi actualiorat.
ea ip ui orationi ipsi tota moralis honestas ꝑ veniat ab asu
voluntatis ex quo ꝑcedit ed cor i e sibi actionis externus hinc orit
est ꝑ posita diff ui oratio imperari pt a ꝑcedere ex variis affectis
voluntatis nempe ex asu penis pt quis a deo petere veniam
peccatorum ex asu misericordiae pt quis petere ꝑximis salutem ni
apparet cur potius huius virtutis actus sit oratio potius qm alterius —
ideo med. in codic. de oratione e 2 asserit orationem ui vn...ius
potius qm alterius virtutis ee actum sed attendendum ee vnde illa ꝑcedat
ut discernat ad qm virtutem ꝑtineat eiusdm opus vtrum alexander
q pe q e 26 memb. 1 ar 2 cuis tm divisiones 37
37

orationem ē actū virtutis religionis. ita her. 22 q. 83. initio et in ar. 3. et ibi caiet. et q. 83. ar. 4. ubi agerit orationē ē actū elicitū a religione elicitū imperatū et consequenter proprium. Cum n. religio sit habitus voluntatis nequit ab illo proprie elici oratio, sive mentalis quae ē actus intellectus sive vocalis quae ab ore profertur sed tamen moralem provenientiam illi ab interno religionis actu a quo procedit subscribunt eidem uti. Ti. utrumque dispr. 28 et exercitationis sue et aior. de precedentibus relatus fabri Lysius quibus absi agerit orationē ē actū religionis discenti imperatus dum solvit sibi obm. argumenti fateur orationē explicite et formaliter ē actū speciei sed implicite ē actū religionis —

Dico ergo 2° oratio quoad assumptum ex quo debitare et immediate potest procedere a actus religionis et tamen ad alias virtutes pertinere pro diversas honestates morales quas illi extrinsecus adiungi potest ab orante ut sic proposita discre sciliari videntur opposita discrepantes explico illam ut deinde probem. distinguit quod externus actus honestatem suam peculiarem distinctam specificam petat procedere ex tali distincto motivo ac proinde proximo et immediate imperari ab actu interno eius virtutis quod illud motivum peculiari iure sibi vendicat ex nihilominus quia liberum ē operanti adiungere suis actionibus quos voluerit fines et motiva eiusmodi externus actus elicitus potest ex diversarum virtutum motivo ac proinde illi adscribere diversas honestates morales provenientes ex diversis his actibus qui imperarit sed quia ipse honestates morales debitare non petuntur a tali actu externo rōi sue peculiaris distinctae et sine illis habet actus motivum sufficiens et requisitum ad sui constitutionem, ideo eiusmodi honestates morales non dicuntur intrinsece et per se intrinsece actui externo sed potius accidentaliter illi provenientes pro libito operantis sui elicientis actum —

Res tota clarebit unico exemplo ex multis quae proferri possunt externo peccatorum confessio ex natura sua petit quibus a actus virtutis procedere ex motivo speciali et interno et interno actu virtutis penitentie et tamen imperari ab aliis actibus et motivis accidentaliter adiunctis vg. ex motivo humilitatis a quo accidentalem honestatem accipit ab illo actum specialem

et specialiter ita modo oratio externa dicatur posse imperari et procedere

ab actu et motivo virtutis religionis inquantum proinde cum propria actus est

tm per se diuino operantis hinc accidit adiunctis aliarum virtutum honestatis

est quod dici poterunt pure moralis cum alterius est sumitur ex motivo

et actu religionis et aequalitur est esse ethica —

Uo est ita explicatur quoad priorem partem itaque n. oratio externa

sua est nota et signum subiectionis animi orantis cum recognitione excellentiae

illius personae ad quam fit oratio est oratio est ad deum fundit ex sua

intra et peculiari ratione dictatur posse imperari et procedere ab affectu

illius virtutis per se hinc per speciali obo et motivo exhiberi cultum deuitum

diuinae excellentiae quod ab interno actu virtutis religionis quod oratio externa

pertinet dictatur ad virtutem religionis particulariter aliarum virtutum

actus externus honestus pertinet dictatur ad eam virtutem ex cuius

affectu et motiva singularem possit procedit hic ex affectu ... fra

...bus externo actus honestatem illud etiam ... facile ...

intime ... orationis externe ad quam ... ordinat

... oratio est manifestatio indigentiae quam homines rei postulare

et recognitio ... illius personae ad quam oratio fundit ... eius

oratio ad deum fundantur dono et ... ex fide qua credimus

... misericordia ... pertinet ...

... operationes ... facilis ... n. ... actus externus

sumit bonitatem aut malitiam ... interni ... imperatur

imperatur ut docet ... 12 ... 19 ... 20 ... imperatur ...

... actus imperans ... motivum ... dictare ... a ...

speciali ... actus externi sibi ... mediate ... accidit ... motivum

... actus imperantis ... dictare ... imperato quod oratio

... mentalis sibi vocalis ... honestatem ... dictare ...

ortam ex motivo et actu religionis ... aliae honestatis

moralis pertinentes ex variis motivis diversorum actuum imperantium

et sup^nali intrinsece principio erit actus religionis.

Q^o 4^a. An oratio sit actus supernalis oriens ex solis virtutis principiis
excitatus. Q^m hanc sup^r in relatus celeus ac pote doctiss^i viri resolutionem
in re perspectam tanti momenti amplectendam iudico et breviter explanandam.
Ad ut perspectam suppono per hominem sola lumine nat. ductum et per suas viri
nat. [illegible] ad spiritualem orationis actum absque sup^nali auxilio gratiae
perspectum quando n. occurrit aliqua vehemens tentatio aut alia gravis
difficultas superanda, quia actus erit [illegible] nalis atque hoc ei actum
ex principiis iacendis in m^o de gra. huius debet itenim natura viri
[illegible] ut [illegible] inter [illegible] aut probalis existimatio divinorum attributorum
sue mie [illegible] ex quo cogi sit mo[illegible] voluntas ad orandum
oratione nali atque [illegible] [illegible] oratio [illegible] reperit in [illegible]
[illegible] et illis magaris in eo dat [illegible] [illegible] cognitio nei n. [illegible]
[illegible] mie et dispositis et hanc fortasse orationem vocavit [illegible] araus
[illegible] indocatis humanas [illegible] adscribebant [illegible]
fides et salutis [illegible] initio gratis erraverunt a [illegible] fidei orbitae n. vero ut
statim dicturimus oratio heri nequit qua oportet et ad aeternam salutem
aliquo m^o confert nisi prodeat ex auxilio gratiae.

Sit q^o 2° ut ad orandum sicut oportet necessarium sit supernale auxilium gratiae
in huius assertionis stabilimentum [illegible] adfert sup^r [illegible] ad eius
probationem pauca libabo. [illegible] n. id in [illegible] apertissime docuit Paulus
ad Rom. 8. cum de spiritu sermonem premisisset subiungit: Similiter autem
et spiritus adiuvat infirmitatem nostram; nam quid oremus sicut oportet
nescimus, sed ipse spiritus (nimirum spiritus gratiae quam se dixerat
nos accepisse ut explicat [illegible] in [illegible] ad hanc Pauli sententiam)
postulat pro nobis. i. postulare nos docet gemitibus inenarrabilibus.
Qui autem scrutatur corda (s. deus ad quem oramus) scit quid desideret
spiritus. i. approbat desideria quae ex divina gratia docenti hominis,
ut sup^r [illegible] explicat, quomodo deum postulat pro sanctis [illegible]
facit fideles postulare quod divinum beneplacitum accipiunt, prout
oportet ad salutem. [illegible] n. et ex ipso verborum genuino sensu
et ex [illegible] similiter asserit a divo Thoma necessitatem divini auxilii
supernali

ad oracionē et ad spm̄ q̄ͦ st sperare nequimus p̄ut oportet sine auxilij
divine grē ut definivit tridentinū ita neqs orare. cfr. n. illa
gñalis d. pauli sn. 2a corinthor 3o n̄ sumus sufficientes cogitare
aliqd ex nobis qsi ex nobis si ingār de cogitaciõib cõducentib
ad salutem aliquo mō quis dubitet extendi debere ad piã oracm̄ —

2o pr n̄ ita definitū ē a cõcilio arausicano 2 cū n. dānatur
asserentes misericordiã n̄ cõferri petentib, quaerentib, pulsantib definit
p̄ infusionē spūs s. in nos fieri ut hęc oia st oportet agere
valeamus ubi ut vitar fit adlusio ad ea x̄i dni verba Luce 10
petite et accipietis quaerite et invenietis pulsate et aperietur vobis.
et talibus ea si explicat cõcilium ut n̄ sm̄ grã dei sit petita
donare sd etiam auxilium ad illa petenda elargiri —

3o cadē ē mens st. pp. aug. prosperti quoties arguit cõa pelagium
eamdē q, doctrã pulcre explicuit in sermone 171 de tempore cõparans
divine spūs gram̄ illi hospiti q noctu ad hoiem̄ venit ut refert
in parabola x̄i dni Luce 11 cui cū n̄ haberet homo qd ad mensã
apponeret ibit ad amicum ita dia grã etiam hoiem̄ in tenebris ambulantem
data opportuna ocasione ad orandū excitat. his cõsonat chrisost
homo 37 in genesim ubi asserit preces nras semp a dia grã pvenir
et lo 1 de orando deū hęc hẽt cõa virtus hois ē miscere cū deo colloquiū
nisi adsit vis spūs s. cū p hęc veritas tm̄ patrū quis cõl. cõcilior
et st. pp. testimonijs innitatur haud iniuria adseverat sur illam ē
certa fide credendã —

accedat etiam rō id suadens n. oracio q ad deū pertindit si fiat
p̄ut oportet ad salutem fundari debet in certissima existimare dii opos
tm̄ ad tribuendã si vellet rem postulatã qm̄ ad auferenda qs
impedimenta et ad invertendū si opus fuerit nẽ ordinē ut res sortiat
effum̄ sd hęc existimacio divine opos nequit pporcionare fieri sine
auxilio s. nali grē go neqs oracio ē ex illa procedit —

sit 2a ub ē ex pcedenti infert oracio si fiat p̄ut oportet ē opus
s. nale pr 1a ex testo chrisost pxime relato ubi oracio seu colloquium
cū deo

dr cū sā virg hoy nimirū si pporcionate et put oportet heat— 2° a paritate aliox actuū q ideo dicunt ū senalz. q^a fieri nequeunt put oportet sine senali spūs s. auxilio et pveniente et quoadiuvante—

P m^o m^i pudentis uis explicate et resoluere posterioris diffis in titulo ejs propositi sit 3^a u^o oratio quoad actum ex quo imp^e pudi i actus senalis orit. ab habitu virtutis p se infusi nempe religionis ni i autem senalis quoad ppria et materia entitatem physica posterioris ps inferius stabit prior u^o mô p^t q^a ideo voluntas credendi e dr pia affectio senalis ut definit in concilio arausicano can. 5 q^a ex illo proporcionate dictat interius ad credendū sit oportet id ex

voluntatis

pdicto actu interno ~~religionis~~ dictante interius et poā ppalpa verbor. ad orandū sit oportet nimirū orat. e fundat in senali fide et spe caz. e firmitate quoadmo pficipat atque ideo dixit d. hil. s. salmū 118 orationis clamore in fidei spû positū. ego talis actus ~~volun~~ voluntatis i actus virtutis p se infusi ni alterius qm religionis ut descripsimus e prudenti go oratio quoad internū virtuti actui actus senalis orit ex. ex habitu seu virtute religionis p se infusa—

V. autem iudiciū practicū quo voluntas dirigit ut decernat ... orationē fundere ptineat ad prudentiā infusā .L. ad aliquā aliam intualem L pcedat potius ex actuali dei auxilio ... atque de iudicio practico pudente pia voluntatis affectionē ad actus fidei q^e idē prorsus utrobique dm. erit. sol. q^o orans het gram sanctificantem et consequenter reliquos habitus senales et dona spûs s. e illam comitant ex q^s si scia et sapia infusi maximi practica iudicia pdunt ab illis q^o u^o orans i in peccato mortali pdicta iudicia elicient ex actuali dei auxilio senali —

sd ob: pdictus actus orandi pt pdire ex desiderio mere nali vg. salutis corporalis adquirendae go tunc oratio ipsa pcedere pt ex actu efficaci orandi mere nali imo u^o in eo casu oratio ex nullo senali voluntatis actu pdivit. — R^x q^d alicet ad ars uit ut q^d ex nali desiderio temporum ab ocasione aut ob non temporum a dispos proporcio... ad gram moveri pt spûs s. ad elevanda voluntatem auxilio senali

ut eliciat efficacem actum orandi atque eodem modo possit oratio supernaturalis produci

ex efficaci actu orandi naturali nimirum interveniente spiritus sancti gratia et

supernaturali auxilio hoc autem fieri naturaliter contingere non in ordine gratiae

actus externus supernaturalis petit supernaturaliter produci a voluntate efficaci eiusdem ordinis

est in efficax et intra causa proportionata illius: unde constat responsio ad

confirmationem neque non recte arguitur ab inefficaci desiderio est non in proportionata

causa atque efficacis ad eiusmodi actum est in proportionata et intra causa

deinde transeunt ad orationem est in opus supernaturale eo modo quo supra explicuimus et mox

amplius explicabitur —

Ob: ista oratio sive interna sive vocalis nihil habet neque vires excedens ergo

neque supernaturalis, antecedens patet non in hoc externa vocum prolatio in forma orationis

optime fieri potest per vires ... neque deinde conceptus mentales harum vocum

acquiri facile possunt ab internis mediis speciebus acquisitis quae de vocibus habentur

ergo etc. confirmatur quia si oratio mentalis foret supernaturalis dari deberet in intellectu

habitus infusus supernaturalis a quo proportionate prodiret sed non apparet quod non sit

... habitus et ad quam virtutem pertineat ergo etc. —

De hoc arguo probari posteriori parte pro sciatur cuius dicitur primus orationem sive

vocalem sive mentalem si accipiantur quatenus materialiter intentatae non esse supernaturales non

ita consideratae indistinctae sunt ut fiant ... ex fide et spe acquisitis et mere naturalis

quo pacto orare possunt haeretici ... ex fide supernaturali fundata non in opinione

humana sed in divino testimonio atque ex spe supernaturali firmiter innixa in

promissis divinis quod si hoc posteriori modo producatur oratio in opus supernaturale ut

... probavimus in ac principio neque vires excedit atque hoc pacto divus paulus ad

corinthios 12 ad externam fidei confessionem requisivit spiritus sancti gratiam. nemo

potest dicere dominus iesus nisi in spiritu sancto. loquitur vero non de ea mali loquuntur

est in quod mere naturale sed de illa quae fundatur in vera fide divina ex dei

testimonio. ut explicat hunc locum cornelius a lapide —

Ex his colligitur quod non requiratur specialis habitus ad orationem ut in opus

infusum eminentem ad malum illam loquutionem sufficiunt species verborum acquisitae

ut dicitur in praedicamento ... ad alios vero internos actus supernaturales ex quibus procedit

oratio sufficiunt habitus fidei spei et aliorum donorum spiritus sancti quod autem

indirecte pertinent

alia gratia ACA mentioni faciunt huius orationis non de virtute ad quam loquimur sed de virtute religionis a qua immediate imperatur oratio ratione cuius immediate imperari ab aliis dicitur oratio actus elicitus a virtute religionis nimirum ad differentiam aliorum actuum qui immediate imperantur ab aliis virtutibus et motibus mediate vero tantum a virtute religionis v.g. externa peccatorum confessio immediate procedit ex motibus et virtute poenitentiae et externa fidei confessio ex motibus a virtute fidei mediate vero procedere potest ex motibus a virtute religionis contra oratio immediate procedit ex motibus a virtute religionis quare non habet aliam virtutem ad quam magis immediate pertineat.

Q.° 5. An oratio sit necessaria ad salutem.

Explicuimus quae procedenti orationis supernaturalitatem et quo pacto ad illam requiratur supernaturale auxilium haec autem magis firmabuntur si in praesenti decernamus illam cum ad salutis consecutionem necessariam. Quod ut proprie[?] supponi debet cum Theologis duplex necessitatis medii et praecepti illa dicuntur necessaria ad salutem necessitate praecepti quae ideo requiruntur quia praecepta sunt non sine illis si praecepta non essent posset obtineri finis salutis aeternae illa vero dicuntur necessaria necessitate medii sine quibus attenta natura rei et ordinatione hominis ad finem supernaturalem etiam si de illis non adesset praeceptum humanum non posset obtineri salus aeterna prior necessitas - mus supponit rem esse praecipiendam secundum praeceptum humanum posterior vero illud est praecepto divino praecepto inquirimus de quo non ex his modis dicatur oratio necessaria ad salutem loquimur autem non de necessitate comparata quae dicitur ad melius esse sed de necessitate simpliciter dicta.

Sit ergo oratio est simpliciter necessaria ad salutem necessitate medii ita colligitur ex D.T. 2.2. q. 83. ar. 1. ad 2. ubi asserit orationem esse in praecepto loquitur autem de praecepto iuris divini ut liquet ex sequentibus ergo cum hoc praeceptum fundetur in praedicta medii necessitate pro statu autem adferri possunt ACA referendi quae sequuntur quae communiter divinum orationis praeceptum agnoscunt.

Probatur 1.° ab SS. testimoniis adiuncta vi[?] praxi ecclesiae et 1.° in illis verbis marci 7 petite et accipietis praeceptum statui affirmat D.T. unde desumitur quasi a posteriori argumentum. n. 2 omnis nullum positivum tradidit praeceptum praeter omnia de fide et sacramentis sed explicuit clarius

ca e continebant in iure divino tm ordinis nec pm ordinis gratie quo
predictis verbis et precepto explicuit necessitatem e ex na sua suppositio
ordine gratie spectet orationi in ordine ad consequionem eterne salutis —
2° idem scriptis i illius ol. Luce 18 oportet semper orare pm
explicat chrysost. to 2 in sermone de moisi dum oportet dicit necessitatem
inducit —
3° in codem sensu accipienda sunt ea x verba marci 26 vigilate
et orate ut n intretis in tentationem ubi sic ait hieronimus in tentationem
intrat q orare neglit cum quod ad salutem consequendam sit necessum
simpliciter tentationibus n succumbere ita etiam necessum medium e orare
ut s. sic tentationibus n succumbamus id ipsum colligo ex illo salmo
142 os meum aperui et attraxi spm ubi rex vates insinuat
cum sperantem ed ad servandam vitam corporalem e necessum
simpliciter respirationis ita oratio ad servandam vitae spualis —
2° pr autem pp. eclesie et ut patet aliis omittam in hac mente
fuerit hieron. et aug. q argumenty contra pelagium ex eo quod ille
divinorum auxiliorum necessitatem denegaret ratione intulerunt orationis
necessitatem ab illo consequenter denegari indicant quod parem
divinorum auxiliorum atque orationis necessitatem videant hieron. in
epa. ad tesifontem et lo 2 contra pelagium atque aug. epa 90 . .
subiiciam apertiora d. aug. verba 2m hec in lo de eclesiasticis
dogmatibus c. 26 ubi sic dr nm. aug. nullum credimus ad salutem
nisi deo invitante venire nullum invitatum salutem suam nisi
deo auxiliante operari nullum nisi orantem auxilium promereri.
ed clarius 2m textum continet lo 2 de bono perseverantiae c. 16
dum asserit alia danda n orantibus si initium fidei alia n nisi
orantibus preparata et usque in finem perseverantiam quod ex mente aug.
si i medium necessum ad eternam salutem perseverantiae donum ita
et oratio accedat perspicuum aliud chrysost. textum c cap. 5 mat.

ubi ait per se orare necessitatis est per alterum vero caritatis —

3. Pro quo non. certum divinae providentiae constitutio petitio ut deus quoad aeternae salutis assequutionem in unumquemlibet libere posset et cooperari constituit non se solo sed nobis cooperantibus illam impertiri, ideoque hanc cooperationem necessariam quod divina auxilia comitantia nostram operationem ergo pro quo enim deus se solo nobis immittit auxilia praevenientia necessarium est ex parte nostra aliquod praestemus ad assequenda auxilia opportuna quoad iuvantia hoc autem nil excogitari praeter sanctificationes aut praestantius per hanc orationem ergo ex parte nostra necessaria est oratio ad impetranda opportuna auxilia —

Confirmatur 1° quia sicut in naturalibus necessaria est cooperatio causae 2ae ita in supernaturalibus sed oratio est veluti cooperatio causae 2ae per modum impetrationis ad assequenda auxilia opportuna ergo ad hoc est simpliciter necessaria.

Confirmatur 2° quia non minus necessaria est oratio ad impetranda auxilia quam dispositio ad assequendam gratiam sanctificantem sed haec est simpliciter necessaria ergo et oratio. De modo autem tempore et circumstantiis in quibus oratio sit simpliciter necessaria infra dicemus quaestione sequenti —

Sed obiicies: neque ex natura rei neque ex vi legis colligitur ulla orationis necessitas ad obtinendum divina auxilia per orationem quoad 1um patet non. 1° siquidem deus hoc auxilium concedit etiam non postulantibus. 2° non. ad ipsum orationis opus illa praerequiruntur et tamen sine alio praecedenti orare obtinentur ergo certo posterior ante . . . . quod non constat de hac lege divi ex ullo revelationis sine qua talis lex constare nequit. non. vero tanta esse . . obligare posset . . . exhortationes constituunt ergo praecepta —

Ad neganda antecedens iam non. constat hanc necessitatem orandi quodam fundari in ipsa rei natura et naturali lumine praesertim illustrato per fidem dictanti hominem debere eo modo quo poterit suae spirituali necessitati subvenire accedit etiam ad huius necessitatis ipsum. Lex dei providentiae exigentis aliquam cooperationem ex parte nostra saltem medio

orare factū sit oportet ex diā grā preveniente et coadiuvante

hec enim lex l[illegible] nos inducat obligationē et necessitatem orādi

ad obtinenda oportuna auxilia nō aufert tm̄ a deo libertatem

et ius tribuendi illā alio quo voluerit etiā nō postulantibus

vnde licet solutio [illegible] questionis prioris pro illius ant[illegible] ad 2ā

dic iam necessitatem orationis supponere in subj. formā orandi

inde ē, nō ū in ordine ad auxilia requisitum ad ipsā met orationē

sed ad impetranda auxilia necā ad bene operandū et perseverandū in

grā. ad questionē posteriorem pro [illegible] dicit aptis [illegible] iam ex locis

[illegible] adductis adiuncta [illegible] intrare in illis divini precepti orationis

et sequenter [illegible] legis div. [illegible] quod planius

fiet ex sequenti — Q° 6

An sit et quale preceptū orandi —

omissis varijs aliorum sent. quas refert et refutat med. codice de orat.

q. de necessitate orandi fol. 270 col. 3 et q. dico 1° divinū ē preceptū

de fundenda ad deū orat. in tanta cert. quā fere dd. conspiraverunt

ita dt 22 q. 83 art. 3 ad 2 Alexius 4 p. q. 90 Abulensis sermarū

homo 3 q. 91 [illegible] in 4 d. 15 q. 4 art. 2 [illegible] sit [illegible] verbo oratio

§ 2 med. ubi sa [illegible] alijs [illegible] 29 Lessius l° 2 c. 37 dubitat 3

et plures alii eiusdem autem ē statutum eo indefinite nempe absq.

determinato tempore [illegible] orandi de quo infra dicimus [illegible]

sermo ē de orat. privata nō de precepto publice orationis agendū erit de 3 —

Pt 1° ex illis sol. [illegible] ē [illegible] q. quadam [illegible] grabiles

[illegible]. pro. et [illegible] [illegible] preceptū agnoscunt et [illegible]

[illegible] [illegible] ipsa verborū tenor [illegible] repetitum [illegible] indicat grabis

obligationis ac proinde [illegible] sub [illegible] preceptā.

secundo [illegible] [illegible] nō media [illegible] ad salutem necā divino

[illegible] nos precepto sed oratio ē mediū ad salutem necāū ut q.

precedenti vidimus [illegible] de orat. fundendā divinū preceptū [illegible] [illegible].

[illegible] et inducit [illegible] nō [illegible] nō providisse deus [illegible] hoīs

salutis

si dem ad illam recedam magis sit ut per hujusmodi ad illa exercenda obs tingerent inducit ex fidei spei caritatis pænit. et aliorum sacram. est medium ad salutem necessarium stante dict. præcepto ut suis in locis demonstrant. Ti. v. autem satisfiat huic præcepto per orationem mentalem vel requiratur etiam vocalis dicemus sequenti videmus.

Sed Adsunt difficultates ad eam virtutem spectet hoc præceptum et ad quam pertinet peccatum omittens eius violationem. Dico, non spectare specialiter ad aliquam virtutem sed indifferenter ad illam ex qua motum ex fine oritur necessitas orationis. Motum medii n. ad eam virtutem ad eam pertinet intrinsece finis observandi pertinet etiam præcipere media ad talem finem necessaria. Unde infert non esse speciale peccatum violare hoc præceptum sed idem prorsus cum peccato quod omittit desistendo ab illo fine per quem necessaria oratio. Ut si urgente vehementi tentatione contra castitatem necessaria sit oratio ad impetrandum speciale auxilium quo demonis tentatio superetur præceptum orationis pertinebit ad virtutem castitatis ad cuius incolumitatem tunc est necessaria oratio quod si illam omittas et tentationi succumbas vel succumbendi periculo te exponas idem peccatum omittis contra virtutem et præceptum castitatis servandæ. In hanc opinionem inclinare videtur aliquis ubi supra et Lessius allegatus dubitatione 3 numero 12.

Probabilem reputo prædictam sententiam ampliandam tamen iudico cum suarez quod est et magis pia et satis consentanea rationi quam ille adigit in loco citato art. 2 ad 2um in hæc verba desiderare nempe bonum illud per quod est necessaria oratio cadit sub præcepto caritatis petere autem sub præcepto religionis ponit ergo orationis præceptum distinctum a præceptis caritatis et aliarum virtutum.

Dico ergo 2 præceptum orationis pertinet specialiter ad virtutem religionis cuius violatio committit speciale peccatum contra religionem. Posterior a posteriori ex priori recte deducitur quoniam n. duo præcepta non coincidentia in unum sed duo distincta violans duo peccata committit. Prior vero probatur hac ratione suadetur et declaratur quod licet ex generali iure et præcepto religionis non teneamur speciali obligatione orare cum satisfieri possit tali præcepto per quemlibet cultum deo exhibitum tenemur tamen speciali præcepto pertinente ad virtutem

religionis

religionis exhibere deo peculiarem cultum orationis in eodem. saltem specialis
circumstantiis quibus urgeat necessitas impetrandi divina auxilia ut si tentationibus
et fragilitati [illegible] et sequenti [illegible] in praedictis circumstantiis tenemur orare
non solum ex obligatione custodiendi alias virtutes aut earum actus exercendi
sed etiam ex peculiari obligatione exhibendi deo peculiarem cultum orationis.
Confirmatur 1o quia si in praedictis circumstantiis solum instaremus praecepto aliarum virtutum
ad quas [illegible] tuendas vel exercendas ordinatur oratio non potius teneremur
tunc orare quam aliud cultum exhibere aut aliquod bonum agere ad eundem
finem. consequens. sed hoc est falsum. tenemur vero determinate tunc obligamur
ad orandum. ergo quia huius peculiaris cultus orationis datur tunc speciale
praeceptum. minor est satis evidens. agere privatim ex dictis satis constat et etiam ex ipso
tenore verborum quibus hoc praeceptum Christus Dominus indixit Lucae [illegible] [illegible] non
petitis quod quam in nomine meo petite et accipietis quod dicas non duntaxat specialem
obligationem orandi adimpleri posse si alios religionis cultus exhibueritis
exhibete hunc orationis cultum. et ideo obligationi vestrae satisfacietis
ac dum sumus etiam stabit promissio et quod ex orationis praestatur —
Confirmatur 2o quia praecepta alicuius actus non necessarii ad salutem ex natura sua et institutione
divina etiam si ordinetur ut medium ad aliam virtutem quo pacto spes et caritas
ordinatur ad poenitentiam. de peccatis non solum tenemur illum praestare ex obligatione
talis virtutis sed etiam per speciale talis actus praeceptum. sed oratio ex natura sua
accedente etiam institutione divina est medium necessarium ad salutem ut probatum est 1o tamen
ordinatur ut medium ad alias virtutes non solum ad illam tenebimur ex obligatione
talium virtutum. sed per speciale praeceptum pertinens peculiariter ad virtutem religionis —
ex his constat 1o solutio ad rationem oppositae opinionis. non quod medium non est solum
sui necessarium ad salutem. neque de illo datur speciale praeceptum distinctum ab
obligatione finis. etiam stat illis circumstantiis in quibus adhibere ut medium ad consequendum
illum finem. tunc non alia obligatione tenemur ad medium quam ad finem si ius tamen
contingere in orando satis ostendimus.
2o ex inde infertur exprimendam esse in confessione omissionem orationis pro violatione
[illegible] praecepti ad cuius observantiam urgebat gravis necessitas orandi [illegible].

obligatio sub mortali. quod statim explicabimus —

Quaeritur 7. in quibus circumstantiis urgeat orationis necessitas et praeceptum — in hac satis implexa difficultate duo tamen certa praemittimus. Primum hoc orationis praeceptum ut pote affirmativum non obligare pro omni tempore sed pro quibusdam dumtaxat circumstantiis et pro aliquo tempore indefinite loquimur autem de oratione proprie accepta non vero de oratione improprie sumpta pro quacumque bona operatione: ... sermo de orare quoties cadit sub praecepto non quoties cadit sub consilio hoc non pacto semper in ... admonemur orare sine intermissione ad ... —

2um in his circumstantiis temporis in quibus tenemur orare in illis in quibus urget necessitas aut extrema aut saltem gravis hanc generalem regulam ... ... in quibus dicitur ... Angelus verbo oratio ... ... alii obligans dubitare ... alii ... ratio assignari potest non quoties quis versatur in extrema vel gravi necessitate corporali tenetur ab aliis auxilium petere (si alias nequit suae necessitati subvenire) ergo quoties versatur in extrema vel gravi necessitate spirituali potiori iure tenebitur a deo auxilium postulare cum sciat sine illo non posse talis necessitatis periculum evadere atque ex hac ratione colligitur hanc esse obligationem sub peccato mortali ex genere suo —

Sed quoniam haec extrema vel gravis necessitas potest esse vel propria vel proximi et neutra facile discerni valeat ideo ad eius cognitionem nonnullas regulas sequentibus assertionibus subiicimus. Assero 1o falsam esse opinionem ... verbo oratio. q. 6 quae hanc necessitatem et praeceptum orandi urgere autumat in initio usus rationis. quando scilicet tenetur homo sese ad deum convertere ... opinionem ... q. 89 ar 6, neque probat quod illa divi Thomae sententia, ut ... intelligitur; male ... illam intelligit Silvester obligans orandi pro illo instanti, cum posset homo per actum amoris, aut quemvis alium, ... sese in deum convertere — Ad haec ... ... tunc orare, ... supponit conversionem ad deum per fidem, ... illud Pauli ad Romanos 10, quomodo invocabunt, in quem non crediderunt, ... propterea ... orandi pro illo instanti ... obligatione convertendi se ad deum —

Assero 2. ... non ... ... quod idem Silvester subiicit ... ordinis praeceptum obligare pro tempore, in quo tenemur audire

daretur. — Nam si tu qui qd militis dimittendi [illegible] in
rei Divini, D. ecclesiastici, orationes obligatio priuata, utiq. otter
dimgi obstructum ipse excusari hoc ab obligatione aux
diendi sacrum magis qui iste uniuersi illos excusat ab obliga
tione orationis priuatae, recipere igitur assignatum tale tempus pro obli
gatione priuatae orationis —
Assero 3. non esse neutiquam et grauis obligationis
orandi in sacra mentorum susceptione, et dixi ipse addere, hoc
rigor in intelligere si oratio spe sumat pro primo, non de longa
et quotidiana ceremonia nomine in Dei, p[er]ratione tam animi aduer
sationem Medici codice de poenitentia c. ut leges allegatae —
Dico 2º Et frequenter, et plurimus denegat sed in p[er] diuersas tam
libus peccatum hoc temporali oratio pro spe accepta, quam intrare
illam poterit qs regulariter loquendo contra boni huius circa aurem
grati ueste per personale ad sacramentum suscipiendi dispo
nere, sed hic quod ratio summa in ducam obligatio excitandi
tum orationis pro spe accepta —
Assero 4. quod non est grauis aliqua sententiae minimum
aut satis probabili permanendi periculo, attentione diuinis minimi
obnoxius sit, tenetur sub mortali orare, siue hoc orat oratione
ex charitate hoc imago, siue ex praecepto ex religionis tunc
urgente, ut tenent Authores supra allegati. quibus ad
iungi Azor. 2 l. lib. 9 c. 10 q. 4 u facile constat ex
c. in his casibus moraliter loquendo narius spatium
durius, sed tenetur homo adhibere media quae poterit, et non
(?) cum obligatione, ad illud obtinendum, et nullus efficax
tius oratio, ergo tenetur ad orationem accurrere, in his non omnibus sit
ciuo de sua libertate, et de solo auxilio ordinario, aut magna
foret praesumptio, aut studiosa, et culpabilis negligentia —
Assero 5. quod minimum et ualde probabile periculum
animi gratiae damnis, siue spiritualis, siue corporalis.
tenetur quis ad Deum orationem illi opem ferat si aliter non possit
tale ab illo periculo auertere, tunc autem non sit excitari ut
religionis, D. ex praecepto charitatis oritur ea orationis obligatio

ita casu, asseruit D. et Navarrus de oroe c. [illegible]
apponitur exemplum in hoibus quos aliqs removere n.
ualet, qn ad duellum se parant — Vn 3° [illegible]
legitimamur diligere [illegible], ut nos metipsos, [illegible] tene
amur eis de proximi rationibus subvenire eomodo quo possimus
ut nobis metipsis: [illegible] aliter [illegible] grave damnum
l. me, l. spus ab illis depellere tenebimur fugere ad
orones, qm singca adeo efficacem ad impetrandum
illis diuinum auxm extraordinarium quo indiget [illegible]
necessit.

Di dices. oro unus [illegible] non certa, et infallibilis ad
impetrandum auxm, [illegible] non tenemur grauis obligatione ad
hibere medium dubiae efficaciae — Rx sufficere magnam
salutis probabilitatem, ut tenebimur tali medio ad impetrandum
auxm namque tenemur illud adhibere presertim cum illius
adhibitio nobis facilis sit, ut est oro, [illegible] effundit
sit infallibilis impetrans si reliqua adsint requisita dis
putabimus infra c. 9

Ex his infertur 1° quod si qs prosimus grave periculum
situ in quo sit constitutus, et negligat oroe ei succurrere
peccabit mortaliter, cum sit in tale periculum in quo ei dat
2° infertur, quod [illegible] damnum l. spirituale l. alienum, [illegible]
[illegible] grave, aut si bona fide, [illegible] existimat aliud
[illegible] p. oroes posse illud auerti, excusabitur ab oblig
ne grauis orandi — Dic quod 3° [illegible] graviss
oblig. damnum com. eccle regno l. communitati tenetur
[illegible] sua oroe subvenire tanto malo, si [illegible]
grauis necessitate tenemur preferre bonum coe uni [illegible]
[illegible] maiori iure obligabimur graui malo subue
nire nris orationibus, quo aliter non possumus damnum
illud auertere

Supt. ad huc [illegible] modica difficultas an pro hac [illegible]
[illegible] extrema aut grauis necessitate urgeat oro[illegible]

in ipsis, ita quod, quis ille occasio non occurrant tenamur
sub gravi obligatione orare. mihi ergo negativam praeceptum indire
Dr. maior et author est, quod aut generatim asserant, orationis praeceptum obligare etiam in casibus gravis necessitatis
aut singulares circumstantias assignant in quibus urgere debent tale
praeceptum alii vero docti recentiores statim citandi opinantur orationis
praeceptum per se loquendo obligare etiam extra eos singulares casus extraordinariae
necessitatis imo Suar. credit eos casus quos praescribunt praedictas circumstantias derivatas
non negare orationis praeceptum per se extra illas obligare sed quia non per se
imponi sicut praeceptis negativis ideo eas circumstantias assignant in quibus magis
dignoscitur orationis necessitas et obligatio praecepti —

Assero quod ob extra casus etiam gravis necessitatis praeceptum orationis per se
obligare ut aliquoties pro nobis pro proximis et pro republica deum oremus
itaut si nimium differatur oratio grave peccatum per se loquendo committatur in
particulari autem determinare quae sit nimia dilatio aut quae sit debita frequentia
prudenti iudicio relinquendum est ita opinatur Suar. to. 2 de religione l.o 1 c. 30
no. 26 qui iudicat unius anni aut fortasse etiam unius mensis dilationem
violari dictum praeceptum Lessius ubi supra assignat unius vel alterius mensis
dilationem idem placet Maldero alibi a nobis allegato nec tamen hoc videri
debet nimis rigidum aut scrupulis gignendis obnoxium nam huic obligationi
sufficienter impleri per communes orationes quas singuli fideles frequenter fundunt
non tantum pro se ipsis sed etiam pro aliis quos ex caritatis ordine ab oratione
excludere non debemus neque obligat tale praeceptum ad peculiarem orationem
pro aliis aut pro republica nisi sit in casibus extremae necessitatis de quibus
iam diximus vel quando quis ad id tenetur ex peculiari obligatione ut praelati
et ministri ecclesiae. —

Huius asserti ita explicari potest ratio sufficiens est ut non humana vita in quoddam
continuum et periculosum [illegible]. ut illud in sacris literis clamant et experientia tam
multae tentationes quibus frequenter opprimimur ad vincendas has omnes tentationes
ordinarias itaut nulli succumbamus indigemus continuo [illegible] opportuno
Dei auxilio

q° aū sciamus oratm̄ ē mediū cōi lege statutū ad obtinendā ipa auxilia oportuno tempore exhibita vo ipsa naliz dictat eam n̄ ē nimiū differendā ē expectandū tempus extremi periculi. —

hinc infert q̄d siquis aut totum vitæ tempus aut longam unius aut alterius anni moram transigeret qui ullam ad deū oratm̄ effunderet etm. si fingamus illum observasse reliqua diz legis præcepta adue mortale peccatū omisisse sa orationis præceptū —

Ad extremū petis an ex vi talis præcepti teneamur ad orationē cū oibus suis circumstantiis. q̄ requiruntur ut sit impetratoria divinorum auxiliorum Rx affirmative cū n. teneamur ad illam tantum ad mediū proportionatū ad eiusmodi auxilia impetranda consequens ē ex vi talis præcepti nos obligari ad apponendas quas in nos fuerit debitas circumstantias unde oratio habet vim impetrandi q̄ n. vo sint eiusmodi requisitæ circumstantiæ ex dicendis patebit q. 9 stabit —

Q° 3 An oratio debeat ē actus meritorius et satisfactorius ut habeat vim impetrandi —

q̄d oratio sit actus meritorius supponitis requisitis conditionibus ex pte orantis n̄ tm̄ probandū ē in pnti q̄m supponendū ex principiis aliis iaciendis ca natm. meriti et conditiones ad illud necessa: nimirū ex pte operantis requirit libertas et ad illā prerequisita advertētia atq etm. status viatoris: pro si sermo sit de merito q̄d ti vocant ex condigno certū requiri ut orans existat in grā q̄d intendit st ca q. 83 ar 15 ubi asseruit orationē habere ratm̄ meriti ex radice caritatis n̄ n. ingdsp voluisse revocare ad caritatem imperantem totā spualm̄ ratm̄ meriti q̄ reperit in orare cū ceteris orationū. atq idem censeas de actibus aliarum virtutū infusarum ex proprio suo obo et circumstantiis habere excellentiam ps se sufficit ad ratm̄ valoris moralis ac proinde ad meritū n̄ tm̄ ad etm. spiales q̄d aliqui pperam negant n. vo lt oratio n̄ imperetur a caritate nihilominus ipsa rōe sui tendit infinitū finalm̄ prædito q̄ in hoc iusto ex grā et per gram q̄d sm. requirit ad meritū de condigno

ut ex tridentino sess. 6 c. 10 colligunt doctiores [illegible] 12 in ma de gra —

Quod si sermo sit de merito quod vocant ex congruo ad hoc probabilius est non requiri gram sanctificantem in illo qui elicit opus ita meritorium sed sufficere quod ex motione spus s. et speciali eius auxilio seu gra cooadiuvanti procedat unde convenit tali operi ea dignitas ut roe illius proportionem heat cum aliquo beneficio quod deus non quidem ex iustitia sed ex quadam congruitate pro illud retribuat —

his ita prelibatis facile est rationem assignare sub qua oratio sit actus meritorius aut de condigno si eliciatur ab hoie iusto viatore aut de congruo si ab hoie peccatore n. oratio si fiat ut oportet procedit radicaliter ex gra quo ad sum. Nam hec ut per gram hoie et per speciale auxilium sed operibus ita procedentibus deus promisit premium gre et glie ergo oratio hois iusti viatoris est meritoria ex condigno. deinde oratio hois peccatoris si fiat ut oportet procedit ex speciali auxilio gre tum excitantis tum etiam adiuvantis ergo de congruo meretur aliquod beneficium a deo proporcionate offerendum. maxime cum solet quod da specialis aii devocio ac iucunditas ut [illegible] peccator cogno. qua melius disponatur ad veniam et iustificationem —

Hec cum ita sint dico 2o ut oratio sit impetratoria non requiritur quod sit aliquo mo meritoria vel de congruo vel de condigno. pt manifeste non peccator oratio impetrativa est et non meritoria deinde oratio viatoris poterit esse magni meriti et tamen non esse respectu impetrativa illius rei que postulat si illa non expediat personae cui petitur non ergo necessario adnectitur impetratio roi meriti —

Quod attinet ad roem satisfactionis nemo qui recte et catholice sentiat dubitaberit orationem esse opus ex se satisfactorium dummodo adsint in suo [illegible] conditiones quas generatim requiruntur [illegible] ad roem satisfactionis nempe quod homo pro se satisfaciens sit in gra et quod existat in statu viae quod supponitis nil deest orationi ut sit opus satisfactorium non enim procedit ex gra et erit opus penale ut liquet non [illegible] mente sibi ore peragat magnam requirit aii applicationem et attentionem que sine serium pugnam et [illegible] non hetur. [illegible] illud eccl. [illegible]

c. 2. frequens meditatio carnis est afflictio nil ergo [illegible] orationi debito mo factae ut ostendatur sub promissi dei de acceptandis nris operibus in satisfaction —

dico 2 ut oratio sit impetratoria n' opus ê ut sit satisfactoria, et tam est

n. oratio orator in patria impetratoria et tam n' ê satisfactoria et rē cū

oratio ad impetrandū n' debeat necessō ē meritoria et satisfactoria, planū fit

orationes perfectū et si Leopold n' obligari ad orandū sub circumstantijs ad meritū

et satisfactionē requisitis, id tamē sub illis conditionibus ē necessarium ut impetrari

valeat divina auxilia saltem probabiliter de his autem conditionibus ad impetrationē

necessarijs deinceps agimus. —

Cap. 9 de conditionibus requisitis ut oratio sit impetrativa —

Loquimur de conditionibus q' nec. st ut oratio infallibiliter impetratoria sit q̄ ê

ex se praesupposita tamē divina promissione de sumendis rebus postulatis per actum ora

debito modo. patet q' promissio continetur ioannis 16 amen dico vobis si q'd petieritis

patrem in nomine meo dabit vobis et in pluribus alijs sacrae scripturae testimonijs —

Sectio 1a — expenduntur aliquae conditiones quas exigit med. ut

oratio sit impetrativa —

med. in eo codice de oratione supra citato q. 18 s assignat conditiones ad hanc

rationem impetrationis necessarias. 1a ê q'd fiat pie i. ex caritate, fide et spe.

2a q'd fiat perseveranter. 3a q'd media congrua et hoi possibilia ad impetrandū

et assequendū q'd exoptat n' negligant. 4a ut id q'd petit tale sit q'd ad

salutem orantis et dei gloriam conducat. 5a q'd orans pro seipso petat. sed quia

si hae conditiones adsint deus ex iusticia q'd supposita ipsius promissione, dabit

q'd ab ipso postulat — id hic intimius perscrutanda st et expendendū an

praedictae sint conditiones. et alie illae duntaxat requirantur ut oratio sit

infallibiliter impetrativa in praesenti vero sectione in examen vocabimus duas priores

conditiones —

Ut 1o q'd attinet ad 1am conditionem recte asserit ad hunc infallibilis impetrat-

ionis effectum requiri q'd oratio ex fide et spe sive fiducia fiat, seu nali. praedat vt notum

docuit nos dñs cap. 21 ait et et prius ipso x dnus. 1m pro dic matth 21

oia q̄cūq' petieritis in oratione credentes accipietis. 2m vero paulo ante dixerat

si habueritis fidem et n' haesitaveritis etc. — sic q' dixerat contra fidei. Videtur

vide etiam paulū ad rom. 4 et ad heb. item 4 et in iacobi cap. 1. cō

et per ro. huius conditionis assignandae sufficere ipsius x exemplaris qui

nollent adeo promittere cuique orationi infallibilem effectum impetrationis sed illi solummodo quae ex fide et speciali fiducia oritur —

Accedat tamen huius rei ratio quia cum deus adeo se liberalem praestiterit in promittendo infallibili orationis effectum aequum erat ut ab homine non qualemcumque exigeret orationem sed eam quae non permitteret animi hesitationem de omnipotentia divina in elargienda rem postulatam aut de illius fidelitate in adimplenda sua promissione sed fiducia quae excludit hanc hesitationem fundatur in certa fide divinae omnipotentiae et fidelitatis ergo oratio cui adnexus est effectus infallibilis impetrationis debet esse imbuta ut procedat ex fide et spe excludente hesitationem saltem circa divinam omnipotentiam et fidelitatem —

Sed obiicies multi sunt fideles ignorantes hanc dei promissionem et proinde non credunt ipsius fidelitatem in illa adimplenda neque ideo fidunt et nihilominus et nihilominus rite orant si credunt tamen in deo omnipotentiam et misericordiam ut liberaliter concedat quae ab ipso postulant ergo non requiritur ut oratio infallibiliter impetret quod procedat ex fide et spe fidelitatis divinae ad standum promissioni assecutae de concedendis rebus postulatis —

Confirmatur 1° quia David hesitasse videtur in oratione pro salute filii ut sicut in verbis 2° regum 12 quis scit si forte donet eum mihi dominus Ninivitae etiam hesitationem indicarunt illis verbis Jonae 3 quis scit si convertatur et ignoscat deus et tamen effectus demonstravit eas orationes fuisse infallibiliter impetrativas ergo etc —

Confirmatur 2° quia qui propriam indignitatem rite agnoscit non potest non dubitare de effectu impetrationis ac proinde hesitare et tamen oratio procedens ex hoc humilitatis affectu bona est et ab illo et sanctis patribus saepe commendata ergo etc —

Ex solutione huius obiectionis luculentius explicabitur doctrina tradita Resp. ipsi ad minimum probabiliter in casu quo rusticus aliquis invincibiliter ignoraret talis promissionis a deo factae piae orationi sufficere eam fidem quam quisque habere debet de divina veracitate et fidelitate in qua continetur implicite fides de fidelitate dei circa hanc promissionem orationi factam atque ipsa fides implicite et spes quae in illa fundatur sufficienter reperiuntur in quolibet fideli quantumvis agresti —

Ad 1m confirmationem dico eam Davidis et Ninivitarum fuisse hesitationem non quae fidei opponatur haec autem solum excluditur per eam fiduciam ex qua pia oratio

precedere debet id fundari in dubitate de adimplendis pro illas viri illis
conditionis orationis sub quibus deus promisit certum impetrationis effectum. ista
autem dubitatione non excludit fiduciam requisitam ad piam orationem qua
petimus a deo bona ordinaria sibi corporis sive animi quod sit de oratione
ordinata ad miracula patranda quae oritur ex fide quadam singulari
quae dici solet fides miraculorum et ex fiducia perfecta excludente omnem
dubitationem —

Ad 2m contrarium. dicitur prorsus non requiri specialem. cum illa fiducia quae requiritur
loquendo petit et sufficit ad piam orationem. tam. cogitationem propriae indignitatis
et dubitationem. de impetranda re postulata quae ex tali cogitatione et humilitate
consurgit precedit —

Ceterum quod attinet ad caritatem. ex qua asserit med. prodire debere orationem
quae sit infallibiliter impetrativa. longe probabilior est nostra sententia. quam ex proposito explicui
cap. 33 art. 2 ubi ex mente d. aug. diximus orationem peccatoris esse impetrativam
si adsint cetera requisita et consequenter ad rationem infallibilis impetrationis
non requiri quod oratio ex caritatis habitu procedat cuius rationem. valde accommodatam
protulit ibi s. t. nimirum quia in eo maxime differt ratio meriti ab impetratione
quod illa fundatur in gratia sanctificante et amicitia hominis cum deo impetratio vero
non item sed in gratia sive misericordia ac liberalitate ipsius dei cum habeat
sed deus non solum pro iustis sed etiam pro peccatoribus precibus se misericordem praebet non tantum
iustis sed etiam peccatoris oratio poterit esse impetrativa —

Advertit autem sua hanc doctrinam. veriorem esse si sermo sit de iis peccatoribus
qui ignorant statum peccati in quo sunt vel illum non advertunt quando orant aut
si advertunt conantur tamen dolere et contritionem habere de suis peccatis non autem
ita certam. si sermo sit de illis qui cum advertant miserrimum statum peccati
et inimicitiae cum deo neque depeccatis dolent neque conantur resipiscere. hi non
orationem verisimile est non habere effectum infallibilis impetrationis aut quod talium precibus
orationis regulariter loquendo non habent alias conditiones ad impetrandum
requisitas aut quod indignus est qui exaudiatur a deo ille qui ita pervicaciter
contemnit dei amicitiam. —

Ad tertium quod in contrarium adducit med. iam pridem responderat s. t.
et in eis non urgent contra tertiam. in quo dicit illos exaudiendos esse a deo qui mandata

cuius faciunt. Ioannis in canonica c. 3 quod verba eius audiunt. Ioannis c. 15 quod ipsum viverent ut legitur in Psalmis hic n. ex his textibus sim. colligit ps. affirmativa de exaudienda iustorum oratione; n. autem ps. negativa de non exaudiendis peccatoribus precibus —

Ex inde tamen id posset verosimilius colligi quod caecus ille apud Ioannem c. 9 dixit scimus quia peccatores deus non exaudit atque idem aperit Isaias c. 1 id utriusque loci explicationem prestitit deus alligatus in solutione ad 2m. nimirum deum non audire orationem quae procedit a peccatore ut actu peccatore in ipsa orationis exhibitione. Vel quia deficit in aliqua circumstantia ad impetrandum requisita sibi ex parte obi[illegible] sibi rectae intentionis ob quem defectum peccatoris oratio dici solet execrabilis —

Quartam conditionem de perseverantia orationis ad infallibilem effectum impetrandi disponit mod. ex deus ibi s. camp. recte probat ex illis textibus. nempe ex parabola amici nocte venientis ad amicum et instanter panes postulantis subditur n. licet et si ille perseveraverit pulsans dico vobis et si non dabit illi surgens quod amicus est propter improbitatem eius surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Eodem tendit altera parabola quae habetur ibi c. 18 de importunis viduae apud iudicem precibus premisit erat enim quod dominus oportet semper orare et non deficere quod de perseverantia in oratione intranda frequenter [illegible] forma mod. et quod de recte —

Quod subiungo huius non rationem desumptam tum ex indigentia ipsius orantis ut per perseverantiam melius disponatur et habilior reddatur ad recipiendum donum quod postulat tum ex divinorum donorum excellentia ut quo apud nos existimari et eo magis augetur quo diutius differunt magis quod desiderantur quas res scite perstrinxit d. Aug. sermone 5 de verbis domini. sic ille cum aliquid tardius dat commendat dona non negat diu desiderata dulcius obtinentur cito autem data vilescunt petendo et quaerendo crescis ut capias servat tibi deus quod non vult cito dare ut et tu discas magna magne desiderare hec preclare s. Aug. —

Possunt hinc inferri 1o quod nunquam sit ab oratione desistendum quamdiu res postulata non redditur cum non constet quando impetrata sit in oratione perseverandum. 2o ad impetrandam perseverantiam orationis requiri orationem perseverantem. denique supponi ut conditionem ipsius orationis id ipsum quod postulatur unde ulterius

sequitur

qd oratio diuturna qua ob moralis sui ipsius cu sua ipsa perseverantia impetrare —

Ad neg. abs. priorem sequela n. si ry e postulat temporalis sit ex ipso qd duo sepe exoratus illam n sedat colligere possumus illa nos n expedire proindeq oportebit ab illius petitione desistere si vo spiritualis sit et praesertim si ad salutem aii spectet et oporteat ab eius postulati n oio desistere nisi quaque i otinuus orationi vacare id n. humanis viris impar e vr —

Ad 2 sequelam dic orationem perseverantem u eiusdemmo qu ab orat impetrati n itaqd una oratio impetrat seipsam n. oratio qua incipimus dum orare sit ex preveniente auxilio n petito et hac orare impetrat auxiliu ad alia atq hac iteru impetrat auxiliu ad altera subsequentem

denique qd attinet ad 3 conditionem de cooperatione orantis praestando id qd in se fuerit ad obtinendu qd postulat rem perspicua asserit med. u ex e ibi subsequens declarant etenim si quis postulet a deo peccati veniam ut ea oratio sortiatur effectum opus e ut orans adhibeat mediu ad id requisitum nempe penit. sacramentu —

Sectio 2 — expenditur 4 conditio de obiecto orationis ad salutem conducentis

4 conditio qua assignat med. ut oratio sit infallibiliter impetrativa e ut id qd in illa postulat conducat ad salutem orantis et ad dei gloriam. qua conditionem didicit ille ex dictis ar illo et in solutione ad 2 et ut mentem teneamus et explicemus an et in quo sensu exigi debeat praefata conditio prius examinare oportet e n. obiecta licite a nobis in oratione peti possint id autem sequentibus ar praestabimus —

Ar 1 An liceat malu obm. l. salutem indiferens in oratione a deo postulare —

malu qd ad praesens attinet bifariam accipi pt nempe aut pro malo temporali qd dici solet malu poenae aut pro malo spirituali qd dici solet malu culpae et in hoc de priori malo agemus deinde de posteriori et vo quaeritur an quis licite possit petere sibi ipsi aliqd malu temporale qd n licet petere alijs rursus pt aliqd quis licite petere sibi aut alijs aliqd malu ex praedictis n autem a seipso sed — a deo l. ab alijs q ius habent ad illud inferendu ideo in hac re assignari nequit una et eadem regula pro casibus singularibus nisi ea qua sub quadam limitatione assignabimus et ...

.. sit 1a uo ex se n̄ ē intrē malū. postulare a deo prædicta mala sibi aut aliis inferenda dū mō honesta. roe et ptr fine bonū petant ut inferenda ab iis q̄ hent ius inferendi. percurramus breviter singulos casus et ptr et limitationes causa subiunctas: 1o qd ex se malū n̄ sit petere hæc mala inde cōstat qa aliōqui ex nullo honesto fine illa postulari possent cū m̄ sæpe profetæ et alii sti viri ea aut sibi postulaverint ut iob et paulus q̄ sibi mortem desiderabant et a deo petebant etsi n̄ ē qr hæc n̄ ungent mala absc̄ sed 2mod —

2o qd licite possit quis hæc mala petere ex honesta roe et fine etiā alr. ut qa ē inter hæc mala sint aliqua q̄ nos licite imo laudabiliter possimus nos ipsis inferre ut divitiar et comodor privatio. atq licitū sit petere auxiliū ut hæc nos ipsi inferamus. ceterū alia bona si q̄ licitū n̄ ē nos ipsos abdicare ut vitam salus honor. quum n̄ liceat prodigere in reprobi et hor bonor carentiā n̄ possumus a deo petere q̄si a nos ipsis inducendā qa illor absolutū dominiū n̄ hemus sed cōmisā sm̄ positionē cū obligatē ad illa servanda. ergo sti viri mortem pro x̄ et honoris ablationē exoptabant et a deo petebant n̄ tm ut a seipsis cōpendā sed l. a deo l. ad hois sed absq ulla illor culpa si fieri posset —

3o qa regulariter loqdo nos n̄ licet hæc mala proximis inferre ca tm. ab aliis licite inferri pōst. hinc ē ut ilicitū sit petere a deo auxiliū ut ea mala aliis inferamus qa id qe petere auxiliū ad rem ilicitam ceterū qa iustitia punitiva sæpe exigit ut scelera cōa nōi l. pro alior cōmisa puniant ab iis q̄ ius hent illa puniendi ideo licitū ē hæc mala proximis imprecari l. a deo l. ab hois iuste inferenda qa sic implorat diā cōmodū ad alicd roi cōnum. sed qa in his imprecationis faile irrepere solet aptū vindictæ affectus. ideo oportet hæc mala sub cōditione postulare nempe si alr satisfieri nequit iustitiæ. l. si ita deus noverit expedire m̄ bono aut ipsius proximi aut reipublicæ qd prophetam necessū ē ēdo malū qd proximo deprecamur ē morse timeat futura impietate mortali atq ex hac doctrina facile quis elicere poterit etiā sensū plurium loquionū

sol.

inde profectu impretiam malo peccatoris nimirum dato pro ipso m. bonum contra dico pro ipso spirituale bonum ipsorum peccatorum.

Contra petitionem posterioris mali sit 2a quod illicitum est et grave peccatum petere a Deo in oratione rem quae sit mala moraliter sibi gravem malitiam continet sibi leviter neque non ex se evidens est etenim si malum quod petitur sit peccatum veniale tamen gravissime Deo irrogat iniuriam petendo et intendendo efficaciter ut Deus tali mali sit autor ergo grave peccatum est petere a Deo rem moraliter malam etiamsi similiter sit peccatum veniale confirmatur quia si materia iuramenti sit leve mendacium tamen grave peccatum est illud iuramentum confirmare propter iniuriam quae Deo irrogatur dum vocatur in testem cuiusque mendacii ergo idem dicendum de petitione rei moraliter mali a Deo.

Sed rogas v. licitum petere a Deo permissionem peccati cuius Deus non est autor sed permissor duntaxat. Respondeo cum sur. allegato ... non esse licitum id petere etiam sub conditione n. v. licet ea permissio Deo licita sit nobis autem non licet illam desiderare et petere cum potius teneamur vitare quod est causa et occasio peccati praesertim si sit certa et infallibilis sibi pro se occurrat sibi plures cuiusmodi foret ea subtractio auxilii et permissio peccati quae nec intuitu magni boni quod inde resultare plures possit licitam ea petitio quia sit non sunt faciunda mala ut veniant bona ita nec desiderari aut peti debent intuitu cuiusque boni quod n. Deus licite velit eam permissionem non tamen volumus nos illam velle quoniam ea voluntas permissiva Dei subsequens est et non antecedens huic autem et non illi conformari debemus.

Ad extremum de petitione obiecti ex se indifferentis non modica resultat difficultas maxime pendet ex quaestione illa quae agitari solet utrum quaeratur v. dari valeat actus humanus indifferens in individuo sit ergo 3a quod illicitum est petitio rei ex se indifferentis a Deo pro supposito probabiliori sententia asserente dari non posse actum humanum indifferentem in individuo n. illa postulatio oritur ex desiderio talis obiecti sed desiderium rei indifferentis pro ipsius commoditatem aut utilitatem et sine intuitu ulterius finis honesti recte rationi conformis peccatum est ergo et illa petitio quae ex tali desiderio orta dicitur.

Circa tamen advertunt sur. non esse ex se peccatum mortale petere rem indifferentem n. si desiderium ex quo oritur petitio sit turpe pro carentia honesti finis quem debebat apponi tamen petitio non est pro obo ipsam carentiam nec adimpletionem desiderii sub tali circumstantia carendi debito fine

sed omni duntaxat talis desiderii quod tunc ex se non habet malitiam hinc fit
ut omnino talis oratio sit turpis nisi sit non in modo ea petitio honesta et
neque desiderium finale talis obiecti sed potius in malo morali quod caret
honesto fine quia tunc non habet malitiam tam gravem quam in sufficientia turpis —

Ar 2 An et quo modo licitum sit bona temporalia orare seu petere —

bona alia sunt temporalia alia spiritualia de his dicimus ar sequenti
hic tamen de priori bonorum genere. quod iterum distinguitur quia non quaedam sunt perceptibilia
tamen 2m rectam rationem quia simpliciter sunt naturae convenientia ad rectum et
convenientiam illius statum huiusmodi sunt vita salus scientia et alia vero
ex se indifferentia quia non rationem sumi sed per utilitatem ad conservandam
bona priorum generis apta debent ut honor. potestas divitiae. rursus
haec considerari possunt aut in ea mensura in qua simpliciter vel moraliter
necessaria conditioni talis personae aut in ea mensura in qua excedant
illam —

His premissis sit 1a propositio bona temporalia prioris generis absolute et sine
ulla conditione peti possunt non tamen sistendo in illis tamquam in ultimo fine
sed tamquam in fine proximo. probatur et in his quod absolute peti possint a deo nam ut
ex aug. refert st. in ar. illius quod ad ea licite petuntur quae licite desiderantur
sed praedicta bona licite desiderari possunt absoluto desiderio ergo licitum erit illa
absolute postulare: probatur quia sed cum possit fere facilius quam privari non haec bona
habent ex se bonitatem rationi sumi applicabilem atque tamen honestam per convenientiam
quam habent cum natura rationali et regulis rectae rationis quae dictat vitam et salutem
conservandam ergo ratione sumi apta possunt absoluto desiderio —

confirmatur quia in desiderio horum bonorum nullus reperitur defectus conditionis
appositam sequendi debeat ergo possunt apta et peti absolute atque pro quo si
alicuius defectus excogitari posset maxime forte carentia relationis ad
beatitudinem assequendam sed haec talis relatio non requiritur virtualis dicitur
dari in illis quod sufficit ut dicimus ar 4 ergo etc —
dicendo quod in his bonis sistendum non sit tamquam in ultimo fine clarum
quia ut haec bona habentur per se tamen finis proximus quia sunt media adhibenda
ad vitam et salutem conservandam tamen ipsa tamen ordinantur virtualiter

in beatitudine tamquam finem ultimum sic ergo ordinatio appetere et petere illam tamquam finem in quo ultimo sistendum sit —

2º uero bona autem temporalia posteriori genere prius absolute petita sub eo moderatione qua necessaria sunt ad honestam vitae salutis aut status conservationem secus uero si petantur sub illo excessu in quo superflua censentur: hoc dicit S. Thomas in ar 6 quando recte probat ex illo proverbiorum 30 divitias et paupertatem ne dederis mihi sed tantum victui meo tribue necessaria ubi utraque pars continetur: accedat ratio quod praeteri illius patet nam licet hoc bona sint ex se indifferentia tamen ex ordine ad praedictum finem honestum et recte rationi conformem honesta redduntur aliunde uero ex eo quod petantur cum ea moderatione excessu ab illis occasio et periculum lapsus quod in abundantia harum rerum temporalium plurimum contingit ergo non est unde quod sic loquendo debeat apponi necessario ulla limitatio in earum petitione —

Inde colligitur probatio alterius partis nostrae nam cum hoc bona sint ex se sumi indifferentia caretque petitio prius quod ea ad finem honestum ordinantur, sed si expetantur sine debita moderatione non iuste commensurantur cum honesto fine ergo ut licite peti possint in eo excessu apponenda est illa conditio si ita expediens fuerit ad salutem animae et divinam gloriam est conditio removens praedictis obiectionibus quod turpitudinis posset in illis cum aut rationi periculi aut rationi indebitae commensurationis cum honestate finis nempe vitae salutis aut status conservandi: atque ex doctrina huius nostrae conciliari facile potest quod S. Thomas asserit in ar 5 et 6 praedicta quod est aliorum adversantia sibi videbantur nam in ar 5 docet temporalia bona petenda non esse a deo dicit quod est expressum quod refert ex socrate loquitur autem ibi de his bonis ut sic indifferentibus ratione excessus et superfluitatis ut liquet ab exemplo quod ibi supponit deinde uero in ar 6 absolute dicit ea bona licite a deo peti posse loquitur uero de illis quae moderationi rectae rationi conformentur —

Sed ut posterior nostrae pars melius capiatur observandum est quod quod asserimus absque ista absque petitione talium bonorum ratione praedicti excessus (cum non addatur praefata conditio) non sit omnino ex se contra perfectionem christianam tamen non ideo damnari debere peccati venialis nedum mortalis cum quod non apponitur talis conditio: non illa obstat cum ratione illius excessus non indifferentia est cum supponatur illo bono

bono fine expeti et peti n' ē cur affq; cū periculo illor: interdū impeti debeant
si tm̄ absit periculū abutendi illis in malum qd nequ; rime imprimū
neq; equale in oib; ptq multi quati respirare qū se illis recte usuros —
Ad extremū dicimus n' ē in se iam accipiendū id qd agit medi: aliquas
ē virtutes morales quas hoi n' licet absē desiderari l. petere cū sub ꝑdicta
ꝯdicioni vg: magnificenciā, liberalitatem etc ē hiri nequiunt absq;
se abundanti usu ꝑdicto bonor: hoc autē ingendū n' ē de ipsis virtutib;
quoad eax substam imo neq; quoad actum internū inquo nil inest periculi
sd sm̄ quoad externos actus inqs tamensi boni sint sublata tm̄ frequent
periculū ꝓtr humanā fragilitatem —

Ar 3 quo pacto petenda sint spualia bona —

supponimus hęc bona spualia maxime expetenda et adeo petenda ē qd
docuit nos xp̄s dnus ea oratē quas discipulos suos et in illis oēs fideles
ad orandū instruxit cuius verbim explicacionē in calce dispp: sequentis
subscribimus in ea n. oēs fermē postulaciones st de spualib; bonis. inquirimus
vō an hęc bona sint absē postulanda l. sub aliqua limitatē —
Id quem intr bona spualia qdā ē simplr ad salutē necsa et sine
qb; dari nequit sualis sanctitas ut remisio peccati mortalis et aliqua
ꝯa iustificaō cū auxilis ad illā excitantib; et quoadiuvantib; donū
ꝑseverā usq; ad mortē sl cū auxilis necessis ad vitandū qdcūq; peccatū
mortale. alia vō sūt inqs sita n' ē sualis sanctitas et dici ꝑnt bona
supererogacionis ut status eximię ꝑfeccionis excelsus ꝯtemplacionis gradus
et alia id gen: dubiū ē an doctā quem statuit intr ars ubi unibersim
vr. ꝯcurre ea bona absē petendā esse ꝯcati camur et iustificamur verū
tractā de utroq; bonor genre et potius de priori sm̄—
sit ergo oiā bona spualia ꝑnt absē desiderari et peti ꝯiungimus siquidem
desideriū cū oratē n. ut s'. retulimus ex D. et aug. cui licite petuntur
ē licite desiderant qd n' sm̄ desubā rei ē petit sd etiā. de modo illā
absē postulandi ingi debere cuius eius ꝓbacionē breliti subdidie sit

assignare discrimen inter petitionem bonorum temporalium et spiritualium. non si ex aliquo
... deberet aponi aliquam conditio in petitione bonorum spiritualium maxime, ratione
... periculi quod in usu predictorum bonorum spiritualium non invenit illud periculum
... discrimen invenit in usu bonorum temporalium ergo non est cur aponi
debeat ulla limitatio in spiritualium petitione. nam saepenumero ... est
... Et ... ex probabilitate hominis ... possit in malum usum spiritualium
bonorum ... loquendo ... attenta humana fragilitate spiritualis
bonis sic erogationis (de aliis non nemo dubitat) non est annexum tale periculum
ergo ... loquendo non est necessarium aponere conditionem illud prescindentem. id autem
non ita hic in bonis temporalibus sic erogationis quae attenta ... et humana
fragilitate afferunt ... saltem periculum ruinae hominis. utrumque aliis cum
... et ... in his postulandis aponi debet expressa limitatio
in aliis vero ... loquendo sufficit ea virtualis quae includitur in eorum petitione
quam postulantur ad ... sanctitatem ... singularis ... excellentiae
... quod in his bonis postulandis ... viri ... conditionem exprimere ... ita ... ad propriam utilitatem et ... gloriam
Ad ob: 2o sepe ... aut prudenter ... dum denegasse aliquod ad
aliquod saltem opera auxilium efficax aut dubitare ... an deus illud
denegasse decreverit ergo ne oratio ... deviat a voluntate non debet tale
auxilium absque petitionem sed cum ea conditione nisi deus aliter decreverit ...
omisso antecedenti negando consequentiam. quia in auxiliis petendis non debemus nos conformare
conformari cum voluntate divina consequenti ... est decretum denegandi auxilium
efficax quod deus ex se antecedenter non denegat sed post prescientiam ... voluntatis
nolentis cooperari auxilio sufficienti. sed ... debemus nos conformari voluntati
dei ... et antecedenti quae ex se vult nostram salutem et suscipit cum cooperari
auxilio sufficienti sibi conferendo ... orando et petendo auxilium ad illam
... est ... auxilium opportunum et efficacium ...
Ob: 2o si bona illa sic erogationis et excellentiae ... absque petitione possit
... licite petere cum ... excellentiam ... virginitatis
apostolicis ... absque nulla limitatione ... hoc est absurdum ergo illud
unde infert ... Et ... quoddam ... possit homo desiderare cum
virginis et Apostolorum sanctitatem singularitatem ...

laudabr tanti viri ut crederet in se ferbinuerit gradum caritatis assumi. Ceterum spirari voluntati conaliter supponi oratio absque temeritate forte tamen sequi velli pro duos ex se paratis non e. 2m legem ordinariam ad postulandum auxilium ad id requisitum erit imprudens forte oratio quamquam illimitata a deo perfectum petito absque nullo appositione conditione nisi non et tumbis opinandum extraordinarium privilegium a deo petere sine speciali spiritus instinctu. —

3o. ob: in orat. petere debemus bona ad salutem necessaria sed bona spiritualia per rogationes non sunt ad salutem necessaria ut de se ergo etc. — probo — quia arguentes contra pelagium ex necessitate orationis colligebant necessitatem auxilii per orationem postulandi sed inepte colligerent si orare possent petere bona non necessaria ad salutem ergo etc. Resp. 1o omisso minori nego maiorem etsi enim nimi bona non sunt ex spectatione sint necessaria ad salutem forte tamen duos sunt illa hominis sunt necessaria ad vincendas tentationes et ad perseverandum in virtute erit dici possunt necessaria salutem in priori dicto. 2o Resp nego minorem ad cuius probationem dic patres non colligere ipsius ex orationis exigentia necessitatem dicti auxilii sed ex aliis ut. locus precepti ex illo Lucae per sine me nil potestis facere ut videre est in milibitano canone. et in aug. q. 16 —

Cir. 4. An orando pro bonis temporalibus postulamus a deo aliquod auxilium grae pro quo et quod non illud sit. —

huius difficultatis expeditio e propinquo viam parat solvendo dubio proposito in titulo huius certe autem apud omnes est dicunt requiri in hac oratione quodam supponendo ut ut distinctius proponantur planius clareat 4 1o ut bona spiritualia a deo petimus certum est peti a nobis gratiam per quam nempe auxilium quod pro nobis meruit in ordine ad sequendam salutem ad quam finem principaliter inducta bona spiritualia —

2o certum est quod debet temporalia bona si petant ut instrumenta virtutis et

ut ejus usus nobis conducunt ad spiritualem nostram salutem petit ratio quia per praedictum
bona temporalia sub hac consideratione cum spiritualia computantur et ita sub
meritum cadere possunt et sub gratia per Christum sicut et reliqua omnia igitur meritum
quod efficax usque collige quod quoties haec temporalia bona exoptas et refers
illa ad spiritualem animae profectum ut in orationibus pro infirmis et pro pluvia
atque etiam facere ea bona et Christi meritis nobis esse conferenda ut etiam concludit
oratio nostra illis verbis per Christum dominum nostrum etc. —

3o ultimum debet omnia auxilia gratuita in oratione peti per merita Christi quia
illud requirit ut peccator praevenientibus adducatur ad contritionem et peccator poenitentiam
in his donis mere gratuitis proprium locum habet oratio atque hoc maxime
verum in loquendo de auxiliis omnino necessariis ad salutem consequendam quale est auxilium
requisitum ad perseverandum in dei gratia usque ad mortem —

Ex dictis inter 1am et 2am dum a deo petimus bona temporalia et eorum
congruentiam quae natura habent ad naturalem vitam petimus aliquam gratiam per Christum ut
cum petimus spiritualia bona quae deus tenetur hominibus largiri ex lege a se ipso
statuta ut remissionem gloriae vitalis et auxilium sufficiens omnibus necessaria sunt
ex omnia lege aliquam gratiam a deo petimus ex meritis Christi conferendam —

Sed ut dilucidior fiat doctrina omnia quae dubii propositi permittere libet rationes
dubitandi quae pro illis occurrunt et in his quod attinet ad bona temporalia
non videntur illa per Christum peti per se modo praedicto in 1o pro dicis non meruit nobis
haec bona ut in quodam neque commodo sed ejus conducunt ad salutem animae
non alias quoniam hoc modo petitur per se a nobis per Christum sive per illius meritum sed
quod cum petimus a deo haec bona naturalia neque salutem infirmi aut terrae
pluviam non petimus a deo concursum aliquem miraculosum etenim temerarium
foret passim a deo miracula petere ergo solum petimus ordinarium concursum
sed hic non neque ipsi jure debitus neque illum meruit nobis Christus ergo non petimus
illum ut conferendum per gratiam per Christum. 2o quod est ex errore pelagii asserentis
bona opera in peccatore efficii a nobis per vires naturae neque reliqui intulerunt sicut per Ihesum
in epistola ad tysifontem et Lo 2o contra pelagianos atque s. aug. Lo de natura et gratia
c. 18 et in epistola 107 ergo auferri etiam a pelagio necessitatem orationis
sed hoc consequutio inde legitime deducitur quod oratione sola peti debet id quod est
gratia

largiendū ē n. q̄d nā iure debet, ꝙ hec bona temporalia comsbeniam.

ad nam. realem ē peti nequeunt ut grā ꝑ Xᵘ. —

Atq ex his rois debito mō applicatis urgeri pt difficultas circa bona spualia debita ex lege dei in ordine grē. n. in exhibitē hor bonor. nulla grā prestat cū ex iustā reddi debeant, ꝙ peti nequeunt ut grā conferenda ꝑ Xᵘ. — confir. q̄a peti n posset mem grā conferenda ꝑ Xᵘ q̄d sol oriat eo q̄d deus lege illi tenet n denegare concursū ad hoc ut sol oriat, q̄ simili proxius mō n posset peti a deo in ordine grē auxiliū sufficiens q̄d deus ex lege tenet impertiri atq idē q̄o de aliis bonis spnalib q̄ deus ex certo lege tenetur —

Ad resolvendā hanc dubitationem oportet statuere q̄d n. postulemus q̄ a deo petimus bonaq̄ fieri a nobis ꝑ ex generali auxilio sibe ordinis nā sibe ordinis grē quidā asserunt n aliud a nobis peti posse generalem dei concursū q̄ de ex suppoē divine legis debitus sit n mī absq̄ grē mem dei beneficiū peti debet ita urgent solus. 1º l. de nā et grā c. 21 ad 2 argū gregorii et vega opusculo de iustificatione c. 12 [illegible] illi sm̄ loquant de peticione bonor temporaliū tm̄ potiori iure idem asseverabunt de peticione bonor spualiū et spnaliū q̄ fiunt ex coī auxilio grē dicunt q̄ sitr. sm̄ peti hoc auxiliū coē et illd in ordine grē —

Sed hic urgendi mis merito duplicet sunt 1º q̄a multū conversat argū ss. pp. contra pelagiū q̄ ex necessitate orationis aliq̄d intulerunt necessitatem grē auxiliantis. etenim si orat postulat solus generalis concursus dicere posset pelagius ad hunc impetrandū deserbire orationē n uō ad impetrandū auxiliū grē elevantis et supernaturalis nam. 2º n si quis sol [illegible] ortus refutat diurnus [illegible] dubio n postulare ut deus n deneget concursū ullem. quum sit absq miraculo deū n denegaturū q̄uis n. frequenter petat a deo ni miraculo prestet atq hac roē existimo etiā in ordine grē n peti a nobis illud sm̄ generale auxiliū. q̄uis deus

teneri illud certo lege impediri et sine miraculo non denegaret sed potius sed
aliam rationem quam communi legum indebitorum quam infra explicabimus —

Tertio alii asserunt loquendo de bonis temporalibus ea peti debere quae referuntur ad supernaturalem finem aeternae salutis et ratione huius relationis fiunt rerum gratiae atque ad illam requiritur et postulatur non tantum concursus generalis dei ipsis rebus temporalibus quam supernaturale auxilium ad illas tendendas et referendas in finem supernaturalem sed licet hoc ex parte verum sit non tamen omnino satisfacit nempe bona temporalia honeste peti posse propter honestam perfectionem et commoditatem quam habent ad naturam rationalem sine eo [illegible] ad finem supernaturalem nempe auxilium quod petitur ad ea opera mere naturalia non [illegible] ad referendum illud hic non in actus internus ad quem confert divinum auxilium ad illa tendenda ad quod non requiritur auxilium supernaturale tum denique quia nec refert non potest haec locum in ea oratione quae non procedit ex fide supernaturali sed fit per virtutem acquisitam ex ratione naturalis luminis ducta —

Nostra ergo sententia est per orationem qua petimus a Deo bona temporalia aut spiritualia quae pertinent ad communem providentiam ordinis gratiae non peti a nobis generalem concursum certa lege debitum sed singularem aliquem respectu ad obtinendum desideratum reipsa consequendum attentis omnibus circumstantiis impedimentis. Item praemitto negantium huius resolutionis satis mihi persuadent argumenta proposita pro ratione dubitandi et quae nunc adducimus contra duas alias opinationes —

Alteram vero primi asserentibus sic probo non vero licet deus teneatur impendere causis suis ultimum concursum ad suos effectus reipsa praestandos suppositis debita applicatione et reliquarum causarum concurrentia atque ablatione impedimentorum ac pluribus aliis circumstantiis quae requiruntur ut reipsa sequatur effectus tamen tamen contingit ut deficiat aliquod ex requisitis circumstantiis impediat effectus satagente tamen diabolo suis suggestionibus et artibus ad illum impediendum maxime quando in spirituali homini bonum cedere deberet cum ergo naturalis ratio et praesertim illustrata per fidem agnoscat solius dei virtute quod omnia impedimenta in divini penetrat posse effectum desideratum reipsa praestari

inde exigit aiuq. ad illum exorandu ut lz n teneat impendere succursu.

cauqz zq istius circumstq in qz n occurrunt oia requisita cxpmi

ita disponat ut l. impedimenta auertat l. illis n obstantibq succursu

elargiat ex providia speciali. qd sipe absq miraculo fieri pt cum

n fiat aliqd aa debitum nc totius ordinem sq pt quidimtia

huic l. illi causq pticulari debita in hac l. illa circumstia. aliqdo

vo fiet interveniente miraculo hoc mi e petit dicitati ab orante

sd sub ea odicione si alr. fieri n pt ut suppositum obenia. talis rei

e petitur gmi cu hoc pacto apte valeat postulari a deo aliqd

gratuitum et pt id qd certa lege obenturu simus iure optimo

dicimus postulari hoc auxiliu singularis pvidenie cu bona

temporalia a deo petimus. —

Atq id ipsu suo mo. ungendu e cu petimus adeo bona generali

lege obentura in ordine gre. etenim lz deus certa suui lege

teneat elargiri omi n ponentis auxiliu, sufficiens qd tam oratio

requisitu qd sit mpra initiu reliquoru auxilioru cetera mi n nisi

media, orati ocedere voluit etc hec n sa debita inordine gre

independe ab orati omi. tenemur offundere et ideo sub illa cadere

qui mpeni qd gratuitu. ac pptertim sub ea mensura et circumstq

inpsq. posse homo omi oa impedimenta et tentates demonu operari

quo mo hec roem. specialiores beneficii depindi sub hac roe petit

ex intencione orantis. alia vo bona e ex iusta debita oa hent

aliqui roem. specialis gre. salmi ques oferenda titulo obsecracionis

per orationu quo pacto z deus impetrari potuit media orat glami

suui opores ipsi iustissime debita —

Iam mdt ex dictis prona e dictis resolucio in titulo ppositio

n qd attinet ad bona spualia pptertim senalia e pximius

oferunt ad salu mi plenu e illa postulari mpeni gra oferenda z

z ut

inicio supposuimus — ...

Deinde quod bona temporalia ut sic quaedam non incommodo peti possint tamen gratia conferenda probatur primo quia quod dominus docuit nos postulare possumus et iustum in oratione petere sed dominus docuit postulare temporalia dicens illis verbis panem nostrum quotidianum da nobis hodie ergo etc.

Secundo probatur quia quicumque bonum honestum tamen si non referatur ex propria in finem aeternae salutis aut spiritualis fructus ex se tamen aptum referri tamen aliquod ad ultimum finem conducens imo expedit semper dare propter ultimum finem sed bona temporalia quaedam non totaliter conformia honestatem sunt obiectiva ergo ex se virtualiter tendunt in supernaturalem finem salutis ergo postulari possunt ex meritis quia pertinet ultimo quod quod expressum est ex divo Augustino et divo Gregorio citatis a nobis superius quod non petit contra rationem salutis peti potest in nomine salvatoris. Confirmatur ex usu ecclesiae quae in pluribus collectis haec bona petit et quidem nulla facta mentione alicuius spiritualis boni aut finis aeternae salutis —

Ad primum rationem dubitandi ex his constat omisso antecedente distinguendo consequens si sit non sensus sit ad hoc ut possint petantur haec bona petendaque sub formali relatione ad finem supernaturalem falsum est si tamen sensus sit petendaque haec bona quae ex se specificative tendunt ad finem salutis verum est —

Ad secundum iam concedimus aliquod indebitum pertinens ad specialem providentiam a nobis postulari cum petimus bona temporalia neque propterea miraculum petimus saltem determinate sed sub ea conditione scilicet quod petimus aliter disponi non potuerit praeter auctorem deus rerum ita disponere ut res postulata effectum sortiatur quem imbertat (?) naturae ordo ac proinde sine miraculo

Ad tertium dico primo recte contra Pelagium intulisse ex necessitate orationis necessitatem gratiae nostri auctoris gratiae non solum accipiunt dona supernaturalia quae aliqui iuniores apto vocabulo appellant gratiam cohaerentem sed etiam specialem illam providentiam et bona ordinis naturalis quae commode appellari possunt gratiae providentiae et quidem gratiae nomen huius providentiae non immerito adscribitur inde constat quod divus Augustinus gratiam saepe rem illam appellat generationis (?) in oratione

postulat a domino ipsa n. oratio. clarius d. grs. significatio illam
in ipsa gr —
Ad rocm. dubitandi propositam. pro bonis spualis. certa lege tribuendis
cum. in ordine grs. u. nalis. dx. absq. falsu ca any. tamen exhibitio
auxilii sufficientis et exhibitio glor. aut cuiusq. alterius boni nalis.
grae absq. eo totius nec omi. n. supposita lege dei ipse teneat
illa elargiri huius tm. legis statutio ex dei gra. et benibolentia
ortum habuit q. cum. voluit ea beneficia nos. conferri medio orationis
impetratae eum inquirit quod illa n postulant a nos. nisi sub aliqua
roe singularis providentiae. et beneficii ut sic explicuimus. —
Ad confirm. dic n. a sile exemplu illud de solis ortu petendo
inquo nullam absq. gra invt aut aliqd beneficiu sic nam. neq. dus
durebit cedere solis ortum medio orationis impetratae sicut durebit
elargitionem auxili sufficientis. saltm. sub ea roe specialis beneficii sub qua
postulat a nos —
Ar s colligit expeditio difficultatis in titulo sectionis propositae —
suppositis iis. quae in obm. in orate petenda discussimus facilior iam
resolutio difficultatis propositae in titulo huius sectionis. — dm. pro i quodcumque
obm. honestu cum. si n referat expresse ad finem salutis pro ui peti
per viam orationis. neq. defectu huius relationis expressae impediri in talem.
illius impetrationis. — ut quod st. cap. 23 ar 21 solu exigit ad rocm.
obi in orate petendi qd sit saltm. utile ad salutem sic aug. superius
alegatus sm. exigit ut obm. n sit ca roem. salutis. ad hoc ut peti
possit nni. salvatoris. id quodcumque bonu. cum. temporali eo ipso qd n
noceat saluti spuali. e ad illa utile saltem e ca roem. salutis a.
quodcumque bonu. temporale. aptu obm. e ut recte posci in orate postulari
in nni. salvatoris pro illius oratio e hoc et erit in talis. impetrativa
patet. hoc confirmor roa quia orationi factae in nni salvatoris a x

alius voluntatem promittit infallibilem impetrationem Ioannis 16 quod quodcumque petieritis patrem in nomine meo dabit vobis illa vero in quo non vero est distinguitur quia quodcumque bonum etiam temporale eo ipso quod non oponatur virtuti aptum impedire malum morale oppositum saluti ergo salutem vel removens prohibens ad illam conducit pertinet eo ipso quod honestum seu virtuti ordinatur ad finem salutis ut ar praecedenti monstrabimus ergo quodcumque bonum temporale eo ipso quod non noceat saluti ad illam conducit et in nomine salvatoris petitur —

atque ex hac doctrina infertur 1o in quo sensu ingendum sit quod ar requiritur ad infallibilem impetrationem quod res postulata sit necessaria ad salutem accipitur non necessitatis sed utili ut liquet aliis promissionibus quod vero asserit petentem cum bono quae non est saluti necessarium neque manifeste contraria non mereri optinere quod petit loquitur de eo quod licet ex se non sit saluti contrarium tamen non expediret id potius noceret personae petenti quod perspicuum fit ex eo quod statim subiungit nec disperat petitionem a deo ut ab ipso auferretur non multum carnis quod tamen non meruit optinere quia illi non expediebat. —

infertur 2o ad infallibilem impetrationem exigi quod oratio sit honesta ex obiecto et aliis quae circumstantiis quae pertinent ad rectitudinem obiecti quae extrinsecus ab aliis circumstantiis quae ab extra illi conveniant —

Sectio 3a. An orans pro seipso infallibiliter impetret. Et an pro Aliis et quo pacto haec impetratio contingat —

dixi aliquas certas conditiones requiri ad infallibilem impetrationem vel quod orans pro seipso postulet quam doctrinam ab eo habuit modo id hoc licet verum habeat quaestionis cuius principales conclusiones et status conclusionis ut melius seipsum disponere quam alios in ordine ad recipiendum impetratum effectum inequalis est opinio quae asserit orationem habentem ceteras circumstancias sortiri pro infallibilem impetrationem effectum etiam quod pro aliis orationem fundit idem consent lectus S. Ioannem c. 16 arestatur 30 q[illegible]

[illegible]

item sur supe alegatis c 27 —

pt 1° q ꝑmissionis fere oq. e si in ist ꝑ impetrare orationis indefinite loquuntur decoratio e ꝑ eo esse fundat go cu aliunde nil urgeat limitationem aponere sed potius iubeamur ꝑ alij orare iacobi c 5 n e cur illa rystringant ad eam orationem quemquis ꝑ seipso fundit ans. pt n. ioanis 14 dt quodcumque petieritis in nne meo hoc faciam —

2° pt q oratio ꝑ alijs hit fu. satisfaciendi ꝑ illis supposito in eijsdem disposi. requisito go habit etiam fu impetrandi supposito in eijsdem debita dispositione ad suscipiendum impetrationis fum. patet cons q ꝑ stabiliendo impetrationis fu magis disertus et generalis reperiuntur ꝑmissionis in sacra scriptura quam ꝑ fu satisfactionis —

De mum. huius impetrationis dubitas 1° an suppositis ois requisitis ad impetrationem impetret oratio ex iustitia. l. ex liberalitate dei mod. unica ex iustitia. deberi piae orationi fum impetrationis verior tm e longe ꝑvalior sentia sicut q unice ex sola dei misericordia respondere orationi fum impetrationis id multis suadet 1° q oratio peccatoris ut dicebamus sup. e si fiat ex auxilio speciali e impetrationi occurrentibus alijs requisitis sed peccatori nil deus ex iustitia debet go ceter 2° q in orari n atendit meritum aiens orandi ad rem postulatam cu ꝑ proposito m l. n proportionalitatis q. oratio ipsa q n ex iustitia. rit impetratio orationi — 3° id suadet usus orandi piorum virorum q dum orant nituntur misericordiae et liberalitati dei n vo meritis ꝑpriae orationis —

dubitas 2° an oratio ꝑ multis conjuncta equalem vim impetrandi habeat ans si ꝑ singulis funderetur ex libera iam pridem hoc dubium sur to 4 in d pm de qo sur 2 n° 29 et ꝑ pe afrante retulerat adrianum paludanum et cordubam ꝑ pe vo renante. totum eos m. conciliare ostenderat hac disputationem nimirum oratio facta ꝑ pluribus tunc erit virtutis impetrationis equalis illi orationi q ꝑ singulis illorum funditur quo ita fit ꝑ multis ut disiuncte e in particulari fiat ꝑ singulis vero vo quo oratio

ex generatim fit per tota multitudine et per priorem modum vel in utroque per posteriorem vel etiam 2a opinio quam hic premiserat hoc eo loci longiculam rei istius disputationem in tractatu de orate cum de virtute religionis ageret ut staret promissis id prestitit to 2 in predicto tractatu c 27 ubi citatis pluribus aliis autoribus scoti sic absolute defendat eamdem aplectuntur nostri in enquiridio c 20 nº 97 azor to 2 lº 9 c 33 et 7 cobasrrubias et alma mater p 2 f 5 nº 9 ubi alegat plures alios dd. —

Et 1a hanc sententiam quam frequentiorem reputo dicit. non efficacitatis ad impetrandum cam orationem quae fit per singulis in particulari quam si per omnibus confuse fiat probatur 1o quia oratio quantum ad sui impetrationem in moralis finitae et limitatae virtutis ergo haec virtus minor erit in singulis quo se ad plures extenderit patet conclusio quia non aliunde atque quoad satisfactionis minuit virtus orationis in singulis quo in plures fit

2o probatur quia ideo communi ecclesiae consuetudine recepta est ut pro singularibus personis oratis ad deum effundantur alias non si equalis virtutis ad impetrandum pro singulis forent oratis confuse pro pluribus magna quae pro uberiori caritate orari pro singularibus personis et non pro omnibus nemine excluso.

sed obiicitur secundum quod respondebis satisfactio enim non satisfacio nititur et fundatur in valore et merito operis tendit quia ad iustitiam et equalitatem inter debitum et eius solutionem unde oratio finiti valoris oblata pro solvendis pluribus debitis eo minor est per singulis quo pla. sed dd. per quas ofert hoc autem non itur pendit de ratione impetrationis quae nititur in sola dei liberalitate et misericordia quae infinita et prona ad ... faciendum equaliter omnibus illis pro quibus fit oratio ergo etc. — —

confirmatur 1o quia oratio est maioris meriti et virtutis ad impetrandum quo ad plures extenditur ergo non minuitur vis impetrativa pro singulis ex eo quod pro pluribus fundatur oratio cum illa augeatur eo proportione qua augetur numerus illorum pro quibus oratur. antecedens patet quia oratio quae pro pluribus fit procedit ex maiori caritate saltim extensive. confirmatur 2o quia si oratio pro pluribus fieret pro pluribus aiunt quod tantumdem ad singulos scorsim eque impetraret pro unoquoque ac si pro illo tantum oraret eo idem erit etiam si ... pro illis omnibus unico actu peragerer. accedit autem D. Hieron. quod hic ...

190

liori. mulum crit ..... cadc ..... Diciron: refert hystoriam
... salomy ... missa ... diuiz ... minus ... mudi

Ad assignare dispositionis ... suadet ... qualitate id ... orare
quoad satisfactionem quam quoad impetrationem ... impetratio ... quippe
fundet in liberalitate ... orat ... virtute ... causam moralem ... requirit aliquam
proporcionem inter valorem moralem orationis magis ... nobilior oratio. —

Ad confirmationem ... oratio in rei ... posse ... coitate
...fundit quam si pro aliquo singulari fieret inde tamen non sequitur quod sit efficacior quoad impetrationem
hoc enim non solum dependet ex valore meritorio orationis
sed etiam ex singulari et determinata applicatione ... applicare ad personam pro qua fit oratio —

Ad 2 confirmationem ... negat ... quod plures orationes pro singulis
fiunt ... orationes virtus adequate ... efficacius applicat
singulis personis quod non ... unica oratione pro tota coitate orat —
ad auctoritatem Diciron ... reprehendi ... plures ... ficiant
... multiplicant salmos et orationes nulla habita cura et rei puritatis
... efficaci ... unicum salmum aut missam
pro ... oblatam ex magna cordis puritate singe ... efficacitate ... expire
operantis ... plures missas aut salmos ... singulis ... ab ...
... cordis ... puritate inde autem non infertur quod ... singularis
... orantis non sit efficacior ad impetrandum
oratio pro singularibus personis ... generatim ... —

Quaestio 20. Quis non obtineat orare —

Egimus ... in orare ... reliquimus
... examinemus ... oratio ... posse ... ad ... dicat hic autem dubiis ... satis in ... sequentibus ... priori in lis ... —

~~... dicitur ... decernit propria ... realis ... orare~~

Sectio 1 An et quae pars Angelus et Christus dominus obtineat orare —

... dicitur ... decernit propria ... realis ... orare ... sumit ... realem ... et inferiori ... ab ... rei ... quod non proprie ... obtinet

orare

nempe q. pro me dr oracio instinctu nali. quo aialia bona sibi comoda appetunt atq. ad autore nre sibi tribuenda spectant et de hac me Loqui exponi st in soluri ad 3 pla. 1. tytat. inqt vr. attribui oracio vrutij dicentis in salmo 146 et pulis corvor. imbocantis eum et scimo 103 catuli Leonu ut rapiant et querant a deo escam sibi —

3o tribuunt vo nre. crez roalj. sibi intuali angeli q. p hoib. ipi deu orare ut tytat et qdi qd nras. illi oraciones deo presentent ustat. ex tobie 12 et ex multis locis Apocalipsis sd quo pacto hi nras oracionu ad deu presentant a in angelis et ad alij vcalj expectat sic nimiru quj illas expromunt p oo suas oratu quj ipsi deo oferrent ut pro nobis hipsilis suas oblectacionu hoib postulant sudat hoc autem ita stingit qd nos ni dirigimus oratj nras. imte ad deu sd ad ipsos ut cox accedent intercessione gratiores apd deu — sm posit dubitari quo pacto nras illi orat audiant qd difas prudit cm de illis in illo consistentis et pe sequenti sunt redim

Advertendu qnt nri. illud spez. qd usurpat st ni strictius accipiendu u p pura crea sd Laius prut extendit ad ipm exnra crea. qd supu sit increatu ut. bl. sic ni excludat a deaius orat dubitatis qdn spiu illumde impediende —

dubitas 2o an oracio sbeniat a quj. duj c. ist quj. homo et hoc coiti recipit a Tis ut. dr 3 pe q 2 art. aimis a dno. niebiniu oracionu quj day c sd quj. homo. prior aj pz ex defoe oratij et uis explicat qm in qe a subscripsimus colligit ni oracio i aius Sabiecciones pone orantis ad ali ad quem oracio spundit magis ad superiori sd v.d. nulla alia dia. psona sibi superiori recognoscit —

Atq. hinc infert spum. s. nullam pposiam et vam oracioni pro nos emittere. qd si oponas illud ad rom. 8 ubi dr sd ipse spus. postulat p nos gemitibus innarrabilis ex quo Loco macedoniani illicite tendebant spum s. creatum u u ni psonam deo equalem — Rn dr. d. aug. qa dr spum s. dici p nos postulare quj. nos ad postulandu excitat ut instruat. aliatr. cm explicacione spiri geminacii confirmat tyhi grico: asignat var in cmentarij ad p dicta epam a ayerit inhis

verbis non ex sermone de gloria ipsius sed de ipsa gratia qua instruimur et apti reddimur ad petendum prout oportet —

Posterior pars eius constat ex pluribus evangelii locis ubi pagina refert Christum dominum orasse Marci 14 et 26 et Lucae 6 et Ioannis 12 et 17 item cum ad heb. 5 v. autem ob quam expediens fuerit Christum dominum orare dignum patris et ex honestate ipsius orationis et ex eo quod ob ... fuerit ut omnis ... nostram salutem Christus operaret: nimirum merendo, satisfaciendo atque cum orare impetrando audit quod cum Christus dominus auspiciis et muneris advocati debuit orationes ad deum pro hominibus fundere ut suo muneri satisfaceret —

Sed adversus priorem partem eius profert et explicat varia capita de 21 et 2 textum illud Ioannis 11 pater gratias ago tibi quoniam audisti me et ... quod Christus mentem ... et Ambrosius ingerit de Christo 2m dicam nam sed si in praedictis verbis oratio continetur nec si in illis fiat allusio ad aliquam orationem quam Christus tunc praemiserit dum ... et aliis rationibus quod tacite alligat var cum gratias autem et orationem cum ... ad ... agentes gratias pro exauditione hoc est impletione voluntatis. Verum quae vera ... cadit in eam voluntatem patris et quod eo adimpletio non fuerit quod ... Christus fuit ... nec ... non minus quam ... ad ... et proinde ... pro quo gratias deo referat Christus dominus quoniam homo ...

Addo tamen id quod advertit supra dictum quaestione 2 de ... libera in verbis quoniam audisti me et si ... statim Christus dominus subiungit ego autem sciebam quoniam semper me audis ... ad ... voluntas ut potest cadit in eam voluntatem patris semper dicatur ... audita quae semper impleta sed tamen et forte magis ad literam ... de ... Christi ... orationem ... et ... semper exaudita ... dicimus ... in ... dubi ... — ... aliquam ... sed propter populum qui circumstat dixi unde colligunt aliqui ... Damascenus Theophilactus Ambrosius ... dominum tunc ... non ... ad ... similitudinis modum ut ... Damascenus ... minime ... et exponit varia nimirum ... simulationis modum ... divinitati Christi pro ... orationem.

ab humitate facta indicare videbar impotentiam et imbecillitatem ad id
quod postulabat et per eos gratias agebat sensum quo totius prodicti ul. bene
docet var. infirmo et sequitis prodictis. dispensaverat non per dominus gratias
per miraculis asi illum ipse patratis ad quod patrandum diuum se orare
non eguisse cum sufficerit internum diu desiderium hoc intendit his verbis
ego autem sciebam quia semper me audis sed dixi hoc propter populum
qui circumstat dixi nempe ut audias me. id est precor ut cognoscant quod huiusmodi
miraculis nempe si si videant meas ati preces exaudiri —
dubitas 2. An Christi domini oratio semper fuerit exaudita var.
aligans de 22 ces refert pluries tomis ... disquenimum 2ae
orationis alteram quae procedit ex affectu inefficaci et conditionato qualis fuit
illa transeat a me calix iste marci 26 et altera pater dimitte
illis non enim sciunt quid faciunt luc. 23 et hanc asserunt non fuisse
a deo exauditam. alteram vero quae procedit ex affectu absoluto et efficaci
hanc semper auditam fuisse atque eximie. virtute illam vim non
est ego volo id est hanc illi disponi si colligere creduntur ex dictis
in art. 4 illius eius 21 3 pars id vero tam oratis dispensi et sic non fuisse
traditam scite observavit var. non cum distinxisset ille in Christo domino duas
illas voluntates alteram inefficacem quae non fuit impleta alteram absolutam et efficacem
quae impleta fuit eo quod conformis fuerit divinae voluntati statim subiicit: ergo
etiam eius oratio fuit exaudita nempe ingens omni orationi quae procedit
ex hac absoluta et efficaci voluntate. ita intelligit et amplectatur doctrinam
st. Alexander 3 p. q. 16 memb. 2 art. 2 —
quare dum iudico omnem Christi orationem adimpletam et auditam fuisse praeter
quod omnis Christi oratio procedebat ex voluntate absoluta et efficaci sed omnis efficax Christi
voluntas ut pote divinae conformis impleta fuit ergo omnis Christi oratio fuit exaudita
minor in qua est ingens difficultas probatur quia oratio quae veraciter et exanime fit
eligitur ut medium valde proportionatum ad rem desideratam obtinendam ergo
procedit ex desiderio et intentione efficaci rem consequendi — confirmatur quia oratio
fundatur in spe rei postulatae: adiunge unde sed Christus dominus sperare non poterat
ut calix suae passionis et mortis ab ipso transiret cum sciret id esse impossibile
supposito divino decreto ergo id non potuit vere et absolute orare petere —
sed quod dum ad illa responsa sunt relata ubi oratio continetur quae est hoc

exaudita n. fuerit ad pm. alludit eo versu salmi 21 deus meus clamabo

p diem et n. exaudies. Xr. hec bene var. imo tyto marci n. stineri oracioni

ro simplicem quidam expressio qua X. voluit enarrando mo propria patri desiderium

sue humanitatis mortem effugiendi in alio tyto luce asserit oracionem pim

stineri et exaudita fuit quoad auxilium sufficiens. oiss se crucifigentibus impertitum

et quoad auxilium efficacem p aliquos tantum postulatum pim vo stineri simplicem

expocem desiderii quoad efficaciora auxilio rii. oium cui desiderio simplici

et alteri de morte declinanda quo deus n. acquiescit dro quoad mo. X n.

exaudit eum 2m ea desideria atq hoc exprimitur iis verbis salmi si de X dno.

X p valiorem expocem indant —

dubitur 3o An X dnus post suam resurectionem p nobis orie in celo negat

var. alleganus ea di 22 ic 2 aduer p se ruperturm, spinellum, Adamum.

medi, et quosdam tomistas p ad marginem subscribunt dicunt ille pluribus pp.

tyttis. et sicue p sequitur nec ri 4 rois. aute iis pp. ad duo capita reuocari possunt

2m i illorum pp. p explicantes quo mo X dnus. advocati munus mo prestet

in celis afirmant n. alr. ab illo id muneris prestari pm presentando

patri suo meritum humanitatem assumptam vulnera cicatrices etc. ita

videntur asseruisse paulinus aquilinensis oteres greg. veda anselmus teodoricus

nicolaus capapilus anselmus simeon tesaloricensis epius. — 2m capd.

aliorum qui denegant X dno. mum interpelandi patrem in celo vocis

aut pluris oracionis medicans aut ad instar legati a rege missi etc

ita loqui videntur chrisost. ecumenius et alii —

2i roc. 3a suam suadere conatur var. et n. in hac vita X dnus. ita

cumulasse p suo opus nre. salutis medius suis operis et oracionis ut singulis

hois tunc existentibus et exhibitis optinuerit quod quod deus illis sequitur fore

acciperit et aparte de hac re certissimam promissionem quam illi cognovit et declaravit

iis verbis data est mihi ois potestas in celo et in terra marci 28 qo immanitur

X mo in celis oracione cum scilicet stante certissima dei promissione n. p quam n. sed

hois rem. pm mo postularet — confrari est ex illis verbis ad heb. 10 una n. oblate

consumavit in aeternum sanctificatos et si enim promissum fuerat sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta aeterna redemptione inventa. hic autem inventa frustra per illam fit oratio ergo frustra Christus dominus modo orabit pro nostra salute aut aliquo ad illam pertinente.

2a vero sit quod si Christus dominus aliquid nunc hominibus impetraret in caelo denuo mereretur pro illis at non licet sedere Christum aliquid pro nobis modo mereri ergo neque dici debet illud orare impetrare.

ceterum magis pia est mihi sententia quam iam pridem defenderat supra dicto quaestione de qua ubi inter alios retulerat pro eadem sententia toletum super caput 16 ioannis annotatione 35 ubi contrariam dicit esse improbabilem ut neque in 2 to de religione libro 1 c 10 refert maldonatum super eundem locum ioannis et apud illum augustinum teodoretum et plures alios patres eiusdem sententiae vide valentiam 22 de 6 quaestione 2 puncto 4 litera C.

probatur 1o haec opinio auctoritate multorum patrum quorum videris apud supra citatos ego tamen auctoritati subscribam etc. 1o illa ad rom. 8 Christus iesus qui mortuus est immo qui et resurrexit qui est ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis. dicimus 2m Christi interpellationem. alteram esse fieri per orationem. alteram est fieri per modum obiectivae repraesentationem. sed humanitatis clarius et cum doctrinam. exprimit lucianus 4 secundum cap. quod habet interpellat inquit pro nobis 1o humanitatem suam. quam pro nobis assumpsit repraesentando iterum sanctissimus ais suum. desiderium quod de salute nostra. habuit exprimendo eademque repetit 1o ioannis 2 et aliis in locis fulciri per eadem sententia ut testimonia quae brevitatis gratia apud supra videnda remitto illud unicum proferam ubi magis perspicue haec veritas continetur ioannis 14 sic christus affatur alloquens suos discipulos. discipulos ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis in quibus verbis duo praesertim ad rem praesentem expendere. licet enim ea in quibus minime de statu vitae. sed de statu post Christi ad caelos ascensionem solari enim discipulos ut quo eo absente ab illis discessuro ferrent enim apud patrem ipse in caelis existens rogabit ut consolatorem spiritum s. ad ipsos demittat. secundo verbum illud rogabo non admittere per se sensum improprium de inani coram patre humanitatis praesentatione.

hoc etiam suaderi potest. non 1o Christus dominus adhuc in caelo exercet officium mediatoris et advocati pro hominibus ut aperte habetur 1a ioannis 2o ubi dicitur advocatum habemus apud patrem iesum christum iustum atqui proprium advocati munus est pro clientibus orare et deprecari ergo etiam integram vero hanc deprecationem explicat valentia eadem oratio. quam Christus in statu vitae ad deum emisit qualis coram deo praesentatus est non 1. haec praesentatio fit pro novum actum et hic erit nova oratio

deprecatoria est, quia obiiciebant ipsam orationem convenientiam. ut hic non magis congruit orationis quam cum alius eius operibus non in propria sed mere deprecatione rationibus non pt quia non proprie sed per modum advocatus. —

2° pt. quia oratio non minus congruit quam in coelis existenti cum gratiarum actio, laudatio, et adoratio, sed hi actus spectant quam in coelis existenti ergo etiam oratio —

Iam ergo oppositum non erit fundamentum adversus opposi[tum] obscillare non est quod attinet ad pp. auctoritates. Fateor quidem aliquem ex illis in ea fuisse sententia praesertim ruperthum, theophilactum et simeonem quem ergo ruperthus per nostram etiam sententiam refirat et maldonatum, hi autem opposito plurimorum pp. clarorum per nostram sententiam ... quod apud eum colunt et maldonatum alligatus videri potuerunt reliquorum pp. facilem explicationem ... illi quia quod apud patrem interpellationem ... explicant per praesentationem humanitatis meritorum ipsius coram deo iam consummationem non malitiam ... ingerunt sed ... qua ... suae humanitatis meritum alligat ut titulum ad impetrationem alii vero quia denegant quod orationem ad instar legati sive intendunt non obcenire quod nunc in coelis residenti cum ... et supplicem orandi modum per externa signa genuflexionis et alia huiuscemodi ergo uti solebat in statu viae. —

Ad 1m rationem dixit est quod cumulatissime perfecerit nostrae redemptionis negotium certissimum ... per missionem ... reuperit de salute aeterna praedestinatorum et mediis ad illam ... per ... passionis meritum tantum horum meritorum ... applicandum relinquit non sine ... sacramentorum et ... intercessionem ... ipsius quod orationis per quas ut advocatus per hoc ad deum effunderet et non est id ipsum quod impetraverit orationibus huius vitae inde non recognendi ... quod nunc in coelo non possit per eadem re impetrandam orationem porrigere quemadmodum in hac vita per eadem re ... orat ... unica ad eam impetrandam sufficerit —

Unde constat ... solutio non illis testimoniis ... d. paulus ... unum sumi ipsius in cruce oblatum et sanguinis ... perfecisse totum redemptionis negotium ... per hoc opere redemptionis non fit oratio ... dno.

fit. mi. ut et ostendit per aplicandum redemptionis fructum ad hunc vel illum per diffinitam
ejus aplicationem et promissio deus dedicavit ab orationibus aliorum justorum independenter
ab orare christi domini. officium advocati apud patrem agentis —
Ad 2m resp. Dicitur orationes christi domini in celo residentis non prodesse hominibus propter
nobis meriti sed per modum impetrationis et aligationis suorum meritorum ut eorum
fructus aplicetur huic aut illi homini. sic enim beati in patria plura beneficia
hominibus impetrant suis orationibus pro quibus tamen nil merent —
Ad 3m ob: valet 3o ultimi ecclesie consuetudinem fieri si a christo domino postulemus
ut pro nobis orret nam in Litaniis et aliis orationibus nunquam dicitur christe ora pro nobis
sed miserere nobis vel audi nos. hec autem consuetudo non alio fundamento subsistit nisi
quod ecclesie primarii sibi persuaserint christum in celo non orare pro nobis proprie —
Dicitur ita communi usu introductum fuisse nempe orationem precipue dirigitur ad personam
et tempore quo aliquem deprecamur solemus illum alloqui sub titulo magis
honorifico atque ideo christum dominum non consuevimus adorare adoratione hiperdulie
sed latrie si quis autem recte sciret titulos distinguere posset quidem saltem privatim
orare christum dominum ejusque hominem postulando ut pro ipso ad deum orationem funderet
ut docuerunt cum dicitur ... ar. 2 corduba l. 2 q. 5 dubitatione 3 pro ... canisius
l. 5 de virgine c. 11 —
Sectio 2a An homines sub omni statu constituti orare —
relinquimus in indignissimus an ... homines ... intuatus capaces sunt
fundendi ad deum orationes tamen ... peculiaris alicuius status orare nequeunt
ut ... damnati ... cum sine obstinati
in peccato et incapaces sumittendi. ... quod si aliquando ... Evangelio legitur damnatos
deum orare ut marcus 5 refert de demoniis que ... rogabant ut mitteret
eos in porcos ... de divite epulone dicitur eum ab inferis clamare et patrem
abraham exorare pro suis fratribus recte observavit ... hoc postulationem
ut peticionem quandam non propriam orationem quod conforme est doctrine quam ...
tradidimus nullam ut orationem malam si ... propria oratio —
2o beati in celo commorantes tametsi post diem iudicii non sint propiciatores
... aliquid a deo petendo ut arbitrare sui modo tamen frequentius ad deum
... fundunt postulantes et implorantes nobis divina auxilia et beneficia ...
atque hoc planius constabit ex sequenti ubi docebimus ... nos orare ...
Sed rogas An beati orent non solum pro aliis sed etiam pro seipsis ut videtur dubitandi
est oratio orit ex desiderii explendi argumentatio hec autem ... solicitudo

impugnat [illegible] [illegible] [illegible] v° [illegible] [illegible] ad ar. 4 ad [illegible]

dicentes oportere animas orare pro gloria corporis et animalis [illegible] ex quo doctrina lt colligere

2° illas non orare pro gloria spirituali nec pro illius perpetuitate [illegible] augmento quia illam iam

possident [illegible] [illegible] [illegible] et illius perpetuitatem [illegible] [illegible] immutabiliter [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] statu merendi et augendi gloriam spiritualem [illegible]

[illegible] [illegible] quae [illegible] perpetuatam gloriam corporis [illegible] orare petere [illegible] aliud

augmentum [illegible] animalis [illegible] numeri [illegible] unde illis animalis

gaudium [illegible] [illegible] [illegible] aliquarum [illegible] quas [illegible] [illegible] aliquae

ex his bonis pertinentia ad gloriam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] hoc provenit ex divina ordinatione et voluntate illa bona [illegible] [illegible] obtinenti

media ipsorum oratione cui voluntati se conformantes [illegible] [illegible] de bonis postulati

impetratione nulla solicitudinis anxietate premuntur.

Quod si opponas beati non sunt in statu merendi nec satisfaciendi ergo nec impetrandi

[illegible] orationis aliquid a deo [illegible] quod attinet ad meritum [illegible] illos non [illegible]

mereri quod attinet vero ad satisfactionem libet in medium proferre [illegible] [illegible]

[illegible] singularem doctrinam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

fol. 336 litera d. [illegible] [illegible] in caelo [illegible] [illegible] orationis [illegible]

et [illegible] in purgatorio satisfaciendo pro illis non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] impetrando

[illegible] orationis [illegible] [illegible] illis applicat [illegible] satisfactiones quas ipsi in hac vitam

indiguerunt [illegible] [illegible] plurimum [illegible] in [illegible] [illegible] in [illegible]

[illegible] hic [illegible] verbo ad 4m [illegible] quod lt [illegible] non sint in statu merendi sibi [illegible]

[illegible] in patria [illegible] [illegible] in statu merendi aliis [illegible] [illegible] ex merito [illegible] aliorum

[illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] meruerunt ut orationes eorum exaudirentur

post mortem [illegible] [illegible] illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sequitur [illegible]

[illegible] post [illegible] verba quas [illegible] in patria non sint in statu merendi aut

satisfaciendi non sequitur quod non sint in statu impetrandi.

3° de animabus purgatorii [illegible] dubitari an [illegible] [illegible] orare non [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] in statu orandi [illegible] magis [illegible] orent pro ipsis [illegible]

[illegible] [illegible] in compendio de orare [illegible] n° 26 ubi [illegible] refert [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] longe probabilior [illegible] [illegible] in eo codice de oratione fol. 269

litera f [illegible] probabilius [illegible] [illegible] existentes in purgatorio pro nobis orare

benivolae pro vis viatoris et pro suis cognatis aut amicis aut benefactoribus in particulari sed ut recte sumus pro eamdem sequitur ratio in esse predicti Atque sic libi hec oratio et pro suis particularis debet esse sub ea conditione si existant in statu in quo indigeant suis orationibus aut autem omnes et singularis necessitatis et ergo non causa intercessionis apud Deum imploramus aliquo in de quo infra dicimus —

Et 1° quod predictum est sit magis pium et satis probabilis ratio tum ex auctoritate predictorum auctorum nec non et aliorum quod apud illos videri potest tum ex ratione quoniam animae in purgatorio existentes sunt in Dei amicitia atque in adoptione spirituali filiationis ergo non est causa impossibilis cur talis oratio cum tali statu etenim si peccator qui est sub reatu culpae Deum orare valet pociori iure valebunt iustorum animae licet existant in reatu poenae. accedit quod animae patriarcharum in limbo residentes orabant ad Deum pro viventibus ut colligi potest ex l° 2° Machabaeorum et ultimo et Ieremiae 15 et cupientibus 20 go cetera —

Hinc infertur animas purgatorii posse etiam pro seipsis orare nempe postulando ut Deus sua providentia res ita disponat quod suis liberentur a poenis aut quod Deus immittat aliquem illarum proximum idoneum pro se aut quod fideles in vitam permaneant ad satisfaciendum pro illis et indulgentias applicandas aut quovis alio modo qui sit conformis divinae gratiae ipsius providentiae —

Secundo relinquitur dicendum: peccatores dum existunt in vita loquimur autem de hominibus fidelibus non de gentilibus et paganis in quibus licet dari valeat aliqua oratio ex viribus naturae in qua nullus sit defectus honestatis moralis non tamen de qua loquimur firmiter fundata in divina promissione et quae possit conferat ad vitam eternam de hac non loquitur Paulus ad Romanos 10 cum dixit quomodo invocabunt in quem non crediderunt —

Modo aliquantulum quae premisa dicendum peccatoris obstinati in suis peccatis et illius qui suorum peccatorum penitet desunt illius orationem in illis non exaudiri in ordine ad effectum impetrationis sed Deum ostendere dicitur ille proverbiorum capitulo 28 et 15 pro testibus salomonis 49 ita Deus peccatori autem dixit quare tu enarras iustitias meas etc et ecclesiastici 15 non est speciosa laus in ore peccatoris refert ad illo Chrysostomus et Marium (quem locum non designat) asserens quod orans peccator non orat sed Deum deludit sibi hinc est altera aliquando ratio sed debemus advertere modo in his textibus ullum esse sermonem de vis peccatoribus non de solis obstinatis in peccato —

pr. a pietate et voi conformior est vere sunt. scilicet fideles peccatores q. cump.
illi sint n. peccare orando sub circumst. debitis sed potius laudabiliter et
honeste orare quia et sic etiam fructuosi quoad quum impetrationis hoc
ultimum probabimus inferius c. 3. sect. 2. Est vero ita vrb. suadet. Quia ex eo
aliquis existat in peccato quantumvis obstinatus, illi adhuc reliquus adm. relinquitur
fidei sensatum. hic quoque paratum dei auxilium generali ad actus q. ut inspiratus.
initium qualis est pia oratio ergo eliceri pt. orationem fundatam in firmo
promissionis dei. fide et q. sit generalis actus religionis. — Confirm. quia quoque
peccator etiam diu in tali statu adstringitur precepto orationis nisi
unde opponendum illum teneri ad sperandum prius etiam per orationem... elicit
ergo etiam diu existit in miserrimo statu peccati pt. honeste deum orare —
v. Autem peccatoris oratio satisfactoria sit et fructuosa s. licet l. proprie ... fidei
ficcione et adhuc peccator satisfaciat obligationi penitentiae sibi impositae in
sacro confessionis per orationem quam fundit existens in peccato mortali
non est huius loci examinare sed ad materiam de penitentia spectat. vrbiter modo
suppono peccatoris orationem satisfactoriam non esse tunc quando in peccato mortali
effunditur cum non satisfactionem profuturam hoc quando fictio recedit ablato
peccato mortali per eam etiam orationem satisfieri penitentiae impositae in sacramento
confessionis —
Ad illud q. 1. et 2. per dicta respondeo illius s. enim assignari discrimen
inter orationem hominis iusti et peccatoris praesertim quoad rationem meriti s. sermonem
in eis n. de orare peccatoris fratri ut talis est nimirum inquantum sit aliquis
defectus moralis quoniam solutionem ex dict. resolvimus inferius c. 3. sect. 2 — —
Cap. 11 q. n. sint a nobis orandi. —
Sectio 1a. quo pacto deus sit a nobis orandus —
ab his q. huius cap. de orare disputavimus planum fit deum precipue esse a nobis orandum.
vt autem ad eum deum oratio fundi possit s. etiam ad alios sanctos eos
presertim quae ibi sunt in patria. n. vacat grali dif. quoniam vr. prorsus
expedire ex cap. 23 art. 4 hac distinc. oratio porrigitur alicui 2r uno modo
quasi per ipsum implendum alio modo quasi per ipsum impetrandum priori modo soli deo

orationem porrigimus quia omnes orationes nostrae ordinari debent ad gratiam et gloriam consequendam quae solus deus dat iuxta illud psalmi gratiam et gloriam dabit dominus. sed contra hoc modo orationem porrigimus etiam angelis et hominibus, non ut eos deus noster petitiones audiat, sed ut cor eius et meritis orationes nostrae sortiantur effectum. haec in his verbis. doctor S.

Quam doctrinam licet catholici omnes recipiant, ingerunt tamen difficultatem non nullam quae adversus eam et praesertim secundam rationem prioris partis resolutionis occurrunt. nam 1° honeste orare possumus a deo petere bona creata quae hominibus conveniunt naturali, tametsi non ordinentur ad gratiam et gloriam, ergo non congrue assignatur ea ratio quod omnes nostrae orationes ordinari debeant ad gratiam et gloriam. 2° deus non tantum est autor gratiae et gloriae, sed etiam cuiusque boni inferioris, non ergo ideo deus solus orandus quia ipse solus sit autor gratiae et gloriae. 3° nam si solus deus orandus sit quia peculiari quadam ratione est autor gratiae et gloriae, alia bona temporalia eodem modo possent postulari a creaturis potentibus illa tribuere atque a deo ipso; hoc tamen absurdum est.

Caietanus cuius doctrinam locutum fuisse de oratione quae procedit ex habitu religionis et proinde a sancto doctore non orationem simpliciter virtualiter refert ad gratiam et gloriam; propter hanc orationem hominis peccatoris de malo non est simpliciter orationem quia non est actus religionis; sed haec quam sit falsum constat ex iis quae diximus quaestione 3 supra, ubi docuimus orationem edi a peccatore ex naturali dei auxilio, et veram orationem et religionis actum.

Alii quoque aliter explicare conantur dicentes ut nomine gratiae intelligat quodcumque singulare dei beneficium etiam in ordine naturali, quam gratiam aliqui recentiores providentiam appellant sibi specialem, quia videlicet saepe quaeque sive angelis diuturnam in homine eorum peculiari modo ad deum oratio porrigitur, eo loquitur quia ipse propria virtute et pro libito suae voluntatis potest praestare nobis quodcumque singulare beneficium etiam invertendo naturae et rerum causarum ordinem.

Sed quoniam ex verbis doctoris et contextu psalmi, quod allegat, apparet constat illum loqui de gratia iustificante, ideo simplicior erit explicatio si dicatur doctorem non loqui de qualibet ad deum oratione, neque proinde assignare specialem modum quo omnis oratio ad deum peculiariter porrigi debet, sed illum duntaxat quem servare tenemur omnes, qui nostra fide ac religione orantes innitendo dei promissis et de bonis inferioribus quae conducunt ad gratiam et gloriam.

qui cum ipse modo fateatur dari sermonem cum deo illum tamen orare quo fratribus virtualiter petit a deo gratiam et gloriam. —

nihilominus ex discursu dicto colligi potest ratio suspensionis generalis. quia enim peculiari modo ad deum fundatur quaestio oratio quo parte ei fundit ad creaturas. nimirum quia cum solus deus sit autor naturae et gratiae et illi subsint causae omnium dispositionum ipse solus orari debet ut primus autor et principalis causa cuiusque boni postulati. item ordinis naturalis nostri, acquiescat postulationibus atque in huiusmodi fratrum favere quia rationis. secundo propositus adversus doctrinam dicti 3° quia enim rerum intellectum ni producunt ut liquidum fit ab explicatione praecedenti —

Sed hinc insurgit difficultas. nam haec uti dictum Deus est a nobis singulari modo orandus cum est unus, omnibus personis et ad totam trinitatem dirigenda debeat tota oratio, et non ad singulas personas quod tamen adversari videtur consuetudini ecclesiae quae in fine collectarum subdit per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum unde constat preces ad patrem eiusdem dirigi et in litaniis implorat auxilium a singulis personis cum dicit pater de caelis deus, fili redemptor mundi deus etc. —

Respondendum recte colligi totam divinam trinitatem a nobis orandam esse, et hoc non repugnare receptae in ecclesia consuetudini nam facta illius personae expressa mentione haec nihilominus tota qui quando ad unam personam oratio dirigitur neque aliarum personarum ... solius deitatis fit mentio negat trinitas personarum ... confiteatur implicite professor trinitatem et unitatem ... tum recognoscat in singulis aperit quandam peculiarem aliquam virtutem ad elargiendam bonorum postulatorum ... in patre dispensationem et in filio merita ex opere incarnationis ... intendit iis verbis quibus collectas solet in quibus ... deneganti ... et concursus aliarum personarum ... qui tecum vivit et regnat in unitate spiritus sancti deus. —

Sectio 2a

an et quomodo Christus dominus et creaturae rationales dicantur a nobis orandae

Christum dominum quatenus deus est a nobis esse orandum ... ea quae ... cultu latriae nemo ambigit deinde ... a nobis orari ... Christus est ... orari ... an aliquid postulans ... ad patrem oret ... solutionem dedimus a praecedenti ... dubitari potest an oratio quae dirigitur ad Christum dominum ... virtute ... [illegible]

d. huius duo: solutem (?) t. scientia subsequentibus ponemus

Solum q. in presenti sect. examinandum restat an et quali ore aliud liceat orare liceat et quoniam variis homines status decipiunt, most. ad distas nempe status vie in gra. l. in pecato mortali et status beatitudinis t. condemnationis ita pro varia de singularibus nobis dicendum e. et sub(?) iciendis

Sit p. 1 licitum e. ore implorare aux. et ora. homini alios homin quamdiu illi s. in statu vie sive in gra. dei sive in pecato mortali et hec q. atinet ad hos sunt de fide l. nec eam heretici negare videntur quoniam per vicaris, Actionem e. Scilicet nam dibris gratiis sepe postulat a fidelibus ut pro ipso orent ad coloss. 4. ad thesalon. 3. ad heb. 13. et expresse a Iacobo in epistola canonica dicit hoc e. 3. orate pro invicem ut salvemini

Accedit ro. nam oro unius iusti pro alio plurimum valet quod dicimus q. e medium habens ad rem impetrandam q. si licite possumus rem a deo impetrare licite etiam possumus aliorum iustorum orationes ad eum finem postulare

Posterior pars [...] assertionis de ore sua ad alium in pecato mortali existentem satisfacit ut filis etenim cum probatum a nobis sit q. 9. s. 1. orem pecatoris si ex fide et supernali dei aux. procedat ea infallibiliter impetrativam dummodo adsint alia requisita, non apparet cur possint patiat medium utile et proportionatum ad impetrandum aliquid a deo

Illud autem d. posset licitum non l. orem porrigere ad homin vita functum quoniam ipse decessit beatitudine l. ecclesie definitione vel neq. ad hanc in statu vie Ex huius rei longe dispararem rationem etenim quamdiu homo existit in via etiam si sit in pecato mortali eius oratio utilis e. ad impetrandum neque prohibemur quod sit cum pecato mortali secernitur a corpore ecclesie ceterum vita functus si in pecato mortali decessit iam neque e. in statu orandi quum neque enim iam possumus cum illo habere communicationem orare ad evitandum periculum communicandi cum illo non etiam cum orare nisi l. [...] ab ecclesia definiatur eius status beatificus l. saltem habeat satis probabilis opinio illius

2a p.

2° si ipsa valida dicit purgatorii licite a nobis orari posse vix inclinari in opp[ositu]m graves sunt quas aliquas rationes [illegible] quidem

2° vero pendimus an a nobis purgatorii [illegible] orari illi autem AA quo sibi allegassimus [illegible] asserentes animas purgatorii orare [illegible] quam pro aliis [illegible] dicere tenebuntur, [illegible] illas a nobis licite orari [illegible] quamvis animas [illegible] sit in purgatorio utcumque orantibus [illegible] [illegible] illius status [illegible] animas purgatorii [illegible] illas pro nobis [illegible] orare [illegible] sans [illegible]

Si autem possit [illegible] aliquam [illegible] quo [illegible] appareat quod pacto animas purgatorii nostras orationes in speciali audiant [illegible] ut nostris [illegible] orare possint [illegible] [illegible] angelos [illegible] valensis Suarez allegans [illegible] cap. 10 [illegible]

3° [illegible] fide [illegible] sanctos [illegible] [illegible] veritatem [illegible] a nobis orari [illegible] veritas [illegible] res [illegible] impugnatores [illegible] definitum [illegible] invocari [illegible] stabilitum in conciliis [illegible] tridentini [illegible] sess. 25 [illegible] apostolicam [illegible] religionis [illegible] [illegible] sanctorum [illegible] de [illegible] de sanctorum [illegible] et invocatione [illegible] [illegible] et multa scripturarum testimonia huius veritatis [illegible] bernardinus lib. 1° [illegible] cap. 15 et sequentibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] beati in patria [illegible] orant [illegible] ad illos

oris et utiles et honesti 1.a ad partem loq. et 1° quod attinet ad utilitatem
dubitari nequit quin nostrae orationes efficaciores reddantur erga deo ad impetrandum
si sanctorum accedat intercessio quod attinet vero ad honestatem in oratione
ad sanctos venerationem et honorem ejusmodi quae virtute aliqua praestantes
superalia signa videri venerati.
— Ad obiectum dicimus quod l. cum nos... [illegible] ad sanctos postulando ut ipsi
faciant quod petimus, et ita ideo dici honorem accipere ... quod pro ... [illegible]
debemus vero postulare ... postulamus ut ipsi pro nobis intercedant [illegible] tali ... [illegible] per excellentiam
est ... mediatorem dei et hominum ut dicitur 1a ad timotheum [illegible] loco 2°.
Ad 2m: ... posterius in hoc sanctos ... [illegible]
... quod ipsi ... habuit et praestat ... mediationis ... [illegible]
... mediator dei et hominum ... [illegible]
... nostrae orationes ad sanctos diriguntur ... [illegible]
... allegandi ... merita quibus ... [illegible]
voluit deus ut aliis mererent ... [illegible]
erat ante adventum christi ... [illegible]
... praestat ... mediatoris ... [illegible]
satisfaciendo pro ... [illegible]
... sanctorum merita fundantur in meritis christi ... [illegible]
... merita illorum nobis suppleant.
2° modo praestat christus ... [illegible]
... [illegible] B. Joa. ... [illegible]
... [illegible]
virtute et meritis ... [illegible]
christi ... [illegible]
... [illegible]
Obiici potest ... [illegible]
nostras orationes ... [illegible]
... [illegible] orationem ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
tabile ... sanctorum intercessionem imploramus. —

Pronegando ans neq. deum in Verbo frequentius aut taliter salteque praevidentem sui ipsum omnes nostras quorum aut ex his omnes videant discurrens colligit f[ecit?] ut p[...] ex sententia huic opinio D. T. nunc e mesalligan[...] art. 4 ad 3 ubi docet beatos in Verbo videri omnes hominum ad ipsos spectantes et alia obiecta creata quae ad eius magnitudinem et gloriam spectant. —

— ad hoc quaestionem Resideqque abeatis perfundamus p[...] primus in se mentitum ab ipso deo media Sanctos inter se sine quas dei transitiones comprehendunt eiusque beatorum omnes quasi nobis expendunt. Namque et 3 docuimus a divino ordinis inspectura virgo ut ii sint a alio absque respectum effigit ad 3 spirationes Respondet Sanctus Thomas plane in adeo peroratum ut futura et non futura dependent ab inter se sine sanctorum quod illi nostris in cibos exorari nec curant ie adeo inspirare conantur suis orationibus

Quaero dicimus utrum id actus Religionis studiorum viris latriae adhuc dulia et ee. sanctis exhiberi sed dubius sit ut nulli obtinendi fatearis oportere nominari utrum cultus Virtutis sit et non genere inter se sine postulandis a sanctis idemque expedimus dicimus

Sicut Ea
Cuius Nam Virtutis actus sit
ob quos ad
christus Dominum et ad
Sanctos dirigit
ex hoc usque dicimus
id actus imm. imperatus a virtute Religionis

quae

Nil dyt

quo sensu adeo prorsus conjungendum sit. de oratione quae ad Christum dirigitur et ut

debet adoratio latriae est a virtute religionis quod etiam et oratio

est sit actus imm. imperatus a virtute religionis hoc autem verum sit

loquendo de communi hominis oratione quae ut describebamus ... ad solam

suis ... dirigunt ad solam Christi humanitatem sed ad suppositum divinum.

immo vero si oratio dirigeretur ad humanitatem ipsam ut unitam verbo illa

etiam esset actus religionis non quemadmodum nobilioris ... asserunt cum ...

qui proprie ... ar 2 humanitatem Christi sic cum verbo colendam et eadem adoratione latriae.

ita etiam eadem deberet orare et orari non quidem ratione excellentiae propriae

ipsius humanitatis sed ratione illius quae tota ... verbo ab illo

refunditur in humanitatem atque in hoc sensu asserunt alii posse humanitatem

Christi quoad orari cum persona ... in eodem explicari per durandus

cum asseratur humanitatem Christi propriae adorari ... ratione excellentiae.

est ... sic ... ...

minime tamen difficile est orationem illam quam in quo dicto loco indicabimus

proprie quod ad solam Christi humanitatem ... ut verius cum sic loquamur

ad Christum ... hominem quod ut declarius explicemus primo

dupliciter accipi quod humanitatem sive verbo altero modo ut separatam

ab illo ornatam tamen ... et aliis donis ... altero modo ut

unitam verbo tamen reduplicationibus sed specialibus sive quod dicitur solo

separatam considerare praecisione non negatione et considerat non humanitatem.

est ... in re sive singularitatis praecisione non negatione quam numerum

considerationis pugnare ... sed considerare ... valde ... de 96

ubi latius impugnat illius sententiam quam asserit ... ex predictis

quod humanitatem adorare peculiari adoratione ...

sed quid est de actu adorationis cuius controversia doctoris exercendam

remittimus ... quidem ipse ... humanitatem aliquo modo separatam

a verbo orari quod minime tamen adorari assignat autem rationem discriminis

pm adoratio ex na sua fertur ad principium excellentie personae orat. uo id non hz: id enim attendit intra ad quem dirigit postulationem, siue id quod impetrare intendit cum ergo ab humanitate in terris existente peteretur ut ad deum intercederet pro ipsis, precari valiat. ideo humanitas orari potest.

Sed uo esse negat humanitatem. quousque non separata a. V. orari potest, sicut enim principium adorari deuit illi. hoc fundo et racionis distinctionis non humanitas. sed non complectam principium orandi aut aliquod agendi, non orari pt ut per nos intercedat. ceterum ratio adorationis non se habet ad id passibilitatem. cum ergo separata a. V. quaelibet ex predictis ma- adaequate ratificat excellentiam sibi increatam. dignificationis communicatae a V. uel in obliquo considerato sibi creatam rationem. gratiae sanctificationis. et alior donorum spiritualium. ideo capax erit adorationis —

Ut uo. Lz. hic magis consensi valde displicent vasquez uel auctor impugnatur mihi enim principaliorem aperte sumo quod pertinet ad orationem, non enim dependet ipsa oratio cum admittat humanitatem debere ingi. id cum unione ad. V. supponi cum necessaria conditione ut exsistere debeat principium quod ad eliciendum actum orationis neque enim aliquod aliud ostendit sed ut ss facile colligatur —

Ca virtutem. ad quam pertinere debeat oratio est L. ad humanitatem, seu L. potius ad X ut homini respondi debet. non minus dissident vasquez sed utrosque auctores principaliter circa suam opinionem. quod uo in utralibet sit dm. sequenti ut. Maximus —

Sit § 1 uo in praesenti sententia. oratio est respondere ad X ut homo pertinet ad habitum. religionis et virtutem. Latriae. inferioris illius qua colit et exprimitur deus ceterum si ad sanctam X humanitatem porrigeretur oratio est pertinere ad virtutem ullius seu potius hiperduliae —

prior eius pl. in admentum. sed et in hunc modum explicatur per non habitus religionis eius. inclinat ad cultum altissimi colitur.

sed christus ut homo saltim secundum suppositum ut tranq. hui talim ergo oratio

est fundit ad christum ut hominem et in cuius cultum dirigitur procedit enim ex

virtute latriae sed verum est cultum latriae directe fert in excellentiam dei in natura

divina residet et rone huius in dei supposito in christo tamen est ipsius hoc non asserit fratri natura

divina sed concomitanter. ideo cultus latriae qui exhibetur christo domino est ipsius hoc dei

est datum latriam inferior non est non procedat ex eodem habitu religionis sed est non ita

directe fert ad naturam dei seu personam verbi sed ad naturam humanam ipsi unitam

et deo inferiorem ergo indirecte ferat ad ipsam personam —

ergo existimarem in christo domino est ipsius hoc asserri non simpliciter in obliquo sed eminenter

ratio verbi ipsum et propter excellentiam dei neque dicere sed dici posse illum ita adorari

debere et orari ipso facto actu latriae neque enim hoc nimis extendendum iudico cum

utroque actus sit eiusdem speciei et virtutis simpliciter diferant penes magis et minus

perfectionem maliam vide sur 3 p. q. 25 disp. sed secundo 2 et 3 —

posterior pars. eius videtur etiam admittenda quia admitteret solam

humanitatem Christi d. saltem quandiu fuit in statu viatoris orari

potuisse. sed etiam laudari eminenter attendendo excellentiam ipsi pro

venientem ex gratia et aliis habitibus supernaturalibus. non videlicet quicumque

cultus ad quem dirigatur excellentia creata supernaturalis proveniret

ab habitu virtutis quae dicitur aut duliae ex solius aut hyperduliae

quae exhibetur honor sanctis aut personis excellentiis singularis v. g. Beatae

Virgini. ideo in ordinarium humanitatis Christi domini excellentiam attribuo

creaturis propter supernaturalia dona seu gratiam quae omnino oppositum videlicet

divinitati ad solam Christi humanitatem pertineret virtutem duliae

sub casu falso quae suscipit dignitatem hyperduliae. dixi

dixi etiam opposita videtur. nam in verbo humana inquam ideo magis

inclinaui. ideo ad solam humanitatem confundi nequit. quam quidem

personam verbi non intelligi. quia quod potens peculiaria largiri

in illa nobis peroratum insperare quod si humanitas solam

insignita donis supernaturalibus orari posset admitteret etiam suam

cum oratio fuerat hyperduliae. sicut quod si diriguntur ad humanam

creaturam ut dicitur per virtutem exigentem merito, per verbum

quod saltem in obliquo asserit nam eodem modo. ideo philosophus ait

quod adorari humanitatis considerat ut distincta ex dulia minus. —

sequitur iam differentiam virtutes ad quam pertinere debeat

dis-

vtatis qui ad sanctos se extendit. ut ipse docui de singulis secundo. est. alij
qui Theologi docuerunt ut S. Thom. 2.2. q. 25. ubi uide eius
suos. et Vasq. — sit 2.um u.o vtatis qui extendit ad s.tos sicuti in d[illegible]
sicuti in patria existentes s. aliud. Virtutis duliæ. q. est. s. qui
dam honor et cultus qui s.tis exhibetur. fundatus in supernatu
ralium excellentia sed virtus duliæ s. illa. quæ inclinat ad exhi
bendum s.tis cultum propter supernalium excellentiam. 3.o d.o
sed quoniam q.dam cultus ille qui s.tis propterea exhibetur
differat ab illo qui exhibetur deo propterea. q. ad ipsum extendit
n. ita facile. s. explicare. aliqui n. inter quos Mar. in. 3.o
q. 25. a.o 1.o ad. 1.m arbitrantur eundem habitu virtutis religionis
procedere cultum qui exhibetur deo et qui s.tis propter ~~deum~~ deum ipsi ex
hibetur. opp.s funda tia persimilum. et ponit s.tus Thom. 2.a
2.æ q. 82. a.o 2. ad 2.m tamen examinandum
propositis tandem et uitatis religionis obiter. in 3.o arg.o quod di
ximus deinde aliquibus s.tis vtatis. quia qd. deuotio qui s.tis ad
s.tos diuinitus. s. Virgo. n. tantum ad ipsos sed tanquam in deum in
quibus minimis bis deum deum veneramur. ubi n. negat se posse
videri. explicare quatenus deuotio ad s.tos sit actus religionis sed
eadem. i. deuotio et aliquo alio. cultu sanctorum. 3.o Ille
procedit ex Virtute religionis. —. —

2.m fundamentum ab exemplis desumitur nam
honor filij et parentis id est et idem uidetur. namque filium
honorat censetur parentem honorare Item eadem veneratione
qua pontificem veneramur colitur et. deus eadem cultu qui
exhibetur legato. dirigitur ad Regem cuius legatus. at. g.o cum
Sancti. sint. per gratiam filij adoptiui dei. et tamquam
sint illius ministri eodem honore et cultu afficiuntur quo
deus ipse colitur. — ~

3.m fundamentum nam eadem charitate
qua deum propter se amamus diligimus proximum
propter deum ergo eadem Virtute religionis qua

diligimus proximum propter deum, ergo eadem virtute religionis qua deum propter ipsius supremam excellentiam colimus, adorabimus et orabimus sanctos propter deum. Confirmatur: quia una virtus obedientiae qua deo propter se et creaturis propter deum obedimus, ergo eadem erit virtus religionis qua deum propter se et sanctos propter deum oramus et veneramur.

Nihilominus verum est contrarium quod est asserit regulariter loquendo sanctos non venerari et orari a nobis cultu religionis sed alio longe inferiori qui procedit immediate ex habitu virtutis duliae, quae mediate procedere potest ex imperio virtutis religionis, ut explicatur non huius mediate et actus immediate distinguuntur ex distinctis motibus formalibus sed motibus formalibus cultus illius qui sanctis exhibetur et qui deo prestatur sunt distincti specie ergo etc. maior patet; minor: motivum formale in quo fundatur cultus sanctorum est creata excellentia abstracta et intrinseca quae datur in illis ratione gratiae sanctificantis et aliorum donorum propter quam excellentiam digni sunt ut ipsis prestetur talis honor motivum autem in quo nititur cultus religionis qui deo prestatur est suprema et increata ipsius excellentia, ergo etc.

Ceterum quia honor sanctis exhibitus modo eodem in ipsius dei honorem ideo ex imperio religionis quae attendit honorem deo exhibendum potest applicari habitus duliae ad proprios actus venerationis sanctorum eliciendos et applicari possunt habitus aliarum virtutum ad proprios actus qui cadunt in dei cultum et honorem, et ita saltem mediate dicitur oratio procedere ex virtute religionis.

Dixi autem prefatam doctrinam intelligi regulariter loquendo, et quoniam orandi et adorandi modum non cum diversitate cultus et honoris attendas maxime ex intentione honorantis, satis prevale[t] quod asserit supra allegatus L. 2 et 20; nam etiam pridem docuerat in materia

de adoratione

pci a nobis adorari solet non imte et fratr. ptr eor intram. sanctitatem

sed imte ob excelenciã dei qui in illis singulari mõ. inest mere

in ministris legatis et spualib templis ipsius hinc autem. co

adoratio et oratio imte pudet ex virtute religionis —

atque ex his facile erit adverse opõis funda disolvere. ad 1m

Dx dr ibi sm. voluisse explicare hunc peculiarẽ cultũ devocionis

qũa solet non vo alterũ q coiter illis exhibere. — ad 2m Dx 1o filio

legato pontifici saepe deferri cultum observanciẽ aut veneratam

roe. pprię excelencię. et dignitatis diversũ ab illo cultu q

parentib regi et xo dno. debet et exhibet qre iis. exs. pocius doctra

tradita firmari pt. — Dx 2o aliqm. discriminis rom. asignando.

n. filius adoptibus de hoc. n. debet ẽ sermo ut sit aliquo rõ pontif

aut orate e dirigit ad eos q nrũ natis. filii dei sed adoptibi

legatis et pontifeces sr. hunc psam. denominatm. extram. qui

puet illis intrã. et sualem. excelenciã roe unius roe aiiis posint

p se trare. observancię aut veneracionis cultũ absumi. sed suppo

sibum ob. p rum. ad eam psonam unde illis ea dignitatis

denomo emanat at sti hinc. intram. excelenciã grẽ. roe aiius

p seipsos digni st cultu et venerare ad. n. supponitur —

Ad 3m dx. asignat solucionis dr priorem 22 qe 25 art

ad 2 alterã qe 81 ar 4 ad 3 ultimã qe 103 ar 3 ad 2 in

quat nullo quidem mens var ut videre ẽ apd ipsũ 3 pcept

ais dc 93 c 2 — mihi sane facilis et expedita vr. ac solucio

ẽ ex preciacta doctra coligit ob. eamdẽ ẽ roem. religionis

et caritati qre st psr imte coli aut ptr excelenciã pprią is

hni. diutię aut ptr excelenciã dei in ipsis singulari mõ

relucente ex hnc. religionis itaqr amari proximus aut ptr

bonitatm. incream. dei ex hnc. caritatis teologię aut ptr bonita

tm. cream sonalem. ipsius proximi ex virtute amicicię sonalis

qui illum specialiter dilectam habet [illegible] regiam —

Hoc autem minime negari [illegible] habitu [illegible] sed sm.
ostendit assignare discrimen [illegible] regulariter [illegible] veneramur [illegible]
cultu religionis [illegible] diligimus [illegible] charitate [illegible]
autem discriminis [illegible] explicari [illegible] religioni [illegible]
[illegible] est honor respicit excellentiam singularem personae cui defert
pendens ex illius [illegible] dignitatis honoris cultus exhibet [illegible] ideo [illegible]
[illegible] frequenter attendimus propriam et peculiarem ipsorum excellentiam [illegible] illius
peculiari illis cultu exhibimus diversum ab illo qui debetur propriae
excellentiae [illegible] dei [illegible] amor ex suo peculiari [illegible]
unio affectibus et amantium [illegible] respicit bonum [illegible]
hoc non attendit inequalitatem bonitatis aut excellentiae inter personas.
Et potius [illegible] ostendit [illegible] sanctitatis
[illegible] et [illegible] amor [illegible]
[illegible] diversum [illegible] inequalis dignitatis [illegible] amicitiae
amare [illegible] inequalitate [illegible]
alter. [illegible] obstantia [illegible]

maiestas et amor
Sed vero ut honoris [illegible] dignitas [illegible] attendit —

Ad 3um [illegible] negat [illegible] ostendit regulariter [illegible]
oriri ex eadem virtute religionis cultum qui [illegible] exhibet [illegible]
primum dictis colligitur [illegible] honor ex suo peculiari [illegible] attendit
inequalitatem personarum excellentiam [illegible] attendit [illegible]
rei [illegible] eiusdem [illegible] a deo
sibi [illegible] unde [illegible] obedientia sibi [illegible] deum imm.
sibi [illegible] hominem propter deum —

Ex hucusque dictis [illegible] damus [illegible]
explicuimus [illegible] definiri [illegible] ratione [illegible]
intrudant [illegible] ad deum immediate [illegible]
ex virtute religionis [illegible] ad orationem [illegible] porrigit

ad S.^{to} christus virtutes ac meritum suum illam adiens postulamus suam aliorum intercessionem apud illum imitari imploramus —

Quo 42 pro quibus sit orandum —

Statuimus in primis superioribus nos hac utilitate teneri ad fundendam orationem pro se ipsis tum etiam pro proximis versantibus in aliqua gravi vel extrema necessitate nisi non pro communi [illegible] bono inde autem est quod vidisse facile quis intulerit licitum esse imo necessarium ex dictis praecepto orationem aliquando pro singularibus personis fundere quod et Christus ex sua nos docuit cum rogavit pro Petro ut non deficeret eius fides Lucae 22 et ratione ipsa suademur ex praecepto caritatis tenemur proximos in singulari diligere ergo pro singulis illorum bono orare —

Restant adhuc quaedam dubia brevi expedienda tum circa hos extra viam positos tum etiam circa illos qui adhuc persistunt in via. Primum dubium est an sit orandum pro animabus purgatorii et pro damnatis. Contra dubium est apud catholicos orari pro utiliter et fructuose pro animabus purgatorii non vero pro damnatis ratio est nam illi detinentur ad tempus in loco purgatorii tamquam in carcere ex quo ad caelos evolabunt cum residuas peccatorum poenas exsolverint[illegible] unus fidelis potest pro aliorum peccatis quandam poenam satisfacere et per orationem impetrare alteri bonum ergo possumus animabus purgatorii nostris orationibus prodesse aut per modum satisfactionis aut per modum impetrationis —

At vero cum animae damnatorum sint iam aeternis suppliciis addictae neque ullam poenarum diminutionem aut liberationem illorum habituros ... [illegible] inde illicite orationes pro illis fieri cum historia Traiani imperatoris ab inferis liberati orationibus et suffragiis S. Greg. aut vera non est ut arbitratur Val. 22 de 6 quaest. 2 punct. 5 aut si vera admittatur dicendum est Traianum post illud tempus ante quam D. Greg. pro illo oraret aut suffragia offerret in alio loco extra infernum detentum fuisse ita asseruit S. Thomas ... [illegible] qui vide ... [illegible] institutionum moralium et ubi plura alia ex veteribus annalibus ad historiae huius veritatem stabiliendam erudite compilat —

2m dubium est an licite possimus orare pro vivis in hac vita [illegible]

pm. negantm. supponunt potius qm. distinciunt val. et auct. neque
ciunt, eorum suaderi vi hiis argum. 1o aut. aug. serm. 17 de verbis
Apost. ubi ait iniuriam facit martiri qui orat pro martire 2o quia
neque oratio nra. tenderet ad impetrandam beatis glam. essentialem ut
constat neque accialem. hec n. essentialem consequitur in suo tempore conferenda
ex meritis propriis quae in hac vita habuerunt 3o quia si pro beatis
orari possemus ad impetrandam illis glam. accialem. eorum hcuius
gle. aumentum indies illi adquireret quod licitum erit fore pro deo
ipso orare ad impetrandam illi glam. et honorem accialem. ipsi
extrinsecum. cuius aumentum ex hom. arbitrio dedet. —
nilominus probabr. opinantur sunt l. 2 durare et eos qui nos licite
orare pro beatis dum modo compitamus quod suppiciter eorum beatitudine possim
addere aliquid gle. accialis t. aliquid extrinsecum bonum gle. honoris aut
amoris apud hos refert id cadit in vilarm. l. 2 de purgatorio
c. 15 quod n. inconveniens d hanc opinionem retulit neque rinciat in capite cum Marte
de dia celebrare misas ubi sic hic. pleri que repupant ni indignum eorum
glam. eorum ad iudicium aumentari et ideo ecclesiam quod aumentum glori
ficationis eorum optare. hinc autem instruit sic argum. n. licite possumus
optare aliis in celo amorantibus illud aumentum accialis gle. quod ni dum hinc.
sic possumus gaudere et gras. deo agere pro essentiali gla. qui iam possident
go. licitum erit pro ipsis interveniredio hec aucta nostror desideria eorum quae complum.
ab illo postulare in quo vitali propinquerit fratri essentialis oratio —
confr. n. 2o hanc opinionem ex l. ipsi inocinaius papa insinuat facili ingi.
pro aliquo orationis ecclesie qualis i illa qua sacerdos offerendo misse
sacrificium agerit ut proficit illis ad glam. sic proficiat nos ad medelam
quo divus chrysostomus in sua liturgia dicit offerri sacrificium deo
pro apostolis martiribus prophetis etc —
Animadverti vero prudentr sunt dr vocare eo qualis sit n. mo.
expedire in vulgus proferre cum loquendi modus quod pro aliis in celo
existentibus orari liceat ne fortasse ansam demus errandi et existimandi

ubiq indigere nris orationib ut cauti observavit innocentius papa —

Ad fundam adversae opinionis facile respondere ut ad 1m d. aug. sm. inviolat. martiri iniuriam irrogari ab illo q. hesitans ex glam illius glam pro impetranda oraret, ad 2m dr. diximus c. 1o sunt 2 ill. in patria ivam pro accidentali suimipsorum gla ita nos pro illa orare possumus ex pro accidentali eorumq. glam ipsi meruerint n. m. aliis mod. gle accidentalis quos nris oration. possumus illis impetrari s. absol. l. saltem ex novo titulo nrae orationis. —

impetrari +

Ad 3m satis possit respondere sur. reipsa qui nos et exoptare et desiderio pro oratm manifestando possumus ipsi deo glam et honore extm. ab hoib exhibendum imo hoc ut 2m. ed in orati dominica orare docemur illis verbis sanctificetur nomen tuum ita exponentibus aug. lo 2 de serm. domini in monte c. 10 et ver. serm. 6 quadragesimi. ed illi loqdi must pro deo ipso oremus falsus sit ut iacet ut minime usurpandus si sm. ... ob prm. diximus etm. ... illum ut. evitandum ... ex gla et honore extrs. quem cre. deo exhibent nulla ex ... commoditas aut voluptas deo acrescit ed sonat illi must loqdi n. pro illo supplic diximus orare ut ab prm. commoditatem aut bonum quo indiget impetrare tali orati contendimus —

3m dubium an pro oibus hoibus viventibus nemine excepto sit orandum. Respondetur val. orandum ut pro oibus ut deus illis auxilia sufficientia n. denegat. n. autem ut reipsa salutem consequantur ut dicit pr. 1s. Ratio pro inde non sufficit requirere reipsa veritudinem, ut verum c. ... nullus in particulari sequatur ut sumus ideo nullum in particulari excipere debimus ab orati quia oramus nos aut alii salutem reipsa consequi eamdem doctrinam amplexus est sur. ... prm. ut nos adminimus in statim probabimus —

Et 2o ed oibus generatim postulari debeamus auxilium sufficientia ... n. sm. de orati procedente ex desiderio et voluntate inefficaci de etm. desiderio efficaci ut ... dns. pro oibus mortuus 1a ad timoteum ex quo principio d. paulus concludere ut pro oibus ut orandum ed prm. merito passionis x. l. n. oibus applicant quoad efficaciam sibi eum reipsa consequi salutem aeternam applicant tm oibus quoad sufficientiam itaque phi ... oibus tribuant per merita x. auxilia suffitia ad salutem unde ...

deum

dei orare ut reipsa oib. hec auxilia elargiatur eiusq. elargitionis causa moralis erit nra oratio saltim: impetrm nos sitiuntes pro quum deus reipsa tribuat auxilia quae aliqs ipse elargiri decreverat —

2º quod non sit orandum pro oib. ut quoad effectum salutem assequantur inde constat quod cum sciamus plures a deo reprobatos esse qui propterea decreverit denegari auxilia opportuna adin illis circumveniis ineps fuiddi eos non fore cooperaturos inutilis igitur nra oratio ex comditium. decretum si tenderet ad postulanda oib. hoib. atque inde reprobis opportuna auxilia quo scaturidine reipsa assequantur —

Ctraq in huius doctrinae confirmatm. facit quod Xs dnus non pro oib. oraverit nempe quoad efficaciam assequendi reipsa salutem aeternam ego inquit ille ioann. 17. pro eis rogo nempe pro Apostolis non pro mundo rogo. sed pro illis qui credituri sunt per verbum illor. in me ubi qui divinis auxilis ex apost predicatione cooperaturi erant proinde ab hac doctrina non dissentit sua opinionis asserit pro eis nos reprobor. salutem desiderare et petere affectu non absoluto sed conditionato ubi quatenus ex parte dei si illi non resistant —

Neq. dr. saepe allegatus ar. 7 hoc negavit insolute ad 3 ut perperam intellexit med. sm. n. ubi ostendit ex ... s. aug. lo de correpte et gra. c. 15 neminem in particulari ab orare nra excludendum fore quoniam de nullius reprobatione nos constat unde pontius contra praefatam doctrinam. enim si ideo neminem in particulari nos ab orare excludere qua de nullius in particulari reprobatione constat cum certum sit plures hominum in genere et vage reprobos esse pro quibus non licebit orare ex efficaci et absoluto affectu salutis illor. —

3º denique quod nullum in particulari debeamus excludere ab orare quod petimus nos et alios salutem reipsa consequi satis probat ro dr. nunq. relam. neq. ad hoc moveri possumus ullis sitituris quantumbis vehementis de reprobatione alicuius tum quia multa pro. occurrere ita certi sunt adhuc non sit possibilis. talis peccator conversio. tum quia quantumbis vehementes sitituras haberemus aliquis de damnatione propria adhuc tenetur orare imo tamen in inspiratione quo tamen habuerit inditia quod lit grabes habuerit sitituras de reprobatione alterius adhuc non licebit illum ab orare excludere pars ex eo quod eadem caritatis lege tenemur nram. ac proximi salutem desiderare et orare. —

hec tm. doctrina ingi debo aliquam limitationem. quam subscribo val. in solutione

et argui nemo possit de peccatoris eius vita si qui fuerit ut sunt ipsorum spiritus saluti recipiendi habere facultatem moralem non autem de illis quos iam iam moribundos et sui mentis moralem impotentes constat fuisse in peccatis obstinatos pro his non orandum non ...... non possit haberi prudens iudicium de possibilitate morali conversionis illorum si haberi quam ... de ... possibilitate ... impotentiis ... ad ... morales non vero ... possit fuerit damnatio ... subeuntis martirium quod in ipso morte potuit pervertii ... quod id moralem impossib. ideo licitum ... fidelis illius intrusionem ... dum deprecari illicitum est pro ... eius beatitudine preces fundere ergo e contrario non licebit orare pro salute illius cuius iam iam moribundi ... obstinatio in peccato mortali immersi fuerit hinc ... possit ... ad ... conversio —

Atque de huiusmodi peccatore intelligi ... difficile illud textum ... Ioannis ... peccavit qui peccatum ad mortem non pro eo dico ut oret quis ita ... dicendum ... quod peccatum ad mortem intelligi illud quo quis ex desperatione ... sibi ipsi mortem infert —

Ex his ... resolutio illius difficultatis ... in hac materia ... ponit et sapienter exponit nimirum an fieri possit oratio pro salute aeterna illius cuius reprobatio per revelationem constaret sit quod in ... Antichristi ... ex ... constat fore damnandum supponimus autem reprobationem ... desfacto pro ... ... sibi pro scientia conditionata sibi pro scientia visionis ... ... ex ... ... deus ... denegavit congruam vocationem ad poenitentiam finalem sine qua obtineri ... salus aeterna —

Dicimus ergo ... orari non posse ex ... efficaci ... pro auxilio efficaci et gratia congrua ... reprobo impetrando licitum tamen ... inefficaci quodam et simplici desiderio ... exoptari et ... improprio ... orari ... ratio huius resolutionis ... satis constat ... ... diximus in ... ... cum simplici ... et conditionata voluntate ... ... non ... efficaci dei voluntati qua decrevit denegare reprobo gratiam congruam ad poenitentiam finalem ... quodam ... ... decretum ... fieri possit ... ... decretum et ut auxilium ... ... non redderet inefficax

qui asus a petitio osfrar inefficaci dei voluntati anti qua ex se vult oes hoies salvos fieri 1a ad timotheum 2 atq. in huius rei osfratum et declarationem adferri pt ea oratio xi dni. qua ex simplici quodam et qsi odicionato afu. petiebat ut ab ipso transiret calix mortis subeundae de qua tm. sciebat non efficax di decretum. es hic mus. orationis n sit ita stricte et proprie ut ex vaz alibi docuimus —

eodem prorsus mo dissolvendae aliae difias. q in ma de spe dixmus solet ex. professo dbl. an illi cui fuerit propriae damnationis revelatio possit deum pro illa impetranda orare. dirigere ex doctrina pratam. n posse illum orare afu. absolo et efficaci. st neq. sperare poss. mi. simplici quodam et odicionato afu. salutem. ī exoptare et petere mo et efficaci voluntate poss. et teneri velle sibi operari et dsti postulare a deo. auxilium efficax ad evitandum ea bis peccata in particulari q n obstante dia. praescia et reprovare hoc ē illi moralt. possc —

4m dubium sit an et q teneamus pro inimicis orare. q attinet ad 1m punctum. circa probam. ē pro inimicis esse orandum. cum xus dnus. mattei 5 dixerit orate pro persequentibus et calumniantibus vos. ex 2m. dico cum st. inter ceteros ara ita debere nos orare pro inimicis. st tenemur illos diligere lege caritatis patet q obligatio orandi pro inimicis orit ex praecepto caritatis —

hinc infert 1o q n tenemur pro illis orare nisi in casu necessitatis pt. q st tenemur ex caritate elemosinam elargiri inimicis indigentibus inter orationem pro illis effundere q i squalis q dam elemosina sed n tenemur elemosinam in particulari nisi in casu necessitatis go neq. orationem. —

infert 2o debere nos pro illis orare in coi. hoc ē n excludere illos ab orationibus quas pro oibus effundimus hoc autem n sm. intelligo. de publicis orationibus quas agimus noie. totius ecclesiae cuius intencionem et consuetudinem osfrari debemus. st etiam de orationibus privatis quas tenet quis emittere pro republica aut pro aliqua omunitate cuius membra fuerint inimici atq. ita hinc ius ad illam orationem. qm. quis tenet effundere pro toto morali corpore civitatis etc. excludere speciali. intencione inimicos a tali oratione. foret irrationabilis acceptio personarum ex praecepto caritatis q dē vo quis atq. obligari privatim orat pt in particulari pro solis amicis orare es necesse st

ad inimicos etiam orationem extendere w. b. sic vitetur periculum fovendi in animo affectum odii qua inimicos —

hucusque de orationis substantia et proprietatibus circumstantijs diximus de alijs vero circumstantijs attentionis et intentionis quae proprie spectant ad orationem vocalem dicemus sequenti dicimus cum alijs minucioribus vide Auctores qui orationis praesertim nob. suarez val. et reginaldum. — —

D.° 2.° de oratione vocali privata —

Agimus in hac d. de ea oratione vocali quam quilibet proprio marte ac divisim ad deum emittit non de illa quae cum ecclesiae ritu et praecepto confunditur de hac in d. sequenti fuse disserendum est. quam quidem orationem privatam et honestam et religiosam cultum sibi illa peragat eo modo quo fit non edocuit sibi alio convenienti ex illa ecclesiae usu et traditione satis liquet ut bene demonstrant suar. et valen. contra aliquos hereticorum errores —

Q.° 1. An et qualis intentio orandi sit de rone orationis vocalis —

ab ijs quae diximus d. praecedenti q.e 1. et 2. pro explicandis definitionibus et divisionibus orationis in quibus satis constant quae orationis vocalis quoad eius entitatem physicam nec non et alia quae de quadam illius divisione dici possunt specialiter vo cum illam orationis partitionem quam tradidit paulus 1. ad timoteum 2. ijs verbis obsecro fieri obsecrationes orationes postulationes gratiarum actiones pro omnibus hominibus vide sur. l.° 3. c. 2. nos sufficiat explicatio d.i cap.i 3. art. n. pro vocem orationis explicari asserit illa quatenus sibi elevatio mentis ad deum qualis fit in aliquibus collectis ut dicitur omnipotens sempiterne deus etc. 2.° nomine postulationis sicut petitio rei impetrandae sive explicite sive implicite qualis continetur ijs verbis soror lazari ad xtum ecce quem amas infirmatur ioannis 11. 3.° obsecratio denotat allegationem causae rationem quae rei concedendae fuit. denique 4.° gratiarum actio sicut recognitionem ex parte nostra pro accepto beneficio — —

Agimus ergo de oratione vocali quatenus ad hos et plures alios actus extenditur non quidem quoad physicam nam — sed quoad eius moralem quidem hic et quoniam illud primum reddit actus voluntatis primum ex actibus interius in praesenti quaestione inquirimus an requiratur aliqua intentio pertineat ad constituendam rationem orationis vocalis —

sit 1.a uo oratio vocalis ut talis ē procedere ex intentione. sibi proposito orandi ita sub aquo nemo de re poterit disentire pt 1o oratio vocalis ē actus humanus. go ut oratio debet ē volita go ut talis ē debet procedere ex intentione orandi. Cfr. 1o ex similitud. sacramentorum n. autē ē ad sacramentum trat ut validas sit in roē actionis sacramentalis debet procedere ex intentē. n sm. exercendi consignā maliā. sd efficiendi vū sacramentum. go. ut oratio sub roē talis validas sit n sufficit intentio proferendi verbā. qsi mater legendo aut repetendo sd fratr. orando. probat coā. a paritate roīs sit go sacramentū ē morale opus ed humano. mo fieri debet ita et oratio — Cfr. 2o qa ex hoc principio inferunt witr. Ach. n satisfieri proposito. de recitandis oris canonicis si recreationis causa pliget quis salmos. aut sstor homilias. —

sd petis 1o an requiri. intentio debeat ē absi. bona — Rx intentio finis. q petit detrahe ab actu orationis qhs. talis ē nuyō debet ē bona pt sm. procedere ab intentione alterius finis prabi extrinsecus. appositi ab orante prior psus ex proxime dictis clare n. oratio ut talis ē debet detrahi procedere. ex intentione orandi go ex intentē exhibendi deo reverentiā. — altera ps pt n. n ois circumstās. ē de subā actus. properiter externi. sd illa sm. ē ab actu detrahe pcunt aut absē. aut ex suppoē. ed sit actus virtutis ut estat ex coī doctrā de actis humanis. Cfr. a sili n. elemosina suadm. bonitatm. retinet ex obo. et intentē salm. implicitam sublevandi miseriā pauperis eg ab operante in aliū prabū. finē detorqueat go silr. etc —

petis 2o an predicta bona intentio debeat ē fxalis et actualis. — Rx sufficere virtualem et implicitā. pt. qa ad actus morales intentio sufficit ut ex coī doctrā. tradit swz 3 p. tm 3 dicit sect 3 ubi explicat intentionē virtualem ē illā ē fundat in actu pterito sd q pdurat virtus. in aliquo effu. relicto ex tali actu ut ut quis ex voluntate orandi tendit ad ecclesiā in hoc effu. cundi in implicu. dr virtute pmanere intentio. implicita vo intentio dr illa ē lex expressis n ferat

ad finem specialr intendendū fert tm. ad aliqm coem. rocm. et pricipiū inquo illa stinet ug. cū quis intendit satisfaceri suae obligari orandi eo ipso indir. exhibere deo debitū cultū et honorem. —

Q° 2 An et qualis atencio sit de roe oratis vocalis —

n inquirimus hic an neca. sit atencio ad adimplendū preceptū ecclesiasticū orationis vocalis de hoc .n. q 4 aliqua perstringemus et fusius in 2 p disp. sequentis discendū e .. ds tm. expendimus an aliqua atencio expe intrins sit de intra suba oratis vocalis et dsh an ea atencio requiratur ut satisfiat p vocalem oratm. precepto iuris divini prescribentis obligatm. orationis quoad eius subā. —

Sit 1a co aliqua atencio exp intris i desuba oratis vocalis eius hec illā sternit hec co cois e apud Tos. cū st 22 capi supe memorato ubi caie et alii nab. in enquiridio c 23 cord. in qa Teggius 1a q c 23 ubi alios refert lesius 1o 2 c 37 dubitare 22 — pt qa oracio 2m suā subā e cultus et adoracio deo exhibita go debet fieri cū aliqua atenti expi intris. parte coa n q absq ulla atente deū orat et alo quit iniuriā potius et stumeliā illi infert qualem. inferret q alequeret regem. absq ulla atente ad res illas de qb sermo agit presertim si defuis. atencionis pderet exterius. n. rū. dei pinde se hent. actus interni. hois. ara exteriores actus rū. creat —

m huius argutis ex dictis tota de pcedenti et presertim q 3 clarescit et nunc videbit ita explicari et pt n. 1r malis. illa vocū platio indisti. sequendū e pcium ut fiat .2. in honorē dei .2. p pr fine mereandi aium aut aliū quemcūq tm. 2mū moral virtutis rō cuius presupponit actū intrū hmoi. fra. sibi in recto sibi in obliquo relatū dequo alibi aquo imperet recipiat q honestatm. moralem et denominatm. oratis subi hac inqm. honestate morali detrate pcise imperari ab actu et motivo religionis id e ex iure dio. et extra. pe catox ofyio. sue hec rocm. sacramenti. detrate pcise imperari ab actu et motivo penit. go oracio 2m

intrū rum̄ sibi sualim̄ durnit ꝓdictū actū intrum̄ religionis ḡo 2m suā intrā subā ē religiosus dei cultus —

2 fr. q̄ᵃ alii actus exti adorationis 2m intrū rum̄ quum dicunt ad actus introś e ad ū morali virtutis intri et sualr. rexpiciunt actū internum et motibū religionis dictari. atq ideo fieri nequeunt sine ulla atentē ad deum si n̄o q genua flectit et nullo mō ad dū atendit illum n̄ adorat ḡo idipsum de externo actu orationis vocalis ureyndū ē qhus hec ū moralē cultus et honoris divini ḡo oratio ut sit talis 2m subam̄ durnit expi intus alipm aii atentionem atq ex hoc ꝓipio inferimus dē sequenti n̄ adimpleri ꝓcpt̄ ecclesiasticū recitando horas canonicas absq ulla prorsus atentē —

M̄ m̄ difas ē in explicando et durnendo qualitate huius atentis. ꝓ quo supponendaē 2x atentis dysō. 1ᵃ ē in virtualm et implicitā atq in fralim et expresam̄ cuius dystȳ explicatio satis ostare ꝓt ab explicate sily dytȳ et intentionē de qua egimus q̄ ꝓcedenti — altera dyam̄ atentionis ē m̄ frali qm̄ [illegible]nali aplicari ut tradidit dt sepe aligatus et explicuit in hꝗ verba Sicut [illegible] ꝗd dr ē atentio ē orationi vocali ꝓt adhiberi vnaq̄ d̄ qua atendit ad verba n̄ aliquis in eis erret 2ᵃ qua atendit ad sensum verbor 3ᵃ quā atendit ad finē orates s ad deum̄ et ad o rem ꝓ qua orat . his atentioib aptis vocabulis nna impoquit: von opusculo de ꝓcepu religionis lᵒ 7 c 3 1am̄ aplavit superficialim 2am literalim 3ā spualim̄ q̄ in hac ia explicando aliqmdū discrepat a mente dr —

Sit 1ᵃ uᵒ ut vocalis oratio retineat verā rocm̄ orati sufii ēvis expdictis atentionib ita ut sint sur et oīs q̄ opinant satisfieri ꝓcepto orates m̄ divo qmcdysyctio ꝓ ora m̄ fautam̄ absqs atentione frali et exprẏsa dē sola virtuali et q̄dm ꝗd hꝗ ipsas et potiori iure ȩ̄libt alia ex predicts ē ꝓbatior et ad sualim̄ rocm̄ orationis ut eum ex priori qa sm̄ requirit ea atentio ē sufie ut actus sui humanus sit cultus dei liber exhibitus ad hoc m̄ sat est.

sã virtualis attentio ut constat ex supra dicendis et aliis actus humanus et liberos tum apparitate intentionis virtualis quia ex quadam supra diximus ad substantiam orationis

Deinde quod spectat ad substantiam veri orationis attentio ad verba duntaxat constat ex supra dictis et ex humana fragilitate in prestanda semper actus attentione si non exigeretur attentio perfectior ad servandum et finem orationis propterea quia sine quod verum actum orationis diceret quia non ut vocalis oratio sit actus humanus et cultus liberi deo exhibitus sufficit attentio ad verba quae constat substantiam orationis vocalis hinc recte deducitur predictam attentionem sufficere ad adimplendum preceptum orationis haec namque doctrina praecipuum est quod alias attentiones perfectiores non omittuntur per voluntariam inadvertentiam quod amplius firmabitur ex resolutione dubii subiiciendi —

Dubitabis ergo an quod quis voluntarie caret attentione perfectiori satisfaciat praecepto orandi et cum culpam evitet negant caietanus navarrus et alii quos ultimus in capite 20 no 23 asserit esse peccatum saltem veniale retineri infamem attentionem s. ad verba voluntarie excludendo vel impediendo attentionem meliorem —

Communis praedicta dicitur sicut non vel excludit attentio melior per meram omissionem voluntariam vel per positivam appositionem alicuius impedimenti si primo modo distinguo nulla culpa omittit illa omissio quia non tenetur aliquis habere meliorem et perfectiorem attentionem quia ut satis est si habeat eam quae requiritur ad substantiam orationis si secundo posteriori modo distinguo de ipsum vtendum in non vel impedimentum est aliqua actio indifferens ex quo ut visus se inducit oculos circumferre et alia huiusmodi quae est non ordo est impossibilis cum aliqua attentione saltem minima ne ulla turpitudinem orationem inficiunt atque hoc modo nulla mihi culpa incurritur in oratione pro voluntarium defectum melioris attentionis non si omissio dicatur voluntaria praedictae attentionis quia cum sine culpa quia cum omissio inducitur volita in causa impedimenti non vocabitur culpa 2o hoc autem intelligitur sicut quod actio impediens est bona moraliter quia nec est obliga nec turpis haec non cum ipsis contraria honestati orationis censeri debet. illius circumstantiis propriis actualis et est actus deo mirans omnimode diversus ab oratione

Quod si impedimentum excludens meliorem attentionem sit aliqua actio obliga vel turpis est censeatur contraria honestati orationis ratione huius ipsa oratio inficitur aliqua turpitudine quia non fit absque aliqua dei irreverentia oratio cum dignitati

turpi·

l. irrationabili unde verosile illi iudicat si quis dum vocali orat cursu diducere in

aliquo actu l. cogit. neque non potest peccare illum mortaliter et ex

dictam d. etc. peccare ex circumstantiam trium religioni aut

venialiter aut gravitatem quae certum est aut etiam mortaliter

quae gravis dei irreverentia videtur quidem si et est equaliter

procedit et ore debita ex praecepto quae de illa quae prohibito

confundat —

Hoc autem ultimum ita explicandum arbi

tror ut scilicet intelligas quod actio fuerit externa et notabi

lem turpitudinem praeferens tunc enim secundum moralem

existimationem gravis irreverentia deo fieret atque

illa exterior actio compraehendit circumstantia exterio

ris orationis vocalis ac proinde contra religio

nem non vero quando actio fuerit mere interna

neque notabilem turpitudinem continens qualis est cogitatio

ta cogitatio rei indifferentis aut non graviter malae

nam huiusmodi actus neque censentur proprie circuns

tantiae de orationes spectantes : d. prorsus accident

taliter et disparate adillam iunctae neque propter

rea gravem et deum irreverentiam continent quod

si cogitatio advertenter suscepta sit de re graviter

turpi censenda est circumstantia orationis quae

intuentis intimos cordis affectus et mentis cogitationes

non tantum orationem inficiens gravi irreverentia letali et religionem sed veniali.

minimum. quod non ita primo censet adiungi orationi ea circumstantia neque reputatur

esse voluntaria laesio religionis —

dubitatur tertio. an posit esse vera et honesta oratio vocalis sine attentione ad verbo

et illorum significationem eo modo quo stringi solet viris dio deo traditis erga eius intime

contemplationi vacare aliqua apud nos inter quos mod est eq infinitus et co

quod non sit vera oratio vocalis patet quae ea vocum ...

ita orare atq; in hoc dormiente id ni. heius n̄ eo actus humanus neq;
oracio ḡo etiā ẽd v° ca oracio honesta n̄ sit p̄t n̄. q̄ ita orat n̄ p̄t
regere linguā ut l. sic integre et ordinate verba proferat —

in hac re s̄t et in aliis sapientis. sane disquis doctor sur. cuius in
p̄sent̄i potissimū mā maxime. timidū i iuditiū ẽm eius aliis. disputa-
cioni frequenter agentes experimento ipso discere potuit huius difficultas. solum m̄
bifariā inquit illi. stingere solet oracio vocalis nempe aut ad arbitriū orātis
aut x̄ p̄scriptā verbor. formā. si 1° m̄o fiant necesse ē ut orans habeat
aliquam. advertam. ad verba. ut l. sic decenciā et digna deo verba p̄ferat
alr. n̄. neq; oracio vocalis v̄a erit ẽ ut talis. n̄ p̄cedit ad hoc huius m̄o
neq; erit honesta ẽ orans. exponit se periculo inepte et indecenter cū deo
loquendi atq; in hoc casū ut v̄a ē p̄iorss —

si v° oracio vocalis fiat 2° m̄o rursus subdistinguit n̄ l. orat recitando
et legendo p̄ librū et tunc fere nullū ē aberrandi periculū neq; cū ordinaria
lectio moralr. loquendo stingit absq; advertā. saltem tenui. p̄ simplice
et n̄ ultimata susptus verbor. hic autem. sufficere ē ut cū ordinata verbor
p̄lacio sit actus. humanus. et v̄a oracio at p̄inde etiā honesta. ẽ fictū
p̄fectā attentē ad deū. ẽ n̄ minus sufficit. ad honestatem orantis ẽm. attencio
ubi superficialis ad verba —

ceterū si oracio fiat recitando memoriter. licet maius aliqd errandi
periculū et ita orare ẽ fieri ex p̄cepto, forte grabius = ubius p̄ certā ut
recitare absq; sufficienti. advertā. ad verba. ẽ debere p̄ferri p̄ius fuerit
magis l. minus certū periculū errandi ceterū coitr. loquendo. usus et facilitas
memorie imitatur ut moralr. n̄ stingat cuius m̄i. periculū ẽd p̄serti simpliciter
ẽdo: l. ut socio orat atq; in hoc eventu. sufficit tenuis ẽdā et simplex
advertā. ad verbor recordacionē neq; requirit advertā ẽi reflexa. p̄terea
autem simplex advertā dari p̄t sine formali attentē ad verba et illor. tenere

id cu attentio virtuali seu explicata cum ꝯmodiu ment internae contemplationis

dei esset practice hoc ordinatae ad excitandu affectum ga divin. cum si cuiusmi

contemplatio ni ꝑtinat ꝑxime ad sensu ipsorum verborum e ꝗdē doctrā ꝯfirmꝯ i

meriti divi tome sup memorati ubi docernit ꝗmlibet ex illis 3s attentionibus s.

s. ad verba s. ad sensum. s. ad deum sufficere ad veritatem et honestatem

orationis hoc autem ingerendū ē ꝑxime dicto nempe ut ꝗdo oratio vocalis

s. ni fit ex pręscripto verborum fratris s. fit ex obligare ꝑcepti sed cu actuali

attentio ad deū manet saltem tenuis et virtualis attentio ad verba —

ꝗ 3a An ē libet ex predictis attentionibus sit sufficiens ad ꝯfuꝯ

→ orationis vocalis →

dicitur alegatus eo artis 3ꝯ enumerat orationis ꝯfuꝯ scilicet meritū et sub hoc ꝯtendit

cum satisfactionem 2s i impetratio et ad hos ꝯfuꝯ dicit sufficere attentionem virtualem

ē ꝑmanet et relinquitur ex 1a intentione qua quis accedit ad orandū 3ꝯ fuꝯ i

spualis. aūi refectio ad ꝗmi dicit requiri actualem attentionē. nab. addit

aliū ꝯfū. g ē satisfacere ~~[illegible]~~ dequo iam diximus et latius agimus

ꝗ. sequenti →

hanc doctrinā oēs amplectantur ꝑ cuius declarare pauca adnotabo

ut ꝗ ad ꝯfum spualis refectionis requiri attentionē actualem ꝑlanū i mo

cam docere ā ni superficialem neꝗ literalem duntaxat ꝗdo s. eo continet

tam simplicē alicuius rei narrationē sed ꝗā attentionē requiri nempe s. ad dui

et cuiꝯ ꝑfectꝯ s. ad literalem sensū ꝗdo isti tales sunt ut ex illis in aīo

exsoni possint practice ꝗdā considerationes aptę ad excitandos in voluntate spuales

affꝯ. et ꝗo s. ad hunc orationis vocalis ꝯfum ꝯsultius est orare in lingua

vernacula ꝗmi ꝗuis facile noverit ꝗdo privatim orat ceterū ꝗdo nomine ecclesię

ministri n decet orare nisi latina lingua cuius s. ni ꝑcipiat sensū ꝗsi ꝑcipiat

et ꝑpriū peculiariter et ... ꝑ talia verba ... ni ꝑcipere sensū ꝗsi cum...

nimirũ ingerendo in illis oñeri laudis et peticionis ad deũ maxime cũ aliquo
latini sermonis verbo ita claro sint ut qq eius illius ignarus eorũ significacionẽ
ñ dificulter percipiat. —

2o ad assertũ sum. impetrandi sufficere virtualem atencionẽ ex indẽ
probari pt qd deus attenta huã. fragilitate noluit exigere ad eius mi. sum.
tam rigorosã et dificilem et pene impossibilem moralẽ atencionẽ neq ullibi constat
illã a deo preceptã sit ostat. de aliis odicionibus ad impetrandũ requisitis de quibus
egimus dic. 10 et 9 et eius. sufficere pssit cũ sã. virtuali atencione absq actuali probitate

3o ad sum. meriti et satisfaccionis sufficere eius predictã atencionẽ virtualem
nemo ambigit et rõ e qr oracio facta cũ hac sã. atencione e actus bonus moralis
et penalis ptq elicit. ex actuali auxilio grẽ et ab hõe grato qo. nil deficit
ad sum. satisfaccionis et meriti eius de odigno. —

observat autem suar singulare discrimen in orare extrõ. rõ. satisfactis
et meriti nam rõ satisfaccionis principue atendat ex penalitate quae in actu extro
presertim reperit quamdiu hic durat sub rõe. actus moralis honesti. tamdiu auget
nova rõ. satisfaccionis per th penam. ad hoc autem ut permaneat sub rõe actus
moralis sufficit prior intencio virtualis perseverans. ceterũ cũ rõ meriti
principue spectat actui intro. libero. et ex illo ad extrum deriver hinc e ut nisi
actus intrius atencionis actualis perdurat et perseverat extrius. ipse ñ ingerit
meritorius actu. rõ. novi premii specialis. —

Etc. ex hinc colligendi ita exponi debet st ut cũ dicit sufficere virtualem
atencionẽ ad meriti ñ loquat de vo et reali aumento meriti qd proveniat
a so. actu exteriori durante sed de merito qd atribuit extrno actui quamdiu
durat per denominacionem extrum ab interiori qui meritorius fuit eodẽ extrio
ut quo ille conser ñ omnis moralis. 2m potest seu i ontinuacionẽ eius intrin
actus moralis seu virtualis perduracio id sufficiat ut rõ illius actus extrnus
sit humanus. ac proinde satisfactorius et impetratorius et sufficiens ad adimplendũ
preceptũ ñ tm ut sit meritorius premii specialis diversi ab illo qd respondet

actui interno quod exhibet quo dignum premium essentiale non vero soli operi externo.

enim si habeat rationem actus humani nisi hic procedat ab interno actuali existente

atque adeo actuali meritorio: id autem quod diximus de attente actuali requisito

ut oratio vocalis sit meritoria praemii essentialis. de eandem prorsus rationem dum

iudico de actuali intentione orandi quam diximus quod non requiri saltem virtualis

durantem ut oratio sit actus humanus.

. imo vero med. suppe memoratus quod quae non or. admittere actum externum orationis

posse denominari meritorium ab actu praecedente meritorio qui virtute manent

non virtualiter existente inquit ille propositio orandi et attendendi itaque

non interrumpatur per contrarium propositum ut si veniret alicui malo voluntas

quo homo peccet et tunc opus orationis continuatum virtute eiusmodi propositi

iam non erit bonum. nec proinde poterit denominari meritorium in cuius confirmationem

adducit exemplum eius hominis qui proposuit peregrinari et ex hoc proposito per

contrarium actum non interrupto incidit in odium alicuius iam non opus illud peregrinandi

dicit nequit meritorium.

haec autem doctrina partim vera est partim vero falsum assumit per cuius explicationem

ita distinguendum est non sed illud peccatum superveniens si habet tamen circumstantia orationis

sed non peccatis et concomitantibus ipsis sed est peccatum mortale sed veniale si sit

mortale neque se habeat tamen circumstantia orationis non ideo talis oratio esse

inepta erit ad suscipiendam denominationem actus meritorii virtute prioris

intentionis moralis perdurantis cum adhuc ex suo esse et ex praecedente bona

intentione retineat eam oratio propriam honestatem adhuc tamen non poterit recipere

eam denominationem desuper circumstantiis requisitis ex parte subiecti videlicet quod sit in gratia

quam ille homo supponitur amisisse per peccatum mortale quod si hoc peccatum mortale sit

circumstantia ipsius orationis usque quo est prava aliqua intentio gravis malitiae

tunc non poterit etiam rationem suscipere denominationem operis meritori quo... debet

cadere

sed opus undequaque honestum —

Dicendum si peccatum superveniens sit veniale neque destruat aliquam circumstantiam orationis adhuc illa poterit quamdiu durat recipere denominationem meritorii aut idem? quo intentio praecedenti et non interrupta quod forte non negabit modo quis distat ab ex illo quod subiiciat simul loquitur quando homo post saltem intentionem orandi incidit in peccatum mortale si tamen illud peccatum veniale destruat aliquam circumstantiam orationis iam non oratio apta recipere eam denominationem quod ut nuper dicebam opus recte denominatur meritorium debet esse honestum ex omni circumstantia imo vero neque illa oratio erit satisfactoria aut impetratoria quod nequit homo satisfacere deo aut aliquid ab illo impetrare per opus inhonestum et factum cum aliqua iniuria dei offensa quod —

Quaestio 4 de circumstantiis servandis ut oratio vocalis recte fiat —

Non in aliis de omnibus circumstantiis verba facere sed de quibusdam exterioribus quae maioris momenti videbuntur scilicet de tempore loco et situ corporis non de aliis circumstantiis internis intentionis et attentionis satis diximus quaestionibus praecedentibus non vero de intentione orandi et exhibendi deo debitum cultum quae in finis proximus ab intrinseco honestatem orationis non sit circumstantia sed quasi substantia illius pro omni actu humano tamen aliis intentionibus quibus intenduntur aliqui fines extrinseci et remoti verbi gratia satisfaciendi pro peccatis dicuntur et sunt extrinsecae circumstantiae orationis oportet autem ut oratio undequaque sit honesta quod omnes circumstantiae non sine probabilitate postulat aliqua attentio saltem virtualis ad orationem non sit circumstantia orationis quia est in actu humano tamen quando orans alias processiones attentionis quae non detrahit procurat ab orare ut sit actio humana distinctus actualis circumstantia illius —

De aliis externis dicemus circumstantiis pro scilicet orantis et orandi et pro quo fisi debet oratio item de auxiliis requisitis ad orationem de effectibus seu fructibus illius sed cum aliis ad omnia postulando praemittatur satis sit que dicta sunt ista de praecedenti unde facile cuique erit ad vocalem orationem ea applicare —

1º q.º qd atinet ad tmpus oraciónis vocalis dm.º nullū cū aliquo Lege detratē p̃scriptū oraiōni vocali. Loquimur autm de orare privatm. pt̃ ct in lis astat di Lege nali seu iuris divini n. lt p̃cepto ligis nalis. et divinis teneamur dū orare in aliqb circumis et intra detratū aliqd tmpus. ut explicuimus de p̃cedenti qcq tm. huic p̃cepto iuste satisfiri pr̃ p̃ internā oraiōnē ut astat ex ibi dictis et ex roē ex quo ortum habuit tali p̃ceptū qº ex vi nalis aut diē. ligis ñ adstrigimur ad vocalem oratm. p̃ aliquo detrato tmpore —

Deinde qd nulla huā Lege. p̃ se loqdō teneamur orare in aliquo detrato. tmpore stlanū. fit qº sequenti ubi ostendemus nullū cū huanū. p̃ceptum. p̃dittbū de orare privatm absi. p̃ agenda dixi p̃se loqdo et abse. n. ex suppoi quo quis vellit bolūntarie orare tenetr qsi p̃anis. orare tali tmpore. inquo neqs impediat adimpleúo. alicuius p̃cepti tunc ocurrentis neqs debita et requisita atencio ad ipsius oraciónis honestatm. inquo n. autm seqn. accipi debeant p̃lā. ul. rytā. qs ag̃erit semp cū orandū. aut oraciōni. insistendū diximus de. p̃cedenti qc 7 et qc 9 sure L in expoi. ꝯdicionis —

2º ca circumiā Loci dm.º qs p̃ se Loquendo expediens et melius sit orare in loco sacrō. ad publice orandū deputato im. Licitū ē in quolibr loco qmtib. sordido pribatim orare dum mō ñ adsit periculū distract. mētalis volūntarie suscepti hac doctrā. plene explicat qdqd ad huius circumis. nociōnē p̃tinet. cam autm. ita exponimus et 1º qms sit expediens p̃se loqdō. in ecclesiis orare. ꝯstat qº diā p̃romisiō stat. de facilius audiendis oraciōib. ē inhiis locis ꝯfundant qdquidē privilegiū qsi ex opere operato. specie oraciōib ē in tmplis p̃agunt dixi autm p̃ se loquendo ñ p̃anis roē p̃ericuli qd pt cū aut glē barie aut distracis. si in loco publico fiat oracio ꝯsulcius erit ad bitandū p̃ccatū recipere se in occultū cubiculū et ibi clauso ostio dū orare ut x̃ dnus ꝯmonedocuit —

deinde vº qd licitu sit orare in quoq loco quantu sordido per se loquendo absq predicto periculo patet aperte quia nec ex iure nali nec ex aliquo positiuo apparet obligatio non orandi in locis quantu sordidis cu nullus sit ita sordidus contaminatus in quo non possit mens ad deu eleuari ergo ecto —

diximus vº debere id fieri seclusò periculo voluntarie suscepto nam si quis coactus detineatur in aliquo huiusmodi loco eo tempore quo tenetur orare tamen si adsit predictu periculu distractionis aiali aut grauis al. non propterea debet omittere oratem sed illam agere meliori quo potuerit modo nec illud periculu censendum voluntarium tu talis hominis nec ullu peccatum committit in illo permittendo —

3º de altera circumstantia situs et exterioris dispositionis corporis dicimus ipsam quidem sub consilio non sub precepto esse et sic laudabilis ea consuetudo per virtutem orandi verso ad orientem vultu de qua agit cruditè suis allegatis non tamen illicitum orare alio vultu posito nisi mos ille ex contemptu relinqueretur — preterea est laudabilius atque adeo consultius sit orare aperto capite et genibus flexis et non de ambulando aut aliis similibus modis tamen illi sub consilio tantu. sed non sub precepto posset tamen esse in aliquo modo situs corporalis et exterioris positionis tanta irreuerentia ex ratione illius aut scandali aliorum committere graue peccatum eo modo orandi —

Qº 5 An sit preceptum orationis vocalis presertim dominice priuatim recitandæ ubi illius breuis explanatio proponitur —

Loquimur de oratione priuata non de publica de hac n. ex professo agemus in sequenti. preterea possumus loqui de vocali oratione indefinite vel aliqua particulari oratione qualis est oratio dominica. dico ergo 1º nullu esse preceptu de priuata oratione vocali. probatur 1º quod attinet ad preceptu nale non est unde illud colligi possit quia nec satis non colligitur ex obligatione nali colendi deum tamen corpore quam mente. n. sic corporalis cultus pluribus aliis modis preter quam oratione vocali prestari potest. deinde nec satis colligitur ex obligatione impetrandi a deo auxilia oportuna n. hec impetratio rursus fieri potest per mentalem orationem satis

Deinde qd nullu sit preceptu positiuum patet quia in iure nullibi extat tale preceptum n. si sermo sit de diuino precepto positiuo illud in scriptura non reperitur neque ex ulla traditione colligitur preterquam qd ut ergo docet n. sunt nullum positiuu dei precepta moralia preter ea que sunt iuris diuini nalis. aut quæ pertinent ex rerum actus religionis necessitati ad sacrament

et sacra efficienda id oratio vocalis non obligat ex iure nali dio. nec in actus externus ad sacrificia offerenda et sacramenta efficienda etc. —

eodem pacto ostenditur non esse praeceptum positivum ecclesiasticum de oratione vocali privata quia non ostenditur ubi illud extat aut unde sufficienter fundetur. colligi quidem posset si alicuius orationis posset verosimilius reperiri tale praeceptum maxime orationis dominicae ut fundum statim subscribendum id de hac oratione fundenda nullum extare praeceptum ecclesiae iam probo et adhuc dubium non est quin aliqui Auctores in ea fuerint qui ut existimarent esse praeceptum ecclesiae obligans saltem sub veniali saltem interdum recitare orationem dominicam ita paludanus in 4 d. 15 q. 2 n. 3 nab. in enchiridio de orat. c. 3 n. 20 et c. 20 no etiam 20 q. 4 haec non obligat, capite vero autem d. 4 et sil. solitarium i. eo. alias eo et sil. remissio. c. 2 subdit quod idipsum se ingerit de salutatione angelica et credo sibi breviori simbolo eiusdem sil. in durandus de ritibus ecclesiae L. 2 c. 46 q. refert clementinam L. 6 constitutionum c. 29 et aug. serm. 215 de tempore et alibi —

dico tamen 2o licet omnes fideles quamdiu possunt et debent esse sufficienter instructi de obligationibus huius christiani et catolici teneantur saltem sub veniali scire orationem dominicam quoad substantiam petitionum quas complectitur non tamen quoad verba et ordinem quo in illa continentur ita unguetur q. 4 cadit ut adducit med. co tit. de orat. q. 10 sil. verbum verbo scia. § 2 Angelum ibidem probatur 1o a priori quia haec obligatio oritur ex nali obligatione. quidem habent homines etiam aptitudine orandi et consequenter sciendi quae licite a deo petitur. quae esse breviter et accomodate continentur ea oratio dominica indefert ut omnes catolici etiam aptitudine teneantur illam addiscere. et ad eum finem saltem scire substantiam earum petitionum quae in oratione dominica continentur quoad illam sciendam tenemur et non ad verba aut ordinem quo illae petitiones in predicta oratione continentur —

2 probatur a simili quia non alia de obligatione tenemur scire orationem dominicam quam simbolum breve id hoc non tenemur sub praecepto addiscere quoad ordinem et verborum seriem sed tamen 2m substantiam mysteriorum fidei quae in illo continentur quo similiter concludendum est de obligatione sciendi orationem dominicam —

Ex quo hinc infertur eam obligationem sciendi petitiones predictas tamen 2m substantiam non esse sub gravi culpa. id sub veniali quia non tenemur gravi obligatione scire ita existimite

atq; in p̄dicta orat̄e explicant̄ oīa . ob͞a mala iuste postulanda sit nec oīa ob͞a mala credenda sed sufficit ea scire implicite et ex ɔfuse —

2o infert eadem obligat̄e teneri parocos et parentes sibi carnales sibi spuales instruere suos subditos aut filios de predictis petitionibus orationis dominicæ —

Dico 3 nullius p̄cepti obligat̄e p̄ se loquendo tenemur privatim recitari orat̄m dominicā hanc etiam ascrtionem statuit sua et facile pt n. de p̄cepto iuris divini nemo ambigit de p̄cepto autem ecclesiastico lz aliq videant dubitare sed immerito q̄a n̄ ostendit sufficiens p̄cipiū . ex quo illud coligat n. illis duitor durities q̄s commorabimus aut prescribit ɔsilium et n̄ p̄ceptum in quo sensu loquit̄ clemens loco citato ubi admonet fideles ut ter in die hanc orat̄m fundant aut in illis sermo ē de obligat̄e qua clerici tenent̄ recitari hanc orat̄m dum p̄solvunt omnes horas in quos ergo ingerendū ē decretū illud toletani in alio autem textu ex ɔsilio . remensi etiam iniungit . obligatio addiscendi petitiones stentas in orat̄e dominica 2m eas subam p̄ut statuimus cū p̄cedenti nec aliqd aliud intendi d. aug. ū ḡo absq; fundō moralr certo n̄ licuit inducere p̄ceptū sub obligat̄e peccati manifeste ɔcludit n̄ ē iniungendā p̄dictā obligat̄m dicendi dominicā orat̄m —

dixi p̄ se loquendo q̄a roē voti promissis aut penitē . iniunctē in ɔfessione pt quis obligari ad eiusmi . orates fundendas aut etiam ex peculiari superior obediā . q̄s coīter loqdo . eiusmi . ɔstitutes ē in aliqs ɔfraternitatibus fieri solent n̄ obligant ad culpā —

etiam posset ū dependes . de aliqua obligat̄e ē ex ɔsuetudine orta ducere specialiter de ea ɔsuetudine recitandi salutat̄m angelicā q̄do in p̄cipio noctis dat̄ publicū illud signum cam tamen ɔstat inductam fuisse n̄ ex intentione ullius obligates sed devotis duntaxat g̃re p̄ se loquendo absq; ulla culpā . omitti recitatio salutationis angelicæ imo et cuiusq; alterius vocalis aut mentalis orationis q̄s p̄terq; roē excandali si ea omissio fieret corā aliis aut roē accedis ii ɔtingat intra privatū locū cunctari posit aliqd peccatū veniale —

breves explanatio orates dominicæ —

vū.n. vo q̄m ad instruendos rudes hoes et satisfaciendū obligationi sciendi

ut decenter summam petitionum quae continentur in oratione dominica nequaquam est eas dignoscere
operae pretium erit earum perbrevem explicationem subscribere pauca delibando.
ab iis quae nab. vel. auctor sur legimus reginaldus. fusius persequitur. constat ergo oratio
dominica proemio brevi quidem sed mysteriis plenissimo et septem petitionibus ut communiter
videlicet Anselmi ... dicitur vonab. et aliorum theologorum quas alii enim alii sex tamen
cum pronuntiant quas duas ex illis dicunt cum aliarum repetitionis ut observabimus
cum singulas exponamus —

et in hoc exordium continetur illis verbis pater noster qui es in caelis ideo utimur nomine patris
et non alio ut ... sic maior scilicet amor hominum quam deum quem alloquuntur ut patrem
et mortem ipsius dirigat hominis qui se confitentur eius filios exoptantes eius filiationem
per gratiam quae hoc nomine pater non ita proprie in praesenti refertur ad patrem aeternum
quam ad totam trinitatem cui sit competit gratiam suam largiri ita ut appellatio patris
filios per adoptionem gratiae per illud adiectivum nostri indicatur ut inquit cyprianus
in expositione huius orationis orationem debere esse communem et mutua inter homines caritate
profusam quo etiam sit lege caritatis tenemur etiam peccatores diligere dum vivunt
ita et illos comprehendere ut fratres in oratione nostra ut ita eos ab oratione non excludamus.
deinde subditur qui es in caelis nimirum quia licet ubique existat inibi tamen specialiter
manifestat suam divinam et maiestatem suam Angelis et hominibus beatificando atque ideo
caelum dicitur sedes dei —

1a petitio continetur iis verbis sanctificetur nomen tuum quae maxime dicitur ... 23 arg
direct pertinere ad caritatem dei. primum si ... capitis non ... optamus et desideramus
deo omnem gloriam et honorem quae ab hominibus illi potest attribui per cognitionem et laudem divinae
excellentiae et recognitionem nostrae subiectionis ad illam —

2a petitio quae exprimitur illis verbis adveniat regnum tuum. non postulamus
deo ipsum eius dominium quod in nos exercet. ... ipso habet. sed potius nos eius petimus.
... tamen in ipsius dei aeternam gloriam ... inhabitantem divini spiritus gratiam
et auxilia quae ad illam acquirendam disponimur petimus ... gratiam

in hac vita deus in nobis specialiter regnando, ut fiat eius regnum perfecte donec sumus in patria —

3 petitio clauditur his verbis fiat voluntas tua sicut in celo et in terra in qua petimus ut sicut angeli et homines similari in conformandis nostris voluntatibus cum divina ita ut velimus illam adimpleri vel a nobis si sit voluntas prescribens aliquod a nobis ipsis faciendum sive ex consilio sive ex precepto vel in nobis aut in orbe universo quocumque modo illud deus fieri decreverit atque ad comprehendendos hos sensus diversos indefinite posuit mihi fiat ut notavit chrisostomus homilia 20 in marcum —

sed dubium est de qua voluntate sit sermo nam quidam asserunt sermonem non esse de voluntate efficaci que dici solet beneplaciti haec enim non petit non impleri in terra sicut et in celo sed de voluntate que dici solet voluntas signi eo quod ad extra manifestetur per aliquod signum precepti aut consilii aut prohibitionis que non itasolet in terra ab hominibus adimpleri sicut a beatis in celo —

sed ex efficacia verborum explicatur facile intelligitur de utraque voluntate suo modo sermonem esse vel de voluntate ~~[illegible]~~ beneplaciti que absolute efficax sit quoniam cupimus et petimus eum illa conformari volendo eius adimplitionem eo pacto quo christus dominus postulavit ea oratione non mea voluntas sed tua fiat pro sermone de voluntate signi non tamen de omni sed de illa in qua deus complacet prescribendo aliquod a nobis vel ab aliis fieri non tamen de illa que est permissiva non enim possumus licite petere ut fiant a nobis vel ab aliis peccata que deus permittit in qua voluntate deus ex se non complacet —

4a petitio est panem nostrum quotidianum da nobis hodie cuius 2x sensus literalis est nam ut observabimus alibi post eum 2x sensus literalis vel ut qui intendit aplurimis ecclesie patribus est de pane eucharistico seu corpore christi domini in sacramento cui expositioni favet vox graeca epiusiom que proprie significat supersubstantialem atque ita transtulit hieronymus cuius traductionem retinuit adhuc ultima editio sixti 5 et clementis 8 panis autem eucharisticus proprie supersubstantialis dicitur ut pote qui humanitatem continet cum divinitate iunctam deus vero iure optimo noster quia nobis natus et datus ex divino beneficio et quia ecclesia amoreque (?) petit hodie non quia ab omnibus quotidie sumi debeat neque quia in futurum illo non indigeamus sed quia quotidie eam animi preparationem et dispositionem optamus et petimus quam possumus singulis diebus ad eucharistiam accedere aut quam petimus nomine totius ecclesie in qua sunt aliqui fideles sive

reipsa x ojus quotidie sumere licet ~

Q' sensus i de pane materiali cuius nri. ingit oe temporale subsidium. huius vitę necessarium. imo vº hac voce sicut etiam spuale aiae subsidium si attendat vis illius vocis spualem qua indicat ri sm. peti panem. materialem. sibi temporalia bona ut sūt qdā subsidia corporis sd etiam. plus. aiae ipsi et ad eius spualem. pfectum illa deserbiunt tum .n. pręsertim. apeculari pot. sc sualia. tum i sc subam. maliam. et sc temporalem eius comoditatem. q expositio i ad mentem dt sc memorati ~

1 petitio sl. cū duab aliis q sequntur pertinet ad mala removendā a nobis cap. scluditur ijs verbis dimitte nobis debita nrā. st et nos dimittimus debitoribus nris. debitū hic sumitur p ri reatu penę et culpę. q ex peccatis comissis in nobis relinquitur qmdiu ri condonatur petimus go utriusq remissionem diverso tm. mo. n. remissm. culpę sibi mortalis sibi venialis petimus ri aso deo. absq nrā cooperatē pręstandā. ideo petimus auxilia requisita ut habeamus dispoem. requisitā ex pte nrā. et tunc pręstemus media necessaā ad expiationē culpę. aut mortalis aut venialis remissionē autm penę. exoramus d. adeo liberalr elargiendā .l. etiam. postulando auxilia ad pręstanda opera satisfactoriaq ptali pena satisfacere possimus qtum in nobis fuerit unde cstat hęc verba vere pnunciari posse ab hoi. iusto qmtumvis pfectę virtutis tamen nunquam. hęc pfecta rectitudo status grę. tamen oes frequenter incidunt in peccata venialia ut ille testatur tamen hęc oratio effundit nrē totius eclesię. in qua cotinentur ulys. p qbus peti debent cōor tuna auxilia ad resurgendū apeccatis et p illis aliqualem satisfactionē pręstandā ~

mº aliqua dificas ū pt de peccatoribus atq illis pręsertim q interno g inimicor odio afficiuntur neq illis illatam iniuriā condonant hi n. cū vc aliquare requant adimpletionē eius cditionis st et nos dimittimus debitoribus nris ri vident posse iuste et vc a deo petere suor peccator condonationem. ~ dm. tm i ea verba vc et ex aio pnunciari posse a peccatoribus qmtuis, obstinatis etiam in odio g inimicor. dum mō ri intendant sistere in ea sua dispoe. animali et illa pdurante dimitti sibi adeo peccata sd potius hanc orationem et petitionem usurpent petendo a deo auxilia qs cor corda emolliant ad condonandā inimicis iniuriā q. rursus quos pterius pseptum. caritatis grauiter rumū. et dispoem pviam. tendā qua in novā amicitiā restituant adde qd lr ū cuiusmi peccatores orant ri dum iniurias inimicis remiserint vere in ea verba afferant qa illa referunt ad totā eclesiā inqua sūt qmplures q iniurias. ri illatas inimicis ex aio condonaverint ~

6º petitio: et ne nos inducas in tentationem. qua ut postulamus ut aliqui ex pp. crediderunt ut Deus attenta fragilitate huius conditionis nullas nobis tentationes immittat id n. non sic, cum impossibile modo attentis tum peccati fomite qui intra nos est omnium tentationum scaturiginem tum daemonum potentia nos ad opprimendum. hoc maxime suggestionis miraculo sane postularemus contra communem et ordinariam Dei providentiam. Sensus ergo postulamus ut explicat Sanctus Thomas ne a tentationibus devincamur: et uti commodius videtur est non tentationibus succumbendum nobis sic cavimus Deo propter quod nos ipsos et nos in tentationes Deus avertat ethiys. petimus ne permittat nos illis succumbere n. non huius permissionis imtate previsa dr. eadem Deus in eas inducere. ab explicatione praedictarum petitionum sed eas ad invicem ita diversas ut senarium numerum iure constituant pt in. et nulla distinctio de 7ª que est petitio. continetur in verbis sed libera nos a malo ut videtur et expendentibus diversa non si per malum ingat. peccatum aut illius pena ut aliqui volunt iis expulsio postulatam aut vero petitione si vero ingat daemonem. atque eius suggestiones ab iis liberari petimus petitione 6ª.

Tertia Sanctus Thomas et alii arbitrantur hac petitione postulari. Liberari ab omnibus huius vitae calamitatibus et aerumnis puta fame bello et aliis similibus ethys. impediri possunt bonum aliquod et bonum perfectum nostrum spiritualem. Si n. prius petivimus. adeo bona spiritualia et deinde liberari a malis culpae que contraria sunt bonis spiritualibus in speciis. facile est postremo loco temporaria deprecati sumus petere modo cum. liberari a malis temporalibus que contraria sunt temporalibus bonis ethe rursus assignantur petitiones inter se omnino diversae. in oratione dominica.

denique subditur ista amen. que interimitur ... d. hiron. ac fideliter sic vere fiat ut intrat amb. sella saln. o fiat fiat in hebraeo est amen amen. que explicationem reddunt nimirum ut ea vox nostram impetrandi ... exercitemus et protestemur ac desiderium talis impetrationis manifestemus atque hic sufficerint pro brevi huius orationis explicatione quae plura volet consulat Acta sanctorum memorata apud quos etiam multa reperies sic super ista in contrarium expositionem etiam huiusque stricte ... in plus ultra dicere.

Disp. 3.

De horis canonicis ex obligatione recitandis

Postquam disputationibus praecedentibus egimus de oratione in communi atque etiam de vocali speciatim relinquitur ut de singulari oratione vocali quae in horis canonicis continetur sermonem instituamus in hac disputatione.

queelo

queel atiset

Dela mano y firma de Fr.co de S. Flores leon

quechos g.di

queedreh.

